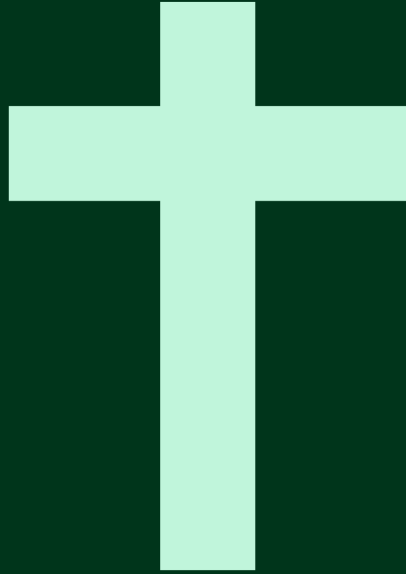

KAMIITHARI ÑAANTSI

New Testament in Ajiŋninka Apurucayali (PE:cpc:Ajiŋninka
Apurucayali)

KAMIITHARI ÑAANTSI

New Testament in Ajjíninka Apurucayali (PE:cpc:Ajjíninka Apurucayali)

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ajjíninka Apurucayali

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ajjíninka Apurucayali [cpc], Peru

Copyright Information

© 2000, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ajjíninka Apurucayali

© 2000, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Dec 2021
f6359b3a-1ee9-58fb-a9df-96f6fcc0ffa5

Contents

MATEO	1
MARCOS	54
LUCAS	85
JUAN	140
JANTAYITAKIRI	179
ROMA-JATZIITI	230
1 CORINTO-JATZIITI	254
2 CORINTO-JATZIITI	279
GALACIA-JATZIITI	295
EFESO-JATZIITI	304
FILIPOS-JATZIITI	312
COLOSAS-JATZIITI	318
1 TESALÓNICA-JATZIITI	324
2 TESALÓNICA-JATZIITI	329
1 TIMOTEO	332
2 TIMOTEO	339
TITO	344
FILEMÓN	347
HEBER-PAANTIRI	349
SANTIAGO	368
1 PEDRO	374
2 PEDRO	381
1 JUAN	385
2 JUAN	391
3 JUAN	392
JUDAS	393
JOÑAAGAITAKIRIRI	395

KAMIITHARI ÑAANTSÍ JOSANKINATAKIRI MATEO

Ichariniyitari Jesucristo (Lc. 3.23-38)

¹ Jiroka iwairopaini ikaatzi ichariniyitari Jesucristo. Tima iriitaki icharini David-ni, ipoña iijatzi Abraham-ni. ² Ikanta pairani Abraham-ni, itzimaki itomi jiiitakiri Isaac. Ikanta Isaac tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jacob. Ikanta Jacob tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Judá. Tii apaani ikanta itomi Jacob, oiyiki itomipaini. ³ Ikanta Judá jowaiyantakaakiro Tamar, jiiitakiri Fares, iriima pashini jiiitakiri Zara. Ikanta Fares tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Esrom. Ikanta Esrom tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Aram. ⁴ Ikanta Aram tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Aminadab. Ikanta Aminadab tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Naasón. Ikanta Naasón tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Salmón. ⁵ Ikanta Salmón jowaiyantakaakiro Rahab, jiiitakiri Booz. Ikanta Booz jowaiyantakaakiro Rut, jiiitakiri Obed. Ikanta Obed tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Isaí. ⁶ Ikanta Isaí tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri David. Iriitaki pinkatharitaantsiri. Ikanta pinkathari David jowaiyantakaakiro iina Urías, jiiitakiri Salomón. ⁷ Ikanta Salomón tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Roboam. Ikanta Roboam tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Abías. Ikanta Abías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Asa. ⁸ Ikanta Asa tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Josafat. Ikanta Josafat tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Joram. Ikanta Joram tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Uzías. ⁹ Ikanta Uzías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jotam. Ikanta Jotam tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Acáz. Ikanta Acáz tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Ezequías. ¹⁰ Ikanta Ezequías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Manasés. Ikanta Manasés tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Amón. Ikanta Amón tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Josías. ¹¹ Ikanta Josías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jeconías. Irojatzí itzimantanakari iririntzipaini iijatzí. Aripaiti ipokaiyakini owayiriiti poñaachari Babilonia, jaakiri maawoni inampiki.

¹² Okanta ipiyaiyaani jaantaitakariri maawoni Babilonia-ki. Tzimai itomi Jeconías irirori, jiiitakiri Salatiel. Ikanta Salatiel tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Zorobabel. ¹³ Ikanta Zorobabel tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Abiud. Ikanta Abiud tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Eliaquim. Ikanta Eliaquim tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Azor. ¹⁴ Ikanta Azor tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Sadoc. Ikanta Sadoc tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Aquim. Ikanta Aquim tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Eliud. ¹⁵ Ikanta Eliud tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Eleazar. Ikanta Eleazar tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Matán. Ikanta Matán tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jacob. ¹⁶ Ikanta Jacob tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri José. Iriitaki oiminthoritakari María. Jiroka María iro owayiantakiriri Jesús, irijatzí jiiitakiri Cristo.

¹⁷ Jirika ikaatzi icharinintayitakari. Jitanakawo itzimanaki Abraham-ni irojatzí itzimantakari David-ni, ikaataiyini 14. Ipoñaanaa David-ni irojatzí jaantaitakariri Babilonia-ki, ikaataiyini 14. Ipiyaiyaani jaantaitakariri Babilonia-ki, irojatzí itzimantakari Cristo, ikaataiyini 14 iijatzí.

Itzimantakari Jesucristo (Lc. 2.1-7)

nampitsiki Egipto. Ari pisaikiri janta irojatzi nonkantantaimiri: ‘Pimpiyai’. Aatsikitaki Herodes intsitokiri iintsi”. ¹⁴ Ikanta ikakitanaki José, ikamantakiro María, tsiniripaiti ishiyaka Egipto-ki, jaanakiri iintsi. ¹⁵ Ari isaikakiri janta, irojatzi ikamantaari Herodes. Ari okanta imonkaatantakari josankinatakiri kitziroini Kamantantaniri, ikantaki:

Isaikawitaka notomi nampitsiki Egipto, nokaimairi impiyaita iijatzi.

¹⁶ Ikanta Herodes, yotaki jamatawitakiri yotzinkariiti, tii ipiyashitaari. Otyaanakari imashirinka. Jotyaaantaki jowayiriti, ikantakiri: “Piyaati janta Belén-ki, papirotiri powamairi iintsipaini, pinthonkiri owakiraa tzimatsiri, iijatzi tzimakotaintsiri apiti josarintsiti”. Tima ari ikamantakiri chapinki yotzinkariiti jiñaantakariri impokiro. ¹⁷ Irootaki iñaanitakari kitziroini Kamantantaniri iitachari Jeremías, ikantaki:

¹⁸ Okaimapirotatzi Ramá-jato iragaiyani.

Ojyininkathori Raquel inatzi irakotakariri iintsitipaini.

Iro owashiriniintantakari jowamaitsitakiro maawoni oryaaniiti.*

¹⁹ Okanta osamanitaki, kamai Herodes, irojatzi isaikaki José nampitsiki Egipto. Ari iñaanatairi imaninkariti Pawa imishinikiini, ²⁰ ikantairi: “José, kantatsi piyaatai pinampiki, paanairi piintsiti pintsipataanairo inaanati. Tima kamaki kowawitachari intsitokirimi”. ²¹ Ari ikantaka José, ipiyaawo inampiki Israel. ²² Iro jariiwitaa José inampiki, ikantaitawairi: “Iri pinkatharitaatsiri Arquelao Judea-ki. Ipoyaataari iwaapati Herodes”. Ari ikinkishiritanaka José, iiro ikinanai janta. Ari japiitaitziri ikantaitziri imishinikiini: “Paamaiyaari Arquelao”. Irootaki ikinantanakari José Galilea-ki. ²³ Ikanta jiyaataki, isaiki nampitsiki Nazaret. Ari okanta imonkaatantakari josankinatakiri pairani Kamantantaniri, ikantaki:

Nazaret-jatzi jiitaitiri.

3

Ikamantantakiri Juan owiinkaantantaniri

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

¹ Okanta pairani janta Judea-ki, ipokaki Juan owiinkaantantaniri, ikamantantzi otzishimashiki. ² Ikantantapaaki: “Powajyaantairo pikaaripiroshiriwaitaki, tima irootaintsi impinkathariwintanti Inkitijatzi”. ³ Irootaki iñaanitakari pairani Kamantantaniri iitachari Isaías, ikantaki:

Ikaimakaimatapaaki otzishimashiki, ikantantaitzi:

Powamiithatainiri Pinkathari tsika inkinapaaki.

Pinkimitakaantiro jotampatzikaitziro aatsi.

⁴ Iithaaritakari pairani Juan, jontyagaitziro iwitzi camello, jowathakitakari mishinantsimashi. Jañaantari jowayitari kintori, imiritari iyaaki pitsi. ⁵ Ojyiki pokashitakiriri pairani Juan, Jerusalén-jatzi, Judea-jatzi, ipokashitakiri iijatzi nampiyitawori antawaaki jiña Jordán. ⁶ Ikinkithatakotapaakiro ikaaripiroshiriwaitaki, iro jowiinkaantantakariri jiñaaki Jordán.

⁷ Ari ipokaiyawitakani Fariseo-paini, iijatzi Saduceo-paini, ikowi jowiinkaantyaami. Ikisawakiri Juan, ikantakiri: “Tii pikamiithashiritaiyini iiroka, pikimitashitakari maanki. ¿Piñaajaantzi iiro jowasankitaitzimi?”

* **2:18** Jiroka Raquel irootaki iinani Jacob, iro jinintapirotani. Irooma Ramá nampitsi inatzi, saikatsiri iipatsitiki Israel-mirinkaiti. Iro ikinkithatakotzi Mateo okaatzi josankinatakiri pairani Kamantantaniri iitachari Jeremías, ikinkithatakotziro Raquel iijatzi Ramá-jatoiti oñaashitaiyawoni, tima athataatziro tsinaniiti Jerusalén-jatoiti oñaashitaiyani irooriiti jowamaitsitakiro owaiyaniiti.

⁸ Imapirorika powajyaantairo tsika pikantawita pairani, pinkamiithashiritai, pinkimityaawo pankirintsi kithokitatsiri. ⁹ Iiro pikantashiriwaitzi: ‘Aña naaka icharini Abraham-ni, tii okowapirota nowajyaantairo nokaaripiroshiriwaitzi’. Pinkimi nonkanti: ‘Iiro pikantakaapirowaita piñaajaanti iiroka ikowapirotani Pawa, aña kantatsi jatziritakairo mapi, iro impoyaataimini incharinitaiyaari Abraham-ni’. ¹⁰ Iirorika pikimitawo pankirintsi kithokitatsiri, ichikakaitawo chacha pankirintsiponkitziki kaari kithokitatsini, ompoña jagaitiro intagaitiro.

¹¹ Aririka jowajyaantanairo atziri ikaaripiroshiriwita, ari nowiinkaatan-tatyaari jiña. Iro kanzimaitacha, aatsikitaki matzirori ipinkatharitzii, nopinkathatsitakari naaka, tii onkantaajaiti inkimitakaantina jompiratani naantyaanariri i-zapato-ti. Iriitaki kimitakaantironi jowiinkaatanatyimiri Tasorintsinkantsi, iijatzii paampari.* ¹² Tima aririka oyiipatiro awankiri, otikakitziro. Atayiro opintakiiriki. Iro aaki okithoki, otikitakiro kamiitha, owakoyitakiro. Ari inkimitaiyaari iijatzii pokaintsiri, jinashiyitaiyaari atziri, inishironkayitairi inkaati kimisantanaairini, iriima kaari owajyaantironi ikaaripiroshiritaki, intaantaiyaari paampari kaari tsiwakanitatsini”.

Jowiinkaata Jesús

(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

¹³ Ipoña ipokaki Jesús antawaaki jiña Jordán, ipoñaakawo Galilea-ki. Ipokashitakiri Juan jowiinkaatiri. ¹⁴ Tii ikowawita Juan jowiinkaatirimi Jesús, ikantawakiri: “¿Litama pipokashitantanari naaka nowiinkaatimi? Aña iiroka owiinkaatinaniami naaka”. ¹⁵ Jakanaki Jesús: “Nokowapirotatzi powiinkaatina. Irootaki ikowakaakinari Pawa”. Kowanaki Juan, ikantziri: “Aritaki nowiinkaatakimi”. ¹⁶ Jaanakiri, jowiinkaatakiri. Iro intonkaanaimi Jesús, kimiwaitaka ashitaryaanakityaami inkiti, iñaatziiri ipokashitakiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki inkitiki ikimitapaakari shiro. ¹⁷ Ikimaitatzi inkitiki ikantaitanaki: “Notomi jinatzii jirika nitakopirotari, oyyiki nokimoshiriwintakiri”.

4

Inkaaripirotakaitirimi Jesús

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

¹ Ikantakaanakari Jesús Tasorintsinkantsi, jatanaki otzishimashiki, ari ikowawitakari kamaari inkaaripiroshiritakairimi. ² Oyyiki kitiiyyiri isaikaki, itzitakawo owanawontsi, owamaimatakiri itajyi. Okaatzi 40 kitiiyyiri isaikawaitaki. ³ Ikanta kamaari, ipokashitakiri Jesús inkaaripiroshiritakairimi. Ikantapaakiri: “Imapirotatyaarika Itomintzimi Pawa, pimpiyiro tanta jiroka mapi, poyaawo”. ⁴ Jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsi osankinarintsi kantatsiri:

Tii apa onkowapirotya tanta oyaawo, aña iro kowapirotacha ankimisantairo maawoni ikantairi Pawa”.

⁵ Ipoña kamaari jaanakiri nampitsiki tasorintsitatsiri, isaikakaapaakiri jinoki otawantoki tasorintsipanko.* ⁶ Ikantapairi: “Imapirorika Itomintzimi Pawa, pimitai isaawikinta. Pinkinkishiritiro josankinaitakiri pairani okantzi:

Jotyaantimiri Pawa imaninkariti aamaakowintimini.

* **3:11** Ikantakotziri Juan jaka: “Owanaa nopinkathatakiri naaka”. Ikantatzi: “Tii okantzi nayiniri i-zapato-ti”. Tima pairani iro jantapiintziri ompirataari jayiniri i-zapato-ti ompiratariri. Iro jogyakaawintziri jaka Juan: “Tima imapirotya Jesús janaakotantzi irirori, tikaatsi kimityaarini, tii onkantaajaiti inkimitakaantina naaka jompiratani”. * **4:5** Iro jiiitatzii Jerusalén nampitsi tasorintsitatsiri.

Iri thomaawakimini iiro pontajantapaaka mapikiki”.

⁷ Jakanakiri Jesús, ikantzi: “Okantzi iijatzi josankinaitakiri pairani:

Tii okamiithatzi piñaantashiwaityaari Piwinkathariti Pawa”.

⁸ Japiiwitakari kamaari jaanairi Jesús tonkaariki otzishi. Jaminakaakiri maawoni nampitsi ipinkatharitzitzi atziriiti, tima kamiitha okanta owani-inkataka. ⁹ Ikantziri: “Piñaakiro okaatzi tzimatsiri. Aririka potzirowashitakina pimpinkathatina, ari nompakimiro maawoni”. ¹⁰ Jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Piyaatawiiti intaina. Satanás pinatzi iiroka. Timajosankinaitakipairani, kantatsiri:

Ampinkathatairi Awinkathariti, iri ankimisanti apaniroini”.

¹¹ Ari jintainaryaawitapainta kamaari. Pokaiyapaakini imaninkariti Pawa, jimitakotapaakiri Jesús.

Jitanakari jantziri Jesús

(Mr. 1.14-20; Lc. 4.14-15; 5.1-11; 6.17-19)

¹² Ikanta Jesús ikimakotakiri Juan jomontyaitakiri. Iro ipiyantanaari irirori janta Galilea-ki. ¹³ Tii isaikapai Nazaret-ki, ikinanai nampitsiki Capernaum, ari isaikapairi. Timainkaarithapiyaaki osaiki Capernaum, tsika inampiwitawo Zabulón-mirinkaiti iijatzi Neftalí-mirinkaiti. ¹⁴ Ari okanta imonkaatantakari okaatzi ikinkithatakotakiri pairani Kamantantanniri Isaías, ikantaki:

¹⁵ Osaiki inampitsiti Zabulón-mirinkaiti iijatzi Neftalí-mirinkaiti janta inkaarithapiyaaki,

Intatsikirona antawaaki jiña Jordán,

Saikatsiri Galilea-ki, tsika ipiyotapaa atziri kaari ajyininkata.

¹⁶ Kimitakawori isaikaatyimi otsinirikitzitzi, iriitaki ñaayitairini ootamintotsi.

Otsimankakowitakari jaamparyaa ashitawori sarinkawini.

Kimiwaitaa isaikaatyimi okitiijyiinkatzi.

¹⁷ Ari jitanakawo Jesús ikamantapaakiri atziripaini, ikantapaakiri: “Powa-jyaantairo pikaaripiroshiriwaitzi, pinkathariwintantai Inkitijatzi”. ¹⁸ Ipoña ishirithapiyaatanakawo inkaari saikatsiri Galilea, irojatzi iñaantapaariri Simón, jiitaitziri iijatzi Pedro, itsipatari iririntzi jiita Andrés, ishiryataiyini. Timashiryaatzinkari jinatzi. ¹⁹ Ikantapaakiri: “Poyaatina, onkimiwaityaawo iriimi atziri noshiryataakagaimi”. ²⁰ Ari joyaatanakiri, jookanakiro ishiryaminto. ²¹ Iro jawijanakityiimi, iñaapaatziiri Jacobo, itsipatakari iririntzi Juan, isaikaiyini ipitoki ishirikiro ishiryaminto itsipatakari iwaapati itachari Zebedeo. Jomiyaanakiri iijatzi irirori, ²² irojatzi jookanakiri iwaapati ipitoki, joyaatanakiri Jesús.

²³ Ari okantaka, ithonkakiro janiitakiro Jesús Galilea, jiyotaantaki maawoni nampitsi tsika japatotapiintaita, ikamantantakiro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotzirori impinkathariwintantai Pawa. Joshinchaayitaki oyyiki mantsiyayitatsiri nampitsiki. ²⁴ Ikimakoitanakiri Jesús intaina. Ikimaki iijatzi Siria-jatzi, jamayitapaakiniri mantsiyayitatsiri iyyininka, joshinchiiniri. Jamakiniri aayitziri kantashiwaitachari mantsiyarintsi, katsiwaitatsiri, kamimawaitatsiri, kisopookiwaitatsiri. Jamakiri iijatzi piyarishiriyitatsiri. Ari ithonkiri joshinchaawakiri Jesús. ²⁵ Joyaataiyakirini oyyiki Galileajatzi, Decápolis-jatzi, Jerusalén-jatzi, Judea-jatzi, poñaayitanainchari iijatzi intatsikirona antawaaki jiña Jordán.

5

Ikinkithatzi Jesús tonkaariki, ikantakota kimoshiritaatsini
(Lc. 6.20-23)

¹ Ikanta jiñaakiri Jesús oyyiki apatowintakariri, tonkaanaki otzishiki, ari isaikapaaki. Pokaiyapaakini jiyotaani, ipiyowintapaakari. ² Ari jiyotaayitakiri, ikantziri:

³ “Kimoshiri inkantaiya iintashiriri, iriitaki ñagaironi impinkathariwintantaiti Inkitijatzi.

⁴ Kimoshiri inkantaiya iraanintawaitachari, iriitaki joimoshirinkaitairi.

⁵ Kimoshiri inkantaiya tsinampashiriri, iriitaki saikaatsini kamiitha kipatsiki ikowakaitakiriri.

⁶ Kimoshiri inkantaiya kowironi inkamiithashiriti, aritaki iñiuro ikowiri.

⁷ Kimoshiri inkantaiya nishironkashiritantairi, ari inishironkaitairi iijatziri irirori.

⁸ Kimoshiri inkantaiya kitishiriri, iriitaki ñagairini Pawa.

⁹ Kimoshiri inkantaiya ookakaantzirori kisaantsi, iriitaki intomitaiyaari Pawa.

¹⁰ Kimoshiri inkantaiya inkimaatsitakaityaari ikamiithashiritzi, iriitaki ñagaironi impinkathariwintantaiti Inkitijatzi.

¹¹ Kimoshiri pinkantaiya imanintawaitaitimi, inkimaatsitakaitimi, inthiyakoitimi okantakaantziro pikimisantaana. ¹² Thaaminta pinkantanatya, tima Pawa pinataimini inkitiki. Pinkinkishiritakotiro jiroka, ari ikimitaitakiri pairani itayitakawori Kamantantairi”.

Kimitawori tziwi

¹³ “Pikimitakawo iirokaiti tziwi. Aririka intsipataitiro tziwi tsika oitya, iiro opantanaawo inkatyokantaityaawo. Ontzimatyii imanintaitiro, jookaitakiro isaawiki jaatzikawaitaitiro”.

Kimitariri ootamintotsi

¹⁴ “Aririka osaiki nampitsi tonkaariki, okoñaatzi maawoni aririka ootya tsiniripaiti, tii imana nampitsi. Kitiiyyiinkatakotantairi pinanaatzi iiroka iijatziri, iirokatakiri yotaanairini maawoni atziri, iiro pimanimotziri okaatzi piyotanairi. ¹⁵ Ari okimitari iijatziri, aririka owaampatiri ootamintotsi, tii ashitakotziri kantzirinaki. Owakotziri jinoki inkitijitakotiri maawoni saikatsiri pankotsiki. ¹⁶ Ari pinkimitanaiyaari iijatziri iiroka, pisaikayitanai kamiitha iñaantimiri pijyininka okamiithatzi maawoni pantanairi. Iro impinkathatantaiyaariri irirori Ashitairi Inkitijatziri”.

Ikinkithatakotziro Jesús Ikantakaantaitani

¹⁷ “Iiro pikinkishiritashita iro nopokantari nowajyaantakaaimiro pikimisantziro Ikantakaantaitani, iiro nowajyaantakaaimiro iijatziri ikinkithatakotakiri pairani Kamantantairi. Aña iro nopokantari nimonkaatiro okaatzi ikinkithatakoitakiri pairani. ¹⁸ Imapiro onthonkaiya paata kipatsi iijatziri inkiti, iiro othonkimaitha Ikantakaantaitani, irojatziri imonkaatantatyaari maawoni. ¹⁹ Iirorika pikimisantziro Ikantakaantaitani, iirorika piyotaayitairi pijyininka inkimisantairo, iiro pinintagaawo impinkathariwintantaiti Inkitijatziri. Iriima matakirori ikimisantairo, jiyotaantairo iijatziri, iriitaki ñaapirotaachani inkitiki. ²⁰ ¿Piñaajaantzima kamiithashiri ikantayita Yotzinkari iijatziri Fariseo? Aña tii. Tii jimonkaayitziro tyaaryoopiroini jinintakaawitariri Pawa. Iirorika panaakotairi iiroka pinkamiithashiritai, iiro piñiuro impinkathariwintantaiti Inkitijatziri”.

Ikinkithatakotziro Jesús kisaantsi

(Lc. 12.57-59)

²¹ “Piyotaiyironi iiroka ikantaitakiriri pairani itakaantawori: Iiro pitsitokantzi. Aririka pitsitokantaki, jowasankitaitimi iiroka.

²² Jiroka nokantzi naaka: Iiro pikishiri pijyininka, jowasankitaitzimikari. Iiro pikantawaitziri iijatzi: ‘Tikaatsi piyomachiiti iiroka’. Ari jowasankitaitakimi pinkatharintsiki. Tii okamiithatzi iijatzi pinkisaniintawaitiri pijyininka piitamasontziwaitiri, patsipitawokari pintagaiya sarinkawiniki. ²³ Tima paapiintzi pipira tasorintsi-pankoki, pintayiniri Pawa, aririka pinkinkishiritapaakiro tzimatsi ikisantzimiri pijyininka, ²⁴ pookanakiri pipira, piyaatashitiri kisakimiri. Pinkantairi: ‘Ayyininká, thami aapatziyawakaiya’. Aririka paapatziyawakaiya kamiitha, pimpiyai tasorintsi-pankoki, pintaapainiri Pawa pipira. ²⁵ Aririka intzimi kijyimini, impoña jaanakimi pinkatharintsiki, pinthaawakoti iiroka aatsiki, pinkantairi: ‘Iiro pikisawaita, thami aapatziyawakaiya’. Tima aririka jariitakaakimi pinkatharintsiki, inkantaitakiri jimpiratani: ‘Paanakiri jirika’. Ari jagaitanakimi jomontyagaitimi. ²⁶ Iirorika pipinatashitari piriiwitani, iiro piñagairo joimishitowakaantaimi. Imapiro”.

Ikinkithatakotziro Jesús mayimpiritaantsi

²⁷ Piyotaiyironi iiroka ikantaitakiri pairani, ikantaitzi: Iiro pimayimpiritzi.

²⁸ Jiroka nokantzi naaka: Pinkowashiritirorika piñihiro tsinani, matakimi, pimayimpirishiritakiro. ²⁹ Pinkimi nojyakaawintimiro: Iroorika pokipiro pantanta kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinkithoryaatyiiromi, pookiro. Tima tii pikowi atsipitakagaimiro poki sarinkawini, iro kamiithatatsi pisaikapitonaakitai. ³⁰ Iroorika pakopiro pantanta kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinthatzinkatyiiromi, pookiro. Tima tii pikowiro atsipitakagaimiro pako sarinkawini, iro kamiithatatsi pisaikaponthokitai.

Ikinkithatakotziro Jesús ookawakaantsi

³¹ “Ikantaitaki iijatzi pairani: Aririka jookawakaitya, ontzimatyii impaitiri osankinarintsii jookawakaantyaari. ³² Jiroka nonkanti naaka: Kaaripiroshiriri jinatzi ookashiwaitawori itsipatari. Tima aririka aawitaiya pashini oimi, omayimpiriwintakiri itawitari oimintari. Ari ikimitakari iijatzi agaironi, mayimpiritaki irirori. Tiimaita okaaripirowita jookiromi atziri itsipatari, aririka iñihiro omayimpirizimowaitiri”.

Ikinkithatakotziri Jesús pairyaashiwaitariri Pawa

³³ “Piyotaiyironi iijatzi ikantaitakiriri pairani itakaantawori: Iiro pipairyaashiwaitari Pawa. Apa pinkanti: ‘Jowasankitaina Nowinkathariti iirorika nimatziro nokantziri’. Aririka pinkantaki, ontzimatyii pimonkaatiro. ³⁴ Jiroka nokantzi naaka: Tii okantzi pimpairyaashiwaityaari Pawa, pimatantyaawori pikantayitziri. Iiro pipairyaashiwaitawo inkiti, tima ari isaikiri Pawa janta. ³⁵ Iiro pipairyaashiwaitawo kipatsi, tima irojatzi jashitari Pawa, ari jowachintitapiinta. Iiro pipairyaashiwaitawo Jerusalén, tima ari ipinkathariwintantzi Pinkatharipirori. ³⁶ Iiro pipairyaashiwaitawo piito, pinkanti: ‘Iirorika nimonkaatziro nokantziri, inthatzinkaitinawo noito’. Tiira iiroka matironi pijyookakairo pipai, pinkisaashitakagairo iijatzi. ³⁷ Iiro pamatawitantzi. Imapirorika pantiro pikantziri, ari pinkanti: ‘Jii, nimatiro’. Iirorika pantziro, pinkanti: ‘Iiro nimatziro’. Tima tii okamiithatzi pojyityiiro piñaani”.

Ikinkithatakotziro Jesús inishironkazitzi kisaniantantsiri
(Lc. 6.27-36)

³⁸ “Piyotaiyironi ikantaitakiri pairani:

Aririka pinkithoryiitiri irooki pashini atziri, okamiithatzi impiyakowin-taityaari, inkithoryiitaitimiro poki iiroka.

Aririka pintsinkiryaaakotiri pashini atziri, okamiithatzi impiyakowin-taityaari intsinkiryaaakoitimi iijatzi iiroka.

³⁹ Jiroka nokantzi naaka: Tii okamiithatzi pimpiyatyaari kisaniantzimiri. Aririka impajapootimi kajyitaniki, pishinitiniri iijatzi pashinipooki impajatiimi. ⁴⁰ Aririka inkowaiti jaapithaitimiro piithaari, pishinitiniri jaanakiro iijatzi pipiwiryaaakotapiintari. ⁴¹ Aririka jompirataitimi paanakiro ajyaagawontsi pookiro niyanki aatsi, paanakiro ajyaagawontsi panaakairo ikan-taitakimi tsika pookiro. ⁴² Aririka inkantaitimi: ‘Pimpinawo’, kamiithatatsi pimpiri. Aririka inkantaitimi iijatzi: ‘Pimpawakinawo, ari noipiyaimi’, okamiithatzi pimpiri iiro pithañaapithatari.

⁴³ Piyotaiyironi iiroka ikantaitakiri pairani:

Pinishironkatiri pijyininkapirori. Iriima atziri kiyimiri, pinkijyiri irirori.

⁴⁴ Jiroka nokantzi naaka: ‘Pitakotyaari kisayitzimiri. Pamanakotyaari inishironkatantyaariri Pawa irirori. Iiro pipiyatari kisaniantzimiri, paapatziyaari’. ⁴⁵ Irootaki ikowakaitakiriri itomitaari Ashitairi Inkitijatzi. Witsikakiriri ooryaatsiri, oorintakotziriri maawoni atziri: kamiithashiriri, iijatzi kaaripiroshiriri. Iriitaki witsikakirori iijatzi inkani, jowaryiiniri maawoni atziri: kamiithashiriri, iijatzi kaaripiroshiriri. ⁴⁶ Pitakotashitaririka ikaatzi itakotzimiri iiroka, ¿piñaajaantzi ari impinataimi Pawa? Aña iiro, iro jimatapiintakiri kaaripiroshiriri kowakotziriri iyyininka kiriiki. ⁴⁷ Pitakotyaaririka pijyininka, ¿aminaashiwaitaka? Tima iro jimatapiintakiri iijatzi kaari pijyininkata irirori. ⁴⁸ Kamiithashiri pinkantanaiya iiroka, pinkimitakotyaari Ashitairi Pawa, imapiro ikamiithashiriprotaki irirori”.

6

Ikinkithatakotziro Jesús pashitantachari

¹ “Powajyaantairo powapiyimoyitari atziriiti pinkamiithashiritimi. Iinirorika piyaataty pantiro, tikaatsi impinataimiri Ashitairi Inkitijatzi.

² Aririka pimpashitantya, tii okamiithatzi pinkantanti: ‘Nopashitantaka naaka’. Irootaki jamiyitari thiiyinkari, ikowi irirori impinkathaitiri. Intzimakirika pinkathatakirini jaka, iro iñaamachiiti irirori impinkathawintaitiri. ³ Aririka pimitakotiri iiroka ashironkainkari, iiro pikamantziri pitsipaminthari,* ⁴ manaantsiini onkantakotya pipashitantakari. Jiyotaki Pawa irirori, iriitaki pinataimini”.

Ikinkithatakotziro Jesús amanamanaataantsi
(Lc. 11.2-4)

⁵ “Aririka pamanamanaatyaari Pawa, tii opantawo pinkimitakotyaari kantakaapirowaitachari. Ikatziyapiinta irirori japatotapiintaita, ikatziya iijatzi niyankiniki nampitsi, iñaantyaariri iyyininka. Iro iñaamachiiti irirori impinkathawintaitiri. Imapiro. ⁶ Irooma iiroka, aririka pamanamanaatya, pashitakotya pipankoki pinkowakotiri Ashitairi tsipatakimiri. Iri ñiimiri apaniironi, ari inishironkatakimi, iriitaki iijatzi pinataimini.

⁷ Tima aririka pamanamanaatya, tii opantawo papiipiintiro okaatzi pikan-takiri. Iro jamiyitari kaari ajyininkata aaka. Iñaajaantzi japiipiintziro

* **6:3** Pinkimitakaantiro tii iyotzimi pampati tsika oita antakiri pakopirori.

ikantakiri ari inkimakiri Pawa. ⁸ Paamaakowintya pikimitakotarikari iiroka. Tikiraamintha pinkowakotiri Ashitairi kowityiimotzimiri, jiyotsitakawo maawoni irirori. ⁹ Jiroka pinkanti pamanamanaatapiintya iiroka: Ashitanari, nampitawori inkitiki, Tasorintsi pinatzi iiroka.

¹⁰ Pimpinkathariwintaina naaka.

Pantakainawo jaka kipatsiki okaatzi pinintakaanari iiroka, Pinkimitakainari inkitiwiri, pantakairi irirori maawoni pinintakairiri.

¹¹ Pimpapiintinawo kowityiimotanari noyaari.

¹² Pimpiyakotainawo nokaaripiroshiriwaitaki,

Tima nimatakiro naaka, nopiyakotairi ikaatzi owaaripiroshiritakinari.

¹³ Iiro pishinitana ifaantaityaana, inkowaiti jantakaitinawo kaaripirori.

Ari pinkantaityaani pimpinkathariwintanti. Ari pinkantaityaani ontzimi-motimi pishintsinka, iijatzi powaniinkawo. Ari onkantyaari.

¹⁴ Tima aririka pimpiyakotairi atziri kijyimiri, ari impiyakotaimi Ashitairi Inkitijatzi. ¹⁵ Irooma iiorika pipiyakotairi kijyimiri, iiro ipiyakotaimi iijatzi Ashitairi irirori”.

Ikinkithatakotziro Jesús tziwintaantsi

¹⁶ “Aririka pintziwintya pinkinkishiritakotiri Pawa, iiro pikamantantzi, pinkanti: ‘Notziwintatyaari Pawa’. Paamaiya iiroka pikimitarikari thiiyinkari. Itzitapiintawita irirori, mantsiyapoo ikantayita jiyotantaityaari itziwintatya. Iro impinkathawintamachiitiriri irirori. Imapiro.

¹⁷ Irooma iiroka aririka pintziwintyaari Pawa pinkinkishiritantyaariri, pinkiwapootya, ipoña pinkishitaya kamiitha, ¹⁸ iiro jiyotantaitzimi pitziwintatya. Apa jiyotimi Ashitairi Inkitijatzi, iriitaki pinataimini”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkitijato ajyaagawontsi

(Lc. 12.32-34)

¹⁹ “Tii opantawo powaagaantashiwaitya jaka kipatsiki, owanaa othonkanita, ari ipiyotapaari iijatzi koshintzi. ²⁰ Iro kamiithatatsi pantayitairo pisaikantaiyaari kamiitha inkitiki. Onkimiwaityaawo powaagaantaiya inkitiki tsika tii othonkanitapaa, tii itzimapai koshintzi. ²¹ Tsikarika powaagantaka, ari pinkinkishiritapiintiro”.

Ikinkithatakotziri Jesús ootamintotsi

(Lc. 11.33-36)

²² “Kamiitharika onkantya poki, piñaantawo kamiithaini, okimitawo pinkoñiityaakotatyiimi.† ²³ Tiirika opantawo poki, iiro piñaantawo kamiithaini, kimitaka pintsinirikitakotatyiimi”.‡

Ikinkithatakotziro Jesús ajyaagawontsi

(Lc. 16.13)

²⁴ “Tikaatsi matironi jantawaitiniri apiti ompiratantaniri. Apaani inkowapiroti imonkaatiniri jompiratariri, iriima pashini, inkisani-intanakiri. Ari okimitsitari iijatzi: Tikaatsi matironi jantiniri Pawa ikowakaantziri irirori, aririka inkinkishiritakoitiro ajyaagawontsi inkimitakaanakiro iroorikami ompiratyaarini”.

Ikinkithatakotziro Jesús kantzimoshiritaantsi

(Lc. 12.22-31)

† 6:22 Ojyakaawintachari okitsi kamiithari, apaani pimantaniri kaari mashithatatsi, ñirori ikimathatairo jantakairiri Pawa. Tima isaikanaatzi okitijyiinkatzi. ‡ 6:23 Ojyakaawintachari iiorika opantawo oki, apaani mashithari, kaari ñirori inkimathatairo jantakairimi Pawa. Tima isaikatzi tsika otsinirikitzi.

25 “Pinkimi nonkanti: Tii opantawo onkantzimoshiriwaitimi pinkanti: ‘¿litama noyaari, iitama nomirityaari, iitama nonkithaatyaaari?’ Aña tzi-matsi pashini ankinkishiritapiintairi añaantariki, iro kowapirotacha, anairo okaatzi owayitapiintari, akithaayitapiintari iijatzi. 26 Thami ankinkishiritakotiri tsimiripaini. Tii jiyotzi impankiti joyaari, tii jiwitsiki ipanko jowantyaawori iwankiri. Iro kantzimaitacha Pawa, ipayitapiintakiri jowanawo. Aaka jimapirotzi jitakotai Pawa. 27 Aririka paakowintyaawo onkantzimoshiriwaitimi ¿arima pinkantakiro powawiniintawairo posarintsiti? 28 Incha ankinkishiritakotiro inchatiyapaini, tii añiuro antawaitaniti, tii ontyaawinta onkithaatyaaari. Tiimaita okantzimoshiriwaitawo, onkanti: ‘¿litama nonkithaatyaaari?’§ 29 Owaniinkata kamiitha, anairi jowaniinkawita Salomón, pinkathariwitachari pairani. 30 Iriitaki Pawa owaniinkatzirori. Okantawita kapichi añaawitawo owaniinkatapaintya, iro osamani, tikaatsi ompantyaawoni aririka onkamatiyatanaki, tima inchikaitakiro, impoña intaayitakiro. ¿Iroma ikimpoyaawintzimi Pawa? Aritaki, iiro pikisoshiritzi. 31 Aritapaaki okantzimoshiriwaitzimi, pikantzi: ‘¿litama noyaari, iitama niriri, iitama nonkithaatyaaari?’ 32 Apatziro okantzimoshiriwaitari kaari kimisantatsini. Irooma iirokapaini, jiyotakotzimiro Ashitairi Inkitijatzi iitarika kowityiimotzimiri. 33 Iro kowapirotachari pinkowi impinkathariwintaimi, piñiuro iijatzi jowamiithashiritaimi, irojatzzi impan-taimirori okaatzi kowityiimotzimiri.

34 Ari okanta, iiro okantzimoshiriwaitzimi oityaarika awijyimotzimiri oñaatamani. Tima maawoni kitiiyjiri piñiuro oitya awijyimotzimiri”.

7

Ikinkithatakotziro Jesús ookimotaantsi (Lc. 6.37-38, 41-42)

1 “Tii opantawo ankantanti: ‘Kaaripiroshiri jinatzzi nojyininka’. Aririka ankantantaki, ari jimaitai aaka, inkantayitai: ‘Kaaripiroshiriri pinatzzi iiroka’. 2 Aririka ankantakotiri ajiyininka, ari inkantakotanakai iijatzi aaka. Ontzimatyii aamaiya, aririka ontzimi antzimotantani, imapiroitaikari aaka paata impiyaitai. 3 Okimiwaitakawo aririka ontyaakitaimi antawo in-chapitoki okiki, ¿kantatsima aminiri pashini tyaakitachari kapichiini jokiki? 4 ¿Tiima iiro okantzi ankantiri: ‘Pimpoki, nagaimiro otyaakitakimiri pokiki?’ Tima otyaakitakimi iiroka antawo inchapitoki. 5 Pikimitakari thiiyinkari. Pitawatyaawo iiroka paawairo inchato otzikaakimiri, irojatzzi paminan-tanaiyaari kamiitha paantaiyaanariri pashini otyaakitachari.

6 Tii ipaitapiintziri otsitsi wathatsi tasorintsitsisiri. Ari okimitari iijatzi tii ipaitziri chancho poriryaayitatsiri, ari joipatsitakiro jaatzikawaitawakiro. Tii ipaitziri ikowawitari, owanaa inkatsimati, ari jatsikantaki”.*

Ikinkithatakotziri Jesús amanapirotariri Pawa (Lc. 11.9-13; 6.31)

7 “Pinkamitanti, pinkowakotanti iijatzi, aritaki piñaakiro impaitimiro pikowiri. Pinkimitakaantiro pariitya pankotsi, pinkantapaakiri ashitawori: ‘Pashitaryiinawo’. Aritaki jashitaryaakimiro ipanko. 8 Aritaki impaitairi

§ 6:28 Iro ikantakoitzi jaka “inchatiyapaini” iitachari “lirio”. * 7:6 Ikantaitziri jaka: “wathatsi tasorintsitsisiri” ipoña “poriryaatatsiri”, iro oiyakaawintachari Kamiithari Ñaantsi tasorintsitsisiri. Tima iñaani Pawa, okimitari ikaatzi poriryaatatsiri. Iriima otsitsi ipoña chancho, iri oiyakaawintacha, kaari kowironi inkimisantiro Kamiithari Ñaantsi, oiyiki ikisaniintakiri kamantanzirori. Iiro okantzi joñaashirinkaitiri, tiirika ikowiro inkimisanti.

kamitantatsiri. Inkaati kowakotantatsiri, ari joñaagaitairi. Aririka inkantaitiri: ‘Pashitaryiuro’. Aritaki jimatakiro. ⁹ Aririka inkamitimi pitomi, inkantimi: ‘Paapa, pimpina tanta’. ¿Arima pimpakiri mapi? ¹⁰ Aririka inkantimi: ‘Pimpina shima noya’. ¿Arima pimpakiri maanki joyaari? ¹¹ Piyotzi iiroka pitakotari pitomipaini, kaaripiroshiri pinawita. Iri owat-sipiro Ashitairi Inkitijatzi, jitakotari maawoni amanayitariri. ¹² Aririka pinkowi jitakotaitimi, pitawatyaawo pitakotantya iiroka. Irootaki okantakotziri Ikantakaantaitani, irojatzzi ikantakiri pairani Kamantantaniri”.

Ikinkithatakoitziro aatsimanchaki
(Lc. 13.24)

¹³ “Aririka pinkowi pintyaapankotairi Pawa, pinkimitakaantiro pimpampithatatyiiromi aatsimanchaki. Tima tzimatsi pashini aatsipitatzzi, kaari pomirintsitachani inkinantaityaawo. Ojyiki pampithatakirori, jashironkaayiiitaiya sarinkawiniki. ¹⁴ Irooma aatsimanchaki, tii iyyikitzi kinantyaawoni, iriitaki ariitaachani Pawakinta, inkantaitatyaani jañagai janta”.

Ikinkithatakotziri Jesús thiiyachari
(Lc. 6.43-44)

¹⁵ “Pintyaaryootaiyini, jamatawizimikari ogyawitariri Kamantantaniri, inkimitakotapaatyaari ikanta oijya tii ikatsimanitzi. Kaaripiroshiri jinayitzi, ikimitakari piratsi katsimari. ¹⁶ Ontzimatyii ankimpoyiiro jantayitzi ayotantantyaari ikamiithashiritzirika. ¿Añiiroma uva onkithokitantyaawo owaato kitochii? Tii. ¿Imatziroma higo onkithokitantyaawo iroori? Tii imata iijatzzi. ¹⁷ Inchato saankanatatsiri ojyooki, okithokitzi kamiitha. Irooma inchato kamaatotatsiri, tii onkithokiniti. ¹⁸ Tima inchato saankanatatsiri ojyooki, tii ñaitziro onkaaripiroti okithoki. Ari okimitari iijatzzi inchato kamaatotatsiri, tii ñaitziro onkamiithati okithoki. ¹⁹ Tima itowaitziro inchato kaari kithokitatsini, jagaitziro intagaitiro. ²⁰ Pinkimpoyaakotairi yotaayitzi. Ikimitakaworika okithokitzi inchato saankanatatsiri ojyooki, pimatiro jiyotaayitzi”.

Ikinkithatakotziri Jesús yotakopirotanairiri
(Lc. 13.25-27)

²¹ “Tzimawitacha ojyiki kantawitanari: ‘Nowinkathariti pinatzi iiroka, nopinkathapirotzimi’. Iiromaita jiñairo impinkathariwintairi Pawa. Apa jiñairo antanairori ikowakaantziri Ashitanari Inkitijatzi. ²² Aririka nompinkatharitari paata napatotairi maawoni atziri. Tzimatsi kantayitaatsini: ‘Nowinkathariti, nopairyaapiintzimi nokinkithatakotzimi. Nopairyaakimi nowawijaakotziri piyarishiritatsiri. Nokantayitzi iijatzzi nojyininka: Iro notasonkawintantari nopairyiiri Jesús’. ²³ Nonkantzimaitanantyaari naaka: ‘Tii niyotzimi. Piyaatawiiti jantyaatsikiini, imapiro pikaaripiroshiritaki’ ”.

Ikinkithatakoitziro owatzikirori ipanko
(Lc. 6.46-49)

²⁴ “Pinkimi, aririka pinkinkishiritiro maawoni nokantakimiri, aririka pinkimisantanakiro maawoni, ari okamiithatzi. Irootaki piyotantyaari. Pinkimityaari owatzikirori ipanko okisopathatzi kipatsi. ²⁵ Oparyaawita antawoiti inkani, amaaniwita. Otampiyawitaka shintsiini, ookantawitawo pankotsi, tii aawiyiro. Tima owatzikatya kamiitha okisopathatzi kipatsi. ²⁶ Ari okimitari iirorika pikinkishiritziro nokantayitakimiri, iirorika pinkimisantanairo, iiro piñiiro piyotantyaawo. Pinkimitakotyaari

owatzikirori ipanko impanikipathatzi. ²⁷ Oparyaapaaki inkani, amaan-itapaaki. Ipoña otampiyatapaaki, ookantapaakawo, tyaanaki pankotsi, aanakiro. Tii jiñaitairo”.

²⁸ Irootaki jiyotaayitakiriri Jesús ikaatzi apatowintakariri. Iyokitzi ikantanaka atziriiti. ²⁹ Tii omaanta ishintsinka jiyotaantzi, janairi jiyotaantzi Yotzinkariiti.

8

Joshinchagairi Jesús imatziri pathaawontsi

(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

¹ Ikanta joirinkaa Jesús ikinkithataki tonkaariki otzishiki, jonyaatairi oyyiki atziri. ² Ari ipokashitakiri imatziri pathaawontsi, jotzirowashitapaakari Jesús, ikantapaakiri: “Pinkatharí, pikowirika, poshinchagaina”. ³ Iro jakotashitantanakariri, jotirotantakari kapichiini jako, ikantzi: “Nokowi, pishintsitai”. Shitakotanai ipathaawaiwita. ⁴ Ipoña Jesús ikantawitawaari: “Iro pikinkithatakotana. Apatziro powanakiro piyaatashitiri Ompiratasorintsi-taari, pimonkaatantyaawori Ikantakaantani Moisés, pimpiri pashitakaariri Pawa, jiyotantaityaari ishitaakotaimi”.

Joshinchagairi Jesús jompiratani ijiwari owayiriiti

(Lc. 7.1-10)

⁵ Ikanta jawijanaki Jesús, ariitaiyakani nampitsiki Capernaum. Ari ipokakiri Roma-jatzi ijiwari owayiriiti, jiñiri Jesús, ⁶ ikantapaakiri: “Nowinkathariti, tzimatsi nompiratani nopankoki, mapirokitaka imantsiyataki, kisopookitaki”. ⁷ Jakanakiri, ikantziri: “Aritaki niyaataki noshinchagairi”. ⁸ Ikantzimaitanakari irirori: “Oyyiki nopinkathatakimi iiroka, kaaripiro ninatzi naaka, niyotzi iiro okantzi pintyaapankotina. Apa nokowi pinkantakaantiri, ishintsitai. Tima aritaki jimatatya pinkantiri.*” ⁹ Tzimatsi ompiratanari naaka, tzimatsi iijatzi owayiripaini nompiratari naaka. Aririka nonkantiri: ‘Piyaati’, aritaki jiyaataki. Aririka nonkanti pashini: ‘Pimpoki’, aritaki impokaki. Aririka nonkantiri nompiratani: ‘Pantiro jiroka’, jimatziro jantziro”. ¹⁰ Iyokitzi ikantanaka Jesús ikimakiri ikantaki jirika ijiwari owayiriiti. Ikantanakiri oyaataiyirini: “Iri matakirori jirika ikimisantzi, jaka Israel-ki tii itzimi ajyininka kimityaarini. Imapiro. ¹¹ Pinkimi, aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, ari intzimaki oyyiki kaari ajyininkata poñaayitachari pashiniki nampitsi, nintaachani intsipataiyaari Abraham-ni, Isaac-ni iijatzi Jacob-ni. ¹² Iiromaita itzimapirotai ajyininka saikaatsini janta. Iriitaki ikowakaawiitakari impinkathariwintairimi maawoni janta, oyyiki ipiyathawaitaka, irootaki jookantaiyaariri otsinirikitaki. Ari jiraawaitaiyaari, jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitaiya”. ¹³ Ipithokashitanaari ijiwari owayiriiti, ikantziri: “Pimatairo pimpiyi pipankoki. Tima pimatakiro pikimisantzi iiroka, irootaki ishintsitantaiaari pompiratani”. Aripaiti ishintsitanai jompiratani janta ipankoki.

Joshinchagairo Jesús riyoti Pedro

(Mr. 1.29-34; Lc. 4.38-41)

¹⁴ Ikanta Jesús jataki ipankoki Pedro. Iñaapaakitziro riyoti, omaryaaka, imatatziiro saawataantsi. ¹⁵ Jotirotantapaakawo kapichiini jako, shintsitanai. Piriintanaka, aminawakiniri oitarika ompawakiriri. ¹⁶ Okanta

* **8:8** Jirika ijiwari owayiriiti Roma-jatzi, kaari Judá-mirinka, pashinijatzi atziri jinatzi. Tima pairani apaani Judá-mirinka, tii ityaapankotziri pashinijatzi kaari ijyininkata.

otsiniriityaanaki, jamaitapaaki ogyiki piyarishiritatsiri. Joshinchaayitairi, ikisawakiri iwiyariti. Joshinchaayitairi iijatzi mantsiyayitatsiri. ¹⁷ Ari okanta imonkaatantakari ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Isaías, ikantaki:

Iri aanakironi amantsiyari,
Irijatzi aanakironi okaatzi akimaatsiyitari.

Oyaatirini Jesús
(Lc. 9.57-62)

¹⁸ Ikanta jiñaakiri Jesús ijyikitapaaki atziri apatowintariri, ikantanakiri jiyotaani: “Thami amontyagai intatsikirona”. ¹⁹ Ikantawitawaari Yotzinkari: “Yotaanarí, nokowi noyaatanakimi tsikarika pikinayitzi iiroka”. ²⁰ Jakanaki Jesús, ikantziri: “Tzimatsi imoo otsitsiniro jimaantapiintari, iijatzi tsimiripaini tzimatsi jomayiro. Iriima jirika Itomi Atziri tii otzimi ipanko jimaantapiintyaari irirori”. ²¹ Ari ikantanakiri jiyotaani: “Yotaanarí, nokowawitaka noyaatanakimi, tiimaita iroñaaka nokowatzi noñaanairi nowaapatitari nonkitatanairi, ari noyaatimiri”. ²² Ipoña ikantanakiri Jesús: “Poyaatina. Tima ikaatzi kamashiriyitatsiri, ari inkitatairi irirori kaminkaripaini”.

Jomairintziro Jesús tampiya
(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

²³ Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki, itsipatanaari jiyotaani. ²⁴ Ikanta imontyaakotanaki, maanaki Jesús pitotsiki. Iro jiwiyaaakotaiyakani niyantyaaniki, omapokashitaka otampiyatapaaki antawoiti, kitaatapaaka jiña pitotsiki, otamaryaatanaki inkaari. ²⁵ Jiyaatashitanakiri Jesús, jowakiryaapaakiri, ikantapaakiri: “¡Yotaanarí, ampiinkatyí! ¡Powawijaakotainal!” ²⁶ Ikantanakiri irirori: “¿Litama pithaawantari? ¿Tikiraama pikimisantapirotziita?” Piriintanaka, jomairintakiro tampiya iijatzi otamaryaani inkaari, awijanaki, mairyaatanai kamiitha. ²⁷ Iyokitzi ikantaiyanakani jaminanakiri Jesús, antawoiti ipinkathatanakiri, ikantawakaiyani: “¿Litama atziritatsiri jirika? Jomairintziro tampiya, iijatzi inkaari”.

Gadara-jatzi piyarishiritatsiri
(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

²⁸ Aritaki ariitaiyakani intatsikirona, aatakotaiyapaakani nampitsiki iitachari Gadara. Ari ishiyashitawakari apiti piyarishiritatsiri ipoñaakawo kitataariki. Katsimaki ikantakaakari piyari, owanaa ithaawantaitakari, tii okantzi inkinaiti janta. ²⁹ Ikantawakiri: “¡Jesús, Itomi Pawa! ¿Irootaintsima powasankitaina? ¿Tsikama nokantakimika iiroka?” ³⁰ Ari itzimi janta ogyiki chancho, joshintagaiyini. ³¹ Ñaawaitanaki iwiyariti, ikantanakiri: “Aririka powawijaakotairi jirika nopiyarishiritakairi, potyaantina ipiyotaka chancho”. ³² Jakanakiri Jesús, ikantziri: “Piyaati piyari”. Matanaka. Jatanaki piyaripaini chancho-ki, iro ishiyantanakari impiitatzi otzishi, mitagaiyapaakini, apirotaka ipiinkaki maawoni inkaariki. ³³ Ikanta jiñaakiri aamaakowintariri, shiyaiyanakani. Jataki nampitsiki, ikamantapaakiri maawoni atziri okaatzi jiñaakiri. ³⁴ Iro jiyaatashiitantakariri Jesús, ikantaitapaakiri: “Tii nokowaiyini pisaiki nonampiki, pamini tsika pinkini”.

9

Joshinchagairi Jesús kisopookiri
(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

¹ Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki, montyaakotanai, ipiyaawo inampiki. ² Ari jamaitakiniri kisopookiri, jinatakoitantakari jomaryaantapiintari. Jiyoshiritawakiri Jesús atziri natakotakiriri, jiñaanatawakiri mantsiyari, ikantawakiri: “Thaamintashiri pinkantanatya notomi, ari noshinchagaimi, ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwawitaka”. ³ Ikanta ikimawaki Yotaniiriiti, ikantashiritanaki: “Ithainkatziiri Pawa jirikawi”. ⁴ Yotaki iijatzi Jesús iita ikantashiritakiri, josampitanakiri: “¿Litama okaaripirotantari pikantashiritziri? ⁵ ¿Tiima okamiithatzi nonkanti: ‘Ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwawitaka?’ ¿Irooma pikowi nonkantiri: ‘Pinkatziyi, piyaatai?’ ⁶ Iroñaaka piñiiri Itomi Atziri otzimimotziri ishintsinka, ari impiyakotairi kaaripiroshiriwawitachari”. Ipithokashitanakari mantsiyari, ikantziri: “Pinkatziyi, paanairo pomaryaaminto, piyaatai pipankoki”. ⁷ Ari ikatziyanaka mantsiyawitachari, jatai ipankoki. ⁸ Jiñaakiri maawoni atziri apatotainchari, iyokitzi ikantaiyanakani jiñaawairi jiyaatai. Ikantaiyanakini: “Imapirotatziiri Pawa, iriitaki matakirori otzimimotantakariri ishintsinka Jesús”.

Jagaitanakiri Mateo

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹ Ikanta jawijanaki Jesús, irojatzi jiñaantapaakariri iitachari Mateo, kowakotziriri ijyininka kiriiki. Ikantapairi: “Poyaatina”. Katziyanaka, joyaatanakiri. ¹⁰ Ipoña jaanakiri ipankoki jowakaiyaari, itsipataanakiri jiyotaani. Ojyiki jatanaintsiri kowakotziriri ijyininka kiriiki, jiyaataki iijatzi kaaripiroshiritatsiri. Ari itsipatakari Jesús jowaiyakani. ¹¹ Ikanta jiñaakiri Fariseo-paini, ikaimakiri jiyotaani Jesús, josampitakiri: “¿Litama itsipatantariri Jesús kowakotantatsiri kiriiki, itsipatakari iijatzi kaaripiroshiritatsiri? Tii okamiithatzi”. ¹² Ikimawaki Jesús, ikantanaki irirori: “Aririka imantsiyati atziri ipokashitziri aawintantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsi tikaatsi inkowi irirori. ¹³ Ontzimatyii pinkinkishiritiro Ikantakaantani Pawa, kantatsiri: Tii apa nonkowairi pamayitaina pipira pintayinari. Iro nokowapirotziri pinishironkatairi pijyininka. Tii apa nompokashitiri kamiithashiriri nonkaimashiritairi, aña nopokashitatziiri kaaripiroshiriri nonkaimashiritairi jowajyaantairo kaaripirori”.

Ikinkithatakotziro Jesús itziwintaita

(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

¹⁴ Ipoña ipokaiyakini jiyotaani Juan, josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “¿Litama kaari itziwintanta piyotaani? Notziwintapiintaka naaka, ari ikimitari iijatzi jiyotaani Fariseo-paini”. ¹⁵ Jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Aririka intsipataityaari aawakaachari, ¿arima jowashiriniintaitatya? Aryaajaini paata, aririka jagaitakiri iimintaitari, aripaiti intziwintaitya. ¹⁶ Apaani pajatori ikithaataitari, aririkami jowapatankaitantyaawo osapiki owakiraari, ari osagaapirotanaki aririka aminthatanatyaaarika owakiraari. ¹⁷ Iijatzi okimitari, tii okantzi pajatori mishinantsinaki jowantaityaawo iiryaaari jimiritaitari. Aririka jowantaityaawo, ari intankanaki, apaawaitashitatya jimiriitari, iijatzi mishinantsinaki. Iri kamiithatatsi owakiraari mishinantsinaki jowantaityaawo, iiro apaawaitanta apitiroiti”.

Irishinto Jairo opoña tsinani otirotsitakiriri iithaari Jesús

(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

¹⁸ Tikira ithonkiro jiñaawaiti Jesús, ariitapaaka jiwari, ipinkathatapaakiri, ikantapaakiri: “Kamaki nishinto, iro nopokantari piyaati nopankoki potirotantyaawo kapichiini pako, añagaita”. ¹⁹ Ari jiyaatanaki Jesús, iijatzi jiyotaani joyaatanakiri. ²⁰ Okanta mantsiyatatsiri tsinani, oiyiki osarintsi osokaawaitaka, tzimakotaki 12 osarintsi, okinashitapaakiri itaapiiki Jesús, otirotakiro opatziki iithaari. ²¹ Tima okantashiritakitzi: “Aririka notirotakiro iithaari, ari noshintsitai”. ²² Ipithokashitanakawo Jesús, ikantziro: “Thaaminta pinkantanaiya nishinto, oshinchagaimi pawintagaana”. Apathakiro ishitanaki omantsiyanka tsinani. ²³ Ikanta jariitapaaka Jesús ipankoki jiwari, jiñaapaatzi jyowiwintzirori kamaintsiri, oiyiki atziri kamiñiinkataintsiri. ²⁴ Ikantapaakiri Jesús: “Pijiyiki, tii okami piraakotaiyakarini, aña imakoryaatzi”. Thainka jowaitakiri Jesús. ²⁵ Ipoña jomishitowapaakiri maawoni, tyaapaaki Jesús, joirikawakotapaakiro, piriintanaa iintsi. ²⁶ Tii jimanakotanaka jantakiri Jesús, ikimakoitanakiri maawoni.

Joshinchagairi Jesús kaari okichaatatsini

²⁷ Ikanta jawijanaki Jesús, ipatzimatanakiri apiti kaari okichaatatsini, ikaimotziri, ikantzi: “¡Icharini David-ni, pinishironkataina!” ²⁸ Irojatzii jariitantapaakari pankotsiki, iijatzi kaari okichaatatsiri irirori. Ipokashitapaakiri okaakiini, josampitakiri Jesús, ikantziri: “¿Pikinkishiryama iiroka ari nowawijaakotaimi?” Ikantzi irirori: “Jii, aritaki pimatakiro nowinkathariti”. ²⁹ Jakotanaki Jesús, ipampiyookitakiri, ikantziri: “Oshinchagaimi pikimisantaana”. ³⁰ Apathakiro jaminanai kamiitha. Ishinchiinkatawairi, ikantziri: “Tii nokowi pinkinkithatakotina noshinchagaimi”. ³¹ Ikanta jiyaatai, ikamantantanaki, ithonka ikimakoitanakiri Jesús.

Iñaawaitakaitziri masontzipaantiri

³² Ipoña jamaitapaakiniri Jesús piyarishiritatsiri, masontzipaanti ikantaka. ³³ Ari joshinchaawakiri Jesús jirika, ñaawaitanai imasontzipaantitakaawitari piyari, tima jotyaaantapithatakiri iwiyariti. maawoni jiyokitziwintanakiri Jesús, ikantashiritaitanaki: “Tii añapiintzi oyyariri jirika anampiki Israel-ki”. ³⁴ Iriima Fariseo-paini ikantaiyini irirori: “Jimatakaatziiri ijiwari piyariiti joshinchaantariri piyarishiritatsiri”.

Sampainkataki pankirintsi

³⁵ Ithonka jiyaayitaki Jesús maawoni nampitsiki, jiyotaantayitaki japatopiintaita. Ikinkithatakotapiintakiro Kamiithari Ñaantsi tsika onkantya impinkathariwintantai. Joshinchaayitakiri maawoni, tikaatsi mantsiyarintsi pomirintsitzimotyaarini. ³⁶ Iñaayitzi oiyiki apatowintariri, antawo Jesús jitakoshiritakari, ikantaki: “Imapiro jashironkaayitaka jirika atziripaini. Ikimitakari oijya iirorika itzimi aamaakowintyaarini”.

³⁷ Iikiro ikantanakitziiri jiyotaani: “Ikimitakawo jirikapaini atziri, osampainkatzi pankirintsi, tiimaita itzimapirotzi atziri oyiipataironi. ³⁸ Pamañaari Awinkathariti jotyaaantiita oiyiki jatatsini atziriki, tima tzimatsi oiyiki kimisantayitaatsini”.

10

Jiyoshiitaki Jesús 12 Otyaantapirori (Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

¹ Ipoña jiyoshiitaki Jesús ikaatzi 12 jiyotaani, jimatanakiro irirori joshinchaayitairi mantsiyari, iijatzi ikaatzi piyarishiritatsiri, tima ipasapiyaakari itasonkawintantzi. ² Jirika ikaatzi 12 jiyoshiitakiri Jesús: Itanakawori Simón, jiiitakiri Pedro. Ipoñaapaaka Andrés, iririntzi Pedro. Ipoñaapaaka Jacobo

itomi Zebedeo itsipatakari iririntzi Juan. ³ Ipoñaapaaka Felipe, Bartolomé, Tomás, Mateo kowakowitariri kiriiki iyyininka, ipoñaapaaka Jacobo itomi Alfeo, Tadeo, ⁴ ipoñaapaaka Simón, jítaitakiri iijatzi Kisakowintantaniri. Ipoñaapaaka iwiyaantapaakawori Judas Iscariote, iriitaki pithokashitaintanchari.

Jotyaantaitakiri kaataintsiri 12
(Mr: 6.7-13; Lc. 9.1-6)

⁵ Ipoña jotyaantakiri Jesús kaataintsiri 12, ikantawakiri: “Iiro pikini isaikayitzi atziri kaari ajyininkata aaka, iiro pikini iijatzi inampiki Samaria-jatziiti. ⁶ Iri pitapaintya piyaatashitiri ikaatzi icharinitari Israel-ni, kimitakariri oijya itzipinawaita. ⁷ Tsikarika pinkinayitaki pinkamantanti, pinkanti: ‘Irootaintsi impinkathariwintantai Inkitijatzi’. ⁸ Poshinchaayitairi maawoni mantsiyari, pañaakaayitairi kamawitachari, poshinchagairi pathaawaitatsiri, iijatzi piyarishiritatsiri. Tima nishironkataari pinayitaki, iiro piñi inkowakoitimi. Iro pimatanaari iiroka pinishironkayitantai iijatzi. ⁹ Iiro paanaki piiriikiti pithaatiki, ¹⁰ iiro paanaki iijatzi pithaati, iiro paanaki apiti piithaari, pi-zapato-ti, pikotzikiiro, tikaatsi paanaki. Tima ikantaitzi: Impinaitiri antawaitatsiri.

¹¹ Aririka pariitya nampitsiki, paminapaaki aapatziyimini, iri pisaikimotapaaki, irojatzi pawijantatyaari pashiniki nampitsi. ¹² Ari pariitatyaaarika pankotsiki, piwithatapaatyaari ikaatzi saikatsiri. ¹³ Aririka jaawakimi kamiitha irirori, ari isaikai kamiitha okaatzi piwithatapaakari. Irooma iirorika jaawakimi kamiitha, aminaashitaka piwithatapaakari. ¹⁴ Iirorika jaapatziyaitzimi, iirorika ikimisantaitzimi iijatzi, pawijapithatiri, potikanairo piipatsikiiti. ¹⁵ Tima iriitaki imapiroitiri paata jowasankitaitiri jirika, ari anaanairo ikantaitakiri Sodoma-jatzi ipoña Gomorra-jatzi. Imapiro”.

Inkimaatsitakaitatyimi paata

¹⁶ “Notyaantatziimi naaka. Pikimiwaitakari jotyaantaitziri oijya ipiyota piratsi katsimari. Ontzimatyii pinkimitakotyaari kokiyantzi maanki. Ontzimatyii iijatzi pinkimityaari shiro tii ikatsimawaitzi. ¹⁷ Paamaakowintya. Tima jaakaantaitatyimi jiwariipainiki impajatakaantaitimi japatotapiintaita. ¹⁸ Ompoña jaayitanakimi pinkatharintsiki, okantakaantziro pawintaana ari pikinkithatakotaina, irojatzi inkimantaiyaari iriroriiti, iijatzi pashinijatzi atziri kaari ajyininkata. ¹⁹ Aririka piñaakiro jaayitanakimi, iiro pikantashiriwaitzi: ‘¿litama nonkantapaakiri?’ Tima tzimatsi yotashiritakaimini oita piñaaninyaari. ²⁰ Iiro piyotashitanakawo oitya piñaaninyaari, Tasorintsinkantsi poñaachari Ashitzimiriki, iri yotakaimironi oita pinkantayitapaakiri. ²¹ Ari iñaitaki aakaantirini iririntzi jowamaakaanitiri. Piñi aakaanitirini itomi. Piñi tsitokakaanitirini ashitariri ikisaniintanakiri. ²² Ojyiki piñi iro inkisaniintaitimi okantakaantziro pipairyagaana pikimisantanaana, ari pinkantaitatyiiro pawintaiyaana, aritaki nowawijaakoshiritaimi. ²³ Aririka inkisaniintaitanakimi nampitsiki, pawijyi pashiniki nampitsi. Tima tikira pithonkiro pinkinayiti maawoni nampitsiki tsika isaikayitzi Israel-mirinkaiti, irojatzi impiyantaiyaari jirika Itomi Atziri. Imapiro.

²⁴ Tii jiñaitzi apaani yotaari janaakotiri yotairiri. Tii añai iijatzi onampitaari janaakotiri onampitariri impinkathaitiri. ²⁵ Apa añi iro kantatsi yotaari inkimitakotaiyaari yotairiri pairani. Ari ikimitari iijatzi onampitaari. Ikisaniintaitakina naaka iroñaaka, ikimitakaanitakina naakami Beelzebú, iwinkathariti piyari. Iiroka imapiroiti inkisaniintaitimi pikimisantanaana”.

*¿Iitaka ampinkathatiri?
(Lc. 12.2-9)*

²⁶ “Iromaita pipinkashiwaitari jirikapaini. Ontzimatyii onkoñaatakoyitai manakowitainchari, oñaagantairo kaari ikimathawiita pairani. ²⁷ Apaniroini niyotakaayitaimiro iiroka jirokapaini, tii jiyotzimaitawo thainkantaniri, iirokamaitaka kinkithatakaayitairini. ²⁸ Iiro pipinkashiwaitari tsitokimini, iiro jimatziro jotyaaantimi sarinkawiniki. Aña iri pimpinkathatai Pawa, iriitaki matzirori jotyaaantantzi sarinkawiniki. ²⁹ Pamini, tii ipinapirowita tsimiripaini, iro kanzimaitacha jiyotzi Pawa aririka inkamagaanti apaani.* ³⁰ Jiyotsitawo Pawa okaatzi tzimayitatsiri aishi. ³¹ Piñaakiro, jaamaakotari Pawa tsimiripaini, iiroka jimapirotzi jaamaakotzimi. Iiro pipinkashiwaitari kisaniiintimiri. ³² Aririka pinkantiri pijyininka: ‘Nopinkathatairi Jesús’, aritaki nonkantairi Ashitanari Inkitijatzi: ‘Paapá, ipinkathataana jirika, ajiyininkataari’. ³³ Irooma pinkantiririka pijyininka: ‘Tii nopinkathatziiri Jesús’, ari nonkimitaiyaari naaka, nonkantairi Ashitanari: ‘Paapá, tii nonkimitsitaiyaari ipinkathatana jirika, tii ajiyininkataari’ ”.

*Ikinkithatakota Jesús
(Lc. 12.49-53; 14.26-27)*

³⁴ “Tii nokowi onkompitzimotimi. Tii apa nompoki jaapatziyawakaiya atziri. Aña iro nopokantari onkimiwaityaawo namatyiimi owathaamintotsi jantaminthatawakaantyaari.

³⁵ Aña iro nopokantakari:

Inkisaniiintantyaariri atziriiti iwaapatitari,
Onkisaniiintantyaawori tsinani onaanatitari,
Onkisaniiintantyaawori tsinani ayiro.

³⁶ Iri pithokashitawakaachani atziriiti inkisaniiintawakaiya ikaatzi isaika-pankotawakaiyani.

³⁷ Iro kamiithawitachari pitakoyityaari piwaapati, pinaanati, powaiyanipaini. Iro kanzimaitacha iirorika pimapirotanaki pitakoyityaari pijyininka, tiira pityaaryootzi pitakotaana naaka. ³⁸ Ontzimatyii pintyaaryoowintiro nokinkithatakotakimiri, onkantawitya impaikakoitimi. Aririka powajyaantakiro, tii pityaaryoowintziro pikimisantana. ³⁹ Ikaatzi itakowaitachari apaniroini jantayitziro inintashitari, aritaki impiyashitaiya. Iriima inkaati kamawintinani jantanairo nokowakairiri, aritaki jawijakoshiritai”.

*Impinayitairi
(Mr. 9.41)*

⁴⁰ “Iitarika aapatziyimini, naaka jaapatziyaka. Ari okimitari iijatzi, iitarika aapatziyinani naaka, iri jaapatziyaka Ashitanari otyaantakinari jaka. ⁴¹ Iitarika yotimini kamantantaniri pinatzi, impoña jaapatziyanakimi, ari pinkaatairi impinataimi Pawa paata. Ari okimitari iijatzi, iitarika yotakimini kamiithashiriri pikimisantana, ipoña jaawakimi kamiitha, ari pinkaatairi impinataimi Pawa paata. ⁴² Aririka jiyoitimi iirokataki niyotaaani, iro ipantzimiri pimiri, jiyotzi Pawa, iriitaki pinatairini itakotakimiri”.

11

*Jotyaaantziiri Juan jiyotaani
(Lc. 7.18-35)*

* **10:29** Kantakotachari jaka “tii ipinapirowita tsimiripaini”, tima kantatsi jamanantaitantyaari apapintyakiroini kiriiki inkaati apiti tsimiri.

¹ Ithonkakiro Jesús jiyotaakiri 12 jiyotaani. Awijanaki inkamantanti mawoni nampitsiki.

² Ikanta Juan owiinkaatananiri jomontyaitakiri chapinki, ikimakotakiro jantayitakiri Cristo, jotyaantaki apiti jiyotaani, ³ josampitiri Jesús, inkantiri: “¿Iirokama jiiitaitziri, ‘Pokatsini?’ Kaaririka iiroka, ¿Tzimatsima pashini pokatsini?” ⁴ Ikanta jariitaka jotyaantani Juan, josampitapaakiri Jesús. Ari jakanaki irirori, ikantzi: “Aririka pimpiyanai, pinkamantapairi Juan okaatzi pikimakiri, okaatzi piñaakiri nantayitakiri iijatzi. ⁵ Naminakaayitairi kaari okichaatsini, naniitakaayitairi kisopookiri, noshinchaayitairi pathaawaiwitachari, nokimakaayitairi ashikimpitari, nañaakaayitairi kaminkari, nokinkithatakotainiri Kamiithari Ñaantsi ashironkainkaripaini. ⁶ Inkimoshiriwintaina kaari kisoshiriwintinari”.

⁷ Ikanta ipiyanaa jiyotaani Juan, josampitanakiri Jesús apatowintakariri, ikinkithatakotziri Juan, ikantzi: “¿Iitama pikinkishiritakotariri piñaakiri chapinki otzishimashiki? ¿Iriima piñaaki ojoyawori sawoo opiyonkatonkitakairo tampiya okantakaari tii ithaamintashirita? ⁸ ¿Piñaakirima jowani-inkataka ikithaata? Aña tii. Ikaatzi owaniinkatachari ikithaata, isaikapankotziri pinkatharinti. ⁹ Piyaatashitakiri piyotaki kamantantaniri jinatzii. Tima jimapirotatziiro janaakiri Kamantantaniriiti. ¹⁰ Iriitaki josankinatakotitaki pairani, jiñaanatziri Pawa Itomi, ikantziri: Notomí, ari notyaantaki ityaawoni inkinkithatakotimi, Iriitaki witsikaantimini tsika pinkinapaaki iiroka.

¹¹ Pinkimi nonkanti naaka: Ojyiki atziri tzimawitainchari, tikaatsimaita anairini jiyotanitakari Juan. Iro kantzimaitacha inkaati ipinkathariwintairi Inkitijatzii, tsinampashiritaatsiri janta, janaakotairi irirori Juan. Imapiro. ¹² Jitakawo pairani Juan ikinkithatakaakimi, tzimatsi ojyiki kowanakirori shintsiini iñiuro impinkatharitari Inkitijatzii. Antawoiti ikowanaki iñiuro ojyawaitakawo ishintsitaitzi jowayiritaitya. Irojatzii ikantaita iroñaaka. ¹³ Pairani tikira itzimi Juan, tzimawitacha Kamantantaniri opoña Ikantakaantaitani. ¹⁴ Iriima Juan, iriitaki ikinkithatakotitakiri pairani, iriitaki Elías-tatsiri piyaatsini. ¹⁵ Kowirori inkimathatiro, inkimisanti. ¹⁶ Nokimitakaantakimiri naaka kojyikawairintzi iintsi aririka imaananiwaiti, ¹⁷ ikantaiyini: ‘Thami ajyowiwaiti amajyiitiantyaari’. Iiromaita ikowi. Ikantaiyini iijatzi: ‘Incha ampampithai owashiritantyaari’. Tii ikowiro iijatzi. ¹⁸ Ari pikimitaiyakarini iirokaiti. Piñaawitawakari Juan itzitapaakawo owanawontsi, tii jimiritawo kachori, pikantaiyakirini: ‘Ipiyarishiritatzi, iro itziwaitantari’. ¹⁹ Ipokawitaka Itomi Atziri, tii itziwitawo irirori owanawontsi, imiritawo kachori iijatzi. Pikantaiyakirini: ‘Kaaripirori jinatzii jirika, niyawairintzi, shinkiryaantzi jinatzii. Jaapatziyari kowakotziriri kiriiki iyyininka, jaapatziyitari kaaripiroshiriri’. Tikaatsi oitya, tima apaani yotaniri ari jiyoitairi paata imapiro jiyotanita, aririka jiñaayitakiro onkaati awijayitaatsini”.

*Ikantamachiitziri kisoshiriri nampitsiitiki
(Lc. 10.13-16)*

²⁰ Ipoña ikinkithatakotanakiri Jesús ikaatzi ñaayiwitakawori itasonkawintantaki nampitsiki, tiimaita jowajyaantziro ikaaripiroshiritaiyini. Ikantanaki: ²¹ “Ikantamachiitziri Corazín-jatzii, iijatzi Betsaida-jatzii. Iñaayiwitakawo notasonkawintantayitaki, tiimaita ikimisantaiyini. Iriimi ñaakinanimi Tiro-jatzii iijatzi Sidón-jatzii, aritakimi jowashiritakotatyaami ikaaripiroshiriyitzi, jowajyaantakiromi. Inkimisantaimi maawoni

iriroriiti.* ²² Aririka jaayiitairi paata kamiithashiriri, iiro jimapiroitziri jowasankitaayiitairi Tiro-jatzi iijatzi Sidón-jatzi. Iriima Corazín-jatzi, iijatzi Betsaida-jatzi, iri jimapirooyitai jowasankitaayiitairi. ²³ Iijatzi inkimitagaiya Capernaum-jatzi, ikinkishiritaiyakani irirori jiyaatai inkitiki, iro kantzimaitacha owanaa ikisoshiritaki, jiyaayitai ikinayitzi kaminkari. Iri ñaakironimi pairani Sodoma-jatzi okaatzi jiñaakiri Capernaum-jatzi, inkimisantaimi irirori, iiro japirotzirimu pairani Pawa saikaiyatsinimi iroñaaka. ²⁴ Aririka jaayiitairi paata kamiithashiritaintsiri, iri jimapiroitairi jowasankitaapiroitairi Capernaum-jatzi, anaanakiro jowasankitagaitakiri pairani Sodoma-jatzi”.

*Pimpokashitaina naaka, ari piñiuro nimakoryaakaayitaimi
(Lc. 10.21-22)*

²⁵ Ipoña jamanamanaatanakari Jesús Ashitariri, ikantanakiri: “Paapá, iiroka pinkathariwintziriri maawoni inkitijatzi, iijatzi maawoni kipatsijatzi, oiyiki nopaasoonkitakimi. Tima iiroka yotakaayitairiri kimitakariri iintsi intsinampashiritai, kaari jiyotzi yotaniriiti. ²⁶ Tima irootaki inimotakimiri”. ²⁷ Ipoña ikantanakiri piyowintakariri: “Iri Ashitanari yotakaakinawori maawoni. Apaniroini ikanta irirori jiyopirotana naaka tima Itomi jowana. Ari nokimitakari iijatzi naaka apaniroini niyopirotziri. Impoña jiyoyitairi inkaati niyotakaayitairi naaka. ²⁸ Aririka piñiuro pimakoshiriwaiti, piñiuro oitya pimpakoowaityaari, pimpokashitaina naaka, pinkamantainawo, aritaki nimakoryaakaayitaimi. ²⁹ Iiro pimanintziro pimpakoowaityaari, naakataki ompiratzimiri pantiro. Tzimatsi niyotaimiri, tii nowatsimaashiriwaitantzi naaka, tsinampashiri ninatzi. Ari piñiuro nimakoryaashiritakagaimi. ³⁰ Tima okaatzi nompiratantziri naaka, tii opomirintsipirota”.

12

*Ikinkithatakotziro Jesús kitiiyyiri jimakoryaantaitari
(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)*

¹ Okanta kitiiyyiri jimakoryaantaitari, ikinanaki Jesús pankirintsimashiki. Tima itajyaiyatziini jiyotaani, joyiikitanaki okithoki pankirintsi joyaari. ² Jiñaakiri Fariseo-paini, ikantanakiri Jesús: “Paminiri piyotaani. Jiroka kitiiyyiri jimakoryaantaitari inatzi, tii oshinitaantsitzi joyiikiwaiti”. ³ Jakanakiri Jesús ikantanakiri: “¿Tiima piñaanatakotziri ikantakota David-ni, aantawitakariri itajyi itsipayitakari ikaataiyini? ⁴ Ityaaki tasorintsipankoki, jowakawo tasorintsitanta, jatyootakiri itsipayitakari. Tii oshinitaantsiwita, apa jowapiintawo Ompiratasorintsitaari. ⁵ Josankinawitaka iijatzi pairani Ikantakaantaitani, okantzi: ‘Iiro pantawaitantawo kitiiyyiri jimakoryaantaitari’. Iro kantzimaitacha jiyaatapiintzi Ompiratasorintsitaari kitiiyyiriki jimakoryaantaitari tasorintsipankoki, jantawaitapiintzi. Tikaatsi kijirini. ⁶ Nokantzi naaka, iinitatsi jaka impinkathapiroitiri, iri anairori tasorintsi-panko. ⁷ Iro josankinaitantakari pairani, kantatsiri: Tii nokowi pamayitaina pipira pintayinari, Iro nokowapirotaki pitakotaiyaari pijyininka. Iro pinkimathatirimi iiroka jiroka, iiro pikijyimawaitziri jirikapaini, tima tii ikaaripiroshiritzi. ⁸ Jirika Itomi Atziri ipinkatharipirotziri irirori, janairo kitiiyyiri jimakoryaantaitari”.

* **11:21** Tima jirikaiti Corazín-jatzi ipoña Betsaida-jatzi Judá-mirinka jinayitzi. Iriima Tiro-jatzi ipoña Sidón-jatzi pashinijatzi atziri jinayatzi, tii iyyininkatari Judá-mirinkaiti.

*Atziri kisowakori
(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)*

⁹ Ipoña jawijanai Jesús, ityaapai japatotapiintaita. ¹⁰ Ari isaikakiri kisowakotatsiri. Ikanta Fariseo-paini, josampitakiri Jesús, ikantziri: “¿Kami-ithatatsima poshinchiiri kisowakori kitiiyyiri jimakoryaantaitari?” Iro josampitantariri inkini inkantakotiri. ¹¹ Ipoña jakanakiri irirori, ikantanakiri: “Tii paminashitari poiyyati aririka jotitya omoonaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, pitakotari, pinoshikiri. ¹² Iri jitakopiroita atziri, janairi oijya. Tima tii okaaripiroshiritakaantzi anishironkatanti kitiiyyiriki jimakoryaantaitari”. ¹³ Jiñaanatanakiri kisowakori, ikantziri: “Pinthaaryaawakotai”. Matanaka atziri, akotsitanai, okimitanaawo pashini jako. ¹⁴ Ari ikisaiyanakani Fariseo-paini. Jataiyakini, ikinkithawaitaiyini, ikantzi: “¿Tsika ankantakirika Jesús, ampiyakaantyaariri?”

Josankinatakoitsitakari pairani Jesús

¹⁵ Ikanta Jesús, yotaki ikowaitatzi intsitokaitiri, irootaki jawijantanaari. Ari joyaatanakiri oiyiki atziri, joshinchaaki oiyiki mantsiyari. ¹⁶ Ikantayiwitakari: “Iiro pikinkithatakotana”. ¹⁷ Ari imonkaatari josankinatakaayitakiriri pairani Kamantantaniri Isaías-ni, ikantzi: ¹⁸ Jirika nompiratani, iriitaki niyoyaakiri. Nitakotani jinatzi, iri oimoshirinkanari. Kiso jowiri Tasorintsinkantsi, Ikinkithatakagairi kaari ajyininkata, ikamantairi tyaaryootatsiri. ¹⁹ Iiro ishinchiinkawintawaita apaniroini irirori, Iiro ikimaitziri inchiraachiraati inkinkithatakotya, ²⁰ Iiro jimapirotziro irirori isataapirotiro sonkari sataawitainchari, Iiro joitsiwakiri paampariminki kapichiwitainchari ipaampataki, Irojatziri inkitsirinkantaiyaawori jiñaitairo tyaaryootatsiri.* ²¹ Iriitaki joyaakoniintairi kaari ajyininkata impairyagairi iwairo.

*Ookimotziriri Tasorintsinkantsi
(Mr. 3.20-30; Lc. 11.14-23)*

²² Ipoña jamaitakiniri Jesús piyarishiritatsiri, ikamampotaakitakaakiri, imasontzipaantitakaakiri iijatziri. Joshinchaawakiri, aminanai kamiitha, ñaawaitanai iijatziri. ²³ Iyokitzi ikantanaka maawoni atziri, ikantaiyanakini: “¿Iriima jirika charinitariri David-ni?” ²⁴ Ikanta ikimaiyakini Fariseo, ikantaiyanakini irirori: “Jirika atziri joshinchaatziiri ashitariri piyari iitachari Beelzebú, irootaki jowawijaakotantariri ikaatzi ipiyarishiritaiyini”. ²⁵ Jiyotakotzimaitakari Jesús ikinkishiritakari, ikantanakiri: “Aririka jantaminthatawakaiya atziri ipinkathariwintaitziri, ari jiñaakiro jowapintawakaiya. Iijatziri okimita aririka jantaminthatawakaayitaiya inampiki atziri, ari jiñaakiro jookawintawakaiya inampiki. Aririka jantaminthatawakaiya atziri ikaatzi isaikapankotawakaa, ari jiñaakiro jookawintawakaiya ipankoki. ²⁶ Ari inkantyaari iijatziri piyari aririkami jantaminthatawaiya. ¿Iroma ithonka aririka jookawintawakaanatya? ²⁷ Iriirikami kamaari Beelzebú oshinchiinani naaka, ¿irijatzima kamaari oshinchiiriri piyotaaniyitari iiroka jowawijaakotantariri kaaganiritatsiri? Aririka okanta pikinkithatakotatziiri piyotaani, ari inkisantakimiro okaatzi pikantakiri. ²⁸ Tima Tasorintsinkantsi poñaachari Pawaki

* **12:20** Ojyakaawintachari sonkari ipoña paampariminki tsiwakimataintsiri, iriitaki atziriiti kimisantawitachari kapichiini, ashironkaashiriyitachari, mantsiyashiriyitatsiri, shipitashiriyitatsiri, tima aritaki inishironkaitairi Jesús jirikaiti, iiro ishinitziri jashironkaayitaiya, aña aawiyaashiri inkantakaayitaiyaari, joshiriproyitaiya.

oshinchaanari naaka nowawijaakotantariri piyarishiritatsiri. Irijatzi Pawa omapokakimiri iiroka ipinkathariwintantzi. ²⁹ Aririka inkowaiti inkoshiitiri shintsitatsiri kamiitha atziri, ontzimatyii jitaitawatyaaari joojoitiri, onkantya iiro ikisakowintantawo jashiwitari aririka jayitsiitiri. ³⁰ Tima ikaatzi kaari aapatziyanari naaka, iriitaki kisaniintanari. Inkaati kaari imitakotinani joyiipatakotina, japaatakotatyaana. ³¹ Iro kantzimaitacha nokantzi naaka: Kantatsi impiyakotairi Pawa inkaati kaaripiroshiriwitachani, ari inkimitagairi ñaawaiwitawori kaaripirori ñaantsi. Iriima ookimotakirini Tasorintsinkantsi, iiro ipiyakoitairi. ³² Ari okimitsitari iijatzi: Kantatsi impiyakotairi Pawa ookimowityaarini Itomi Atziri, iriima inkaati kijyimatakirini Tasorintsinkantsi, iiro ipiyakoitairi. ³³ Okimiwaitakawo aririka iñaitiro kamiithari chochoki, jiyotaitzi kamiithari inatzi owaato tsika opoñaaka chochoki. Ari okimitari iijatzi aririka iñaitiro chochoki piyantatsiri, jiyotaitzi kaaripirori onatzi owaato tsika opoñaaka iroori. ³⁴ Pikimitakari maanki, kaaripiroshiri pikantaiyakani. Tikaatsi pinkinakairo piñaawaitiro kamiithari, tii opantawo pikinkishiritari, irootaki okaaripirotantakari piñaawaiyitziri. ³⁵ Apaani kamiithashiriri ikinkishiritawo kamiithari, irootaki okamiithatantari jantayitziri. Iriima kaaripiroshiritatsiri tii ikinkishiritapiintawo kamiithari, irootaki okaaripirotantari jantayitziri. ³⁶ Irootaki nokantantari naaka, aritaki jaminakoyiitairo paata okaatzi kaaripirori iñaaniyiitari. ³⁷ Kamiitharika okaatzi piñaaniyitari, ari jaapatziyaitaimi. Irooma tiirika okamiithatzi, inkantayitaimi: ‘Kaaripiroshiri pinatzi, oyyiki pinkimaatsitaiya’ ”.

Ikwawita kaaripiroshiriri intasonkawintantaiti
(Lc. 11.29-32)

³⁸ Ipoña jakanaki Fariseo-paini itsipatakari Yotzinkariiti ikantanaki: “Yotaanari, nokowi noñiimi pintasonkawintanti”. ³⁹ Ari jakanaki Jesús ikantzi: “Kaaripiroshiriri pinaiyini iiroka, pithainkani powakiri Pawa, pikowaiyini piñiina nontasonkawintanti. Iiromaita noñaayimiro, apa piñiuro kimityaawoni awijyimotakiriri pairani Jonás, ⁴⁰ iniyantakariri kimitariri antari omani, tima mawa kitiiyiri isaikaki imotziki. Ari inkimityaari iijatzi Itomi Atziri inkitawitapaintya mawa kitiiyiri kipatsiki. ⁴¹ Paata aririka jaminakoyiitairo okaatzi jantayitzi, ari jiyakowintaimi Nínive-jatzi, tima ikimisantairi pairani Jonás jowajyaantanairo ikaaripiroshiriritaiyani. Jirika saikimotakimiri iiroka janairi Jonás. ⁴² Paata aririka jaminakoyiitairo okaatzi jantayitzi, ari iyakowintaimi tsinani pinkatharitatsiri pairani nampitsiki Sabá, tima opokashitakiri yotaniri pinkathari Salomón, okimisantairi. Jirika saikimotakimiri iiroka janairi Salomón”.

Ipiyashitanta piyari
(Lc. 11.24-26)

⁴³ “Okimiwaitakawo isaikashiritantyaarimi piyari apaani atziri, ipankot-sititakawomi jañaantari. Aririka jookawiiityaari, awijakowitaa atziri isaikantakari piyari. Ikinawaiwita otzishimashiki, iiro iñi tsika isaiki. ⁴⁴ Impoñaatya inkantashiritai piyari: ‘Nompiai nopankoki tsika nopoñaaka’. Piyaa piyari, iñaapairi atziri kamiitha opishitaka jañaantari, owaniinka okantaka. ⁴⁵ Impoña jiyaatashitakiri mapirotzirori ipiyaritzii, inkantakiri: ‘Thami aati nopankoki, pintsipatina ampinkathariti’. Jamaki inkaati 7. Ari jashironkaapirotaiya jirika atziri, iiro ikimitaa jashironkaawita pairani kapichiini. Ari pinkimitaiyaari iirokaiti”.

Ikinkithatakotziro Jesús inaanati ipoña iririntzi
(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶ Iikiro ikinkithatakaatziiri Jesús apatowintakariri, ariitapaaka inaanati otsipatakari iririntzipaini, okatziyapaaka jikokiroki, okaimakaantapaakiri. ⁴⁷ Ikantawiiitakari: “Ari ariita pinaanati otsipatakari pirintzipaini, okowi oñiimi”. ⁴⁸ Ari jakanaki ikantzi: “¿Tsika otzimikama pikinkishiritaiyarini iro nonaanatitari, iri nirintzitari?” ⁴⁹ Jookotanakiri ikaatzi jiyotaapiintakiri, ikantzi: “Jirikapaini iriitaki nokimitakaantairi nirintzi, irootaki nokimitakaantairi iijatzi nonaanati. ⁵⁰ Tima maawoni antanairori ikowiri Ashitairi Inkitijatzi, iriitaki nirintzitaari, irootaki notsirotaari, irootaki nonaanataari”.

13

Jojoyakaawintziri Jesús pankiwairintzi
(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

¹ Ipoña ishitowanai Jesús pankotsiki, jatanai inkaarithapiyaaki. Ari isaikapaaki. ² Ipiyowintapaari iijatzi oyyiki atziri. Iñaaki othataka pitotsi, otitapaaka, saikapaaki. Katziyaiyakani atziri irirori inkaarithapiyaaki. ³ Jojoyakaawintatziiniri okaatzi ikinkithatakairiri, ikantzi: “Tzimatsi pankiwairintzi jatatsiri impankiti. ⁴ Ikanta jookakitakiro iwankiri, tzimatsi ookakitapainchari aatsiki, ipokapaaki tsimiri, jowapaakawo. ⁵ Tzimatsi pashini ookakitapainchari omapipookitzi, ari oyyookawitanakari thaankipiroini. Tii otontapathatatzi kipatsi, ⁶ sampiyashitanaki pankirintsi ishintsitapaaki ooryaatsiri, tii otyaapirotzi oparitha inthomainta. ⁷ Tzimatsi pashini ookakitapainchari kitochiimashiki, anaanakiro kitochii oyyookanaki, kamanaki pankirintsi. ⁸ Irooma pashini ookakitapainchari okamiithapathatzi kipatsi, saankana oyyookanaki, kithokitanaki maawoni. Tzimayitanai okithoki apaanipaini okaatzi jyookapaintsiri. Apaani jyookapaintsiri kithokipirotanaki, pashini oyyiki piyokiniintanaki, pashini iipiyokini okithokitanaki.* ⁹ Kowatsiri inkimathatiro, jowakimpitatya inkimisanti”.

¿Litama jojoyakaawintantawori Jesús?
(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

¹⁰ Ipoña josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Litama pojoyakaawintziri pikinkithatakairi atziripaini?” ¹¹ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Ishinitaitzimi irokaiti piyotairo tsika ikanta ipinkathariwintantai Inkitijatzi, iriima jirikaiti tii ishinitaitziniri irirori. ¹² Iitarika otzimimotakiri, ari ontzimi-mopirotairei oyyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro iñaatyiiro iiro otzimi-mopirotairei.† ¹³ Irootaki nojoyakaawintantawori jiroka, onkantawitya jamini jirikaiti, kamampotaaki inkantya. Ari inkimawityaawo, matakimpita inkantayitya. ¹⁴ Iriitaki ikinkithatakotakiri pairani Isaías-ni, ikantaki:

Pinkimawitya, matakimpita pinkantya.

Paminawitya, kamampotaaki pinkantya.

¹⁵ Tima kisoshiri ikantaka jirikaiti.

Ashikimpita ikantaka.

Kamampotaaki ikantaka iijatzi.

Irootaki kaari iñaantaawo,

Kaari ikimanta,

* **13:8** Kantakotachari jaka “okaatzi jyookapaintsiri”, kimitaka okaatzi 100 okithoki, pashini okaatzi 60 okithoki, pashini okaatzi 30 okithoki. † **13:12** Okaatzi kinkithatakotachari jaka, jiroka okantakota: Kapichiinirika pinkimisantawakiro nokantakimiri, kapichiini piyotairo. Irooma pinkimisantapirotawakirika, oyyiki piyotawakiri, iikiro niyotakaapirotanakiyimi.

Kaari ikinkishiritanta.

Tii ikimisantzi, iiro nowawijaakotairi.

¹⁶ Irooma iiroka kimoshiri pinkantya, tima piñagairo, pikimayitairo iijatz. ¹⁷ Iro ikowawitakari pairani Kamantantaniriiti iijatz kamiithashiriri, iñiromi okaatzi piñaakiri iirokaiti. Ikowawitaka inkimiromi pikimakiri iiroka. Tima tii iñaatyina, tii ikimaiyanani iijatz. Imapiro”.

Ikinkithatakotziro Jesús joyyakaawintziri pankiwairintzi
(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

¹⁸ “Pinkimi nonkinkithatakotimiro okaatzi noyyakaawintakiri pankiwairintzi. ¹⁹ Tzimatsi kimirori nokinkithatakotziro impinkathariwintantai Pawa, tiimaita ikimathatziro. Ikanta ipokaki owaaripiroshiritantaniri jowajyaantakaapaakiri ikimisantawitanaa. Iriitaki kimitakawori pankirintsi ookakitapainchari aatsiki. ²⁰ Tzimatsi iijatz thaamintawori noñaani, ikimisantzi thaankiini. Iri kimitakawori pankirintsi ookakitapainchari omapipookitzi. ²¹ Tii jiyotakopirotziro ñaantsi, tii ikisashitawo ikimaatsiwintanakawo ikimisantzi, jowajyaantanakiro. Ikimitakawo pankirintzi sampishitaintsiri tii otyaapirotzi oparitha inthomainta kipatsiki. ²² Tzimatsi iijatz kimawitawori noñaani, iro kantzimaitacha inintawaitziro inthaamintawaitya, ikinkithashiritakotziro jajyaagawo, irootaki ipiyakotantakawori noñaani, tii ikimisantzi. Ikimitakawo pankirintsi ookakitapainchari kitochiimashiki, kaari kithokitatsini. ²³ Tzimatsi pashini kimirori noñaani, ikimisantanakiro. Ityaaryoowintanairo. Iri oyyakawori pankirintsi jyoookapaintsiri okamiithatzi kipatsi, oyyikipirotanaki okithoki, pashini oyyiki piyokiniintanaki, pashini iipiyokiini okithokitanaki”.[‡]

Ikinkithatakotziri Jesús pankitzirori trigo

²⁴ Ipoña japiitakiro Jesús joyyakaawintziniri, ikantzi: “Jiroka oyyari iijatz ipinkathariwintantai Inkitijatz, oyyari atziri pankitzirori kamiithakiri trigo. ²⁵ Okanta tsiniripaiti imagaiyini jatziritipaini iijatz irirori, pokaki kisaniintziriri jamaki trigo-niro, ipankitakiro itsipataakiro trigo-pirori, piyanaka. ²⁶ Opoña oyyoookanaki trigo-pirori, kithokitanaki. Ari okimitsitakari iijatz trigo-niro itsipataakirori. ²⁷ Ikanta jiyotaitakiro, jiyaatashiitakiri ashitawori, ikantaitakiri: ‘Tii opantawo trigo apankitakiri powaniki, ¿itama ot-sipatantawori oyyoookaki trigo-niro?’ ²⁸ Ikantanaki ashitawori jowani: ‘Iri pankitakirori kisaniintanari’. Ikantzi jatziriti: ‘¿Pikowima nonthokayitairo trigo-niro?’ ²⁹ Jakanaki, ikantzi: ‘Iiro, aamaashitya, ari pinthokakotakiro trigo-pirori. ³⁰ Ari onkantawatyaata ontsipatyaawo oyyoooki, irojatz osampantanyaari trigo-pirori. Aripaiti nonkantimiri: Pinthatzinkiro trigo-niro, pintayiro. Poyiikitairo trigo-pirori, powayitairo’ ”.

Joyyakaawintaitziro okithoki oryaanikitatsiri
(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

³¹ Ipoña japiitakiro Jesús joyyakaawintakiniri, ikantzi: “Jiroka oyyari iijatz ipinkathariwintantai Inkitijatz, okimiwaitakari pankitzirori oryaanikitatsiri okithoki pankirintsi. ³² Oryaani okantawita okithotyaaniki, iro kantzimaitacha aririka oyyoookanaki, anairo pashini pankirintsi, antawo ontiwayitanaki ari iminkoshityaawo tsimiripaini otsimankatapishitaki”.

Joyyakaawintaitziro shiniyakairori tanta
(Lc. 13.20-21)

[‡] **13:23** Paminiro kantakotachari janta versículo 13.8. **§ 13:31** Iro ikantakoitzi jaka okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi, iitachari mostaza, jyoookatsiri inampiki pashini atziri.

³³ Jiroka pashini jojyakaawintakiri Jesús, ikantzi: “Aririka ipinkathariwintantai Inkitijatzi, ogyakotawo tsinani witsikirori tanta. Aakiro trigo-pani, otsipataakiro shiniyakairori. Aritaki oñaaki oshiniyi otantanipathati”.

Oita jojyakaawintantawori Jesús ikinkithatakoyitziri

(Mr. 4.33-34)

³⁴ Ari ikantapiintatya Jesús jojyakaawintziro okaatzi jiyotaantziri. maa-woni jojyakaawintakiro. ³⁵ Ari imonkaataakari ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri ikinkithatakotziro ikantakiri Pawa: Nojyakaawintatyiiniri atziriiti onkaati nonkinkithatakotiniriri. Nooñaawontainiri kaari jiyowita pairani owakiraa iwitsikantakari kipatsi irojatziri iroñaaka.

Joñaagantziro Jesús kimitawori trigo-niro

³⁶ Ipoña jawijanai Jesús, jookanairi apatowintakariri, jatanaki pankotsiki. Ari josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “Piyotainawo okaatzi pojyakaawintakiri. ¿Litama ogyakaawintachari trigo-niro itsipatagaitakirori trigo-pirori?” ³⁷ Ikantzi Jesús: “Jirika Itomi Atziri iriitaki kimitakariri ashitawori jowani ipankiitakiro trigo-pirori. ³⁸ Jiroka owaantsi irootaki ogyakaawintawori kipatsi asaikantayitari. Jiroka trigo-pirori iri ogyakaawintacha ipinkathariwintairi Pawa. Irooma trigo-niro iri ogyakaawintziri ikaatzi jashitaari Kaaripirori. ³⁹ Jirika kisaniintantatsiri pankitakirori trigo-niro iri ogyakaawintacha kamaari. Kimityaawoni joyiipataitziro okithoki trigo, ogyakaawinta aririka onthonkaiya paata kipatsi. Jirikapaini oyiipayitakirori okithoki iri ogyakaawintacha maninkariti. ⁴⁰ Pikimaki, japatotakaantaitakiro trigo-niro, itagaitakiro. Iro ogyakaawintacha aririka onthonkaiya paata kipatsi. ⁴¹ Jirika Itomi Atziri jotyaantakiri maninkariiti, japatotairi kaaripiroshiritatsiri, tima tii ikowi intsipataiyaari ikaatzi kimisantakiriri. ⁴² Impoña intagairi kaaripiroshiriri, ari jiraawaityaari jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitaiya. ⁴³ Iriima kamiithashiritantsiri, shipakiryaa inkantaiya inkimitaiyaari ooryaatsiri. Isaikimotairi Ashitairi tsika ipinkathariwintantzi irirori. Powakimpitayawo”.

Ikinkithatakotziri Jesús manachari kiriiki

⁴⁴ Ipoña ikantaki iijatzi Jesús: “Jiroka pashini nojyakaawintimiri. Tzimatsi ogyiki kiriiki jimanaitziri owaantsiki. Ikanta apaani atziri iñaakiri, tii okantzi jaanakiri, iijatzi imanairi, tikaatsi inkamanti, ikantashiritanaki irirori: ‘Ontzimatyii namanantiro jiroka kipatsi, ari onkantya nashitanyaariri ikaatzi tzimatsiri janta’. Ipoña ipimantakiro okaatzi tzimimowitariri, jamanantakiro kipatsi. Kimoshiri ikantaka, tima jamanantakotakiri ogyiki kiriiki. Ari okimitari iijatzi ipinkathariwintantai Inkitijatzi”.

Ikinkithatakotziro Jesús poriryaari pinapirotachari

⁴⁵ Ikantzi iijatzi Jesús: “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, ikimitari apaani atziri kowatsini jamananti poriryaari.* ⁴⁶ Iñaaki poriryaari, ikowapirotaki jayiri. Ipiyanaa inampiki, ipimantapaakiro okaatzi tzimimotziriri, jamanantakiro poriryaari”.

Ikinkithatakotziro Jesús shiryaamintotsi

⁴⁷ Ikantaki iijatzi Jesús: “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, ikimitari apaani shiryaawairintzi. Jaaki ogyiki nashiyitachari shima. ⁴⁸ Ipoña inoshikakotakiri othapiyaaki, jiyoshiiyitakiri kamiithatatsiri. Ikaatzi kaari

* **13:45** Iro ikantakoitzi jaka poriryaari, okaayitzi poriryaayitatsiri kimitawori mapi jiiitatziri “perla”, owanaa inintaitziro. Iro kanzimaitacha ogyiki owinawo.

kamiithatatsini, jookayitakiri. ⁴⁹ Ari onkimitaiyaari paata aririka onthonkaiya kipatsi. Impokaki maninkariiti, jiyoshiitairi kamiithashiriri, iijatzi kaaripiroshiriri. ⁵⁰ Impoña intagaitairi kaaripiroshiriri, ari jiraawaitaiyaari, jatsikaikiwaitya inkimaatsitaiya”.

Ikinkithatakotziro Jesús owakiraari ajyaagawontsi iijatzi pajatori

⁵¹ Ari ikantzi Jesús: “¿Pikimathatakiroma okaatzi nokantakiri?” Ikantaiyini jiyotaani: “Nokimathatakiro”. ⁵² Ipoña ikantanaki Jesús: “Nojyakaawintiri iwaapatiitari, tzimatsiri jajyaagawo pinayitachari. Jaapiintziro pajatori, jaapiintziro iijatzi owakiraari jajyaagawo. Aritaki inkimitaiyaari iijatzi yotzinkariiti aririka impinkathariwintairi Inkitijatzi, jiyotaantairo itawori pairani, jiyotaantairo iijatzi owakiraataatsiri”.

Ipiyaa Jesús Nazaret-ki

(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

⁵³ Ithonkakiro Jesús joyyakaawintakiro okaatzi ikinkithatakotakiri, ari jiyaatanai. ⁵⁴ Ikinanai inampiki. Jiyotaantayitapai japatotapiintaita. Iyokitzi jowiri ikaatzi kimiriri, ikantaiyini: “¿Iitama matakaakiriri jirika jiyotanantari, itasonkawintantzi iijatzi? ⁵⁵ ¿Kaarima jirika itomi kimitapiintzirori inchakota, otomintari María? ¿Kaarima iririntzipaini jirika: Jacobo, José, Simón, iijatzi Judas?† ⁵⁶ ¿Tiima ari akaatzi iritsiropaini anampitawo jaka, iitama pinkatharitakaakiriri?” ⁵⁷ Owanaa ithainkaitakiri, ikisaniintaitanakiri. Iro ikantantanakari Jesús: “Jashi jowiro Kamantantaniri ikimisantaitziri pashiniki nampitsi, irooma inampiki irirori, tii ikimisantaitziri”. ⁵⁸ Owanaa ithainkimataitakiri Jesús inampiki, irootaki kaari itasonkawintanta.

14

Ikamantakari Juan owiinkaatananiri

(Mr. 6.14-29; Lc. 3.19-20; 9.7-9)

¹ Ikanta pinkathari Herodes iitachari Tetrarca, ikimakotakiri Jesús. ² Ikantziri jimpiratani: “Jirika Jesús iriitaki Juan owiinkaatananiri. Iri añagaatsiri, piñiri otzimi ishintsinka”. ³ Tima iri Herodes aakaantakiriri Juan, joojotakaantakiri, jomontyaakaantakiri. Iro kantakaantakirori iinawitari iririntzi Felipe iitachari Herodías. ⁴ Tima ikaminaawitatyaaari Juan jirika Herodes, ikantawitari: “Tii okantzi paapithatantiro”. ⁵ Ari ikowawitaka intsitokakaantirimi, Iro kantzimaitacha oyyiki ipinkathatakiri Juan, jiyotaiyini Kamantantaniri jinatzi. Ithaawantanakari Herodes atziri, ikantashiritzi: “Aririka nontsitokaantakiri, ari inkisaniintaitakina”. ⁶ Okanta imonkaataka kitijyiri joimoshirinkawitawo itzimantari Herodes. Ipiyotaiyakani iyyininka, joimoshirinkaiyirini. Ari opokapaaki ishinto Herodías, amajyiitapaaki. Oyyiki okamiithatzimotakiri Herodes. ⁷ Ikantakiro: “Tzimatsirika oitya pinkamitinari, ari nompakimiro. Imapiro, jiyotzi Pawa iiro namatawitzimi”. ⁸ Ipoña okantziro onaanati: “Pinkantiri inthatzinkakaantiri Juan”. Iro okantantakariri: “Nokowi pamakotakinawo iito Juan samantaki”. ⁹ Ari jowashiritanakari Herodes, tii ikowawita. Iro kantzimaitacha ikimaiyakirini iyyininka ikantakirori inkaanki. ¹⁰ Irootaki ikantantakariri inthatzinkaitiri Juan. ¹¹ Jamaitakiro iito, ipakoitakiro aanakiniro onaanati. ¹² Ikanta ipokaiyapaakini jiyotaani Juan, ikitatairi. Ari jiyaatashitanakiri Jesús, ikamantakiri.

Jowakaari Jesús 5000 atziri

(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

† 13:55 Jacobo, irijatzi jiiitaitziri Santiago.

¹³ Ikanta ikimaki Jesús kamaki Juan, otitanaka pitotsiki jiyaatiro otzishimashiki. Iro kantzimaitacha ikimakoitakiri tsika jiyaati, shiyaiyanakani ikinaitaki aatsiki, joyaatanakiri. ¹⁴ Iro jaatakotapaakityaami Jesús, iñaapaatzi oiyiki piyowintakariri. Jitakoshiritapaakari, joshinchaaki oiyiki mantsiyatatsiri. ¹⁵ Okanta otsiniriityaanaki, ikantzi jiyotaani Jesús: “Asaikatzi otzishimashiki, aritaki tsiniriityaaki. Pimpakairo pikinkithatzi, jiyaaita atziri nampitsiki jowapaiya”. ¹⁶ Jakanakiri, ikantziri: “¿Lita jatsipitanyaa- wori jiyaayitai? Pimpiri iiroka jowanawo”. ¹⁷ Ikantanaki jiyotaani: “Tikaatsi nompiri naaka. Apa otzimi okaatzi 5 tanta ipoña apiti shima”. ¹⁸ Ikantzi Jesús: “Pamakinari jaka”. ¹⁹ Ikantakiri maawoni atziri: “Pisaikaiyini”. Saikaiyanakini atziriiti. Ipoña jaakiro tanta, iijatzi shima, aminanaki jinoki inkitiki, jamananaka, ikantzi: “Paasoonki Ashitanarí, iirokatakiki pakinawori jiroka noyaari”. Ipoña ipitharyaakiro, ipakiri jiyotaani, jowawijaakiniri irirori atziripaini apatotainchari. ²⁰ Ari ikaatzi jowaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani. Ipoña japatotairo tzimagaantapaintsiri, jotiyitairo kantziriki, okaatzi 12 jaikitaatsiri. ²¹ Kimitaka ikaatzi 5000 shirampariiti owainchari. Tzimitacha tsinani iijatzi iintsipaini owainchari.

Janiitantawo Jesús inkaari
(Mr. 6.45-52; Jn. 6.15-21)

²² Ipoña ikantairi Jesús jiyotaani: “Thami pitaiyaawo pimontyagai intatsikirona”. Ikantakiri iijatzi piyowintakariri: “Kantatsi piyaayitai”. ²³ Iro ikinantanakari irirori tonkaariki, jamañaari Ashitariri. Okanta otsiniritanaki, saikaki apaniroini Jesús janta. ²⁴ Jiwiyaakotaiyaani jiyotaani niyantyaaniki, antawo otamaryaani inkaari, oipiyapiyakotakiri tampiya. ²⁵ Okanta okitiiyitzimataki, pokai Jesús janiitantaawo inkaari.* ²⁶ Tii jiyotawairi, ithaawantawaari jiyotaani, ikaimaiyanakini: “¡Aatsikitaki shirit-siwi!” ²⁷ Iñaanatapai irirori, ikantziri: “Naaka pokaatsi, tontashiri pinkantya iiro pithaawawaitzi”. ²⁸ Ari ikantanaki Pedro: “Irokama Nowinkatharí, pinintakainawo naniitantaawo naaka inkaari”. ²⁹ Ikantzi Jesús: “Pimpokanaki”. Aniiwitanaka Pedro inkaariki jiyaatashitanakiri isaikaki. ³⁰ Iro kantzimaitacha ikinkishiritanakiro Pedro antawo otamaryaani inkaari, ithaawanaki, iro itsitsiyantanakari, ikaimanaki: “Pinkatharí paawaina”. ³¹ Jakotashitanakiri Jesús, jaawairi. Ipoña ikantziri: “Kapichimachiini pikimisantakina. ¿Litama pikisoshiritantari?” ³² Ikanta jotitapaa pitotsiki, awijainkatanaki tampiya. ³³ Antawoiti ipinkathatanakiri jiyotaani, ikan-tanakiri: “Imapirotatya iirokatakiki Itomi Pawa”.

Joshinchaantaki Jesús Genesaret-ki
(Mr. 6.53-56)

³⁴ Ikanta jariitaiyakani intatsikirona nampitsiki Genesaret. ³⁵ Iro jaatakotapaakityaami Jesús, jiyotaitawakiri. Ikamantaitakiri maawoni nampitawori janta, jamayitapaakiri mantsiyayitatsiri. ³⁶ Ikantaitakiri Jesús: “Pishinitiri mantsiyari jotiro-tawakiro kapichiini piithaari, ishintsitan-taiyaari”. Ari okantzimaitaka, ikaatzi otirotsitakiriri iithaari, shintsiyitai.

* **14:25** Kantakotachari jaka: “Iro okitiiyitzimataki”, irootaki oiyawori jamitari owayiriiti jaa- maakowinta tsiniripaiti, iiro inkakiwaitanta apaani owayiri maawoni tsiniri, ontzimatyii intzimi 4 owayiri aamaakowintachani. Apaani jitanatyaawo owakiraa ontsiniriityaanaki, pashini tikira oniyankiityimati, pashini oniyankiitiprotapaaki, pashini iro onkitiiyitzimataki. Ikantakoitziri jaka, “okitiiyitzimataki, pokai Jesús” iriira kimitakariri 4-tapaintsiri owayiri kitiiyitakotatsiri jaamaakow- intanta.

15

Owaaripiroshiritziriri atziri (Mr: 7.1-23)

¹ Ari ipokaiyakini Fariseo itsipatakari Yotzinkariiti. Ipoñaayitaka nampitsiki Jerusalén. Ikantapaakiri Jesús: ² “Judá-mirinka anaiyini. Iro amitaiyarini akiwaakota tikira owanatyaata, ari okanta jiyotaakairi pairani achariniiti. ¿Litama kaari jimatantawo piyotaani? Tii ikiwiro jako jowapiintaiyani”.

³ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Irojatzzi paakowintawo jiyotaayitairi pairani achariniiti, tiimaita pantziro jiyotaayitairi Pawa. ⁴ Jiroka ikantziri Pawa:

Pimpinkathatiri ashitzimiri.

Ikantaki iijatzzi:

Ontzimatyii jowamaitiri kijyimatziriri ashitariri.

⁵ Iro kantzimaitacha pikantapiintaki iiroka: ‘Kamiithatatsi ankantiri ashiiyitairi: “Nokajyaakairi Pawa maawoni noiriikiti, iiro okantzi nonishironkatimi”.’ ⁶ Piyotaantashitakawo jamitaitari pairani, tii piyotaantziro ikowiri Pawa. Irootaki kaari jitakotantari ajyininka ashitariri. ⁷ Thiyyinkari pinaiyini. Iiroka ikinkithatakotaki pairani Isaías, ikantaki:

⁸ Ipinkathawaantiwitashitana atziripaini.

Tiimaita inkinkishiritakotaina kamiitha.

⁹ Aminaashiwaita jotzirowashitana ipinkathawitana,

Jiyotaantashiwaitawo jamiyitari irirori”.

¹⁰ Ikaimakiri Jesús maawoni piyowintakariri, ikantziri: “Pinkimisantaiyini, pinkimathatantyaawori nonkinkithatakotiri: ¹¹ Ikaatzi owayitari tii jowaaripiroshiritantzi, irooma okaatzi añaawaiyitziri, iro matzirori owaaripiroshiritantzi”.

¹² Ipokashitapaakiri jiyotaani okaakiini, ikantapaakiri: “Tii inimotziri Fariseo-paini ikimakimi pikantaki”.

¹³ Ikantanaki Jesús: “Ashitanari Inkitijatzzi, ari inthonkairo kaari ipankitzi irirori. ¹⁴ Piñaashityaari, tii jiyotaiyini irirori, jojakari kaari aminatsiri. Ikimitakotakari ikathatawakaa kaari okichaatsini, tii jiyotzi tsika inkini, apitiroiti imparyai omoonaki”.

¹⁵ Ari ikantzi Pedro: “Poñaayinawo okaatzi pojyakaawintakiri”. ¹⁶ Ikantzi Jesús: “¿Tikiraama otzimimotzimi iiroka piyotani? ¹⁷ ¿Tiima piyotzi okaatzi owayitapiintari okini ajyitoki, impoña omishitowairo? ¹⁸ Irooma añaawaitiro kaaripirori akinkishiriyitari, irootaki owaaripiroshiritantatsiri. ¹⁹ Tima ashiriki opoñaayita kaaripirori kinkishiritaantsi, tsitokaantsi, mayimpiritaantsi, kaari kinataantsi, koshitaantsi, thiyyakotaantsi, kijyimataantsi. ²⁰ Irootaki jiroka owaaripiroshiritantatsiri. Irooma iirorika akiwaakota ankowirika oya, tii owaaripiroshiritantzi”.

¹⁹ Tima ashiriki opoñaayita kaaripirori kinkishiritaantsi, tsitokaantsi, mayimpiritaantsi, kaari kinataantsi, koshitaantsi, thiyyakotaantsi, kijyimataantsi. ²⁰ Irootaki jiroka owaaripiroshiritantatsiri. Irooma iirorika akiwaakota ankowirika oya, tii owaaripiroshiritantzi”.

Okimisantzi tsinani Canaán-jato (Mr: 7.24-30)

²¹ Ipoña ikinanaki Jesús nampitsiki iitachari Tiro irojatzzi Sidón-ki. ²² Ari opokaki tsinani Canaán-jato, kaari Judá-mirinka iroori. Okantapaakiri: “Nowinkathariti, iiroka icharini pinkathari David-ni. Nokowi pinishironkataina oiyiki ashironkaawaitaka nishinto, opiyarishiritatzi”. ²³ Ari imairitaki Jesús, tii jakiro. Ipoña ikantaiyini jiyotaani: “Potyaantairo iyaataita, owanaa oñaashirinkakai”.

²⁴ Ikantanakiro Jesús: “Apa jotyaaantakina Ashitanari nonishironkatairi nojyininka Israel-mirinkaiti, ikaatzi ojjakariri oijya ipiyaka”. ²⁵ Ari otzirowanaka tsinani, okantanakiri: “Pinkathari,

pinishironkataina naaka”.²⁶ Ikantanakiro irirori: “Paata tsinani. Tima ikan-taitaki pairani: ‘Tii aapithatziri jowanawo iintsiti ampiri otsitsi joyaawo’ ”.*
²⁷ Akanakiri iroori, okantziri: “Imapiro pikantakiri Pinkathari. Iro kantzi-maitacha, jowapiintamachiitawo otsitsi jowaryagaitziro owanawontsi otap-inaki”.²⁸ Jakanairo Jesús, ikantziro: “Tsinaní, imapiro pikimisantai iiroka. Irootaki nimatantyaawori pikowakotakinari”. Apathakiro awijakotanai ishinto.

Joshinchaaki Jesús oiyiki atziri

²⁹ Ipoña jawijaki Jesús ikinayitaki othapiyaaki inkaari Galilea. Irojatzii tonkaantanakari otzishiki, ari isaikapaakiri janta.³⁰ Ari ipokashitakiri oiyiki atziri, jamayitakiri kantawaiyitachari imantsiyari: ithoriwaitatsiri, kaari okichaatsiri, masontzipaantiri, pijaponthokiri, maawoni. Ithonkiri joshinchaayitairi.³¹ Iyokitzi jowaitanakiri Jesús iñaitakiri jiñaawaitakagairi masontzipaantiri, janiitakaayitairi kisopookiri, ithoriwaitatsiri iijatzii, jami-nakaayitairi kaari okichaatsi. Ikantaiyini atziriiti: “Imapiro ikamiithataki Pawa, iriitaki pinkathariwintairiri Israel-mirinkaiti”.

Jowakaari Jesús 4000 atziri (Mr. 8.1-10)

³² Ipoña Jesús japatotakiri jiyotaani, ikantakiri: “Owanaa nitakotakari atziriiti, tima mawa kitiiyiri isaikaiyakini jaka ikimisantana, tikaatsi jowaiya. Aririka jiyaatashitaiya, ari aakiri itajyi iirorika jowanaa”.³³ Ikantaiyini jiyotaani: “Pamini, asaikatzi jaka otzishimashiki. ¿Tsikama ayika owakaiyaariri? Oiyiki ikaataiyini”.³⁴ Ari josampitziri Jesús jiyotaani: “¿Tsikama okaatzi tanta tzimatsiri?” Ikantzi jiyotaani: “Tzimatsi okaatzi 7, tzimitacha iijatzii shimaaniki”.³⁵ Ipoña ikantaitakiri ikaatzi piyotain-chari: “Pisaikaiyini”.³⁶ Jaakiro tanta itsipataakiri shimaaniki, ipaasoonki-wintakiri. Ipoña ipitoryaakiro tanta, ipayitakiri jiyotaani, jowawijaakiniri piyotainchari atziri.³⁷ Owaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani. Ipoña japatotairo tzimagaantapaintsiri, ijaikitai okaatzi 7 kantziri.³⁸ Kimitaka ikaatzi 4000 shirampari owainchari. Tzimitacha tsinanipaini iijatzii iintsipaini owainchari.³⁹ Ipoña ikantanai Jesús: “Ari owaiyakani, kantatsi piyaayitai”. Ari jotitanaa Jesús pitotsiki, montyaakotanaki iipatsitiki Magdala-jatzii.

16

Ikowakoitziri Jesús intasonkawintanti (Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

¹ Ari ipokaiyakini Fariseo itsipatakari Saduceo, ikowawitaiyani inkompitakaiyaarimi Jesús inkini jiyakowintirimi. Ikantawitapaakari: “Incha pintasonkawintanti niyotantyaari imapiro opoñaawo pitasorinka inkitiki”.² Jakanaki Jesús ikantzi: “Pikantapiintaiyini iiroka aririka piñiio onkiraityai otsiniriityaanai: ‘Osaryaamanaatyii oñaatamani’”.³ Irooma piñaamanairo minkori onkiraityai inkitiki, pikantzi: ‘Omparyaatyi inkani’. Piyotakow-itawo inkiti, piyotakotziro iijatzii aririka omparyai inkani. Tii piyotzi-maitawo piñaawitari jaka kipatsiki.⁴ Tii pikamiithataiyini iiroka, thainka powakiri Pawa, irootaki pikowantaiyarini piñiina nontasonkawintanti, iiro-maita noñaayimiro. Apa piñiio oiyawoni awijyimotakiriri pairani Jonás”. Ari jiyaatanai Jesús.

* **15:26** Iri joiyakaawintaitzi Judá-mirinkaiti ikimitari iintsii. Iriima kaari Judá-mirinkatsiri joiyari otsitsii.

Shiniyakaawori itantani Fariseo

(Mr. 8.14-21)

⁵ Ikanta jariitaka jiyotaani Jesús intatsikirona, tii jaanaki itantani, imaijantanakiro. ⁶ Ikantzi Jesús: “Paamaiyaawo shiniyakairori itantani Fariseo iijatzi jashi Saduceo-paini”. ⁷ Ari josampitawakaanaka jiyotaani, ikantawakaiyani: “¿Iitama ikantantawori jiroka? ¿Irooma ikantantari tii amaki tanta?” ⁸ Yotaki Jesús ikantawakaari jiyotaani, ikantziri: “Tikira pikimisantapirotzi iirokaiti, irootaki pikantantari: ‘Tii amaki tanta’”. ⁹ ¿Tikiraama pikimathataiyironi? Chapinki otzimawita tanta okaatzi 5, nowakaayitaka 5000 shirampari. Poyiitairo tzimagaantapaintsiri. ¿Tzikama okaatzi kantziri poyiitairi? ¹⁰ Iijatzi okimita tzimatsiri chapinki 7 tanta, nowakaaka 4000 shirampari. ¿Tzikama okaatzi kantziri poyiitairi? ¹¹ ¿Iitama kaari pikimathatantawo iiroka? Tii iro nonkinkithatakoti jowaitari tanta. Aña nokantatziimi: ‘Paamaiyaawo shiniyakairori itantani Fariseo iijatzi jashi Saduceo’”. ¹² Ari ikimathatanakiro jiyotaani, tii iro inkinkithatakoti Jesús shiniyakairori tanta, jojyakaawintatziiro okaatzi jiyotaantziri Fariseo iijatzi Saduceo.

Jiyotaki Pedro: Cristo jinatzi jirika Jesús

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³ Ipoña ikinanaki Jesús janta Cesarea-ki, irootaki inampi Filipino. Ari josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Iitama ikinkishiritakoitariri Itomi Atziri?” ¹⁴ Jakaiyanakini, ikantzi: “Tzimatsi atziri kantatsiri, ‘Juan owiinkaantantani piriintaacha’. Ikantzi pashini, ‘iri koñaataatsi Elías’. Ikantzi pashini ‘iri Jeremías-ni’. Tzimatsi kantatsiri iijatzi, pashini Kamantantani pinatzi”. ¹⁵ Ipoña ikantziri jiyotaani: “Iiroka. ¿Tzikama pikantaiyinka?” ¹⁶ Jakanaki Simón Pedro, ikantzi: “Irokataki Cristo Itomi Pawa Kañanari”. ¹⁷ Ikantzi Jesús: “Imapiro pikantaki Simón itomi Jonás, kaari atziri yotakaimironi jiroka, iri Ashitanari Inkitijatzi yotakaakimirori. ¹⁸ Ari niitaimi naaka Pedro, iro mapi oiyakaawintacha piwairo. Tima mapi pinkimitaiya, ari niwitsikairo nopanko. Inkaati kimisantaatsini paata, iri oiyayityaawoni pankotsi. Iiro jimatziro impiyakaashitaiyaari nampitawori sarinkawini. ¹⁹ Iri pojyaari aamaakowintawori ashitakowo pankotsi, kantatsi jashitaryiro, jashitiro, jintsiriitiro shintsiini. Iro pankotsi oiyakaawintacha tsika impinkathariwintantani Inkitijatzi. Tima inkaati pishinitairi iiroka jaka, iriitaki ishinitaiti inkitiki. Iriima inkaati kaari pishinitai iiroka jaka, iiro ishinitaitziri iijatzi inkitiki”. ²⁰ Ipoña ikantanakiri Jesús maawoni jiyotaani: “Paatara pikamantantzi, pinkanti: ‘Iriitaki Cristo jirika Jesús’”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkami

(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

²¹ Ipoña Jesús ikamantakiri jiyotaani, ikantziri: “Irootaintsi aati nampitsiki Jerusalén, antawoiti inkimaatsitakaina ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari, ijiwari Yotzinkariiti, ari intsitokakaantinari. Iro kantzimaitacha awijawitaty mawa kitiiyjiri ari nañagai iijatzi”. ²² Ikanta Pedro, jaanakiri Jesús jantyaatsikiini, ikantakiri: “Pinkatharí, tii inimotana pikantziri, tii nokowi awijyimotimi jiroka”. ²³ Ari ipithokanaka Jesús, ikantanakiri: “Piyaati Satanás. Tima tii poshiritawo iiroka ikowakaanari Pawa, apa pikowashitawo ikowapiintakiri atziriiti”.

²⁴ Ikantanakiri Jesús maawoni jiyotaani: “Tzimatsirika kowatsiri intsipatina, jowajyaantairo ikowashitari, onkantawitya impaikakoitirimi, intsipatina. ²⁵ Iitarika itakowaitachari jantayitziro inintashiyitari, ari

impiyashitaiya. Iriima kamawintinani jantayitanairo nokowakairiri naaka, aritaki jawijakoshiritai. ²⁶ Tima aminaawaitashita iñaitziro otzimimotantzi ajyaagawontsi jaka kipatsiki, ompoña jaminaashitaiyaawo añaamintotsi. ¿Kantatsima impinakowintaitya iiro iñaantaitawo impiyashitaitya? ²⁷ Ari impiyi paata jirika Itomi Atziri jamairo jowaniinkawo Ashitariri, intsipataiyaari maninkariiti, iri pinatapaironi okaatzi jantaitakiri. ²⁸ Tyaaryoo, tzimatsi pikaatzi jaka, tikira pikamiita ari piñaakiri Itomi Atziri impinkathariwintantai”.

17

Ishipakiryüimotziri Jesús jiyotaani

(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

¹ Okanta awijaki okaatzi 6 kitiiyyiri, ipoña Jesús jaanakiri Pedro, Jacobo, Juan iririntzi Jacobo. Itonkaiyanakini otzishiki. ² Ari ipashinitz-imotakiri jiyotaani, ishipakiryaaanaki ipooki, jojyanakari ooryaatsiri, ari okimitanakari iithaari kitamaaniki okantanaka. ³ Iñaatziiri Moisés-ni, ipoña Elías ikinkithawaitakairi Jesús. ⁴ Ikaimotanakiri Pedro, ikantzi: “Pinkatharí, imapiro okamiithatzi pamakina jaka. Kamiitha niwitsikimi mawa pankojyitantsi: apaani pashitya iiroka, apaani jashitya Moisés, jashitya apaani Elías”. ⁵ Iñaawaiminthaitzi, opamankapaakiri minkori, shipakiryaa okantapaaka. Ikimatzi iñaawaitaitanaki minkoriki, ikantaitzi: “Notomi jinatzi jirika nitakokitakari, oyyiki nokimoshiriwintakiri. Pinkimisantairi”. ⁶ Ikanta ikimayakironi jiroka ñaantsi, oiyotaiyanakani isaawiki, antawoiti ithaawaiyanakini. ⁷ Iro kantzimaitacha Jesús ipokashitapairi jiyotaani, ipampitapaakiri, ikantziri: “Pinkatziyanai, iiro pithaawaiyini”. ⁸ Jaminawitanaa, tikaatsi iñaanai, apaniroini ikatziyaka Jesús.

⁹ Ikanta joirinkaiyaani otzishiki, ikantakiri iiro ikamantantziro iñaakiri iroatzi paata aririka jañagai. Tima jirika Itomi Atziri ari jañagai inkamawitayaarika. ¹⁰ Ari josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Litama ikantakotziri Yotzinkariiti ikantaiyini: ‘Aririka impokimataki Cristo, iri iiwatapaintsini Elías impoki?’ ” ¹¹ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Imapirotatya ikantziri, iriitaki iiwatapaintsini Elías impoki, jotampatzikatantapaaki. ¹² Pinkimi nonkanti naaka: Ariiwitaka Elías, tiimaita jiyotaiyawakirini, oyyiki jowasankitaakiri. Ari inkimitaitiri iijatzi Itomi Atziri, oyyiki jowasankitaitiri”. ¹³ Ari jiyotaiyanakini jiyotaani iri ikinkithatakotzi Juan owiinkaatananiri.

Jowawijaakotziri Jesús iwankari piyarishiritatsiri

(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Ikanta jariitaiyaani ipiyotaiyani atziri. Ari ipokakiri atziri. Jotzi-irowashitapaakari Jesús, ikantziri: ¹⁵ “Pinkatharí, pitakotainari notomi oyyiki ikamimawaitaki, antawoiti ikimaatsiwaitaka, oyyiki itaawaitapi-inta, ipiinkawaitzi jiñaaki. ¹⁶ Namawitakanari piyotaani, jowawijaakotainari. Tiimaita jimatzi”. ¹⁷ Ari jakanaki Jesús, ikantanaki: “Tiitya pikimisantzi iiroka, pikinashiwaitaka. ¿Tsikapaitima piyotai? Pamakinari iinti”. ¹⁸ Ikisanakiri piyari, jatanaki. Ari ishintsitanairi iwankari. ¹⁹ Ikanta jiyotaani Jesús, josampitairi apaniroini, ikantairi: “¿Litama kaari nimatantari nowawijaakotiri?” ²⁰ Ikantzi Jesús: “Iro kaari pimatantari tima tikira pikimisantapirotzi. Pinkimi nonkanti: Aririka pinkimisantaniinti, kantatsi pinkantiro otzishi: ‘Pishirinki’. Ari oshirinkaki. Tikaatsi komptzimotimini aririka pinkimisantapiroti. Imapiro. ²¹ Iro kantacha pinkowirika poshinchiri oyyakariri jirika iwankari, ontzimatyii pamañaari tyaaryoopiroini Pawa, pintziwintyaari”.

Japiitairo Jesús ikinkithatakota inkami
(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²² Ikanta isaiki Jesús nampitsiki Galilea, ari ikantakiri jiyotaani: “Irootaintsi impithokashitaityaari Itomi Atziri. ²³ Ari intsitokaitiri. Iro awijawitatya mawa kitiiyyiri, aritaki jañagai iijatzi”. Antawoiti jowashiritanaka jiyotaani ikimakiri ikantaki.

Jashitakaitawori tasorintsipanko impinaitirori

²⁴ Ikanta jariitaka Jesús nampitsiki Capernaum, ari ipokakiri kowakotantatsiri kiriiki jashitakaitawori tasorintsipanko, josampitapaakiri Pedro: “¿Ipinatziroma yotaimiri jashitakaitawori tasorintsipanko?” ²⁵ Ikantanaki Pedro: “Ipinatziro”. Ikanta ipiyapaa pankotsiki, iri thaawakotapainchari Jesús josampitawairi: “¿Iitama pikinkishiritari iiroka Simón? ¿Iitama ikowakotantziri pashinijatzi pinkathariiti? ¿Iriima ikowakoyitzi ijyininkapirori? ¿Iriima ikowakoyitzi ariitzinkari atziri kaari ijyininkata?” ²⁶ Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Iri ikowakotzi ariitzinkari”. Ikantzi Jesús: “Ari okanta. Tii okowapirota impinatiro ikaatzi ijyininkapiroitari. ²⁷ Tiimaita nokowi inkisaniintawaitya kowakotantatsiri kiriiki. Piyaati pinkachaati inkaariki. Aririka pinoshikaki apaani, paminapaantitiri, ari piñiiri kiriiki. Paanakiniri kowakotantatsiri, pimpiri. Iriitaki pimpinawintyaari iiroka iijatzi naaka”.

18

Tsika itzimi ñaapirotachari
(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

¹ Ikanta japatotairi jiyotaani Jesús, josampitakiri, ikantziri: “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzí. ¿Iitama ñaapirotachani intsipatyaari impinkathariti?” ² Ikaimaki Jesús apaani iintsi, katziyapaaka niyankiniki isaikaiyakini irirori. ³ Ikantzi Jesús: “Iirorika pawintaanaari Pawa, pojyakotaiyaari ikanta jirika iintsi, iiro piñiiro impinkathariwintantai Inkitijatzí. Imapiro. ⁴ Tima jirika iintsi tii jiyotzi jasagaawintawaitya. Iitarika ojoyakotaiyaarini, iriitaki ñaapirotaachani impinkathatairi Inkitijatzí. ⁵ Iitarika pairyaanari ikimisantaana, jaawakimi kamiitha ojoyariri jirika iintsi, naakataki jaawaki kamiitha”.

Ari jantakaantaitiro kaaripirori
(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

⁶ “Iitarika antakaakirini kaaripirori kimitaariri jirika iintsi ikimisantaana, kamiithawaitakimi inthaitiniri mapí ikintsiki, jowiinkaitakiri ochiinkaatzí inkaari.

⁷ Imapiro onkowiinkati jaka kipatsiki. Iñaiti ojoyiki antayitironi kaaripirori. Iro kantacha ari jowasankitaitakiri inkaati antakaantakironi. ⁸ Iroorika pako, iroorika piitzi pantantakawori kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinthatzinkakityiromi, tima iro kowapirotacha pawijakoponthokitai. Tii okamiithatzi otzimawita apiti pako, apiti piitzi, impoña patsipitaiyaawo paampari paata pintagaiya. ⁹ Iroorika poki pantanta kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinkithoryaatyiiromi, iro kowapirotacha pawijakopityakitai. Tii okamiithatzi otzimawita apiti poki, impoña jookaitaimi paata opaampaporinthaatzi sarinkawiniki”.

Ikinkithatakotaitziri oijya piyachari
(Lc. 15.3-7)

¹⁰ “Paamaakowintya pimanintzirikari ojyanaariri jirika iintsi. Tima ikim-poyaawintziri maninkariiti nampitawori Ashitanariki Inkitijatzi. ¹¹ Iro ipokantakari Itomi Atziri jowawijaakoshiritairi ikaatzi piyawitainchari. ¹² Pinkimi nojyakaawintimiro. Tzimatsi piratachari ikaatzi 100 oijya. Im-poña impiyagaantaka apaani, tzimanai 99 joiyyati. Ari jookanakiri pashini, jataki otzishimashiki jaminaminatairi piyainchari. ¹³ Aririka iñiiri antawoiti inthaamintya jagairi piyawitainchari. Antawoiti inkimoshiriti, anaanakiro ikimoshiriwintziri kaawitachari 99 kaari piyachani. ¹⁴ Ari ikimitari iijatzi Ashitairi Inkitijatzi, tii ikowi impiyagaantawaitya apaani ojyanaariri jirika iintsi”.

Tsika okanta ipiyakotantaitzi

¹⁵ “Aririka piñiiri pijyininka jantzimotimiro kaaripirori, piyaatashitiri, pinkinkithawaitakairi apaniroini, poñaayiri okaatzi ikinakaashitakari. Aririka inkimisantakimi, pimatairi, pikimitakaantaari iriirikami pirintzipirori. ¹⁶ Irooma iiro ikimisantzimi, paanaki pashini kimisantzinkari, iirorika apiti, iri pintsipatyaaari pinkaminairi. Iro pimonkaatantyaawori ikantaitziri:

Intzimirika iyakowintaari, ontzimatyii intzimi mawa atziri, tiirika, apiti ñaakotakirini okaatzi ikinakaashitakari, kamiithatatsi jowasankitaitiri.

¹⁷ Iirorika ikimisantzimi, pinkamantiri ikaatzi apatotapiintachari. Iirorika ikimisantzi, pojyakaantiri kaari pijyininka, ikimitakotakari kowakotziriri kiriiki iyyininka. ¹⁸ Iitarika pishinitairi iiroka jaka, irijatzi ishinitaitiri janta inkitiki. Iriima inkaati kaari pishinitai iiroka jaka, iriitaki kaari ishinitaitzi janta inkitiki. Imapiro. ¹⁹ Pinkimi nonkanti iijatzi: Aririka pinkaati apiti, aririka ogyawakaiya pikinkishiritani, ari pinkowakotiri Ashitairi Inkitijatzi, ari jimatakimiro. ²⁰ Tsikarika japatotaiya apiti atziri, iirorika mawa ipairyaana ikimisantaana, ari nosaikitari naaka janta notsipatari”.

²¹ Ari ipokapaaki Pedro, josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “Pinkathari, aririka ontzimi jantzimotinari nojyininka, ¿tsikama onkaati nompiyakotiri? ¿Arima onkaati 7?” ²² Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Iiro okantzi pimpiyakotantya. Tima tii apa pimpiyakotiri onkaati 7, oyyiki papiipiintiro”.*

Ikantakota apiti atziri iriwiwitsiri

²³ “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, iroowaitaki jantziri pinkathari ikowakotziri jompiratani impinatairi jiriwitsiri. ²⁴ Ikanta ikowakotziri iriwiwitsiri, ari ipokapaaki iriwiwipirotsiri oyyiki kiriiki.†

²⁵ Tikaatsi jayi impinatairiri. Ari ikantanaki pinkathari: ‘Paanakiri jirika atziri, iina, itomipaini, iijatzi okaatzi tzimimotziriri, pimpimantiri. Nagaitaa kiriiki ikaatzi jiriwitanari’. ²⁶ Ikanta ikimawaki ompirataari, jotzirowashitanakari pinkathari, ikantanakiri: ‘Iiro pipimantana, poyaakotawakina kapichiini, aritaki nompinataimi’. ²⁷ Ikanta jirika pinkathari inshironkatairi jompiratani, ikantzi: ‘Aritaki, tii piriwitaana’. Ipiyakotairi okaatzi jiriwitsiri. ²⁸ Ikanta jiyaatai ompirataari, itonkiyotakari aatsiki iriwiwitsiriri irirori kapichiini. Joirikakintsitawakiri, ikantziri: ‘Pimpinatina piriwitanari’.‡

²⁹ Ari jotzirowashiwanakari, ikantziri: ‘Poyaawakina kapichiini aritaki nompinataimi’. ³⁰ Tii ikowi, jaanakiri, jomontyaakaantakiri, ikantziri: ‘Aririka pimpinataina

* **18:22** Ikantakoitziri jaka “oyyiki onkaati papiipiintiro”, aririka apiitapiintakiro ampiyakotanti onkaati 7, apiitairo 7, impoña apiitairo 7, irojatziri ariitantatyaari onkaati 70. † **18:24** Ikantaitziri “iriwipirotsiri”, iri oyyariri kaatatsiri 10 mil talento. Ari onkantawitya jantawaiti oyyiki osarintsii, iiro ipinakowinta. ‡ **18:28** Ikantakoitziri jaka “iriwitsiriri kapichiini” irijatzi ikantaitziri 100 denario.

piriiwitana, ari nomishitowakaantaimi'. ³¹ Iro kantacha jiñaakiri ikaataiyini, tii inimotanakiri, jataki ikamantakiri pinkathari. ³² Ikanta pinkathari ikaimakaantakiri, ikantakiri: 'Kaaripiroshiri pinatzi iiroka. Nopiyakotaimiro iiroka piriwitanari pikamitakina'. ³³ Ari pinkantantimi iiroka, pinishironkatanti. ³⁴ Antawo ikisanaka pinkathari, jomontyaakaantakiri, ikantziri: 'Aririka pimpinataina iiroka, ari nomishitowakaantaimi'. ³⁵ Iro jantairi iijatzi paata Ashitanari Inkitijatzi, iirorika pinishironkayitairi pijyininka".

19

Jiyotaantzi Jesús ikantzi: tii opantawo pookiro piina
(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

¹ Ikanta ithonkanakiro Jesús jiyotaantzi Galilea-ki, jataki intatsikironta Jordán-ki irojatzi Judea-ki. ² Ipiyowintaitawaari. Joshinchaapai ojyiki mantsiyari janta.

³ Ari ipokashitakiri Fariseo-paini, ikowi inkompitakaiyaarimi, josampitapaakiri ikantziri: "¿Jesús, shinitaantsitatsima jookashiwaityaawo iina atziri?" ⁴ Ari jakanakiri irirori, ikantanakiri: "¿Tiima piñaanatakotziro owakiraa jiwitsikantaitakari atziri? ¿Tiima jiwitsikaitakiri shirampari iijatzi tsinani?" ⁵ Ikantaitaki pairani:

Ari jookawintairi shirampari ashitariri, jayi iina,
Apaani inkantanaiya iwathaki jaawakaana.

⁶ Irootaki iiro okantanta jookiro atziri itsipataakaakariri Pawa, tima apaani ikantanaa, iiro okantzi jookawakaiya. ⁷ Ipoña josampitziri ikantzi: "¿Litama josankinatantawori pairani Moisés, ikantaki: Aririka jookawakaitya, ontzimatyii impaitiri osankinarintsi jookawakaantyaari?"

⁸ Ikantzi Jesús: "Okantakaantziro tii pikimisantantzi, irootaki ishinitantzi-imirori Moisés. Tii ari onkantya pairani owakiraa iwitsikantanakari maawoni. ⁹ Pinkimi nonkanti naaka: Ikaatzi ookashiwaitawori iina impoña jagai pashini, imayimpiritaki. Irooma omayimpiritirika iinantaitari, kantatsi jookaitiro. Itzimirika ayirori tsinani ookaawo, imayimpiritaki irirori".

¹⁰ Ipoña ikantzi jiyotaani: "Aririka okanta, tiitya okamiithatzi jagaiti iinantaitari". ¹¹ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: "Iriirika Pawa kowakaimironi, aritaki pinkimathatakiro. ¹² Tzimatsi kantachari iiro okantanta jaayiti iina atziri. Tzimatsi atziri owa itzimapaaki ari ikantsita iiro okantzi jayi iina. Tzimatsi pashini jaakithokitaitziri iiro okantzi jayi iina. Tzimatsi iijatzi kowatsiri isaikashiwaitya, tima ityaaryoowintatziiri pinkathariwintantatziiri inkitiki. Kowatsiri jimatiro nokantakiri, jantiro".

Itasonkawintziri Jesús iintsipaini
(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

¹³ Ipoña jamaitapaakiniri Jesús iintsipaini, ikantaitapaakiri: "Pamanakotinari niintsiti, potzimikapatziiotiri pintasonkawintiri". Ari ikantzi jiyotaani Jesús: "Iiro poñaashirinkiri Awinkathariti". ¹⁴ Ari ikantzi Jesús: "Pishinitiri iinchaaniki impokashitina. Iiro pithañaana. Tima inkaati kimitaiyaarini irirori, iriitaki ñaagaironi ipinkathariwintantai Inkitijatzi". ¹⁵ Ikanta Jesús jotiropatziitoyitakiri iintsipaini, jatanai.

Ajyaagantachari mainari
(Mr. 10.17-31; Lc. 18.15-17)

¹⁶ Ari ipokaki mainari, josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “Kamiithari yotaantanirí. ¿Litama nantairi noñaantaiyaawori kañaanimintotsi?” ¹⁷ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “¿Litama pikantantanari ‘kamiithari?’ Tikaatsi kamiithatatsini jaka, apaniroini ikantakaawo Pawa ikamiithatzi. Pinkowirika piñagairo kañaanimintotsi, pimonkaatairo Ikantakaantaitani”. ¹⁸ Ikantzi irirori: “¿Otzimika?” Ari ikantzi Jesús:

Iiro pitsitokantzi.

Iiro pimayimpiritzí.

Iiro pikoshitzi.

Iiro pithiiyakotanta.

¹⁹ Pimpinkathatiri ashitzimiri.

Pitakotaiyaari pijyininka pinkimitakaantairi pitakotapiinta iiroka.

²⁰ Ari ikantzi mainari: “Nimatakiro maawoni jirokapaini, irojatzi nitanakawo pairani iinta niryaañitapaakiini. ¿Litama kowityaachari iroñaaka?”

²¹ Ikantzi Jesús: “Pikowirika pinkamiithashiriti, piyaati pipankoki, pimpimantiro maawoni tzimimotzimiri, pimpayitiri ashironkainkari, inkitiki pintaawaitaiya. Aririka pimatakiro pimpokanaki, poyaatina”. ²² Ikanta ikimaki mainari, owashiri ikanta ipiyanaawo, tima ajyaagantzinkari jinatzí.

²³ Ipoña Jesús ikantanakiri jiyotaani: “Antawoiti impomirintsityaawo ajyaagantachari impinkathariwintairi Inkitijatzí. Imapiro”. ²⁴ Iikiro ikantatzí: “Tima iiro okantzi intyi piratsi camello imooki kithapi, iro owatsipiro ompomirintsitya intyi ajyaagantzinkari ipinkatharitari Pawa”. ²⁵ Ikanta ikimaki jiyotaani, iyokitzi ikantanaka, ikantaiyini: “¿Litatyaakama awijakoshiritaatsini?” ²⁶ Jaminaminthatanakiri Jesús, ikantziri: “Iirotya jimataajaitziro apaniroini atziri, iriima Pawa tikaatsi pomirintsitzimotyairini”.

²⁷ Ari jakanaki Pedro, ikantanaki: “Jirika nokaataiyakini nokowi noyaatimi, nookayitanakiro maawoni tzimimotanari. ¿Litama impinayiitainari paata?”

²⁸ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Aririka owakiraatai paata kipatsi, impinkathariwintantai Itomi Atziri, inkimitaiyaari pinkathari isaikantawo owaniinkatachari isaikaminto. Ari pinkimitaiyaari iijatzí iirokapaini pimpinkathariwintairi maawoni chariniyityaarini Israel-ni, ikaataiyini 12 jinashitaiyani. Imapiro. ²⁹ Tima ikaatzí oyaatakinari, jookawintanakiro ipanko, iririntzi, iritsiro, ashitariri, iina, iriintsiti, iipatsiti. Aritaki iñaayitairo ontzimimotairi oiyiki, tima iriitaki pairyaayitanari. Irijatzí ñaayitaironi kañaanimintotsi.

³⁰ Tzimatsi itayitakawori iroñaaka, iri ñiironi jimpoiyyitai. Tzimayitatsi iijatzí impoiyyitatsiri iroñaaka, iri ñaayitaironi jítaiyaawo”.

20

Antawaitatsiri chochokimashiki

¹ “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzí, iriwaitaki ikanta atziri tzi-matsiri ichochokimashiti. Jataki amaityaaki jamini antawaitatsini iwankirimashiki. ² Ikanta jiñaaki kowatsiri jantawaiti, ikantakiri: ‘Aririka pitanatyaawo pantawaiti iroñaaka irojatzi jyiitiini, nompinatimi apaani kiriiki’. Ikantaiyini antawaitatsini: ‘Kamiithataki’. Jatanaki jantawaiti pankirintsimashiki.* ³ Ikanta ijinokiityaapaaki ooryaatsiri, iijatzí ipiyanaa ashitawori iwankirimashi. Iñaapai pashini saikashiwaitachari, ikatziyaiyaani.†

* **20:2** Kantakotachari jaka “kiriiki”, irijatzí jítaitziri iijatzí “denario”. † **20:3** Iri ikantaitziri pairani ooryaatsiri 3.

⁴ Ikantapaakiri: ‘Aririka piyaati pantawaiti nowankirimashiki, ari nompinapirotakimi’. Ari jiyaataki jantawaiti. ⁵ Ari ikimitaakiro itampatzikatapaaki ooryaatsiri, iijatzi itainkanaki ooryaatsiri.† ⁶ Ari ikimitakiro iijatzi otsiniriityaanaki, iñaapai saikashiwaitachari atziri, josampitapaakiri: ‘¿Tikaatsima pantawairi pisaikashiwaitantari kitiiyyiriki?’§ ⁷ Ari ikantaiyini: ‘Tikaatsi antawaitakainani’. Ikantzi irirori: ‘Piyaati pantawaiti nowankirimashiki, ari nompinapirotakimi’. ⁸ Okanta otsiniritanaki, ashitawori iwankirimashi, ikantakiri owiriri iiriikiti: ‘Pinkaimiri maawoni antawaitatsiri pimpinatiri. Iri pitawatya pimpinatiri impoitapaintsiri jantawaitaki, irojatzi pimatantatyaariri itakawori amaityaaki’. ⁹ Ikanta ipokaki impoitapaintsiri jantawaitzi, kapichiini jantawaitaki, iro kantacha ipinaitakiri apaani kiriiki. ¹⁰ Ipokaiyakini itakawori amaityaaki jantawaitaki, iñaajaantzi impinapiroitiri irirori. Aña tii, apaanimachiini kiriiki ipinaitakiri iijatzi. ¹¹ Ikanta ipinawiitakari, ikisanakiri ashitawori jantawairi, ¹² ikantanakiri: ‘Tii jantawaipirotsi impoitapaintsiri, iro kantacha imonkaatakina pipinatakinari, naaka kimaatsipirotakariri ooryaatsiri’. ¹³ Ari ikantzi ashitawori iwankirimashi: ‘Ayyininká, nopinatakimi kamiitha, ¿tiima nokantsitakimi amaityaaki nompinatimi apaani kiriiki? ¹⁴ Jirika piiriikiti nompinatimiri, piyaatai pipankoki. Naaka nintashitacha nompinatiri apaani kiriiki impoitapaintsiri jantawaitzi, ¹⁵ ¿Iroma okantzi nompinatiri jirikapaini nonintashitari naaka? ¿Pikisaniintakotatyaanawoma nonishironkatantzi?’ ¹⁶ Tzimayitatsi itayitawori, iri ñiironi jimpoiyyitai. Tzimayitatsi iijatzi impoiyyitatsi, iri ñiironi jitaiyaawo”.

Japiitairo Jesús ikinkithatakotziro jowamaitiri
(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

¹⁷ Ikanta itonkaanaki Jesús jiyaatiro Jerusalén-ki, jaanakiri 12 jiyotaani ikinakaanairi aatsiki, ikantziri: ¹⁸ “Aatatzi Jerusalén-ki. Ari jaakaantaitiri Itomi Atziri, jayiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, intsipatatyaari Yotzinkariti, iri yakawintirini intsitokaitiri. ¹⁹ Irootaki jaantanatyaariri atziri kaari ayyininkata. Ari impajawaitaitiri. Impoña impaikakotaitiri. Iro awijawitatyana mawa kitiiyyiri, ari jañagai iijatzi”.

Ikwiri Jacobo iijatzi Juan
(Mr. 10.35-45)

²⁰ Okanta iina Zebedeo opokashitakiri Jesús, otsipatakari otomipaini: Jacobo iijatzi Juan. Otzirowashitapaakari, okantapaakiri: “Nokowi pinishironkatina”. ²¹ Ari josampitanakiro, ikantziro: “¿Iita pikowakotanari?” Okantzi iroori: “Tima irootaintsi pimpinkatharintsiti, nokowi intsipatimi notomi impinkathariwintanti, isaikimotimi apaani pakopiroriki, iri-ima pashini isaiki pampatiki”. ²² Ari ikantanaki Jesús: “Tiitya piyotziro oita pikowakotanari. Ojyiki nonkimaatsityaari naaka. ¿Arima pamawitakiro iiroka pinkimaatsitya oiyiki? ¿Arima pojyatyaana nonkami naaka?” Ari ikantaiyini: “Aritaki nimatakiro”.* ²³ Ikantanaki Jesús: “Imapiro, irootaintsi pinkimiro onkaati nonkimaatsityaari naaka. Irooma pintsipatina ampinkathariwintanti pisaiki apaani nakopiroriki, pashini nampatiki, tii naaka yotironi iita nontsipatyaari, apa jiyotzi Ashitanari iitarika ikajyaakaayitakiri”.† ²⁴ Ikanta ikimaki pashini jiyotaani, ikisanakiri Juan

† **20:5** Ikantaitziri pairani ooryaatsiri 6, iijatzi ikantaitziri ooryaatsiri 9. § **20:6** Ikantaitziri pairani ooryaatsiri 11. * **20:22** Iro ikantakotzi Jesús jaka: “¿Arima pimatakiro iiroka piroo kipijyaari onkaati niriri naaka? ¿Arima pojyatyaana nompinkaati naaka aririka inkitataitakina?” † **20:23** Iro ikantakotzi Jesús: “Imapiro, aritaki pinkimakiro niriri naaka, aritaki pinkimitatyaana nompinkaati naaka ikitataitakinari”.

iijatzi Jacobo. ²⁵ Ari japatotairi Jesús jiyotaani, ikantziri: “Piyotaiyini iiroka tsika ikanta ipinkatharitziri kaari ajyininkata, owanaa jompiratanta. Ari ikimitari iijatzi ñaapirotochari ipinkatharitziri irirori. ²⁶ Irooma iirokaiti, aririka pinkowi piñaapirotya, pojyakotyaari ikanta ompirataari. ²⁷ Iroorika pinkowi pijiwatakaanti, iri pojyakotya ikanta ompirataari. ²⁸ Tii iro impokantyaari Itomi Atziri jompiratantya, iro ipokantakari pojyakotyaari ompirataari, inkamawintanti, iri pinakowintantatsini, jookaakowintairi maa-woni”.

Jaminakaitairi apiti kaari okichaatsini
(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

²⁹ Ikanta jawijanaki Jericó-ki, oyyiki atziri oyaatanakiriri. ³⁰ Ari isaikaki aatsinampiki apiti kaari okichaatsini. Kimaki irirori, ikantaitzi: “Ari inkinapaaki Jesús jaka aatsiki”. Irootaki ikaimantanakari, ikantzi: “¡Pinkatharí, icharini David-ni, pinishironkatana naaka!” ³¹ Oyyiki ikisawiitanakari. Tii imairitzi, iikiro ikaimanakitzi shintsiini: “¡Pinkathari, icharini David-ni, pinishironkatana naaka!” ³² Ari ikatziyapaaka Jesús, ikaimakiri, ikantziri: “¿lita pikowiri nantzimotimiri?” ³³ Ikantaiyini irirori: “Pinkatharí, nokowi naminawaitai kamiitha”. ³⁴ Antawoiti jinishironkatanakari Jesús jirika kaari okichaatsini, ipampiyookitakiri irookiki. Aminawaitanai kamiitha, joyaatanakiri Jesús.

21

Ariitaa Jesús Jerusalén-ki
(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Ari okaakitzimatapaaki jariitantyaari Jerusalén-ki. Ariitaiyakani Betfagé-ki omontiminthatakari otzishi Olivo. Ari jotyaantakiri Jesús apiti jiyotaani, ² ikantakiri: “Piyaati nampitsiki amontitakari, ari piñiri inthatakotya burro ontsipatatyaaari oryaaniti. Pinthataryaakotiro, pamakinawo. ³ Tzimatsirika osampitawakimini, pinkantiri iiroka: ‘Ikwatziiro pinkathari. Aritaki joipiyaimiro’ ”. ⁴ Ari imonkaatari josankinatakiri pairani Kamantantaniri, ikantaki:

⁵ Pinkamantairi maawoni Jerusalén-jatzi:
Aatsikitaki Piwinkathariti ipokashitakimi,
Tsinampashiri ikantaka, ityaakaakari burro
Iwonkiri jinatzi burro, iintsiti piratsi jaakagaitziri tinari.

⁶ Ikanta jotyaantakiri apiti jiyotaani, jimatakiro okaatzi ikantakiri Jesús.
⁷ Jamakiro burro otsipatakari oryaanitsiti. Jowankiitakiniri manthakintsi imitzikaaki inkini intyaakaityaawo. Ityaakaanakawo Jesús. ⁸ Ikanta atziri-paini piyotainchari janta, joomaankashitakiri imanthaki aatsiki tsika inkinanaki. Tzimatsi pashini chikayitanaintsiri inchashi joomaankashitiriri iijatzi. ⁹ Ikaatzi atziri iiwataintsiri, iijatzi oyaatakiriri itaapiiki, ikaimaiyini, ikantzi:

¡Thami apinkathatairi icharini David-ni!
¡Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkathari aitziri otyaantakiriri!
¡Aatsikitaki Awinkatharipirotyaari!

¹⁰ Iroatzi jariitantapaakari Jesús nampitsiki Jerusalén. Ari josampitawakaanaka nampitawori, ikantaiyini: “¿litaka jirika?” ¹¹ Tzimatsi atziri kantanaaintsiri: “Iriitaki Jesús Kamantantaniri, iri poñaachari Nazaretki saikatsiri Galilea-ki”.

Jomishitowiri Jesús pimantayitatsiri tasorintsipankoki
(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹² Ikanta Jesús, tyaapaaki tasorintsipankoki. Jomishitowapaakiri piman-tayitatsiri iijatzi ikaatzi amanantayitatsiri. Jotatsinkayitapaakiro jowantay-itariri kiriiki, ari ikimitaakiro iijatzi tsika jowaitziri shiro. ¹³ Ikantapaakiri: “Okantzi osankinarintsi, iñaawaitzi Pawa, ikantzi: Nopanko inatzi jiroka, ari jamanapiiintaityaanari. Pamatawitantapiintaki iirokaiti pipimantayitzi, pikimitakaantakiro koshintzipanko”.

¹⁴ Ari ipokashitapaakiriri Jesús janta tasorintsipankoki oiyiki kaari okichaatatsini, kisopookiri, joshinchaayitairi maawoni. ¹⁵ Tima owanaa okamiithataki jantakiri Jesús. Ikanta jiñaakiri iinchiiriki jantakiri, ikaimaiyanaki, ikantzi:

¡Thami apinkathatairi icharini David-ni!

Ikisaiyanakani ijiwaripaini Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Yotzinkariiti, tima tii inimotziri. ¹⁶ Ari josampitaitanakiri Jesús, ikantaitziri: “¿Pikimakirima ikantaiyirini iinchiiriki?” Ari ikantzi Jesús: “Nokimakiri. ¿Tiima piñaanatziro osankinarintsi? kantatsiri:

Iri iwankariiti iijatzi iintsipaini thoyitzirori itini,

Pikantakaakari impinkathayitaimi”.

¹⁷ Ari ipiyanaka Jesús ikinanairo Betania-ki. Ari jimaapairi.

Jiyakatziro kaari kithokitatsi pankirintsi

(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Okanta amaityaaki iijatzi ipiyaawo Jesús nampitsiki. Ari itajyaa-paaki niyanki aatsi. ¹⁹ Jiñaapaaki aatsinampiki okatziya pankirintsi, jiyaatashitanakiro, jiñaatzi tii okithokitzi, iyoshiita oshi. Jiyakatanakiro, ikantziro: “Ari pashi powiro iiro pikithokitai”. Okanta pankirintsi, kamashitanaki.* ²⁰ Ikanta jiñaakiro jiyotaanipaini, iyokitzi ikantanaka, josampitanakiri: “¿Tsika okantaka okamashitantanakari pankirintsi?” ²¹ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Imapiro nonkantimi, tyaaryoorika pawintaina, iirorika pikisoshiriwaitzi, ari pimatakiro iiroka, ari anaanakiro okanta piñaakiro pankirintsi. Kantatsi pinkantimi: ‘Oshirinki otzishi, ompiiinki inkaariki’. Ari imataya. ²² Tima onkaati pinkowakotairiri Pawa, aririka pawintaapirotanatyaaari, aritaki impakimiro”.

Ishintsinka Jesús

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

²³ Ikanta jariitaa Jesús tasorintsipankoki, jiyotaantapai iijatzi. Ari ipoka-paaki ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Antaripiropaini, josampi-tapaakiri: “¿Litaka otyaantakimiri poñaagantiro pishintsinka?” ²⁴ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Iijatzi naaka tzimatsi nosampitimiriri. Aririka pakakinawo, aritaki nonkantakimi iita otyaantakinari. ²⁵ Tima jowi-inkaatantaki Juan-ni, ¿litaka otyaantakiririri? ¿Pawama? ¿Atzirima?” Ipoña ikantawakaiyanakani: “Aririka ankantakiri Pawa otyaantakiririri, ari inkantanakai: ‘¿Litama kaari pikimisantantari?’ ²⁶ Aririka ankanti: ‘Atziri otyaan-takiririri’, ari inkisanakai atziripaini”. Tima ikantaiyini atziri Kamantantaniri jinatzi Juan-ni. ²⁷ Ari ikantaiyini: “Tii niyotziro”. Ari ikantanaki iijatzi Jesús: “Ari nokimitsita naaka, iiro nokamantzimiro iita otyaantakinari”.

Ikinkithatakoitziri apiti itomintaitari

²⁸ Ipoña josampitantaki Jesús, ikantzi: “¿Tsika okantzimotzimika iirokaiti jiroka? Tzimatsi atziri, tzimatsiri apiti itomi. Okanta apaani kiti-ijyiri ikantakiri itomi: ‘Notomi, piyaati pantawaiti pankirintsimashiki’.

* **21:19** Kantakotachari jaka “pankirintsi”, iro jiiitaitziri “higuera”.

²⁹ Ari jakanaki itomi, ikantanakiri: ‘Tii nokowi’. Iro kantacha osamani-ityaaki, opiyimoshiritaari itomi, jataki jantawaitzi. ³⁰ Ipoña jiyaatashitakiri pashini itomi, ikantakiri iijatzi. Ikantanaki irirori: ‘Ari nimatakiro, Paapá’. Iro kantacha tii jiyaatzi. ³¹ ¿Itzimika itomi antakirori ikowakiri ashitariri?” Ari jakaiyanakini, ikantzi: “Iri antakirori jompiratakari kitziroini”. Ipoña ikantzi Jesús: “Iri ityaawoni janaakotimi impinkathari-wintairi Pawa ikaatzi kowakotziriri kiriiki iyyininka, iijatzi mayimpiroyitatsiri. Imapiro. ³² Tima ipokaki pairani Juan owiinkaatananiri, ikamantaw-itakimi tsika pinkantya pinkamiithashiritantaiyaarimi, iro kantacha tii pikimisantawakiri. Iriima ikaatzi kowakotziriri kiriiki iyyininka, iijatzi may-impitoyitatsiri, okimisantawakiri. Piñaawitawakari iirokaiti, iro kantacha tii powajyaantziro tsika pikantaiyani, inkini pinkimisantawakiri”.

Kaaripiroshiriri antawaitatsiri
(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

³³ “Pinkimi pashini nojyakaawintimiri. Tzimatsi atziri pankitziroiri chochokimashi, jotantotakotakiro maawoni othapiki, jiwitsikashitakiro jowironta owaaki paata, jiwitsikaki iijatzi pankojyitantsi inkini jaminakoitiro. Ipoña jaminaki atziri aminironi iwankirimashi. Jataki irirori intaina. ³⁴ Okanta okithokipaititaki chochoki, jotyantaki jompiratani jaakiti. ³⁵ Ikanta antawaitatsiri aminironi pankirintsimashi, jiñaawakiri ipokaiyakini ompirataari, jaawakiri jompojowaki apaani, itsitokakiri pashini, jojyimiyantakari mapi pashini. ³⁶ Ipoña jotyantaki pashini jompiratani, oyyiki ikaataiyakini. Ari ikimitaawakiri iijatzi irirori. ³⁷ Iwiyaantapaakawori, jotyantakiri itomipirori irirori, ikantzi: ‘Aritaikima ipinkathaitawakiri notomi naaka’. ³⁸ Ikanta jirikapaini antawaitatsiri, jiñaawakiri itomi, ikantawakaanaka: ‘Iri ashitaiyaawoni paata jiroka pankirintsimashi. Thami antsitokiri, ayiroota aaka’. ³⁹ Joirikawakiri, jaanakiri othapiki pankirintsimashi, itsitokakiri. ⁴⁰ Aririka impokanaki ashitawori iwankirimashi, ¿tsikatya inkantirika jirikapaini antawaitatsiri?” ⁴¹ Ari jakaiyanakini, ikantzi: “Ontzimatyii jowamagaitiri jirikapaini kaaripirori, jaminai pashini kamiithari aminironi pankirintsimashi, otyaantapiintiniriri okithoki iwankiri”.

⁴² Ipoña ikantzi Jesús: “Tima piñaanatziro okantziri Osankinarintsipirori: Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi, Iro kantzimaitacha jowatzikaitairo mapi pankotsinampiki, ikimitaka-gaitaawo iroorikami tzinkamitsi.

Iriitaki Awinkathariti Pawa owairori onaminaki, Irootaki ayokitziwintantakariri maawoni”.

⁴³ “Iro nokantantari: Iiro piñiimpinkathariwintaimi Pawa, iri impinkathariwintai pashinijatzi atziri ikaatzi ojjawori pankirintsi okithokitzi ikimisantana. ⁴⁴ Jiroka okantakota mapi: Iitarika ontajyaawoni mapi iparyaantakawo, ari intankawaitaki. Iriima inkaati awitsinairi, ari ompichaakiri”.

⁴⁵ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Fariseo-paini jiyotawakiro iriitaki jojyakaawintaitaki. ⁴⁶ Ikowawitanaka jaakaanakirimi, iro kantacha oyyiki ithaawantakari atziripaini. Tima ikantaiyini atziriiti Kamantantaniri jinatzi Jesús.

¹ Ipoña japiitakiro Jesús joyyakaawintziro jiyotaantziri. Ikantzi: ² “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, joyyakotakari pinkathari oimoshirinkiriri itomi jaawakaa. ³ Jotyaantakiri jompiratani, inkamantiri inkaati pokatsini joimoshirintya. Iro kantacha jirikapaini, tii ipokaiyini. ⁴ Ipoña jotyaantaki pashini jompiratani, ikantakiri: ‘Pinkantiri nokaimakaantani impoki joya, nowamaaki wathayitatsiri nopira, noimoshirinkatziiri notomi jaawakaiya’. ⁵ Iro kantacha iikiro jiyaatatzi ipiyathataiyani. Jataki jowaniki, pashini ikinanaki ipimantayitzi. ⁶ Tzimatsi pashini owasankitaawakiriri ompirataari, itsitokakiri iijatzi. ⁷ Ikanta ikimaki pinkathari, jotyaantaki jowayir-iti, japirotakiri itsitokiri owamaantaintsiri, itaakiro inampitsiti. ⁸ Ipoña ikantairi pashini jimpiratani: ‘Aritaki witsikaka owanawontsi oimoshirintyaari, tii impokaiyini nokaimakaantawitakari. ⁹ Piyaati aatsiki ikinapiintaitzi, pinkantiri inkaati piñiiri impokiita oimoshirintya’. ¹⁰ Ikanta jiyaataki ompirataari, japatotakiri ikaatzi jiñaakiri: kamiithari iijatzi kaaripirori. Piyotaiyakani oiyiki oimoshirinkachani.

¹¹ Ari jiyaatanaki pinkathari jaminiri ikaatzi pokaintsiri. Jiñaatzi osatikainchari apaani tii ikithaatahitapaakari aawakaachari. ¹² Ikantapaakiri: ‘Ajininka, ¿tsika pikanta pityaantakari jaka tii pikithaawintari notomi?’ Ari imairitaki, tii jaki. ¹³ Ipoña pinkathari inkantakiri jimpiratani: ‘Poojowakotiri, poojokiitiri, pookiri otsinirikitaki, ari jiraawaityaari jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitaiya’. ¹⁴ Tima oiyiki inkaimawiitya, kapichiini inkaati jiyoshiitaitiri”.

Ikinkithatakoitziri kiriiki impinaitiriri pinkathari
(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵ Ari ipiyapaaka Fariseo-paini. Ikinkithawaitaiyakini, ikantawakaiyani: “¿Tsika ankinakairika ankompitakaantyaariri Jesús?” ¹⁶ Ipoña jotyaantaki jiyotaani irirori itsipatakari jaapatziyani Herodes, ikantapaakiri Jesús: “Yotaantaniri, okaatzi piyotaantziri imapiro inatzi. Aritaki jiyotakoitairi tyaaryoopiroini Pawa. Tima tikaatsi pinthaawakaiya. ¹⁷ Pinkantina iita pikinkishiritari: ¿Okamiithatzima ampiri kiriiki ikowakotantziri Pinkathari César?” ¹⁸ Iro kantacha Jesús, jiyotawakiri ikinkishiritari, ikantziri: “Thiyinkari. ¿Iitama piñaantashiwaitantanari? ¹⁹ Poñaayinari kiriiki pipinatapiintziriri Pinkathari”. Ari jamaitapaakiniri apaani kiriiki jiiitaitziri “denario”. ²⁰ Ipoña josampitziri: “¿Iitaka ashitawori iwairo jaka? ¿Iitaka jirika oiyakaan-tainchari?” ²¹ Ikantaiyini: “Jashi César”. Ari ikantzi Jesús: “Tima iri César ashitari, pantantyaanari ikowakaimiri, pimpinatiri. Iriima ikaatzi jashitari Pawa, pantantyaanari ikowakaimiri irirori”. ²² Ikanta ikimaiyakini ikantaki Jesús, iyokitzi ikantaiyanakani, jowajyaantanakiri. Jataiyaini.

Josampitakowintaitziro jañagai kamayitatsiri
(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³ Ikanta ipokaiyakini Saduceo jiñiiri Jesús. Iriitaki Saduceo kantapiintatsiri: “Iiro jañagai kamayitatsiri”. Josampitapaakiri Jesús, ²⁴ ikantapaakiri: “Yotaantaniri, josankinataki pairani Moisés, okantzi: ‘Aririka inkami atziri, iirorika jowaiyantakaanakiro iina, okamiithatzi jagairo iririntzi, jowaiyantakagairo. Ontzimatyii inkimitakaantairi iriirikami ashityaarini iririntzi kamaintsiri’. ²⁵ Thami ankantawaki: Tzimatsi 7 irintzitawakaachari. Itawori itzimi jaaki iina, tikira jowaiyantakairo iina, ikamaki jagairo pashini iririntzi. ²⁶ Ari ikimitakari iijatzi apititanaintsiri iririntzi. Ipoñaapaaka pashini mawatanaintsiri. Ari ikimitakari maawoni ikaatzi 7. ²⁷ Okanta osamanitaki kamai iijatzi iroori tsinani. ²⁸ Aririkami jañaayitaimi paata

kamayitatsiri, ¿itama oimintapirotaiyaari tsinani? Tima maawoni ikaataki 7 iinantawitakawo”.

²⁹ Ipoña jakanaki Jesús, ikantziri: “Pikinakaashitakawo iiroka, tii piyotakotziro Osankinarintsipirori, tii piyotakotairo iijatzi ishintsinka Pawa. ³⁰ Tima aririka jañaayitai paata kamayitatsiri, iiro itzimapai aawakaayitaachani. Jojyapaiyaari imaninkariti Pawa Inkitijatzi. ³¹ ¿Tiima piñaanatakotiro tsika onkantya aririka jañaayitai kamayitatsiri? Tima ikantaki Pawa, iñaawaitzi:

³² Naakataki Pawa ipinkathatziri Abraham, Isaac, iijatzi Jacob.

Ari ayotaiyini añaayitatsi irirori, tima tii okantzi kaminkari impinkathatiri Pawa, apa jimatziro añaayitatsiri”. ³³ Ikanta ikimaitakiri Jesús ikantakiri, iyokitzi ikantaiyanakani, ikantzi: “Imapiro okamiithatzi jiyotaantziri”.

Ikinkithatakoitziro ikowakaapirotantziri Pawa

(Mr. 12.28-34; Lc. 10.25-28)

³⁴ Ipoña japatotaiyakani Fariseo, tima ikimaki kamiitha jakakiri Saduceo josampitakiriri. ³⁵ Ikanta apaani, irijatzi yotakopirowitawori Ikantakaantaitani, ipokashitakiri Jesús josampitiri, ikowi inkompitakaiyaarimi, ikantapaakiri: ³⁶ “Yotaantaniri, ¿otzimika Ikantakaantaitani anairori pashini?” ³⁷ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Piwinkathariti jinatzi Pawa, ontzimatyii pitakopirotaiyaari, pitakoshiritaiyaari, pampithashiri powairi iijatzi. ³⁸ Irootaki itawori Ikantakaantaitani, iro ikowapiroitziri. ³⁹ Ari ojoyawo apititanaintsiri: Ontzimatyii pitakotaiyaari pijyininka, pinkimitakaantairi pinishironkatziro iiroka piwatha. ⁴⁰ Aririka pimonkaatakiro jiroka apitika, pimatakiro maawoni josankinatakiri Moisés-ni, iijatzi maawoni josankinatakiri Kamantantaniri”.

¿Itama charinitariri Cristo?

(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

⁴¹ Ipoña jimatanakiro irirori Jesús, josampitakiri Fariseo-paini itsipatakari japatotaiyani. ⁴² Ikantziri: “¿Itama pikinkishiritakotariri iiroka Cristo? ¿Itama charinitariri?” Ikantaiyini Fariseo: “Icharini David-ni jinatzi”. ⁴³ Ipoña ikantzi Jesús: “¿Itama jiñaawaitakaantariri pairani David-ni Tasorintsinkantsi, okanta jolyakaantakariri Iwinkathariti? Tima ikantaki pairani: ⁴⁴ Iñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi nowinkathariti: Pisaikapai Nakopiroriki ampinkathariwintanti, Irojatziri paata nowasankitaantaiyaariri kisaniintakimiri, Ari paatzikantaiyaari piitzi.

⁴⁵ Aña jimatsitatakawo David-ni ikantziri: ‘Nowinkathariti jinatzi’. ¿Tsikama inkini incharinityaari?” ⁴⁶ Ari jimairitaiyanakini tii jaki. Thaawashiri ikantaiyanakani, tikaatsi kowanaatsini josampitanairi.

23

Ikinkithatakoitziri Yotzinkariiti ipoña Fariseo-paini

(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

¹ Ipoña ikinkithatakaakiri Jesús ikaatzi apatowintakariri, iijatzi jiyotaanipaini, ikantzi: ² “Paminiri Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, iro jaakowinta jowaa-gakoyitziro okaatzi josankinatakiri pairani Moisés-ni. ³ Kamiithawitacha pinkimisantiri onkaati inkantimiri, tiimaita okamiithatzi pojyakotyaari okaatzi jantayitziro, tima tii jimonkaayitziro irirori. ⁴ Imapiro opomirintsita ikowakaimiri pimayitainiri. Tii jiñiimaitawo impomirintsiwintyaawo irirori jimayitiro. ⁵ Jantashiyitawo ikowiri onkantya jiñaantaityaariri. Owanaa

jinintziro mishinantsimonki tsika jotitaitziro Osankinarintsipirori jon-tarikakotziro ijyimpaki, iijatzi itamakoki. Owanaa jowaniinkakaakitziro iithaari ishirikaki manthakintsi. ⁶ Iro ikowapiintaki josatikaitiri niyanki aririka jowaiyaani ijyininka. Ari ikimitari iijatzi aririka jiyaati pankotsiki japatotapiintaita. ⁷ Pinkatha ikowi jiwithatapiintaityaari aririka jiñaitiri. Ikowi iijatzi inkantaitiri: ‘¡Yotaanarí!’ ⁸ Tii okamiithatzi pimatiro iiroka, iiro pikowashita inkantaitimi: ‘¡Yotaanarí!’ Tima maawoni iirokaiti kimiwaitaka pirintzitawakaatya. Apaani ikanta yotaantatsiri, iriitaki Cristo, tikaatsi pashini. ⁹ Jaka kipatsiki, tii okamiithatzi pinkantashiwaityaari pijyininka: ‘¡Ashitanarí!’ Tima apaani ikanta Ashitzimiri Inkitijatzi. ¹⁰ Tii okamiithatzi iijatzi inkantaitimi: ‘¡Nowinkatharít!’ Tima apaani ikanta piwinkathariti, iriitaki Cristo. ¹¹ Inkaati kowatsini jiñaapirotya, jojoyakotyaari ikanta ompirataari. ¹² Tsikarika itzimi kowashiwaitachani impinkathaitirimi, aritaki jiñaakiro intsinampashiritakaitairi. Iriima tsinampashiriwaitatsiri, iriitaki impinkathayitairi.

¹³ ¡Ikantamachiitzimi iiroka Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinaki! Owanaa potzikakiri kowatsiri impinkathariwintairi Pawa. Tima iiro piñiuro iiroka impinkathariwintairi, tii pikowi impinkathariwintiri pashini. ¹⁴ ¡Ikantamachiitzimi iirokaiti Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pathaagakawo kamatsiri oimi pashitawo opanko, iro posamaninkantawori pamanapiintawita iiro jiyotantaitzimi. Iro kantzimaitacha antawo jowasankitaayitairi. ¹⁵ ¡Ikantamachiitzimi iirokaiti Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Owanaa pipomirintsiwintakari atziriiti kaari ajiyininkata jojoyakotai aaka a-judá-mirinkatzi, piyotaakiri inthiiyinkariti irirori. Iro ikimitakotantzimiri iiroka jatsipitaiyaawo sarinkawini.

¹⁶ ¡Ikantamachiitzimi iirokaiti, ogyariri kamampotaakiri ikathatawakaiyani! Tima aririka impairyaaashiityaawo tasorintsipanko, ikantayitzi: ‘Jowasankitaina Tasorintsipankowiri iirorika nimonkaatziro nokantziri’. Iro kantacha pikantayini iirokaiti: ‘Iirorika jimonkaataitziro, tikaatsi oitya’. Irooma aririka impairyaitiri oro saikatsiri tasorintsipankoki, pikantapiintaki: ‘Ontzimatyii jantaitiro ikantaitakiri’. ¹⁷ ¡Masontzishirirí, kamampotaakishirirí! ¿Iitama kowapirotachari, iriima oro? Kaari, tima irootaki iroopirotatsi tasorintsipanko otasorintsitakairi oro. ¹⁸ Ari okantari iijatzi aririka impairyaitiro taapirimintotsi, ikantayitzi: ‘Jowasankitaina Ataapiintziniri iirorika nimonkaatziro nokantziri’. Iro kantacha pikantapiintaiyakini iirokaiti: ‘Iirorika jimonkaataitziro, tikaatsi oitya’. Irooma aririka impairyaitiri piratsi itaayitziro taapirimintotsiki, pikantapiintaki: ‘Ontzimatyii jantaitiro ikantaitakiri’. ¹⁹ ¡Masontzishirirí, kamampotaakishirirí! ¿Iitama kowapirotachari, iriima piratsi? Kaari, tima irootaki iroopirotatsi taapirimintotsi otasorintsitakairi itaayitziro. ²⁰ Ikaatzi pairyirori taapirimintotsi, ari okaatzi ipairyaaakiro maawoni itaayitziro janta. ²¹ Iijatzi jojoyari ikaatzi pairyirori tasorintsipanko, ari okaatzi ipairyaaakiro ikaatzi tzimantawori. ²² Ikaatzi pairyirori inkiti, ipairyaaakiro maawoni isaikinta Pawa, ikimitakaantakawo iriimi Pawa impairyaaaki.

²³ ¡Ikantamachiitzimi Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pinashitapiintanari pashitakaariri Pawa, pipayitapiintziri inchajyaaniki. Tiimaita pantayitziro kowapirotachari ikowakaimiri: Pinkamiithashiriyiti, pinishironkashiritanti, pawintaashiritaiyaari. Irootaki kowapirotachari pantayitairo, iiro powajyaantzimaitawo pantiniri pashini.*

* 23:23 Iro ikantaitzi jaka inchajyaaniki: menta, eneldo, comino.

24 ¡Kamampotaakiri, kathatawakaachari! Pikimitakari pankinatariri shikiryaaniki iiro jirakotantari, jirakotzimaitakari antari piratsi.†

25 ¡Ikantamachiitzimi Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pikimitakotakawo iramintotsi iijatzi owamintotsi, okitiwita jikokiroki kamiitha, tompinakitaki inthomainta. Ari pikantayitakari iiroka kantatsi iñaitimi kamiithashiri pinatzi, aña koshintzi pinatzi, pikowapiintakiro apaniroini pinintaawaitya. 26 ¡Kamampotaakiri Fariseo! Pinkimitakaantya pojyitapiintziro piraaminto iijatzi powaminto inthomainta, onkantantyaari onkititai jikokiroki iijatzi.

27 ¡Ikantamachiitzimi Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pojyakawo okitamaawita jowantaitariri kaminkari, owaniinka okantawita jiñokiini. Iro kantacha shityiinka okantaka inthomainta, ari isaikaki itonkipooki kaminkari. 28 Ari pikimiyitakari iiroka, jiñaawitakimi atziri pantakiro kamiithari, iro kantzimaitacha kaaripiroshiritakimi inthomainta, thiiyinkari pinatzi.

29 ¡Ikantamachiitzimi Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Iitama piwitsikapiritantawori ikitaitziri Kamantantaniri, powaniinkayitziro inkini inkinkishiritakoitapiintiri, inkantaiti: ‘Kamiithashiri jinataki jirika’. 30 Pikantaiyini iijatzi: ‘Arimi nontzimitatyaami pairani iirotya nowamaayitziro, iiro nojyakotari nocharinini owamaakiriri Kamantantaniri’. 31 Iirokatakiki kinkithatakotacha apaniroini, iri pojyakoyita iiroka picharinini ikaatzi owamaayitakiriri pairani Kamantantaniri. 32 ¡Incha pothotyiro iiroka kaaripirori jitakaantakari pairani pichariniiti! 33 ¡Tima pojyakari pijyininkatatyaaarimi maanki! Kaaripiroshiri pikantaka. ¿Tsikama pinkantaiyaaka pishiyapithatantyaawori pashironkaiya sarinkawiniki? 34 Irootaki notyaantantzimiri pairani Kamantantaniri, yotaniri, iijatzi yotzinkari. Iriitaki powamaagaantakiri apawopaini, pimpaikakotakaantiri. Iriima pashini, pimpajatakaantawaitiri tsika japatotapiintaita, oyyiki powasankitaayitiri maawoni nampitsiki. 35 Iro piñaantyaawori iiroka jowasankitaawintaimiri ikaatzi kamayitaintsiri pairani, jitanakawo kamiithashiriri Abel iroatzi Zacarías itomini Berequías. Iriitaki jowamaitaki pairani jiyaatiromi taapirimintotsiki ipoñaanakawo tasorintsipankoki. 36 Imapiro nokantzimi ari jowasankitaawintaitakimiri jirikapaini nojyininka”.

Jiraaniintakotawo Jesús Jerusalén

(Lc. 13.34-35)

37 “¡Jerusalén-jatzí! Oyyiki pitsitokaki Kamantantaniriiti. Pojyimiyayitakiri ikaatzi jotyaantawitakimiri. Tima nokowawitapiintaka nonkimityaarimi tsimiri josatiziri iryaani, ari nonkantirimi maawoni notomitaari. Iro kantacha tii pikowaiyini. 38 Jaka tsika pisaikapiintawitaka iiro jiñaitai iitya nampitaiyaawoni, kaankiityaa onkantaiya. 39 Tima iiro okantaitatya piñaapiintaina jaka, iroatzi paata pinkantantaiyaari: Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkatharintsi aitziri otyaantakiriri”.

24

Ikinkithatakotziro Jesús impookaitiro tasorintsipanko

(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

1 Ipoña ishitowanaki Jesús ipoñaanakawo tasorintsipankoki, irootaki jiyaatai. Ari ikantzi jiyotaani: “Paminiro tsika okanta jiwitsikaitziro tasorintsipanko”. 2 Jakanakiri irirori, ikantanakiri: “maawoni piñaakiri, iiro

† 23:24 Kantakotachari jaka “antari piratsi”, iri iitachari “camello”.

piñiuro paata tsika okanta opiwiryaaayita mapi, iro japiroitiro impookaitiro. Imapiro nokantzimi”.

Jiñaitiri aririka onthonkimataiya
(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24)

³ Ikanta itonkaanaki otzishiki Olivo, ari isaikapaaki. Ari josampitziri jiyotaani, ikantziri: “Incha pinkantina, ¿tsikapaitima imonkaatya pikantakiri? Aririka pimpiyimatai, aripaitima onthonkimataiyaari, ¿tsika onkantya niyotantyaawori?” ⁴ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Ontzimatyii paamaakowintya jamatawitaitzimikari. ⁵ Tima oyyiki kowatsini jamatawitimi paata, impairyapaakina, inkanti: ‘Cristo ninatzi naaka’. ⁶ Tima ari pinkimakoyitakiro owayiritaantsi, paamaiya ominthaawashiritzimikari. Ontzimatyii awijayiti jirokapaini, tima tikiraata imonkaata onthonkantaiyaari maawoni. ⁷ Jantaminthatawakaitya maawoni nampitsiki inkaati jotyantiri pinkathariyitatsiri. Jiñaiti mantsiyarintsi, tajyitsi, ontziñaayitya kipatsi tsikarikapaini. ⁸ Irootaki itanatyaaawoni inkimaatsitaityaawo jirokapaini.

⁹ Impoña jaakaananakimi iiroka, jimaamanitaitimi irojatzijowamaantakimiri. Oyyiki inkisaniintanakimi atziri okantakaantziro pipairyana pawintaana. ¹⁰ Ari jiñaitaki atsipitashitawori ikimisantawitaka, jiñaiti kisaniintawakaachani, jiñaiti iijatzi aakaanawakaachani. ¹¹ Oyyiki pokapaintsini jojoyawitapaatyaarimi Kamantantaniri, jamatawitapaakiri inkaati kimisantawakirini. ¹² Jantapiroitiro kaaripirori, iiro inishironkatawakaanaa atziri. ¹³ Iriima tyaaryootanaintsini, iriitaki awijakoshiritaatsini. ¹⁴ Aririka othotyaatya inkimaitairo maawoni kipatsiki Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotzirori ipinkathariwintantai Pawa, aripaiti imonkaataiya onthonkantaiyaari maawoni.

¹⁵ Iro kantacha ari piñaakiri jiitaitziri ‘Pinkaari Apirotantaniri’, ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Daniel, isaikapaaki otasorintsitzi. (maawoni ñaanatironi jiroka, okowapirotatya inkimathatairo.) ¹⁶ Inkaati nampitaiyaawoni paata Judea-ki, ontzimatyii ishiyayitai tonkaari otzishiki. ¹⁷ Pisaikirika jikokiroki pipanko, ari pimpoña pishiyanski, iiro pityaapanaatzi paapanaati tsikarika oitya. ¹⁸ Powanikirika pisaiki, pishiyanski tsika pikanta, iiro paapanaatziro piithaari. ¹⁹ Inkantamachiitiro paata motyaatatsini, iijatzi onkaati tzimayitatsini iintsiti iinta ithoyitzi! ²⁰ Pamañaari Pawa, onkantya aririka pishiyaki, iiro pitonkiyotantawo tyaawontsi, iiro pishiyanta kitiiyyiriki jimakoryaantaitari. ²¹ Tima antawo jiñaitiro jashironkaitya paata. Pairani owakiraa jiwitsikaitakiro kipatsi, irojatziiroñaaka, tii jiñaitziro oyyaawoni jiroka ashironkaantsi. Iiro apiita jiñaitairo oyyaawori. ²² Iromi ishintsitaitzi jomairintaitiro jiroka ashironkaantsi, tikaatsimi awijakotaatsini. Ikamintha itzimayitzi jiyoshiitaitakiri, awintaariri Pawa, irootaki jomairintantaitakawori thaankiini jiroka ashironkaantsi. ²³ Aririka pinkimi inkantaitimi: ‘Jirika Cristo’. Pashini kantatsini: ‘Jirinta Cristo’, iiro pikimisantziri. ²⁴ Tima impokayitapaaki oyyakotyaarini Cristo, oyyakotyaarini Kamantantaniri. Ari intasonkawintantashitapaatya, inkowawitya jamatawitimi jiyoshiitakiri Pawa. ²⁵ Aritaki nokamantsitakimiro. ²⁶ Impoña inkantaitimi: ‘Ariitaka otzishimashiki’. Iromaita piyaatashitzi. Inkantaiti iijatzi: ‘Ari isaiki inthomainta pankotsiki’. Iromaita pikimisantziri. ²⁷ Tima aririka impiyi Itomi Atziri, joypaiyaawo ookathawontsi. Itanatyaaawo omporikanaki

ishitowapiintzi ooryaatsiri, irojatzi tsika ityaapiintzi. ²⁸ Tsikarika isaiki shitziwari, ari ipiyowintari amimpori”.*

Impiyantaiyaari Itomi Atziri

(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-36; 17.25-36; 12.41-48)

²⁹ “Aririka onkaatapaaki paata jashironkaita antawo, ari intsiwakaki ooryaatsiri, iiro joorinta kashiri iijatzi. Intziroryaayiti impokiro inkitiki, maawoni ikaatzi oorintayitachari inkitiki inthontya impookayiti iijatzi. ³⁰ Aripaiti inkoñaatapai Itomi Atziri inkitiki. Antawo inthaawaiyanakini atziri jaka kipatsiki. Tima jiñaaitawairo jowaniinkawo iijatzi ishintsinka, inkinantapaiyaawo minkori. ³¹ Intyootapaaki shintsiini maninkariiti, japatotapairi ikaatzi jiyoshiiyitakiri nampitawori maawoni tsikarikapaini jaka kipatsiki, irojatzi tsika ochimpitapaa.

³² Okimita aririka piñaapiintziro iirishiyitai pankirintsi, piyotzi irootaatsi osarintsitzimatai.† ³³ Iro piyotiri iirokapaini, aririka piñaayitakiro nokantayitakimiri, okaakitizimataana. ³⁴ Imapiro nokantzi, iiro ikamita jirika ayyininkapaini, irojatzi jiñaantatyaawori nokamantayitakimiri. ³⁵ Iiro okantaitatyaani piñiuro inkiti iijatzi kipatsi, irooma okaatzi noñaaniyitakari imapiroitaatyaani iroori.

³⁶ Iro kantacha tikaatsi yotatsini tsikapaiti, iri owatsipiro inkitiwiri, tii jiyotzi. Tima apaniironi ikantakaawo Ashitanari jiyotziro irirori. ³⁷ Ari ojyaawo pairani isaikantawitari Noé, ari onkantaiyaari iijatzi aririka impiyi Itomi Atziri. ³⁸ Tima pairani tikira ariita onkawo, inimowaitziri atziri, jowawaitaiyani, jirawaitaiyini, pashini aayitatsiri iina. Irojatzi jotitanta-nakari Noé shintsipaaki. ³⁹ Tikaatsi inkinkishiritakoti, irojatzi omapokantakariri onkawo, ari japirotakari maawoni. Ari onkimitaiyaari aririka impiyi Itomi Atziri. ⁴⁰ Tima isaiki apiti antawaitatsiri jowaniki, apaani jaayitana inkitiki. Iriima pashini jookaitanairi. ⁴¹ Osaiki apiti tsinani otoonkawaitzi, apaani jaayitana inkitiki. Irooma pashini tsinani, jookaitanairo. ⁴² Paamaakowintaiya iiroka, tima tii piyotzi tsikapaiti impiyi Piwinkathariti. ⁴³ Pinkinkishiritakotiri atziri, aririkami jiyoti impokatyi koshintzi tsiniri, arimi jaamaakowintatyaami, iiro ikoshitaagantaitzirimi ipankoki. ⁴⁴ Ari onkantyaari, ontzimatyii paamaakowintaiya iijatzi iiroka. Tima tikaatsi yotatsini tsikapaiti impiyi Itomi Atziri.

⁴⁵ Pojyakotyaari ompirataari kamiithashiriri, kinkishiritachari kamiitha. Jookanakiri ipankoki ompiratariri, ikantanakiri: ‘Pamininari ikaatzi saikatsiri pankotsiki’. ⁴⁶ Kimoshiri inkantaiya jirika ompirataari, aririka impiyi ompiratariri, tima jiñaapairi imonkaatakiro ikantanakiriri. ⁴⁷ Aritaki ishinitakiniri jaamaakowintyaanari maawoni okaatzi jashitari. ⁴⁸ Iriima kaaripiroshiriri ompirataari, ikantzi: ‘Iiro ipiyita ompiratanari’. ⁴⁹ Impoña jantawaitakiri pashini ompirataari. Jataki intsipayityaari shinkiryantzi. ⁵⁰ Inimowaitziri jirika ompirataari, jomapokashitaiyaari jariitaiya ompiratariri. ⁵¹ Imapiroitiri jowasankitaapairi, jookapairi tsika ikajyaakaitakiri thiiyinkari. Ari jiraawaitaiyaari, jatsikaikiwaitya inkimaatsitaiya”.

25

Ikinkithatakoitziro 10 mainawo

* **24:28** Ikimita añaapiintziri amimpori jiwotaiyani, ayotzi tzimatsi kamaintsiri. Ari okimitari iijatzi aririka añaayitakiro okaatzi ikinkithatakoyitakiri jaka Jesús, ayotzi irootaintsi impiyimatai. † **24:32** Ikantakoitziri jaka “pankirintsi” higuera inatzi.

1 “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, ovyatyaawo 10 mainawo jatatsiri tsiniri ontonkiyotyaari aawakaachani. Aayitanaki ootamintopaini. 2 Tzimatsi okaatzi 5 mainawo kiyoshiritaintsiri, tzimatsi iijatzi okaatzi 5 mainawo kaari kiyoshiritatsini. 3 Jirokapaini 5 mainawo kaari kiyoshiritatsini aawitanakari ootaminto, iro kantacha kapichi aanaki iyaaki. 4 Irooma pashini kiyoshiritaintsiri, aayitanaki iroori ootaminto, aanaki oyyiki iyaaki. 5 Tii ipokita thaankiini aawakaachani, ayimatapaakiro owochokini, magaiyanakini. 6 Okanta niyankiiti tsiniri, okimatzi ikaimaitzi, ikantaitzi: ‘¡Aatsikitaki aawakaachani, pintonkiyotawatyaari!’ 7 Kakiiyanakini mainawo, ojaikiyitanairi iyaaki ootamintopaini. 8 Mainawopaini kaari kiyoshiritatsini, okantawitanakawo kiyoshiritaintsiri: ‘Pimpina iyaaki pootaminto, irootaintsi intsiwaki nootaminto naaka’. 9 Ari okantanaki: ‘Iro nopimi, ari inkowityiimotakina naaka, piyaati pamanantapainti’. 10 Iyaaminthaitapaintzi amanantzi, ariitapaaka aawakaachani. Jirokapaini aamagainchari, ontonkiyotawakari, jaanakiro tsika joimoshirinkaitiri. Jashitaitanakiro ashitakowontsi. 11 Okanta opiyawitapaaka jatatsiri amanantzi, oyyiki okaimawitapaaka, okantapaaki: ‘¡Pashitaryiinawo naaka!’ 12 Okimatzi jakaitanakiro, ikantaitziro: ‘Tiitya niyotzimi. Imapiro’. 13 Ontzimatyii paamaakowintaiya iiroka. Tima tii piyotzi tsikapaiti impiyi Itomi Atziri”.

Ikinkithatakoitziri kiriiki
(Lc. 19.11-27)

14 “Tima aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, jojyakotari atziri kowatsiri jiyaati intaina, japatotakiri jompiratani, ipanakiri jashitari jaamaakowintyaanari. 15 Ipakiri apawopaini jompiratani iiriikiti. Iriima kinkishiritachari kamiitha, impanakiri ikaatzi 5 kiriiki, pashini yotatsiri kapichiini ipanakiri ikaatzi apiti, iriima pashini iwiyaantapaakawori impanakiri apaani. Jataki intaina. 16 Ikanta jirika ipanakiri 5 kiriiki, jantawaitakaakiri, jojyiñaakiri jagai ikaatzi iijatzi 5. 17 Ari ikimitakari ipanakiri apiti, jojyiñaakiri irirori, jagai ikaatzi iijatzi apiti. 18 Iriima pashini ipaitakiri apaani, jaanakiri iiriikiti, ikitatakiri kipatsiki. 19 Ikanta osamanitaki piyaa ashitariri kiriiki, ikaimakaantapairi jompiratani jiyoti iita jantantakari iiriikiti. 20 Ari ipokapaaki ipaitakiri 5 kiriiki, joñaagapairi pashini 5 kiriiki jojyiñaakiri, ikantapaaki: ‘Pinkathari, 5 kiriiki pipakina pairani, jirika pashini 5 nojyiñagairi’. 21 Ikantzi Pinkathari: ‘Ariwi nompiratani, kamiithashiri pinaki. Kapichiini kiriiki pikimpoyaakina, ari pinkimpoyagai pashini oyyiki. Pimpoki, pintsipatina pinintagaiya’. 22 Ipoña jariitapaaka ipaitakiri apiti kiriiki, ikantapaaki: ‘Pinkathari, apiti kiriiki pipakina, jirika pashini apiti nojyiñagairi’. 23 Ari ikantzi Pinkathari: ‘Ariwi nompiratani, kamiithashiriri pinaki. Kapichiini kiriiki pikimpoyaakina, ari pinkimpoyagai oyyiki pashini. Pimpoki, pintsipatina pinintagaiya’. 24 Ipoña jariitapaaka ipayitakiri apaani kiriiki, ikantapaaki: ‘Pinkathari, niyotzi naaka mashiryaantzi pinatzi, piñaakatsimatantzi pantawaitakaantziri piiriikiti, okanta pojyiñaantariri. 25 Iro nothaawantakari, naakiri piiriikiti, nokitatakiri kipatsiki. Jirika namaimiri’. 26 Ari jakanakiri ikantziri: ‘Kaaripiroshiri pinatzi owanaa pipiranita. Piyowitaka ari nonkisakimi iirorika pojyiñaanari kiriiki, 27 piñaawitaka iiro pimatziro iiroka, paminimi iitya antawaitakaimirini, ari ijyinitakimi, iri pimpawainarimi nopiyaa’. 28 Ikantaitakiri ikaatzi saikaintsiri: ‘Paapithatiri kiriiki, pimpairi pashini ojyiñaakiriri 10 kiriiki’. 29 Tsikarika itzimi otzimimotakiri, ari ontzimimotairi oyyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro jiyaatatyi

iiro otzimimopirotairi. ³⁰ Paanakiri jirika kaaripiroshiriri, pookiri tsika otsinirikitzi. Ari jiraawaityaari, jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitaiya”.

Ikinkithatakoitziro yakawintaantsi

³¹ “Aririka impiyi Itomi Atziri pinkatha jowaitairi. Intsipataiyaari maawoni maninkariiti, inkimitaiyaari ikanta pairani pinkathari isaikantawo owaniinkatachari isaikaminto. ³² Japatotairi maawoni atziri tsikarika isaikai irirori. Jinashiyitaiyaari joosaikayitairi. Jojyakotyaaari atziri nashitariri ipira tii inkowakairi intsipataayitiri. ³³ Joosaikairi ikowapirotziri jakopiroriki, iriima imanintayitziri jampatiki joosaikiri.* ³⁴ Jiñaawaitanaki Pinkathari, iñaanatziri jinashitakari jakopiroriki, inkantiri: ‘Pimpoki maawoni, oiyiki inthaamintakagaimi Ashitanari, pinampitaiyaawo tsika ipinkathariwintantzi irirori, tima ari jiwitsikitakimi pairani owakiraa jiwitsikantakawori kipatsi. ³⁵ Tima piñaana pairani owamaawitana notajyi, pipakina nowanawo. Piñaana ayimatana nomiri, pipakina nomiri. Piñaakina nariita pinampiki, pinishironkatakina pipankoki. ³⁶ Piñaana nosagaakowaitzi, pipakina nokithaatari. Piñaana nomantsiyataki, pimitakotakina noshintsitantaari. Jomontyaitakina, pipokashitakina piñaana’. ³⁷ Inkantaiyini kamiithashiriri: ‘Pinkathari. ¿Tsikapaiti noñiimi pitajyaaniintzi, nopantzimiri powanawo? ¿Tsika noñiimi pimiriniintzi, nopantzimiri pimiri? ³⁸ ¿Tsikapaiti noñiimi, naantzimiri kamiitha nopankoki? ¿Tsika noñiimi pisagaakowaitzi, nopantzimiri piithaari? ³⁹ ¿Tsikapaiti noñiimi pimantsiyatzi, jomontyaitzimi, niyaatashitakimi noñiimi?’ ⁴⁰ Ari jakanaki Pinkathari, ikantzi: ‘Tima pinishironkatakiri ikaatzi awintaayitanari nokimitakaantziri iyiki, aña naakataki pinishironkataki. Imapiro’. ⁴¹ Ipoña ipithokashitanakari jinashitakari jampatiki, ikantziri: ‘Kaaripirori, piyaati iiroka pinkimaatsitaiyaari paampari kaari tsiwakanitaatsini, ikajyaakaitakari kamaari intsipataiyaari maawoni imaninkariti irirori. ⁴² Aña piñaawitakina notajyaaniintzi, tii pipana noyaari. Ayimatakina nomiri, tii pipana nomirityaari. ⁴³ Piñaawitana nariita pinampiki, tii pinishironkatana pipankoki. Piñaawitana nosagaakowaitzi, tii pipana nonkithaaitaari. Piñaawitana nomantsiyatzi, jomontyaakaantaitakina, tii pariitaajaitina’. ⁴⁴ Ari jakanaki kaaripiroshiriri, ikantzi: ‘Nowinkathariti, ¿tsikapaiti noñaawitzimi pitajyaaniintzi, pimiriniintzi, pariitana, pisagaakowaitzi, pimantsiyawaitzi, jomontyaitzimi, tiimaita nonishironkatzimi?’ ⁴⁵ Ari ikantzi Pinkathari: ‘Tii pinishironkayitantzi, onkantawitatya iintsi jinayitzi, naakataki pantzimotaki. Imapiro’. ⁴⁶ Irootaki jatsipitantaityaawori kantaitachani ashironkaantsi. Iriima inkaati kamiithashiritaintsini, inkantaitaatiyironi jañaayitai”.

26

Ikamantawakaita jaakaantiri Jesús (Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Ikanta ithonkanakiro Jesús okaatzi ikinkithatakotakiri, ikantanakiri jiy-otaani: ² “Piyotaiyini iiroka kaatapaaki apiti kitiiyyiri joimoshirinkapiiintaitziro Anankoryaantsi. Ari jaakaantaitiri Itomi Atziri impaikakoitiri”.

* **25:33** Iri ikantakoitzi jaka oijya, iriitaki piratsi ikowapiroitakiri joosaikaitakiri akotsipiroriki. Iriima cabra, iri piratsi imanintayiitakiri joosaikaitakiri ampatintsiki.

³ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, iijatzi Antaripiroriiti, japatotaiyakani ipankoki Caifás ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari. ⁴ Ari ikamantawakaiyakani, ikantaki: “Thami amatawitiri Jesús ayiri antsitokakaanitiri. ⁵ Iiromaita amaamanitziri kitiiyyiri joimoshirinkaita, ikisawintzirikari atziripaini”.

Isaitantaitari Jesús kasankaari
(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶ Ikanta ikinanai Jesús Betania-ki, ipankoki Simón pathaawaiwitachari. ⁷ Ari ariitapaaka tsinani amakotaki kasankaari, kamiitha okantaka onaki jiwitsikaitziro mapi iitachari “alabastro”, oyyiki owinawo. Osaitantapaakari iitoki Jesús isaikaki jowaiyani. ⁸ Ikisaiyanakani jiyotaani jiñaakiro, ikantaiyanakini: “¿Litama apaawaitantawori? ⁹ Aririkami ompimantya, jagaitimi oyyiki kiriiki impaitirimi ashironkainkari”. ¹⁰ Jiyotakotakiri Jesús, ikantziri: “¿Litama pikisantawori jiroka tsinani? Kamiitha okanta noñaakiro antakiri. ¹¹ Ari inkantaitatyaani ashironkainkari pintsipatyaari, irooma naaka iiro piñiuro pintsipatapiintaina. ¹² Tima iiwatatzi osaitantanawo kasankaari oyyakaawintatyaana aririka inkitaitakina. ¹³ Aririka ikamantantaitairo Kamiithari Ñaantsi, inkinkithatakoitairo tsinani, ari onkantya joshiritantaityaawori antakiri iroori. Imapiro”.

Ikinkishirya Judas jaakaanitiri Jesús
(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

¹⁴ Ikanta Judas Iscariote kaawitachari 12 jiyotaani Jesús, jiyaatashitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari. ¹⁵ Ikantapaakiri: “¿Litama pimpinari aririka namakimiri?” Ari joñaagaitanakiri ikaatzi 30 ipiwiryaaka kiriiki. ¹⁶ Aripaiti ikowanaki Judas tsikapaiti jaakaanitiri.

Iwiyaantawori jowakaanaari jiyotaani
(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹⁷ Ariitapaaka itawori kitiiyyiri jowantapiintaitawori tantaponka, pokaiyapaakini jiyotaani Jesús, josampitziri: “¿Tsika onkotsitakaanitika oyaari kitiiyyiriki Anankoryaantsi?” ¹⁸ Ari ikantanakiri: “Piyaati nampitsiki. Ari pintonkiyotyaari atziri, pinkantiri: ‘Ikantzi yotaanari: “Monkaatapaaka, niyaatantyaari pipankoki noimoshirinkiro kitiiyyiri Anankoryaantsi, nontsipatyaari niyotaanipaini” ’ ”. ¹⁹ Ari jimatakiro jiyotaani okaatzi ikantakiriri Jesús. Jonkotsitakaanitaki joyaari kitiiyyiriki Anankoryaantsiki.

²⁰ Aritaki tsiniriityaanaki jariitapaaka Jesús, saikapaaki jowaiyaani itsipatapaakari jiyotaani ikaataiyakini 12. ²¹ Ikanta jowaiyani, ikantaki Jesús: “Pinkimi nonkanti, pikaataiyini iiroka jaka, tzimatsi apaani pithokashitinani. Imapiro”. ²² Owashiri ikantaiyanakani. Apaanipaini josampitanakiri: “¿Naakama pinkathari?” ²³ Ari jakanakiri, ikantzi: “Tsikarika itzimi atyootakinari, iriitaki pithokashitinani. ²⁴ Tyaaryoo impiyakotya Itomi Atziri, tima irootaki josankinatakoitakiri pairani. ¡Ikantamachiitziri pithokashityaarini! Iiro itzimaajaitzimi irirori”. ²⁵ Ari jiñaawaitanaki Judas pithokashityaarini, ikantzi: “¿Naakama yotaanari?” Ikantzi Jesús: “Irootaki pikantakiri”.

²⁶ Iinta jowaiyani jaakiro Jesús tanta, ipaasonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri jiyotaani, ikantziri: “Jiroka, poyaawo, nowatha inatzi”. ²⁷ Ipoña jaakotakiro jimiriitari, ipaasonkiwintakiro, ipakotakiri jiyotaani, ikantziri: “Piraiyini maawoni, ²⁸ tima niraani inatzi jiroka, irootaki oñaagantapirotironi ankajyaakaawakaiyaari, iro shitowatsini impiyakotantaityaarini ikaaripiro-witaka. ²⁹ Pinkimi nonkanti, iiro niritaawo jiroka irojatziri paata aririka impinkathariwintantai Ashitanari, ari apiitairo iijatzi”.

Ikinkithatakotakiro Jesús jookawintanti Pedro
(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

³⁰ Ikanta ithonkanakiro ipampithaakotziri Pawa, jataiyanakini tonkaariki otzishiki Olivo. ³¹ Ikantziri Jesús jiyotaani: “Irootaintsi pookawintaiyinani tsiniri. Tima josankinaitaki pairani kantatsiri:

Nontsitokiri aamaakowintariri oijya, ari inthontya impookayitanaki ipira.

³² Aririka nañagai, Galilea-ki noyaawintapaimi”. ³³ Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Aritaima jookawintakimi pashinipaini, iiro nimatziro naaka”.

³⁴ Ikantzi Jesús: “Pinkimi nonkantimi, iroñaaka tsiniri tikira jiñiita tyoopi, mawajatzi pinkantaki: ‘Tii noñiiri Jesús’. Imapiro”. ³⁵ Ari ikantzi Pedro: “Iiro nookawintzimi, kimitaka ari ankaati ankami”. Ari ikantaiyakini iijatzi maawoni jiyotaani.

Jamana Jesús Getsemaní-ki
(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶ Ikanta Jesús itsipatakariki jiyotaani, ariitaiyakani Getsemaní-ki, ikanta-paakiri: “Ari pisaikawaki jaka, niyaaniintawaki naaka, namaña”. ³⁷ Apa jaanakiri Pedro itsipataanakiri apiti itomi Zebedeo. Ari jiraashiritakota-paaka antawoiti Jesús. ³⁸ Ikantziri: “Owamaimatatyana nowashirinka. Ari pisaikaiyawakini iiroka, thami anakimpiti”. ³⁹ Awijaniintanaki kapichini irirori. Otzirowapaaka, amanapaaka. Ikantzi: “Ashitanarí, pishinitanarika iiroka, pimatinawo onkaati nonkimaatsityaari. Iromaita pimatanawo okaatzi nokowawitakariki naaka, iiro pimati okaatzi pikowakaakinari”. ⁴⁰ Ipiyashitapaakari jiyotaani, jiñaapaatziiri jimagaiyini. Ikantapaakiri Pedro: “¿Tiima pinkisashityaawo piwochokini pintsipatina anakimpiti? ⁴¹ Pinkakimpiti, pamaña, otzimikari pikinakaashitani. Tima tii pikisashiwaitanita, oiyiki inawita kamiithatatsiri pikowawitari pantirimi”. ⁴² Iijatzi ipiyanaa Jesús, amanapaa, ikantzi: “Ashitanarí, iiro pimatanawo onkaati nonkimaatsityaari, pimatinawo oita pikowakaakinari iiroka”. ⁴³ Ikanta ipiyapaa, iijatzi jiñaapairi jimagaiyini, tima antawoiti okantaka iwochokini. ⁴⁴ Ipiyapithatanaari, mawataki ipiyaka jamana. Irojatzii japiitapai ikantayitakiri inkaanki. ⁴⁵ Ari ipiyashitapaakari jiyotaani, ikantapaakiri: “¿Irojatzima pimagaiyini? Monkaatapaaka jaakaantaitantyaariri Itomi Atziri, jagaitanakiri kaaripiroshiririki atziri. ⁴⁶ Pimpiriinti, thami aatai. Okaakitzi-matapaaki pithokashitinani”.

Jagaitakiri Jesús
(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Jiñaawaiminthaitzi Jesús, ariitapaaka Judas ikaawitapiintari. Oiyiki itsipatapaakari, jamayitaki jowathaaminto, ipajaminto. Jotyaantani ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari, iijatzi jashi Antaripiroriiti. ⁴⁸ Tima Judas pithokashitantaniri, ikantsitakariki kitziroini jamaniwo: “Iitarika nothopootapaaki, iriitaki, poirikiri”. ⁴⁹ Ikanta jariitapaaka Judas, jontsitokapaakari okaakiini Jesús, ikantapaakiri: “Yotaanarí”. Ithopootapaakari jiwithatapaakari. ⁵⁰ Ari josampitantzi Jesús, ikantzi: “Ajiyinká, ¿litama pipokashitziri?” Ari joirikaitapaakiri Jesús, jaantaitanantyaariri jiyakawintaitiri. ⁵¹ Ikanta apaani tsipatakariri okaakiini Jesús, inoshikanakiro iyotsiroti, itotsitakiri ikimpita jompiratani ijiwari Ompiratasorintsitaari. ⁵² Ari ikantanaki Jesús: “Powairo piyotsiroti, ipiyaitzimikari. Tima

ikaatzi wijantatsiri, iwijaitziri irirori. ⁵³ Tima piyotzi kantatsimi namañaari Ashitanari, aritakimi jotyaantakina ogyiki maninkariiti piyakowintinani.* ⁵⁴ Ari onkantzimaitya imonkaatantyaari josankinatakoitakinari pairani”. ⁵⁵ Ipoña Jesús ipithokashitanakari ikaatzi pokashitakiriri, ikantziri: “¿Naakama koshintzi pamashitantanari powathaaminto, pipajaminto? ¿Tiima piñaapiintana niyotaantzi tasorintsipankoki, kaarima paantana janta? ⁵⁶ Ari onkantyaari, irootaki imonkaatantyaari okaatzi josankinatakiriri pairani Kamantantaniri”. Aripaiti ishiyayitanaka jiyotaani, jookawintaitanakiri Jesús apaniroini.

Japatowintaitari Jesús

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Ikanta jagaitanakiri Jesús ipankoki Caifás, ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari, ari japatotaiyakani maawoni Yotzinkariiti itsipatakari Antaripiroripaini. ⁵⁸ Noshikacha iintsikiriyoini Pedro joyaatakowintziri Jesús, irojatzi jariitantapaakari ipankoki ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari. Iro intyaantapaatyaarimi pankotsiki itsipatapaakari kimpoyaawintaniri, ikowi Pedro inkimakowintiri tsika inkantaitiri Jesús. ⁵⁹ Ikanta ijiwaripaini Ompiratasorintsitaari itsipatakari ikaatzi apatotainchari, jaminawitaiyakani iitya thiiyakotyaarini Jesús inkini intsitokakaantiri. ⁶⁰ Tii jiñiimaita, okantawitaka ipokayiwitaka ogyiki kowatsiri inthiiyakotyaarimi. Ipoña ikatziyanaka apiti thiiyakotanakariri, ⁶¹ ikantanaki: “Nokimiri naaka chapinki jiñaawaitzi ikantzi: ‘Ari nompookakiro tasorintsipanko, iro awijawitatya mawa kitiiyyiri, nonthonkairo niwitsikairo’”. ⁶² Ari ikatziyanaka ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari, ikantanakiri Jesús: “¿Iitama kaari pakanta? ¿Tiima pinkimiri okaatzi ikantakotzimiri?” ⁶³ Irojatzi jimairitaki, tii jaki. Ari ishintsithatanakiri, ikantziri: “Pimpairyiiri Kañaaniri Pawa, onkantya niyopirotantyaari tyaaryoorika onkaati pinkantinari. ¿Iirokama Cristo Itomi Pawa?” ⁶⁴ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Irootaki pikantakiri. Iroñaaka piñiiri Itomi Atziri isaikai jakopiroriki Pawa impinkatharitai. Impoña piñiiri impiyi inkinapai minkoriki”. ⁶⁵ Ikanta ikimawaki jiwapirori, isagaanakiro iithaari ikisanaka, ikantanaki: “Ñaakiro, ipairyaashitakari Pawa. Tikaatsi pashini ankowiri ankantakotiri. Pikimaiyakini iiroka okaatzi ithainkakiri Pawa. ⁶⁶ ¿Iitama pikantaiyirini iiroka?” Ari jakaiyanakini: “¡Tzimaki ikinakaashitani! ¡Ontzimatyii inkami!” ⁶⁷ Ipoña jiiwapoowaitaitanakiri. Tzimatsi pashini kapojapoowaitanakiriri. Tzimatsi iijatzi pajapoowaitanakiriri. ⁶⁸ Josampitzimaitaitari ikantaitziri: “Cristo, ¿Tiima Kamantantaniri pinatzi, incha pinkantina iita pajawaitzimiri?”

Ikantzi Pedro: Tii noñiiri naaka Jesús

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.55-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Ari isaikaki Pedro jikokiroki, iro oñaantapaakariri otzikataawo, okantapaakiri: “¿Tiima iiroka itsipata pairani Jesús jirika Galilea-jatzi?” ⁷⁰ Iro kantacha ogyiki ñaakiriri Pedro jotikanakiro, ikantaki: “Tiitya, tii niyotziri iita pikantanari”. ⁷¹ Ari ishitowaniintanaki Pedro jikokiroki. Ari oñaapairi pashini otzikataawo, okantapaakiri itsipatakari: “Irijatzi jirika itsipata pairani Jesús Nazaret-jatzi”. ⁷² Ari japiitanakiro Pedro jotikanakiro, ikantanaki: “Apa jiyotzi Pawa, tii niyotziri naaka pikantanari”. ⁷³ Tikira osamanitzi, japiitakiri itsipatakari ikantziri: “Iirokataki itsipatapiintari Jesús, tima

* **26:53** Iro ikantaitzi jaka “ogyiki maninkariiti”, 12 legión ikaatzi. Ikantakoitzi jaka “legión”, iri Roma-jatzi ijyikipirori owayiriiti. Aririka inkaati 3,000, tiirika 6,000 owayiriiti, iriitaki jiiitaitziri “legión”.

Galilea-jatzi pinatzi, iriiwaitaki ikantziro jiñaawaitzi”. ⁷⁴ Ikantanakiri: “Ti-
iwí, tii niyotziri jirika pikantanari. Jiyotzi Pawa nothiiyarika, jowasanki-
tainaata”. Aripaiti jiñaanaki tyoopi. ⁷⁵ Ari ikinkishiritanairo Pedro ikantakiri
pairani Jesús: “Tikira jiñiita tyoopi, mawajatzi potiki, pinkanti: ‘Tii noñiiri
Jesús’ ”. Shitowanaki Pedro, antawoiti jiraawaitanaka.

27

Jagaitanakiri Jesús Pilato-ki

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

¹ Okanta okitijiyitamanai, apatotamanaa jiwariiti itsipatakari
Antaripiroripaini, ikamantawakaiyakani intsitokiri Jesús. ² Ipoña
joojotaitanakiri Jesús, jaitanakiri isaiki Poncio Pilato, jiwaripirori jinatzi
jirika.

Ikamantakari Judas

³ Ikanta Judas aakaantanari, jiyotanaki jowamaakaantashitakari Jesús.
Antawoiti ikinkishiritanaka, jataki joipiyainiri 30 kiriiki ijiwari Ompirata-
sorintsitaari, iijatzi Antaripiroriiti, ⁴ ikantapairi: “Jirika piiriikiti. Tii
okamiithatzi okaatzi nantakiri. Tikaatsi janti Jesús naakaantashitakari”.
Ikantaiyanakini irirori: “Intaanitya, piyotziro iiroka”. ⁵ Jookanakiri kiriiki
janta tasorintsipankoki, ishiyapirotanakitya ipiyanaka, irojatzii ishirikanta-
paakari. ⁶ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari, jagairi kiriiki, ikantaiyini:
“Tii okamiithatzi ankimpoyagairi kiriiki, iriitaki apinatakiriri intsitokan-
taityaariri”. ⁷ Ari josampitawakaiyani: “¿Tsika ankantirika aaka jirika kiri-
iki?” Ipoña ikantaiyini: “Thami amanantantyaawo pitzitharipathatsiri
kipatsi, inkitaitiri aririka inkamayiti kaari ayyininkata”. ⁸ Irojatzii iroñaaka ji-
iyiitziro jiroka kipatsi: “Iraantsipatha”. ⁹ Ari imonkaatakari josankinatakiri
pairani Kamantantanari Jeremías, ikantaki:

Jagaitakiri 30 ipiwirya kiriiki,

Okaatzi ikowaiyakirini icharinipaini Israel impinatiri,

¹⁰ Iri jamanantaitantakawori pitzitharipatha,

Irootaki ikowakaakinari Pinkathari namanantiro.

Pilato josampitziri Jesús

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

¹¹ Aritaki ariitaka Jesús isaiki jiwaripirori, josampitawakiri, ikantziri:
“¿Iiroka iwinkathariti Judá-mirinkaiti?” Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Irootaki
pikantakiri”. ¹² Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipayitakari An-
taripiroriiti, oyyiki ikantakowitapaakari Jesús. Tii jakimaita irirori. ¹³ Ikantzi
Pilato: “¿Tiima pikimi okaatzi ikantakoitzimiri?” ¹⁴ Iiniro jimairitaki, tii jaki.
Jotzikanaminthatanakari Pilato jirika Jesús.

Jiyakawintaitziri Jesús

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

¹⁵ Tzimatsi jamitapiintari jiwaripirori: maawoni osarintsi aririka
joimoshirinkaiyaani Judá-mirinkaiti, jomishitowakaantzi ijyininka
jaakaantaitziri itzimirika inkowaiyakirini. ¹⁶ Tzimatsi apaani Judá-
mirinka jaakaantaitziri jiita Barrabás, ikimakoitani jinatzi jirika jantakiro
kowiinkatatsiri. ¹⁷ Ikanta japatotaiyakani atziriiti, josampitantaki Pilato,
ikantzi: “¿Litaka pikowiri nomishitowakaantiri? ¿Iriima Barrabás? ¿Iriima
pikowi Jesús jiiitaitziri Cristo?” ¹⁸ Jiyotaki Pilato ikisaniintashitaitari Jesús,
irootaki jaakaantaitantakariri. ¹⁹ Tima inkaanki, okantakaantakiri iina
Pilato, okantaki: “Iiro pimaamaniwaitziri iiroka kamiithashiriri. Owanaa

jomishimpiyaakaantakina tsiniripaiti jariitashiryaakina”.²⁰ Iro kantacha ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Antarikonapaini, jowatsimaakiri atziriiti, inkantaiyini: “Iro kamiithatatsi jomishitowaitiri Barrabás, iriima Jesús intsitokaitiri”.²¹ Ipoña japiitanakiro jiwaripirori josampitantzi: “¿Iitaka pikowiri nomishitowakaantairi?” Ari ikantaiyini maawoni: “¡Iri Barrabás!”²² Ari ikantzi Pilato: “¿Tsikama nonkantirika Jesús jiiitaitziri Cristo?” Jakaiyini atziri: “¡Pimpaikakotakaantiri!”²³ Ari ikantzi jiwaripirori: “¿Tzimatsima kaaripirori jantakiri?” Iikiro ishintsitatzi ikaimaiyini atziriiti, ikantzi: “¡Pimpaikakotakaantiri!”

²⁴ Ari jiyotanaki Pilato aminaashiwaita josampitantzi, owanaa ikatsimashiritaki atziripaini. Ikaimakaantaki jiña, jiiñaitakiri maawoni ikiwaakotanaka, ikantanaki: “Tii naaka kowatsini nontsitokakaantiri jirika kamiithashiriri. Pikowaiyirinika, iiroka yotaiyironi”.²⁵ Ikantaiyanakini iriroriiti: “Nokowaiyini, naakataki jookantaitya oityaarika awijatsini, jookantaityaari iijatzii nowaiyanipaini”.²⁶ Ari jomishitowakaantaitakiri Barrabás. Iriima Jesús ipajatakaantaitanakiri, jiyakawintakiri impaikakoitiri.

²⁷ Ikanta owayiriiti, ityaakaanakiri Jesús ipankoki Pilato jiiitaitziro “Pretorio”. Ari japatowintakari maawoni owayiri.²⁸ Jaatonkoryaakiri Jesús, ikithaataitakiri kithaarintsi pitzirishimawotatsiri ojoyawori ikithaatapiintari pinkathariyitatsiri.²⁹ Jamathaitantakari kitochiitapo iitoki, joirikakaitakiri jakopiroriki sawookaaki. Ipoña jotzirowashitari Jesús ithainkimawaitziri, ikantaiyini: “¡Paapatziyawatyaari iwinkathariti Judá-mirinkaiti!”*³⁰ Ojyiki jiiwapoowaitakiri, jompojainawaitantakari sawookaaki.³¹ Ikanta jishitakiro ishironthamintawaitakari. Jaatonkoryagainiri ikithaatakiriri inkaanki, ikithaatairi iithaari, jaanakiri impaikakoitiri.

Ipaikakoitzi Jesús irojatzii ikamantakari
(Mr. 15.21-41; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

³² Ikanta jiyaataiyanakini, itonkiyotakari Simón poñaachari Cirene, ishintsiwintaitakiri jinatanakiro impaikakotaitantyaariri Jesús.³³ Irojatzii jariitantakari tonkaariki oita Gólgota (akantziro aaka: Atziriitoni.)³⁴ Ari ipakowiitakari Jesús imiri itsipataitakiro iyipitintsi, ikanta ithowitawakawo kapichiini, tiimaita jiro.†³⁵ Ari ipaikakoitakiri. Ikanta owayiriiti jaakiro ikithaayitari Jesús, ipawakaakawo, ikimitakaantakiro jiñaaraita iro jiyotantyaari iitarika ayironi. Ari imonkaatakari ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri, ikantaki:

Iñaariwintaitakawo noithaari,
Ipawakaayitakawo.

³⁶ Ari isaikawintaiyirini, jaamaakowintari.³⁷ Ipoña josankinaitaki kantakaantakirori ipaikakoitantakariri, okantzi: JIRIKA JESÚS, IRIITAKI IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI. Jontarikakoitakiniri ipatziitoki.³⁸ Ari itsipataitakiri apiti koshintzi, ikatziyakotaka apaani jakopiroriki, pashini jampatiki.³⁹ Ithainkimatakiri ikaatzi awijayitatsiri janta, jotikayinata,‡⁴⁰ ikantaitziri: “Aña iiroka pookirori tatorintsipanko, iro awijaki mawa kitiiyiri piwitsikairo iijatzii. Iirokami Itomi Pawa ¿Iitama kaari payiitanta ipaikakoitakimi? Powawijaakotaiya”.⁴¹ Irojatzii

* **27:29** Tima irooyitaki jamitapiintari pinkathariiti jamathaitawo poriryatatsiri, joirikapiintziro iijatzii jakopiroriki ashirokaaki. † **27:34** Irootaki joitaitziriri atziri iiro ikimaatsiwaitanta aririka jowasankitagaitiri. ‡ **27:39** Iro jamitaiyarini Judá-mirinkaiti jotikayinata aririka inthainkashiritanti. Iro ojoyawori amitaiyarini aakapaini, aririka ookotiri atziri anthainkashiritiri, ankanti: “¡Piñaakiro! ¡Pikimakiro!”

ikantakiri iijatzii ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, Fariseo-paini, iijatzii Antaripiroriiti, ikantaiyini: ⁴² “Jowawijaakotziri pashini, ¿kaarima jimatantawo jowawijaakotya irirori, iriimi iwinkathariti Israel-mirinkaiti? ¿Arimi jowawijaakotatya ipaikakoitakiri, aritaki ankimisantakirimi?” ⁴³ Jawintaawitakari Pawa, incha añiiri imapirorika jitakotari ari jowawijaakotairi. Tima ikantapiintzi: ‘Naaka Itomi Pawa’ ”. ⁴⁴ Jimatsitakawo koshintzipaini itsipatakari ipaikakota, ithainkawaitakiri.

⁴⁵ Ikanta itampatzikatapaaki ooryaatsiri, omapokashitapaaka otsiniritanaki, irojatzi jyiitiini ithapirotanaka ooryaatsiri. ⁴⁶ Ari ikaimanaki Jesús shintsiini, ikantanaki: “¡Elí! ¡Elí! ¿Lama sabactani?” (Iro ikantaitziri añaaniki aaka: “¡Pawá! ¡Pawá! ¿litama pookawintantakinari?”) ⁴⁷ Ikanta ikaatzi saikawintakiriri, ikimawitawakari ikaimanaki, ikantaiyini: “Pinkimiri, ikaimatziiri Elías”. ⁴⁸ Ipoña ishiyapainta apaani, jomitsitsiyapaintzi manthakintsi kipijyaariki, jankowiitakiniri sawoopankiki, jowaankakotakiniri jatsimiyaatawakiromi. ⁴⁹ Ikantaiyini pashini: “Añaawakiriita ari impokaki Elías jowayitairi”. ⁵⁰ Ipoña japiitanakiro ikaimanai shintsiini, piyakotanaka.

⁵¹ Okanta tasorintsipankoki, sagaanaki niyanki tontamawotatsiri ithatashiitziirori, apikota okantanaka, opoñaanaka jinoki irojatzi isaawiki. Antawoiti ontziñaanaka tankayitanaki mapi. ⁵² Ithonka ipookakoyitanaki kaminkari, añaaayitai oyyiki kamiithashiriri kamayitaintsiri. ⁵³ Tima jañagai pairani Jesús, ikaatzi añaaayitanaatsiri ishitowanairo omooki jiyaatai iriroriiti nampitsiki tasorintsitatsiri, joñaagayitanta.* ⁵⁴ Ikanta ijiwari owayiriiti itsipayitakari ikaatzi katziyawintakariri Jesús, jiñaakiro ontziñaanaka, jiñaakiro okaatzi awijayitaintsiri, antawoiti ithaawanaki, ikantanaki: “¿Imapirowitatyama Itomitari Pawa jirika?”

⁵⁵ Tzimatsi iijatzii janta tsinanipaini aminakotakiriri, irootaki poñainchari Galilea-ki oyaatakiriri Jesús, oyyiki amitakoyitakiri. ⁵⁶ Jiroka okaataiyini: María Magdala-jato, María inaanati Jacobo iijatzii José, ari osaikaki iijatzii inaanati itomipaini Zebedeo.

Ikitaitakiri Jesús

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷ Ikanta otsiniriityaanaki, ari ipokaki ajyaagantachari poñaachari Ari-matea, jiita José. Irijatzii jiyotaapiintakiri Jesús. ⁵⁸ Jiyaatashitakiri Pilato, ikantapaakiri: “Pishinitinari nonkitatairi Jesús”. Ikanta Pilato ikantakaan-taki jaanairi inkitatairi. ⁵⁹ Ikanta José iponatantakari Jesús manthakintsi kititatsiri. ⁶⁰ Jowakotakiri owakiraanataki jimoontashiitziiri kaminkari-paini shirantaaki, joipinaakaanataki antawoiti mapi, jojiyipitakotantakari. Piyanaka José. ⁶¹ Okanta María Magdala-jato, iijatzii pashini María, osaikawintapaintziri tsika ikitaitakiri.

Aamaakowintawitariri tsika ikitaitakiri

⁶² Okanta awijanaki jiwitsikawintapiintaitawo kitiiyyiri jimakoryaan-taitari, ari jiyaataki ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Fariseo-paini janta ipankoki Pilato, ⁶³ ikantapaakiri: “Pinkatharí, chapinki iiniro jañaawita amatawitantaniri, nokimiri ikantzi: ‘Aririka nonkamawitatyaa, iro mawatapaintsini kitiiyyiri, aritaki nañagai’”. ⁶⁴ Nokowi potyaanti aamaakowintyaarini irojatzi imonkaatanatyaari mawa kitiiyyiri. Aamaashitya jiyaataki tsiniri jiyotaanipaini, jagaatiri. Impoña inkanti: ‘¡Añagai

§ 27:45 Iro ikantayitziiri pairani: jiwiyaaanaka ooryaatsiri 6, ari omapokapaakari otsiniritanaki irojatzi jiwiyaaanaka ooryaatsiri 9. * 27:53 Iro jiiitaitzi Jerusalén nampitsi tasorintsitatsiri.

Jesús! Aririka jimatakiro, ari owatsipirotatya jamatawitanti”.⁶⁵ Ari ikan-tanaki Pilato: “Jirika owayiriiti, paanakiri, pinkantiri jaamaakowintyaari tsika okaatzi pikowiri iiroka”.⁶⁶ Ari jiyaataiyanakini, jiwichaakotapaakiri omooki. Ari isaikawintaiyirini.

28

Jañaantaari Jesús

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Okanta awijanaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, aritaki kitiiyyitamanai itapiintawori kitiiyyiri. Ari iyaatamanai María Magdala-jato otsipatanakawo pashini María aminairo tsika ikitaitakiri Jesús.² Ari ontziñaanakari shintsiini kipatsi, tima jayiitapaakitzi inkitiwiri maninkariiti jotainkapaakiro mapi jashitaitakawori omoo, isaikantapaakawo.³ Shipakirya ikantapaaka ikimitapaakawo ookathawontsi. Kitamaaniki okantaka iithaari kimiwaitaka jiriniki.⁴ Ikanta owayiriiti aamaakowintawitariri, jiñaawakiri, antawo ithaawaiyanakini, kimiwaitaka inkamanakityiimi.⁵ Ikanta maninkariiti, ikantanakiro tsinanipaini: “Iiro pithaawaiyini iiroka. Niyotaki iri pipokashitzi Jesús ipaikakowiitakari.⁶ Tii añiiri jaka, añagai. Tima ari ikantsitaka pairani. Pimpoki, paminiro tsika jowawitakari Awinkathariti.⁷ Pimpiyanaki, pinkamantairi jiyotaanipaini, pinkantiri: ‘Añagai Jesús, piyaatai Galilea-ki, ari piñaayitairi’. Aritaki ikamantsitakimi kitziroini”.⁸ Okanta opiyanaka iyokitzi okantayitanaka. Iro kantacha antawoiti okimoshiritanaki, oshiyashitanakari jiyotaani onkamantayitiri. Oshiyaminthaita iyaati onkamantanti,⁹ ari joñaagakawo Jesús, jiwithatawakawo. Iyaatashitanakiri okaakiini, otzirowashitapaakari, awithakitiri iitziki.¹⁰ Ipoña ikantziro Jesús: “Iiro pithaawi, piyaati pinkamantayitairi nirintzitaari, jiyaataita Galilea-ki, ari jiñaayitainari”.

Ikantayitzi owayiri

¹¹ Okanta opiyaianaka tsinani onkamantanti, jatanaki iijatzi owayiri-iti nampitsiki, ikamantapaakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari okaatzi awi-jaintsiri.¹² Ari japatotaiyanakani Antaripiroriiti, ikantawakaiyani: “¿Tsika ankantyaaka omanakotantyaariri?” Ikaimaitakiri owayiri, ikantziri: “Jirika oyyiki nompinatimiri,¹³ pinkantayitiri atziriiti: ‘Niyankiiti tsiniri, no-maanaki. Aamaa ari ipokaiyakini jiyotaani, jaanairi’.¹⁴ Aririka inkimaki jiwari, naakataki kankowintimini iiro jowasankitaantzimi”.¹⁵ Ari jimatakiro owayiriiti, jaakiri ipinaitakiriri, jantakiro okaatzi ikantaitakiriri. Irootaki jantitaari maawoni Judá-mirinkaiti jiroka, irojatzi iroñaaka.

Jotyaantziri Jesús jiyotaani

(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁶ Ikanta 11 jiyotaani Jesús, jataiyakini Galilea-ki osaiki otzishi ikantakiri pairani Jesús ari jiñiiri.¹⁷ Ikanta jiñaawairi, jotzirowashitawaari. Tzi-mayitatsi iijatzi kisoshiriwintawairiri.¹⁸ Ikanta itsipatapaari Jesús, ikan-tapairi: “Impinkathapiroitaina inkitiki iijatzi kipatsiki.¹⁹ Irootaki nokan-tantzimiri: Piyaatiro maawoni nampitsi, pinkimisantakaayitairi atziri-paini, pothotyairo maawoni. Aririka inkimisantayitai, powiinkaayitairi, pimpairyagairi Ashitairi, Itomi, iijatzi Tasorintsinkantsi.²⁰ Piyotaayitairi atziripaini jantayitairo okaatzi nokamantayitakimiri. Ari nontsipatapiin-taimi naaka, kiso nowimi irojatzi paata onthonkantaiyaari kipatsi”. Ari onkantyaari.

KAMIITHARI ÑAANTSI JOSANKINATAKIRI MARCOS

*Ikamantantakiri Juan owiinkaatananiri
(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)*

¹ Jiroka okanta opoñaantanakari Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Itomi Pawa, iitachari Jesucristo. ² Pairani tzimatsi Kamantantaniri jiita Isaías. Josankinatakotakiri Pawa ikamantanziriri Itomi, ikantziri:

Notomí, ari notyaantaki ityaawoni inkamantakotimi, Iriitaki witsikaantimini.

³ Ikaimakaimatapaaki otzishimashiki, ikantantaitzi: Powamiithatainiri Pinkathari tsika inkinapaaki. Pinkimitakaantiro jotampatzikaitziro aatsi.

⁴ Ari okantzimaitaka, monkaataka ikinkithatakoitakiri. Kinkithataki pairani Juan otzishimashiki, ikinkithatakotapaakiro owiinkaataantsi, ikantantapaaki: “Powiinkaawintaiyaari Awinkathariti, powajyaantairo kaaripirori, aritaki impiyakotaimiro pikaaripiroshiriwaitzi”. ⁵ Ojyiki pokashitakiriri Juan, Judea-jatzi ipoña Jerusalén-jatzi. Ikamantakoyitapaakiro ikaaripiroshiriwaitzi, irootaki jowiinkaatanakariri jiñaaki Jordán. ⁶ Iithaari Juan, jontyaitziro iwitzi camello. Jowathakitari mishinantsimashi. Jañaantari jowari kintori, jimiritari iyaaki pitsi. ⁷ Jiroka ikantaki Juan ikinkithatzi: “Aatsikitaki mapirotzirori ipinkatharintsitzi, nopinkathatsitataikari naaka. Tii onkantaajaiti inkimitakaantina jimpiratani onkantya noiyotashitanyariri nonothopaitsitiri i-zapato-ti. ⁸ Iriitaki kimitakaantyaawoni jowiinkaatanatayairimi Tasorintsinkantsi. Naakamachiini nowiinkaatanawo jiña”.

*Jowiinkaata Jesús
(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)*

⁹ Ikanta ipokaki Jesús ipoñaakawo nampitsiki Nazaret saikatsiri Galilea. Jowiinkaatawakiri Juan antawaaki jiña Jordán. ¹⁰ Iro intonkaimatimi Jesús, kimiwaitaka ashitaryaanakityiiaami inkiti, iñaawakiri ijyaawiinkashitapaakiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki jinoki jojyapaakari shiro. ¹¹ Ikimaitatzi jinoki ikantaitanaki: “Irokataki Notomi nitakopirotoni. Ojyiki nokimoshiriwintakimi”.

*Inkaaripiroshiritakaitirimi Jesús
(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)*

¹² Ikantakaanakari Jesús Tasorintsinkantsi, jataki otzishimashiki. ¹³ Ari ikowawitakari Satanás inkaaripiroshiritakairimi. Tima ojyiki kitiiyyiri isaikawaitzi janta itzimira kowiinkari piratsi, okaatzi 40 kitiiyyiri. Iro ipokantapaakari maninkariiti jimitakotapaakiri.

*Jitanakari jantayitzi Jesús
(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)*

¹⁴ Ipoña ikinanaki Jesús Galilea-ki ikamantantziro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa impinkathawintantai. Aritaki jomontyaitakiri Juan irirori. ¹⁵ Ikantantapaaki Jesús, ikamantantzi: “Monkaatapaaka jiñiitantyaawori impinkathawintantai Pawa, pinkimisantairo Kamiithari Ñaantsi. Powajyaantairo pikaaripiroshiriwaitzi”.

Jaantaitanakariri 4 shiryaatzinkari
(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶ Okanta pashini kitiiyiri ikinanaki Jesús inkaarithapiyaaki Galilea, jiñaapaakitziiri iitachari Simón itsipatakari iririntzi Andrés ishiryataiyini. Tima shiryaatzinkari jinaiyini. ¹⁷ Ikantapaakiri: “Poyaatina, onkimiwait-yaawo iroñaaka iriimi atziri noshiryaatakagaimi”. ¹⁸ Aripaiti joyaatanakiri, jookanakiro ishiryaminto. ¹⁹ Iro jiyaatanakitziimi kapichiini, iñaapaakitziiri itomipaini Zebedeo iitachari Jacobo itsipatakari iririntzi Juan, isaikaiyini ipitoki ishirikiro ishiryaminto. ²⁰ Jaanakiri iijatzi. Iniro isaikanaki iwaapati itsipatanaari jatziritipaini.

Atziri piyarishiritatsiri
(Lc. 4.31-37)

²¹ Aritaki ariitaiyakani Jesús nampitsiki Capernaum. Okanta kitiiyiri jimakoryaantaitari, jiyotaantapaaki japatotapiintaita. ²² Tii omaanta ishintsinka jiyotaantzi, janaanakiri Yotzinkariiti, iyokitzi ikantaiyanakani. ²³ Ari isaikitsitakari janta atziri piyarishiritatsiri, kaimanaki irirori, ²⁴ ikantzi: “Jesús, Nazaret-jatzi, niyotzimi naaka, iirokatakaki itasorintsiti Pawa. Iro pipokantari jaka papiroyitaina”. ²⁵ Ikantanaki Jesús: “¡Pimairiti piyari! ¡Piyaatai!” ²⁶ Ikaimanaki shintsiini atziri, jompitatakaawaitanakari iwiyariti, jookanakirira. ²⁷ Ikantawakaanaka atziriiti: “Piñaataitiri jirika, ikitsirinkiri jowawisaakotziri piyarishiritatsiri”. Iyokitzi jowapiroitanakiri. ²⁸ Thaankiini ikimakoitanakiri Jesús janta Galilea-ki.

Joshinchagairo Jesús riyoti Pedro
(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹ Ikanta ishitowanai Jesús japatotapiintaita, jaanakiri Juan ipoña Jacobo, ikinaiyanakini ipankoki Simón, isaiki iijatzi Andrés iririntzi Simón. ³⁰ Iro jariitapaakityaami, ikantaitawakiri: “Okatsinkaakiwaitatzi riyoti Simón”. ³¹ Iikiro ipithokashitawo, ikathawakotakiro, jooaikakiro. Kaatanaki okatsinkaakiwaiwita. Piriintanaka aminayitawakiniri oita ompawakiriri.

Joshinchaayitzi Jesús mantsiyari
(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

³² Okanta otsiniriityaanaki, jamaitapaakiniri Jesús oyyiki mantsiyari, jamaitakiniri iijatzi oyyiki piyarishiritatsiri. ³³ Ipiyowintapaakari pankotsiki. ³⁴ Joshinchaayitairi maawoni. Tiira ishiniti apaani piyari iñaawaiti joshinchaayitzi ikaatzi piyarishiritatsiri. Tima jiyotzi piyari irirori tsika jiita Jesús.

Jiyotaantzi Jesús maawoni Galilea-ki
(Lc. 4.42-44)

³⁵ Okanta oñaatamani, ananinkanaki Jesús jamana otzishimashiki. ³⁶ Ikanta Simón itsipatakari ikaatzi joyaataiyirini, jaminaminatairi. ³⁷ Ikanta jiñaapairi, ikantapairi: “Yotaanari, jaminaminaitatziimi”. ³⁸ Jakanakiri irirori ikantzi: “Thami aati, tiira iro nompokantyaari nosaiki jaka, ontzimatyii niyotaantayiti iijatzi pashiniki nampitsi”. ³⁹ Ari okantzimaitaka, ithonkakiro Jesús janiitakiro Galilea-ki, jiyotaantaki maawoni nampitsi tsika japatotapiintaita, joshinchaayitairi oyyiki piyarishiriyitatsiri.

Joshinchagaitziri imatziri pathaawontsi
(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

⁴⁰ Ipoña ipokaki imatziri pathaawontsi, jotzirowashitapaakari Jesús, ikantapaakiri: “Pikowirika, poshinchagaina”. ⁴¹ Jaminanakiri Jesús, jitungoshiritanakari. Jotirotantakari irako, ikantziri: “¡Nokowi, pishintsitai!” ⁴² Shintsitanai ipathaawaiwita. ⁴³ Ikantawitawaari jiyaataira inampiki, ⁴⁴ ikantziri: “Iro pithawitakotana. Tampatzika piyaatashitanakiri Ompiratasorintsitaari, pimonkaatairo ikantakaantakiri pairani Moisés-ni, paanaki pinkitiwathatantaiyaari, iroora jiyoyiitantaaimini ishitakotaimi”. ⁴⁵ Iro kantzimaitacha pathaawaiwitachari, ikamantantanaki nampitsiki tsika okanta ishintsitantaari. Iro kaari okantantanaa isaikanai Jesús nampitsiki ijyikitapaakira atziri. Jataki otzishimashiki, ari isaikakiri. Aritzimaitaka jiyaashitziri oiyiki atziri.

2

Joshinchagairi Jesús kisopookiri

(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

¹ Awisaki tsika okaatzi kitiiyyiri, iijatzi ipiyaa Jesús nampitsiki Capernaum. Ikimayitawai atziripaini, ikantaitzi: “Ariitaa Jesús”. ² Ipiyowintawaari iijatzi, tii jimonkaatapaakawo pankotsi. Jiyotaayitapai maawoni. ³ Tzimatsi ⁴ atziri pokashitakiriri Jesús jinatakotakiri kisopookitatsiri. ⁴ Tii okantzi jiñiiri, jotzikakiri atziriiti piyotainchari. Atiitanaki jinoki pankotsiki, jimoontakiro ikatziyakara Jesús, jowayiitakotakiniri mantsiyari. ⁵ Ikanta Jesús, jiyotakotawakiri jawintaashiritatyaari, jiñaanatawakiri mantsiyari, ikantziri: “Notomí, ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwaitaki”. ⁶ Kimaki Yotzinkariiti, ikantashiritanaki irirori: ⁷ “Ithainkakiri Pawa jirika. Tima tikaatsi kantironi impiyakotantiro kaaripirori, apaniro ikanta Pawa ipiyakotantziro”. ⁸ Yotaki Jesús ikinkishiritari, ari josampitziri, ikantzi: “¿Oitama pikinkishiriwaitantawori jiroka? ⁹ ¿Tiima okamiithatzimotzimi nokantakiri kisopookiri: ‘Ipiyakoitaimiro piyaaripiroshirinka?’ ¿Irooma pikowi nonkantiri: ‘Pinkatziyi, paanairo pomaryaaminto, piyaatai?’ ¹⁰ Iroñaaka piñiiri Itomi Atziri tzimatsi ishintsinka, ipiyakotziri kaaripiroshiririiti”. Ipithokashitanakari kisopookiri, ikantanakiri: ¹¹ “¡Pinkatziyi! Paanairo pomaryaaminto. Piyaatai”. ¹² Katziyanaka mantsiyari, jaanairo jomaryaaminto, shitowanaki. maawoni atziri jiñaawakiri. Iyokitzi ikantaiyanakani jiñaayitawairira. Ikimoshiriwintanakiri Pawa, ikantaiyanakini: “Imapiro okamiithataki jiroka. Tii añapiintziro oiyawori”.

Jaantanakariri Jesús iitachari Leví

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³ Ipoña japiitapairo Jesús jiyotaayitapairo atziri inkaarithapiyaaki. Ari ipiyowintapaari iijatzi.* ¹⁴ Ikanta ithonkanakiro jiyotaantzi, awisanaki. Irojatzii jiñaantapaakariri itomi Alfeo iitachari Leví, isaiki irirori ikowakoyitziri kiriiki ijyininkapaini. Ikantapaakiri: “¡Poyaatina!” Katziyanaka, joyaatanakiri. ¹⁵ Ipoña Leví irirori, jaanakiri Jesús jowakaiyaari ipankoki. Ari jiyaatsitakari iijatzi jiyotaani, itsipatapaakari kowakoyitziriri ijyininka kiriiki, ipoña kaaripiroshiririiti. Oiyiki piyotainchari jowaiyani. ¹⁶ Ikanta Fariseo-paini itsipatakari Yotzinkariiti, josampitakiri jiyotaani Jesús, ikantziri: “¿Oitama itsipatantariri yotaimiri kaaripiroshiririiti, itsipatsitakari iijatzi kowakotziriri ijyininka?” ¹⁷ Ari jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Aririka imantsiyati atziri ipokashitziri

* **2:13** Jiroka wairontsi Leví, irojatzii pashini iwairo Mateo.

aawintantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsiri tikaatsi inkowi irirori. Tii apa nompokashitiri kamiithashiririiti nonkaimashiriyitairi, aña nopokashitatziiri kaaripiroshiririiti nonkaimashiriyitairi iijatzi”.

Ikinkithatakotziro Jesús tziwintaantsi
(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

¹⁸ Tzimatsi pokashitakiriri Jesús, josampitapaakiri ikantziri: “Itzitapiintakawo jiyotaani Juan jowanawo, ari ikimitsitari jiyotaani Fariseo-paini. ¿Oitama kaari itzitantawo piyotaani iiroka?” ¹⁹ Jakanaki Jesús, ikantziri: “Aririka intsipataityaari aawakaachari, ¿Arima jowashiriniintawaitatya? Kimitaka iiro, aña kimoshiri ikantaiyani jowaiyani. ²⁰ Irooma paata, aririka jagaitakiri jiiimintaitari, aripaiti intziwaitaiya. ²¹ Aririka jowapatankaitantyaawo owakiraari osapiki paijatori ikithaataitari, arira osapiryaapirotanaki amithatanatyaarika owakiraari. ²² Iroora kamiithatatsiri owantyaawo iiryaari jimiritaitari owakiraanakiriki mishinantsinaki. Irooma jowantashiitayawo paijatonaki, ari osanaryaakotanaki, apitiroiti apaatashiwaitatya”.

Ikinkithatakotziro Jesús kitiiyyiri jimakoryaantaitari
(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³ Okanta kitiiyyiri jimakoryaantaitari, ikinanaki Jesús pankirintsimashiki. Ari joyiikitanakiri jiyotaani okithoki pankirintsi. ²⁴ Tii inimotziri Fariseo-paini, josampitakiri Jesús, ikantanakiri: “¿Oitama joyiikitantawori piyotaani? ¿Tiima jiyotzi tii oshinitaantsitzi kitiiyyiriki jimakoryaantaitari?” ²⁵ Jakanaki Jesús ikantzi: “¿Tiima piñaanatakotziri ikantakota David-ni itsipatantakariri ikaataiyini ikamantawitakariri itajyi? ²⁶ Ityaaki tasorintsi-pankoki ipinkathariwitara Abiatar-ni, jowakawo tasorintsitanta, ipakiri iijatzi itsipayitakariri. Tiira oshinitaantsiwita, apa jowapiintawitawo Ompiratasorintsitaari”. ²⁷ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Iriira atziriiti kantakaantzirori jiwitsikantaitakanariri kitiiyyiri jimakoryaantaitari. Kaari kitiiyyiri jimakoryaantaitari kantakaantzirori jiwitsikantaitakariri atziripaini. ²⁸ Jirika Itomi Atziri ipinkatharipirotsi irirori, janairo jiroka kitiiyyiri”.

3

Atziri kisowakori
(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

¹ Ipoña ityaapai iijatzi Jesús japatotapiintaita. Ari isaikitsitakariri atziri kisowakori. ² Ikowaitatziira jiñiitiri joshinchaayitairi mantsiyari kitiiyyiriki jimakoryaantaitari. Kimpoyaa jowaitanakiri, onkantya inthawitakotantyaariri. ³ Ipoña Jesús ikaimakiri mantsiyari, ikantziri: “Pimpoki, posatitya niyanki”. ⁴ Josampitakiri piyowintakariri: “¿Otzimika shinitaantsitatsiri antiri kitiiyyiriki jimakoryaantaitari? ¿Tiima okamithatzi anishironkatanti, irooma kamiithatatsiri owamaanti? ¿Tiima okamithatzi antiro iroopirotatsiri, irooma kamiithatatsiri ankaaripirowaiti?” Tikaatsi akanaintsini. ⁵ Jotsikanatanakari Jesús piyowintakariri, owatsimaashiritanakiri jiñaakiri tii jinishironkayitantzi, ikantanakiri mantsiyari: “¡Pintharyaawakotai!” Matanaka, akotsitanai kamiithaini atziri. ⁶ Ikanta Fariseo-paini, jataki inkinkithawaitakairi aapatziyariri Herodes jamini tsika inkantiri jowamaakaantantyaariri Jesús.

Ipiyotaiyani inkaarithapiyaaki

⁷ Ipoña ishitowanaki Jesús, ikinanai inkaarithapiyaaki itsipatanaari jiyotaani. Jyaatani jowanakiri Galilea-jatzi, Judea-jatzi, ⁸ Jerusalén-jatzi, Idumea-jatzi, maawoni nampiyitawori intatsikironta antawaaki jiña Jordán. Ikimakotakiri iijatzi Tiro-jatzi, Sidón-jatzi, ikantaitzi: “Ojyiki itasonkawintantaki Jesús, jantaki ojyiki kaari jiñaapiintaitzi”. Pokaiyapaakini iriroriiti jiñiiri. ⁹ Irootaki Jesús ikantantanakariri jiyotaani jamakiniri pitotsi, iiro jawitsinagaitantari. ¹⁰ Jimatakiro Jesús, joshinchaayitaki ojyiki. Otatsinkapirinitawakaanaka mantsiyari ikowi jotirotantawatyaari jako. ¹¹ Ipokayitzi piyarishiritatsiri, jotzirowashitari Jesús, ikaimimaita shintsini, ikantzi: “¡Iiroka Itomi Pawa, niyotzimi naaka!” ¹² Onkantya iiro jiyotsitaitari Jesús, ikisayitanakiri.

Jiyoshiitaki Jesús 12 jotyaantapiroriti
(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³ Ipoña itonkaanaki Jesús otzishiki. Arira ikaimakaantapaakiri ikaatzi kamiithatzimotakiriri. Jataiyakini ikaatzi ikaimakaantakiri. ¹⁴ Aripaiti jiyoshiitakiri 12 intsipatapiintyaari, iriitaki jotyaantiri inkinkithatakanatayiti. ¹⁵ Ipasapiyaakari joshinchaayitairi irirori mantsiyari, ikaatzi piyarishiriyitatsiri. ¹⁶ Jirika ikaatzi jiyoshiitakiri: Simón, jiiitairi Pedro. ¹⁷ Ipoñaapaaka Jacobo itomi Zebedeo itsipataakiri Juan, irijatzi iririntzi Jacobo. Jiiitairi “Boanerges”, (akantziri añaaniki aaka: “Otomi ookathawontsi”.) ¹⁸ Ipoñaapaaka iijatzi Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo itomi Alfeo, Tadeo, iijatzi Simón iitachari “Kisakowintantaniri”, ¹⁹ ipoñaapaaka Judas Iscariote, pithokashitaiyaarini.

Ookimotziriri Tasorintsinkantsi
(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23)

²⁰ Ipoña ipokaiyaini Jesús pankotsiki. Ari ipiyowintawaari ojyiki atziripaini, tii okantzi jiyaatapainti jowaiya Jesús. ²¹ Tzimatsi kantayitanaintsiri: “Shinkiwintaka Jesús”. Iro ipokantawitakari ijyininkathoriiti, jaanairimi. ²² Ariitaiyapaakani iijatzi Yotzinkariiti ipoñaayitaka Jerusalén-ki, ikantapaaki irirori: “Jirika atziri joshinchaatziiri ashitariri piyari iitachari ‘Beelzebú’, irootaki joshinchaantariri piyarishiriyitatsiri”. ²³ Ikanta ikimaki Jesús, japatotaiyakirini, jojyakaawintatziiniri, ikantziri: “¿Tzimatsima piyari kaminaawakaachari iiro jaagantanta? ²⁴ Aririka jantaminthatawakaiya atziri ipinkathariwintantzi nampitsiki, jookawintawakaa. ²⁵ Aririka jantaminthatawakaiya iijatzi atziri ikaatzi isaikaiyini ipankoki, jookawintawakaa. ²⁶ Ari ikantari iijatzi piyari aririka jantaminthatawakaiya, jookawintawakaa, iiro iñiiri ishintsitai, ari japirotaiyaari. ²⁷ Atziri ñaapirotachari kamiitha, tikaatsi matirini intyaashitiri ipankoki jayitiri tzimimotziriri irirori. Irooma aririka joojoitakiri, aritaki jimatakiri.

²⁸ Pinkimi nonkantimi: kantatsi Pawa impiyakotairi kaaripiroshiriwaitatsiri, onkantawitayitawoo jookimowaiwityaari. ²⁹ Iriima ookimowaitziriri Tasorintsinkantsi, jashi jowairo, iiro ipiyakoitairi”. ³⁰ Irootaki ikantantakariri Jesús, tima ikantaitatziiri: “Kamaari jinatzi”.

Inaanati Jesús ipoña iririntzipaini
(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

³¹ Ariitapaaka inaanati Jesús otsipatakari iririntzipaini, okaimakaantapaakiri, okatziyapaaka jikokiroki. ³² Ikantawitakari apatowintakariri: “Ari opoki pinaanati otsipatakari pirintzipaini, okowi oñiimi”. ³³ Ikantanaki Jesús: “¿Oitama pikinkishiritari iiroka iro nonaanatitari, iri nirintzitari?”

³⁴ Ipithokashitanakari apatowintakariri, ikantzi: “Jirika, iriiyitaki nokimitakaantaari nirintzi, nokimitakaantaari nonaanati. ³⁵ Ikaatzi antanairori ikowayitziri Pawa, iriitaki nirintzitaari, notsirotaari, irojatzi nonaanati-taari”.

4

Jojoyakaawintziri Jesús pankiwairintzi

(Mt. 13.1-23; Lc. 8.4-15)

¹ Ipoña ipiyanaa iijatzi Jesús inkaarithapiyaaki, jiyotaantapai. Ipiyowintaitawaari. Otitanaka pitotsiki, saikakotaki niyanki kapichiini, katziyaiyachani atziriiti othapiyaaki ikimisantziri. ² maawoni jiyotaayitziriri, jojoyakaawintatziiniri, ikantzi: ³ “Tzimatsi pankiwaitatsiri, jataki ipankiwaitzi. ⁴ Okanta jookakitakiro iwankiri, tzimatsi ookakitapainchari aatsiki. Ipokaiyapaakini tsimiri, jowapaakawo. ⁵ Tzimatsi pashini ookakitapainchari omapipookitzi. Thaankiapiroini ojoyookawitanaka. Tiira otontapathapirotatzi kipatsi, ⁶ sampishitanaki pankirintsi jooryaapaakira ooryaa. Tima tii ontyaapiroti oparitha inthomainta. ⁷ Tzimatsi pashini ookakitapainchari okitochiimashitzi, anaanakiro iroori ojoyookanaki. Tii okithokitzi. ⁸ Tzimatsi pashini ookakitapainchari okamiithawanikitzi kipatsi, saankana ojoyookapaaki, kithokitanaki maawoni. Tzimayitai okithoki apaanipaini okaatzi jyookaintsiri. Apaani jyookapaintsiri, kapichiini okithokitanaki, pashini ojoyikini okanta, pashini ojoyikipirotanai okithoki”.* ⁹ Iikiro ikan-tanakitzi Jesús: “Kowatsiri inkimathatiro, jowakimpitaya inkimisanti”.

¹⁰ Aritaki jataiyaini maawoni atziri, apa isaikaki Jesús itsipayitanaari oyaayitapiintakiriri, ipoña 12 jiyotaani. Ari josampitaiyakirini Jesús, ikantziri: “¿Oitaka pojyakaawintakinari inkaanki?” ¹¹ Jakanakiri Jesús, ikantzi: “Iroñaaka nonkamantimiro kaari piyowitaiyani, aritaki piyotairo tsika ikanta Pawa ipinkathawintantzi. Iriima pashinipaini, iiro nokamantsitari irirori, apa nojoyakaawintashityaanari, ¹² onkantya iiro ikimathatantawo ikimawitakari. Onkantawitaya inkimisanti, iiro ikimathatziro, iiro ipashinishiritai, iiro ipiyakoitairi irirori”. ¹³ Ipoña Jesús josampitanakiri, ikantziri: “¿Tiima piyotawakiro nojoyakaawintakiri? Aririka napiitakimiro nojoyakaawintimiro, ¿tsikatya pinkantya piyotantyaawori?” ¹⁴ Tima jirika atziri ookakitakirori iwankiri, iriira ojoyakaawintachari kinkithatziro iñaani Pawa. ¹⁵ Tzimatsi kimawitawori ñaantsi, ipokapaaki Satanás, imajjantakaapaakiri. Iriiyitaki ojoyakaawintziri ookakitapainchari aatsiki. ¹⁶ Tzimatsi kimawitawori ñaantsi, ikimisantawita thaankiini. Jojoyakowitakawo ookakitapainchari omapipookitzi, ojoyookawitanaka thaankiini. ¹⁷ Tiira jiyotakopirotatyiiro ñaantsi, tii inkisashityaawo ikimaatsikowintawo ikimisantawitawo ñaantsi, jowajyaantanakiro. Jojoyakotakawo pankirintsi sampishitanaintsiri, tii ontyaapirotyi oparitha inthomainta kipatsiki. ¹⁸ Tzimatsi pashini kimawitawori ñaantsi, ojoyakaawintakiri ookakitapainchari kitochiimashiki. ¹⁹ Okantakaantziro jamatawiwaita apaniroini, ikinkishiryakotawo jajyaagantya, iro ikowapirotakiri ontzimimotairi maawoni. Anaanakiro ñaantsi ikimawitawakari, jojoyakawo pankirintsi kaari kithokitatsini. ²⁰ Tzimatsi kimawakirori ñaantsi, ojoyakaawintakiri ookakitapainchari okamiithawanikitzi kipatsi. Ikimisantanaani, jojoyakotanaawo apaani jyookapaintsiri, tzimaintsiri kapichiini okithokitanaki, pashini ojoyiki okantanaka, pashini ojoyikipirotanaki okithoki”.†

* **4:8** Kantakotachari jaka “okaatzi jyookapaintsiri”, kimitaka okaatzi 30 okithoki, pashini okaatzi 60 okithoki, pashini okaatzi 100 okithoki. † **4:20** Paminiro kantakotachari janta versículo 4.8.

*Onkoñaaatakoyitai manakoyiwitachari
(Lc. 8.16-18)*

²¹ Ipoña ikantaki iijatzi: “Akowirika ootyaari ootamintotsi, ¿arima antatakotakiri kowitzinakiki? ¿Owakotzirima otapinaki? Tiira. Iro akowi onkoñiityi maawoni aminawaitantyaari. ²² Ari onkantyaari iijatzi, ontzi-matyii onkoñaaatakoyitai manakowitainchari, oñaagantairo kaari ikimathawita pairani. ²³ Kowirori inkimathatairo, inkimisanti”. ²⁴ Ikantanakiri iijatzi: “Paamaiyaawo okaatzi pikimakiri. Oztimikari pantzimotantani, jimapiroitaimikari iiroka apaata.† ²⁵ Itzimirika otzimimotakiri, iikirora ontzimimopirotanakityiiri. Iriima kaari otzimimotzi, iikirora jiyaatatyjiñi iiro ontzimimopirotairi”.§

Jojyakaawintziro Jesús ojyooki pankirintsi

²⁶ Ipoña ikantanaki iijatzi Jesús: “Tzimatsi ojyari ipinkathawintantai Pawa. Ojyatyaaari pankiwairintzi, ²⁷ jimayi tsiniripaiti, inkakitamanai. Tiimaita jiyotzi tsika okanta ojyookantanakari iwankiri. ²⁸ Apaniro ojyookawaitzi, itanatyaaawo oshitowanaki oryaani oshi, ompoña ompowainkatanaki, tzi-manaki ojyiki okithoki. ²⁹ Onkantya osampatanaki, monkaapaititapaaka joyiipatantaityaawori”.

Jojyakaawintaitziro oryaanikitatsiri okithoki incható
(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

³⁰ Ikantanaki iijatzi Jesús: “¿Oitama ojyari iijatzi ipinkathawintantai Pawa? ¿Oitama nojyakaawintimirori? ³¹ Ojyatyaaawo aririka ampankitiro oryaanikitatsiri okithoki pankirintsi. Okantawita oryaani onawita,* ³² aririka ampankitakiro, ojyookanaki, anaanakiro pashini pankirintsi, antawo onkantayitya otiwa, ari iminkoshitantyaawo tsimiri otsimankatapishitakira”.

¿Oitama jójyakaawintantawori Jesús ikinkithatakotziri?
(Mt. 13.34-35)

³³ Ari ikantapiintatya Jesús jójyakaawintziniri atziri okaatzi jiyotaayitziiriri. Kapichiinirika ikimathatawakiro atziripaini, kapichiinira jiyotairi. Ojyikirika inkimathatawakiro atziripaini, ojyikira jiyotaapirotairi. ³⁴ Okaatzi ikinkithatakaantziri, jójyakaawintatzi iiro maawoni, tii jooñaawontziniri. Iriima jiyotaani, ikimathatakaakiri maawoni irirori.

Jomairintziro Jesús tampiya
(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

³⁵ Okanta otsiniriityaanaki, ikantanairi jiyotaani: “Thami amontyaakotai intatsikirona”. ³⁶ Aritaki jatanai maawoni piyowintakariri. Arira isaikitsitakari irirori pitotsiki montyaakotaiyanaini. Tzimatsi oyaatanakiriri ikinakoyitanaki pashiniki pitotsi. ³⁷ Ari omapokapaakiri antawoiti tampiya, otamaryaanaki antawo, kitaatapaaka jiña pitotsiki, irootaintsi intsitsiyakoti. ³⁸ Jowakiryaitanakiri jimayira opataki pitotsi, jotziitotaka, ikantaitziri: “¡Yotaanarí! ¡Antsitsiyakotatyí!” ³⁹ Piriintanaka Jesús, iñaananakiro tampiya, ikantziro: “¡Aritapaaki pitampiyatzi!” Ikantsitanakawo inkaari iijatzi: “¡Pimairyaaati!” Awisanaki tampiya, mairyaaanaki inkaari. ⁴⁰ Ikantziro jiyotaani: “¿Oitama

† 4:24 Okaatzi kinkithatakotachari jaka, jiroka okantakota: Kapichiinirika pinkimisantawakiro nokantakimiri, kapichiini piyotairo. Irooma pinkimisantapirotawakirika, ojyiki piyotawakiri, iikiro niyotakaapirotanakityiimiro. § 4:25 Jiroka okantakotziri okaatzi ikinkithatakotziri jaka: Ikaatzi yotawakirori niyotaakiriri, iikiro niyotakaapirotanakityiiri. Iriima kaari kimisantawakironi niyotawitakariri, imapirotya iiro jiyotairo. * 4:31 Iro ikantakotziri jaka “okitho iryaanikitatsiri pankirintsi” iitachari mostaza, jyookatsiri inampiki pashini atziri.

pithaawashitanakiri? ¿Tikiraama pawintaariita Pawa?”⁴¹ Ojyiki ipinkathatanakiri, ikantawakaiyanakani ithaawankakiini: “¿Litatyaakama jirika jomairintantawori tampiya, jomairintsitakawo iijatzi inkaari?”

5

Gadara-jatzi piyarishiritatsiri (Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

¹ Ariitapaaka Jesús intatsikironta inkaariki, inampiki Gadara-jatzi. ² Iro jaatakotapaakityaami, ishiyashitawakari piyarishiritatsiri ipoñaakawo kitataariki, ³ ari isaikawaitziri irirori. Tii jaawiyaitziri joojowiitantari ashirotha. ⁴ Itzimpijiyiro joojowiitantari iitziki iijatzi jakoki. Tikaatsira kitsirinkirini. ⁵ Ari ikantaitatyaani maawoni kitiijiyiriki iijatzi tsiniripaiti, ikinayitzi otzishiki, kitataariki, ikaimawaitzi, itotakaayitawo mapijiyitapaini. ⁶ Ikanta iñaawakiri ipokaki Jesús, ishiyashitawakari, jotzirowashitapaakari. ⁷ Ikaimapaaki shintsiini, ikantzi: “¡Jesús, Itomi Pawapirotatsiri, tiira nonkowi powashironkaina! ¿Tsikama pinkantataitinaka?” ⁸ Tima ikisapaakitziiri Jesús, ikantapaakiri: “¡Piyaati piyarí!” ⁹ Ipoña josampitanakiri: “¿Tsikama piitaka?” Ari jakanaki piyari, ikantzi: “Noita ‘Jyikiyantzi’, tima ojyiki nokaataiyini”.* ¹⁰ Iikiro ikantanakitzi piyari: “Tii nokowi potyaantina pashiniki nampitsi”. ¹¹ Ari ipiyotaka tyonkaarikiini ojyiki chancho joshintagaiyini. ¹² Ikantaiyini piyari: “Potyaantina janta chancho-ki”. ¹³ Ari ikantzi Jesús: “Pantiro”. Ari ishiyaiyanakani chancho impiitatzi otzishi, mitaiyapaakini inkaariki, ari japirota ipiinkaki. Ikaataiyini 2000 chancho.

¹⁴ Ithaawaiyanakini aamaakowintariri, shiyaiyanakani inkamantanti nampitsiki, ikamantakiri iijatzi maawoni saikayitatsiri jowaniki. Pokaiyanakini jaminiro awisaintsiri. ¹⁵ Ipokashiitanakiri Jesús, iñaitapaakitziiri piyarishiriwitachari. Isaikaki, ikithaataa, kamiitha ikantanaa. Ithaawantapaakari iñaapaakiri. ¹⁶ Ikaatzi ñaakiriri inkaanki ikamantawakiri pokayitaintsiri, ikantzi: “Piñaakiri jirika, iriitaki Jesús owawisaakotairi. Jowiinkakaantaki ojyiki chancho”. ¹⁷ Ikantaitanakiri Jesús: “Piyaatai, tii nokowi pisaikimotina”. ¹⁸ Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki. Ikantawitawaari jowawisaakotakiri: “Nokowi noyaatanakimi”. ¹⁹ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Iiro poyaataana, piyaatai pijyininkaki. Pinkamantapairi, pinkantiri: ‘Jinishironkataana Pinkathari’ ”. ²⁰ Ikanta jirika piyarishiriwitachari, jatai inampiki iitachari Decápolis ikamantapairi maawoni atziri, ikantapairi: “Jowawisaakotaana Jesús”. Iyokitzi ikantaita ikimaitziri ikantayitapairi.

Irishinto Jairo opoña tsinani otirotsitakiriri iithaari Jesús (Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

²¹ Ikanta ipiya Jesús ipoñagaawo intatsikironta. Ipiyowintawaari ojyiki atziri inkaarithapiyaaki. ²² Ari jariitapaaka pinkatharitatsiri japatotapiintaita jiita Jairo. Jiñaapaakiri Jesús, jotzirowashitapaakari, ²³ ikantapaakiri: “Onkamatyí nishinto. Nokowi piyaati potirotyaawo pako, oshintsitaita”. ²⁴ Ari jiyaatanaki Jesús, iro kantzimaitacha joyaatanakiri ojyiki atziri, jawitsinaimatanakiri.

²⁵ Okanta tsinani osokaawaitachari, tzimakotaki 12 osarintsi omantsiyawaitzi, ²⁶ ojyiki jaawintawiitakawo, othonkakiro tzimimowitawori opinakowinta. Aminaashiwaitaka, iikiro iyaatatzi omantsiyatzi. ²⁷ Okimaki iroori ikinkithatakoitziri Jesús, ikantaitzi: “Oshinchaantaniri

* 5:9 Jiroka wairontsi “Jyikiyantzi”, irojatzzi ikantsitaitari “legión”.

jinatzi Jesús”. Osatikantanakari atziri okinashitanakiri itaapiiki, otirotsitawakiri iithaari. ²⁸ Tima okantashiritanakitzi iroori: “Aririka notirotsitawakiri iithaari, ari noshintsitai”. ²⁹ Apathakiro oshintsitanai osokaawita. ³⁰ Jiyotsitanaka Jesús tzimatsi oshinchaashitakari ishintsinka, josampitanakiri oyaayitakiriri, ikantziri: “¿Litama otirotsitakinawori noithaari?” ³¹ Jakanakiri jiyotaani, ikantzi: “¿Tiima piñiiri jawitsinaimatanakimi atziriiti? Iikiro pikantatzi: ‘¿Litama otirotsitakinawori noithaari?’ ” ³² Iikiro jaminaminatanakitziiri Jesús, jiñiiri otirotsitakiriri iithaari. ³³ Okanta tsinani opinkathatanakiri Jesús, okawaitanaka. Tima iro joshinchagai. Iyaatashitanakiri, otzirowashitapaakari, okamantakotapaaka. ³⁴ Ikantanakiro irirori: “Tsinaní, oshinchagaimi pawintagaana. Kantatsi piyaatai, kimoshiri pinkantanaiya, aritaki shintsitaimi”.

³⁵ Tikira inthonkiro Jesús iñaanatziro, ariitaiyapaakani poñainchari ipankoki Jairo. Ikantapaakiri: “Kamaki pishinto. Iiro poñaashirinkashiwaitari yotaantaniri” ³⁶ Ikanta ikimawakira Jesús ikantaitapaakiri, ikantanakiri Jairo: “Iiro powashirita, pawintagaina naaka”. ³⁷ Tikaatsi ishiniti joyaatanakiri. Apa jaanakiri Pedro, Jacobo, Juan. Iriitaki Juan iririntzi Jacobo. ³⁸ Ikanta jiyaatanaki, ariitaka ipankoki Jairo. Ikimapaatziiri ikamiñiinkataki atziriiti, jiraakoiyawoni. ³⁹ Tyaapaaki Jesús, ikantapaakiri: “¿Oitama piraantaiyarini? Tii okami, imakoryaatzi”. ⁴⁰ Thainkashiri jowaitanakiri Jesús. Jomishitowapaakiri maawoni. Apa isaikanaki ashitawori, iijatzi jiyotaani. Ityaashitanakiro jomaryaitakiro iintsi. ⁴¹ Joirikawakotapaakiro, iñaanatzimaitawo, ikantziro: “¡Talita cumi!” (akantziri apaantiki aaka: “Iintsi, pimpiinti”).† ⁴² Piriintanaka iintsi, aniitanai. Tima tzimakotaki 12 osarintsiti, irootaki aniiwaitantanaari. Iyokitzi ikantanaka ikaatzi ñaakirori. ⁴³ Ikantzi Jesús: “Pimpiroota owanawo”. Ikantanakiri iijatzi: “Tiira nokowi pinkamantayitiri atziriiti”.

6

Ipiyaa Jesús Nazaret

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

¹ Ikanta Jesús ipiyaa inampiki, ari joyaatairi maawoni jiyotaani. ² Okanta kitiiyiri jimakoryaantaitari, jiyotaantaki Jesús japatotapiintaita. Iyokitzi ikantaitakiri. Ikantayitzi ikimaitziri: “¿Litama jiyotanitantakari jirika? ¿Litama antakairiri kaari jiñaapiintaitzi? ³ ¿Kaarima jirika añaapiintziri ikimitziro inchakota? ¿Iriitaki otomi María? ¿Añiiri Jacobo, José, Judas, Simón, iriitaki iririntzipaini? ¿Kaarima iritsiro atsipayitari anampitawo jaka?” Ari opoña tii ikimisantaitziri.* ⁴ Ikantanaki Jesús: “Jashi jowiro Kamantantaniri ikimisantaitziri pashiniki nampitsi, irooma inampiki irirori isaikayitzi iyyininka, tii ikimisantaitziri”. ⁵ Irootaki kaari okantanta Jesús joñaagantiro ishintsinka inampiki. Tii iyyikipirotzi mantsiyari joshinchaaki jotirotantari jako. ⁶ Antawo jowashiritakotakari ikaatzi kisoshiriwaitatsiri, kaari kowatsini inkimisantai. Iro ikinantanakari jiyotaantayitzi pashiniki nampitsi tzimayitatsiri janta.

Jotyaantaitziri iyotaari

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

⁷ Ipoña Jesús japatotakiri 12 jiyotaani. Ipasapiyaakiri ishintsinka inkit-sirinkantyaariri irirori piyari. Jotyaantakiri, intsipatawakaanatya inkaati

† 5:41 Irootaki iñaawaitakiri Jesús, tima Aram-paanti jiñaawaitziri irirori.

* 6:3 Jacobo, irijatzira ikantaitzitari iijatzi Santiago.

apiti. ⁸ Ikantawakiri: “Tiro paanaki pithaati, powanawo, iijatzi piiriikiti, apa paanaki pikotzi. ⁹ Iiro paanaki pashini piithaari. Apa pintyaantanatya pi-zapato-ti”. ¹⁰ Ikantsitawakari iijatzi: “Pariitatyaarika pankotsiki, ari pimaapiintatyi, irojatzi pawisantanatyaari pashiniki nampitsi. ¹¹ Iirorika jaapatziyaitzimi, iirorika ikimisantaitzimi iijatzi, pawisapithatanakiri. Potikanairo piipatsikiiti, iro jiyotantaityaari tii ikimisantziri Pawa. Iriira jimapiroitai jowasankitaitiri paata, anaanakiro jowasankitaitakiri Sodoma-jatzi, Gomorra-jatzi. Imapirotatya”. ¹² Ikanta jiyaayitakira jiyotaani Jesús ikamantakiri atziriiti jowajyaantairo ikaaripiroshiriwaitzi. ¹³ Jowawisaakoyitaki piyarishiritatsiri, joshinchaayitairi iijatzi ojyiki mantsiyari itziritantari yiinkantsi.

Ikamantakari Juan owiinkaatananiri
(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

¹⁴ Ariitakotakari pinkathari Herodes okaatzi jantayitakiri Jesús. Tima ikantaitaki: “Añagaira Juan owiinkaatananiri. Piñiuro otzimi ishintsinka”. ¹⁵ Pashini kantayitatsiri: “Elías jinatzi”. Ikantayitzi iijatzi: “Kimitaka iriitaki pashini Kamantantaniri”. ¹⁶ Ikanta ikimaki Herodes ikantayitakiri, ikantanaki irirori: “Iriitaki añagaatsiri Juan nothatzinkakaantakiri”. ¹⁷ Opoñaantari kitziroini Herodes jomontyaakaantziri Juan, okantakaantziro Herodías, iinantawitari Felipe iririntzi Herodes. Irootaki jinantaaari Herodes irirori. ¹⁸ Tima ikaminaantawitatya Juan, ikantawitari Herodes: “Tii okamiithatzi piinantyaawo iina pirintzi”. ¹⁹ Iro opoñaantakari okisaniintziri Herodías, okowawitaka owamaakaantiri. ²⁰ Irootaki jomontyaantakariri kitziroini Herodes. Iro kantzimaitacha Herodes antawoiti ipinkathatakiri Juan, jiyotzi kamiithashiriri jinatzi, kitishiri ikanta. Tiira ishiniwitari intsitokakaantiri. Okaatzi ikaminaawitariri, okompitzimoshiritakari Herodes. Ari jishiwintawitawo ikimisantziri. ²¹ Okanta pashini kitijyiri, joimoshirinkawitawo Herodes itzimantakari pairani. Ipokaiyakini iwinkatharintsiti, ipokaki ijiwari owayiriiti Roma-jatzi, ipokaki jwayitatsiri Galilea-ki. Owaiyakani. ²² Ari otyaapaaki ishinto Herodías jowaiyani, amajyiitapaaki, okamiithatzimotanakiri Herodes amajyiitani, okamiithatzimotanakiri iijatzi itsipatakari jowaiyani. Ikantanakiro Herodes: “Ari nompakimi oitarika pinkamitinari. ²³ Iiro namatawitzimi, jiyotzi Pawa tyaaryoo nokantzi. Iroorika pikowi okaatzi nopinkathariwintziri, arityaami onkantaki nompimi kajyitani”. ²⁴ Iyaatashitanakiro onaanati, okantapaakiro: “¿Oitama nonkamitiriri?” Okantanaki iroori: “Pinkamitiri iito Juan owiinkaatananiri”. ²⁵ Piyapaaka mainawo, okantapaakiri: “Nokowi pimpinawo iito Juan, powakinawo samantanakiki”. ²⁶ Antawoiti jowashiritanaka pinkathari. Tima maawoni ikimaitakiri inkaanki, ikantakirori mainawo, tikaatsi inkinakaanairo, ontzimatyii impiro okowakotakiriri. ²⁷ Jotyaantaki owayiri jamakiniri iito Juan. ²⁸ Jatanaki owayiri jomontyaitziri Juan, ithatzinkapaakiri, jamakotakiro iito samantanakiki. Ipakoitakiro mainawo, aanakiniro onaanati. ²⁹ Ikanta ikimaiyakini jiyotaani Juan-ni. Pokaiyaini, ikitatairi.

Jowakaari Jesús 5000 shirampariiti
(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰ Ariiyitaa jiyotaani jotyaantakiri, apatotapaa maawoni isaikira Jesús, ikamantapairi okaatzi jantayitakiri. ³¹ Iikiro ipokaminthatanakitzi atziri, piyayitacha pashini. Tii onkantapainti jiyaataiyaini Jesús jowaiya. Irootaki ikantantanakariri Jesús jiyotaani: “Thami aati otzishimashiki, amakoryaawakiita kapichiini”. ³² Otitaiyanakani pitotsiki, jataiyaini.

³³ Iro kantzimaitacha, oyyiki aminakotawakiriri jiyaatanaki, jiyoitawakiri. Shiyaiyanakani ikinaiyanaki aatsiki, ipoñaanakawo nampitsiki. Iri itaiyakawoni jariita, apatotaiyapaakani. ³⁴ Ikanta jariitapaaka Jesús, jiñaapaakitziiri ipiyotaiyakani. Jitakoshiryaapaakari. Ikimiwaitakari oijya iirorika itzimi aamaakowintyaarini. Jiyotaayitapairi iijatzi. ³⁵ Aritaki tsiniriityaanaki, ipokashitapaakiri jiyotaani, ikantapaakiri: “Yotaanari, asaikatziira otzishimashiki. ³⁶ Pimpakairo piyotaantzi, jiyaaita atziripaini nampitsiki jamananti joyaari”. ³⁷ Ikantanaki Jesús: “Pimpiri iiroka joyaari”. Ikantzi jiyotaani: “¿Pikowatziima niyaati namanantakiti nowakaiyaariri? Oyyiki owanawontsi, iiro jimonkaata kiriiki inkaati 200 ompinatyaari, nowakaantyaariri maawoni”.† ³⁸ Ikantzi Jesús: “¿Okaatzika tanta jamakiri atziiriiti? Piyaati paminakitiro”. Ikanta jaminakitziro, ikantziri: “Tzimatsi 5 tanta, ipoña apiti shima”. ³⁹ Ikantzi Jesús: “Poosaikiri maawoni atziri onatsiryaataki katawoshimashi, pinashiyityaari poosaikayitiri”. ⁴⁰ Jimatakiri. Tzimatsi nashiyitainchari isaikayitaki ikaatzi 100 atziri, jimatsitakari iijatzi pashini ikaatzi 50 atziri. Joosaikakiri maawoni. ⁴¹ Ipoña Jesús, jaakotanakiro 5 tanta itsipataakiri apiti shima, aminanaki inkitiki, ipaasoonkiwintakiro. Ipitoryaakiro tanta, ipakiri jiyotaani, jowawisaakiniri irirori atziripaini. Ari ikimitaakiri iijatzi shima, jantitakari maawoni. ⁴² Jowaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani. ⁴³ Ijaikiyitairi 12 kantziri okaatzi jowagaantakari. ⁴⁴ Kimitaka ikaatzi 5000 shirampariiti owainchari.

Janiitantawo Jesús inkaari

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.15-21)

⁴⁵ Ikantanairi Jesús jiyotaani: “Thamira, pitaiyaawo pimontyaakotai nampitsiki Betsaida”. Ikantanakiri piyotawintakariri: “Kantatsi piyaayitai pipankoki”. ⁴⁶ Ikanta jiyaatanai maawoni atziri, tonkaanaki Jesús otzishiki jamanamanaata. ⁴⁷ Aritaki tsiniriityaanaki, jiwiyaaakotaiyaani jiyotaani niyantyaaniki inkaari jimontyaakotaiyini. Apaniro isaikanaki Jesús otzishiki, ⁴⁸ jaminakotakiri jiyotaani, shintsiini ikomataiyini oipiyapiyatakotziri tampiya. Okanta okitijyitzimataki, jiyaatashitairi, janiitanta-naawo inkaari, ikinashitapairi itaapiiki, iro jawijyimatirimi.‡ ⁴⁹ Ikanta jiñaawairi, jojyakaatziiri shiritsi jinatzi, kaimaiyanakini, ⁵⁰ tima maawoni jariitashiryaanakari jiñaakiri. Ikantapaakiri Jesús: “Naakataki pokatsiri, iiro pithaawawaitzi, tontashiri pinkantaiyaani”. ⁵¹ Otitapaa pitotsiki, awisainkatanaki tampiya. Iyokitzi ikantawintanakari. ⁵² Tima tikiraata jiyothatziroota jojyiñaantakawori Jesús tanta, iro kantakaantzirori ikisoshiriwaitaiyini.

Joshinchaantzi Jesús Genesaret-ki

(Mt. 14.34-36)

⁵³ Irojatzzi jariitantaiyapaakarini inampiki Genesaret-jatzzi. ⁵⁴ Iro jaatakotapaakityaami, thaankipiroini jiyoitawakiri Jesús. ⁵⁵ Ikamantawakaanaka maawoni nampitawori janta, jamakoitakiniri mantsiyari jomaryaamintoki. Tsikarika isaiki Jesús, ari jamakoitziniriri. ⁵⁶ Imataka ikinayitzi oryaaniki nampitsi, nampitsiki antawo, iijatzi owaantsiki, jowakoitziniri mantsiyari aatsiki, ikantayitziiri: “Pishinitawakiniri jotirokawakiro piithaari”. maawoni otirotakirori iithaari shintsiyitai.

† **6:37** Ikantakoitziri jaka “kiriiki” irijatzi ikantaitziri iijatzi pashiniki ñaantsi “denario”. ‡ **6:48** Paminiro Mt. 14.25.

7

Owaaripiroshiritziriri atziri
(Mt. 15.1-20)

¹ Ipoña ipokaiyakini Fariseo itsipatakari Yotzinkari, ipoñaakawo Jerusalénki. Japatowintapaakari Jesús. ² Jiñaapaakiri jiyotaani Jesús tii jantziro jamitapiintaiyarini ikiwaakota jowaiyani. Ikijyimatapaakiri. ³ Okaatzi jantapiintziri Fariseo-paini, iirorika ikiwaakota, iiro jowaa. Irootaki jami-tapiintakari pairani ichariniiti: Aririka inkowi joya, ontzimatyii inki-waakotawatya, inkitiwathatantyaari. ⁴ Aririka jariitaiya jamanantzi, tiki-raata jowapaiyaata, inkiwaakopirotawatya. Tiira apaani onkantya jamiy-itari, ikiwayitsitawo jiraaminto, iyowiti, jonkotsiminto, imaaminto, maa-woni. ⁵ Irootaki josampitantakariri Jesús, ikantziri: “¿Oitakama imaijantan-taawori piyotaani jiyotaayitairi pairani achariniiti? Noñaapaakiri jowaiyani, tii inkiwaakotya”. ⁶ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Amatawitantaniri pinayitzi. Irokataki josankinatakotaki pairani Isaías-ni, ikantaki:

Ipinkathawaantiwitashitana atziripaini.

Tiimaita inkinkishiritakotaina kamiithaini.

⁷ Aminaashiwaita jotzirowashitana ipinkathawitana, jiyotaantashiwaitawo jamiyitari irirori.

⁸ Pimajantakiro iiroka Ikantakaantani Pawa, pantashitakawo jamiyitari atziriiiti. Pikiwayitziro piyowiti, piraaminto. Ojyiki okaatzi pantashiyi-takari”.

⁹ Ikantziri iijatzi: “Iroora pantapirotakiri pamiyitari, pithainkanakiro Ikantakaantani Pawa. ¹⁰ Jiroka rosankinari Moisés-ni, ikantzi: Pimpinkathatiri piwaapati iijatzi pinaanati. Ikantzi iijatzi:

Ontzimatyii jowamaitiri kijyimawaitziriri iwaapati iijatzi inaanati.

¹¹ Iro kantzimaitacha iiroka pikantapiintzi: ‘Ankajyaakairirika Pawa airiiki-iti, ontzimatyii ampiri. Onkantawitatya añiiri jashironkaawaitya awaapati iijatzi inaanati’. ¹² Ari pikantakari iiroka, piyotaashiwaitakari atziripaini, tii inishironkatairi iwaapati iijatzi inaanati. ¹³ Apa pantashiwaitakawo jamiyitari pairani pichariniiti, irootaki pithainkantakawori iñaani Pawa. Ari pikantapiintatya pantayitziro kimitakawori jiroka”.

¹⁴ Ari ikaimakiri Jesús maawoni apatotainchari, ikantziri: “Pinkimisan-taiyini, pinkimathatantyaawori nonkantiri. ¹⁵ Okaatzi jowayitari, tii owaaripiroshiritantzi. Irooma omishitowayitzi poñaachari inthomainta, irootaki owaaripiroshiritantatsiri. ¹⁶ Powakimpitatyaawo jiroka”.

¹⁷ Ikanta jiyaataiyaini atziri, tyaapai Jesús pankotsiki. Ari josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Oita pojyakaawintakiri?” ¹⁸ Jakanaki Jesús, ikantzi: “¿Iijatzi iiroka, tima pinkimathatawakiro? ¿Tiima piyotzi iiroka tii owaaripiroshiritantzi okaatzi jowayitari? ¹⁹ Tikaatsi okantziro ashiri, apa okiniro ajiitoki, irojatzi oshitowantaiyaari”. Iro jiyotaantakiri Jesús, tii okaaripirotsi okaatzi jowayitari. ²⁰ Ipoña ikantanaki iijatzi: “Aririka ankinkishiriwaitya antakairi ajiyinka kaaripirori, irootaki owaaripiroshiritantatsiri. ²¹ Tima inthomainta ashiriki opoñaayita: kaaripirori kinkishiritaantsi, kaari kinataantsi, mayimpiritaantsi, tsitokaantsi, ²² koshitaantsi, mashithataantsi, kaaripiroshiritaantsi, amatawitaantsi, mayimpiryookitaantsi, samakoniintaantsi, kijyimataantsi, asagaawintaantsi, tzimaityaashiryaantsi. ²³ Okaatzi ikinkishiritapiintakari atziriiiti kaaripirori onatzi, irootaki iñaantawori owaaripiroshiriwaitziri. Tima inthomainta ishiriki opoñaayitaka jirokapaini”.

Awintaari Pawa Sirofenicia-jato
(Mt. 15.21-28)

²⁴ Opoñaashitaka ikinanaki Jesús nampitsiki iitachari Tiro, irojatzi Sidón-ki. Ari isaikapaaki pankotsiki, tii ikowawita inkimakoitirimi. Tiimaita jimanakota. ²⁵ Tima janta tzimatsi tsinani, piyarishiritatsiri ishinto. Okimakotawakiri iroori Jesús, iyaatashitanakiri, otzirowashitapaakari. ²⁶ Kaari Judá-mirinka jiroka tsinani, opoñaatya iroori pashiniki nampitsi oita Sirofenicia. Okantapaakiri: “Jesús, poshinchagainawo nishinto, opiyarishiritatzi”. ²⁷ Ikantanakiro irirori: “Paata tsinani. Ikantaitakiranki: Tii jaapithaitziri jowanawo iintsi ampiri otsitsi joyaawo, apaniro jowawaita iintsi irojatzi inkimaniintantatyaari”.* ²⁸ Ari akanaki tsinani, okantziri: “Imapirotatya pinkatharí pikantakiri. Iro kantacha ikatziyapiinta otsitsi jantyaatsikiini, jowayitawo owanawontsi jookagaantayitziri iinchaaniki”. ²⁹ Ikantzi Jesús: “Ari okanta, imapirotatya pikantakiri. Kantatsi piyaatai, ari piñaapairo pishinto, shintsitai iroori”. ³⁰ Okanta iyaatai tsinani opankoki, oñaapairo ishinto omaryaaka omaamintoki, shintsitai.

Ikimakagairi Jesús ashikimpitawitachari

³¹ Ipoña jiyaatanai Jesús isaikawitapaakara nampitsiki Tiro, ikinanairo Sidón-ki, Decápolis-ki irojatzi jariitantaari Galilea-ki. ³² Ari jamaitakiniri atziri ashikimpitatachari, kaari ñaawaitatsiri iijatzi. Ikantaitapaakiri: “Jesús, potirotantawatyaari pako”. ³³ Ipoña Jesús jaanakiri jantyaatsikiini, josagaantantakari jakoimpiki ikimpitaki, itziritantakari jiiwari ininiki. ³⁴ Aminanaki inkitiki, ikisashiritanaka, ikantziri: “¡Efata!” (akantziri apaantiki aaka: “piwitaryagaiya”) ³⁵ Iwitaryaanaka ikimpita, ñaawaitanai kamiitha. ³⁶ Ikantawitawaari Jesús: “Iirora pikamantakotana”. Iro kantacha ipiyathatakari, ikamantakiri maawoni atziri. ³⁷ Iyokitzi jowaitanakiri Jesús, ikantaitzi: “¿Oitaka okamiithatantari jantziri jirika? Ikimakagairi ashikimpitawitachari, iñaawaitakagairi iijatzi kaari ñaawaiwitachani”.

8

Jowakaari Jesús 4000 shirampariiti
(Mt. 15.32-39)

¹ Ikanta japatotaiyani ogyiki atziri, thonkapaaka owanawontsi. Ikaimakiri Jesús jiyotaani ikantziri: ² “Antawoiti nitakoshiritakari atziripaini. Mawataki kitiiyiri itsipatakina jaka, tikaatsitapaaki jowaiyaari. ³ Aririka notyaantairi, ari owamaakiri itajyi aatsiki, tzimayitatsi poñaachari intaina”. ⁴ Jakanaki jiyotaani, ikantziri: “¿Tsika ayika owakaiyaari jaka otzishimashiki?” ⁵ Ari josampitziri Jesús, ikantziri: “¿Tsika okaatzika tanta tzimatsiri?” Ikantaiyanakini irirori: “Tzimatsi 7”. ⁶ Ari joosaikakaantakiri Jesús maawoni atziri kipatsiki. Jaakiro 7 tanta, ipaasonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipakiri jiyotaani jowawisaakiniri atziripaini irirori. ⁷ Tzimitacha iijatzi shimaaniki. Ipaasonkiwintakiri iijatzi, ipayitakiri atziripaini. ⁸ Owaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani. Ijaikitairo okaatzi tzimagaantapaintsiri 7 kantziri. ⁹ maawoni owainchari ikaatzi 4000 shirampariiti. Ari jotyaantairi maawoni. ¹⁰ Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki itsipatanaari jiyotaani, montyaakotanai intatsikirona oita Dalmanuta.

Ikowakowiitari Jesús intasonkawintanti
(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

* **7:27** Iriira jojyakaawintayitzi Judá-mirinkaiti, ikimitari iinchaaniki. Iriima kaari Judá-mirinkatatsini ikimiwaitakari otsitsi.

¹¹ Ipoña ipokaiyapaakini Fariseo, iñaanaminthatapaakiri Jesús, ikowi jiñiiri intasonkawintanti, jiyotantyaariri imapirotatya opoña itasorinka inkitiki, tima iñaantatyaari. ¹² Ikisashiritanaka Jesús, ikantzi: “¿Oitama ikowantari jiñiina nontasonkawintanti jirikapaini? Iiro noñaayimaitari. Imapirotatya”. ¹³ Piyanaka Jesús, montyaakotanai.

Shiniyakairori itantani Fariseo
(Mt. 16.5-12)

¹⁴ Ari imaijantanakiro jiyotaani jaantanatyaami tanta, apaanimachini tanta jaanaki ipitoki. ¹⁵ Ari ikantzi Jesús: “Ontzimatyii paamawintyaawo shiniyakaawori itantani Fariseo iijatzi rashi Herodes”. ¹⁶ Ari jiñaanaminthatawakaiyakani jiyotaani, ikantawakaa: “Kaarima amantanaka tanta”. ¹⁷ Ikanta Jesús jiyotakiri ikantawakaari jiyotaani, ikantziri: “¿Oitama pikantawakaantari: ‘Kaari amantanaka tanta?’ ¿Tiima pikimi? Kisoshiri pikantaka. ¹⁸ Tzimawitacha poki tii piñaantzi, tzimawitacha pikimpita tii pikimi. ¿Tiima pikinkishiritziro nojyiñaantakawori tanta? ¹⁹ Tima 5 tanta tzimawitachari, jowimaitaka 5000 shirampariiti. Poyiitairo okaatzi tzimagaantapaintsiri. ¿Tsika okaatzi kantziri jaikitaatsiri?” Ikantaiyini: “12 kantziri”. ²⁰ “Iijatzi nokantakiro, kaawitachari 7 tanta, jowaiyakani 4000 atziriiti. Poyiitairo tzimagaantapaintsiri. ¿Tsika okaatzi kantziri jaikitaatsiri?” Ikantaiyini: “7 kantziri”. ²¹ Ari ikantziri: “¿Tikiraama pikimathatziroota?”

Jaminakaitziri kaari aminatsiri

²² Ariitaka Jesús nampitsiki Betsaida. Jamaitakiniri kaari aminatsiri, ikantaitapaakiri: “Potirotantawatyaari pako”. ²³ Ipoña Jesús, ikathawakotanakiri. Jaanakiri othapiki nampitsi. Jiiwaakitakiri, jotirotantanakari jako. Josampitzimaitari: “¿Kantatsi pamini?” ²⁴ Ari jaminanaki, ikantzi: “Aminawitaana, noñaawitaari atziri janiitaiyini, tiimaita ikoñaapirotzi, jojyashitakawo inchato”. ²⁵ Ipoña japiitakiri jotirotakiri irookiki, ikantairi: Paminai iijatzi. Aminanai, koñaatanai jamini intaina, jiñaanairo maawoni. ²⁶ Jotyaantairi, ikantawairi: “Iiro pikinanai nampitsiki, tii nokowi pinkamantakotina”.

Jiyotaki Pedro: Cristo jinatzi jirika Jesús
(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷ Ipoña jawisanai Jesús itsipatanaari jiyotaani ikantanaawo nampitsiki saikatsiri Cesarea-ki inampiitiki Filipino. Okanta niyanki aatsi josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Oitama ikinkishiritakotanari atziripaini?” ²⁸ Ari jakanaki jiyotaani ikantzi: “Ikantaitzimi Juan-ni owiinkaatananiri pinatzi, ikantaitzimi iijatzi Elías pinatzi. Tzimatsi kantayitzimiri iijatzi pashini, Kamantantaniri piriintaachari”. ²⁹ Ipoña josampitanakiri irirori, ikantziri: “¿Oita pikinkishiritakotanari iiroka?” Ari jakanaki Pedro: “¡Cristo pinatzi!” ³⁰ Ikantzi Jesús: “Iiro pikamantakotsitana”.

Ikinkithatakota Jesús jowamaitiri
(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³¹ Ari jitanakawo Jesús ikamantziri jiyotaani onkaati awijyimotirini, tima iri iitapiintachari Itomi Atziri. Ikantziri: “Ojyiki nonkimaatsikowintaimi. Ojyiki inkisaniintina pinkatharipaini, ijiwaripaini Ompirasorintsitaari, iijatzi ikaatzi Yotzinkariiti. Jowamaakaantina. Iro awisawitaty mawa kitiiyiri, añaagaana”. ³² Ari ikantakiriri, tii jimaniro. Ipoña Pedro, jaanakiri Jesús jantyaatsikiini, ikowawitaka inkaminairimi. ³³ Ipithokapithatanakari, jaminanakiri jiyotaani, ikisanakiri Pedro, ikantziri: “¡Piyaati Satanás! Tii poshiritawo iiroka ikowakaantziri Pawa, poshiritashitakawo ikowayitziri

atziriiti”. ³⁴ Ikaimakiri Jesús piyowintakariri, ikaimakiri iijatzi jiyotaani, ikantakiri: “Tzimatsirika kowatsiri intsipataina jowajyaantairo ikowawaitashitari jantiri. Onkantawitayya impaikakoitirimi, intsipataina naaka. ³⁵ Ikaatzi antashiwaitawori ikowashiriyitziri, ari impiyashitaiya. Iriima kamawintinani, okantakaantziro ikimisantziro Kamiithari Ñaantsi, aritaki jawisakoshiriyitai. ³⁶ Aminaawaitashita iñaitziro otzimimotantzi oyyiki ajyaagawontsi jaka kipatsiki, impoña iñairo impiyashitaiyaawo añaamintotsi. ³⁷ ¿Kantatsima impinatakowintaitya iiro iñaantaawo impiyashitaiya? ³⁸ Tima ikaatzi kaaniwintanari naaka inkinkithatakotina kaaripiroshiririki atziri, ari nonkantsitaiyaari naaka iijatzi nonkaaniwintairi paata aririka nompiyi namairo jowaniinkawo Ashitanari nontsipataiyaari maninkariiti, tima naaka Itomi Atziri”.

9

¹ Ipoña ikantanaki iijatzi Jesús: “Tyaaryoowa, tzimayitatsi pikaatzi jaka, tikiraamintha pikamiita, ari piñaakiro ishintsinka Pawa tsika ikanta ipinkathariwintantai”.

Ishipakiryiimotakiri Jesús jiyotaani
(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

² Okanta awisanaki 6 kitiiyyiri. Tonkaanaki Jesús otzishiki, jaanakiri Pedro, Juan, Jacobo. Ari ishipakiryiimotakiri. ³ Kitamaa okantanaka iithaari, tikaatsi oyyakairi okitamaatanakira. ⁴ Iñaatziiri Elías itsipatapaakari Moisés, ikinkithawaitakaapaakiri Jesús. ⁵ Iñaawaitashiwaitanaka Pedro, ikantanakiri Jesús: “Yotaanarí, imapiro okamiithatzi pamaiyakina jaka. Kamiitha niwitsikaiyimini mawa pankojyitantsi: apaani pashitya iiroka, apaani jashitya Moisés, jashitya apaani Elías”. ⁶ Tima ithaawaiyanakitziini, irootaki iñaawaitashiwaitantanakari. ⁷ Opoña opokapaaki minkori otsimankakotapaakiri. Ikimaitatzi ikantaitzi: “Nitakokitani jinatzi jirika notomi, pinkimisantiri”. ⁸ Ipoña jaminapirowitanaka, tikaatsi iñaanai, apa Jesús.

⁹ Ikanta joirinkaiyaani otzishiki, ikantakiri iiro ikamantantziro iñaakiri irojatz paata aririka jañagai. Tima jirika Itomi Atziri ari jañagai inkamawitayya. ¹⁰ Jimatakiro tii ikamantakotziri, iro kantacha oyyiki josampitawakaiyanakani oita iiro ithawitakotantari Jesús, ari jañagai inkamawitayya. ¹¹ Ipoña josampitaiyakirini, ikantziri: “¿Oitaka ithawitakotziri yotzinkariiti iri iiwatapaintsini Elías impoki?” ¹² Ari jakanaki Jesús, ikantziri: “Imapirotatya, iriitakira iiwatapaintsini Elías impoki, jotampatzikatantapaaki. ¿Tsikama okantzika josankinatakoitakina pairani? Tima okantzi: ‘Jirika Itomi Atziri, oyyiki inthainkawaitaitiri’. ¹³ Pinkimi, aritaki pokaki Elías. Oyyiki imaamanitaitawakiri, jimonkaatakiro okaatzi josankinatakoitakiriri”.

Jowawisaakotziri Jesús iintsi piyarishiritatsiri
(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Ikanta jariitaa Jesús jookanakiri jiyotaani, iñaapaatziiri ipiyowintakari oyyiki atziri itsipatakari Yotzinkariiti iñaanaminthatziri. ¹⁵ Ikanta iñaawairi ipokai Jesús, jiyokitziwintawairi, ishiyanaka jiwithatawaiyaari. ¹⁶ Josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “¿Litama piñaanaminthatariri?” ¹⁷ Akanaki apaani, ikantanaki: “Yotaanarí, namatziimiri notomi piyarishiritatsiri, tii okantzi iñaawaitai. ¹⁸ Impokashitapairirika, owanaa jompojakaawaitari kipatsiki. Ishimoripaantiwaitakairi, jatsikaikiwaita, ikisotakairi. Nokantawitakari piyotaani jowawisaakotainari, tii ikantziri”.

¹⁹ Jakanaki Jesús, ikantanaki: “Tiitya pikimisantaiyini iiroka. ¿Tsikapaitima piyotika? Pamakiri jaka iintsi”. ²⁰ Jamaitapaakiniri. Ikanta piyari iñaapaakiri Jesús, jompitatakaanakari shintsiini iintsi, tyaanaki, ipinaawaita kipatsiki, ishimoripaantiwaitanaki. ²¹ Josampitanakiri Jesús iwaapati iintsi, ikantziri: “¿Tsikapaitima jitanaka piintsiti?” Ikantzi: “Ari ikantsita owakiraa jiryaanitzi. ²² Itaakaawaiwitakari paampariki, ipiinkawaitzi iijatzi jiñaaki, ikowi jowamairimi. Kantatsirika pinishironkatina, pantiro”. ²³ Ikantzi Jesús: “¿Oitama pikantantawori ‘Kantatsirika...?’ Aririka pinkimisantai, aritaki antatya maawoni”. ²⁴ Ipoña ikaimanaki shintsiini iwaapati iintsi, ikantanaki: “Kimisantawitachana, tiirika nokimisantapirotzi, pinkimisantakaapirotaina iiroka”. ²⁵ Iikiro iñaatzi Jesús ipokaiyapaakini atziri, ikisanakiri piyari, ikantanakiri: “Pintainaryiiaari iintsi, iiro pipiyashitaari iijatzi”. ²⁶ Ikaimanaki shintsiini piyari. Ikamimatakaanakiri iintsi. Oyjiki kantanaintsiri: “Kamaki iintsi”. ²⁷ Ipoña ikathawakotanakiri Jesús, jowatziyakiri. Añaanai. ²⁸ Ikanta ityaapaakira Jesús pankotsiki, ari josampitakiri jiyotaani apaniroini, ikantziri: “¿Kaari nokantantari naaka nowawisaakotiri?” ²⁹ Ikantzi Jesús: “Imapirotatya ishintsitzi jirika piyari, okowapirotatya aakowintyaawo amaña, antziwintyaari iijatzi”.

Japiütairo Jesús ikinkithatakotziro inkamimotanti
(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰ Ipoña jawisanaki Jesús, ikinayitanai Galilea-ki. Tiira ikowi inkimakotiri atziiri. ³¹ Tima jiyotaayitatziri jiyotaani, ikantayitzi: “Irootaintsira jaakaantaitiri Itomi Atziri, jowamaitiri. Awisawitaya, mawa kitiiyjiri, aritaki jañagai iijatzi”. ³² Iro kantzimaitacha tii jiyotaiyawakironi okaatzi ikamantawitariri. Tikaatsi kowatsini josampitiri.

Tsika itzimi ñaapirotachari
(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

³³ Ariitaiyaani Capernaum-ki. Ikanta isaikaiyapaini pankotsiki, josampitakiri Jesús, ikantziri: “¿Oitama pikantawakaari inkaanki aatsiki?” ³⁴ Ari imairitaiyakini irirori. Tima ikantaminthatawakaatya inkaanki aatsiki itzimika ñaapirotachari. ³⁵ Saikanaki Jesús, japatotakiri 12 jiyotaani, ikantziri: “Aririka pinkowi piñaapirotaya, pojyakotyaari ikanta ompirataari, tii iñaapirowaita irirori”. ³⁶ Jamaki iintsi, katziyapaaka niyankiniki isaikaiyakini irirori, ikantzi Jesús: ³⁷ “Ikaatzi pairyirori nowairo ikimisantaana, impoña jaawakiri kamiitha kimitakariri jirika iintsi, naaka jaaki kamiitha. Ari okimitari iijatzi, aririka jaapatziyaina naaka, kimipirowaitaka iriira jaapatziyaka otyaantakinari jaka”.

Ari atsipatari kaari kisaniintairi
(Lc. 9.49-50)

³⁸ Ari ikantanaki Juan: “Yotaanari, noñaaki chapinki atziri pairyirori piwairo, jowawisaakotzimaitari piyarishiritatsiri. Tiira añiiri antsipatyaari jaka, nowajyaantakaakiri”. ³⁹ Ikantzi Jesús: “Iiro powajyaantakairimi. Tima ikaatzi tasonkawintantatsiri ipairyiuro nowairo, iiro ikijyimataana osamani-ityaaki. ⁴⁰ Tima ari atsipatari kaari kisaniintaini. ⁴¹ Aririka jitakoitaimi impairyaitiro nowairo, inkantaiti: ‘Nompakotiri jiña jashitaari Cristo’. Iri impinaitairi paata. Imapiro”.

Iiro pantakaantziro kaaripirori
(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴² “Tsikarika itzimi antakaakirini kaaripirori iintsi awintaanari, oyyakariri jirika jaka, ari jowasankitaayitairi. Iro kamiithatatsimi inthayitini mapi

ikintsiki, jowiinkaitiri inkaariki. ⁴³ Iroorika pako pantapiintantyaarimi kaaripirori, powajyaantiro onkantya pawisakotantaiyaari, pinkimitakaan-tiromi pinthatzinkatyiiromi pako. Irojatz piyaaponthokitantaiyaari inki-tiki. Tima tii opantawo otzimawita apiti pako ompoña piñagairo paata jookaitaimi sarinkawiniki ari pinkantaitatyaani pintagaiya, ⁴⁴ tsika tii ikaamanitapai chowitsi, tsika tii itsiwakanitapai paampari. ⁴⁵ Iroorika piitzi pantapiintantyaarimi kaaripirori, powajyaantiro onkantya paw-isakotantaiyaari, pinkimitakaan-tiromi pinthatzinkatyiiromi piitzi. Iro-jatz piyaaponthokitantaiyaari inkitiki. Tima tii opantawo otzimawita apiti piitzi ompoña piñagairo paata jookaitaimi sarinkawiniki ari pinkan-taitatyaani pintagaiya, ⁴⁶ tsika tii inkaamanitapai chowitsi, tsika tii itsiwakanitapai paampari iijatz. ⁴⁷ Iroorika poki pantapiintantyaarimi kaaripirori, powajyaantiro onkantya pawisakotantaiyaari, pinkimitakaan-tiromi pinkithoryaatyiiromi poki. Irojatz piyaapityakitantaiyaari inki-tiki. Tima tii opantawo otzimawita apiti poki ompoña piñagairo paata jookaitaimi sarinkawiniki ari pinkantaitatyaani pintagaiya, ⁴⁸ tsika tii inkaa-manitapai chowitsi, tsika tii itsiwakanitapai paampari iijatz. ⁴⁹ Tima paam-pariki jiñaantayiiitaimi maawoni, inkimitakaan-taitimiro iijatz okanta tziwi okatyotzi. ⁵⁰ Kamiitha okanta tziwi okatyotzi, aririka inkonowaitiro tsika oitya, iiro opantanaawo inkatyokantaityaawo. Pinkimitakotaiyaawo iiroka tziwipirori, paapatziyawakaiya, tima tii opantawo pintzimawintawakaiya”.

10

Jiyotaantzi Jesús ikantzi: tii opantawo pookiro piina
(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

¹ Ikanta jawisanai Jesús jiyaatairo Judea, ikinanakiro intatsikironta Jordán. Japatowintawaari oiyiki atziri. Jitapaawo jiyotaayitapai ikimitapi-intziro.

² Ari ipokakiri Fariseo, josampitapaakiri Jesús ikowi inkompitakaiyaarimi, ikantapaakiri: “¿Shinitaantsitatsima atziri jookiro iina?” ³ Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “¿Oitama ikantakaan-tziri Moisés-ni?” ⁴ Ikantaiyini irirori: “Ishinitaantziro Moisés-ni ookiro aina aririka impayiitairo osankinatakota ookawakaantsi”. ⁵ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Okantakaan-tziro tii pikimisantanitzi, irootaki ishinitantakimirori jiroka. ⁶ Pairani itantanakari jiwitsikantzi Pawa, jiwitsikakiri shirampari, jiwitsikitsitakawo iijatz tsi-nani.

⁷ Ari jookawintairi shirampari ashitariri, jayi iina, Apaani inkantanaiya iwathaki jaawakaana.

⁸ Irootaki iiro okantanta jookiro atziri itsipataakaakariri Pawa, ⁹ tima apaani ikantanaa, iiro okantzi jookawakaiya”.

¹⁰ Ikanta isaikaiyini pankotsiki, josampitairi jiyotaani okaatz ikantakiri, ¹¹ ikantanaki Jesús: “Itzimirika ookironi iina, aririka jagai pashini tsinani, imayimpiriwintakiro iinawitari kitziroini. ¹² Ari okimita tsinani aririka ookiri oimi, agairika pashini shirampari, omayimpiriwintakiri oimiwitari kitziroini”.

Itasonkawintziri Jesús iintsipaini
(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

¹³ Ari jamaitakiniri Jesús iintsipaini, ikowaitzi jotzimikapatziiotantawatyaari jako. Ikanta jiyotaani Jesús ikisawakiri amayitziriri iintsi. ¹⁴ Tii inimotanakiri Jesús jiñaakiri, ikantziri: “Pishinitiri iinchaaniki impokashitina. Iiro pithañaana. Tima inkaati kimitaiyaarini irirori, iriitaki

ñagaironi ipinkathariwintantai Pawa. ¹⁵ Imapiro, iirorika ipinkathaitziri Pawa inkimitakoityaari ikanta iintsipaini, iirora ñaitairo ipinkatharitari”.
¹⁶ Ithomaawakiri iintsipaini, jotzimikapatziitoyitakiri, itasonkawintayitakiri.

Mainari ajyaagantachari
 (Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷ Iro jawisantanaiyaarimi Jesús, ishiyashitakari mainari, jotzirowashitapaakari, josampitapaakiri: “Kamiithari Yotaanari, ¿oitama nantairi noñaantaiyaawori kañanimintotsi?” ¹⁸ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “¿Oitama pikantantanari: ‘Kamiithari pinatzi?’ Apaniro ikantakaawo Pawa ikamiithatzi, tikaatsi pashini. ¹⁹ Aritakima piyotakotakiro Ikantakaantaitziri:

Iiro pitsitokantzi.

Iiro pimayimpiritziri.

Iiro pikoshitzi.

Iiro pithiiyakotanta.

Iiro pamatawitantzi.

Pimpinkathatiri ashitzimiri”.

²⁰ Jakanaki mainari, ikantzi: “Yotaanari, nothotyaakiro maawoni irojatzi nitanakawo pairani iiniro niryaañitzi”. ²¹ Ipoña Jesús jaminanakiri, jitakotanakari, ikantziri: “Tzimatsi apaani kowityaapainchari kaari pantziri. Piyaati pipankoki, pimpimantiro maawoni pashitari, pimpashityaari ashironkaachari. Ari piñagairo pinintagaiya inkitiki. Pimpoki, poyaatina”. ²² Ikanta ikimawaki, okantzimoniintanakari. Owashiri ikanta ipiyanaa, tima ajyaagantzinkari jinatzi.

²³ Ipoña Jesús, jaminanaki maawoni onaminaki, ikantziri jiyotaani: “¡Owanaa opomirintsitzimotari ajyaagantzinkari jiyaatai ipinkathariwintantzi Pawa!” ²⁴ Jiyokitziitanaki jiyotaani ikimakiri ikantakiri. Japitanakiro ikantzi: “Notomiiti. ¡Owanaa ompomirintsitzimotyaari jiyaatai ipinkathariwintantzi Pawa awintaawori jajyaagawo! ²⁵ Tima iiro okantzi intyi piratsi camello imooki kithapi, iro owatsipiro ompomirintsitya intyi ajyaagantzinkari ipinkatharitari Pawa”. ²⁶ Iikiro jiyokitziitanakitzi jiyotaani, ikantashiriyitanaki: “¿Tsikama iityaaka awisakoshiritaatsini?”

²⁷ Jaminanakiri Jesús, ikantziri: “Iirowa jantziro apaniroini atziri, iriitaki Pawa antakairini. Tikaatsi pomirintsitzimotyaarini irirori”. ²⁸ Ikantanaki Pedro: “Jirika nokaataiyakini maawoni, nookayitanakiro tzimimoyitanari, noyaataiyakimini”. ²⁹ Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Imapirotatya, tzimatsi kimisantanairori Kamiithari Ñaantsi, kinkithatakotanairori iijatzi, ari okanta jookawintantawori inampi, iririntzi, iritsiro, ashitariri, iina, jiintsiti, jowani, ³⁰ iriitaki ñagaironi onkaati impairiri Pawa. Ojyiki onkaati pankotsi, iririntzi, iritsiro, ashitariri, jiintsiti, jowani. Onkantawitatya ojyiki inkisani-intawaitaitiri, tima iiro osamanitzi iñiuro kañanimintotsi. ³¹ Tzimayitatsi itayitawori, iri ñiironi jimpoiitai. Tzimayitatsi impoiyitatsiri, iri ñiironi jitaiyaawo”.

Japiitairo ikinkithatakota Jesús jowamagaitiri
 (Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Ikanta itonkaiyini ipampithatziro aatsi jiyaatiro Jerusalén-ki. Iriitaki iiwatatsi Jesús janiitaiyini. Iyokitzi ikantaiyani jiyotaani, thaawashiri ikantaiyani joyaatziri. Ipoña japiitakiro Jesús japatotziri 12 jiyotaani, ikamantakiri awijyimotirini, ikantakiri: ³³ “Aatatzira Jerusalén-ki. Ari jaitiri Itomi

Atziri jaakaantiri ijiwari Ompiratasorintsitaari intsipatatyaaari Yotzinkari-iti, jiyakawintiri jowamaitiri, jaayiitanakiri atziriki kaari ayyininkata, ³⁴ ishironthamintaithaari, impajawaitaitiri, jiiwawaitaitiri, jowamaitakiri. Iro awisawitatyaa mawa kitiiyyiri, ari jañagai iijatzi”.

Ikowiri Jacobo itsipatari Juan
(Mt. 20.20-28)

³⁵ Ikanta Jacobo itsipatakari Juan, itomipaini Zebedeo, jontsitokapaakari okaakiini Jesús, ikantakiri: “Yotaanarí, nokowi pantainawo nonkamitimiri”. ³⁶ Josampitanakiri irirori: “¿Litama pikowiri nantimiri?” ³⁷ Ikantaiyini: “Tima irootaintsi pimpinkathariwintanti, pishinitina nosaikanampitimi pakopiroriki nontsipatimi ampinkathariwintanti”. ³⁸ Ikantanakiri Jesús: “Tii piyotziro oita pikamitanari. Ojyiki nonkimaatsityaari naaka. ¿Arima pamawitakiro iiroka pinkimaatsitya oiyiki? ¿Arima pinkimitatyaana nonkami naaka?”* ³⁹ Ikantaiyini irirori: “Aritaki nantakiro”. Ikantzi Jesús: “Imapiro, irootaintsi pantiro onkaati nonkimaatsityaari,† ⁴⁰ irooma pisaikanampitina nakopiroriki pintsipatina ampinkathariwintanti, iiro okantzi naaka noshinitaimiro, jashi ikajyaakaitakiri kitziroini”. ⁴¹ Ikanta ikimayakini pashini jiyotaani, ikisanakiri Jacobo iijatzi Juan. ⁴² Ipoña japatotanairi iijatzi, ikantziri: “Piyotaiyirini iiroka pinkathariyitatsiri jaka, jompiratanta. Ari ikimitari iijatzi ñaapirotachari ipinkathaitziri irirori. ⁴³ Irooma iirokaiti, aririka pinkowi piñaapirotya, iri pinkimitakotyaa ompirataari. ⁴⁴ Iroorika pinkowi piiwatakaanti, iri pinkimitakotyaa ikanta ompirataari. ⁴⁵ Tii iro impokantyaari Itomi Atziri jompiratantya, iro ipokantakari inkimitakotyaaari ompirataari irojatzii inkamawintantantyaari, iri pinatakowintantatsini, jookaakowintairi maawoni”.

Jaminakagaitairi kamiitha Bartimeo
(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶ Ikanta Jesús jariitaka nampitsiki Jericó. Jawisanai itsipatanaari jiyotaani iijatzi ikaatzi apatowintakariri. Okanta aatsinampiki, jiñaapaakiri atziri iitachari Bartimeo, itomi Timeo, ikowakotantzi impashitaithaari. ⁴⁷ Ikanta ikimaki irirori, iriitaki Jesús poñaachari Nazaret, ikaimotawakiri, ikantziri: “¡Jesús, icharini David-ni, pinishironkataina!” ⁴⁸ Ikisawiitanakari imairitantyaari, iikiro ikaimanakitzi shintsini: “¡Icharini David-ni, pinishironkataina!” ⁴⁹ Katziyapaaka Jesús, ikantzi: “Pinkaiminari”. Ari ikaimaitakiri ikantaitziri: “Pinkatziyi, ikaimatziimi, thaaminta pinkantantatya”. ⁵⁰ Jookanakiro ipiwiryaaakominto, katziyanaka, ishiyashitanakari Jesús. ⁵¹ Josampitawakiri, ikantziri: “¿Litama pikowakotanari? ¿Tsika nonkantaimika?” Jakanaki irirori, ikantzi: “Yotaanarí, nokowi naminawaitai kamiitha”. ⁵² Ikantanaki Jesús: “Kantatsi piyaatai, oshinchagaimi pawintaana”. Apathakiro jaminanai kamiitha, jooaatanakiri Jesús.

11

Ariitaka Jesús Jerusalén-ki
(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Irootaintsi jariitya Jesús Jerusalén-ki, jiiwiyaaka osaiki nampitsi Betfagé otsipatakawo Betania, omontitakawo otzishi Olivo. Ari jotyaantakiri apiti

* **10:38** Iro ithawitakotzi Jesús jaka: “¿Arima pantakiro iiroka piyotziro kipijyaari onkaati niriri naaka? ¿Arima poiyakotakina jowiinkaataitina naaka inkitaikina?” † **10:39** Iro ithawitakotzi Jesús: “Imapiro, aritaki pantakiro piyotziro niriri naaka, aritaki poiyakotakina jowiinkaataitina naaka inkitaikina”.

jiyotaani,² ikantakiri: “Piyaati nampitsiki amontitakari. Ari piñaaki iwonkiri burro inthatakotya, tikira ityaakaitariita. Pinthataryaakotiri, pamakinari.³ Aririka ikantaitawakimi: ‘¿Pinkantirika pithataryaakotantariri burro?’ Pinkantanakiri iiroka: ‘Ikowatziiri Pinkathari. Ari joipiyaimiri iijatzi’”.⁴ Jataiyakini, iñaakiri ithatakotaka iwonkiri burro pankotsinampiki. Ithataryaakotapaakiri.⁵ Tzimatsi atziri ñaawakiriri, ikaimotawakiri: “¿Pinkantirika pithataryaakotantariri burro?”⁶ Ikantanakiri irirori okaatzi ikantawakiriri Jesús. Ishinitawakiniri jaanakiri burro.⁷ Jamaitakiniri Jesús. Jowaitakiniri manthakintsi imitzikaaki burro, ityaakaanakari Jesús.⁸ Tzimatsi oomaankashitanakiriri manthakintsi, pashini chikanaintsiri inchashi ishitashiantyaari owaniinkatantyaari tsika ikinanaki.⁹ Atziripaini iwataintsiri, ikaatzi oyaatakiriri itaapiiki, ikaimaiyini, ikantaiyini:

¡Aatsikitataiki Awinkatharitiwi!

Tasonkawintaari jinatzi, Pinkathari aitziri otyaantakiriri.

¹⁰ Aapatziyaari impoyaatyaarini acharini David-ni.

¡Aatsikitataiki Awinkatharipirotyaari!

¹¹ Ariitapaaka Jesús Jerusalén-ki, tyaapaaki tasorintsipankoki, jaminayitapaakiro maawoni. Tima aritaki tsiniriityaanaki, piyanaka Betania-ki itsipatanaari 12 jiyotaani.

Jiyakatziro Jesús pankirintsi kaari kithokitatsi

(Mt. 21.18-19)

¹² Okanta okitiiyyitamanai, piyaa Jesús ipoñagaawo Betania-ki, itajyaapaaki niyanki aatsi.¹³ Jaminaki jantó jiñaaki okatziya pankirintsi, owaniinka okanta oshi. Jiyaatashitanakiro, jaminiro tzimatsirika okithoki. Tikaatsimaita, iyoshiita oshi, tima tikira okithokipaitaita.*¹⁴ Jiyakatanakiro pankirintsi, ikantzi: “Ari pashi powaatyiiro iiro pikithokitai”. Ikimaiyakirini maawoni jiyotaani.

Jomishitowiri Jesús pimantayitatsiri tasorintsipankoki

(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹⁵ Ikanta jariitaiyapaani Jerusalén-ki. Tyaapaaki Jesús tasorintsipankoki, jomishitowapaakiri pimantayitatsiri iijatzi amanantayitatsiri. Jotatsinkayitapaakiro jowayitziri kiriiki, ari ikimitaakiro iijatzi tsika jowayitziri shiro.¹⁶ Tiira ishinitanai jawisakairo jajyaagawo osaikira tasorintsipanko.¹⁷ Ari jiyotaantanaki, ikantzi: “Pairani josankinaitakiro, kantatsiri: ‘Nopanko inatzi jiroka, ari jamanapiintinari poñaayitachari nampitsiki’. Iro kantzimaitacha pamatawitantatapiintaki iirokapaini pipimantayitzira, pikimitakaantakiro koshintzipanko”.¹⁸ Ikanta ikimaiyakini Yotzinkariiti, itsipatakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, jaminaiyakironi tsika inkinakairo jowamaakaanitiri. Iro kantzimaitacha ithaawantaitakari Jesús, tima iyokitzi ikantayitaka atziri jiñiiri kamiitha okanta jiyotaantayitziri.¹⁹ Tima aritaki tsiniriityaaki, piyanaa Jesús.

Sampishitanaki pankirintsi jiyakatakiri

(Mt. 21.19-22)

²⁰ Ikanta ikinamanai osaiki pankirintsi, jiñaapairo sampishitanaki, kamanaki maawoni oparithaki.²¹ Ikinkishiryanaairo Pedro jiyakatakiro chapinki Jesús. Ikantziri: “Yotaanari, paminiro pankirintsi piyakatanakiri, sampishitanaki”.²² Jakanaki Jesús, ikantzi: “Pawintaiyaari iiroka Pawa.²³ Tima aririkami pinkowakotirimi Pawa joshirinkiro otzishi jookiro

* **11:13** Kantakotachari jaka “pankirintsi”, irojatzira jiiyitzi “higuera”.

inkaariki, iirorika pikisoshiriwaitanaki, iri pawintaanatya, aritaki jantakimiro. Imapiro. ²⁴ Iro nokamantantzimirori jiroka, tima aririka pamañaari Pawa pinkamitiri oityaarika, pawintaanatyaaririka, aritaki jantakimiro pikowakotziriri. ²⁵ Aririka pamañaari Pawa, pimpiyakotairo kaari inimotzimiri jantzimotaitzimiri iiroka, onkantantyaari Ashitairi Inkitijatzi impiyakotaimi iiroka pikinakaashitakari. ²⁶ Iirorika pipiyakotairo jantzimotaitzimiri iiroka kaari inimotimini, ari inkimityaari iijatzi Ashitairi Inkitijatzi, iiro ipiyakotsitaimi iiroka pantakiro kaaripirori”.

Ishintsinka Jesús

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷ Ikanta jariitaiyapaani Jerusalén-ki, aniiwaitapai Jesús tasorintsipankoki. Ipokashitapaakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Yotzinkariiti, ipokaki iijatzi Antaripiroriiti. ²⁸ Josampitapaakiri, ikantziri: “¿Litaka otyaantakimiri poñaagantiro pishintsinka?” ²⁹ Ari jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsi iijatzi naaka nosampitimiri, aririka pakakina ari nonkamantakimiro iita otyaantakinari. ³⁰ Tima jowiinkaantantaki Juan-ni, ¿lita otyaantakiriri? ¿Pawama? ¿Atzirima? Pakaiyinitya”. ³¹ Ipoña ikantawakaanaka: “Aririka ankantakiri Pawa otyaantziriri, ari inkantanakai: ‘¿Oitama kaari pikimisantantari?’ ³² Aririka ankanti: ‘Atziri otyaantakiriri’, ari inkisanakai atziripaini. Tima ikantaiyini atziriiiti, Kamantantaniri jinatzi Juan-ni”. ³³ Ari jakaiyanakini, ikantaiyini: “Tii niyotziro”. Ikantsitanaka iijatzi Jesús: “Ari nokimitsita naaka, iiro nokamantzimiro iita otyaantakinari”.

12

Kaaripiroshiriri antawairintzi

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

¹ Ari jitanaawo Jesús jowyakaawintziro jiyotaantayitziri, ikantzi: “Ipankitaki shirampari chochokimashi, jotantotakotakiro, jiwitsikashitakiro jowironta paata owaaki, jiwitsikaki pankojyitantsi inkini jaminakoitiro pankirintsimashi. Ipoña jaminaki aminironi iwankirimashi, jataki irirori intaina. ² Okanta irakapaititaki iwankiri, jotyaantawitaka jompiratani jagaatimi okithoki. ³ Ikanta jiñaawakiri antawaitatsiri, jaawakiri ipajawaitawakiri, joipiyairi tikaatsi jaanai. ⁴ Jotyaantawita iijatzi pashini jompiratani. Itsitokainawaitawakiri, ikawiyawaitakiri, joipiyakiri. ⁵ Jotyaantaki iijatzi pashini, jowamaitakiri. Ojyiki ikaatzi jotyaantawitakari, tzimayitatsi ipajawaitaitakiri, jowamaitakiri pashinipaini. ⁶ Apaani ikantapaaka itomi irirori, jítakopirotari, jotyaantakiri, ikantashiritzi: ‘Jirikarika notomi naaka ari impinkathaitakiri’. ⁷ Iro kantzimaitacha jirikapaini aminirori pankirintsimashi, ikantawakaa: ‘Jirikataa ashitaiyaawoni paata pankirintsimashi. Thami owamairi, ayiroota aaka’. ⁸ Jaawakiri, jowamaakiri. Jookakiri othapikitapaa pankirintsimashi. ⁹ ¿Litama jantiri ashitawori pankirintsimashi? ¿Tiima ari impokanaki irirori, jowamairi aamaakowintawori iwankirimashi, jaminai pashini? ¹⁰ ¿Tiima piñaanatziro osankinarintsi? Kantatsiri:

Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi,

Iro kantzimaitacha jowatzikaitairo mapi pankotsinampiki, ikimitakagaaitaawo iroorikami tzinkamitsi.

¹¹ Iriitaki Awinkathariti Pawa owairori onaminaki, Irootaki ayokitziwintantakariri maawoni”.

¹² Ari ikowaiyanakini jaakaanakirimi Jesús, jiyotawakiro iriitaki ikan-takotziri. Tii okantzi, tima ithaawantatyaari atziri piyowintakariri. Jowa-jyaantanakiri, jiyaapithatairi.

Kamiithama impinaitiri pinkathari

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³ Ipoña jotyaaantaitaki Fariseo itsipatakari aapatziyariri Herodes, ikowaiyini inkompitakaiyaarimi Jesús. ¹⁴ Ikanta jariitaiyakani, ikantapaakiri: “Yotaantanirí, okaatzi piñaanitari iiroka iroopirori inatzi, kaari inintakaashitani atziri. Piyotaantziro iiroka tyaaryoopiroini inintakaantziri Pawa. ¿Kamiithatatsima ampiri kiriiki ikowakotantziri Pinkathari César?” ¹⁵ Jiyotawakiri Jesús, ikowatzi jamatawitirimi osampitakiriri, ikantanakiri: “¿Iitama piñaantashiwaitantanari? Pamakinari kiriiki, naminawakiriita”. ¹⁶ Jamaitapaakiniri. Ikantzi Jesús: “¿Iitama ashitawori jojyakaawo jaka? ¿Iitama ashitawori iwairo?” Ikantaiyini irirori: “Jashi César”. ¹⁷ Ikantanaki Jesús: “Tima iri César ashitariri, pantatyaanari ikowakaimiri pimpinatiri. Irooma maawoni jashitari Pawa, pantatyaanari ikowakaimiri irirori”. Iyokitzii ikimpoyaanakiri Jesús.

Josampitakowintaitziro aririka jañagai kamayitatsiri

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸ Ipoña ipokaiyakini Saduceo jiñiiri Jesús. Iriitaki Saduceo kantayitatsiri iiro jañagai kamayitatsiri. Josampitapaakiri: ¹⁹ “Yotaantanirí, josankinataki pairani Moisés-ni, kantatsiri:

Aririka inkami shirampari, jookawintanairo iina. Iirorika jowaiyantakairo, kamiithatatsi jiiñataiyaawo iririntzi. Aririka owaiyantai tsinani, kimiwaitanaa iriirikami ashityaarini oimi kitziroini kamaintsiri.

²⁰ Thami ankantawaki: Tzimatsi 7 shirampari, iririntzi jinaiyatziini. Itawori itzimi jaawitaka iina, tikira osamanitzi, kamaki, tii jowaiyantakairo iina.

²¹ Ipoña jaawitaawo pashini iririntzi apititatsiri itzimi. Ari ikimitakari irirori, kamaki, tii jowaiyantakairo. Ipoñaawitapaaka mawatatsiri itzimi, iijatzi ikimitakari irirori. ²² Ari ikantakari maawoni ikaataiyini 7 iririntzi. Tikaatsi owaiyantakaironi. Okanta osamanitaki kamai iijatzi iroori tsinani.

²³ Aririka jañaayitaimi paata ikamawitaka, ¿Itzimikama oimipirotaiyaari tsinani? Tima maawoni ikaatzi 7 iinantawitakawo”.

²⁴ Jakanaki Jesús, ikantziri: “¿Oitama kaari pikimathatantawo osankinar-intsipirori? ¿Oitama kaari piyotantawo ishintsinka Pawa? ²⁵ Tima aririka jañaayitai paata kamayitatsiri, iiro itzimapai aawakaachani. Jojyapaiyaari maninkariiti saikayitatsiri inkitiki. ²⁶ ¿Tiima piñaanatziro josankinari Moisés-ni tsika ikanta Pawa jiñaanatantakariri oota kitochiimaishi? Ikantakiri:

Naakataki Pawa ipinkathatziri Abraham, Isaac, iijatzi Jacob.

²⁷ Ari ayotaiyini añaayitatsi irirori, tima tii okantzi kaminkari impinkathatiri Pawa, apa jimatziro añaayitatsiri. ¿Ñaki? Pikinakaashitakawo iiroka”.

Iñaawintakoitziro ikowakaapirotairi Pawa

(Mt. 22.34-40)

²⁸ Ari ipokapaaki Yotzinkari, ikimapaakiri jiñaanatawaka. Yotapaaki kami-itha Jesús jiyotaakiri Saduceo, josampitapaakiri irirori: “¿Oitama itawori kowapirotachari Ikantakaantaitani?” ²⁹ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Jiroka kowapirotachari, okantzi:

Pinkimi Israel-mirinkaiti, jirika Awinkathariti Pawa, Pinkathari apaniroini ikanta irirori.

30 Pitakopirotaiyaari, pitakoshiritaiyaari, pitakoshintsitaiyaari, pampithashiri powairi iijatzi.

Iro kowapirotachari Ikantakaantaitani. 31 Ari okimitawo apititanaintsiri, okantzi:

Pitakotaiyaari pijyininka, pinkimitakaantairi pitakotawo piwatha iiroka. Tikaatsi pashini Ikantakaantaitani anaironi jirokapaini”. 32 Ikantanaki Yotzinkari: “Kamiithataki, Yotaantaniri, imapirotatya pikantakiri: Apaani jinatzi Pawa tikaatsi pashini. 33 Owanaa okamiithataki atakopirotaiyaari, atakoshiritaiyaari, atakoshintsitaiyaari, pampithashiri owanairi. Iijatzi ankimitawakaanaiya aaka, atakotawakaiya. Iro ikowakaapirotairi Pawa, anairo maawoni itagaitziniriri Pawa jashitakaitariri iijatzi”. 34 Ikanta Jesús, jiñaakiri kamiitha okaatzi ikantakiri, ikantanakiri: “Irootaintsimi piñiuro pimpinkathatairi Pawa, impinkathariwintantaimiri irirori”. Tikaatsi kowanaatsini josampitanairi Jesús.

¿Iitya charinitariri Cristo?

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

35 Ipoña jiyotaantaki Jesús tasorintsipankoki, ikantzi: “¿Oitama pikinkishiritari iiroka, aririka pinkimiri Yotzinkariiti, ikantzi: ‘Jirika Cristo-tatsiri icharini jinatatzi David-ni?’ 36 Tima Tasorintsinkantsi ñaawaitakaakiri pairani David-ni, ikantaki:

Jiñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi nowinkathariti:

Pisaikapai nakopiroriki, ampinkathariwintanti,

Irojatzu paata nowasankitaantyaariri kisanintayitakimiri, ari pimakoryaakiitairi.

37 Ikantsitaka kitziroini David-ni irirori: ‘Nowinkathariti jinatzi Cristo’. ¿Tsikama inkini incharinityaari?” Ikanta maawoni atziri piyotainchari, inimoyitakiri ikimiri ikantayitziri Jesús.

Ikinkithatakoitziri Yotzinkariiti

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

38 Ipoña ikantaki iijatzi Jesús: “Paamaiyaari Yotzinkariiti. Owanaa ikowiro jowaniinkatya, inkantakaapirowaityaawo iitharithanathanaa. Ikowi jiwithatapiintaityaari jiñaitiririka. 39 Aririka jiyaati pankotsiki japatotapiintaita, ikowapiintziro josatitya niyankiniki. Ari ikimitari aririka jowaiyaani iyyininka, ikowapiintzi josatitya. 40 Jathaagakawo iijatzi kamatsiri oimi jaapithatziro opanko. Iro josamaninkantawori jamanapiinta iiro jiyotantaitari. Iro kanzimaitacha antawo jowasankitaayitairi”.

Ashironkainkawo tsinani

(Lc. 21.1-4)

41 Ikanta Jesús isaikapaaki jaminakotziri otiyitziriri iiriikiti. Ipokaiyakini ajyaagantzinkari jotipiroyitzi irirori iiriikiti. 42 Ari opokapaaki tsinani kamatsiri oimi, ashironkainkawo inatzi, otitapaaki iroori apipintyakitiini kiriiki, tikaatsi monkaatachani amanantantyaari. 43 Ikantanakiri Jesús jiyotaani: “Anaantaki jiroka tsinani, anaakiri ikaatzi otipirowitainchari. Imapiro. 44 Tima ikaatzi otiiwitainchari oiyiki, jotitashitakari tzimagantatsiri iiriikiti. Irooma jiroka ashironkainkawo, apintziryaakiri otitakiri amanantantyaarimi okowayitzi”.

13

Ikinkithatakotziro Jesús ompooki tasorintsipanko

(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Ikanta ishitowanai Jesús tasorintsipankoki, ikantzi apaani jiyotaani: “Yotaanarí, paminirotya mapi jiwitsikantaitawori, antawo inatzi, owani-inkawaitaka pankotsi”. ² Ikantzi Jesús: “maawoni pankotsi piñaakiri, irootaintsi impookaitiro, iiro jiñagaitairo piwiryaawitachari mapi”.

Iñagaitairi aririka othonkimataiya

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Ipoña itonkaanaki Jesús otzishiki Olivo, jimontitapaakawo tasorintsi-panko. Ari isaikapaaki. Ikanta Pedro, Juan, Jacobo itsipatakari Andrés, josampitakiri jantyaatsikiini, ikantziri: ⁴ “Pinkamantina: ¿Tsikapaitika omatya pikantakiri? Aririka imonkaatzimatatya, ¿tsika onkantyaaka niyotantyaari?” ⁵ Ari jakanaki Jesús ikantzi: “Paamaakowintya jamatawiitzimikari. ⁶ Ojyiki kowatsini jamatawitimi paata, impairyaapaakina, inkanti: ‘Cristo ninatzi naaka’. ⁷ Ari pinkimakotakiro owayiritaantsi, paamaiyaawo ominthaawashitzimikari, tima ontzimatyii imonkaataiya jirokapaini, tiki-raata imonkaata onthonkantaiyaari maawoni. ⁸ Jantaminthatawakaayitya maawoni nampitsiki jotyaantayitiri pinkathariyitsiri. Jiñaitiro ojyiki ontziñiia, jiñaitiro ojyiki tajiinkataantsi. Irootaki itanatyaaawori inkimaatsitaityaawo jirokapaini.

⁹ Ontzimatyii paamaakowintaiya. Tima jaakaantaitatyiiimi jiwariipainiki impajawaitaitimi pankotsiki papatotapiinta. Impoña jaayiitanakimi isaikayitzi pinkatharipirori okantakaantziro pawintaana, ari pinkinkithatakotainari janta. ¹⁰ Iro kowapirotachari jityaawo atziripaini inkimakotairo Kamiithari Ñaantsi maawoni nampitsiki. ¹¹ Aririka jaayiitanakimi, iiro pikantashiritzi: ‘¿Oitama nonkantiriri?’ Tima Tasorintsinkantsi yotakaimironi oita pinkantiri, tii iiroka ñaawaitashitachani. ¹² Ari jiñaitaki aakaantirini iririntzi jowamaakaanitiri. Piñi aakaantirini itomi. Piñi owamaakaanitirini ashitariri ikisaniintanakiri. ¹³ Owanaa piñi iro inkisaniintaitimi okantakaantziro pipairyagaana pikimisantaana, iro kanzimaitacha aririka pikantaitanakityi iro pawintaiyaana, aritaki nowawisaakotaimi.

¹⁴ Aririka piñaakiri jiitaitziri ‘Pinkaari Apirotantaniri’ isaikapaaki tsika tii inintakaitziri, inkaati nampitaiyaawoni paata Judea-ki, ontzimatyii ishiyayitai tonkaari otzishiki. Tima iro ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Daniel-ni”. (maawoni ñaanataironi jiroka, okowapirotatya inkimathatairo.) ¹⁵ “Pisaikirika jikokiroki pipankoki, ari pimpoñaatya pishiyanki, iiro pityaapanaatzi paapanaati oitya. ¹⁶ Powanikirika pisaiki, iiro paapanaatziro piithaari. ¹⁷ ¡Inkantamachiitiro paata onkaati motyaatatsiri, onkaati tzimatsini iintsiti iinro ithotzi! ¹⁸ Pamañaaari Pawa, onkantya aririka pishiyayitaki, iiro otonkiyotantzimi tyaaawontsi. ¹⁹ Tima antawo jiñaitiro jashironkaitya paata. Pairani owakiraa jiwitsikaitakiro kipatsi, irojatzi iroñaaka tii jiñaitziro kimityaawoni jiroka ashironkaantsi. Iiro apiita jiñaitairo kimityaawoni. ²⁰ Iiromi ishintsitaki Awinkathariti jomairintziro ashironkaantsi, tikaatsi awisakotaatsinimi. Ikamintha itzimayitzi jiyoshiitairi irirori, awintaayitaiyaarini, irootaki jomairintantakawori ashironkaantsi. ²¹ Aririka pinkimi inkantaitimi: ‘Jirika Cristo’. Pashini kantimini: ‘Jirinta Cristo’, iiro pikimisantziri. ²² Tima impokayitapaaki ojyaarini Cristo, ojyaarini Kamantantaniri. Ari intasonkawintantayitapaaki, inkowawitya jamatawitirimi jiyoshiitairi Pawa. ²³ Paamaakowintaiya iiroka, aritaki nokamantsitakimiro kitziroini”.

Impiyantaiyaari Itomi Atziri

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴ “Paata, aririka onkaatapaaki jashironkaita antawo, ari intsiwakanaki ooryaa, iiro joorintanaa kashiri, ²⁵ intziroryaayiti impokiro inkitiki, maa-woni oorintayitachari inkitiki impookayiti iijatzi. ²⁶ Aripaiti impokai Itomi Atziri inkinantapaiyaawo minkori, jiñaitawairo ishintsinka iijatzi jowani-inkawo. ²⁷ Impoña jotyaantakiri maninkariiti, japatotairi ikaatzi jiyoshi-itaitakiri nampiyitawori maawoni tsikarikapaini kipatsiki, irojatzi tsika ochimpitapaa.

²⁸ Ari okimitawo piñaapiintziro iirishitzi pankirintsi, piyotzi irootaintsi os-arintsitzimatai.* ²⁹ Iro piyotiri iirokapaini, aririka piñaayitairo nokamantay-itakimiri, pokimataana. ³⁰ Imapiro nokantzi, iiro ikamita jirika ayyininkapaini, irojatzi jiñaantatyaawori nokamantayitakimiri. ³¹ Iiro okantaitatyaani piñiuro inkiti iijatzi kipatsi, irooma okaatzi noñaaniyitakari imapiroitaatyaani iroori.

³² Tima apaniroini ikantakaawo Ashitairi jiyotziro tsikapaiti imonkaataiya. Tii jiyotziro Itomi, iri owatsipiro maninkariiti saikatsiri inkitiki. ³³ Paamaakowintya, aminapiinta pinkantya, pamaña. Tii piyotzi tsikapaiti imonkaatantyaari. ³⁴ Ojyatyawo aririka jiyaati atziri intaina. Jookanakiro ipanko, inkantanakiri maawoni jompiratani oitarika jantiririri. Iijatzi ikimitaakiri aamaakowintawori pankotsi, inkantanakiri: ‘Paamagaina’. ³⁵ Paamaakowintaiya iiroka, tima tii piyotzi tsikapaiti impiyi ashitawori ipanko, tsiniriitiini, niyankiitipaiti, iñiimataki tyoopi, onkitiijyitzimataki, ³⁶ aririka jomapokaimi impiyi, iiro jiñaapaimi pimayi. ³⁷ Okaatzi nokantayitzimiri iiroka, irojatzi nokantsitariri iijatzi maawoni: ‘Paamaiya’ ”.

14

Ikamantawakaita kitziroini jaakaantiri Jesús (Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Ari kaatapaaki apiti kitijyiri joimoshirinkapiintaitziro Anankoryaantsi, jowantapiintaitawori iijatzi tantaponka. Ari ikamantawakaari ijiwari Om-piratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, ikantawakaiyani: “Thami amatawitiri Jesús ayiri, owamaakaanitiri. ² Iro kantacha iiro amaamanitziri kitijyiri joimoshirinkaita, ipiyakowintarikari atziriiti”.

Isaitantaitari Jesús kasankaari (Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³ Ikanta ikinanai Jesús Betania-ki, ipankoki Simón pathaawaiwitachari. Ari isaikaki jowaiyani. Ariitapaaka tsinani amakotaki kasankaari. Iyoshiita owaaki inchatiya iitachari “nardo”, oiyiki owinawo, kamiitha okantaka onaki jiwitsikaitziro mapi oita “alabastro”. Osataakotakiro opatziki, osaitantakari ipatziitoki Jesús. ⁴ Kisanaka ikaatzi ñaakirori, ikantawakaanaka: “¿Oitama apaantawori kasankaari? ⁵ Aririkami ompimantya, jagaitimi oiyiki kiriiki inkaatimi 300, iri ampashityaarimi ashironkainkari”. Ikisanakiro tsinani.* ⁶ Ari ikantzi Jesús: “Piñaashityaawo, ¿Oitama pikisantawori? Kamiitha okanta noñaakiro antakiri. ⁷ Ari inkantaitatyaani ashironkainkari piñiiri pintsipatyaari, pikowirika pitakotyaari, ari pimpashitayityaari. Irooma naaka, iiro okantaitatyaani piñiina pintsipataina. ⁸ Jiroka tsinani antatziuro aawiyiri iroori, iiwataki osaitantanawo kasankaari oiyakaawintatyaana aririka inkitaitakina. ⁹ Aririka ikamantantaitairo Kamiithari

* **13:28** Kantakotachari jaka “pankirintsi”, irojatzi ikantayitziro “higuera”, iro jyookatsiri pashiniki nampitsi. * **14:5** Ikantakoitziri jaka “oyyiki kiriiki”, irijatzi ikantaititari iijatzi “denario”.

Ñaantsi, inkinkithatakoitairo tsinani, ari onkantya joshiritantaityaawori antakiri iroori. Imapiro”.

Ikinkishirya Judas jaakaantiri Jesús
(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

¹⁰ Ikanta Judas Iscariote, jiyaatashitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari impimantiri Jesús. Iriiwitaka kaawitachari 12 jiyotaani. ¹¹ Antawo ikimoshiritaiyanakini jiwari, ishinitakiri impiri kiriiki. Jaminaminatanakiro Judas tsikapaiti jaakaantiri Jesús.

Iwiyaantawori jowakaanaari jiyotaani
(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹² Ariitapaaka itanainchari kitijiyiri jowantapiintaitawori tantaponka, jowamaapiintaitziri jowaitari kitijiyiriki Anankoryaantsi. Ari josampitakiri jiyotaani Jesús, ikantziri: “Yotaanari, ¿Tsikama onkotsitakaantika aaka?” ¹³ Ari ikantanakiri apiti jiyotaani: “Piyaati nampitsiki. Ari pintonkiyotyaari atziri jaakotziro ijiñaati kowityaaniki. Poyaatzishitanakiri, ¹⁴ tsikarika intyaapaaki, pinkantiri ashitawori ipanko: ‘Ikowi jiyoti yotaanari tsika jowakaiyaari jiyotaani’. ¹⁵ Ari joñaaganakimiro jinoki ipanko, antawo okantaka jiwitsikaitakiro maawoni inkini jowaiyani. Ari ponkotsitakaantiri oyaari”. ¹⁶ Jataki jiyotaani ariitaka nampitsiki. Jiñaakiro ikantakiriri, ari jonkotsitakaantakiri joyaari.

¹⁷ Okanta otsiniriityaanaki ariitapaaka Jesús, itsipatapaakari iijatzi 12 jiyotaani. ¹⁸ Ikanta jowaiyani, ikantzi Jesús: “Pikaataki patyootana, tzimatsi apaani pithokashitinani. Imapiro”. ¹⁹ Owashiri ikantaiyanakani. Josampiyitanakiri, ikantziri: “¿Naakama pithokashitimini?” Pashini osampitziri: “¿Naakama?” ²⁰ Ikantzi Jesús: “Iriitaki apaani pikaataki patyootakina. ²¹ Tyaaryoo impiyakotya Itomi Atziri, tima irootaki josankinatakoitakiri pairani. ¡Ikantamachiitziri pithokashityaarini! Iiro itzimaajaitzimi irirori”.

²² Iinta jowaiyani, jaakiro Jesús tanta. Ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri jiyotaani, ikantziri: “Poyaawo, nowatha inatzi”. ²³ Ipoña jaatakotakiro jimiriitari, ipaasoonkiwintakiro, ipakotakiri jiyotaani, jirayitaki maawoni. ²⁴ Ikantziri: “Niraani inatzi, iro shitowatsini jawisakoshiritantaiyaari oiyiki. Irootaki oñaagantapirotironi ankajyaakaawakaiyaari. ²⁵ Iiro niritawo, irojatz paata aririka impinkathariwintantai Pawa, ari napiitairo. Imapiro”.

Ikinkithatakotziro Jesús jookawintanti Pedro
(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁶ Ikanta ithonkanakiro ipampithaakotziri Pawa, jataiyanakini tonkaariki otzishiki Olivo. ²⁷ Ikantzi Jesús: “Irootaintsi pookawintaiyinani tsiniripaiti. Tima josankinaitaki pairani kantatsiri:

Nowamairi aamaakowintariri oijya, ari inthontya impookanaki ipira.

²⁸ Iro kantacha, aririka nañagai, Galilea-ki noyaapaimi”. ²⁹ Ipoña ikantzi Pedro: “Aritaikima jookawintaimi pashinipaini, iiro nimatziro naaka”.

³⁰ Ikantzi Jesús: “Iroñaaka tsiniripaiti, tikiraata japiitziro jiñi tyoopi, mawajatz pinkantaki: ‘Tii noñiiri Jesús’. Imapiro”. ³¹ Iikiro ishintsitatzi Pedro, ikantzi: “Iiro nookawintzimi, kimitaka ari ankaati ankami”. Ari ikan-taiyakini iijatzi maawoni.

Jamana Jesús Getsemaní-ki
(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³² Ikanta jariitaiyakani Getsemaní-ki, ikantapaakiri jiyotaani: “Ari pi-saikawaki jaka, namanamanaatawatya”. ³³ Iri itsipatanaka Pedro, Jacobo iijatzi Juan. Antawo jiraashiritakotapaaka. ³⁴ Ikantziri: “Owamaimatatyina nowashirinka. Ari pisaikaiyawakini iiroka, pinkakimpiti”. ³⁵ Jawisaniintanaki kapichiini irirori. Otzirowapaaka kipatsiki, jamana-paaka, iiro ikimaatsitantawo awijyimotirini. ³⁶ Ikantziri: “Ashitanarí, tikaatsi pomirintsitzimotimini iiroka. Nokowawita pookakaawintinami onkaati nonkimaatsityaari. Iro kantacha iiro pantanawo nokowawitakari naaka, iro panti oita pikowakaakinari iiroka”. ³⁷ Ipoña ipiyapaaka, jiñaapaatziiri jimagaiyini. Ikantapaakiri Pedro: “Simón, ¿Oita pimaantari? ¿Tiima pikisashitawo piwochokini? ³⁸ Pinkakimpiti, pamaña, otzimikari pikinakaashitani. Tima tii pikisashiwaitanita, oiyiki inawita kamiithatatsiri pikowawitari pantirimi”. ³⁹ Iijatzi ipiyanaa, amanapaa iijatzi. Irojatzzi japiitapai ikantayitakiri inkaanki. ⁴⁰ Ikanta ipiyapaa, iijatzi jiñaapairi jimagaiyini, tima antawo okantaka iwochokini. Ikaaniwaitzi jiyotaani, tii jiyotzi oita inkantiri. ⁴¹ Iro mawatanaintsiri ipiyapaaka, ikantapaakiri: “¿Irojatzzima pimagaiyini? Monkaatapaaka jaakaantaitantyaariri Itomi Atziri, jagaitiri kaaripiroshiriki atziri. ⁴² Pimpiriinti, thami aatai. Okaakitziimatapaaki pithokashitinani”.

Jagaitakiri Jesús

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³ Jiñaawaiminthaitzi Jesús, ariitapaaka Judas ikaawitapiintari. Oiyiki itsipatapaakari, jamayitaki jowathaaminto, ipajaminto. Jotyaantani jinatzi pinkathariiti apatowintariri Jesús: Ijiwari Ompiratasorintsitaari, Yotzinkariiti, iijatzi Antaripiroriiti. ⁴⁴ Tima Judas, pithokashitantachani, ikantsitakari kitziroini jamaniwo: “Tsika itzimi nonthopootapaakiri, iri-itaki, poojotiri, paanakiri”. ⁴⁵ Ikanta jariitapaaka, jontsitokapaakari okaakini Jesús, ikantapaakiri: “Yotaanarí”. Ithopootapaakiri jiwithatapaakari. ⁴⁶ Joirikaitapaakiri Jesús, joojoitapaakiri. ⁴⁷ Ikanta tsipatakariri okaakiini Jesús, inoshikanakiro iyotsiroti, itotsitakiri ikimpita jompiratani ijiwari Ompiratasorintsitaari. ⁴⁸ Ipoña ikantzi Jesús: “¿Naakama koshintzi, pamashitan-tanari powathaaminto, pipajaminto? ⁴⁹ Tima piñaapiintana niyotaantzi tasorintsipankoki ¿Kaarima paantana janta? Ari onkantya, iro imonkaatantyaari josankinatakoitakinari pairani”. ⁵⁰ Shiyaiyanakani jiyotaani, jookawintaitanakiri apaniroini.

Mainari shiyainchari

⁵¹ Tzimatsi mainari oyaatakowintanakiriri Jesús. Ikithaawitaka. Iro kantzimaitacha joirikawiitakari irirori, ⁵² jaatonkoryaanakiro iithaari ithañaanaka, ishiyamirikitashitanaka.

Japatowintaitari Jesús

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵³ Ipoña jagaitanakiri Jesús ijiwaripiroritiki Ompiratasorintsitaari. Ari japatotaiyakani maawoni ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Antaripiroriiti, iijatzi Yotzinkariiti. ⁵⁴ Ikanta Pedro noshikaka irirori ipoki iintsikiryoini, joyaatakowintakiri Jesús, irojatzzi jariitantapaaka osaiki ipanko ijiwaripiroriti Ompiratasorintsitaari. Ari ikatziyapaakari itsipatapaakari jompiratanipaini, jakitsitaiyani paampariki. ⁵⁵ Ikanta ijiwaripaini Ompiratasorintsitaari itsipatakari ikaatzi apatotainchari, jaminawitaka iitya thiiyakotyaarini Jesús onkantantyaari jowamaakaan-tiri. ⁵⁶ Tzimawitaka oiyiki thiiyakowitapaakariri, tiimaita imonkaatawakaa

ikantawitakari pashinipaini. ⁵⁷ Opoña ikatziyanaka apaanipaini, ithiiyakotanakari Jesús, ikantzi: ⁵⁸ “Nokimiri naaka chapinki jirika, ikantzi: ‘Ari nompookakiro tasorintsipanko, jiwitsikani atziri, iro awisawitayya mawa kitiiyyiri nonthonkairo niwitsikainiri pashini, kaari ipomirintsiwinta atziri jiwitsikiro’ ”. ⁵⁹ Tima jinashiyitakawo okaatzi ikantawitakari pashini. ⁶⁰ Ipoña ikatziyanaka ijiwaripiroriti Ompiratasorintsitaari, josampitanakiri Jesús, ikantziri: “¿Oitama kaari pakanta? ¿Tiima pikimi okaatzi ikantakoitzimiri?” ⁶¹ Irojatzji jimairitaki, tii jaki. Japiitziri josampitziri: “¿Irokama Cristo, Itomi Tasorintsitatsiri?” ⁶² Jakanaki Jesús, ikantzi: “Naakataki. Irootaintsi piñiiri Itomi Atziri intsipataiyaari jakopiroriki Pawa impinkathariti. Impoña piñiiri impiyi inkinapai minkoriki”. ⁶³ Ikanta ikimaki ijiwaripiroriti, jaanakiro iithaari isagaanakiro ikisanaka, ikantzi: “¿Iitama pashini ankwowiri inkinkithatakoitiri?” ⁶⁴ Pikimaiyakirini maawoni ithainkakiri Pawa. ¿Tsikama pikantaiyinika iiroka?” Ikantzi maawoni: “¿Tzimataiki ikinakaashitani! ¿Ontzimatyii inkami!” ⁶⁵ Tzimatsi apaanipaini iiwapootanakiriri. Tzimatsi pashini otzimikapootakiriri, ipoña ikapojawaitziri, ikantzimaitari: “¿Incha piyoti Kamantantanirí?” Jimatsitakawo iijatzji jompiratani ijiwaripiroriti, ipajawoowaitakiri.

Ikantzi Pedro: Tii noñiiri naaka Jesús

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.55-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Isaikaki Pedro jikokiroki, shitowapaaki tsinani jompiratani ijiwaripiroriti Ompiratasorintsitaari. ⁶⁷ Oñaapaakiri Pedro jakitsita paampariki, okantziri: “¿Tiima iiroka itsipatapiintari Jesús Nazaret-jatzji?” ⁶⁸ Jotikanakiro Pedro, ikantanaki: “Tiitya, tii niyotzi iita pikantanari”. Shitowanaki kapichiini. Irojatzji jiñaantanakari tyoopi. ⁶⁹ Okanta osamaniityaaki, oñagairi iijatzji, okamantakiri akitsitachari, okantziri: “Irijatzjiita jirika”. ⁷⁰ Japiitanakiro Pedro jotikiro. Tikira osamanitzi, japiitanakiro ikaatzi saikaintsiri josampitziri, ikantziri: “Irokataki itsipatapiinta Jesús, tima Galilea-jatzji pinatzi, iriiwaitaki ikantziro jiñaawaitzi”. ⁷¹ Ikantzi: “Tii niyotziri pikantanari. Jiyotzi Pawa imapiro nokantzi, nothiiyarika, jowasankitainata”. ⁷² Ari japiitanakiro jiñaanaki tyoopi, kantanaka apiti japiitakiro. Ikinkishiryaanakiro Pedro ikantakiriri Jesús: “Tikira apititanaki jiñi tyoopi, mawajatzji potiki, pinkanti: ‘Tii noñiiri Jesús’ ”. Iraanaka ikinkishiryaanakiro.

15

Jagaitanakiri Jesús Pilato-ki

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Okanta okitiiyyitamanai, japatotaiyaani maawoni pinkathariiti: ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Antaripiroriiti, Yotzinkariiti, oyyiki ikinkithatakotakiri Jesús. Ipoña joojoitanakiri, jagaitanakiri isaiki Pilato. ² Josampitawakiri Pilato, ikantziri: “¿Iiroka iwinkathariti Judá-mirinkaiti?” Jakanaki Jesús, ikantzi: “Irootaki pikantakiri”. ³ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari, ikisaniintanakiri, ithiiyakowintanakari. ⁴ Japiitanakiri Pilato josampitziri: “¿Tikaatsima pinkantiri iiroka? ¿Tiima pikimi okaatzi ikantakoyiitzimiri?” ⁵ Tii jaki Jesús. Jotzikanaminthatanakiri Pilato jirika Jesús.

Jiyakawintaitziri Jesús

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

⁶ Tzimatsi jantapiintziri Pilato: maawoni osarintsiki joimoshirinkaiyaani Judá-mirinkaiti, jomishitowakaantzi iyyininka jaakaantaitziri ikowiri. ⁷ Tzimatsi iitachari Barrabás, jomontyaitziri itsipayitakari ikaataiyini jowamaantaki, jowayiritari iwinkathariti. ⁸ Ikanta ipokaiyapaakini atziri, ikowakotapaakiri Pilato jantiro jamitapiintari. ⁹ Jakanaki Pilato, ikantzi: “¿Iriima pikowi nomishitowakaantiri jiiitaitziri ‘Iwinkathariti Judá-mirinkaiti?’” ¹⁰ Jiyotzi Pilato, ikisatya ijiwari Ompiratasorintsitaari jaakaantantakariri Jesús. ¹¹ Iro kantzimaitacha ijiwari Ompiratasorintsitaari, jowatsimaakiri atziriiti inkantaiyini: “Iri kamiithatatsi jomishitowaitiri Barrabás”. ¹² Japiitanakiri Pilato josampitziri: “Jirika jiiitaitziri ‘Iwinkathariti Judá-mirinka’, ¿Tsikama nonkantirika?” ¹³ Ikantzi ikaimaiyini atziri: “¡Pimpaikakotakaantiriwí!” ¹⁴ Ikantzi Pilato: “¿Tzimatsima kaaripirori jantakiri?” Iikiro ishintsitatzi ikaimaiyini ikantzi: “¡Pimpaikakotakaantiriwí!” ¹⁵ Ikowanaki Pilato jantiniri ikowakiri atziripaini, jomishitowakaantakiri Barrabás. Iri ipajatakaantanaki Jesús, jagaitanakiri impaikakoitiri. ¹⁶ Ikanta owayiriiti ityaakaanakiri Jesús ipankoki Pilato, jiiitaitziro “Pretorio”. Ari japatotakiri maawoni owayiri. ¹⁷ Ikithaatapaakiri kithaarintsi pitzirishimawopirotatsiri kimitawori ikithaatapiintari pinkathariyitatsiri. Ipoña jamathaitantakari kitochiitapo. ¹⁸ Iro jantantawori jiroka, tima ithainkimawaitatziiri. Ikaimotzimaitari, ikantzi: “¡Jirikataa iwinkathariti Judá-mirinkaiti!” ¹⁹ Ipoña jompojainatantari sawoo. Jiiwapootakiri. Jotzirowashitzimaitari impinkathatirimi ikantzi. ²⁰ Ari jishitakiro ishirontaminthatari. Jaatonkoryagairi, ikithaatairi iithaari irirori. Jaanakiri impaikakotiri.

Jowamaitakiri Cristo ipaikakoitziri

(Mt. 27.32-56; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

²¹ Ikanta Simón, poñaachari Cirene, iwaapati Alejandro itsipatakari Rufo, itonkiyotakari jariita nampitsiki, ishintsiwintanakiri jinatanakiro impaikakoitanyaariri Jesús. ²² Jagaitanakiri tonkaariki oita “Gólgota” (akantziri aaka: “Atziriitoni”). ²³ Ipakoitapaakiri imiri itsipataitakiro kipijyaari, tii jiro.* ²⁴ Ipoña ipaikakoitakiri. Ikanta owayiriiti jowawisaawakaawo ikithaayitari Jesús, ikimitakaantakiro jiñaaritaita jiyotantyaari intzimi ayironi. ²⁵ Aritaki jinokiityaapaaki ooryaatsiri, ipaikakoitakiri Jesús.† ²⁶ Josankinaitaki kantakaantakirori ipaikakoitantakariri, okantzi: IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI. ²⁷ Ari itsipataitakiri ipaikakoitziri apiti koshintzi, ikatziyakotaka apaani jakopiroriki, pashini jompatiki. ²⁸ Ari imonkaatakari osankinatainchari pairani, okantzi: Itsipataitakiri kaaripiroshiritatsiri. ²⁹ Ithainkimawaitakiri ikaatzi awisayitatsiri janta, jotikayinata, ikantziri: “Aña iiroka pookirori tasorintsipanko, iro awisawitatya mawa kitiiyyiri piwitsikairo iijatzi.‡ ³⁰ ¿Oitama kaari payiitanta ipaikakoitakimi powawisaakotaiya?” ³¹ Irojatzi ikantsitakari iijatzi ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, jowashiyawintari, ikantawakaiyani: “Jowawisaakotziri pashini, ¿Kaarima jimatantawo jowawisaakotya irirori? ³² ¡Incha jayiiti Cristo-witachari jiiitaitziri

* **15:23** Jiroka kipijyaari oita “mirra”. Iro joitaitziriri atziri, ijampawathatantyaari, iiro ikimaatsiwaitantawo aririka jowasankitaitiri. † **15:25** Iro ikantaitziri pairani: jiiwiyaaka ooryaa 3. ‡ **15:29** Iro jamitaiyarini Judá-mirinkaiti jotikayinata, aririka inthainkashiryaanti. Iro kimitawori amitaiyarini aakapaini, aririka ookoti atziri anthainkimatiri, ankanti: “¡Piñaakiro! ¡Pikimakiro!”

‘Twinkathariti Israel-mirinkaiti’, ankimisantantyaariri!” Jimatsitanakawo itsipatakari ipaikakota, ithainkimawaitakiri.

³³ Okanta itampatzikatapaaki ooryaatsiri, omapokashitapaaka otsinir-itanaki, irojatzi jyiitiini itainkanaki ooryaa. § ³⁴ Ari ikaimanaki Jesús shintsiini, ikantanaki: “¡Eloi! ¡Eloi! ¿Lama sabactani?” (Iro ikantaitziri añaaniki aaka: “Pawa, Pawa, ¿iitama pookawintantakinari?”) ³⁵ Ikanta jirikapaini saikawintakiriri Jesús, ikimawitawakari ikaimanaki. Ikantanaki: “Pinkimiri, ikaimatziiri Elías”. ³⁶ Ishiyapainta apaani, jomitsitsiyakiro manthakintsi kipijyaariki, jankowiitakiniri sawoopankiki, jowaankakotakiniri jatsimiyaatiro, ikantzi: “Añaawakiriita ari impokaki Elías jowayitiri”. ³⁷ Ipoña japiitanakiro ikaimanai shintsiini, tii jañiinkatanai. ³⁸ Okanta janta tasorintsipankoki, sagaanaki niyankiniki tontamawotatsiri ithatashiitziro, opoñaanaka jinoki irojatzi isaawiki, apikota okantanaka. ³⁹ Ikanta ijiwari owayiriiti katziyawintakariri Jesús, jiñaakiri ikaimanaki shintsiini ikamantanakari, ikantanaki irirori: “Imapirotatyaama Itomintari Pawa jirika”.

⁴⁰ Tzimatsi iijatzi tsinani aminaintsiri jantyaatsikiini. Jiroka okaataiyini: María Magdala-jato, Salomé, María inaanati iyaapitsi Jacobo iijatzi José. ⁴¹ Jirokapaini tsinani irootaki tsipatakariri pairani Jesús Galilea-ki, oyyiki imitakoyitakiri. Otsipatakawo iijatzi pashini tsinanipaini oyaatapaakiriri Jesús ipokaki Jerusalén-ki.

Ikitaitakiri Jesús

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁴² Aritaki tsiniriityaanaki. Irootaki kitiiyyiri jaminantapiintaitari joyaari oñaatamanai, kitiiyyiri jimakoryaantaitari. ⁴³ Ikanta José poñaachari Arimatea-ki, ikaatapiintziri japatota jiwariiti, irijatzi oyaawintariri Pawa impinkathariwintantai. Tii ithaawi jiyaatashitanakiri Pilato, ikantapaakiri: “Pishinitinari nonkitatairi Jesús”. ⁴⁴ Tima jomapokapaakiri Pilato, tii jiyowita kamaki Jesús. Ikaimakaantakiri ijiwari owayiriiti, josampitakiri imapirorika ikamaki Jesús. ⁴⁵ Ikamantaitakiri Pilato, ishinitainiri José jaanairi. ⁴⁶ Jamanantashitakiri kithaarintsi jintamawotatsiri. Ikintaryaakotairi, iponatakiri. Jowakotakiri imoontashiitzi kaminkaripaini shirantaaki, joipinakaantaki mapi, joypitakotantakari. ⁴⁷ Okanta María Magdala-jato otsipatakawo María inaanati José, aminaiyakini iroori tsika jowaitakiri.

16

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Awisanaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari. Ari amanantaiyakini kasankaari María Magdala-jato, otsipatakawo pashini María inaanati Jacobo, iijatzi Salomé, jataki ontziritantaiyaari Jesús. ² Okanta okitiiyyitamanai domingo, ananinkamanaki iyaati omooki jowakoitakiri Jesús. Aritaki ishitowimatapaaki ooryaatsiri ariitzimatapaaka janta. ³ Okantawakaiyani: “¿Iityaaka otainkironi mapi jomontyaintantakariri?” ⁴ Iro aminawitapaaka, oñaatzi otainkaki mapi, tima antawo mapi inatzi. ⁵ Tyaapaaki omooki jowawitakiri. Oñaapaakiri mainari isaikaki akopiroriki, okitamaanikitaki iithaari. Othaawaiyanakini. ⁶ Ipoña ikantanakiro irirori: “Iro pithaawawaitzi. Iriima pipokashiwita Jesús Nazaret-jatzi, ipaikakoitakiri chapinki. Añagai, tii isaiki jaka. Paminiro jowawitakari. ⁷ Pimpiyanaki, pinkamantayitairi

§ 15:33 Iro ikantaitziri pairani: jiwiyaanaka ooryaa 6, ari omapokapaakari otsiniritanaki irojatzi jiwiyaanaka ooryaa 9.

jiyotaani, pinkantairi Pedro ari jiyaatai Jesús Galilea-ki, ari piñaayitairi. Aritaki ikamantsitakimi”.⁸ Oshiyapithatanakawo omoona, ompitawaitanaka. Tikaatsi pashini atziri onkamantanaki, tima othaawanakitzi.

Joñaagaawo María Magdala-jato

(Jn. 20.11-18)

⁹ Aritaki añagai Jesús amaityaaki domingo, iro jitanaa joñaagaawo María Magdala-jato joshinchagairi pairani jaagawitawo kaatatsiri 7 piyari.
¹⁰ Irojatzii iyaatashitantanakariri itsipayitakari pairani Jesús, oñaapaatziiri jiraawaitaiyani, okamantapaakiri oñagairi. ¹¹ Ikanta ikimawitawakawo oñagairi Jesús jañagai, tii ikimisantaitziro.

Joñaagaari Jesús apiti jiyotaani

(Lc. 24.13-35)

¹² Ikanta Jesús, joñaagaari apiti jiyotaani jiyaataiyini aatsiki, pashinipootapai kapichiini. ¹³ Ari ipiyaiyanakani irirori, ikamantawitapaakari ikaataiyini. Ari ikimitsitakari iijatzi, tii ikimisantaitziri.

Jotyantziri Jesús jiyotaani

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁴ Ikanta jowawaita 11 jiyotaani, ari joñaagaari Jesús, ikaminaapairi, jiñaakiri kisoshiri ikantaiyakani, tii ikimisantziri ikaatzi ñaayitairiri jañagai.
¹⁵ Ikantapairi: “Piyaati pothotyiro maawoni kipatsi. Pinkinkithatainiri atziripaini Kamiithari Ñaantsi. ¹⁶ Itzimirika kimisantawakironi, owiinkaatanachani, iriitaki awisakoshiritaatsini. Iriima kaari kimisantawakironi, jowasankitaayitairi. ¹⁷ Jiroka inkantanaiya kimisantanaatsini: joshinchaayitairi piyarishiritatsiri impairyiina naaka. Jiñaawaiyitairo pashinitatsiri ñaantsi. ¹⁸ Aririka joirikawityaari maanki, aririka jirawityaawo piyantatsiri, tikaatsi onkantiri, iiro ikami. Ari joshinchaayitairi mantsiyaripaini iijatzi”.

Tzinagaa Jesús inkitiki

(Lc. 24.50-53)

¹⁹ Ithonkakiro Awinkathariti ikamantayitakiri, irojatzii itzinaantanaari inkitiki, itsipatapaari Pawa ipinkathariwintantapai. Isaikimotapairi jakopiroriki. ²⁰ Ikanta jiyaataiyanakini jiyotaani, ikamantantaki maawoni nampitsiki. Awinkathariti antakaayitakiriri, jantakaayitakiri kaari jiñaapiintaitzi, ari onkantya jiyotantaityaari imapirotatya ikamantantziri. Ari onkantyaari.

KAMIITHARI ÑAANTSÍ JOSANKINATAKIRI LUCAS

Jiwithaitari Teófilo

¹ Ojyiki kowawitainchari josankinatiromi okaatzi awijyimotakairi. ² Ikowaitaki jothotyitiro okaatzi jiyotaayitakairi ñaayitajaantakirori owakiraini tsika itzimi kamantakairori ñaantsi. ³ Ari nokimitakari iijatzi naaka Teófilo. Tima naakowintakawo iintsikiryoini tsika okanta opoñaantanakari, irootaki nosankinatantzimirori iiroka okaatzi awisayitaintsiri. ⁴ Ari onkantya piyotakotantyaawori tyaaryoopiroini okaatzi jiyotaawitaitakimiri.

Ikinkithatakoitziro itzimantakari Juan

⁵ Pairani, ipinkatharitantari Herodes janta Judea-ki, ari isaiki Ompiratasorintsitaari jiita Zacarías, icharini Abías-ni jinatzi. Irooma iina oita Elisabet, isawo Aarón-ni inatzi iroori. ⁶ Kamiithashiri ikantayani apitiroiti ipinkathatziri Pawa. Imonkaatziniri okaatzi ikowakairiri, tikaatsi inkinakaashitapaintya. ⁷ Tii itzimimaita jowaiyani, tima maanirothaki inatzi Elisabet. Jantaripirotashitapaaka apitiroiti. ⁸ Okanta pashini kitiiyjiri, monkaataa jantapiintantawori Zacarías jompiratasorintsitantari. ⁹ Tima iro jamitapiintaiyarini Ompiratasorintsitaari, ikimitakaantziro iñaaritaita, ari iñaitakiro iri Zacarías tyaatsini tasorintsipankoki intainiri Pawa kasankainkari. ¹⁰ Piyotaiyachani atziri jikokiroki jamanaiyani, itagaitzirowa kasankainkari. ¹¹ Ari joñaagakari Zacarías imaninkariti Awinkathariti, ikatziyimotapaakari jakopiroriki itayirowa kasankainkari. ¹² Antawoiti ithaawanaki, iyokitzi ikantanaka jiñaawakirira. ¹³ Ipoña iñaawaitanaki maninkari, ikantzi: “Zacarías, iiro pithaawi. Tima ikimaitakimiro pamanani. Ari piñaakiro piina Elisabet, owaiyanti. Iri piitiri Juan. ¹⁴ Aririka intzimaki pitomi, owanaa pinkimoshiriwintiri, ari inkimitsityaari iijatzi atziripaini. ¹⁵ Tima ñaapirori inkantakaiyaari Pawa. Iiro poitziri kachoyitatsiri ishinkiiitari. Tima inampishiritantakari kitziroini Tasorintsinkantsi intzimakirika. ¹⁶ Inkinkishiritakaiyaari Israel-mirinkaiti inkimisantairi Awinkathariti Pawa. ¹⁷ Iriitaki iiwatapaakirini Awinkathariti. Inkantakaatyaari ishintsinkani Elías, ari jaapatziyashiritakaiyaari owaiyantzinkariiti maawoni jowaiyaniiti. Ari jowamiithashiriyitairi katsimashiriri, ari onkantya jiwitsikashiritantaityaari inkimisantaitiri Awinkathariti”. ¹⁸ Jakanakiri Zacarías maninkari, ikantziri: “¡Ari! ¿Tsikama onkantya niyotantyaawori jiroka? Tima antaripirotopaakina naaka, iijatzi okimitsitakari noina”. ¹⁹ Ikantzi maninkari: “Naakataki Gabriel, poñaachari Pawaki. Jotyaantakina nonkamantimiro Kamiithari Ñaantsi. ²⁰ Iro kantzimaitacha, okantakaantziro pithainkañaanitakina, kisopaanti pinkantya iroñaaka, irojatzii imonkaatantatyaari okaatzi nokantakimiri”. ²¹ Saikaiyatsini pashini jikokiroki joyaawintaiyarini Zacarías, ipoña ikantawakaiyani: “¿Litama josamanitantari Zacarías tasorintsipankoki?” ²² Ikanta ishitowawitapaa Zacarías, tii okantzi iñaawaitapai, jookojookowaitashitapaaka. Ari jiyotaitanakiri tzimatsi jiñaakiri tasorintsipankoki. Jashi jowanakiro ikisopaantitanaki. ²³ Irojatzii imonkaatantawori kitiiyjiri jantawaitzi tasorintsipankoki, jatai ipankoki irirori.

²⁴ Okanta Elisabet iina Zacarías, motzitaki. Antawoiti okinkishiritaka, tii oshitowai opankoki ikaatzi 5 kashiri omairintaka, okantashiriwaitzi: ²⁵ “Irootaki inintakaakinari Pinkathari naaka, ari onkantya iiro iman-intawaitaitantana”.

Ikinkithatakoitziro intzimantyaari Jesús

²⁶ Okanta, awisanaki 6 kashiri, jotyaantairi Pawa maninkari Gabriel nampitsi iitachari Nazaret saikatsiri Galilea-ki, ²⁷ iñiuro mainawo kaari ñiirini shirampari, iitachari María, tima irootaki inantyaari iitachari José, icharinini David. ²⁸ Ikanta ityaapaaki maninkari osaikira María, ikanta-paakiro: “¡María! Niwithatzimi. Itsipataimi iiroka Awinkathariti. Panaakoy-itakiro pashini tsinaniyitatsiri inishironkapirotaimi Pawa”. ²⁹ Okanta oñaawakiri maninkari, iyokitzi okanta okimiri ikantapaakirori jiwithata-paakawo. ³⁰ Ipoña ikantziro maninkari: “María, iiro pithaawi, tima in-ishironkataimi Pawa. ³¹ Ari piñaakiro pimotziti, intzimi piintsiti. Iri piitiri JESÚS. ³² Iriitaki matironi iñaapirotya, jiiyiitiri Itomi Jinokijatzi. Timá Pawa Awinkathariti, iriitaki pinkatharitakairini ikimitaakiri pairani icharinini David ipinkatharitakaakiri. ³³ Irijatzi pinkathariwintairini ikaatzi ichariniy-itari Jacob-ni, ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai irirori”. ³⁴ Ari os-ampitanakiri María, okantziri: “¿Tsikama onkini nomotziti, tii noñiiri shiram-pari?” ³⁵ Jakanakiro maninkari, ikantziro: “Iriira kankakaiyaawoni Tasor-intsinkantsi. Timá ipamankantakimiro ishintsinka Jinokijatzi, oiyapaatyaa-womi opamankantzi aamparyaantsi. Irootaki jiiyantyaari powaiyani Tasor-intsi Itomi Pawa. ³⁶ Ari okimitsitakari iijatzi pirinthori Elisabet, jiiwi-itari maanirothaki, okantawitaka antawopirowitaka iroori, motzitari. Tzi-makotaki 6 kashiri. ³⁷ Timá tikaatsi kompitzimotyaarini Pawa”. ³⁸ Opoña okantanaki María: “Naakataki jompiratani Pinkathari, jantinawo okaatzi pikantakinari”. Irojatzii ipiyantanakari maninkari.

Iyaataki María ariityaawo Elisabet

³⁹ Opoña pashini kitiiyyiri, shintsiini iyaatanaki María, jataki tonkaariki Judea-ki osaiki nampitsi, ⁴⁰ irojatzii ariitantakari ipankoki Zacarías, iwith-atapaakawo Elisabet. ⁴¹ Okanta okimawakiro Elisabet iwithatapaakawo María, iyyiwatanaka omotzitakiri. Timá ikantakaanakityaawo Elisabet Tasorintsinkantsi, ⁴² oñaawaitanaki shintsiini iroori, okantanaki: “Irokataki anairori pashini tsinaniyitatsiri itasonkawintaimi. Ari inkimityaari iijatzi powaiyani. ⁴³ ¿Oitama pipokashitantanari inaanatityaari Nowinkathar-iti? ⁴⁴ Timá nokimawakimi piwithatapaakina, iyyiwatanaka nomotzitakiri naaka, ikimoshiritanaki. ⁴⁵ Kimoshiri pinkantaiya iijatzi iiroka pikimisan-taki, timá aritaki imonkaataiya okaatzi ikowakaakimiri Awinkathariti”.

⁴⁶ Opoña okantanaki María:

Antawoiti nowishiryaaawintaiyaari Nowinkathariti,

⁴⁷ Kimoshiri nonkantawintaiyaari Pawa tsika itzimi owawisaakoshiri-tainani.

⁴⁸ Timá iñaakiro jompiratani ashironkaawaitaka,

Aripaiti inkantayiiitai: Antawoiti itasonkawintaitakiro.

⁴⁹ Timá antawoiti jantzimotakinari matzirori otzimi ishintsinka.

¡Tasorintsi inatzi iwairo!

⁵⁰ Ari inkantaitatyiyaani inishironkayitairi inkaati inchariniyitaiyaari paata,

Tsikarika inkaati pinkathayitairini.

⁵¹ Iro ishintsinka imatantayitakari.

Japirotsitairi ikinkishiriwitari jantirimi kankaaapirowaitachari.

⁵² Ikaatzi pinkathariwitachari, ikantakaantakiro Pawa iiro jiyaatakaantawo impinkathariti,

Iri jiñaapirotakaiya ikaatzi tsinampashiryawitachari.

⁵³ Jajyaagantakaayitaari ikaatzi tajyaaniintawitachari,

Iriima ikaatzi ajaagantawitachari jaapithayitairi tzimimowitariri jomishitowakiri.

⁵⁴ Inishironkatairi Israel-mirinkaiti, tima jompiratani jinayitaki.

Tii ipiyakotziri inishironkayitziri,

⁵⁵ Tima iro ikantayitakiriri pairani achariniyitakari,

Jitakari Abraham-ni irojatzini inkaati inchariniyitaiyaari.

⁵⁶ Ari osaikimowaitapaintziro María jiroka Elisabet ikaatzi mawa kashiri, irojatzini opiyantaari opankoki iroori.

Itzimantakari Juan owiinkaatananiri

⁵⁷ Ikanta imonkaataka ontzimaanitanyaaari Elisabet, tzimaki otomi. ⁵⁸ Ari ipokaiyakini ojyininkapaini ikimoshiriwintaiyironi, tima jiyotaiyakini antawoiti inishironkatakiro Pawa. ⁵⁹ Aritaki maakotapaaki 8 kitiiyyiri iintsi, jagaitanakiri intomishinataanitiri, ari ikowawitaka jiiitairimi Zacarías, tima iwairo inatzi iwaapati. ⁶⁰ Irojatzini okantantanakari inaanati: “Iiro jiita Zacarías, jiitya Juan”. ⁶¹ Ari ikantaitanakiro: “¿Iitaka? Tima tikaatsi piyyininka iitachani Juan”. ⁶² Ipoña jookotaitakiri iwaapati josampiitziri, tsika inintzi jiiitiri. ⁶³ Jookotaki Zacarías inchakota jamaitiniri, ari josankinatakiri, okantzi: “Juan jiitya”. Iyokitzi ikantanaka jaminanakiri ikaatzi osampitakiriri. ⁶⁴ Jomapokashitanaa iñaawaitanai Zacarías. Antawoiti ipinkathatanakiri Pawa, ipaasoonkitanakiri. ⁶⁵ Pagaanka ikantaiyanakani ijyininkapaini Zacarías. Tima ithonka ikimakoitakiro tonkaariki Judea-ki okaatzi awisaintsiri. ⁶⁶ Pampithashiri ikantaiyanakani ikaatzi kimakowintakiriri, ikantaiyini: “¿Tsikama jiityaaka paata jirika? Tima kimpoyaawinta jowanakiri Awinkathariti jirika iintsi”.

Ikamantantakiri Zacarías

⁶⁷ Ikanta Zacarías, ashitakariri iintsi, ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, ikamantantanaki, ikantzi:

⁶⁸ Kamiitha jinaki Awinkathariti Pawa, Iwawanitari Israel-mirinkaiti, Ipokaki impinakowintayitai.

⁶⁹ Jotyaantakairi matzirori jowawisaakoshiritantzi, Iriitaki icharinitakari David-ni, jompiratani.

⁷⁰ Iro iñaawaitakaakiriri pairani tasorintsitatsiri Kamantantaniri.

⁷¹ Iri owawisaakoyitaini itzimawita kisaniintawitairi.

⁷² Tima inishironkatairi ikaatzi achariniyitakari,

Iiro imaijantairo tasorintsitatsiri ikajyaakaawakaakari.

⁷³ Irootaki jiroka ikajyaakaakiriri pairani acharinini Abraham, Onkaati jantzimotairi.

⁷⁴ Jookakaawintai itzimawita kisaniintayitairi, Tikaatsi anthaawantaiya ankimisantairi.

⁷⁵ Kitishiri ankantayitaiya.

Kamiithashiri ankantawintaiyaari kitiiyyiriki.

⁷⁶ Irooma iiroka notomi, jiiyiitimi iyamantaniriti Jinokijatzi.

Tima iirokataki iiwatirini Pinkathari, piwitsikaantiri tsika inkinayitanaki.

⁷⁷ Iiroka kamantairini ajyininkapaini, iro jiyotantyaari iriitaki owawisaakotantaniri.

Iri piyaakotairini ikaaripiroshiriwawitaka.

⁷⁸ Tima antawoiti okantaka inishironkatai Pawa,

Joty aantakairi poñaachari inkitiki ikimitakotapaakawo okantaranki owakiraa okitiijyitamanai.

⁷⁹ Ikitainkatakotairi ikaatzi saikayitatsiri otsinirikitzi.

Ikitainkatakotairi otsimankakowitari jaamparyaa ashitawori sarinkawini. Iri oñaagantaironi tsika ikantaita isaikaitzi kamiitha.

⁸⁰ Kamiitha ikimotatzi iintsi, ñaapiroshiri ikanta. Ari inintziro isaikawaitzi otzishimashiki, irojatzi imonkaantakarari joñaagaiyaari Israel-mirinkaiti.

2

Itzimantakari Jesús

(Mt. 1.18-25)

¹ Ikanta Pinkathari César Augusto, ikantakaantaki josankinatakotya mawoni atziri. ² Aripaiti omapokaka josankinatakotya ijiwatantari Cirenio janta Siria-ki. ³ maawoni atziri jiyaataiyakini josankinatakotya inampiki tsika ipoñaayita pairani icharinini. ⁴ Irojatzi itonkaantanakarari José irirori, ipoñaanaka Nazaret saikatsiri janta Galilea, jiyaatiro nampitsiki tsika itzimaki pairani Pinkathari David, oita Belén saikatsiri janta Judea-ki. Tima jirika José icharini jinatzi David-ni. ⁵ Ari josankinatakotyaari irirori intsi-patyawo inathori María, tsika otzimi ikajyaakarari jayiro. Aritzimaitaka motzitaki iroori. ⁶ Ikanta jariitaiyakani Belén-ki, irootaintsi ontzimaaniti María. ⁷ Ari itzimakiri itanakawori otomi. Oponatakiri, omaryaakiri jowamintoki piratsi, tima tii oñaapaaki tsika omaapaaki.

Maninkariiti ipoña aamaakowintariri oijya

⁸ Okanta jantyaatsikiini nampitsi, tzimatsi kakiwintziriri tsiniripaiti joiyyati jaamaakowintari. ⁹ Ari joñaagakari imaninkariti Awinkathariti. Okitiijyiinkatakotapaakiri jowaniinkawo Awinkathariti, antawoiti ithaawaiyanakini. ¹⁰ Iñaanatapaakiri, ikantziri: “Iro pithaawashiwaita. Tima namatziimi Kamiithari Ñaantsi, iro oimoshirinkairini atziriiiti. ¹¹ Tzimataiki iroñaaka owawisaakotantaniri inampiki pairani pinkathari David-ni, iriitaki Cristo Awinkathariti. ¹² Jiroka piyotantyaariri: Ari piñaakiri imponaitiri iinchaaniki jomaryaitakiri jowamintoki piratsi”. ¹³ Iñaitatzi ikoñaatapaaki oiyiki inkitiwiri itsipatapaakari maninkari, ipampithaawintapaakiri Pawa, ikantaiyini:

¹⁴ ¡Iro kamiithapirotatsiri otzimimotziri jowaniinkawo Pawa nampitawori ojinokipirotsi inkiti!

¡Saikayitai kamiitha inishironkataniiti kipatsiki!

¹⁵ Ikanta ipiyaiyanaani maninkariiti inkitiki, ikantawakaanaka aamaakowintariri joiyyati: “Thami aati Belén-ki, aminakitiro oita awisaintsiri. Ari añihiro ikamantajaantakairi Awinkathariti”. ¹⁶ Shiyaiyanakani, irojatzi jiñaantapaakawori María otsipatakari José, omaryaakiri iinchaanikiti jowamintoki piratsi. ¹⁷ Ikanta jiñaapaakiri, ikamantantapaakiro okaatzi ikantakiriri inkaanki maninkari. ¹⁸ Iyokitzi ikanta jaminaitziri aamaakowintariri oijya ikimaitziri ikinkithawaitzi. ¹⁹ Irooma María, antawo okinkishiritakotawo okaatzi ikantaitapaakirori. ²⁰ Ipoña ipiyaiyanaani aamaakowintariri oijya, thaaminta ikanta ipampithaawintanairi Pawa, tima jiñaayitakiro okaatzi ikamantaitakiriri inkaanki.

Jagaitanakiri Jesús tasorintsipankoki

²¹ Ari maakotapaaki 8 kitiiyyiri iinchaaniki, jagaitanakiri intomishitaaniriti. Irojatzi jiiitaitantakariri JESÚS tima ari jiiisitakari maninkari tiki-raamintha omotzitiriita María.

²² Okanta jimonkaatakiro kitiiyyiri jomairintaiyani onkantantyaari inki-tiwathayitai, tima iro ikantakaantakiri Moisés-ni. Ari jagaitanakiri Jesús Jerusalén-ki jashitakaiyaari Awinkathariti. ²³ Iro jimonkaatantyaawori Osankinarintsipirori ikantakaantziri Awinkathariti, kantatsiri:

Iriirika shirampari omapokani tsinani,
Jashitakaiyaari Pinkathari, itasorintsiti jinatyi.

²⁴ Imatantyaawori jimonkaatiro ikantakaantani Pinkathari, ontzimatyii intainiri Pawa:

Apiti konthawo, iirorika apiti iryaani shiro.

²⁵ Tzimatsi janta Jerusalén-ki shirampari jiita Simeón. Tampatzikashiri jinatzi jirika shirampari, pinkathatasorintsitaniri jinatzi, tima iri inampishiritantakari Tasorintsinkantsi. Iriitaki oyaawintawori inkimoshiritakaitairi Israel-mirinkaiti. ²⁶ Jiyoshiritakaakiri Simeón Tasorintsinkantsi, iiro ikamita irirori irojatzzi jiñaantatyaariri Isaipatziiitotani Awinkathariti.

²⁷ Ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, pokaki tasorintsipankoki. Ipoña ashitariri Jesús jaanakiri tasorintsipankoki jimonkaatantyaawori ikantakaantaitani, ²⁸ ithomaawakiri Simeón jirika iinchaaniki, ipaasoonkitanakiri Pawa, ikantzi:

²⁹ Monkaatapaaka Pinkathari okaatzi pishinitakinari,
Pishinitaina iroñaaka nonkami, tima pompiratani powakina.

³⁰ Tima noñaakiri owawisaakotantaniri.

³¹ Iriitaki potyaantakiri owawisaakotairini atziripaini.

³² Iri kitainkatakoyitairini atziri kaari ajyininkata.

Iri kantakaiyaawoni impinkathaitantyaariri Israel-mirinkaiti.

³³ Iyokitzi ikanta ashitariri, ikimakowintziri jiñaantsikowintaitziri Jesús.

³⁴ Ikanta Simeón itasonkawintakiri, ikantanakiro inaanati Jesús: “Jirika iinchaaniki iri kantakaiyaawoni jaminaashiwaitantaiyaari oyyiki ajyininka Israel-mirinkaiti, kimiwaitaka imparyaatyiiimi. Iri kantakaiyaawoni iijatzi jawisakoshiritantaiyaari oyyiki, kimiwaitaka intzinagaatyiiimi iparyaawitaka. Tima oyyiki inkantaiti: ‘Kaari iroopirori ñaantsi iñaaniyitakari’. ³⁵ Tima jirika iinchaaniki iri oñaagantironi okaatzi inkinkishiritaityaari. (Iro kantzimaitacha antawoiti powashiritanatyia iiroka kimiwaitakimi jowathagaitatyiiimi.)”

³⁶ Ari osaiki iijatzi tsinani iitachari Ana, kamantantaniro inatzi iroori, irishinto Fanuel icharinitanakari Aser. Antawokipirotaki iroori. Aitsiwitaka oimi owakiraa omainawotapaaki, 7 osarintsi otsipawitakari oimi.

³⁷ Ikamakira oimi, tzimakotaki okaatzi 84 osarintsiti. Ari ashi owatziiro osaiki tasorintsipankoki, aakowintawo kitiiyyiri iijatzi tsiniripaiti amana, otzintakawo iijatzi. ³⁸ Ari opokapaakiri jiroka tsinani, opaasoonkitapaakiri Pawa. Opoña okinkithatakotanakiri iinchaaniki, irojatzzi ikimantaiyakarini ikaatzi oyaawintawori impinakowintaitiri Jerusalén-jatzi.

Ipiyantaari Nazaret-ki

³⁹ Aritaki jimonkaatakiro okaatzi ikantakaantziri Pinkathari, piyaa Galilea-ki osaikira inampi Nazaret. ⁴⁰ Thaaminta ikanta ikimotatzi iinchaaniki, iikiro jiyaatatzi ishintsitzi, yotaniri ikanta. Aamaakowinta jowakiri Pawa.

Isaiki Jesús tasorintsipankoki

⁴¹ Ari ikantapiintatya osarintsiki ashitariri Jesús jiyaatzi Jerusalén-ki joimoshirinkiro Anankoryaantsi. ⁴² Ikanta Jesús aritaki tzimakotaki 12 josarintsiti, jataiyakini Jerusalén-ki tima iro jamitapiintari joimoshirintya.

⁴³ Aritaki kaataki joimoshirinkaiyani, piyaiyaani ashitariri, irojatzzi

isaikanaki Jesús Jerusalén-ki, tii jiyotzi ashitariri. ⁴⁴ Iñaajaantaki iiwataki Jesús itsipatanaari ikaataiyini. Aniiitaki apaani kitiiyyiri, ari ikowawitaari, josampiwitakari iyyininkapaini ikaatzi jiyaataiyini. ⁴⁵ Tii jiñiiri, ipiyaa Jerusalén-ki jaminaminatakiri. ⁴⁶ Mawa kitiiyyiri jiñaantaariri isaiki tasorintsipankoki, ikinkithawaitakaayitziri yotakotzirori Ikantakaantaitani, josatikaitakiri niyanki, josampiminthatziri. ⁴⁷ Iyokitzi ikanta jaminaitziri jiñaitakiri imapiro jiyotanitzi, jakayitakiro kamiitha okaatzi josampitakiriri. ⁴⁸ Ikanta jiñaapairi ashitariri, iyokitzi jaminapaakiri, okantapaakiri inaanati: “Notomí, ¿tsikama pinkantinaka? Ojyiki naminaminatakimi notsipatari piwaapati, antawoiti pominthaaawaniintakina”. ⁴⁹ Ipoña jakanaki irirori, ikantanaki: “¿Iitama paminaminatantanari? ¿Tiima piyotzi iro kowapirotachari nantiniri ikowakaanari Ashitanari?” ⁵⁰ Iro kantacha tii ikimathatziro ashitariri okaatzi ikantakiriri. ⁵¹ Jaanairi, jataiyaini Nazaret-ki. Jantziro maawoni okaatzi jompiratariri iwaapati. Iro kantacha pampithashiri owakotakiri inaanati.

⁵² Iikiro ithaamintatya Jesús ikimotatzi, yotani ikanta. Kimpoyaawinta jowiri Pawa. Ari ikimitsitari iijatziziri atziripaini inishironkatani jowiri.

3

Ikamantantziri Juan owiinkaatanari (Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

¹ Aritaki monkaataka 15 osarintsi ipinkathariwintantzi Tiberio César. Ari ijiwatziri Poncio Pilato janta Judea-ki. Iriima Herodes ijiwatziri Galilea-ki. Iriima Felipe iririntzi Herodes, ijiwatziri Iturea-ki iijatziri Traconite-ki. Ipoña Lisanas, ijiwatziri Abilinia-ki. ² Iriima Anás itsipatakari Caifás ijiwatziri Ompiratasorintsitaari. Aripaiti iñaanashiritakiri Pawa itomi Zacarías iitachari Juan janta otzishimashiki. ³ Irojatziri ikinantanakari Juan intatsikirona Jordán, ikinkithatakotziro owiinkaataantsi, ikantzi: “Powiinkaawintaiyaari Awinkathariti, powajyaantairo pantayitziro kaaripirori, ari impiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwaiwitaka”. ⁴ Tima iro josankinatakiri pairani Isaías Kamantantanari, ikantaki:

Ikaimakaimatapaaki otzishimashiki, ikantantaitzi:

Powamiithatainiri Pinkathari tsika inkinapaaki,

Pinkimitakaantiro jotampatzikaitziro aatsi.

⁵ Onkamiithapathayitai otinkanaayitzi,

Owintiniyitai otzishi.

Tampatzika onkantayitaiya aatsi okaatzi tzipiwitachari,

Mamiripankaa onkantaiya.

⁶ Ari jiñiuro maawoni atziri tsika ikanta Pawa jowawisaakotantzi.

⁷ Ikantayitawakiri atziri pokayitaintsiri jowiinkaatya: “Tii pikamiithashiritaiyini iiroka, pikimitashitakari maanki. ¿Piñaajaantzi iiro jowasankitaitzimi? ⁸ Imapirorika powajyaantairo tsika pikantawita pairani, pinkamiithashiriyitai, pinkimityaawo pankirintsi kithokitatsiri. Iro pikantashiriwaitashita: ‘Aña naaka icharinini Abraham, tii okowapirotzi nowajyaantairo nokaaripiroshiriwaitzi’. Pinkimi nonkanti: ‘Iro pikantakaapirowaita piñaajaanti iiroka ikowapirotani Pawa, aña kantatsi jatziritakairo mapi, iro impoyaataimini incharinitaiyaari Abraham-ni’. ⁹ Iirorika pikimitawo pankirintsi kithokitatsiri, ichikakaitawo chacha pankirintsiponkitziki kaari kithokitatsini, ompoña jagaitiro intagaitiro”.

¹⁰ Ikanta atziripaini josampitanakiri, ikantziri: “¿Iitama nantairi?” ¹¹ Ari jakanakiri, ikantzi: “Tzimatsirika apiti piithaari, pimpiri apaani kaari otzimimotzi. Tzimatsirika powanawo, ari pinkimitaakiro iijatzi”. ¹² Ipoña ipokaiyakini kowakotziriri iyyininka kiriiki ikowi jowiinkaatyaa, ikanta-paakiri: “Pinkathari, ¿iitama nantairi naaka?” ¹³ Ikantakiri: “Iiro panaakairo ikantaitakimiri onkaati pikowakotantziri”. ¹⁴ Ikanta owayiriiti Roma-jatzi, josampitakiri iijatzi, ikantziri: “Naaka, ¿iitama nantairi?” Jakanakiri, ikantzi: “Iiro pasaryiimatanta, iiro pithiyyakotantzi iijatzi onkantya paapithatantyaariri atziri tsikarika oitya. Pinkimoshiriwintiri ikaatzi ipinayiitzimiri iiroka”.

¹⁵ Ojyiki atziri aamaakowintakariri Juan, ikantashiritaiyini: “¿Kaarima jirika Cristo?” ¹⁶ Ari ikantanakiri Juan maawoni atziri: “Naaka apa nowiinkaantantawo jiña. Iro kantzimaitacha, aatsikitaki mapirotzirori ipinkatharintsitzi, nopinkathatsitataikari naaka. Tii onkantaajaiti inkimitakaantina naaka jimpiratani onkantya nonothopaitsitantyaariri i-zapatoti. Iriitaki kimitakaantironi jowiinkaantantayiiimiri Tasorintsinkantsi, iijatzi paampari. ¹⁷ Tima aririka oyiipatiro awankiri, otikakitziro, ompoña atayiro opintakiiriki. Iro aaki okithoki, otikitakiro, owakoyitakiro. Ari inkimitagairi Awinkathariti iijatzi, jinashiyitaiyaari atziri. Inishironkayitairi inkaati kimisantanaairini, iriima kaari owajyaantironi ikaaripiroshiriwaitzi, intagairi paampariki kaari tsiwakanitatsiri”.

¹⁸ Ojyiki ikaminaantaki Juan ikinkithatakotziniri atziripaini Kamiithari Ñaantsi. ¹⁹ Ari ikimitaakiri iijatzi Herodes pinkatharitatsiri, ikisawitakari, jaakiro Herodías iinawitari Felipe iririntzi. Tima tzimatsi iijatzi ojyiki pashini kaaripirori jantayitakiri. ²⁰ Iro owatsipirotakirori jantakiri Herodes jomontyaakaantakiri Juan.

Jowiinkaata Jesús (Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹ Ikanta jowiinkaayitziiri Juan ojyiki atziri, ari jowiinkaatakari Jesús irirori. Jamanaminthaita Jesús, kimiwaitaka ashitaryaanakityaami inkiti, ²² iñaitatzi ipokashitakiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki jinoki ikimitapaakari shiro. Ikimaitatzi inkitiki ikantaitanaki: “Iirokatakari Notomi nitakopirotoni. Owanaa nokimoshiriwintakimi”.

Ichariniyitari Jesús (Mt. 1.1-17)

²³ Jitananakawori Jesús jantayitakiri, ari tzimaki 30 josarintsiti. Ikantayitziiri iri tomintakariri José. Tomintanakariri José jiita Elí, ²⁴ tomintanakariri Elí jiita Matat, tomintanakariri Matat jiita Leví, tomintanakariri Leví jiita Melqui, tomintanakariri Melqui jiita Jana, tomintanakariri Jana jiita José, ²⁵ tomintanakariri José jiita Matatías, tomintanakariri Matatías jiita Amós, tomintanakariri Amós jiita Nahum, tomintanakariri Nahum jiita Esli, tomintanakariri Esli jiita Nagai, ²⁶ tomintanakariri Nagai jiita Maat, tomintanakariri Maat jiita Matatías, tomintanakariri Matatías jiita Semei, tomintanakariri Semei jiita José, tomintanakariri José jiita Judá, ²⁷ tomintanakariri Judá jiita Joana, tomintanakariri Joana jiita Resa, tomintanakariri Resa jiita Zorobabel, tomintanakariri Zorobabel jiita Salatiel, tomintanakariri Salatiel jiita Neri, ²⁸ tomintanakariri Neri jiita Melqui, tomintanakariri Melqui jiita Adi, tomintanakariri Adi jiita Cosam, tomintanakariri Cosam jiita Elmodam, tomintanakariri Elmodam jiita Er, ²⁹ tomintanakariri Er jiita Josué, tomintanakariri Josué jiita

Eliezer, tomintanakariri Eliezer jiita Jorim, tomintanakariri Jorim jiita Matat, ³⁰ tomintanakariri Matat jiita Leví, tomintanakariri Leví jiita Simeón, tomintanakariri Simeón jiita Judá, tomintanakariri Judá jiita José, tomintanakariri José jiita Jonán, tomintanakariri Jonán jiita Eliaquim, ³¹ tomintanakariri Eliaquim jiita Melea, tomintanakariri Melea jiita Mainán, tomintanakariri Mainán jiita Matata, tomintanakariri Matata jiita Natán, ³² tomintanakariri Natán jiita David, tomintanakariri David jiita Isaí, tomintanakariri Isaí jiita Obed, tomintanakariri Obed jiita Booz, tomintanakariri Booz jiita Salmón, tomintanakariri Salmón jiita Naasón, ³³ tomintanakariri Naasón jiita Aminadab, tomintanakariri Aminadab jiita Aram, tomintanakariri Aram jiita Esrom, tomintanakariri Esrom jiita Fares, tomintanakariri Fares jiita Judá, ³⁴ tomintanakariri Judá jiita Jacob, tomintanakariri Jacob jiita Isaac, tomintanakariri Isaac jiita Abraham, tomintanakariri Abraham jiita Taré, tomintanakariri Taré jiita Nacor, ³⁵ tomintanakariri Nacor jiita Serug, tomintanakariri Serug jiita Ragau, tomintanakariri Ragau jiita Peleg, tomintanakariri Peleg jiita Heber, tomintanakariri Heber jiita Sala, ³⁶ tomintanakariri Sala jiita Cainán, tomintanakariri Cainán jiita Arfaxad, tomintanakariri Arfaxad jiita Sem, tomintanakariri Sem jiita Noé, tomintanakariri Noé jiita Lamec, ³⁷ tomintanakariri Lamec jiita Musalén, tomintanakariri Musalén jiita Enoc, tomintanakariri Enoc jiita Jared, tomintanakariri Jared jiita Mahalaleel, tomintanakariri Mahalaleel jiita Cainán, ³⁸ tomintanakariri Cainán jiita Enós, tomintanakariri Enós jiita Set, tomintanakariri Set jiita Adán, tomintanakariri Adán iriitaki Pawa.

4

Inkaaripiroshiritaitirimi Jesús (Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

¹ Ikanta ipiyaa Jesús ipoñagaawo Jordán, isaikashiritantakari Tasorintsinkantsi. Ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, jataki otzishimashiki. ² Ari isaikakiri okaatzi 40 kitijiyiri, irojatzi ikowawitantakari kamaari inkaaripiroshiritakairimi. Tima tikaatsi jowaiya janta, owamaimatakiri itajyi. ³ Pokaki kamaari, ikantawitapaakari: “Imapirotatyaarika Itomintzimi Pawa, pimpiyiro tanta jiroka mapi, poyaawo”. ⁴ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsi osankinarintsi kantatsiri: Tii apaniro okowityiimotari atziri joyaawo tanta, iro kowapirotajaantachari ankimisantairo maawoni ikantairi Pawa”. ⁵ Ipoña kamaari jaanakiri Jesús tonkaariki otzishiki, jookotakiniri okoñaatapaintzi maawoni nampitsi ipinkathariyitzi atziriiti. ⁶ Ikantziri: “Ari nonkantakaatyaawo impinkathayitaimi maawoni piñaayitakiri, ari nompakimiro iijatzi jowaniinkawo. Tima irootaki jashitakaitakinari naaka maawoni, ari onkantaki nompiri itzimirika nokowiri. ⁷ Aririka potzirowashitakina pimpinkathatina, maawoni okaatzi piñaakiri, iirokara ashitanaiyaarini”. ⁸ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Tzimatsi osankinarintsi, kantatsiri: Ampinkathatiri Awinkathariti Pawa, iri ankimisanti apaniroini”. ⁹ Ipoña kamaari jaanakiri nampitsiki Jerusalén, isaikakaakiri jinoki otawan-toki tasorintsipanko, ikantapairi: “Imapirorika Itomintzimi Pawa, pimitai isaawikinta. ¹⁰ Tima tzimatsi osankinarintsi, kantatsiri: Jotyaaantimiri Pawa imaninkariti aamaakowintimini, ¹¹ Iri thomaawakimini, Iiro pontajantapaaka mapiki”.

¹² Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Aritaki ikantaitaki pairani: Tii okamiithatzi piñaantashiwaityaari Piwinkathariti Pawa”.

¹³ Ikanta kamaari tii ikitsirinkashitari Jesús inkaaripiroshiritakairi, jintainaryaapaintari.

Jitanakari jantayiziri Jesús
(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴ Ikanta ipiyaa Jesús Galilea-ki, otyaantanakari ishintsinka Tasorintsinkantsi. Othonka ikimakoitanakiri maawoni. ¹⁵ Jiyotaantayitaki maawoni tsika japatotapiintaita. Thaaminta ikantawintaitari maawoni.

Ipiyaa Jesús Nazaret
(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶ Ikanta Jesús piyaa inampiki Nazaret tsika jantaritaki. Okanta kiti-ijyiri jimakoryaantaitari, jataki Jesús japatotapiintaita, tima iro jamitapiintakari irirori. Ari ikatziyanakari iñaanatiro osankinarintsi. ¹⁷ Ipayiitakiri josankinari Kamantantaniri Isaías-ni. Ikanta japinairyaakiro osankinarintsi, iñaatziro josankinaitakiro, kantatsiri:

¹⁸ Isaikantana naaka Itasorinka Awinkathariti, Tima iri saipatziitotakinari okantantari nokinkithatakotainiri ashironkainkari Kamiithari Ñaantsi.

Irijatzi otyaantakinari nowawisaakoyitairi okantzimoniintashiriwaitari.

Nonkamantayitairi jaakaantaitziri tsika inkantaiya jookakaawintaitziri.

Impoña naminakaayitairi kaari aminatsiri,

Nosaikakaashiwaitaiyaari ikaatzi jompirayitairi.

¹⁹ Nokinkithatakoyitairo tsikapaiti jaapatziyantai Awinkathariti.

²⁰ Ipoña japinaitanairo Jesús osankinarintsi, ipanairi kinkithatakaantapiintatsiri, saikanaki. Iyokitzi ikanta jaminanaki maawoni atziri ikaatzi saikaintsiri japatotapiintaita. ²¹ Ari jitanakawo ikantanakiri: “Imonkaatzimoyitakimi iroñaaka jiroka osankinarintsi okaatzi pikimakiri”.

²² Iyokitzi ikanta jaminaitanakiri Jesús, tima kamiitha okanta ikinkithatakoyitzi. Ojyiki kinkithatakoyitanakiriri kamiithaini. Ikantayitzi iijatziri: “¿Kaarima jirika itomi José?” ²³ Irojatziri ikantantanakariri: “Kimitaka ari pinkantakina: ‘Incha aawintantzinkari paawintya iiroka. Tima ojyiki nokimakowintakimi pantayitakiri Capernaum, incha pantapairo iijatziri pinampiki’ ”.

²⁴ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Imapirotatya nonkantimiri, ‘jashi jowatziro kamantantaniri tii ipinkathaitziri inampiki tsika isaikayitzi ijyininka’.” ²⁵ Tima imapirotatya jiroka, pairani iinta isaikawitani Elías, tii omparyaagairanki inkani Israel-ki anaaniintanakiro mawa osarintsi, antawoiti itajyaaniintaitaki.

Ojyiki kamatsiri oimi tzimawitachari janta,* ²⁶ iro kantzimaitacha, tii jotyaaantaitziri Elías-ni jiyaatashitiro kamatsiri oimi, apa jotyaaantaitakiri nampitsiki Sarepta saikatsiri Sidón-ki, osaikiranki tsinani kamatsiri oimi kaari ijyininkata. ²⁷ Ari okimitakari iijatziri iinta isaikawita Kamantantaniri Eliseo, tzimawitacharanki Israel-ki ojyiki mantsiyari pathaawaitatsiri.

Iro kantzimaitacha tii jotyaaantaitziri Eliseo joshinchagai apaani, apa jotyaaantaitakiri isaiki Naamán kaari ijyininkata poñaachari nampitsiki Siria, joshinchagairi”. ²⁸ Ikanta ikimaiyakini ikaatzi saikaintsiri japatotapiintaita, antawoiti ikisaiyanakani. ²⁹ Ikatziyaiyanakani, jagaitanakiri Jesús iwiyaathapita nampitsi, ikinakagaitanakiri tsika osaiki impiita jotziriyaitirimi. ³⁰ Iro kantzimaitacha Jesús, ishiyapithatanakari josatikantanakari niyankiniki, jatai.

* **4:25** Kantakotachari jaka ‘anaaniintanakiro mawa osarintsi’ irojatziri ikantaitziri mawa osarintsi ipoña awisaniintaki 6 kashiri.

Atziri piyarishitatsiri
(Mr. 1.21-28)

³¹ Ikanta Jesús oirinkanaa nampitsiki Capernaum saikatsiri Galilea. Jiyotaantayitapai kitiiyyiriki jimakoryaantaitari. ³² Tima tii omaanta ishintsinka jiyotaantzi, iyokitzi ikanta atziriiti. ³³ Okanta janta tsika japatotapiintaita, ari isaikakiri atziri piyashiritatsiri, kaimanaki shintsiini irirori, ³⁴ ikantzi: “Piñaashitina Jesús Nazaret-jatzi, niyotzimi naaka iirokataki itasorintsiti Pawa. Iro pipokantari jaka papirotaiyinani”. ³⁵ Ikisanakiri Jesús, ikantanakiri: “¡Pimairiti piyari, piyaatai! Tyaanaki atziri jintainaryaanakari iwiyariti, tii jomantsiyiimaitari”. ³⁶ Iyokitzi ikantaiyanakani, ikantawakaiyani: “¿Iitatyaakama jirika? Joitsinampairi jomishiyiri piyari jiñaashinchiinkatakiri”. ³⁷ Ari ithonka ikimakoyiitanakiri Jesús maawoni nampitsiki okaatzi saikatsiri janta.

Jesús joshinchagairo riyoti Pedro
(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸ Ipoña ishitowanaki Jesús japatotapiintaita, tyaapaaki ipankoki Simón. Okanta iroori riyoti Simón, imatakiro antawoiti saawakitaantsi. Ikwakoitakiri Jesús joshinchaapairo. ³⁹ Joiyotashitanakawo omaryaaka, kimiwaitaka iñaashinchiinkatatyiiromi saawakitaantsi. Kaatakotanaki osaawawita, piriintanaka aminayitawakiniri oitarika ompawakiriri.

Joshinchaayitziri Jesús mantsiyaripaini
(Mt. 8.16-17; Mr. 1.31-34)

⁴⁰ Okanta otsiniriityaanaki, jamaitapaakiniri Jesús oiyiki atziri kantashiwaiyitachari imantsiyari. Ikanta iñaawakiri Jesús, apa jotirotantawakari kapichiini jako, shintsiyitanai. ⁴¹ Oiyiki jomishitowitakiri iijatzi iwiyariti, antawoiti ikaimayitzi piyari, ikantzi: “¡Itomi Pawa pinatzi!” Iro kantzimaitacha Jesús, ikisayitakiri piyari, tii ishinitziri iñaawaiti, tima jiyotzi irirori piyari iriitaki Cristo.

Jiyotaantzi Jesús maawoni Galilea-ki
(Mr. 1.35-39)

⁴² Okanta okitiiyyitamanai, ananinkanaki Jesús apaniroini ikinanaki otzishimashiki. Oiyiki aminaminatairiri tsikarika ikinaki. Ikanta jiñiitairi tsika isaiki, tii ishiniitzi jiyaatai. ⁴³ Irojatzi ikantantanakari Jesús: “Ontzimatyii inkimaitiro iijatzi pashiniki nampitsi Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri ipinkathariwintantai Pawa. Tima irootaki nopokantakari naaka jaka”. ⁴⁴ Iikiro jiyaatakaanakitziiro Jesús ikinkithatanaki pankotsiitiki japatotapiintaita okaatzi saikatsiri Galilea-ki.

5

Kaari jiñaitapiintzi shiryaaataantsi
(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

¹ Okanta kitiiyyiri, isaiki Jesús inkaarithapiyaaki Genesaret. Jawitsinaimatakiri atziri ikaatzi piyowintakariri ikimisantziro iñaani Pawa. ² Ari jiñaaki Jesús apiti pitotsi opiryatakotaki opaayaaki. Tikaatsi otitanyawoni, tima ikiwaiyatziironi ishiryaaaminto. ³ Otitapaaka Jesús pitotsiki. Tima iri ashitawori Simón jiroka pitotsi, ikantakiri jotyaaantiro kapichiini niyanki. Ari isaikantanakawo Jesús pitotsi, jitanaawo jiyotaayitanairi atziri. ⁴ Ikanta ithonkanakiro jiyotaantzi, ikantzi: “Simón, paanakiro pipito niyanki inkaari, ari pishiryaaatiri”. ⁵ Ari jakanaki Simón, ikantzi:

“Ari noshiryaawitaka tsiniripaiti, tikaatsi nayiri. Iiroka kantanari, ari-taki nimatakiro”. ⁶ Jimatakiro ishiryaaatzi, jaaki oyyiki shima, irootaki onthatyiimatimi ishiryaaaminto. ⁷ Ikaimawakotairi itsipatapiintari ishiryaaatapiintzi jimitakotiri. Ikanta jiyaatashitanakiri, ikinakotaiyakini pashiniki pitotsi, ijaikitakiro apitiroiti, iroowitainchami intsitsiyakotaiyini. ⁸ Ikanta jiñaakiro Simón Pedro awisaintsiri, jotzirowashitanakari Jesús, ikantanakiri: “Pintainkapithatina pinkatharí, kaaripiroshiriri ninatzi naaka”. ⁹ Tima antawoiti ithaawanaki Simón jiñaaki jaaki oyyiki shima. Ari ikimitakari iijatzi maawoni itsipataiyarini. ¹⁰ Jimatsitanakawo Jacobo iijatzi Juan, itomipaini Zebedeo, tima iri itsipatakari Simón. Iro kantzimaitacha Jesús ikantanakiri Simón: “Iiro pithaawashiwaita, onkimitaiyaawo iroñaaka irimi atziri noshiryaatakagaimiri”. ¹¹ Ikanta jaatakotaiyapaani, jookawintanakiro maawoni, jyaataiyanakirini Jesús.

Joshinchagairi Jesús imatziri pathaawontsi
(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹² Okanta pashini kitiiyyiri jariitaka Jesús nampitsiki, ari ipokakiri imatziri pathaawontsi. Ikanta jiñaapaakiri Jesús, jotzirowashitapaakari, ikanta-paakiri: “Pinkatharí, pikowirika, poshinchagaina”. ¹³ Ipoña jakotanaki Jesús, jantantakari kapichiini jako, ikantziri: “Nokowi, pishintsitai”. Ishitakotanaki ipathaawita. ¹⁴ Ari ikantziri: “Tii nokowi pinkinkithatakotina. Apatziro powanakiro piyaatashitiri Ompiratasorintsitaari, pimonkaatiro josankinatakiri Moisés-ni, paanaki pinkitiwathatantaiyaari, onkantya jiyotantaityaari shintsitaimi”. ¹⁵ Iro kantzimaitacha ikimakoyiitanakiri intaina Jesús. Oyyiki atziri piyowintakariri ikimisantziri. Ikowaiyini joshinchaayitainiri iijatzi imantsiyaritipaini. ¹⁶ Iro kantacha Jesús joshitaapiintaka irirori otzishimashiki, ari jamanari.

Joshinchagairi Jesús kisopookiri
(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷ Okanta pashini kitiiyyiri jiyotaantzi Jesús, ari isaikaiyakini Fariseo itsipayitakariri Yotzinkariiti, poñaayitachari nampitsiki Galilea, Judea, iijatzi Jerusalén-ki. Tima otyaantakariri Jesús ishintsinka Awinkathariti, kantatsi joshinchaayitiri mantsiyari. ¹⁸ Ipoña jariitaiyapaakani atziri jinatakotakiri shitashintsiki apaani kisopookiri. Ikowawitaiyakani intyaakaapaakirimi pankotsiki, jomaryaakotirimi isaikaki Jesús. ¹⁹ Tii okantatzi intyaakairi, tima oyyiki atziri piyotaincha. Jatiitakaanakiri jinoki pankotsiki, jimoontakiro pankotsi, jowayiitakotakiri mantsiyari josatikantanakari piyowintakariri Jesús. ²⁰ Ikanta Jesús jiyotakoshiritawakiri oyyiki jawintaakari, jiñaanatawakiri mantsiyari, ikantziri: “Ajyininká, ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwitaka”. ²¹ Ikanta ikimawaki Yotzinkariiti itsipayitakariri Fariseo, ikantashiritaiyanakini: “Ithainkatziiri Pawa jirikawí. Tima tikaatsi kantironi impiyakotantiro kaaripirori, apaniroini ikantakaawo Pawa”. ²² Iro kantzimaitacha Jesús jiyoshiritakotakiri, ari josampitziri: “¿litama pikinkishiriwaitashitantari?” ²³ ¿Tiima okamiithatzi nonkanti: ‘Ipiyaakoitaimiro pikaaripiroshiriwitaka?’ Irooma pikowiri nonkantiri: ‘Pinkatziyi, piyaatai’. ²⁴ Iroñaaka piyotiri Itomi Atziri otzimimotziri ishintsinka, ari impiyakotairi kaaripiroshiriwitachari”. Ipithokashitanakari mantsiyari, ikantziri: “Pinkatziyi, paanairo pishitashi, piyaatai”. ²⁵ Piriintanaka kisopookiri, jaanairo ishitali jomaryaantawitari. Ifñaitawairi jiyaatai ipankoki, kimoshiri ikantawintanakari Pawa. ²⁶ maawoni

atziripaini iyokitzi ikantaiyanakani, ikimoshiriwintanakiri iriroriiti Pawa. Ithaawankakiini ikantaiyini: “Tii añaapiintziro kimityaawoni jiroka”.

Jaantaitanakariri Leví
(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷ Ikanta ishitowanai Jesús, jiñaapaakiri iitachari Leví isaiki irirori ikowakotziri kiriiki ijyininka, ikantapaakiri: “Poyaatina”. ²⁸ Katziyanaka Leví, jookanakiro maawoni, joyaatanakiri.

²⁹ Ipoñaashitaka Leví, jaanakiri Jesús joimoshirintya ipankoki itsipataanakari jiyotaani. Ari jiyaatsitakari iijatzi oyyiki kowakotziriri kiriiki ijyininka, oyyiki jatayitaintsiri pashini. Ari ikaataiyakini jowaiyani. ³⁰ Ikanta Fariseo itsipatakari Yotzinkariiti, jiñaanaminthatakiri jiyotaani Jesús, ikantziri: “¿Litama pitsipatantariri powaiyani kaaripiroshiriri, kowakotziriri kiriiki ijyininka?” ³¹ Ipoña jakanaki Jesús irirori, ikantanakiri: “Aririka imantsiyati atziri, ipokashitziri aawintantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsi tikaatsi inkowi irirori. ³² Tii apa nompokashitiri kamiithashiriri naaka nonkaimashiriyitairi, aña nopokashitatziiri kaaripiroshiriri nonkaimashiritairi jowajyaantairo kaaripirori”.

Ikinkithatakotziro Jesús itziwintaita
(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³ Ipoña josampiitakiri Jesús, ikantaitziri: “¿Litama kaari itziwintanta piyotaani? Iriima jashi Juan, ipoña jashi Fariseo-paini, owanaa itziwintapiintaiyani irirori, jamanaiyani iijatzi. Noñiri piyotaani iiroka, tii itziwintanita, owawaiyitacha, irawaitatsi imiri”. ³⁴ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Aririka intsipataityaari aawakaachari, ¿arima jowashiriniintaitatya? ³⁵ Aryaajaini paata, aririka jagaitakiri iimintaitari, aripaiti intziwintaitya”.* ³⁶ Ipoña joyyakaawintanakiniri Jesús, ikantziri: “Apaani pajatori ikithaataitari, aririkami jowapatankaitantyaawo osapi owakiraari, ari imapirotanatya osagaanaki aririka amithatanatya owakiraari. Tii okamiithapirotakairo pajatori ikithaataitari jowapatankaitantyaawomi owakiraari. ³⁷ Tii inkamiithati iijatzi pajatori mishinantsinaki jowantayiityaawo iiryaatatsiri imiritaitari. Aririka jowantayiityaawo, ari isanaryaanaki, apaawaitashitanatya imiritaitari, iijatzi inkimitatya mishinantsinaki irirori. ³⁸ Iri kamiithatatsi owakiraari mishinantsinaki jowantayiityaawo iiryaari imiriitari. Iro iiro japaawaitanta apitiroiti. ³⁹ Ikaatzi amitawori imiritawo poitatsiri, iiro jamiitaawo imiritaiyaawo iiryaari. Inkantapiinti: ‘Iro kamiithatatsi amirityaawo poiri’ ”.

6

Ikinkithatakotziro Jesús kitijiyiri jimakoryaantaitari
(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

¹ Okanta kitijiyiri jimakoryaantaitari, ikinaki Jesús pankirintsimashiki. Ikanta jiyotaanipaini joyiikitanaki okithoki, jamirokakitakiro onkini joyaawo. ² Tii inimotziri Fariseo-paini, josampitakiri ikantziri: “¿Litama poyiikitantawori? ¿Tiima piyotzi tii oshinitaantsitzi kitijiyiriki jimakoryaantaitari?” ³ Ari jakanaki Jesús, ikantanaki: “¿Tiima piñaanatakotziri iiroka ikanta pairani David-ni itsipayitakari ikaataiyini owamaimawitantakariri itajyi? ⁴ Ityaaki

* **5:35** Iriitaki Jesús ojyakaawintachari jaka. Iriitaki kimitakariri jaawakaayita atziri. Kantakotachari iijatzi jaka, aririka jaayitakiri iimintaitari, irijatzi kantakotacha aririka jowamaayitakiri, oyyiki jowashiriwaitanaty jiyotaanipaini.

tasorintsipankoki, jaakiro tasorintsitanta, jowakawo irirori, ipayitakiri iijatzi ikaatzi itsipayitakari. Tima tii oshinitaantsiwita jowaityaawo, apa jowapiintayitawo Ompiratasorintsitaari”. ⁵ Ipoña ikantaki iijatzi: “Jirika Itomi Atziri ipinkatharipirotsi irirori, janairo jiroka kitiiyjiri”.

Atziri kisowakori
(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶ Okanta pashini kitiiyjiri jimakoryaantaitari, ityaaki Jesús japatotapiintaita, jiyotaantapai iijatzi. Ari isaikakiri atziri kisowakotatsiri jakopiroriki. ⁷ Ikanta Yotzinkariiti itsipayitakari Fariseo, aamaani jowakiri Jesús jiñiiri aririka joshinchagairi mantsiyari kitiiyjiriki jimakoryaantaitari, onkantantyaari inkantakotiri. ⁸ Iro kanzimaitacha Jesús, jiyotaki irirori iita ikinkishiriyitakari. Ikaimakiri atziri kisowakori, ikantziri: “Pimpoki, posatitya niyanki”. Pokapaaki kisowakori, ikatziyapaaka. ⁹ Ipoña ikantzi Jesús: “Tzimatsi nosampitaiyimini: ¿Otzimikama shinitaantsitatsiri antiri kitiiyjiri jimakoryaantaitari? ¿Tiima okantzi anishironkatanti, irooma kamiithatatsi owamaanti? ¿Iroma okantzi antiro kamiithari, irooma kamiithatatsi ankaaripirowaiti?” ¹⁰ Ikipoyaanakiri piyowintakariri, ipoña jiñaanatanakiri mantsiyari, ikantziri: “Pinthaaryaawakotai”. Matanaka, akotsitanai kamiitha. ¹¹ Iro kanzimaitacha jirikapaini, antawoiti iki-saiyanakani. Ikinkithawaitaiyakini tsika inkantiri Jesús.

Jiyoshiitaki Jesús 12 Jotyaantapirotani
(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹² Ipoña itonkaanaki otzishiki jamañaari Pawa. Ari jaakowintakawo maawoni tsiniripaiti jamana. ¹³ Okanta okitiiyjitamanai, japatotakiri maawoni jiyotaani. Ari jiyoyaaki ikaatzi 12, iriitaki jiiytakiri Otyaantapirotani. ¹⁴ Jirika ikaatzi jiyoyaakiri: Simón, iri jiiytakiri Pedro. Ipoñaapaaka Andrés iririntzi Simón. Ipoñaapaaka Jacobo itsipataakiri Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, Jacobo itomi Alfeo. Ipoñaapaaka Simón jiiitaitziri kisakowintantani, ¹⁶ ipoñaapaaka Judas iririntzi Jacobo. Ipoñaapaaka iijatzi Judas Iscariote, pithokashitaiyaarini paata.

Ikinkithatakairi Jesús oiyiki atziri
(Mt. 4.23-25)

¹⁷ Ipoña joirinkaiyaani Jesús itsipataari jiyotaani. Ari isaikaiyapaakini owintinipathatzi. Oiyiki atziri piyowintapaakariri, Judea-jatzi, Jerusalén-jatzi, Tiro-jatzi iijatzi Sidón-jatzi. Ipokaiyakini jirikapaini inkimiro ikinkithatakotziri Jesús, ikowaiyatziini iijatzi joshinchaayitairi imantsiyaritipaini. ¹⁸ Tima ikaatzi piyarishiritatsiri, joshinchaayitairi. ¹⁹ Ikowaiyakini atziri jantantawatyaari kapichiini jako, tima otzimimotziri Jesús itasorinka, joshinchaayitakiri maawoni.

Ikinkithakoitziri kimoshiritaatsini iijatzi ashironkaachani
(Mt. 5.1-12)

²⁰ Ipoña Jesús ikimpoyaanakiri jiyotaani, ikantziri: “Kimoshiri pinkantaiya ashironkainkari, tima iirokatakai ñagaironi impinkathariwintantani Pawa.

²¹ Kimoshiri pinkantaiya piñaawitawo iroñaaka pitajyaaniintawaitzi, tima irootaintsi piñiiri pinkimaniintaiya. Kimoshiri pinkantaiya piñaayiwitawo piraaniintawaita iroñaaka, tima irootaintsi piñiiri pishirontawaitaiya.

²² Kimoshiri pinkantaiya onkantawitatya piñaawitawo iroñaaka inkisani-intayitimi, jookathaitimi, inkawiyawaitaitimi, imanintawaitaitimi, okantakaantziro poshiritaari Itomi Atziri. ²³ Thaaminta pinkantayitaiya, pinkimoshiriyitai, tima Pawa pinayitaimini inkitiki. Pinkinkishiritakotyaawo tsika ikantayitakiri pairani itayitakawori Kamantantaniri, irootaki awijyimotimini iijatzi iiroka iroñaaka.

²⁴ ¡Inkantamachiitiri ajyaagantzinkariiti! Tima aritaki iñaayitakiro iroñaaka inintaawaiyitaka.

²⁵ ¡Inkantamachiitiri ikaatzi ñiirori iroñaaka ikimaniintayita! Tima ari iñiirori paata irirori intajyaaniintai. ¡Inkantamachiitiri ikaatzi ñaayitziirori iroñaaka ishirontawaita! Ari iñiirori paata inkimaatsiwaitaiya, ari jiraawaitaiyaari iijatzi.

²⁶ ¡Inkantamachiitiri ikaatzi jasagaawintaitari iroñaaka! Tima ari ikimitaawitakari pairani kimitakowitariri Kamantantaniriiti”.

Pitakotyaari kisanintayitzimiri
(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷ “Iro kantzimaitacha pinkimi nokantzi naaka: Pitakotaiyaari ikaatzi kisanintayitzimiri, paapatziyaiyaari. ²⁸ Iiro pipiyatari kijyimawaitzimiri. Pamanakoyitaiyaari thiiyakowintzimiri. ²⁹ Aririka impajaitimi kajyitapooki, pishinityaari japitiroryaapootimi impajatimi. Aririka inkowaiti jagaitiro piithaari posaawantapiintari, pishinitiniri jaanakiro pikithaatakari iijatzi. ³⁰ Aririka inkantayitimi: ‘Pimpina’, kamiithatatsi pimpimantaniti. Aririka jayitaitimiro pashitari, kamiithatatsi iiro pikiñaanikowintziro. ³¹ Pikowirika jitakoyitimi, pitawatyaawo iiroka pitakotantya.

³² Iriirika pitakotashitayitimi ikaatzi itakoyitzimiri iiroka, ¿Kamiithatakima jiroka? Aña tii, tima iro jimatapiintakiri kaaripiroshiriri. ³³ Iriirika paapatziyashitayitimi ikaatzi aapatziyimiri iiroka ¿Kamiithatakima jiroka? Aña tii, tima iro jimatapiintakiri kaaripiroshiriri. ³⁴ Aririka inkantaitimi: ‘Pimpawakinawo, ari noipiyaimi’, impoña pimpawakiri tima piyotzi ari jimataimi iiroka paata. ¿Kamiithatakima jiroka? Aña tii, tima iro jimatapiintziri kaaripiroshiriri. ³⁵ Pitakoyitaiyaari iiroka kisayitzimiri, iiro pipiyatari. Pimpimantaniti aririka inkamitayitimi, iiro poyaawinta jimayitaimi iiroka. Antawoiti impinayitaimi, itomitaimi Jinokijatzi. Imapiro jitakoyitakari irirori maawoni kaaripiroshiripaini. ³⁶ Ikimita Ashitairi jitakotanta, ari pinkimitanaiyaari iiroka”.

Ikinkithatakotziro Jesús ookimotaantsi
(Mt. 7.1-5)

³⁷ “Iiro pookimotantzi, jimaitzimikari iiroka paata. Iiro piyakowintantzi, jimaitzimikari iiroka paata. Aririka pimpiyakotanti, ari jimayitaimi iiroka paata. ³⁸ Pimpimantanitai, tima ari jimayitaimi iiroka paata, janaakaayitaimiro iiroka okaatzi pipimantakiri. Tzimatsirika pantakiri, ari inkimiyitaimi paata iiroka”.

³⁹ Ipoña jojyakaawintanakiniri Jesús, ikantzi: “¿Kantatsima inkathatawakaiya kaari aminatsini? ¿Tiima ari imparyaaki apitiroiti omoonakiki? ⁴⁰ Tii iñaitzi apaani iinirori jiyotaitziri janaakotiri yotairiri. Irooma paata aririka jiyotaapiroitakiri ari inkimitaiyaari yotairiri pairani. ⁴¹ ¿Litama pikowantari pamininiri pashini tyaakitachari jokiki? Pitawatyaawo iiroka paawairo antawo inchapitoki tyaakitakimiri. ⁴² Tima iiro okantzi pinkantiri pijyininka: ‘Pimpoki, nayimiro tyaakitakimiri pokiki’. Aña tzimatatatsi pokiki iiroka antawo inchapitoki tyaakitakimiri.

¡Thiyyinkari! Pitawaiyaawo paawairo iiroka tyaakitakimiri pokiki, inkini pamininiri pijyininka tyaakitainchari kapichiini jokiki”.

Ari jiyoitzirori onkithokitanakirika

(Mt. 7.15-20)

⁴³ “Inchato saankanatatsiri ojyooki, tii iñaitziro onkaaripiroti okithoki. Irooma inchato sampiyashitatsiri, tii kamiithaini iñaitiro onkithokiti. ⁴⁴ Tima okaatzi kamiithayitatsiri chochoki, tii okamiithawaitashita apaniroini, aña iro kantakaawori owaato okamiithatzi iroori. ¿Añiiroma higo onkithokitantyaawo owaato kitochii? ¿Kantatsima uva okithokitantawo kitochii ijatzi? ⁴⁵ Ari ikimiyitanaari kamiithashiriri ikinkishiritapiintawo kamiithari, irootaki okamiithatantari jantayitziri. Iriima kaaripiroshiriri tii ikinkishiritapiintawo kamiithari, irootaki okaaripirotantari jantayitziri. Tima okaatzi ikinkishiriyitari, irootaki iñaaniyitari ijatzi”.

Ikinkithatakoitziri apiti owatzikirori ipanko

(Mt. 7.24-29)

⁴⁶ “¿Litama ikantantayitanari: ‘Pinkathari, pinkathari?’ Tiimaita jantaitanawo okaatzi nokantayitziri. ⁴⁷ Tzimayitatsi matanairori okaatzi nokantayitziri. Jiroka ikimiyitanaari: ⁴⁸ Ikimitakari atziri witsikatsiri ipanko, ikiyashitakiro itzinkami okisopathatzi kipatsi, jowatzikakiro. Opoña opokaki antawoiti amaani, ookantapaakawo shintsiini pankotsi, tii iiwokiro. Tima jowatzikaitakitziro kamiithaini okisopathatzi kipatsi. ⁴⁹ Iriima piyakotzirori nokantayitziriri, kaari antanaironi. Ikimitakari atziri witsikawitachari ipanko, tiimaita ikiyashitziro inthomainta. Okanta opokaki antawoiti amaani, ookantapaakawo shintsiini, tyaanaki. Tii jiñaitairo”.

7

Joshinchagairi Jesús jotzikatani ijiwari owayiriiti

(Mt. 8.5-13)

¹ Aritaki ithonkanakiro Jesús ikinkithatakairi atziripaini, jatai nampit-siki Capernaum. ² Ikanta imantsiyataki jitakopirotoni jotzikatani ijiwari owayiriiti Roma-jatzi, irootaintsi inkamimi. ³ Ari ikimakowintakiri Jesús, jotyaantaki jantarikipiroti Judá-mirinkaiti, inkaimiri Jesús, joshinchagairiiti jotzikatani. ⁴ Ikanta jiyaatashitakiri Jesús, ikantapaakiri: “Okowapirotatya pimitakotiri ijiwari owayiriiti, ⁵ tima jaapatziyapiintakina, jiwitsikakina pankotsi tsika napatotapiinta”. ⁶ Ikanta Jesús, joyaatanakiri. Iro jaritiantyaarimi ipankoki, itonkiyotakari iyyininkathori ijiwari owayiri, iritaki pashini jotyaantakiri, ikantapaakiri irirori: “Jesús, ikantakaantzimi jiwari, ikantzi: ‘Kaaripirori ninatzi naaka, iiro pityaapankotana.* ⁷ Irootaki kaari niyaatashitantzimi noñiimi naaka. Apa nokowi piñaani pinkantakaantawakiri nompiratani, aritaki ishintsitai. ⁸ Tima tzimatsi ompiratanari naaka, tzimatsi ijatzi owayiri nompiratari naaka. Aririka nonkantiri: “Piyaati”, aritaki jiyaataki. Aririka nonkanti pashini: “Pimpoki”, aritaki impokaki. Aririka nonkantiri nonampiri: “Pantiro jiroka”, jimatziro jantziro’”. ⁹ Ikimawakiri Jesús, iyokitzi ikantanaka, ikantanakiri itsipatakari: “Iriitaki matakirori jirika ikimisantzi, tii itzimi jaka Israel-ki ajyininka kimityaarini jirika. Imapiro”. ¹⁰ Ikanta ipiyaiyani pankotsiki jotyaantaitakiri, iñaapaatziiri jotzikatani, shintsitai imantsiyawita.

Jañaakagairi Jesús iintsiti kamatsiri oimi

* **7:6** Jirika ijiwari owayiri kaari Judá-mirinka, pashinijatzi atziri jinatzi. Tima pairani Judá-mirinka, tii ityaapankotziri kaari iyyininkata.

¹¹ Ipoña ikinanaki Jesús nampitsiki itachari Naín, iri itsipayitaka jiyotaani. Ojyiki iijatzi atziripaini. ¹² Iro jariitzimataka nampitsiki, itonkiyotakotantaka jagaitziri kaminkari inkitaitiri, apintzi jinatzi otomitari tsinani kamatsiri oimi. Ojyiki atziri oyaatakirori jiroka tsinani. ¹³ Ikanta Jesús iñaawakiro tsinani, antawoiti jitakoshiritanakawo. Ikantziro: “Aritapaaki piraawaitaka”. ¹⁴ Ipokapaaki okaakiini, jotirotaapaakiro jowantaitakariri. Katziyaiyapaakani natakotziriri. Ikantzi Jesús: “Iwankarí, iiroka noñaanatzi, pimpiiriintai”. ¹⁵ Piriintanaa kamawitainchari ñaawaitanai. Ikathatanairi Jesús irojatzí inaanatiki. ¹⁶ Antawoiti ithaawaiyanakini ikaatzi ñaakiriri. Ikimoshiriwintanakiri Pawa, ikantaiyanakini: “Pokataiki ñaapirori Kamantantaniri”. Ipoña ikantaiyini iijatzi: “Pokataiki Pawa iri nishironkayitaini aaka”. ¹⁷ Ithonka ikimakoyiitanakiro jantakiri Jesús maawoni Judea-ki, iijatzi pashiniki nampitsi okaatzi saikanampitatsiri janta.

Jotyaantakiri Juan jiyotaani
(Mt. 11.2-19)

¹⁸ Ikanta Juan ikimaki irirori okaatzi awisaintsiri, ikamantakiri jiyotaanipaini. Ari jiyoshiitaki apiti jiyotaani, ¹⁹ jotyaantakiri josampitiri Jesús, inkantiri: “¿Irokama jiitaitziri ‘Pokatsini?’ Kaaririka iiroka, ¿Tzimatsima pashini naamaiyaari?” ²⁰ Ikanta ipokaiyakini, iñaapaakiri Jesús, ikantapaakiri: “Jotyaantakina Juan owiinkaatananiri nosampitimi: ¿Irokama jiitaitziri ‘Pokatsini?’ Kaaririka iiroka, ¿Tzimatsima pashini naamaiyaari?” ²¹ Tima iikiro joshinchaayitatzi Jesús kantawaiyitachari mantsiyari, ikaatzi piyarishiritatsiri, jokiryaakaayitai ojyiki kaari aminatsini iijatzi. ²² Irojatzí ikantantanakariri pokaintsiri: “Aririka piyaatai, pinkamantapairi Juan maawoni okaatzi piñaayitakiri iiroka nantakiri, okaatzi pikimakinari iijatzi. Tima naminakaayitairi kaari aminatsini, naniitakaayitairi kisopookiri, nokimakaayitairi ashikimpitari, noshinchaayitairi imatziri pathaawontsi, nañaakaayitairi kaminkari, nokinkithatakoyitainiri ashironkainkari Kamiithari Ñaantsi. ²³ Irootaki inkimoshiritantaiyaari inkaati kaari kisoshiriwintainani”.

²⁴ Ikanta ipiyaiyanaani jotyaantani Juan, josampitanakiri Jesús ikaatzi apatowintakariri, ikinkithatakotziri Juan, ikantziri: “¿Iitama pikinkishiritakotariri piñaakiri chapinki janta otzishimashiki? ¿Iriima piñaaki apaani kimitawori sawoo ojyiwatonkitakaawo tampiya okantakaantziro tii ithaamintashirita? ²⁵ ¿Piñaakirima jowaniinkatya ikithaataka? Tima maawoni ikaatzi nintaawaitachari, owaniinkapirowaitachari ikithaata, isaikapankotziri pinkatharintsi. ²⁶ Aña iro piyaatashitantakariri piyotaiyakini Kamantantaniri jinatzi. Tima jimapirotatziro irirori janaakiri Kamantantaniripaini. ²⁷ Iriitaki josankinatakoyiitaki pairani, iñaanatziro Pawa itomi, ikantzi:

Notomí, ari notyaantaki ityaawoni inkinkithatakotimi, Iriitaki witsikaantimini tsika pinkinapaaki iiroka.

²⁸ Nokantzi naaka: Atziriiti ikaatzi tzimawitainchari, tikaatsi apaani Kamantantaniri anairini jiyotanitakariri Juan. Iro kantzimaitacha inkaati ipinkathariwintairi Pawa inkitiki, tsinampashiritaatsiri janta, janaakotairi irirori Juan”. ²⁹ Jirika atziriiti jowiinkaayitakiri Juan itsipataakiri kowakoyitziiriri iyyininka kiriiki, jiyotanairi tampatzikashiriri jinatzi Pawa. ³⁰ Iriima Fariseo-paini itsipatakari Yotzinkariiti tii jishinita jowiinkaayitiri Juan, ari japaatziro okaatzi jantzimotantiri Pawa.

³¹ Ipoña ikantzi Pinkathari Jesús: “¿Iitama nonkimitakaantiriri jirikaiti?
³² Nonkimitakaantiri owajyaantawairintzi iintsi aririka jojyakaantawaiti

ikaatzi jiryaanitaiyini, inkantawakaiyaani: ‘Thami ajyowiwaiti amajyitiantyaari’. Iromaita ikowi. Impoña inkantawitya iijatzi: ‘Incha amampaawaitya owashiritantyaari’. Iro ikowimaita iijatzi. ³³ Iro jimayitakiri jirikaiti. Jiñaawitakari Juan, itzitapaakawo irirori owanawontsi, tii jimiritawo kachori, iro kantzimaitacha ikantakotaiyakirini: ‘Ipiyarishiritatzi’. ³⁴ Ipoña ipokaki Itomi Atziri, tii itziwaitapaakawo irirori owanawontsi, imiritawo kachori. Ikantakotaiyakiri: ‘Kaaripirori jinatzi, niyawairintzi jinatzi, shinkiryaaantzi, jaapatziyari kowakotziriri kiriiki iyyininka, jaapatziyari iijatzi kaaripiroshiriri’. ³⁵ Tikaatsi oitya, tima apaani yotaniri ari jiyoitairi paata imapiro jiyotanita, aririka jiñaayitakiro onkaati awisayitaatsini”.

Jariitari Jesús Fariseo iitachari Simón

³⁶ Ikanta Fariseo jaanakiri Jesús jowakaiyaari. Ariitaiyakani ipankoki, saikapaaki Jesús jowapiintaita. ³⁷ Okanta apaani kaaripiroshiriri tsinani nampitawori janta, okimakowintakiri Jesús ipokaki ipankoki Fariseo jowaiyaani, jataki iroori aakotanaki kasankaari owantawo onaki jiwitsikaitziro mapinaki.† ³⁸ Okatziyimotapaakari iitzikontaki Jesús, iraimotapaakari. Othaatanaka oyaaki okiki ajyitakiri iitziki, ojiyantzimaitari oishi. Ipoña onintaakiiwaitanakiri, osaitantanakari kasankaari. ³⁹ Ikanta jirika Fariseo amakiriri Jesús, ikantashiritanaki: “Imapirotatyirimi jirika ikamantaniritzi, ari jiyotakiro mi tsika okantawaita jiroka tsinani otirotakiriri, tima kaaripiroshiri inatzi”. ⁴⁰ Ipoña Jesús ikantanakiri Fariseo: “Simón, tziimatsi nokowiri nonkantimiri”. Ari ikantzi: “Incha pinkantinawo yotaanari”. ⁴¹ Ipoña ikantzi: “Apaani atziri, ipakiri iriikiti pashini apiti atziri. Apaani ipaki 500 kiriiki, iriima pashini ipakiri 50.‡ ⁴² Okanta osamanitaki, tii okantzi jirika apiti atziri joipiyairi kiriiki, ipiyakoitairi jiriiwitani apitiroiti. Incha pinkantina, ¿Itzimikama itakopirotantachani?” ⁴³ Ikantzi Simón: “Nokantzi naaka iri itakopirotantacha atziri ipiyakopirotakiri jiriiwitani”. Ari ikantzi Jesús: “Ari pimatakiro pikantakiri”. ⁴⁴ Jaminanakiro Jesús osaikaki tsinani, ikantziri Simón: “¿Piñaakiro antakiri jiroka tsinani? Notyaapankotakimi iiroka, tiimaita pipana jiña nonkiwakiitapaatyaari. Irooma jiroka tsinani, okiwakiitantakinawo oyaaki shitowanaintsiri okiki, opoña ojiyantakinawo oishi. ⁴⁵ Tii pinintapootawakina piwithatawakina iiroka, irooma jiroka tsinani ojiyiki onintaakiitakina. ⁴⁶ Tii piisaipatziitotantinari iiroka yuinkantsi pimpinkathatina, irooma jiroka tsinani, osaitantakinawo kasankaari noitziki. ⁴⁷ Ojiyiki okaaripiroshiriwitaka jiroka tsinani, ipiyakoitainiro tima ojiyiki itakotakina. Iriima tsika itzimi ipiyakoitziri kapichiini, kapichiini jitakotanta”. ⁴⁸ Ipoña ikantanakiro tsinani: “Ipiyakoitaimiro okaatzi pikaaripiroshiriwitaka”. ⁴⁹ Ikantaiyanakini ikaatzi itsipataiyarini: “¿Iitayama jirika imatantyaawori impiyakotantiro kaaripirori?” ⁵⁰ Ikiro Jesús ikantanakitziiro tsinani: “Piyaatai kamiitha, tima iro pawisakoshiritantaari pikimisantanai”.

8

Tsinani imitakoyitakiriri Jesús

¹ Ikanta Jesús itsipayitakari 12 jiyotaani, ithonkakiro nampitsi ikinkithataki, ikinkithatakotakiri Pawa tsika ikanta ipinkathariwintantai. ² Ari itsipatakawo iijatzi tsinaniiti okaatzi joshinchaayitairi opiyarishiriwitaka, iijatzi okaatzi mantsiyawitachari. Jiroka okaatzi oyaatakiriri: María

† 7:37 Iro ikantakoitzi jaka mapinaki, jiiitaziri pashiniki nampitsi “alabastro”. ‡ 7:41 Ikanakoitzi jaka “kiriiki”, iriitaki ikantaitziri pairani “Denario”.

jiiyitzi iijatzi Magdala-jato ñiriri ikaatzi 7 piyari, ³ opoñaapaaka Juana iina Chuza jompiratani Herodes, opoñaapaaka Susana. Ari itsipatakawo iijatzi pashinipaini tsinani okaatzi papiintakiriri kiriiki Jesús.

Jojyakaawintziri Jesús pankiwairintzi

(Mt. 13.1-15, 18-23; Mr. 4.1-20)

⁴ Ipoña ipiyowintapaakari Jesús oiyiki atziri poñaayitachari pashiniki nampitsi. Jojyakaawintatziiniri okaatzi jiyotaayitziiriri, ikantziri:

⁵ “Tzimatsi pankiwairintzi jatatsiri impankiwaiti. Ikanta jookakitakiro iwankiri, tzimatsi ookakitapainchari aatsiki, ithonka jaatzikakiitakiro, ipoña ipokaiyapaakini tsimiri, jowapaakawo. ⁶ Tzimatsi pashini ookakitapainchari omapipookitzi kipatsi. Okanta oiyookawitanaka pankirintsi, sampiyashitanaki, tima tii irinkapathatatyi kamiithaini kipatsi. ⁷ Tzimatsi pashini ookakitapainchari okitochiimashitzi. Okanta oiyookawitanaka, kamanaki anaanakiro kitochiimashi. ⁸ Tzimatsi pashini ookakitapainchari okamiithawanikitzi kipatsi, saankana okanta oiyookapaaki, kithokitanaki. Apaanipaini jyookapaintsiri kamiitha tzimayitai 100 okithokiki”. Ipoña ikantanaki Jesús: “Kowirori inkimathatiro, jowakimpitaya inkimisanti”.

⁹ Ikanta jiyotaani Jesús josampitakiri iita oiyakaawintari okaatzi jiyotaantakiri. ¹⁰ Jakanakiri Jesús, ikantziri: “Irokaiti nonkamanti kaari piyowitaiyani, ontzimatyii piyotairo tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai. Iriima pashinipaini, iiro nokamantziri irirori, apa noiyakaawintiniri. Ari onkantya jaminawitya jirikaiti, iiro jiiimaitawo. Ari inkimawityaawo, iiro ikimathatawakiro nokantawitariri. ¹¹ Jiroka oiyakaawintachari: Jiroka okithoki ipankiitakiri, iñaanira Pawa oiyakaawintachari. ¹² Okaatzi ookakitapainchari aatsiki, oiyakaawintari kimawitawori ñaantsi, ipokapaaki kamaari imaijantakaapaakiri, tima tii ikimisantzi, iiro jawisakoshiritai. ¹³ Ari okimita ookakitapainchari omapipookitzi, oiyakaawintari kimawitawori ñaantsi thaankipiironi ikimisantawitanaka. Tii jiyotakopirotatyiiro ñaantsi, jowajyaantanakiro ikimisantzi. Tii ikisashitawo jantakaitiri kaaripirori, ikimiwaitakawo pankirintsi kaari tyaapirotatsini oparitha inthomainta kipatsiki. ¹⁴ Ari okimita ookakitapainchari okitochiimashitzi, oiyakaawintari kimawitawori ñaantsi. Okantakaantziro okantzi-moshiriwaitari, ikinkishiritakotawo jajaagantya, inintawaitziro inthaamintawaitya. Iro anaanakiro ñaantsi ikimawitakari, ikimitakawo pankirintsi kaari kithokitatsini. ¹⁵ Irooma okithoki ookakitapainchari okamiithawanitzi kipatsi, oiyakaawintziri kimisantairori ñaantsi, kamiithashiri ikantanaa, jiyakotanaawo pankirintsi saankana iiyookanaki, oiyiki okithokitanaki”.

Onkoñaatakoyitai manakowitainchari

(Mr. 4.21-25)

¹⁶ Ipoña ikantaki iijatzi: “Ankowiirika ootyaari ootaminto, ¿arima antatakotakiri kowitzinakiki? ¿Amanakotzirima otapinaki? Aña tii. Owakotziri jinoki inkini inkoñinkatakoti akaataiyini. ¹⁷ Ari onkimityaari iijatzi, ontzimatyii onkoñaatakoyitai manakowitainchari, oñaagantairo kaari ikimathawitaita pairani. ¹⁸ Paamaakowintyaawo okaatzi pikimakiri. Tsikarika itzimi otzimimotakiri, ari ontzimimopirotairi oiyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro jiyaatatyi iñi iiro iiro otzimimopirotairi”.*

* **8:18** Okaatzi kinkithatakotachari jaka, jiroka okantakota: “Kapichiinirika pikimisantawakiro nokantakimiri, kapichiini piyotairo. Irooma pinkimisantapirotawakirika, oiyiki piyotawakiri, iikiro niyotakaapirotanakityimiro”.

Inaanati Jesús ipoña iririntzipaini
(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹ Okanta opokashitakiri inaanati Jesús otsipatakari iririntzipaini oñiiri. Tiimaita okantzi oñiiri jotzikaakiro atziri piyowintakariri. ²⁰ Ipoña ikantaitakiri: “Ari opoki pinaanati otsipatakari pirintzipaini, okowi oñiimi”. ²¹ Ikantanaki irirori: “Ikaatzi kimanairori iñaani Pawa, jantanairo okaatzi ikowakairiri, iriitaki nirintzitari, iro nonaanatitari”.

Jomairintziro Jesús tampiya
(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²² Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki itsipatanaari jiyotaani, ikantanairi: “Thami amontyi intatsikirona”. Jataiyakini. ²³ Ikanta jimontyaakotaiyini, maanaki Jesús. Ari omapokapaakari antawoiti tampiya, antawo otamaryaanaki inkaari, kitaatapaaka jiña pitotsiki, iroowitaincha intsitsiyakotaiyini. ²⁴ Ari jowakiryaitanakiri Jesús, ikantaitziri: “¡Yotaa-narí! ¡Antsitsiyakotatyí!” Piriintanaka, iñaanatanakiro tampiya, ikantziro: “¡Aritapaaki pitampiyatzi!” Ipoña ikantziro inkaari iijatzi: “¡Pimairyaati!” Awisanaki tampiya, mairyaatanai. ²⁵ Ipoña ipithokashitari jiyotaani, ikantziri: “¿Tsikama okinaki pawintaani?” Antawoiti ipinkathanakiri, ikantawakaiyani jiyotaani ithaawankakiini: “¿Litatyaakama jirika jomairintantawori tampiya, jomairintziro iijatzi inkaari?”

Gadara-jatzi piyarishiritatsiri
(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶ Ikanta jimontyaanakawo Jesús intatsikirona inkaari Galilea, ariitaka inampiki Gadara-jatzi. ²⁷ Iro jaatakotapaakityaami, ishiyashitawakari piyarishiritatsiri. Pairanitaki ipiyarishiritaki tii ikithaataa, tii jamitaiya isaikai pankotsiki, ari isaikawaitzi kitataarimashiki. ²⁸ Ikanta jiñaawakiri jariitapaaka Jesús, ishiyapaaka, jotzirowashitapaakari. Kaimanaki shintsiini, ikantzi: “¡Jesús, Itomi Pawapirotatsiri! ¿Tsikama pinkantataitinaka? Tii nokowi powashironkaina”. ²⁹ (Tima ikisawitawakityaari piyari jowajyaantairiita shirampari. Pairanitaki ipiyarishiritakaawitakari. Ojyiki joojowitanti ashirotha, ithatyiro. Ishiyashiyawaita otzishimashiki ikantakaari piyari.) ³⁰ Ipoña Jesús josampitakiri piyari, ikantziri: “¿Tsikama piitaka?” Jakanaki piyari, ikantzi: “Noita ‘Jyikiyantzi’”. Tima ojyiki ikaataiyini.† ³¹ Iikiro ikantanakitzi piyari: “Tii nokowi papirotaiyini”. ³² Ari ipiyotaiyani ojyiki chancho joshintagaiyini. Ikantaiyini piyari: “Potyaantina janta chancho-ki”. Ipoña ikantzi Jesús: “Pimatiro”. ³³ Ikanta jyikiyantzi, jatanaki ipiyota chancho. Irojatzzi ishiyantanakari tsika impiitatzi otzishi, mitaiyapaakini, ari ithonka ipiinkaki inkaariki.

³⁴ Ithaawaiyanakini aamaakowintariri chancho-paini, shiyaiyanakani ikamantantapaaki nampitsiki, ikamantakiri iijatzi maawoni saikayitatsiri jowaniki. ³⁵ Pokaiyapaakini atziri jaminero okaatzi awisaintsiri. Ipoña jiyaatashiitanakiri Jesús. Iñaitapaatziiri piyarishiriwitachari isaikaki itsipatakari, ikithaataka, kamiitha ikantanaa. Antawoiti ithaawaiyanakini. ³⁶ Ikaatzi ñaakirori inkaanki awisaintsiri, ikamantawakiri pokayitaintsiri, ikantziri: “Piñiiri piyarishiriwitachari, iriitaki Jesús owawisaakotairiri”. ³⁷ Ikanta maawoni Gadara-jatzi, ikantakiri Jesús: “Piyaatai, tii nokowi pi-saikimotina”. Iro ikantantari, tima antawoiti ithaawantanakari. Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki, jatai. ³⁸ Ari ikantawitawaari jowawisaakotairi:

† 8:30 Jiroka wairontsi “Jyikiyantzi”, irojatzzi ikantsitaitari “legión”.

“Nokowi noyaatanakimi”. Jakanaki Jesús, ikantanakiri: ³⁹ “Iiro poyaatana, piyaatai piyyininkaki pinkamantapairi, pinkantiri: ‘Jowawisaakotaana Pawa’ ”. Ari jimatakiro shirampari, jatai ikamantantapairo okaatzi jowawisaakotairi Jesús.

Irishinto Jairo opoña tsinani otirotsitakiriri iithaari Jesús
(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰ Ikanta ipiyaa Jesús, thaaminta ipiyowintawaari atziri, tima iri joyaakoniintakiri. ⁴¹ Tzimatsi shirampari jiita Jairo, iriitaki jiwatakaantatsiri japatotapiintaita. Ari iñaapaakiri Jesús, jotzirowashitapaakari, ikantapaakiri: “Nokowi piyaati nopankoki”. ⁴² Tima okamimatatzi japintoti irishinto. Ari tzimaki 12 osarintsiti. Ikanta joyaatziri atziripaini jirika Jesús, jawitsinaimatanakiri.

⁴³ Tzimatsi iijatzi tsinani kimaatsiwaitachari osokaata, tzimakotaki 12 osarintsi ashironkaawaitaka, apirotakiro opimantziro tzimimowitawori opinatantariri aawintantzinkari, tikaatsimaita kantironi joshinchiro. ⁴⁴ Okinashitapaakiri itaapiiki Jesús, otirotsitakiri kapichiini opatziki iithaari. Apathakiro ishitanaki osokaawaita iraani. ⁴⁵ Ipoña josampitantanaki Jesús, ikantzi: “¿Litaka otirotakenawori noithaari?” Tikaatsi kamantatsini iita otirotakeniriri. Ipoña Pedro itsipatakari ikaataiyini, ikantzi: “Yotaanarí, tima piñiri jawitsinaimatakimi oyyiki atziri, iikiro pikantatzi: ‘¿Litaka otirotsitakinawori noithaari?’ ” ⁴⁶ Iikiro ishintsitanakitzi Jesús ikantzi: “Tzimatsi otirotsitakinawori noithaari. Tima nokimawakiro noshintsinka tzimatsi oshinchaashitakari”. ⁴⁷ Okanta oñaakiro jiroka tsinani tii imanakota okaatzi antakiri, antawoiti othaawanaki, opokashitapaakiri Jesús, otzirowashitapaakari, maawoni ikimaitakiro okinkithatakota, ikimaitakiro iijatzi tsika okanta omapokanaka oshintsitai osokaawaiwita. ⁴⁸ Ikantanakiro Jesús irirori: “Tsinaní, oshinchagaimi pawintagaana. Kantatsi piyaatai, kimoshiri pinkantanaiya”.

⁴⁹ Tikiraamintha ithonkiro Jesús jiñaanatziro tsinani, ariitapaaka poñainchari ipankoki jiwatakaantatsiri japatotapiintaita, ikantapaakiri: “Kamaki pishinto, aritapaaki poñaashirinkiri yotaantaniri”. ⁵⁰ Ikanta ikimakiri Jesús ariitapainchari, ikantanaki irirori: “Iiro pithaawashiwaita. Pawintaiyaana, aritaki oshintsitai”. ⁵¹ Ikanta jariitaiyapaakani pankotsiki, tikaatsi ishiniti intyaapaaki, apa Pedro, Jacobo, Juan, ashitawori irishinto, onaanati. ⁵² Oyyiki iraakotaiyawoni kamaintsiri. Ikantapaaki Jesús: “Iiro piragaiyani, tii okami iintsi, imakoryaatzi”. ⁵³ Thainkashiri jowawiitakari Jesús, tima imapiro iñaitakiro kamaki iintsi. ⁵⁴ Ikanta Jesús joirikawakotapaakiro, iñaanatzimaitawo shintsini ikantziro: “¡Tsinaní, pimpiinti!” ⁵⁵ Piyashiritapaaka iintsi, piriintanaa. Ari ikantzi Jesús: “Pimpiro oyaari”. ⁵⁶ Iyokitzi ikantanaka ashitawori iintsi. Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Tii nokowi pinkamantantiro okaatzi piñaakiri”.

9

Jotyaantaitziri 12 yotaari
(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

¹ Ipoña Jesús japatotakiri 12 jiyotaani ipasapiyaakari ishintsinka onkantya inkitsirinkantyaariri piyari iijatzi mantsiyarintsi. ² Jotyaantakiri inkamantantiro tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai, joshinchaayitiri mantsiyariiti. ³ Ikantawakiri: “Iiro paanaki tsika oitya, iiro paanaki pikotzi, pithaati, powanawo, piiriikiti, iiro okantzi paanaki iijatzi apiti piithaari. ⁴ Aririka pariitaya pankotsiki, ari pimaapiintaty irojatz

pawisantanyaaari. ⁵ Iirorika jaapatziyaitzimi janta, pawisapithatiri, potikanairo piipatsikiiti, iro jiyotantyaari tii ikimisantzi”. ⁶ Ikanta jiyaaatayakini jiyotaani, ithonka ikamantantakiro nampitsiki Kamiithari Naantsi, oiyiki mantsiyari joshinchaayitaki.

Ikamantakari Juan owiinkaatananiri
(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷ Ikanta pinkathari Herodes jiiitaitziri iijatzi Tetrarca ikimakowintakiri Jesús okaatzi jantayitziri, okantzimoshiritanakari, tima tzimatsi kantatsiri: “Añagai Juan owiinkaatananiri”. ⁸ Pashini kantatsiri: “Elías jinatzi”. Ikan-tayitzi iijatzi: “Amaa pashini Kamantantaniri piriintaachari”. ⁹ Irojatzii ikantantanakari Herodes: “Aña nothatzinkakaantakiri Juan-ni. ¿Tsikama itzimi nokimakowintziri iroñaaka?” Oiyiki ikowaki iñiirimi Jesús.

Jowaiyani 5000 shirampariiti
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-34; Jn. 6.1-14)

¹⁰ Ikanta ipiyayitaa otyaantaari, ikamantapairi okaatzi jantayitakiri. Ipoña japatotawairi maawoni, jaanakiri nampitsiki jiiitaitziro Betsaida. ¹¹ Iro kantacha yotaiyakini atziri tsika ikinaki joyaatzishitanakiri. Ikanta Jesús jaawakiri kamiitha, ikamantakiri tsika ikanta Pawa impinkathariwintantai, joshinchaayitakiri mantsiyayitatsiri. ¹² Aritaki tsiniriityaanaki, ipokashitapaakiri 12 jiyotaani, ikantapaakiri: “Potyaantairi atziripaini, jamini tsika jimayi, tsika joyaa iijatzi, tima asaikatzi jaka otzishimashiki”. ¹³ Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Pimpiri iiroka joyaari”. Ari ikantayini: “Tikaatsi nompiriri, apa otzimi 5 tanta, apiti shima. ¿Pikowima niyaati namanantakitiniri joyaari maawoni atziriiiti?” ¹⁴ Kimitaka ikaataiyini 5000 shirampariiti apatotainchari. Ikantziri jiyotaani: “Papatoyitiri inkaati 50 atziri poosaikayitiri, ari pinkimitakiri maawoni”. ¹⁵ Ari ikantakiro, joosaikakiri maawoni atziri. ¹⁶ Jaakiro Jesús 5 tanta, apiti shima, jaminanaki inkitiki, ipaasoonkiwintakiro owanawontsi, ipitoryaakiro ipakiri jiyotaani impayitiri maawoni atziri apatotainchari. ¹⁷ Jowaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani shintsini. Ijaikitai 12 kantziri okaatzi tzimagaantapaintsiri.

Jiyotaki Pedro: Cristo jinatzi Jesús
(Mt. 16.13-20; Mr. 8.27-30)

¹⁸ Ikanta isaiki Jesús jamanamanaata itsipatari jiyotaani. Ari josampitakiri ikantziri: “¿Litama ikinkishiritakotanari atziripaini?” ¹⁹ Ari jakaiyanakini: “Ikantayitzi Juan-ni owiinkaatananiri pinatzi, ikantayitzi iijatzi Elías-ni pinatzi. Tzimatsi kantatsiri iijatzi: ‘Tri pashini piriintaacha itawori Kamantantaniri’ ”. ²⁰ Ipoña ikantzi Jesús: “¿Tsikama pikantayinika iiroka?” Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Irokataki Cristo poñaachari Pawaki”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkami
(Mt. 16.21-28; Mr. 8.31-9.1)

²¹ Ari ikantanakiri Jesús jiyotaani: “Iiro pikinkithatakotana”. ²² Iikiro ikantanakitzi: “Oiyiki inkimaatsitakaityaari jirika Itomi Atziri, imapiro inkisaniintina ijiwari Antaripiroriiti, ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatzi ikaatzi Yotzinkariiti. Ari jowamaakaantakina. Iro kantacha awisawitayama mawa kitiiyyiri, ari nañagai”.

²³ Ipoña ikantanakiri maawoni: “Tzimatsirika kowatsiri intsipatina, jowajyaantiro ikowashiwaiyitari jantiri, onkantawitatya impaikakotaitirimi joshiritaana, intsipatapiintaina kitijiyiriki. ²⁴ Tima ikaatzi itakowaitachani apaniroini jantayitziro inintashiyitari, ari impiyaashitaiya. Irima inkaati kamawintinani okantakaantziro ikimisantana, aritaki jawisakoshiritai. ²⁵ Aminaashiwaita otzimimotantzi oyyiki ajyaagawontsi jaka kipatsiki, impoña ñaitairo impiyashitaiya, apaniroini japirowaita. ²⁶ Tima inkaati kaaniwintinari naaka, ijatzi noñaaniyitakari, ari jimatapairi Itomi Atziri inkaaniwintapairi paata aririka impiyi jamairo jowaniinkawo, jashi Ashitariri, jashi maninkariiti tasorintsitatsiri”. ²⁷ Ipoña ikantanaki ijatzi Jesús: “Tyaaryoo, tzimatsi pikaataki jaka, tikira ikamiita ari ñaanairo tsika inkantya Pawa impinkathariwintanti”.

Ishipakiryimotziri Jesús jiyotaani

(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

²⁸ Okanta awisaki 8 kitijiyiri, tonkaanaki Jesús otzishiki jamanamanaatya, ari itsipatanakari Pedro, Jacobo ipoña Juan. ²⁹ Ikanta jamanamanaata, ari ipashinipootanaki Jesús, kitamaa okantanaka iithaari oshipakiryaanaki. ³⁰ Ñaitatzi apiti katziyapainchari itsipatapaakari Jesús, Moisés jinatzi itsipatakari Elías. ³¹ Ari ikatziyaiyapaakani otapotakiri jowaniinkawo, ikinkithatakotziro tsika inkantya Jesús impiyakaityaari Jerusalén-ki. ³² Ayimatakiri iwochokini Pedro ijatzi ikaatzi itsipatakari. Okanta awijiyimotanakiri iwochokini, ñaatziiro jowaniinkawo Jesús itsipatakari apiti koñaatapaintsiri. ³³ Iro ipiyimatanaka apiti tsipatapaintariri Jesús, ikantzi Pedro: “¡Yotaanari, kamiithawaitaki asaiki jaka! Ari niwitsikimiri mawa pankojyitantsi pashi iiroka, jashitya Moisés, jashitaya Elías”. Ñaawaitashitanaka Pedro, tii jiyotzi oita ikantziri. ³⁴ Ñaawaiminthaitzi Pedro, opamankapaakiri minkori, ithaawanaki. ³⁵ Ikimatzi ñaawaitaitanaki minkoriki ikantaitzi: “Notomi nitakokitani jinatzi jirika, iriitaki pinkimisantiri”. ³⁶ Okaatapaaki ñaantsi ñaawaitaitakiri, ñaitatzi apaniroini ikantanaa Jesús ikatziya. Tiira ikamantantsitawo jiyotaani tsika ikanta jiñaakiri, jimanani jowakiro.

Joshinchiiri Jesús iintsi piyarishiritatsiri

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷ Okanta okitijiyitamanai, oirinkaiyaani Jesús ipoñagaawo tonkaariki otzishiki, oyyiki pokaintsiri intonkiyotawaiyaari. ³⁸ Ari josatikaka shirampari, kaimanaki shintsiini ikantzi: “¡Jesús, nokowi pamininari napintziti notomi! ³⁹ Ipiyarishiritatzi, owanaa ikaimakaawaitziri, ishimoripaantitakairi ikamimawaitzi, jompojakaawaitari, tii jowajyaantziri kapichiini. ⁴⁰ Nokantawitakari piyotaani jowawisaakotainari, tii ikantziri”. ⁴¹ Jakanaki Jesús ikantanaki: “Tiitya pikimanitzi iiroka. ¿Tsikama onkaati nosaikimotanaimi, noñiiro namawitakotimiro? Pamakinari”. ⁴² Ikanta jamaitapaakiri iintsi, ishinkiwintakaanakari piyari, tyaanaki isaawiki, antawoiti jompitawaitanaka. Ipoña Jesús ikisakiri piyari, shintsitanai iintsi, jaanairi ashitariri. ⁴³ Iyokitzi ikantaiyanakani atziri jiñaakiro ishintsinka Pawa.

Japiitairo Jesús ikinkithatakota inkamimotanti

(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Ipoña japiitakiro Jesús ikantziri jiyotaani: ⁴⁴ “Powakimpitatatyaawo iiroka jiroka ñaantsi, iiro pipiyakotairo. Tima jirika Itomi Atziri impithokashiitayaaari jaakaantaitiri”. ⁴⁵ Iro kantzimaitacha tii ikimathataiyironi okaatzi ikantawitariri, tima jimanapithaitatziiri iiro

ikimathatantawo. Iro ithaawantaiyakarini tikaatsi osampitirini oita ikinkithatakotziri.

Tsika itzimi ñaapirotachani
(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶ Ikanta jiyotaani Jesús ikantawakaawintakawo iitakarika ñaapirotachani. ⁴⁷ Iro kantzimaitacha Jesús jiyoshiritakiri ikinkishiritari. Jaaki iintsi, it-sipatapaakari irirori. ⁴⁸ Ipoña ikantzi: “Ikaatzi aapatziyariri kimitariri jirika iintsi okantakaantziro ipairyiro nowairo, kimiwaitaka naakami jaapatziya. Ari okimitari iijatzi, aririka jaapatziyina naaka, kimiwaipirotanaka iri jaapatziyaka tsika itzimi otyaantakinari jaka. Ikaatzi kaari ñaapirotachani iroñaaka jaka, iri ñaapirotaachani paata”.

Ari akaatziri kaari kisaniiintairi
(Mr. 9.38-40)

⁴⁹ Ipoña ikantanaki Juan: “Yotaanarí, noñaaki chapinki atziri pairyirori piwairo, joshinchaakiri piyarishiritatsiri. Tii añiiri ankaatiri jaka, nowajyaantakaakiri”. ⁵⁰ Ari ikantanaki Jesús: “Iiro powajyaantakairimi, tima ari akaatziri kaari kisaniiintairi”.

Ikisaitakiri Jacobo ipoña Juan

⁵¹ Aritaki monkaatzimatapaaka intzinaantaiyaari Jesús, tontashiri ikantanaka jiyaatzi Jerusalén-ki. ⁵² Jotyaantaki iitya aminaantirini janta Samaria-ki. ⁵³ Iro kantzimaitacha tii ikowaiyini Samaria-jatzi inkini-motiri, tima jiyotaiyini jiyaatayi Jerusalén-ki. ⁵⁴ Ipoña Jacobo itsipatakari Juan, ikantanakiri Jesús: “Pinkathari, thami ankaimakaanti paampari inkitiki, ikimitaakiro pairani Elías, japirotyaata intaiya maawoni”. ⁵⁵ Ari ipithokashitanakari Jesús, ikisanakiri, ikantziri: “Tiitya pikamiithashiritzi iiroka. ⁵⁶ Tii iro ipokantakari Itomi Atziri jaka impiyashiwaitaiya atziri, ontzimatyyii jowawisaakoyitairi”. Irojatzii ikinantanakari pashiniki nampitsi.

Kowawitachari joyaatirimi Jesús
(Mt. 8.18-22)

⁵⁷ Ikanta jiyaatanai Jesús, ikantawiiitawaari aatsiki: “Pinkatharí, nokowi noyaatimi tsikarika pinkinayiti iiroka”. ⁵⁸ Jakanakiri Jesús ikantziri: “Apaani otsitsiniro tzimatsi imoo tsika imaapiintzi, iijatzi ikimitari tsimiri tzimatsi jomayiro. Iriima jirika Itomi Atziri tii otzimi ipanko jimaan-tapiintyaari”. ⁵⁹ Ipoña Jesús ikantanakiri pashini: “Poyaatina iiroka”. Ari ikantzi irirori: “Pinkatharí, nokowawitaka noyaatanakimi, iro kantzimaitacha nokowi noñaanakiro nonkitatiri nowaapatitari, ari noyaatimiri”. ⁶⁰ Ikantanakiri Jesús: “Poyaatina, pishinitiri ikaatzi kamashiriyitatsiri inkitatairi irirori kamayitatsiri. Ontzimatyyii pikinkithatakotairo iiroka tsika inkantya Pawa impinkathariwintantai”. ⁶¹ Ari ikantanaki pashini: “Pinkatharí, nokowi naaka noyaatimi, iro kantzimaitacha pishinitina ni-withatapanaatyaari nojyininka nonampiki”. ⁶² Jakanaki Jesús, ikantziri: “Apatziro paminapiintziro pikiyashitziro piwankiri, tikaatsi paminayitanai pashini. Ari ikimitari kaari owajyaantaironi jantayitapiintziri, tii opan-tapirotari iñihiro impinkathariwintairi Pawa”.

10

Jotyaantaitakiri ikaatzi 70

¹ Ipoña Jesús jiyoshiitaki pashini ikaatzi 70, apitipaini jotyaantakiri, jiiwatiri nampitsiki tsika inkinanaki irirori. ² Ikantayitzi: “Ikimitakawo atziripaini pankirintsi osampainkatzi, iro kantacha tii itzimapirotzi

iitya oyiipataironi. Pamanamanaatyaari iiroka Pinkathari jotyaaantiita jatatsini atziriki, tima kowityaacha oiyiki kimisantayitaatsini. ³ Notyaantaiyatyiimini, nonkimitakaantimi jotyaaantaitziri oijya tsika ipiyota piratsi katsimari. ⁴ Iiro paanaki pithaati, piiriikiti, pi-zapato-ti. Iiro piwithatantanaka, iiro pinkinkithawaitakairi inkaati piñaanakiri aatsiki posamanitzikari. ⁵ Aririka pariyyitayya pankotsiki, piwithatapaatyaari saikatsiri. Pinkantapaakiri: ‘Inkamintha pisaikawaiti kamiitha pipankoki’. ⁶ Tzimatsirika iitya aawakimini kamiitha, aritaki iñaakiro isaikai kamiitha. Irooma iirorika jaapatziyaitzimi, aminaashita piwithatapaakari. ⁷ Aritaki pimaapiintatyi pankotsiki tsika pariitaka, iiro paminaminatzi pashini pankotsi. Ari poyaari, piroiro onkaati impayitimi. Tima apaani antawaitatsiri ipinayitzi. ⁸ Aririka aawakimi kamiitha nampitsiki, poyaawo onkaati impayitimi janta. ⁹ Poshinchaayitiri janta mansiyari, pinkantiri: ‘Irootaintsi impinkathariwintantai Pawa’. ¹⁰ Irooma pariwitayya nampitsiki, iirorika jaawakimi kamiitha, pawisapithatiri, pinkantanaki: ¹¹ ‘Notikanairo noipatsikiiti jaka, iiro piyotantyaari tii pikimisantzi. Iro kantzimaitacha ontzimatyii piyoti irootaintsi impinkathariwintantai Pawa’. ¹² Tima imapiroitairi paata jowasankitaitiri, anaakiro inkantayitairi Sodoma-jatzi. Imapiro”.

Ikantamachiitzi kisoshiriri nampitsiitiki

(Mt. 11.20-24)

¹³ “Ikantamachiitzi Corazín-jatzi, iijatzi Betsaida-jatzi. Iñaayiwitakawo notasonkawintantayitaki, tiimaita ikimisantayini. Iriimi ñaakinanimi Tiro-jatzi iijatzi Sidón-jatzi, aritakimi jowashiritakotatyaami ikaaripiroshiriyitzi, jowajyaantakiro. Inkimisantaimi maawoni iriroriiti.* ¹⁴ Aririka jaayitairi paata kamiithashiriri, iiro jimapiroitzi jowasankitaayitairi Tiro-jatzi iijatzi Sidón-jatzi. Iriima Corazín-jatzi, iijatzi Betsaida-jatzi, iri jimapiroyitai jowasankitaayitairi. ¹⁵ Iijatzi inkimitagaiya Capernaum-jatzi, ikinkishiritayani irirori jiyaayitai inkitiki, iro kantzimaitacha owanaa ikisoshiritaki, jiyaayitai ikinayitzi kaminkari.

¹⁶ Tzimatsirika kimisantimini, naakataki ikimisantaki. Itzimirika manintashiritakimini, naaka imanintashiritaki. Itzimirika manintashiritakinari naaka, imanintakiri otyaantakinari jaka”.

Ipiyayitaa jotyaaantaitakiri kaatatsiri 70

¹⁷ Kimoshiri ipiyayitaa jotyaaantaitakiri 70, ikantayitapai: “Pinkathari, nopariyiro piwairo, nimatantakari piyari”. ¹⁸ Ikantzi Jesús: “Noñiitsitaitakiri pairani Satanás jowaryaitakiri inkitiki ikimiwaitakawo ookathawontsi. ¹⁹ Tima naaka pakimirori shintsinkantsi, ari onkantaki posatikantyaari maanki iijatzi kitoropaini. Ari poitsinampaakiri piyari kisanintzimiri, tikaatsimaita awijyomotimini. ²⁰ Iiro pikimoshiriwintashitawo pimatakiri piyari. Iro pinkimoshiriwinti josankinayitairo piwairo inkitiki”.

Ikimoshiritzi Jesús

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Irojatzi ikimoshiritantanakari Jesús, ikantanaki: “Ashitanari, iirokataka pinkathariwintziriri inkitiwiri, iijatzi kipatsijatzi, antawoiti nopaasoonkitakimi. Tima iirokataka yotakaayitairiri tsinampashiriri kaari jiyoyitzi yotaniiti jaka. Ari okantzimaita Ashitanari, irootaki inimotzimiri iiroka”.

²² Ikantzi Jesús: “Iri Ashitanari pasapiyaakinawori maawoni. Apaniroini

* **10:13** Tima ikaatzi Corazín-jatzi ipoña Betsaida-jatzi Judá-mirinka jinayitzi. Iriima Tiro-jatzi ipoña Sidón-jatzi pashinijatzi atziri jinayitzi tii iyyininkatari Judá-mirinkaiti.

ikanta irirori jiyopirotana naaka tima itomi jowana. Ari nokimitsitakari iijatzi naaka apaniroini niyopirotziri. Impoña inkaati niyotakaayitairi naaka ari jiyoyitairi Pawa”.

²³ Ipoña Jesús japatotakiri jiyotaani, jaanakiri jantyaatsikiini, ikantakiri: “Kimoshiri inkantaiya inkaati ñaayitaironi okaatzi piñaayitairi iiroka. ²⁴ Tima tzimawitacha oiyiki Kamantantaniri, iijatzi pinkathariiti kowawitainchari iñiromi okaatzi piñaakiri iiroka, iro kantacha tii okantzi iñiuro, tii ikimayitairo iijatzi”.

Aawakiri kamiitha Samaria-jatzi

²⁵ Ari isaikakiri yotaanzirori Ikantakaantaitani, ikowaki inkom-pitakaiyaari Jesús, ikantaki irirori: “Yotaanarí, ¿itama nantiri naaka noñaantaiyaawori kantaitachari añaamintotsi?” ²⁶ Ikantanaki Jesús: “¿litama okantziri Ikantakaantaitani? ¿Tsikama okantzi piyotakotziro iiroka?” ²⁷ Ari jakanaki irirori, ikantzi: “Pitakoshiritaiyaari Awinkathariti Pawa, pitakopirotaiyaari, pitakoshintsitaiyaari, pampithashiri powairi. Ari okimitari iijatzi: Ontzimatyii atakotawakaiya maawoni, akimita anishironkatziro awatha, ari ankimitanairi ajyininka”. ²⁸ Ipoña ikantzi Jesús: “Imapiro pikantakiri. Pantiro jiroka, aritaki pawisakoshiritai”.

²⁹ Iro kantzimaitacha jirika, ikowajaantzi jotzikaakowintanaty, josampitziri Jesús: “¿litama nonkimitakaantiri nojyininka?” ³⁰ Ipoña ikantanaki Jesús: “Tzimatsi ajyininka poñaachari Jerusalén-ki ikowi jiyaatiro nampitsiki Jericó. Okanta niyanki aatsi, itonkiyotakari koshintzi, itsitokawaitakiri, jookanakiri aatsinampiki ikamimataki. ³¹ Ikanta pokaki Ompiratasorintsitaari, jiñaawitapaakari jomaryaa, jawisapithatanakiri. ³² Ari ikimitsitakari iijatzi Leví-mirinka, jiñaawitapaakari jomaryaa, jawisapithatanakiri. ³³ Ipoña ipokaki Samaria-jatzi, jiñaapaakiri jomaryaa, inishironkatapaakiri irirori. ³⁴ Jaawintapaakiri itziritantakari yiinkantsi, ipoña ityaakaanakari imoraniki, jaanakiri nampitsiki. Iriitaki aamaakowintariri. ³⁵ Okanta pashini kitiiyyiri, jaaki apiti kiriiki, ipinakowintanakiri, ikantanaki: ‘Paamaakowintyaanari jirika, aritaki nompinatapaimi iijatzi aririka nomp iyaki’ ”.† ³⁶ Ari ikantzi Jesús: “Mawa ikaatzi ñaakiriri ikoshiitzi. ¿Tsikatya itzimi kimitakaantakariri iyyininka?” ³⁷ Jakanaki yotakotzirori Ikantakaantaitani, ikantzi: “Iri matapaakiriri nishironkatakiriri”. Ipoña ikantzi Jesús: “Piyaatai, irojatzi pimatiri iiroka”.

Jariitawo Jesús opankoki Marta opoña María

³⁸ Ikanta jawisanaki Jesús ariitaka pashiniki nampitsi. Ari osaikiri tsinani iitachari Marta, iro isaikimotapaaki opankoki. ³⁹ Jiroka tsinani tzi-matsi irinto oita María. Iro tsipatawakariri okaakiini Jesús okimisantziri ikinkithawaitzi. ⁴⁰ Iro kantzimaitacha Marta owanaa okantzimotakawo aminaminawaitzi oitya ompawakiriri Jesús. Irojatzi opokashitantakariri, okantapaakiri: “Pinkatharí, ookawintakina nirinto. ¿Pinkantinawo amitakotawakina?” ⁴¹ Ikantzi Jesús: “Marta, ¿itama okantzimoshiritantzimiri okaatzi pantayitiri? ⁴² Pinkimi nonkantimi: Apaani okanta kowapirotachari, irootaki okowakiri María tima tikaatsi kantironi jaapithaitairo”.

11

Ikinkithatakotziro Jesús amanamanaataantsi (Mt. 6.9-15; 7.7-11)

† 10:35 Kantakotachari jaka “kiriiki”, irijatzi ikantaitsitari iijatzi “denario”.

¹ Ipoña Jesús jiyaataki jamanamanaatya. Ikanta apaani jiyotaani, ikan-takiri: “Pinkatharí, piyotainawo jamanamanaataita, ikimitairo Juan-ni jiy-otaantziro amanamanaataantsi”. ² Ari ikantzi Jesús: “Jiroka pinkanti pa-manamanaatapiintya iiroka:

Ashitánarí, inkitijatzi,

Tasorintsi pinatzi iiroka.

Pimpinkathariwintaina naaka.

Pantakainawo jaka kipatsiki okaatzi pinintakaanari iiroka.

Pinkimitakainari saikatsiri inkitiki, jantayitziro okaatzi pinintakairiri.

³ Pimpapiintinawo kowityiimotanari noyaari.

⁴ Pimpiyakotainawo nokaaripiroshiriwaitaki,

Tima nimatakiro naaka iijatzi, nopiyakotairi ikaatzi owaaripiroshiritaki-nari.

Iiro pishinitana iñaantaitina, inkowaiti jantakaitinawo kaaripirori”.

⁵ Ipoña ikantanakiri iijatzi: “Aririka intzimi pitsipaminthari, impokaki niyankiiti, inkantimi: ‘Pimpawakina mawa tanta, ⁶ tima tzimatsi ariitachari nopankoki, tikaatsi tzimatsini nompawakiriri’. ⁷ Impoña pinkantawityaari: ‘Iiro poñaashirinkana nomaakaatziiri niintsitipaini, aritaki nashitanairo nopanko, irootaki iiro okantanta nompimi’. ⁸ Kimiwaitaka iiro pikowawita pimpiri onkantawitya iriimi pitsipaminthari. Iro kantacha iikiro ishintsitatzi ikamitzimi, ari pishiwintanakiro pimpiriinti, pimpawakiri okaatzi ikowiri”. ⁹ Ikantzi Jesús: “Pinkamitanti, paminaminatiro, aritaki piñaakiro impayitimiro pikowiri. Pinkimitakaantiro pariitya pankotsiki, pishintsiwintapaakiri, pinkantiri: ‘Pashitaryinawo. Aritaki jashitaryaitakimiro’. ¹⁰ Ari impayitairi kamitantayitatsiri. Inkaati aminaminatironi ari joñaagaitairi. Aritaki jashitaryaitainiri inkaati shintsishintsitatsini inkaimi. ¹¹ Tima aririka inkamitimi pitomi, inkantimi: ‘Paapá, pimpina tanta’. ¿Arima pimpakiri mapi? Aririka inkantimi: ‘Pimpina shima noya’. ¿Arima pimpakiri maanki joyaari? ¹² Aririka inkantimi: ‘Pimpina iithoki’. ¿Arima pimpakiri kitoniro? ¹³ Tima piyotzi pitakotari pitomipaini iiroka, kaaripirori pinawita. Iri mapirotzirori Ashitairi saikatsiri inkitiki, jitakotari irirori ikaatzi amanayitapiintariri, inampishiritakaayitari Tasorintsinkantsi”.

Maamanitawakaachari pankotsiki

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.20-27)

¹⁴ Ipoña Jesús jowawisaakotakiri apaani kisopaantitatsiri piyarishiritat-siri. Ikanta joshinchagairi, ñaawaitanai kisopaantiwitachari. Antawoiti jiyok-itziwintaitanakiri Jesús. ¹⁵ Tzimatsi kantayitanaintsiri: “Ipasapiyaatyaari jirika ashitariri piyari, jiiitaitziri ‘Beelzebú’, irootaki jimatantawori jowawisaakotziri ikaatzi piyarishiritatsiri”. ¹⁶ Tzimatsi pashini kowatsiri iñiuro intasonkawintanti Jesús, iro jiyotantaityaari imapirotatya opoña itasorinka inkitiki, tima iñaantaitatyaari. ¹⁷ Ikanta Jesús jiyotaki okaatzi ikinkishiritari atziriiti, ikantanaki: “Aririka jantaminthatawakaiya atziri ipinkathariwintaitziri nampitsiki, iñiuro jookawintawakaa. Aririka jantaminthatawakaiya iijatzi atziri isaikapankotawakaiyani, ari iñaakiro jookawintawakaiya. ¹⁸ Ari ikantari iijatzi piyari aririka jantaminthatawakaiyaami, ari jookawintawakaaatya iiro iñiuro ishintsiti, ari inthontyaari. ¿Litama pikantantari iri oshinchaanari Beelzebú? ¹⁹ Iriirikami kamaari Beelzebú oshinchiinani, ¿irijatzima kamaari oshinchiiriri piyotaaniyitari iiroka jowawisaakotantariri jaagayitzi? Aririka okanta, pikinkithatakotatziiri piyotaani, ari inkisantakimiro okaatzi pikantakiri.

²⁰ Tima iriitaki Pawa kantakaawori noshinchaayitantariri piyarishiritatsiri, tima jomapokakimi Pawa iiroka ipinkathariwintantzi. ²¹ Atziri ñaapirori kamiitha, tikaatsi matirini intyaashitiri ipankoki jayitiri okaatzi jashitari. ²² Irooma impokashitakiri pashini atziri anairiri ishintsitzi, jaapithatakiri jawintaawitari, jaapithatakiri jashitari, jantitatyaaowo. ²³ Tima ikaatzi kaari aapatziyanari naaka, iriitaki kisaniintanari. Inkaati kaari amitakotinari joyiipatakotina, japaatakotatyaanawo”.

Ipiyashitanta piyari
(Mt. 12.43-45)

²⁴ “Kimiwaitaka piyari inampishiritantatyaarimi atziri, ipankotsitatyaa-womi jañaantari. Aririka jookawiitatyaaari, awisakowita atziri isaikan-tari piyari. Jataki inkinawaiti otzishimashiki, iiro iñi tsika isaiki. Im-poña inkanti piyari: ‘Nompiyi nopankoki tsika nopoñaaka’. ²⁵ Piyaa pi-yari, iñaapairi atziri kamiitha opishitaka jañaantari, owaniinka okantaka. ²⁶ Impoña piyari jiyaatashitakiri mapirotzirori ipiyaritzzi, inkantapaakiri: ‘Thami aati nopankoki, pintsipatina ampinkathariti’. Jamaki inkaati 7. Ari jashironkaapirotyaari atziri, iiro ikimitaa jashironkaawita pairani kapichi-ni ikanta”.

Mapirotzirori inkimoshiritai

²⁷ Tikira ithonkiro iñaawaitzi Jesús, okaimanaki tsinani osatikainchari ipiyotaka atziri, okantzi: “Thaaminta inatyi tsinani owaiyantakimiri, an-taritakaakimiri othotaimi”. ²⁸ Ipoña jakanakiro Jesús, ikantzi: “Iri thaam-intapirotaachani inkaati mataironi inkimisantairo iñaani Pawa”.

Ikowaiyakini kaaripiroshiriri intasonkawintanti Jesús
(Mt. 12.38-42)

²⁹ Ikanta ipiyotapaaka oyyiki atziri, ikantanaki Jesús: “¿Iitama ikowan-tari iñiina kaaripiroshiriri nontasonkawintanti? Iiro noñaayimaitari, apa iñiuro kimitawori jiñaakiri pairani Jonás. ³⁰ Tima ikanta pairani Jonás jiñagaiyakirini Nínive-jatzi, ari inkimitaiyaari iijatzi Itomi Atziri jiñiiri jirikaiti. ³¹ Paata aririka jaminakoyiitairo okaatzi jantayiitzi, ari iyakowintaimi tsinani pinkatharitatsiri pairani nampitsiki Sabá, tima opokashitakiri iroori yotaniri iitachari Salomón, okimisantairi. Jirika saikimotakimiri iroñaaka iiroka, janairi Salomón. ³² Iijatzi okimitari ari jiyakowintaimi paata Nínive-jatzi, tima ikimisantaiyakirini irirori pairani Jonás, jowajyaantanakiro jamiyiwitari. Jirika saikimotakimiri iroñaaka iiroka jaka, janairi Jonás”.

Ikinkithatakotziri Jesús ootamintotsi
(Mt. 6.22-23)

³³ “Tima anintirika ootya ootaminto, ¿arima owakotakiri otapinaki? Aña owakotziri jinoki inkini onkoñiinkati maawoni. ³⁴ Kamiitharika poki, piñaantawo kamiithaini, okimitawo pinkoñiityaakotatyiimi. Tiirika opantawo poki, iiro piñaantawo kamiithaini, kimitaka pintsinirikitako-tatyiimi.* ³⁵ Paamaakopirowintya poitsiwakirikari ootamintotsi saikan-takimiri. ³⁶ Imapirotarika isaikantakimi ootamintotsi, tiirika pantanairo kaaripirori, aritaki poñaagantairo iroopirori kamiithari, pinkimitanaiyaari apaani ootamintotsi jootantzi”.

* **11:34** Oyyakaawintachari oki kamiithari, apaani pimantaniri (kaari jyampitsitatsini), iri ñiironi inkimathatairo okaatzi jantakairiri Pawa, tima isaikanaatzi okitiijiinkatzi. Oyyakaawintachari iirorika opantawo oki, apaani jyampitsi, kaari ñiironi inkimathatairo okaatzi jantakairiri Pawa, tima isaikatzi otsinirikitzi.

Ikinkithatakota yotaantzirori Ikantakaantaitani

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷ Ikanta ithonkapaakiro ikinkithataki Jesús, ipokashitapaakiri Fariseo jiyaatakairi ipankoki joya. Ikanta jariitaka Jesús pankotsiki, saikapaaki jowapiintaita. ³⁸ Owanaa okompitzimotakari Fariseo jiñaakiri Jesús tii jimonkaatziro jamitapiintari, inkiwaakotapaatya jowantyaari. ³⁹ Iro kantzimaitacha Jesús, ikantanakiri: “Pikimitakotakawo piraaminto iijatzi powaminto okitiwita kamiitha jikokiroki, irooma inthomainta, kipatsi okantaka. Ari pikimiyitakari iiroka kantatsi iñaitimi kamiithashiri pinatzi, aña koshintzi kaaripiroshiriri pinatzi. ⁴⁰ Masontzi. Tima tzimatsi witsikakimiri piwathaki koñaayitatsiri, ¿kaarima witsikashiritakimiri iijatzi inthomainta pañaantariki? ⁴¹ Okowapirotatya pimpashitantaiyaawo tzimimoshiritzimiri inthomainta pañaantariki, ari onkantya pinkitishiripirotantaiyaari.

⁴² ¡Ikantamachiitzimi Fariseo! Pashitakaapiintari Pawa inchashimpoki. Iro kantacha tii pantanitiro ikowiri: Ontzimatyii pinkamiithashiritai, pitakoshiritaiyaari iijatzi. Tima iro kowapirowitachari pantayitiro mi jiroka, iiro powajyaantzimaitawo pashini.† ⁴³ ¡Ikantamachiitzimi Fariseo! Owanaa pikowapiintziro posatitya niyankiniki japatotapiintaita, ari pikimitsitawo iijatzi pikowi pinkatha jiwithatapiintaitimi aririka jiñaitimi. ⁴⁴ ¡Ikantamachiitzimi Yotzinkariiti ipoña Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pikimitashitakawo kaari jiyoitzi ari ikitaitziri kaminkari, tii jiyotzi atziri jaatzikakotatziiri kaminkari”.

⁴⁵ Ari jakanaki apaani yotaantzirori Ikantakaantaitani, ikantanakiri Jesús: “Yotaanari, pikimakaakinawo iijatzi naakaiti okaatzi pikantakiri”. ⁴⁶ Jakanaki Jesús, ikantzi: “¡Ikantamachiitzimi iijatzi iiroka yotaantzirori Ikantakaantaitani! ¿litama piñaatinatakaantariri atziriiti? Tii piñiimaitawo iiroka pinkimatinatyaawo. ⁴⁷ ¡Ikantamachiitzimi iiroka, iitama piwitsikapiriy-itantawori owaniinkatachari tsika ikitayitakiri itayitakawori Kamantantaniri! Iriitajaantaki jowamaayitakiri pairani piwaijatziitini. ⁴⁸ Tima iirokatakiki witsikashiyitakiriri tsika inkitayitiri, ari okoñaatziri pakakotatziiri okaatzi jantayitakiri piwaijatziiti. ⁴⁹ Tima yotani jiñaawaitaki Pawa, ikantaki: ‘Ari notyaantaki Kamantantaniri intsipayitaiyaari otyaan- taari. Apaanipaini imaamaniiti, jowamaitakiri pashini’. ⁵⁰ Ari onkantya jowasankitaantaitimiri iiroka, okantakaantziro powamaayitakiri Kaman- tantaniri itajaantanakawori pairani. ⁵¹ Iiroka atsipitaiyaawoni iroñaaka ikantakaantziro jowamaakaantaitakiri pairani, jitanakawo Abel-ni irojatzi Zacarías-niki jowamaitakiri ipiyawitanaawo tasorintsipankoki intaapainiri Pawa. ⁵² ¡Ikantamachiitzimi yotaantzirori Ikantakaantaitani! Tii pimataa- jaitziro iiroka piyotanitya, ari pikinakaakiro iiroka kaari ikimathatantawo pashinipaini”.

⁵³ Ikanta Jesús ithonkakiro ikantayitakiri. Ari jitanakawo Fariseo itsipay- itapaakari Yotzinkariiti, japatowintaari Jesús ikowaki inkompitakaiyaari onkantya inkimantyaariri oita inkantiri. ⁵⁴ Ishintsiñaaniwaitakiri, ikowi jiñaawaitakairi kaaripirori onkantya inkinkithatakotantyaariri.

12

Shiniyakairori itantani Fariseo

† 11:42 Iro ikantaitziri jaka inchashimpoki: Menta, ruda, maawoni okaatzi iwankiritari. Irootaki kimitawori pinitsi.

¹ Ipoña ipiyowintaitapaakari Jesús, awitsinaapirinikiwaitanaka atzirii. Irojatzí ikantantanakari jiyotaani: “Ontzimatyii paamaakowintyaawo shiniyakaawori itantani Fariseo, jamatawiminto inatzi. ² Tima ontzimatyii onkoñaatakoyitai okaatzi imanakowitainchari, onkoñaatakoyitai kaari ikimathawiita pairani. ³ Okaatzi pimanakaawitari, ari onkoñaatakoyitai. Okaatzi piñaawaitziri apaniroini pipankoki, ari inkimakoyiitairo inkinkithatakoitiro shintsiiini”.

¿Itzimikama ampinkathatiri?

(Mt. 10.26-31)

⁴ Ikantzi Jesús: “Ajiyinká, iiro pipinkawaitashitari matironi intsitokimi, tima ari iwiyaapaakari jaawiyiri irirori. ⁵ Jirika pimpinkiri: Iri pimpinkiri Pawa matzirori jowamaantzi, impoña jotyaantimi sarinkawiniki. Apa pimpinkathatairi apaniroini. ⁶ Tima tii ipinapirowita tsimiripaini, iro kantzimaitacha jiyotzi Pawa aririka inkamagaanti, tikaatsi imaakiti apaani.* ⁷ Jiyotsitawo Pawa okaatzi tzimayitatsiri aishi. Tima piñaakiro jaamaakotari tsimiripaini, irokara jimapirotzi jaamaakotzimi, iiro pipinkantashiwaitari”.

Inkaati kinkithatakotainani atzirii

⁸ “Itzimirika kantirini ijiyinka: ‘Jashitana Jesús’. Iijatzi inkimitaiya Itomi Atziri inkantairi imaninkariti Pawa: ‘Nashitaari jirika’. ⁹ Iriima kantairini ijiyinka: ‘Tii jashitana Jesús’. Ari inkimiitairi irirori, inkantaitiri imaninkariti Pawa: ‘Tii nashitaari jirika’. ¹⁰ Tsikarika intzimi ookimotakirini Itomi Atziri, kantatsi impiyakoitairi. Iriima intzimi ookimotakirini Tasorintsinkantsi, iiro iñihiro impiyakoitairi. ¹¹ Aririka jaayitimi japatopiintaita isaikayitzi pinkatharintsi, iiro okantzimoshiriwaitzimi, pinkanti: ‘¿litama nonkantiriri?’ ¹² Tima Tasorintsinkantsi yotakaimironi iitarika piñaawaitiri janta”.

Ikinkithatakoitzi masontzitsiri ajaagantzinkari

¹³ Ipoña jiñaawaitanaki apaani piyowintakariri, ikantzi: “Yotaanari, pinkantinari nirintzi impainaata kajyitani jookanairi nowaapatini”. ¹⁴ Ikantzi Jesús: “Ajiyinká, tii naaka aminakoyitironi tzimawintawakaantsi nonkantantyaariri pirintzi”. ¹⁵ Ikiro ikantanakitzi Jesús: “Paamaakowintya pinintayitzirokari ajaagawontsi. Tii iro añaakaashiritimini”. ¹⁶ Ipoña jojyakaawintanakiniri, ikantzi: “Tzimatsi ajaagantzinkari kithokitaintsiri iwankiwairi jowaniki. ¹⁷ Ikinkishiriwaitaka, ikantzi: ‘¿Tsiaktya nowiroka ojiykitaintsiri nowankiri?’ ¹⁸ Ikantashiritanaki: ‘Jiroka nantiri. Notantoryihiro nowantapiintari nowankiri. Niwitsikakaanti antawoiti, ari nowiro okaatzi nowankiritari, iijatzi najyaagawo. ¹⁹ Ari inimotinari, tima ojiyiki nowaantakariri. Ojiyiki osarintsi nimakoryaawaiti, nowapirowaitya, nirawaiti nomiri, noimoshirinkawaitya’. ²⁰ Iro kantzimaitachari, ikantzi Pawa: ‘Masontzi, iroñaaka tsiniri jaashiritaitimi, tii piyotzi iitya agaironi okaatzi pashitari’. ²¹ Ari ikantakotari ojiñaawaitashitawori jajaagawo, tii jojiñimaitawo okaatzi jashitari Pawa”.

Ikinkithatakotziro Jesús kantzimoshiritaantsi

(Mt. 6.25-34)

²² Ipoña ikantanairi jiyotaani: “Pinkimi nonkanti: Tii okamiithatzi onkantzimoshiriwaitimi, pinkanti: ‘¿Oita noyaari, oita nomirityaari, oita nonkithatyaari?’ ²³ Tima tzimatsi ankinkishiritakotapiintiri añaantariki,

* **12:6** Kantakotachari jaka “tii ipinapirota tsimiri”, irojatzí kantakotachari jamanantamachiitanti-
itari apiti kiriiki inkaati 5 tsimiri.

iro kowapirotacha anairo owayitapiintari, okaatzi akithaatapiintari iijatzi. ²⁴ Pinkinkishiritakotiri tsimiri. Tii jiyotzi impankitaantya joyaari, tii jiwitsiki ipanko jowaantyaari iwankiri. Iro kantzimaitacha Pawa, ipayitapiintakiri jowayitari. Aaka jimapirotzi jitakotai Pawa. ²⁵ Aririka paakowintyaawo onkantzimoshiriwaitimi, ¿arima pinkantakaatyaawo powawiniintawairo posarintsiti kapichiini? ²⁶ Tii okantzi powawiniintiro kapichiini, ¿iitama okantzimoshiriwaitantzimiri? ²⁷ Pinkinkishiritakotiro inchatiya, tii añiuro antawainiti, tii ontyaawinta onkithaatyaari. Iro kantzimaitacha tii okantzimoshiriwaitawo, onkanti: ‘¿Oita nonkithaatyaari?’ Aña owaniinkata kamiitha, anairi jowaniinkawita Salomón pinkathariwitachari pairani. ²⁸ Iriitaki Pawa owaniinkatzirori, okantawitaka kapichi añawitawo owaniinkatapainta, iro osamani, tikaatsi opantanaiyaawoni aririka onkamatiyatanaki, tima inchikayiitakiro, intaayiitakiro. Iiroka jimapirotzi inkimpoyaawintimi Pawa, aritaki, iiro pikisoshiriwaitzi. ²⁹ Aritapaaki okantzimoshiriwaitakimi iiroka, pikantzi: ‘¿Oita noyaari, oita niriri?’ ³⁰ Apatziro okantzimoshiriwaitari ikaatzi kaari kimisantatsini. Irooma iiroka, jiyotakotzimiro Ashitairi oitarika kowityiimoyitzimiri. ³¹ Iro kowapirotacha paminaminatairi impinkathashiriwintaimi, piñaayitairo impayitaimiro okaatzi kowityiimotzimiri”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkitijato ajyaagawontsi

(Mt. 6.19-21)

³² “Irokaiti kimitakariri nopira, iiro pithaawashitaiyani, tima iriitaki Pawa kowaintsiri impinkathariwintaimi. ³³ Pimpimantayitiro tzimimotzimiri, pimpashitantyaawo. Iro kamiithatatsi pantayitairo jiroka piñaantaiyaawori pisaikai kamiitha inkitiki. Kimitawaitaka powaagaantatyiiyaami inkitiki tsika tii opathaanitapai, tsika tii itzimapai koshintzi. ³⁴ Tima janta tsika powaagaantaka, ari poshiritapiintyaawo iijatzi”.

Ompirataari aamaakowintantachari

³⁵ “Powathakitanatyaawo piithaari. Poonthoyitiri pootaminto. ³⁶ Pinkimityaari ompirataari oyaawintariri jariitaiya iwinkathariti joimoshirinka, inkini jantawainiri thaankiini jompiratapaiyaariri. ³⁷ Kimoshiri inkantaiya apaani ompirataari itzimi iñaapairi iwinkathariti aamaakowinta ikantaka. Imapiro nonkanti, aritaki joosaikairi jowapiintaita iriitaki oyiitainirini jowanawo. ³⁸ Kimoshiri inkantayitya, intzimi iñaitapairi aamaakowinta ikanta, onkantawitya tii jiyotzi tsikapaiti jariitya, niyankiiti tiirika okitiijyitzimataki. ³⁹ Pinkimiro jiroka. Aririkami jiyoti owaiyantzinkari impokatyi koshitirini, ari jaamaakowintatyaami, iiro ikoshitaagantaitzirimi. ⁴⁰ Iro piyotiri irokaiti, ontzimatyii paamaakowintayitya. Tima tii piyotzi tsikapaiti impiyantaiyaari Itomi Atziri”.

Kaaripirori ompirataari

(Mt. 24.45-51)

⁴¹ Ari ikantanaki Pedro: “Pinkathari. ¿Arima nokaatziri maawoni atziri pojyakaawintakina?” ⁴² Ikantzi Jesús: “Pinkimitakotyaari ompirataari kamiithashiriri kinkishiritachari kamiitha. Jookanakiri ipankoki ompiratariri, ikantanakiri: ‘Pamininari ikaatzi saikatsiri pankotsiki’. ⁴³ Kimoshiri inkantya jirika ompirataari, aririka impiyi iwinkathariti jiñaapairi imonkaatakiro ikantanakiriri. ⁴⁴ Aritaki ishinitaakiniri jaamaakowintyaanari okaatzi jashitari. ⁴⁵ Irooma inkantashiritakimi

ompirataari: ‘Iiro ipiyita nowinkathariti’. Jantawaitakiri ikaatzi jompiraitari, ari ikimitaakiro tsinani jompirataitari. Jataki jowapirowaitya, ishinkiwaitya. ⁴⁶ Inimowaitziri jirika ompirataari, jomapokashitaiyaari jariitaiya ompiratariri. Imapirotiri jowasankitaapairi, jookapairi ikajyaakaitakiri kisoshiriri. ⁴⁷ Tima jirika ompirataari jiyowitakawo okaatzi inintakaawitariri iwinkathariti, tiimaita jaamawintaari impiyi. Irootaki impajapiroitantyaariri. ⁴⁸ Iriima itzimi kaari yotakotironi okaatzi inintakairiri, iiro ipajapiroitairi. Ikaatzi ishinitaitziri jantapiroyitiromi ikowaitziri, oiyiki jompiraityaari. Intzimirika jawintaitari oiyiki, inkowakoitiri oiyiki irirori”.

*Ikinkithatakota Jesús
(Mt. 10.34-36)*

⁴⁹ “Iro nopokantari nowasankitairi kaaripiroshiriri, okimiwaitakawo iriimi paampari namakimi kipatsiki. Owanaa nokowataikimi itaitaiya jowasankitaayiti, apirotaiyaami kaaripirori. ⁵⁰ Iro kantacha ontzimatyii nitanatyaawo nonkimaatsitanatya, irojatzi nimonkaatantatyaawori. ⁵¹ Piñaajaantaki iro nopokantari iñaamachiitairo atziri isaiki kamiitha. Aña nopokaki, namatziiro antaminthatawakagaantsi. ⁵² Iroñaaka iñaitiro jantaminthatawakaitya isaikapankotawakaiyani, apiti atziri jantaminthatiri pashini atziri kaatatsiri mawa. ⁵³ Mainari ari impithokashitayaari iwaapati, impiyatsityaari iijatzi iwaapati inkisaniintiri itomi. Ompithokashityaawo tsinani ishinto, ompiyatsityaawo iijatzi onaanati. Ompithokashityaawo tsinani ayiro, ompiyatsityaawo iijatzi iwatairo”.

*¿Tiima piyotziro kantainchari?
(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)*

⁵⁴ Ipoña Jesús ikantziri atziri piyowintakariri: “Tima aririka piñiuro minkori ityaapiintzi ooryaatsiri, pikantapiintzi: ‘Omparyaatyi inkani’. Mataka pikantakiri. ⁵⁵ Tima aririka pinkimiro tampiya ompoñiia katonka, pikantapiintzi: ‘Osaryaatyi kamiitha jiroka kitiiyyiri’. Mataka okaatzi pikantziri. ⁵⁶ ¡Thiiyinkari! Piyowitawo iiroka okanta piñaayitapiintziro inkiti, iijatzi kipatsi. ¿Iitama kaari piyotakotantawo okaatzi kantachari iroñaaka?”

*Paapatziyaiyaari kisaniintzimiri
(Mt. 5.25-26)*

⁵⁷ “¿Iitama kaari paminantawo iiroka kamiithatatsiri? ⁵⁸ Aririka intzimi kijyimini, impoña jaanakimi pinkatharintsiki, pinthaawakoti iiroka aatsiki, pinkantiri: ‘Iiro pikisawaita, thami aapatziyawakaiya’. Tima aririka jariitakaakimi pinkatharintsiki, inkantaitakiri aamaakowintaniri: ‘Paanakiri jirika’. Irojatzi jaantaitanakimiri jomontyaitzimi. ⁵⁹ Tima iirorika pipinatashitari okaatzi piriwitziri, iiro piñagairo joimishitowakaantaimi. Imapiro”.

13

Iirorika powajyaantairo pamiyitari, ari pimpiyaashitaiya

¹ Ari ipokaiyakini kamantziriri Jesús, tima Pilato jowamaakaantaki Galilea-jatzi janta itaapiintaitziniri Pawa piratsi. ² Ikantanaki Jesús: “¿Piñaajaantzima iro jantantakawori jiroka tsika ikantaitakiri jowamaitakiri, janaakitziiri ikaaripiroshiritzi pashini Galilea-jatzi? ³ Nokantzi naaka:

Tii ari onkantya. Iirorika powajyaantziro pamiyitari iiroka, ari pinkimitakotaiyaari irirori. ⁴ Ari ikimitakari kaatatsiri 18 kamaintsiri awitsinaakiri pankotsi janta Siloé, ¿piñaajaantzima iri mapirotzirori ikaaripiroshiritzi janairi pashini Jerusalén-jatzi? ⁵ Nokantzi naaka: Tii ari onkantya. Tima iirorika powajyaantziro pamiyitari, ari pinkimitakotaiyaari”.

Jojyakaawintaitziro pankirintsi kaari kithokitatsini

⁶ Ipoña Jesús jolyakaawintanakiro, ikantzi: “Otzimi atziri iwankiri jowaniki. Okanta apaani kitiiyyiri jiyaataki jaminiro tzimakirika okithoki, tiimaita iñaapaaki. ⁷ Ikantakiri aamaakowintanariri: ‘Tzimaki mawa osarintsi nopokawita naminiro nowankiri onkithokiti, tiimaita noñi. Pinchikiro, aminaashiwaita okatziya jaka’. ⁸ Ari jakanakiri irirori, ikantzi: ‘Iro nowinkathariti, añaawairo jiroka osarintsi iirorika okithokiti, nonkiyashitawairo oponkitziki notyaakitiro onkithokitantyaari. ⁹ Aririka onkithokitai, kamiitha inatzi. Irooma iirorika, aripaiti pintowakaantiro’ ”.

Jowawisaakotziro Jesús tsinani kitiiyyiri jimakoryaantaitari

¹⁰ Ikanta jiyotaantzi Jesús kitiiyyiri jimakoryaantaitari janta japatotapiintaita, ¹¹ ari osaiki tsinani tzimakotaintsiri 18 osarintsi opiyarishiritzi. Tsiyamitsitaki, tii okantzi onkatziyi kamiitha. ¹² Ikanta jiñaapaakiro Jesús, ikaimapaakiro, ikantziro: “Tsinaní, shintsitaimi pimantsiyawita”. ¹³ Jotirotaakiro kapichiini otsiyamitzitaki. Tampatzikatanai kamiitha. Ojyiki othaamintawintanakari Pawa. ¹⁴ Iro kantzimaitacha tii inimotziri jiwatatsiri japatotapiintaita, antawoiti ikisanaka, jiñaakiri joshinchaantaki Jesús kitiiyyiri jimakoryaantaitari. Ikantanakiri atziriiti: “Tzimatsi 6 kitiiyyiri jantawaitantaitari, ari pimpokiri inkini joshinchagaitimi. Tii oshinintaantsitzi kitiiyyiri jimakoryaantaitari”. ¹⁵ Irojatzii jakantanakari Jesús, ikantzi: “¡Thiiyinkarí! Kitiiyyiriki jimakoryaantaitari pithataryaakotapiintziri pipira pashitakoyitziri pirakairi imiri.* ¹⁶ Tima jiroka tsinani ajiyininka inatzi, iro isawotari Abraham-ni tzimakotaki 18 osarintsi ikimaatsitakaakawo piyari. ¿Tiima okamiithatzi oshinchiiro kitiiyyiri jimakoryaantaitari?” ¹⁷ Ikantanaki Jesús, antawoiti ikaaniwintanaka ikaatzi kisaniiintziriri. Iro kantzimaitacha kimoshiri ikantaiyanakani atziri ikaatzi ñaakirori jantakiri Jesús.

Jojyakaawintaitziro okithoki inchato oryaanikitatsiri

(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

¹⁸ Ipoña ikantanaki Jesús: “¿litama ojyari ipinkathariwintantai Pawa? ¿litama nojyakaawintimirori? ¹⁹ Aña ojyatyaawo aririka impankiitiro okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi. Tima tzimatsi atziri pankitakirori jowaniki, anaanakiro pashini pankirintsi, antawo otiwayitanaki, ari iminkoshiyitari tsimiri otsimankatapishitaki”.†

Jojyakaawintaitziro shiniyakairori tanta

(Mt. 13.33)

²⁰ Ipoña japiitakiro ikantzi Jesús: “¿litama nojyakaawintimirori ipinkathariwintantai Pawa? ²¹ Aña okimitatyaawo shiniyakaawori tanta. Tzimatsi apaani tsinani, aakiro kapichiini, otsipataakiro tantapatha, tikira osamanitzi, shiniyanaki maawoni”.

Ikinkithatakoitziro oryaanityinkakiini ityaapiintaitzi

(Mt. 7.13-14, 21-23)

* **13:15** Iri ipirayitari janta: buey ipoña asno. † **13:19** Iro ikantakoitzi jaka okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi iitachari mostaza, iro jyookatsi inampiki pashini atziri.

22 Ithonka ikinayitaki Jesús nampitsiki jiyotaantayitzi. Irojatzii ikinantanakari Jerusalén-ki. 23 Ari josampitaitakiri, ikantaitziri: “Pinkathari, ¿kapichima awisakotaatsini?” Ipoña ikantzi Jesús: 24 “Ontzimatyii piñaashintsitya pinkimitakaantyaawo pinyagaatyimi oryaanityinkakiiniki ityaapiintaitzi. Tima oyyiki kowawitachani intyaantaityaawo, iromaita jimatziro. 25 Aririka jashitanakiro ipanko ashitawori, irojatzirika pisaikaki jikokiroki, pinkantawitya: ‘Pinkathari, pashitaryiinawo’. Impoña jakanaki irirori, inkanti: ‘Tii niyotzimi tsika pipoña iiroka’. 26 Impoña pinkantawitanatya iiroka: ‘¿Tiima piyotina akaatziranki owaiyani, akaatziranki arawaitaiyini? Piyotaantapiintakina nonampiki’. 27 Inkanti irirori: ‘Imapiro, tii niyotzimi tsika pipoña. Piyaatawiiti aakowintawori kaaripirori’. 28 Ari piraawaityaari, patsikaikiwaitya, aririka piñaayitairi Abraham, Isaac, Jacob intsipataiyaari ikaatzi Kamantantaniriiti isaiki ipinkathariwintantai Pawa. Irooma iiroka jikokiroki pisaikai. 29 Tima inkaati awisakoshiritaatsini impoñaayitaiya tsikarika iwiyaapaa kipatsi, isaikayitai jatyoooyitairi Pawa tsika ipinkathariwintantai. 30 Tima tzimatsi itayitawori iroñaaka, iri ñiironi jimpoiyyitai. Tzimayitatsi iijatzi impoiyyitatsiri iroñaaka, iri ñaayitaironi jitaiyaawo”.

Jiraaniintakotawo Jesús nampitsi Jerusalén
(Mt. 23.37-39)

31 Ari jariiyitapaaka Fariseo, ikantapaakiri Jesús: “Piyaatai, aatsiki-taintsi Herodes ikowi intsitokimi”. 32 Ikantzi Jesús: “Piyaati, pimpiyanaki, pinkantiri sagaritatsiri, noshinchaayitziri piyarishiritatsiri, noshinchaay-itziri mantsiyari. Apa okaatapaaki mawa kitiiyyiri nonkaatakaantyaawori nantziri.† 33 Iro kanzimaitacha, iikiro niyaataty irojatzii mawatapaintsini kitiiyyiri, tima iro kamiithatatsi intsitokayitiri maawoni Kamantantaniri-iti Jerusalén-ki. 34 ¡Jerusalén-jatzí! Oyyiki pitsitokaki Kamantantaniriiti. Pojyimiyyitaki ikaatzi jotyaaantawitakimiri. Tima nokowawitapiintaka nonkimityaarimi tsimiri josatitziri iryaani, ari nonkantirimi maawoni notomitaari. Iro kantacha tii pikowaiyini. 35 Jaka tsika pisaikapiintawitaka iiro jifñaitai iitya nampitaiyaawoni. Tima iiro okantaitatya piñaapiintaina jaka, irojatzii paata pinkantantaiyaari: Tasonkawintaari jinatzii, tima Pinkatharintsii aitziri otyaantakiriri”.

14

Joshinchagairi Jesús iiniyawaitatsiri

1 Okanta kitiiyyiri jimakoryaantaitari, ikinaki Jesús ipankoki ijiwari Fariseo joya. Oyyiki kimpoyaakiriri oita jantiri. 2 Ari isaikakiri janta apaani mantsiyari iiniyawaitatsiri. 3 Ipoña Jesús josampitakiri yotaantayitzirori Ikantakaantaitani itsipataakiri Fariseo, ikantziri: “Kitiiyyiri jimakoryaantaitari inatzi iroñaaka, ¿tiima oshinitaantsiti oshinchaanti?” 4 Tii jakaiyini, irojatzii jimairitaiyakini. Jaakiri Jesús mantsiyari, joshinchagairi, jotyaaantairi. 5 Ipithokashitanakari jirikapaini, ikantziri: “Aririka jotitya pipira omooki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, ¿tiima ari pinoshikairi thaankipiroini?”* 6 Tima tikaatsi inkanti jakanakiri.

Oimoshirinkachari aawakagaantsiki

† 13:32 Ikantakoitziri jaka “sagaritatsiri”, iriitaki jojyakaawintaitzi Herodes. Jirika Herodes owanaa jiyotzi tsika inkinakairo jantayitziro kaaripirori, jojyakotari sagari jiyotzi jamatawiyaatantzi tii ikaamanitzi aririka intsitokawiityaari. * 14:5 Iri ipirayitairi janta: buey ipoña asno.

⁷ Ari isaiki Jesús ikimpoyiiri inkaati atyootirini ijiwari Fariseo, thaawako ikantaiyani ikowi josatikayitya intsipatantyaariri jiwari joya. Ipoña Jesús jogyakaawintanakiniri, ikantanaki: ⁸ “Aririka inkaimayitimi poimoshirintya aawakagaantsiki, iiro pikowashita posatikasatikawaitya pinkowi pintsipatyaari jiwari, tima tzimatsi pashini pokatsini anaakotzimiri iñaapirota irirori. ⁹ Aririka jariitapaatya kaimakaantzimiri, inkantapaakimi: ‘Iiro posatikasatikata iiroka, piyaati pisaiki jantyaatsikiini’. Antawoiti pinkaaniwintanaty. ¹⁰ Aña iro kamiithatatsi aririka piyaati iiro posatikasatikawaita, pisaikapaaki jantyaatsikiini. Ompona impokaki kaimakimiri, inkantimi: ‘Ajininka, pimpoki posatitya iiroka janta’. Aripaiti impinkathayitimi. ¹¹ Tsikarika itzimi kowashiwaitachani impinkathayitirimi, aritaki iñaakiro intsinampashiritakagaitairi. Iriima tsika itzimi tsinampashiriwaitatsiri, iriitaki ñiironi ipinkathayitairi”.

¹² Ipoña ipithokashitanakari Jesús aanakiriri jowakaiyaari, ikantziri: “Aririka pinkaimi atziri powakaiyaari, iiro pikaimashitari piyininkapirrotari iiroka, pirintzi, ipoña ikaatzi ajyaagantachari, tima ari onkantaki impiyataimi iiroka jatyootaimi. ¹³ Aririka poimoshirintya, iri pinkaimayiti ashironkainkari, kaari aminatsiri, pisaponthokiyitatsiri. ¹⁴ Ari piñiuro pinkimoshiritai, tima jirikapaini, iiro okantzi impiyataimi paata joimoshirintya. Iro kantzimaitacha ari impinayitaimi pantakiri aririka jañaayitai kamiithashiriri”.

Jojyakaawintaitziro antawoiti jatyootawakaita

¹⁵ Ikanta ikimawaki ikaatzi isaiki jowaiyani, ikantanaki: “Kimoshiri inkantya inkaati owaachani impinkatharitanakirika Pawa”. ¹⁶ Ipoña ikantzi Jesús: “Tzimatsi atziri, jiwitsikakaantzi antawoiti oimoshirinkaantsi, ari jowaiyaani. Ithonka ikaimakiri ikaataiyini. ¹⁷ Ikanta imonkaatapaaka jowantyaari jotyaantakiri jompiratani inkamantiri ikaatzi ikaimakaantakiri, tima irootaintsi jowaiyaani. ¹⁸ Tii ikowi impokaiyini ikaatzi ikaimakaantawitakari. Jitanakawo apaani, ikantzi: ‘Iiro okantzi niyaati, niyaataty naminiro owaantsi namanantakiri. Irootaki iiro okantanta niyaati’. ¹⁹ Ikantaki pashini: ‘Niyaataty noñaantyaariri namanantakiri nopirapaini, irootaki iiro okantanta niyaati’.† ²⁰ Ari ikantaki pashini iijatzi: ‘Iiro okantzi niyaati, tima owakiraa naawakaaka’. ²¹ Ipoña ipiya ompirataari, ikamantapairi iwinkathariti. Antawoiti owatsimaanakiri, ikantanakiri jimpiratani: ‘Piyaati, paniitiro tsika iwiya nampitsi, pamakiri ashironkainkari, kaari aminatsiri, pisaponthoriiti inkaati piñiuro janta’. ²² Ari imatakiro jompiratani. Ipoña ikantairi iwinkathariti: ‘Nimatakiro okaatzi pikantakinari. Iro kantzimaitacha iinuro okaankitzi pankotsi’. ²³ Ipoña ikantziri jimpiratani: ‘Pinthonkiro paniitiro aatsi, piyaayiti tsikarika, pishintsiwintiri inkaati piñiuro janta, impokiita ijaikitiita nopankoki. ²⁴ Pinkimi nonkanti: Ojyiki nitawitakari nokaimakaantziri, iromaita iñaajaitziro joya kapichiini niwitsikakaantakiri owanawontsi’ ”.

Pomirintsitachari ankimitakotyaari Cristo

²⁵ Ojyiki ikaatzi oyaatakiriri Jesús. Ipoña ipithokashitanakari, ikantziri: ²⁶ “Aña iro inimotzimiri pitakoyitari piwaapati, pinaanati, piina, pitomi, pirintzi, pitsiro, pitakota iijatzi apaniroini iiroka. Iro kantacha iirorika pimapirotziro pitakotina naaka, tii pityaaryootzi pinkimisantaina.

† 14:19 Iri kantakotachari jaka nopirapaini, kaatatsiri 5 buey.

27 Ontzimatyii pintyaaryoowintiro nokinkithatakoyitakimiri, onkantawitayia impaikakoitimi. Aririka powajyaantakiro, iiro nokimitakaantzimi iiroka niyotaani. 28 Apaani kowatsiri jiwitsiki pankotsipinthakii, jitawatyaawo inkinkishiritya tzimatsirika imatantyaawori jiwitsikiro. 29 Ari onkantya inthonkatyaawori jitanatyaawo jiwitsikiro, tima aririka jookawintakiro ari ishirontawintatyaari inkaati ñiirini. 30 Inkantaiyini: ‘Piñaamachiitiri jirika, tii jaawiyiro, jookashitakawo’. 31 Ari ikimitari iijatzi, apaani pinkathari tzimatsiri 10 mil jowayiriti, jashiminthatyaawo jowayirityaari pashini pinkathari tzimatsiri 20 mil jowayiriti. Ontzimatyii jitawatyaawo inkinkishiritawatya, aririka inkitsirinkakiri. 32 Iñaakirorika iiro ikitsirinkiri, iiniro jiwiyaa intaina pashini pinkathari pokatsiri jowayirityaari, jotyaantaki kantirini: ‘¿Tsikama ankantyaaka iiro owayiritawakaanta?’ 33 Ari okimitari iijatzi ontzimatyii pitawatyaawo pinkinkishiritawatya iirokaiti, tima iirorika powajyaantziro pitakoyitawo okaatzi pashiyitari, iiro nokim-itakaantaimi niyotaani”.

Kimitawori tziwi kaari katyotatsini
(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

34 “Tima kamiitha okanta tziwi okatyotzi. Iro kantacha aririka intsi-pataitiro tsika oitya, iiro opantaawo inkatyokantaityaawo. 35 Tikaatsi opantaiyaawoni tziwi, iiro okantaajaitzi iijatzi isaiponkitzitantaityaawo pankirintsi, ontzimatyii jookaitiro. Kowirori inkimathatiro jiroka, jowakimpitayia inkimisanti”.

15

Ikinkithatakoitziri oijya piyawitachari
(Mt. 18.10-14)

1 Ojyiki kowakotziriri kiriiki iyyininka itsipatakari atziri kaaripiroshiriri, ikimisantzi jiyotaantzi Jesús. 2 Ikanta Fariseo itsipatakari Yotzinkariiti, ikinkithatakotanakiri Jesús, ikantzi: “Paminiri jirika, itsipatakari atziri kaaripiroshiriri, itsipataro jowapiintaiyani”.

3 Ipoña Jesús joyyakaawintanakiniri, ikantanaki: 4 “Tzimatsi piratachari ikaatzi 100 joiyyati. Okanta apaani kitiiyyiri, ipiyaka joiyyati, jookanakiri pashini 99 oijya otzishimashiki, jataki jaminaminatairi piyainchari. ¿Tiima pimatziro iiroka jiroka? 5 Ikanta iñaapairi joiyyati, kimoshiri ikanta jinatapairi. 6 Tima jariita ipankoki, japatotapairi iyyininka, ikantapairi: ‘Pimpoki pintsipatina oimoshirintya, tima noñagairi noiyyati piyawitainchari’ ”. 7 Iikiro ikantatzi Jesús: “Ari onkimitagaiya inkitiki, antawoiti inkimoshiriwintaitiri atziri owajyaantairori ikaaripiroshiriwita. Janaanakiri 99 kamiithashiritatsiri”.

Joyyakaawintaitziri kiriiki piyawitachari

8 Ipoña ikantzi: “Apaani tsinani tzimatsi 10 oiriikiti. Okanta apaani kitiiyyiri ipiyapithatakawo oiriikiti, owaampataki ootaminto, opishitakiro maawoni opanko aminaminatairi oiriikiti.* 9 Okanta oñagairi, okaimakiri ojyininka, okantakiri: ‘Pimpoki, pintsipatina noimoshirintya, tima noñagairi noiriikiti piyawitainchari’ ”. 10 Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Ari inkimitagaiya imaninkariti Pawa antawoiti inkimoshiriyitai iñaakirika atziri jowajyaantairo ikaaripiroshiriwaitzi”.

Ikinkithatakoitziri itomiitari apaawaitatsiri

* 15:8 Ikantakoitziri jaka “kiriiki”, irijatzi jiiitaitziri “dracma”, kiriiki jinatzi jashiyitari Grecia-jatzi. Iriitaki ipinatantaitariri antawaitatsiri apaani kitiiyyiriki.

11 Ipoña ikantanaki iijatzi Jesús: “Apaani atziri tzimatsiri apiti itomi. 12 Ikanta iyaapitsi itomi, ikantakiri iwaapati: ‘Paapá, pimpinawo onkaati pookanairi nashitaiyaari pinkamakirika’. Ari ikantakiro, ipayitakiri itomi onkaati jashitakaiyaariri paata. 13 Tikira osamanitzi, jataki iyaapitsi itomi intaina pashiniki nampitsi. Ari japaawaitakiri iiriikiti. 14 Ikanta ithonkatakiri japaatakiri maawoni, iñaitaki antawoiti tajiysi janta nampitsiki. Ari ikowityaanakiri ikaatzi japaawaitakiri. 15 Ipoña jiyaatashitakiri nampitawori janta ikowi antawairintsi, jotyaaantaitakiri jaamaakowintyaari chancho. 16 Antawoiti itajyaaki, ikowaki jatyootiri chancho, tima tikaatsi pirini joyaari. 17 Ipoña ikantashiritanaki mainari: ‘Owanaa inintaawaita jowapirowaita antawaitatsiri ipankoki nowaapati, ¿iitama nashironkaawaitantari naaka jaka notajyaaniintzi? 18 Ontzimatyii niyaatai ashitanariki, nonkantapairi: “Paapá, tzimatsi kaaripirori nantzimotakimiri, iijatzi nokimitaakiri Inkitijatzi. 19 Tii okantzi pinkimitakaantaina pitomi, apa nokowi pinkimitakaantinari ikaatzi antawaitzimiri”.’ 20 Ari ipoña ikatziyanaka, pokai ashitaririki. Ikanta ashitariri, aminawookitatsi irirori iñaawairi ipokai, ishiyashitawaari, jawithakitawairi, ithopootawairi. 21 Ikantapaaki itomi: ‘Paapá, tzimatsi kaaripirori nantzimotakimiri, iijatzi nokimitaakiri Inkitijatzi. Tii okantzi pinkimitakaantaina pitomi’. 22 Iro kantzimaitacha ashitariri, ikantakiri jimpiratani: ‘Pamaki iroopirori kithaarintsi, pinkithaatawairi notomi. Powiniri jakoki poriryaatatsiri, pintyaantakairi iijatzi zapato. 23 Impoña paminaki iwonkiri vaca kamiitha iwathati, powamairi. Nokowi oimoshirintya. 24 Tima jirika notomi kamawitaka, iro kantzimaitacha añagai iroñaaka. Pairani ipiyaka, iñaitairi iroñaaka’. Ari jitanakawo joimoshirinkaiyani.

25 Ikanta jantariti iririntzi saikatsi jantawaitzi owaantsiki. Pokai pankotsiki, ikimapaatzi joimoshirinkaiyani. 26 Josampitapaaki apaani jompiratani jiita ikimoshiritantaitari. 27 Ari ikantanakiri: ‘Ariita pirintzi, irootaki jowamaakaantantakari piwaapati iwonkiri vaca, tima kamiitha jariita pirintzi tikaatsi awijyimotirini’. 28 Ari ikisapaaka, tii ikowi intyaapai pankotsiki. Ipoña jiyaatashitakiri iwaapati, owanaa jowomirinchaakiri intsipatantyaariri joimoshirinka. 29 Irojatzzi ikantantanakariri iwaapati: ‘Piñaawitana naaka osamani nosaikimotzimi, tikaatsi nantzimotimiri. Titya pipaajaitana piratsi noimoshirintya.† 30 Iro kantzimaitacha ipokai iyi thonkitakimiriri piiriikiti ipiro mayimpiro, iri powamainiri wathatatsiri poimoshirinkawairi’. 31 Ari jakanaki iwaapati, ikantziri: ‘Notomí, ari pashi powiro pisaikimotakina iiroka, maawoni okaatzi nashitari, iiroka ashitawo maawoni. 32 Irootaki ankimoshiritantyaari iroñaaka, tima jirika pirintzi, kamawitaka, iro kantacha añagai iroñaaka. Ipiyawitaka iñaitairi iijatzi’ ”.

16

Jojyakaawintaitziri kaaripirori ompirataari

1 Ipoña Jesús ikantakiri iijatzi jiyotaani: “Tzimatsi atziri ajyaagantachari. Itzimi irirori jompiratanipaini. Okanta apaani kitiiyyiri tzimatsi pokaintsiri, ikantaitakiri ajyaagantachari: ‘Jirika ijiwari pompiratani, japaatakimiro pajyaagawo’. 2 Ikanta jirika ajyaagantaniri ikaimakiri jompiratani, josampitakiri: ‘¿Iitama pantakiri? Nokimaki ikantaitana. Nokowi poñaayinawo okaatzi pantawaitakinari. Tima ari okaatapaaki pijiwatziri nompiratani-paini’. 3 Ari ikantashiritanaki jirika ompirataari: ‘¿Tsikatya nonkantyaaka iroñaaka? Jomishitowatyina ompiratanari. Tii okantzi nompankiwaiti,

† 15:29 Ikantakoitzi jaka “piratsi”, iriitaki cabra.

aririka nonkamitanti impashitaitina, owanaa nonkaaniwintya'. ⁴ Ipoña ikantashiritzi: 'Niyotaki iita nantiri jaapatziyantaitinari pankotsiki aririka jomishitowaitakina'. ⁵ Japatotakiri ikaatzi iriiwitziriri iwinkathariti, ikaantakiri itakawori: '¿Tsikama ikaatzi piriwitziri nowinkathariti?' ⁶ Ikantzi irirori: 'Niriiwitziri ikaatzi 100 inchatonaa jowaitzi yiinkantsi'. Ipoña ikantziri: 'Jiroka piriwiri, thaanki posankinati, apa inkaatai 50 inchatonaa piriwitiri'. ⁷ Ipoña josampitakiri pashini ikantziri: '¿Jiroka tsikama ikaatzi piriwitziri?' Ikantzi: 'Niriiwitziri okaatzi 100 ipiyotakoitziro trigo'. Ipoña ikantziri iijatziri: 'Jiroka piriwiri, posankinati, apa onkaatai 80 ipiyotakoitziro'. ⁸ Ikanta jirika pinkathari, joñaagantakiri jompiratani tima iñaakiri imapiro jiyotzi tsika inkinakairo kantainchari. Ari ikantayitari atziripaini iroñaaka, imatasya jiyotzi tsika inkinakairo jaapatziyantyaariri iyyininka, janairi tsika ikanta kimisantzinkariiti". ⁹ Irojatziri ikantantanakari Jesús: "Ontzimatyii piyoti paapatziyantyaawo pajyaagantayitari iroñaaka onkantawitya tii opantapirotawo, iro onkantantaiyaari jaapatziyaitaimi paata iiroka janta inkitiki.

¹⁰ Itzimirika tyaaryootaintsiri kapichiini, iriitaki tyaaryoopirotatsini. Itzimirika kaaripiroshiritatsiri kapichiini, iriitaki mapirotaironi inkaaripirota. ¹¹ Tiirika pityaaryoowintziro ajyaagawontsi kaari opantapirotawo jaka, tikaatsi amiintimini iroopiroriki. ¹² Tiirika pityaaryoowintziro ashinintsi, tikaatsi pimini pashityaari iiroka. ¹³ Tikaatsi matironi jantawaitiniri apiti ompiratantani. Apaani inkowapiroti imonkaatiniri jompiratariri, iriima pashini, inkisaniintanakiri. Ari okimitsitari iijatziri: Tikaatsi matironi jantainiri Pawa ikowakaantziri irirori, aririka inkinkishiritakoitiro ajyaagawontsi inkimitakaantanakiro iroorikami ompiratyaarini".

¹⁴ Ari ikaatzi ikimayakini Fariseo, tima irijatziri ashiminthatawori ajyaagawontsi, ishirontaminthatakari Jesús ikimiri ikantayitakiri. ¹⁵ Ipoña ikantantanakiri: "Piyotzi potzikaawintaiyani iiroka iiro jiyotantzimi atziri, iro kantzimaitacha jiyotzimiro Pawa okaatzi pikinkishiritari. Timi okaatzi iroopirotzimotziriri atziri, ipinkimatziro Pawa".

Ikantakaantaitani ipoña ipinkathariwintantai Pawa

¹⁶ "Tima pairani ikinkithatakoitakiro Ikantakaantaitani ipoña josankinari Kamantantaniriiti. Ipoña ikinkithataki iijatziri Juan. Ikimatziro iroñaaka atziriiti Kamiithari Ñaantsi tsika ikanta ipinkathariwintai Pawa. Antawoiti ikowi iñiuro okimitawo ishintsitaitzi aririka jowayiritaitya. ¹⁷ Tii opomirintsita apirotaiya paata kipatsi iijatziri inkiti, iro kantzimaitacha iiro apirotzimaitaa Ikantakaantaitani".

Jiyotaantzi Jesús ikantzi: "tii opantawo pookiro piina"

¹⁸ "Itzimirika ookironi iina, aririka jagai pashini tsinani, imayimpiriwintakiro itawitawori. Ari ikimitari iijatziri agaironi tsinani jookiri oimi, imayimpiritaki irirori".

Ajyaagantachari ipoña Lázaro

¹⁹ "Tzimatsi atziri ajyaagantachari, owaniinka ikithaatapiinta. Jaakowintawo kitiiyyiriki joimoshirinka owaniinka jowapirowaita.* ²⁰ Tzimitacha iijatziri apaani ashironkaawaitachari jiita Lázaro, ithonka ipathaawaitaki jirika. Ari jomaryaaapiinta jakakiroki ipankoki ajyaagantzinkari. ²¹ Iriitaki kowatsiri jaayitiro jowaryaayitziri jowanawo ajyaagantachari. Pokatsi otsitsi ithotziniri iwathaawo. ²² Ikanta paata kamaki ashironkainkari,

* **16:19** Iro ikantakoitziri jaka "owaniinka", kithaarintsi pitzirishimawotatsiri. Ojyiki owinawo jiroka. Apa ikithaayitawo ajyaagantachari.

jaanakiri imaninkariti Pawa, jataki isaiki Abraham. Ipoña kamitaka iijatzii ajyaagantachari, ikitaitakiri. ²³ Ikanta janta sarinkawiniki, oyyiki ikimaatsiwaitaka jirika ajyaagantawitachari. Jaminakotakiri intaina iñaatziiri Abraham itsipatakari Lázaro. ²⁴ Ari ikaimanaki irirori, ikantzi: ‘Chariní, Abraham, pinishironkatina. Potyaantiri Lázaro jamaajaitakina kapichini jiña nomiritawatyaari, tima itaaniintatyaana shintsiini paampari’. ²⁵ Ikantanaki Abraham: ‘Nochariní, poshirityaawo pajyaagawo pairani, iijatzii ikimita Lázaro joshiritawo jashironkaawaitakari. Iro kantzimaitachari kimoshiri ikanta irirori jaka, irooma iiroka ontzimatyii pinkimaatsiwaitaiya. ²⁶ Tikaatsi pinkini pimpoki, tzimatsi antawoiti impiita otzikakairi, iiro okantzi iijatzii niyaatashitimi iiroka’. ²⁷ Iikiro ikantawitattyia irirori: ‘Pinkimi nokantzimi chariní, potyaanti jatatsini isaiki nowaapati. ²⁸ Tzimatsi janta ikaatzi 5 niritzi, pinkamantiri iiro ipokanta irirori jaka, oyyiki jashironkaita’. ²⁹ Ari ikantzi Abraham: ‘Tzimatsi Ikantakaantakiri Moisés, tzimatsi iijatzii ikantayitakiri Kamantantaniri, iro inkimisantiri’. ³⁰ Ipoña ikantzi iijatzii: ‘Iirotyaami, Chariní, Abraham. Tzimatsirika apaani kamatsiri kamantairini añaatsiri atziri, ari jowajyaantairo kaaripirori jamiyitari’. ³¹ Iikiro ikantanakitzi Abraham: ‘Tima tii ikimisantziro ikantayiwitari Moisés iijatzii ikantayitakiri Kamantantaniri, iirotya ikimisantaaajaitziri inkamantawitattyiaari kaminkari’ ”.

17

Iiro pantakaantziro kaaripirori

¹ Ipoña Jesús ikantanakiri jiyotaani: “Ari intzimapiintatyii antakaantironi kaaripirori. Inkantamachiitiri jirika. ² Tsikarika itzimi antakaakirini kaaripirori iintsi awintaanari, ari jowasankitaayitairi. Iro kamiithatatsimi inthayitini mapi ikintsiki, jowiinkaitakiri inkaariki, ari onkantya iiro ikaaripirotaakantzimi. ³ Ontzimatyii paamaakowintya iiroka. Tima intzimirika antzimotimini kaaripirori, pinkaminairi. Aririka jowajyaantanairo jantayiwitakari, pimpiyakotiro jantzimowitakimiri. ⁴ Ari okimitari iijatzii. Tzimatsirika atziri oyyiki jantzimotapiintakimiri, okimiwitattyiaawo onkaati 7 japiipiintiro kitiiyyiriki, ontzimatyii papiipiintiri pimpiyakotiri aririka impokashitapiintakimi inkowakotimi pimpiyakotairi”.

Pawintaapirotakaina

⁵ Ikanta Otyaantapiroriiti, ikantanakiri Jesús: “Nokowi poshiritakaapirotina”. ⁶ Ipoña ikantzi Awinkathariti: “Onkantawitattyia iiro antawoititzi poshiritaina, onkimityaawo okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi, aritaki pimatakiro antawoiti inchatto katziyainchari, pinkantiro: ‘Pishirinki, piyaati pinkatziyi janta inkaariki’. Nonkanti, ari imatattyia”.*

Jantayitairi jompiraitari

⁷ “Aririka intzimi pompiratani, piñaawairi jariitaiya jojiwawaitzi powaniki, jaamaakowintari pipira ¿arima pinkantawairi: ‘Patyootapaina?’ ⁸ Aña iiro, apa pinkantawairi: ‘Ponkotsitapai owanawontsi. Powathakitya inkini poyiitina, irojatzi nowantattyiaari, niraki nomiri iijatzii. Impoña pimpoiti iiroka powaiya’. ⁹ ¿Arima pimpaasoonkitakiri okaatzi jantakiri pompiratani? Aña iiro. ¹⁰ Ari pinkimityaari iijatzii iiroka, aririka

* **17:6** Iro ikantakoitzi jaka “okithoki iryaanikitatsiri pankirintsi”, iitachari “mostaza”, iro jyookatsiri inampiki pashini atziri. Iro ikantakoitzi jaka “antawoiti inchatto”, iitachari “sicómoro”, irojatzi jyookatsiri pashiniki inampi atziri.

pimonkaatakiro okaatzi inintakaimiri Pawa, ompoña pinkanti: ‘Iiro asagaawintawaita jompirayiitai, tima apa amonkaamachiitiro okaatzi ikowakaitakairi antiro’ ”.

Joshinchaitziri 10 pathaawaitatsiri

¹¹ Ipoña jawisanaki Jesús jiyaatiro Jerusalén-ki, ikinanakiro Samaria-ki ipoñaanakawo Galilea-ki. ¹² Ikanta jariitapaaka nampitsiki, ari itonkiyotawakari 10 shirampari pathaawaitatsiri, intaina ikatziyaiya-paakani. ¹³ Ikaimaiyini, ikantzi: “¡Yotaanarí Jesús, pinishironkataina naaka!” ¹⁴ Ari jaminanakiri irirori, iñaatziiri ikatziyaiyani, ikantziri: “Piyaatashitiri Ompiratasorintsitaari jaminawakimiro pipathaawo”. Ikanta jiyaataiyanakini, omapokashitaka opiyanaka iwathaawo, shintsiyitanai. ¹⁵ Ikanta apaani jiñaakiro jishitakotanai ipathaawaitzi, thaaminta ipiyaa irirori, ikimoshiriwintanakiri antawoiti Pawa. ¹⁶ Jotzirowashitapaakari iitziki Jesús, ipaasoonkitapaakiri. Jirika piyaachari Samaria-jatzi jinatzi. ¹⁷ Ipoña ikantzi Jesús: “¿Tiima 10 ikaatzi shintsitaatsiri, tsikama ikinakika pashini? ¹⁸ Tikaatsi nojyininka piyaatsini inkimoshiriwintairi Pawa impaasoonkitiri, apa ipiya pashinijatzi atziri”. ¹⁹ Ari ikantanakiri Jesús pathaawaiwitachari: “Pinkatziyi, piyaatai. Iro oshinchagaimiri poshiritana”.

Itanatyaaori impinkathariwintantaiti (Mt. 24.23-28, 36-41)

²⁰ Ipoña Fariseo josampitakiri Jesús, ikantziri: “Tsikapaiti itanatyaaoro impinkathariwintantaiti Pawa”. Ari jakanaki irirori: “Omapokashitaiya impinkathariwintantaiti Pawa. ²¹ Iiro ikantaitzi: ‘Jiroka jaka. Jironta janta’. Tima aritaki pinkatharishiriwintantaiti Pawa”. ²² Ipoña ipithokashitanakari jiyotaani, ikantziri: “Ari pinkowawitaiya paata piñiirimi kapichiini jirika Itomi Atziri, iiro okantzimaita. ²³ Ari pinkimaki inkantaiti: ‘Jirika jaka’. Pashini kantatsini: ‘Jirinta janta’. Iiro piyaatashitziiri, iiro poyaatziri iijatzi. ²⁴ Aririka impiyi Itomi Atziri, inkimitapaiyaawo oporiki ookathawontsi, ompoñaanaty tsika iwiya kipatsi irojatziri othapitapaa. ²⁵ Aña itawatya iñiitawakiro inkimaatsitaitya antawoiti, inkisaniintawaitaitiri jirikaiti atziri-iti tzimayitatsiri iroñaaka. ²⁶ Tima onkimityaawo tsika okanta pairani iiniro isaikawita Noé. Ari onkimitsitaiya iijatziri aririka impokimatai Itomi Atziri. ²⁷ Inimotziri atziri jowawaiyita, jirawaitaiyini, jaawakaayita iijatziri. Irojatziri ityaantanakari Noé shintsipaaki jiwitsikakiri. Okanta oonkanaka kipatsiki, apirotaka maawoni atziri ipiinkaki. ²⁸ Ari onkimityaawo iiniro isaikawita pairani Lot. Inimotziri atziri jowaiyani, jirawaitaiyini, jiyomparitaiyani, ipankiwaitaiyini, jiwitsikaiyini ipanko iijatziri. ²⁹ Iro kantzimaitacha imonkaatapaaka kitijyiri ishitowantanakari Lot nampitsiki Sodoma, omapokashitaka iparyaapaaki antawoiti paampari, ari japirotakari maawoni atziri itaga. ³⁰ Aritaki onkimitagaiyaari iijatziri aririka impiyi Itomi Atziri. ³¹ Tzimatsirika saikatsiri jikokiroki ipanko, ari impoñaanaty ishiyi, iiro ityaapanaatzi jaapanaati tsika oitya. Itzimirika saikatsini jowaniki, ishiyi tsika ikanta, iiro ipiyapanaata. ³² Pinkinkishiritakotiro okaatzi awijyimotakirori iina pairani Lot. ³³ Ikaatzi itakowaitachari apaniroini jantayitziro inintashiyitari, ari impiyaashitaiya. Iriima inkaati kamawintinani jantanairo nokowakairiri naaka, aritaki jawisakoshiritai”. ³⁴ Iikiro ikantatzi Jesús: “Tzimatsi tsipatawakaachani imayi. Jagaitai apaani inkitiki, iriima pashini jookaitanairi. ³⁵ Tzimatsi apiti tsinani tsipatawakaachani otoonkawaitzi. Jagaitai apaani inkitiki, irooma pashini

jookaitanairo. ³⁶ Isaiki apiti atziri jowaniki. Jaagaitai apaani inkitiki, iriima pashini jookaitanairi”. ³⁷ Ipoña josampitanakiri ikantzi: “¿Tsikatya janta Pinkathari?” Ikantzi Jesús: “Tsikarika isaiki kaminkari, ari impiyowintyaari amimpori”.†

18

Ikinkithatakoitziro kamatsiri oimi ipoña kaaripirori pinkathari

¹ Ipoña joyyakaawintanakiro Jesús onkantya jamanaitantyaariri kiti-ijyiriki, iiro jowajyaantantaitawo. ² Ikantzi: “Tzimatsi apaani nampitsi, ari isaikiri kaaripirori pinkathari, tii ipinkathatziri irirori Pawa, iri owat-sipiro tii ipinkathatziri atziri. ³ Ari osaikiri iijatzii tsinani kamatsiri oimi. Opokashitakiri kaaripirori pinkathari, okantziri: ‘Nokowi pinkaiminari kisaniantanari, piwitsikainawo awijyimotanari’. ⁴ Tii ikowawita pinkathari. Ipoña ikantashiritanaki: ‘Tii nopinkathatziri Pawa, iijatzii nokimitairi atziri. ⁵ Iro kantacha jiroka kamatsiri oimi, ontzimatyii nantinero kamiithari okowiri. Nosamawokari aririka oñaashirinkina ompiyapiyatashitina’ ”. ⁶ Ikantzi Jesús: “Piñaakiro ikantashiritakiri kaaripirori pinkathari. ⁷ Iri mapirotzirori Pawa irirori, iiro ijyinkaa jantainiri kamiithari jiyoshiitairi, aakowintanaawori jamanari kitiiijyiriki”. ⁸ Iikiro ikantatzi Jesús: “Iiro ijyinkaita jantantaityaawori kamiithari. Iro kantacha aririka impiyapaaki Itomi Atziri, ¿iikiroma jiñaapaakityi awintaapiintyaarini kipatsiki?”

Joyyakaawintaitziri Fariseo ipoña kowakotziriri kiriiki ijyininka

⁹ Tzimayitatsi kinkishiritachari kamiithashiri jinatzii. Ipoña imanintashiri-waitziri pashini atziri. Irootaki joyyakaawintantanakariri Jesús, ikantziri: ¹⁰ “Tzimatsi apiti atziri jiyaataki tasorintsipankoki jamaña. Fariseo jinatzii, iriima pashini iri kowakotziriri kiriiki ijyininka. ¹¹ Ikanta ikatziyapaaka Fariseo jamana, ikantzi: ‘Pawa, antawoiti nopaasoonkitzimi, tima tii nokim-itari naaka pashini atziri, koshintzi jinatzii, tzipinashiri ikanta, mayimpiri jinatzii, ari ikimitakari jirika kowakotziriri kiriiki ijyininka. ¹² Apitijatzii notz-itapiintawo nowanawo awisayitzi kitiiijyiri jimakoryaantaitari, nookapi-intzi kiriiki ikaatzi ipinaitanari’. ¹³ Ipoña irirori kowakotziriri kiriiki ijyininka, ikatziyapaaka jantyaatsikiini, oiyotapaaka jamana. Tima okatsitzimoshiryaanakiri, ikantzi: ‘Pawa, pinishironkatana naaka, kaaripiroshiri ninatzii’ ”.* ¹⁴ Ikantzi Jesús: “Iriitaki jaayitakiri kamiitha jirika, kamiithashiri ikanta jiyaatai ipankoki, tii ikimitari pashini. Tima tsikarika itzimi ñaapirowaitachari iroñaaka, ari intsinampashiritakaitairi. Iriima tsika itzimi tsinampashiriwaitatsiri iroñaaka, ari iñiuro iñaapirotakagaitairi”.

Itasonkawintziri Jesús iintsipaini

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

¹⁵ Ipoña jamayitapaakiniri Jesús iinchaaniki, ikowaitzi jotirotanta-watyaari kapichiini jako. Iro kantacha jiyotaani Jesús, ikisawakiri amayitziriri iintsi. ¹⁶ Irojatzii ikantantanakari Jesús: “Pishinitiri iinchaaniki impokashitina. Iiro pithañaana. Tima inkaati kimitaiyaarini irirori, iriitaki ñaagaironi ipinkathariwintantai Pawa. ¹⁷ Imapiro, iirorika ipinkathaitziri Pawa inkimitakoityaari ikanta iintsipaini, iirora iñaitairo ipinkatharitari”.

† **17:37** Ikimita añaapiintziri amimpori jiwotaiyani, ayotzi tzimatsi kamaintsiri. Ari okimitari iijatzii aririka añaayitakiro okaatzi ikinkithatakoyitakiri jaka Jesús, ayotzi irootaintsi impiymatai. * **18:13** Kantakotachari jaka “okatsitzimoshiryaanakiri”, iro kantakotajaantachari jompojashipaniiyita jirika atziri. Tima irootaki jamiyitari Judá-mirinkaiti aririka onkatsitzimoshiritiri tsikarika oitya. Inashita amitari aakapaini aririka ampojashipaniitya, tima asagaawintawaitatya.

Mainari ajyaagantachari
(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

¹⁸ Ikanta apaani pinkathari josampitakiri Jesús, ikantziri: “Kamiithari Yotaanarí, ¿iitama nantiri noñaantaiyaawori kantaitachani kañaanimintotsi?”

¹⁹ Ipoña jakanaki Jesús, ikantzi: “¿litaka pikantantanari: ‘kamiithari pinatzi?’ Apaniroini ikantakaawo Pawa ikamiithatzi, tikaatsi pashini.

²⁰ Piyotakotakiroma Ikantakaantaitani, kantatsiri:

Iiro pitsitokantzi.

Iiro pimayimpiritzi.

Iiro pikoshitzi.

Iiro pithiiyakotanta.

Iiro pamatawitantzi.

Pimpinkathatiri ashitzimiri”.

²¹ Ari jakanaki mainari, ikantzi: “Yotaanarí, nothotyaakiro maawoni iro-jatzi nitanakawo pairani iiniro niryaaanitapaaki”. ²² Ikanta ikimakiri, ikantzi Jesús: “Tzimatsi apaani kowityaapainchari kaari panti. Pimpimantiro okaatzi pashitari, pimpashiyityaari ashironkaachari. Tima ari piñagairo pinintagaiya inkitiki. Pimpokanaki, poyaatina”.

²³ Ikanta ikimawaki, owashiri ikantanaka, tima ajyaagantzinkari jinatzi. ²⁴ Tima iñaakiri Jesús antawoiti jowashiritanaka, ikantanaki: “¡Imapiro opomirintsita jiyaatai ajyaagantzinkari impinkatharitari Pawa! ²⁵ Tima iiro okantzi intyi piratsi camello imooki kithapi, iro owatsipiro ompomirintsitya intyi ajyaagantzinkari ipinkatharitari Pawa”.

²⁶ Ikantayitanaki ikaatzi kimakiriri ikantaki Jesús: “¿litatyaakama awisakoshiritaatsini?” ²⁷ Ipoña ikantzi Jesús: “Tzimatsi oitayita pomirintsitzimotyaarini atziri, iriima Pawa tii opomirintsitzimotari”.

²⁸ Ari ikantanaki Pedro: “Jirika nokaataiyakini naaka, nookayitanakiro tzimimoyitanari, noyaataiyakimini”. ²⁹ Ikantanaki Jesús: “Imapiro, tzimatsirika kowanairori impinkathariwintairi Pawa, irootaki jookawintantanakawori ipanko, ashitariri, iririntzi, iina, ipoña jowaiyaniiti,

³⁰ tima oyyiki impayitairiri Pawa jirika, ari anaanakiro okaatzi jookawintanakiri. Ari inkimitagairi iijatzi paata aririka iñihiro añaanimintotsi”.

Japiitairo Jesús ikinkithatakota jowamagaitiri
(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹ Ipoña Jesús japatotairi kaatatsiri 12 jiyotaani, ikantziri: “Aataty iroñaaka Jerusalén-ki. Ari imonkaatyaari onkaati awijyimotirini Itomi Atziri, tima irootaki josankinatakoitakiriri pairani Kamantantaniri. ³² Ari jaakaan-taitiri, jayiri atziri kaari ajyininkata. Antawoiti ishironthamintahwaitaityaari, inkimaatsitakaityaari, jiiwapoowaitaitiri. ³³ Aririka onkaataki impajawaitaitiri, ari jowamagaitiri. Iro awisawitatya mawa kitiiyyiri, ari jañagai iijatzi”.

³⁴ Iro kantzimaitacha, tii ikimathatziro jirikapaini ikaatzi kimawitainchari, tima tii ikowaitzi inkimathatakaitiri.

Jaminakaitairi Jericó-jatzi
(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵ Ikanta Jesús ariitzimatata nampitsiki Jericó. Ari isaiki kaari aminatsiri aatsinampiki ikamitantzi impashiityaari. ³⁶ Ikimaki kaari aminatsini, josampitakiri awisayitatsiri atziri, ikantziri: “¿lita pokatsiri?”

³⁷ Ikantaitanakiri: “Ipokatzi Jesús, jiiitaitziri Nazaret-jatzi”. ³⁸ Irojatzii ikaimantanakari, ikantzi: “¡Jesús, icharinitari David-ni, pinishironkataina naaka!”

³⁹ Oyyiki ikisawiiitanakari jimairitanyaaari. Iikiro ikaimanakitzi shintsiini, ikantzi: “¡Icharinitari David-ni, pinishironkataina naaka!”

⁴⁰ Ari ikatziyapaaka Jesús, ikantzi: “Pamakinari jaka”. Ikanta

jamaitapaakiniri, josampitawakiri. ⁴¹ Ikantziri: “¿Tsikama pikowi nonkantaimi?” Jakanaki kaari aminatsiri, ikantzi: “Nokowi nokiryagai, Pinkathari”. ⁴² Ikantzi Jesús: “Kantatsi pokiryagai, iro oshinchagaimi pawintaana”. ⁴³ Omapokashitanaka jaminanai, joyaatanakiri Jesús, kimoshiri ikantawintanakari Pawa. Ikanta atziriiti jiñaakiro okaatzi jantakiri Jesús, jimatanakiro iriroriiti ithaamintawintanakari Pawa.

19

Jesús ipoña Zaqueo

¹ Ikanta jariitapaaka Jesús Jericó, janiitapaakiro nampitsi. ² Ikanta apaani shirampari ijiwari kowakotziriri kiriiki iyyininka jiita Zaqueo. Ajyaa-gantzinkari jinatzi. ³ Ikowapirotaki irirori jiñiiri Jesús. Iro kantacha tii okantzi tima ojyiki atziri otzikakiriri, ikaaporityakitziini iijatzi. ⁴ Ipoña jiiwatanaki Zaqueo, atiitapaaki inchatoki inkini iñiiri Jesús, tima ari inkinapaakiri.* ⁵ Ikanta jariitapaaka jatiitaki, jaminapaaki jinoki, jiñaapaakiri, ikantziri: “Zaqueo, payiitanaki thaankiini, tima ari noshiritawo nomayimotimi pipankoki”. ⁶ Thaankipiroini jayiitanaki Zaqueo. Kimoshiri jaanakiri ipankoki. ⁷ Ikanta jiñaitakiri, ñaawaitanaki atziriiti ikantzi: “¿Iitama ityaapankotantariri Jesús kaaripiroshiritatsiri?” ⁸ Ari ikantaki Zaqueo: “Pinkathari, kantatsi nompri ashironkainkari kajyitani najyaagawo. Tzimatsirika iita namatawitakiri nokoshitziri, ari noipiyainiri onkaati 4 nayitakiriri”. ⁹ Ikantanaki Jesús: “Iroñaaka piñiiri pawisakoshiritai. Tima pimatanairo pikimitakotanaari Abraham-mirinkaitipirori. ¹⁰ Tima iro ipokantakari Itomi Atziri jaminaminayitairi ikaatzi piyaashiwitainchari jowawisaakoshiriyitairi”.

Jojyakaawintaitziri 10 kiriiki

¹¹ Irojatzii ikimisantaiyakini atziriiti ikinkithatakotakiri Jesús. Ipoña jojyakaawintanakiniri, tima iñaajaantaki atziriiti koñaawoini impinkathariwintantai Pawa, tima jiñaakiro irootaintsi jariitzimataiyaani Jerusalénki. ¹² Ikantanaki: “Tzimatsi apaani jiwari jiyaataki pashiniki nampitsi, impinkatharitakaitiri, impoña impiyi. ¹³ Japatotanakiri 10 jompiratani, ipanakiri 10 kiriiki, ikantayitanakiri: ‘Pantawaitakairi kiriiki nopanakimiri, irojatzii nompianapaatyaari.’† ¹⁴ Iro kantacha tzimatsi kaari kowirini impinkathariwintanti. Jotyaantaitaki kantatsini: ‘Tii nokowaiyini impinkathariti’. ¹⁵ Ikanta ipiya, aritaki ipinkatharitakaitakiri. Japatotapairi jompiratani ipayitanakiri kiriiki, ikowi iñiiri tsika ikanta jantawaitakaakiri iiriikiti. ¹⁶ Jitapaakawo ipokaki apaani, ikantapaaki: ‘Pinkathari, nojyiñaakiri piiriikiti, nagai pashini ikaatzi 10’. ¹⁷ Ikantanaki irirori: ‘Kamithataki nompiratani, kapichi pityaaryootaki, aritaki piñaakiro pijiwawintiro onkaati 10 nampitsi’. ¹⁸ Ari ipokapaaki pashini jompiratani, ikantapaaki: ‘Pinkathari, nojyiñaakiri piiriikiti, nagai pashini ikaatzi 5’. ¹⁹ Iijatzi ikantanakiri irirori: ‘Ari pinkimityaari iiroka, ari piñaaki pijiwawinti onkaati 5 nampitsi’. ²⁰ Ipokapaaki pashini, ikantapaaki: ‘Pinkathari, jirika piiriikiti kamiitha noponatakimiri. ²¹ Tima antawoiti nothaawantakimi imapirotatziimi pimashirinkatzi, tii piñaakonita pojyiñaantariri piiriikiti’. ²² Ikantanaki irirori: ‘Kaaripirori nompiratani pinatzi. Iiroka apishityaawoni okaatzi pikantakinari. Piyowitaka owanaa nomashirinkatzi, tii

* **19:4** Kantakotachari jaka inchatu, irootaki jiiitatziri pashiniki nampitsi sicómoro. † **19:13** Ikantakoitziri jaka kiriiki, iri jiiitatziri pairani “mina”. Iñaantaityaari irayitiri mina, ontzimatyii jantawintaitiri inkaati mawa kashiri.

noñaakonita nojyiñaantariri noiriikiti. ²³ Piñaawita iiro pimatziro iiroka, paminimi iitya antawaitakairinimi noiriikiti, ari iyyikiniintakimi iroñaaka, iri pimpawainarimi nopiyaa'. ²⁴ Ari ikantziri atziri piyotainchari: 'Payiri kiriiki, pimpiri ojyiñaakiriri ikaatzi 10'. ²⁵ Ikantaiyanakini atziri: 'Pinkathari, ¿iitama impantaityaariri, tima tzimaki irirori 10 kiriiki pipakiriri inkaanki?' ²⁶ Iikiro ikantatzi ashitariri iiriikiti: 'Iitarika otzimimotakiri, ari ontzimi-motakiri ojyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro jiyaataty iñiuro iiro otzimimopiroyitairi'. ²⁷ Ikantaki iijatzi: 'Pamakiri ikaatzi kisaniintanari kaari kowatsini nompinkathariwintiri, nokowi noñiuri powamairi' ”.

Ariitaa Jesús Jerusalén-ki

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

²⁸ Ithonkanakiro ikantakiri Jesús, iiwatanaki jiyaatiro Jerusalén-ki. ²⁹ Ikanta jariitzimatata nampitsiki Betfagé otsipatakawo Betania omontinampitakawo otzishi Olivo. Ari jotyaaantakiri Jesús apiti jiyotaani. ³⁰ Ikantakiri: “Piyaati nampitsiki amontitakari. Ari piñiuri iwonkiri burro inthatakotya, tikira ityaakaitariita. Pintharyaakotiri, pamakinari jaka. ³¹ Aririka josampiitawakimi: ‘¿Pinkantirika pithataryaakotantariri burro?’ Pinkantanakiri iiroka: ‘Ikowatziiri Pinkathari’ ”. ³² Jataiyanakini jotyaaantaitakiri, jiñaakiro okaatzi ikantaitakiriri. ³³ Ithataryaakotapaakiri burro. Josampitakiri ashitariri, ikantziri: “¿Pinkantirika pithataryaakotantariri?” ³⁴ Ikantanaki irirori: “Ikowatziiri Pinkathari”. ³⁵ Irojatziri jamantakanariri. Jowankitaitakiniri manthakintsi imitzikaaki, ityaakotanakari Jesús jirika burro. ³⁶ Ikanta janiitakaanakiri Jesús burro, joomaankashiitanakiri manthakintsi aatsiki tsika inkinanaki. ³⁷ Ikanta jiyotaapiintakiri Jesús, oirinkimataka otzishiki Olivo, ikaimaiyini ithaamintawintanakari Pawa, tima iñaayitapiintakiro itasonkawintantaki Jesús. ³⁸ Ikantaiyini: ¡Aatsikitataiki awinkathariti! Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkathari jiiitaitziri otyaaantakiriri.

¡Isaikakaayitairi kamiitha nampitawori inkitiki!

¡Iro kamiithatataitatsi otzimimotziri jowaniinkawo Pawa nampitawori ojii-nokitajaantzi inkiti!

³⁹ Ikanta Fariseo saikayitaintsiri iijatzi janta, ikantakiri Jesús: “Yotaantanirí, pinkijyiri piyotaani”. ⁴⁰ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Aririka nomairyaakiri ikaatzi kaimayitaintsiri, kimitaka ari onkaimanakimi mapi iroori”.

⁴¹ Ipoña jariitzimatapaaka Jesús Jerusalén-ki, jiraakotapaakawo jiñaapaakiro. ⁴² Ikantzi: “¡Owa onkamiithatimi pinkimathataajitawakiromi iroñaaka, iroora kitijyiri piñaantaiyaawori pisaiki kamiitha! Iro kantzimaitacha iiro okantzi tima tzimatsi ikantakagaitakimi kimiwaitaka pisoryaakitatyimi. ⁴³ Tima irootaintsi impoki kisaniintzimiri, jiwitsikashitapaakimi japirotantimiri. Inthonka jotzikapaakimi iwiyaara potanto, iiro piñiuro tsika pinkini pishiyi. ⁴⁴ Ari impookakoitakimi, jashiryaitimi maawoni. Iro jiñaitairo mapipaini okaatzi piwiryayitachari iroñaaka, okantakaantziro tii piyotawakiri pokashitakimiri”.

Jomishitowiri Jesús pimantayitatsiri tesorintsipankoki

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵ Ipoña ityaapaaki Jesús tesorintsipankoki, jomishitowapaakiri pimantayitatsiri iijatzi ikaatzi amanantayitatsiri. ⁴⁶ Ikantayitziri: “Pairani josankinaitakiro kantatsiri: ‘Nopanko inatzi jiroka, ari jamanapiintaitinari’. Iro kantzimaitachari iiroka pamatawitantapiintakiri janta pipimantayitzi, pikimitakaantakiro koshintzipanko”. ⁴⁷ Ari ikantapiintatya Jesús jiyotaantzi

kitiijyiriki tasorintsipankoki. Iro kantacha ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Yotzinkariiti ipoña Antaripiroriiti, jaminaminatanakiro tsika inkinakairi intsitokakaaantiri. ⁴⁸ Tii okantzimaita iñiuro tsika inkinakairo, tima owakimpita ikantaiyakani atziriiti ikimisantziri Jesús.

20

Ishintsinka Jesús

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

¹ Ikanta Jesús jiyotaayitakiri atziri tasorintsipankoki, ikinkithatakairi Kamiithari Ñaantsi. Irojatzii ipokantapaakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Yotzinkariiti, ipokaki Antaripiroriiti iijatzii. ² Josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “Pinkantina, ¿iitama otyaantakimiri poñaagantiro pishintsinka?” ³ Ipoña jakanaki Jesús, ikantziri: “Tzimatsi iijatzii nosampitimirii naaka, ontzimatyii pakina. ⁴ Tima jowiinkaantantaki Juan-ni, ¿iitama otyaantakiriri? ¿Pawama? ¿Iriima otyaantakiri atziri?” ⁵ Ari ikantawakaiyanakani irirori: “Aririka ankantakiri Pawa otyaantakiriri, ari inkantanakai: ‘¿Iitama kaari pikimisantantari?’ ⁶ Irooma ankantiri: ‘Atzirimachiini otyaantakiri’, ari impichaitakai. Tima maawoni atziriiti ikantaiyini Kamantantaniri jinatzi Juan-ni”. ⁷ Irojatzii ikantantaiyakani: “Tii niyotzi iita otyaantakiriri”. ⁸ Ari ikantsitanakari Jesús irirori: “Iijatzii naaka, iiro nokamantzimiro iita otyaantakinari”.

Kaaripiroshiriri antawairintzi

(Mt. 21.33-34; Mr. 12.1-11)

⁹ Ipoña Jesús joyyakaawintanakiniri atziriiti, ikantzi: “Tzimatsi apaani pankitzirori chochokimashi. Ipoña jaminaki iitya aminironi iwankirimashi, jataki irirori intaina, osamani isaikaki. ¹⁰ Ipoñaashitaka jotyaaantai jompiratani jagaatimi okithoki iwankiri. Ikanta jiñaawakiri antawairintzi, ipajawaitawakiri, joipiyairi tikaatsi jaanai. ¹¹ Jotyaaantaki pashini. Ari ikimitaakiri, ikisawaitawakiri, itsitokawaitakiri, joipiyairi iijatzii tikaatsi jaanai. ¹² Ipoña jotyaaantaki mawatanaintsiri jompiratani. Ari ikimitaitakiri iijatzii, jantawaitawakiri, joipiyakiri. ¹³ Ikantzi ashitawori iwankirimashi: ‘¿Tsikatya nonkantyaaka? Iriirika notyaantaki nitakotani notomi naaka, ari impinkathatakiri’. ¹⁴ Ikanta antawairintzi jiñaawakiri itomi ipokaki, ikantawakaiyani: ‘Jirika ipokaki ashitaiyaawoni paata pankirintsimashi. Thami owamairi, ayiroota aaka’. ¹⁵ Jaawakiri, jaanakiri othapiki pankirintsimashi, itsitokakiri. ¿Iitama jantiri ashitawori pankirintsimashi? ¹⁶ Tima ipokanaki irirori, intsitokakiri maawoni aamaakowintawori jowani, jaminai pashini atziri”. Ikanta jirikaiti ikaatzii kimakirori ikantakiri Jesús, ikantaiyanakini: “¿Onkamintha iiro imata!” ¹⁷ Ipoña Jesús ikimpoyaanakiri atziriiti, ikantanakiri: “¿Iitama okantziri osankinatainchari?

Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi,

Iro kantzimaitacha jowatzikaitairo mapi pankotsinampiki, ikimitaka-gaitaawo iroorikami tzinkamitsi”.

¹⁸ Jiroka okantakota mapi: Intzimirika paryaatsini osaiki iroori, ari jiñaakiro intankawaiti. Iriima inkaati awitsinagairi, ari jiñaakiro ompichiiri.

Ikinkithatakota kiriiki impayütiriri pinkathari

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹ Ari ikowawitaka ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti jaakaantirimi Jesús, tima jiyotaki iriitaki ikinkithatakotzi. Tiimaita okantzi, owanaa ithaawantakari atziri piyotainchari. ²⁰ Ipoña

jotyaaantaitaki amawinawairintzi, inkimitapaatyaari atziri kamiithashiriri, ikowaiyawitani inkompitakaiyaarimi Jesús, inthawitakotzimaityaari pinkathariki. ²¹ Ikanta jariitaiyakani, ikantapaakiri Jesús: “Yotaantanirí, okaatzi piñaanitari iiroka iroopirori inatzi, kaari inintakaantashitari atziri. Piyotaantziro iiroka tyaaryoopiroini jinintakaantziro Pawa. ²² ¿Okamiithatzima ampiri kiriiki ikowakotantziro Pinkathari César?” ²³ Iro kantzimaitacha Jesús jiyotawaki ikowatzi jamatawitiri osampitakiriri, ikantanakiri irirori: “¿litama piñaantashiwaitantanari? ²⁴ Incha poñaayinari kiriiki. ¿litama ashitawori ipoo oiyakaawintainchari? ¿litama ashitawori iwairo iijatzi?” Ikantaiyini: “Jashi César”. ²⁵ Iikiro ikantatzi Jesús: “Tima iri César ashitari, pantantyaanari ikowakaimiri. Irooma jashitari Pawa, pantantyaanari ikowakaayitzimiri irirori”. ²⁶ Tii ikitsirinkiri inkompitakaiyaari, iyokitzi ikanta ikimakiri, tikaatsi inkantanaki.

Josampitakowintaitziro aririka jañagai kamayitatsiri

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷ Ipoña ipokaiyakini Saduceo jiñiiri Jesús. Iriitaki Saduceo kantayitatsiri iiro jañagai kamayitaintsiri. Josampitapaakiri Jesús, ²⁸ ikantapaakiri: “Yotaantanirí, josankinataki pairani Moisés-ni, kantatsiri: ‘Aririka inkami shirampari, jookawintanairo iina. Iirorika jowaiyantakairo, okamiithatzi jagairo iririntzi iinantaiaawo irirori. Aririka owaiyantai tsinani, kimiwaitaka iriirikami ashityaarini oimi kamaintsiri’. ²⁹ Thami oiyakaawintawakiro: Tzimatsi 7 shirampari, iririntzi jinayitatzí. Itawori itzimi jaawitaka iina, tikira osamanitzi, kamaki, tii jowaiyantakairo iina. ³⁰ Ipoña jaawitaawo pashini iririntzi apititatsiri itzimi. Ari ikimitsitakari irirori, kamaki, tii jowaiyantakairo. ³¹ Ipoñaawitapaaka mawatanaintsiri itzimi, iijatzi ikimitakari irirori. Ari ikantakari maawoni ikaataiyakini 7 iririntzi. Tikaatsi apaani owaiyantakaironi tsinani. ³² Okanta osamanitaki kamai iijatzi iroori. ³³ Aririkami jañaayitaimi paata ikamayitaki, ¿iitama oimipirotari tsinani? Tima ari ikaatzi 7 iinantawitakawo”.

³⁴ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Apa jaayitzi iina atziriiti añaaayitzi iroñaaka jaka, jaakaawakaayitawo iina iijatzi. ³⁵ Iriima inkaati kitsirinkaironi jañaayitai paata ikamawitaka, iiro jaayitai iina, iiro jaakaawakaayitaa iina iijatzi. ³⁶ Tima iiro jiñaapairo inkaamanitapai janta, inkimitapaiyaari maninkariiti, tima itomi Pawa jinayitaatzi jañaayitai. ³⁷ Irooma ikantakota jañaayitai kamayitaintsiri, ¿tiima piñaanatziro josankinari Moisés-ni tsika ikanta Pawa jiñaanatantakariri oota kitochiimaishi? Ikantakiri:

Moisés, Naaka Pawa, ipinkathatziri Abraham, Isaac, iijatzi Jacob.

³⁸ Ari ayotziri, añaaayitatsi irirori, tima tii jimantziro kaminkari impinkathatiri Pawa, apa ipinkathatziri añaaayitatsini. ¿Ñaakiro? Tima ikaatzi kamayitachari, irojatzi jañiimotziri Pawa”. ³⁹ Ari ikantanaki Yotzinkari: “Yotaantanirí, ari pimatajaantakiro”. ⁴⁰ Tikaatsi kowanaatsini josampitanairi.

¿lita charinitariri Cristo?

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹ Ipoña josampitantaki Jesús, ikantzi: “¿litama ikantantaitari, ‘jirika Cristotatsini icharini jinaty David-ni?’ ⁴² Aña iri David-ni osankinatakiro kantatsiri:

Jiñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi Nowinkathariti, ikantziri:

Pisaikapai nakopiroriki, ampinkathariwintanti,

⁴³ Irojatzi paata nowasankitaantaiyaariri ikaatzi kisaniiintayitakimiri, Ari paatzikairi pinkimitakaantairi pimakoryaakiiminto.

⁴⁴ Ñaakiro, ikantsitaita David-ni irirori: ‘Nowinkathariti jinatzi Cristo’. ¿Tsikama inkini incharinityaari?’

Ikinkithatakoitziri Yotzinkariiti
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

⁴⁵ maawoni atziriiti ikimaiyakirini Jesús ikantakiri jiyotaani: ⁴⁶ “Paamaiyaari Yotzinkariiti. Owanaa jinintziro jowaniinkapirowaitya, inkantakaapirowaityaawo iithaarithananaa. Ikowi pinkatha jiwithatapiintaityaari aririka jiñaitiri. Aririka jiyaati pankotsiki japatotapiintaita, ikowapiintziro josatitya niyankiniki. Ari ikimitari aririka jowaiyaani iyyininka, ikowapiintzi josatitya. ⁴⁷ Jathaagayitawo iijatzi kamatsiri oimi jaapithayitziro opanko. Iro josamaninkantawori jamanayitapiinta iiro jiyotantaitari. Iro kantzimaitacha oyyikira jowasankitaayitairi”.

21

Ashironkainkawo tsinani
(Mr. 12.41-44)

¹ Ari jaminaminthatziri Jesús ajyaagantzinkari jotiyitziro iiriikiti jotiyitziro. ² Opoña opokapaaki tsinani kamatsiri oimi ashironkainkawo inatzi, otitapaaki iroori apipintyakiini kiriiki. ³ Ikantzi Jesús: “Imapiro anaantaki jiroka tsinani, anaakiri ikaatzi otiwitainchari. ⁴ Tima ikaatzi otiwitainchari oyyiki ikajyaakaawitariri Pawa, jotitashitakari tzimagaantatsiri iiriikiti. Irooma jiroka kamatsiri oimi, apintziryaaakiri otitakiri oiriikiti amanantantyaarimi owanawo”.

Ikinkithatakotziro Jesús ompooki tasorintsipanko
(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵ Tzimatsi kantayitaintsiri: “Kamiitha inatzi mapi jiwitsikantaitawori tasorintsipanko, owaniinka okanta”. Ipoña ikantanaki Jesús: ⁶ “Okaatzi piñiiri witsikayitainchari, irootaintsi japirooitiro impookaitiro, iiro iñagaitairo piwiryaaawitainchari mapi”.

Jiñaitiri aririka onthonkimataiya
(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

⁷ Ipoña josampitaitanakiri, ikantaitziri: “Yotaanarí, ¿tsikapaitima omatya pikantakiri? Aririka imonkaatzimatatya, ¿tsika onkantyaaka jiyotantaityaari?” ⁸ Ari jakanaki Jesús ikantzi: “Paamaakowintya jamatawiitzimikari. Tima oyyiki kowatsini jamatawitimi paata, impairyapaakiro nowairo, inkanti: ‘Irootaintsi imonkaatzimatya, Naakataki Cristo’. Iiro poyaatziri. ⁹ Ari pinkimakotakiro owayiritaantsi, maamanitawakaantsi, paamaiya omapokimikari, tima ontzimatyii imonkaayitya jiroka, iro kantacha iikiro iyaatayi.

¹⁰ Jantaminthatawakaitya maawoni nampitsiki inkaati jotyaantayitiri pinkathariyitatsiri. ¹¹ Jiñaitiro oyyiki ontziñaayitya kipatsi, intajyaaniintayiti, imantsiyayiti. Jiñaiti iijatzi oyyiki inthaawantaityaari, jiñaiti inkitiki kaari jiñaitapiintzi. ¹² Iro itanatyaaawoni jaakaantawaitanakimi atziri, jimaamaniwaitanakimi. Ompoña impajatakaantawaitimi japatotapiintaita, jomontyaakaantawaitimi. Jaayitanakimi isaikayitzi pinkatharintsipirori okantakaantziro pipairyana pikimisantaana. ¹³ Iro imayitantyaari jiroka onkantya pinkinkithatakotantyaanari janta. ¹⁴ Ontzimatyii pawintaina naaka, iiro pipomirintsiwaitashitawo oitya pinkantapaakiriri. ¹⁵ Tima naaka yotakaimironi, ari onkantya iiro piñaantawo impiyatimi onkaati

pinkantiriri. ¹⁶ Ari piñaaki jaakaantimi piwaapati, jaakaantimi pirintzi, jaakaantimi pijyininkathori iijatzi. Tzimayitatsi jowamaakaantaiti. ¹⁷ Ojyiki piñiuro inkisaniintaitimi okantakaantziro pipairyagaana pikimisantaana. ¹⁸ Iro kantzimaitacha iiro opiyagaanta piishi. ¹⁹ Aririka pamawitiro, iro piñaantaiyaawori pawisakoshiriyitai.

²⁰ Aririka piñaaki jotzikapaakiro owayiriiti Jerusalén, ari piyoti monkaatapaaka japiroitantyaawori. ²¹ Inkaati nampitaiyaawoni paata Judea-ki, ontzimatyii ishiyayitai otzishiki. Inkaati saikatsini nampitsiki, ari impoñiia ishiyanaki. Inkaati saikatsini jowaniki, iiro ipiyapanaata ipankoki. ²² Tima ipiyakowintaitatyaari jirikaiti, ari imonkaayityaari okaatzi josankinayitakiri pairani. ²³ Inkantamachiitiro paata onkaati motyaayitatsini, iijatzi onkaati tzimayitatsini iintsiti iinuro ithoyitzi! Tima antawo onkantya jashironkaitya aririka jowasankitaayitairi. ²⁴ Japiroyiitairimi Jerusalén-jatzi. Jompiratani jowayitairi atziri poñaayitachari pashiniki nampitsi. Iri oipatsitakirori nampitsi Jerusalén kaari ajyininkata, irojatzi imonkaantaiyaari okaatzi ikowakaakiriri Pawa jirikaiti”.

Impiyantaiyaari Itomi Atziri

(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

²⁵ “Ari jiñaitaki paata kaari jiñaitapiintzi inkitiki, impashiniyitai ooryaatsiri, kashiri, iijatzi impokiro. Ari onkimityaari kipatsiki, antawoiti jashironkaayitaiya atziriiti, iiro jiyotai oitya jantayitairi onkantakaantiro oyamininka otamaryaani inkaari. ²⁶ Ari owamaimatakiri ithaawanka atziriiti inkinkishiritakotiro onkaati awisatsini jaka kipatsiki. Ari jimatsitayyaawo iijatzi inkitiwiri otzimimoyitzi ishintsinka, ojyiki inkantakantanatya. ²⁷ Aripaiti impokai Itomi Atziri, inkinapai minkoriki, jiñaitawairo ishintsinka, iijatzi jowaniinkawo. ²⁸ Aririka piñaayitakiro itanatyaaawoni kantayitachani, tzi-naapanka pinkantya pamini jinoki tima irootaintsi jowawisaakoyiitaimi”.

²⁹ Ipoña jojyakaawintanakiniri, ikantzi: “Pinkinkishiritakotiro tsika okanta piñaayitapiintziro inchatopaini.* ³⁰ Aririka piñaakiro iirishiyitzi, piyotzi irootaintsi osarintsitai. ³¹ Iro piyotiri iirokaiti, aririka piñaayitakiro nokamantayitakimiri, irootaintsira impinkathariwintantai Pawa. ³² Imapiro nokantzi, iiro ikamita jirika ajyininkapaini, irojatzi jiñaantatyaawori nokamantayitakimiri. ³³ Iiro okantaitatyaani piñiuro inkiti iijatzi kipatsi, irooma okaatzi noñaaniyitakari imapiroitaatyaani iroori.

³⁴ Aamaakowinta pinkantaiya iirokaiti, iiro otyiimi piyaaripironka, ayimawaitimi iijatzi pishinkitya, onkantzimowaiyitimi. Ñaa jomapokaitzimikari. ³⁵ Inkimitatyaawo iwirintsi. Ari jiwitaiyaari ikaatzi saikayitatsiri kipatsiki. ³⁶ Paamaiya, aakowinta pinkantya pamaña, pinkanti: ‘Pookaakowintina iiro nokimaatsitantawo kinkithatakotainchari. Piwitsikashiritakaayitaina nontonkiyotantawaiyaariri Itomi Atziri’ ”.

³⁷ Tima kitijyiriki jiyotaantzi Jesús tasorintsipankoki. Irooma tsiniri, jiyaatzi otzishiki Olivo, ari jimayiri. ³⁸ Ananinkayitaki ojyiki atziri ikimisantziri Jesús jiyotaantzi tasorintsipankoki.

22

Ikamantawakaita jaakaantaitiri Jesús

(Mt. 26.1-5, 14-15; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

¹ Irootaatsi joimoshirinkaitairo jowantapiintaitawori tantaponka jiitaitziro kitijyiri Anankoryaantsi. ² Ari ikamantawakaari ijiwari

* **21:29** Iro ikantaitziri jaka piñaayitapiintziro inchatopaini, pankirintsi higuera jyookatsiri pashiniki nampitsi.

Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, ikantawakaiyani: “Thami owamaakaanitiri Jesús”. Iro kanzimaitacha antawoiti ithaawantayitakari atziriiti.

³ Ikanta Judas jiiitaitziri iijatzii Iscariote ikaawitapiintari 12 jiyotaani Jesús, ikamaarishiritakaanakiri Satanás. ⁴ Jiyaatashitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatzii ijiwari aamaakowintawori tasorintsipanko, ikinkithawaitakaakiri tsikapaiti jaakaanitiri Jesús. ⁵ Antawoiti ikimoshiritaiyanakini jiwari, ikamantawakaiyakani impiri kiriiki. ⁶ Aripaiti jaminaminatanakiro Judas tsikapaiti jaakaanitiri, iiro jiyotzimaita atziriiti.

Iwiyaantawori jowakaanaari jiyotaani

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

⁷ Ari imonkaatapaakari kitiiyyiri jowantapiintaitawori tantaponka, jowa maapiintaitziri iijatzii oijya jowaitari kitiiyyiriki Anankoryaantsi. ⁸ Ipoña Jesús jotyaantakiri Pedro itsipatanakari Juan, ikantakiri: “Piyaati ponkot-sitakaanti oyaari kitiiyyiri Anankoryaantsiki”. ⁹ Ikantaiyini irirori: “¿Tsika janta pikowika nonkotsitakaanti?” ¹⁰ Ikantzi Jesús: “Aririka pariitzimatatya nampitsiki, ari pintonkiyotyaari atziri aakotzirori ijiñaati kowityaanikiki. Poyaatzishitanakiri irojatzi pankotsiki tsika intyaapaaki. ¹¹ Tsikarika intyaapaaki, pinkantiri ashitawori ipanko: ‘Ikowi jiyoti yotaanari tsika janta jowakaiyaari jiyotaani, joimoshirinkiro kitiiyyiri Anankoryaantsi’.” ¹² Ari joñaaganakimiro jinoki ipanko, antawo okantaka jiwitsikaitakiro inkini jowaitya. Ari ponkotsitakaantiri janta”. ¹³ Jataiyakini jiyotaani, jiñaakiro okaatzi ikantakiriri, ari jonkotsitakaantakiri joyaari.

¹⁴ Okanta imonkaataka jowantyaari, saikapaaki Jesús itsipatakari jiyotaani. ¹⁵ Ipoña ikantakiri: “Tima irootaintsi noñiio inkimaatsitakaitina, antawoiti nokimoshiritzi owaiyani iroñaaka kitiiyyiri Anankoryaantsiki. ¹⁶ Tima iiro nowitaawo jiroka, irojatzi paata imonkaatantaiyaari impinkathariwintantai Pawa, aripaiti napiitapairo”. ¹⁷ Ipoña jaakotakiro jimiriitari, ipaasoonkiwintakiro, ipakotakiri jiyotaani, ikantakiri: “Piriio jiroka, pantitaiyaawo pikaataiyini. ¹⁸ Tima iiro niritawo naaka, irojatzi paata aririka imonkaataiya impinkathariwintantai Pawa”. ¹⁹ Ipoña jaanakiro tanta, ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri jiyotaani, ikantziri: “Poyaawo, nowatha inatzi, tima iro kamawintimini. Irootaki pinkinkishiritapiintantinani”. ²⁰ Ari ithonkakiro jowaiyani, jaakotakiro jimiriitari, ikantzi: “Niraani inatzi, irootaki shitowatsini onkantya jawisakotantaiyaari oiyiki atziri. Irootaki oñaagantaironi owakiraari anka-jyaakaawakaiyaari. ²¹ Imapiro nokantzi: Pikaataiyakini patyootana, zimatsi apaani pithokashitinani jaakaanina. ²² Tima imapiro impiyakotya Itomi Atziri, ari matzimaitaka ikowaitakiri pairani. Iro kantacha. ¡Inkantamachiitiri aakaanitirini!” ²³ Ipoña jiñaanatawakaiyanakani jiyotaani, ikantzi: “¿Litakama matironi?”

Iita ñaapirotachani

²⁴ Ipoña jiñaanatawakaiyakani jiyotaani, ikantzi: “¿Litama ñaapirotachani paata?” ²⁵ Ipoña ikantanaki Jesús: “Piyotaiyini iiroka tsika ikanta pinkatharitatsiri jaka, jompiratanta. Tima ñaapiro ikanta ipashitanta-yita ikojyika jompiratantantyaari. ²⁶ Iiro pimatziro iirokaiti aririka piñaapiroyitya iroñaaka, aña pinkimitakotyaari iwiyaantawori itzimi. Aririka pijiwatakaanti, pinkimitakotyaari ompirataari. ²⁷ ¿Litama ñaapirotachari? ¿Tima iriitaki ñaapirotacha kimitariri oyaawintachari jantawaitaitiniri? Irooma naaka nokimitakaanta pantawaitakaanimi powina.

²⁸ Irooma iirokaiti tsipatapiintakinari, noñaayitzirowa okaatzi pomirintsitzimoyitakinari. ²⁹ Irootaki noshinitantzimirori pimpinkathariwintanti, ikimitaakinawo Ashitanari naaka ishinitakinawo. ³⁰ Ari piñiuro ankaati owaiya, arawaitai tsika nompinkatharitari. Ari pinkimitaiyaari pinkathari isaikantawo owaniinkakitachari isaikaminto, pimpinkathariwintairi mawoni incharinintayityaari Israel, kaatatsiri 12 jinashiyitawo”.

Ikinkithatakotziro Jesús jookawintanti Pedro
(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ Ipoña Jesús ikantanakiri jiyotaani: “Simón, ikamitantakimi Satanás jiñaantashiritimi, inkimitakaantimi jotikakitatyimimi.* ³² Iro kantzimaitacha oiyiki namanakowintakimi iiro powajyaantantawo pikimisantana. Tima aririka pimpiyashiritapaaki, iirokatakiki aawiyashiritakaapaakirini pijyininka”. ³³ Ari jakanaki Simón ikantanaki: “Aña ayimatakina Pinkatharí ankaati jomontyaiti, aritaki ankaati iijatzi jowamagaitai”. ³⁴ Ipoña japiitanakiro Jesús ikantziri: “Pedro, nonkantimi, iroñaaka tsiniri, tikiraata jiñiita tyoopi, mawajatzi papiitiro pinkantaki: ‘Tii noñiiri Jesús’”.

Thaatintsi ipoña osataamintotsi

³⁵ Ipoña josampitanakiri Jesús ikaatzi jiyotaani, ikantziri: “Chapinki notyaantantzimiri tii paanaki pithaati, tii paanaki pi-zapato-ti. ¿Oitama kowityiimotakimiri?” Ikantaiyini irirori: “Tikaatsitya”. ³⁶ Ipoña ikantziri iijatzi: “Kamiihthatsi iroñaaka payiro pithaati. Iriima kaari tzimatsini josataaminto, impimantiro iithaari, jamanantantyaari. ³⁷ Tima imapiro imonkaatya okaatzi josankinatakoitakinari pairani, kantatsiri: Ari intsipataitakiri kaaripiroshiriri. Iiro okantashita jiroka, ontzimatyii imonkaatya”. ³⁸ Ikaimaiyanakini jiyotaani: “Pinkatharí, tzimatsi jaka apiti osataamintotsi”. Ikantzi Jesús: “Ar-itapaaki”.

Jamana Jesús Getsemaní-ki
(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹ Ipoña ikinanai Jesús otzishiki Olivo ikimitapiintziro, ari itsipatakari jiyotaaniiti. ⁴⁰ Ikanta jariitaiyakani janta, ikantapaakiri jiyotaani: “Pamanaiyaani iiroka jaka inkimpoyaawintantaitimiri otzimikari inkinakaashitakaitimiri”. ⁴¹ Ari jawisaniintanaka irirori. Otzirowapaaka kipatsiki, amanapaaka.† ⁴² Ikantzi jamana: “Ashitanarí, iroorika pikowakaanari, paawiyakainawo pookakaawintinarimi nonkimaatsityaari. Iiro pantanawo nokowawitari naaka, aña iro pantiri okaatzi pikowakaakinari iiroka”. ⁴³ Ari jomapokapaaka maninkari poñaachari inkitiki, ishintsishiritakaapaakiri. ⁴⁴ Tima antawoiti okantzimoshiritanakari, jamanapirotanaka. Iro oshitowantanakari imajawinka okimiwaitanakawo iraantsi opitinkapaaka kipatsiki. ⁴⁵ Ikanta jamanaka, piyapaaka, jiñaapaatziiri jiyotaani jimagaiyini okantakaawo jowashiritaiyani. ⁴⁶ Ikantapaakiri: “¿Litama pimaantari? Pinkakitaiyini, pamaña iiroka inkimpoyaawintantaitimini otzimikari inkinakaashitakaitimiri”.

* **22:31** Ikantakoitziro jaka jotikakitatyimimi, ari ikimitaitzirori trigo-pani jotikakiitziro. Tima aririka jotikakiitakiro, iyoshiitanatya opintakiiriki kaari ompantyaawoni. Irootaki joiyakaawintantantiriri jiyotaaniiti ikimitakotawo jotikakiitziro trigo-pani. Tima ari jiñaitziri tii jimatziro inkamiithashiriti. † **22:41** Kantakotachari jaka jawisaniintanaka, tima jawisanaki kapichi Jesús, tii osamani jiyaa, okimiwaitakawo iwiya osanthatziiranki aririkami jookaitiro mapi.

*Jagaitakiri Jesús**(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)*

⁴⁷ Jiñaawaiminthaitzi Jesús, jiñaashitakari pokaiyaintsiri. Iri iwatapaintsiri Judas ikaawitapiintari 12 jiyotaani. Jontsitokapaakari Jesús inthopootiri.

⁴⁸ Ipoña Jesús ikantawakiri: “Judas, ¿Arima pipithokashitari Itomi Atziri pithopootapaakiri?”

⁴⁹ Ikanta jiñaawakiro ikaatzi itsipatakari Jesús, ikantanakiri: “Pinkathari, thami ampiyatantyaari osataaminto”.

⁵⁰ Akotanaki, itotsitakiri ikimpita saikatsiri jakopiroki jompiratani ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari.

⁵¹ Ari ikantzi Jesús: “Aritapaaki, iiro pimaamanitziri”.

Ipampitsitairi ikimpita, ishitakotanai itowitakari.

⁵² Ipoña Jesús ikantanakiri ikaatzi pokashitakiriri, ijiwari Ompiratasorintsitaari, aamaakowintawori

tasorintsipanko, Antaripiroriiti, ikantziri: “¿Naakama koshintzi pamashitananari posataaminto, pipajaminto?”

⁵³ ¿Tiima piñaawitapiintana tasorintsipankoki niyotaantzi? ¿Kaarima paantana janta? Aritaki onkantya, tima aripaiti jimatakaimiro iroñaaka tsiniriwiri kaari pantzi pairani”.

*Ikantzi Pedro: “Tii noñiiri Jesús”**(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)*

⁵⁴ Ikanta joojoitanakiri Jesús, jagaitanakiri isaiki ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari. Impoitatsi Pedro irirori joyaatakowintziri jantyaatsikiini Jesús.

⁵⁵ Ipoña jowaampataitaki paampari pankotsinampiki, jakitsitaiyani. Ari isaikitapaaka iijatzi Pedro jakitsita.

⁵⁶ Okanta tsinani ompirataawo, oñaapaakiri Pedro isaiki jakitsita. Okimpoyaapaakiri, ari okantzi: “¿Tiima irijatzi jirika itsipatapiintakari Jesús?”

⁵⁷ Ikantanaki Pedro irirori: “Tii noñiiri”.

⁵⁸ Okanta osamaniityaaki, ikinapai pashini, ikantapairi Pedro: “¿Tiima iijatzi iiroka ari pikaatziri Jesús?”

Ikantanai Pedro: “Tii naaka”.

⁵⁹ Iro osamani iijatzi, tziimatsi pashini kantapaakiriri Pedro: “Imapirotya iirokatakiki tsipatariri Jesús chapinki, tima Galilea-jatzi pinatzi”.

⁶⁰ Ipoña ikantanai Pedro: “Tii niyotziri pikantanari”. Aripaiti jiñaanaki tyoopi.

⁶¹ Ari ipithokapainta Jesús, jaminapaintziri Pedro. Irojatziri ikinkishiritantanakari Pedro ikantakiranki: “Tikira jiñiita tyoopi, mawajatzi pinkanti: ‘Tii noñiiri Jesús’ ”.

⁶² Shitowanaki jikokiroki, antawoiti jiraawaitanaka.

*Ipajawaitaitziri Jesús**(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)*

⁶³ Ikanta jirikaiti ikaatzi aamaakowintakotariri Jesús, ishi-rontaminthawaitakari, ipoña ipajawaitziri.

⁶⁴ Jotzimikapootakiri, jompojapoowaitzimaitari, ikantziri: “¿Tiima Kamantantaniri pinatzi, incha piyoti iita ompojapoowaitkimiri?”

⁶⁵ Tziimatsi oiyiki oita ikantawaitziriri kaaripirori ñaantsi.

*Japatowintaitari Jesús**(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)*

⁶⁶ Ikanta okitiiyitamanai, apatotaiyakani ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari itsipatakari Antaripiroriiti, ipoña Yotzinkariiti. Ari jamaitakiri Jesús, josampiitakiri, ikantaitziri: ⁶⁷ “Pinkantina, ¿Iirokatakima Cristo?”

Ari ikantzi irirori: “Aririka nonkantakimi, iiro pikimisantana.

⁶⁸ Aririka nosampitimi, tima iiro pakana, iiro pipakaana iijatzi.

⁶⁹ Iro kantzimaitacha itanatyawo iroñaaka, ari jiñiitiro Itomi Atziri isaiki jakopiroriki Pawa joñaagantairo ishintsinka”.

⁷⁰ Ipoña ikantaiyanakini ikaatzi apatowintakariri: “¿Iirokatakima Itomi Pawa?”

Ari ikantzi Jesús: “Iirokatakiki kantatsi naakatakiki”.

⁷¹ Irojatziri ikantantaiyanakarini: “¿Litama ankowiri iroñaaka? Aakatakiki kimakiriri ikantakiri”.

23

Jagaitanakiri Jesús Pilato-ki

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Ipoña ikatziyaiyanaani ikaatzi apatotainchari, jaanakiri Jesús Pilato-ki. ² Ikantapaakiri Pilato: “Jirika atziri oiyiki jowaaripirotakiro nampitsi, ikaminaakiri atziriiti iiro ipantaari kiriiki pinkathari César, ikantaki iijatzi Cristo jinatzi iri pinkatharitatsiri”. ³ Ipoña Pilato, josampitanakiri irirori, ikantziri: “¿Irokama iwinkathariti Judá-mirinkaiti?” Ari jakanakiri ikantzi: “Irootaki pikantakiri”. ⁴ Ikantziri Pilato Ompiratasorintsitaari, iijatzi maawoni atziriiti: “Tikaatsitya noñi oitya inkinakaashitayaaari jirika”. ⁵ Iikiro ishintsitanakitzi jiwariipaini ikantzi: “Oiyiki ikaminaantaki jirika imaamanitanti atziriiti nampitsiki, jitanakawo Galilea-ki irojatziri iroñaaka jaka Judea-ki”.

Jowawisaitakiri Jesús janta Herodes-ki

⁶ Ikanta ikimawaki Pilato ikaminaantaki Galilea-ki, josampitakowintanakiri Jesús iriirika Galilea-jatzi. ⁷ Ikiimatzi ikantaitzi iriitaki. Jowawisaakiri Herodes-ki ipoki irirori jariita Jerusalén-ki. ⁸ Ikanta Herodes jiñaawakiri Jesús, antawoiti ikimoshiritanaki, tima oiyiki ikowawitapiintaka jiñiiri, oiyiki ikimakowintakiri iijatzi okaatzi jantayitakiri, ikowapirotaki jiñiiri irirori intasonkawintanti. ⁹ Oiyiki josampitawakiriri. Tii jakimaita Jesús. ¹⁰ Ari isaikitakari ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yontaniriiti, oiyiki ikantakowitakariri. ¹¹ Ikanta Herodes itsipatakari jowayiririti irirori, imanintashiritanakiri, ikawiyawaitanakiri. Ikithaatantakari iroopirori kithaarintsi, joipiyairi isaiki Pilato. ¹² Aripaiti jaapatziyanakari Herodes jirika Pilato, tima pairani owanaa ikisaniintawakaawitaka.

Jiyakowintaitziri Jesús

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.38–19.16)

¹³ Ipoña Pilato japatotakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipataakiri ikaatzi jiwatakaantatsiri nampitsiki, iijatzi maawoni atziriiti. ¹⁴ Ikantakiri: “Aña pamawitakinari jirika atziri owaaripirotironimi nampitsi, nosampisampiwitakari, tii noñi onkaaripiroti okaatzi jantakiri ikantakoyiitziriri. ¹⁵ Ari ikimitaka iijatzi Herodes, tima notyaantawitakanari irirori. Tikaatsitya janti jirika atziri inkini owamaakaanitiri. ¹⁶ Apa nompajatakaantakiri naaka, nompakagairi”. ¹⁷ Iro jamitapiintari Pilato joimishitowakaantzi apaani aakaanitiri kitiijyiriki joimoshirinkaita.

¹⁸ Iro kantzimaitacha ikantaiyanakini atziriiti: “¿Tii nokowiri jirika! ¿Iri poimishitowakaanti Barrabás!” ¹⁹ Jirika Barrabás iri jomontyaitziri okantakaantziro itsitokantaki imaamanitakiri pinkatharitatsiri nampitsiki. ²⁰ Ipoña japiiwitakari Pilato tima ikowawitayaaari irirori impakaakaanitiri Jesús. ²¹ Japiitzimaitanakawo atziriiti ikaimaiyini: “¿Pimpaikakotakaanitiri, pimpaikakotakaanitiri!” ²² Iro mawajatziri japiiwitakawo Pilato josampitantzi: “¿Litama kaaripirori jantakiri jirika? Tikaatsitya oitya jantiri, iiro okantzi owamaakaanitashityaaari. Apa nompajatakaantashityaaari, jiyaataita”. ²³ Iikiro ishintsitatzi atziriiti ikaimaiyini, ikowi impaikakoitiri Jesús. Iro japiipiintanakiri ikaimaiyini iijatzi ijiwari Ompiratasorintsitaari, jimatakari. ²⁴ Irojatziri jantantakawori Pilato okaatzi ikowakiri. ²⁵ Jomishitowakaantakiri tsitokantzinkari maamanitziriri jiwatakaantatsiri nampitsiki, tima iri ikowaiyakirini atziriiti. Ishinitakiniri inkantawaitiri Jesús ikowakiri iriroriiti.

*Ipaikakoitakiri Jesús**(Mt. 27.32-56; Mr. 15.21-41; Jn. 19.17-30)*

²⁶ Ikanta jagaitanakiri Jesús, itonkiyotaitakari iitachari Simón poñaachari Cirene, ari jariita irirori ipoñagaawo jowaniki, ishintsiwintaitakiri inatanakiro impaikakoitantaariri Jesús. ²⁷ Ojyiki atziri oyaatakowintanikiriri Jesús. Tzimatsi tsinani irakotanakariri. ²⁸ Ari jaminapaintziro Jesús okaatzi tsinani irakotakariri, ikantziro: “Jerusalén-jato, iiro piraakowaitashitana naaka, aña piraakotaiya iiroka, iijatzi powaiyaniiti. ²⁹ Tima irootaatsi piñiuro inkantayiiitai: ‘Kimoshiri inatyi tsinani kaari owaiyantatsiri, othotaawaitashitantakari. ³⁰ Impoña inkaimayiiitai, inkantaiti: “Pintaankashitina otzishi, pinkitatinaata.”’ ³¹ Tima piñaakiro tsika ikantaitakiro incható añiinkawo, aña iro jowatsipiroiti kaminkawo”.

³² Ari jagaitanaki iijatzi apiti kaaripiroshiriri itsipataitanakiri Jesús intsitokaitiri. ³³ Ikanta jariitakaitapaakari jiiitaitziro atziriiitoni, ari ipaikakoitakiri. Jowatzikakoitaki apaani kaaripiroshiriri jampatiki, iriima pashini jakopiroriki. ³⁴ Ari ikantzi Jesús: “Ashitanarí, tii jiyotzi oita jantziri kimaatsitakaakinari, pimpiyakotiri”. Ipoña jagaitakiro iithaari Jesús ipawakaakawo, ikimitakaantakiro jiñaaritaita. ³⁵ Irojatzii jaminaiyakini atziriiiti. Jimatsitakawo jiwatakaantatsiri nampitsiki, joitsinampaawaitakiri Jesús, ikantziro: “Jowawisaakotziri pashini, ¿kaarima jimatantawo jowawisaakotya irirori? Aña iriimi Cristo jiyoshiitani Pawa, ari jimatakiromi”. ³⁶ Ari jimatsitakawo iijatzi owayiriiti, ithainkakiri Jesús, jamakotakiniri kipiijaari. ³⁷ Ikantapaakiri: “Incha powawisaakotya, imapirorika iiroka iwinkathariti Judá-mirinkaiti”. ³⁸ Tzimatsi osankinarintsii ikintakoitakiri jiñokiini ipatziitoki, iñaaniki Judá-mirinka, iñaaniki Roma-jatzi, iñaaniki iijatzi Grecia-jatzi, okantzi: “IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI”.

³⁹ Ari jimatsitakawo iijatzi jiñaanaminthatziri apaani kaaripiroshiriri tsi-patakariri ipaikakota, ikantziro: “Irokatakirika Cristo, powawisaakotya, powawisaakotsitaina naaka iijatzi”. ⁴⁰ Irojatzii jakantanakari pashini kaaripiroshiriri, ikisanakiri ñaanatakiriri Jesús, ikantziro: “Pimatsitawoma iiroka tii pipinkathatziri Pawa, ari akaatakiri jowasankitaayitai. ⁴¹ Tima tzimatsi antakiri aaka añaantakawori jowasankitaayiiitai. Iriima jirika jowasankitaashiitakari, tikaatsi kaaripirori janti”. ⁴² Ipoña jaminanakiri Jesús, ikantziro: “Pinkatharí, iiro pimaijantana paata aririka pimpiyi pimpinkathariwintantai”. ⁴³ Jakanaki Jesús, ikantziro: “Imapiro nonkantimi, aritaki pintsipatapaiyaana iroñaaka iiroka janta tsika ikimoshiriitapai”.

⁴⁴ Ikanta itampatzikatapaaki ooryaatsiri, omapokashitapaaka otsiniritanaki, irojatzii jyiitiini ithapirotanaka ooryaa.* ⁴⁵ Ari itsiwakanakiri ooryaatsiri. Okanta janta tisorintsipankoki, sagaanaki niyanki tontamawotatsiri ithatashiitziro. ⁴⁶ Irojatzii ikaimantanakari Jesús shintsini, ikantziro: “Ashitanarí, paawakinawo noshiri”. Ithonka jiñaawaitanakiro jiroka, kamanaki. ⁴⁷ Ikanta ijiwari owayiri katziyawintakariri jiñaakiro okaatzi awisaintsiri, antawoiti ithaamintawintanakari Pawa, ikantanaki: “Imapiro tatyama ikamiithashiritzi jirika shirampari”. ⁴⁸ Iijatzii ikaatzi ñaayitakirori awisaintsiri, okatsizimoniintanakiri jiyaayitai.† ⁴⁹ Iriima

* **23:44** Iro ikantaitziri pairani: jiiwiyaanaka ooryaa 6, ari omapokapaaka otsiniritanaki irojatzii jiiwiyaanaka ooryaa 9. † **23:48** Kantakotachari jaka “okatsizimoniintanakiri”, iro kantakotajaantachari jompojashipaniitanakitya jirika atziri. Tima irootaki jamiyitari Judá-mirinkaiti aririka onkatsizimoshiritiri tsikarika oitya. Inashita okaatzi amitari aakapaini aririka ampojashipaniitya, tima asagaawintawaitatya.

ikaatzi ñaapiintakiriri, iijatzi tsinanipaini, tsipatakariri ipoñaantakari Galilea-ki, intaina ikatziyaiyakani jaminakotakiri oita awisaintsiri.

Ikitaitakiri Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

⁵⁰ Ikanta José poñaachari nampitsiki Arimatea saikatsiri Judea-ki, kami-ithashiri jinatzi jirika, iriitaki itsipatapiintari japatota jiwariiti Judá-mirinka, ⁵¹ tiimaita inimotziri okaatzi ikantawaitaitakiri Jesús, tima oyyiki joyaawintakari irirori Pawa impinkathariwintantai. ⁵² Jiyaatashitakiri Pilato, ikantapaakiri: “Pishinitinari Jesús, nonkitatairi”. ⁵³ Ipoña ikintakoryaakotairi, iponatantakari manthakintsi, ikitatakiri ikiyaitziro impiitanaki, kaari ikitatantaita kaminkari. ⁵⁴ Tima irootaki kitiiyyiri jaminantapiintaitari joyaari oñaatamani kitiiyyiri jimakoryaantaitari. ⁵⁵ Okanta tsinanipaini tsipatakariri ipoñaantakari Jesús Galilea-ki, oyaatakowintanakiri, oñaakiro tsika ikanta jomaryaitapaintziri ikitaitakiri. ⁵⁶ Okanta opiyaiyapaakani iwitsikayitakiniri kasankaari. Imakoryiiyakini, tima iro kitiiyyiri ikantakaantaitziri jimakoryaantaityaawo.

24

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

¹ Okanta okitiiyyitamanai domingo, ananinkamanai tsinani iyaati impiitamooki tsika jomontyaakoitakiri Jesús, aanakiro kasankaari iwitsikakiri chapinki. Ari okaatakiri iijatzi pashinipaini tsinani. ² Okanta aminawitapaaka, oñaatzi otainkanaki mapi jashitantaitakawori omoona. ³ Tyaapaaki inthomainta, tii oñaapairi tsika jowakowiitakari. ⁴ Oyyiki othaawanaki. Oñaashitakari ikatziyimotapaakawo apiti mainari, shipakiryaa okantaka iithaari. ⁵ Tima othaawanakitzi, otzirowashitanakari. Ari ikantziro: “¿litama paminaminatantariri añaagatsiri kaminkarimooki? ⁶ Tii isaiki jaka, aritaki añagai. Pinkinkishiritiro okaatzi ikantakiri isaikantawitari Galilea-ki. ⁷ Ikantziranki: ‘Irootaintsi jaakaantaitiri Itomi Atziri, impaikakotiri kaaripiroshiriri atziri. Awisawitasya mawa kitiiyyiri, aritaki jañagai iijatzi’ ”. ⁸ Ari okinkishiritaiyanakironi iroori okaatzi ikantakiri Jesús. ⁹ Opiyapithatanakawo omoona, okamantapaakiri 11 jiyotaani Jesús iijatzi pashinipaini. ¹⁰ Jiroka okaatzi tsinani: María Magdala-jato, Juana, María inaanati Jacobo opoña pashinipaini tsinani, irootaki kamantapaakiriri otyaantapiroriiti. ¹¹ Iro kanzimaitacha ikaatzi okamantawitapaakari, tii ikimisantziro, jiñaajaantaki okantashiwaita jirokaiti tsinani. ¹² Ikanta Pedro, jatanaki omoonakiki irirori, ishiyapirotanakitya. Jaminawitapaaka inthomainta omoonaki, jiñaapaatziro omaryaaka manthakintsi iponataitan-takariri. Iyokitzi ikanta jiñaapaakiro, piyaa pankotsiki.

Aatsi jatachari Emaús-ki

(Mr. 16.12-13)

¹³ Tikira osamanitzi, janiitaiyini apiti jiyotaani Jesús jiyaatiro nampitsiki iitachari Emaús. Tii osamanipirotsi osaiki Jerusalén okaatzi 11 kilómetro.* ¹⁴ Iro ikinkithatakotaiyini janiitzi okaatzi awisaintsiri. ¹⁵ Ikinkithawaiminthaitzi janiitaiyini, pokapaaki Jesús irirori itsipatapaakari janiitzi. ¹⁶ Iro kanzimaitacha jirika jiyotaani, kimiwaitaka jotzimikaitatyirimi jokiki, iiro jiyotantawaari. ¹⁷ Ikantapaakiri: “¿litama pikinkithatakotziri paniitaiyini? ¿litama powashiriniintantari?” ¹⁸ Ari

* **24:13** Iro ikantakoitziri jaka 11 kilómetro, ikantaitziro pairani 60 estadio.

jakanaki apaani jiiitaitziri Cleofas, ikantanaki: “¿Iirokama apintzi kaari yotakotironi okaatzi awisaintsiri Jerusalén-ki?”¹⁹ Ikantzi: “¿Iitama awisaintsiri?” Ari ikantaiyini jiyotaani: “Iri Jesús jiiitaitziri Nazaret-jatzi, tsika itzimi jotyaaantakiri Pawa, inkamantantaniriti, iri jiyotawaki atziriiti. Tima okaatzi jantayitakiri, okaatzi ikantayitakiri iijatzi, ari joñaagantziro ishintsinka.²⁰ Iro kantzimaitacha jaakaantakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari pinkathariiti, jowamaakaantakiri janta ipaikakoitakiri.²¹ Aña noñaajaantawitaka naakaiti iri ookawintairini maawoni ayyininka. Irootaki mawatatsiri iroñaaka kitiiyyiri jowamaantaitakariri.²² Tzimayitatsi tsinani nokaatapiintziri omapokashitakinari, ananinkamanai omoonakiki.²³ Tii oñaapairi jowakowiitakari Jesús, opiyaa okamantantapai, okantzi: ‘Noñaaki maninkari, ikantakina: “Añagai Jesús”.’²⁴ Ari jiyaataiyanakini nokaataiyini janta omoonaki, jiñaapaakiro okaatzi okantaiyakirini tsinani, tii jiñiimaitapaari Jesús”.²⁵ Ari jakanakiri irirori, ikantanakiri: “¡Tiitya piyotantzi iirokaiti, oyyiki pithainkashiritakiro okaatzi ikamantantayitakiri Kamantantaniriiti!²⁶ Aña iro kowapirotacha awijiyimotiri Cristo jirokapaini, isaikai jowaniinkawoki”.²⁷ Ari jitanakawo joñaayiniri okaatzi osankinayitainchari tsika ikinkithatakoitziri Cristo, opoñaanakawo josankinariki Moisés japirotakiniri okaatzi josankinayitakiri maawoni Kamantantaniriiti.

²⁸ Ariitaiyakani nampitsiki tsika joshiritawo. Ari ikowi Jesús jawisanakimi irirori kimiwaitaka jiyaatatyiimi intaina.²⁹ Ikantaiyirini jirika apiti: “Iiro pawijyi, ari pisaikanaki. Tima tsiniriityaaki”. Irojatzii isaikantanakari Jesús pankotsiki isaikapaaki.³⁰ Ipoñaashitaka isaikaiyini jowaiyaani, jaakiro Jesús tanta, ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri.³¹ Aripaiti jiyotakaayitanaari iriitaki Jesús. Iro kantzimaitacha Jesús ipiyashitanaka, tii jiñaawairi tsika ikinaki.³² Ikantawakaiyani: “¿Tiima thaamintashiri pikanta ikinkithawaitakai aatsiki, ikinkithatakotairo osankinarintsi iijatzi?”³³ Tii isaikanaki, piyanaka Jerusalén-ki. Jiñaapaatziiri ikaatzira 11 jiyotaani japatotaiyani, itsipayitakari ikaatapiintaiyini.³⁴ Ikantaiyini: “Imapiro jañagai Awinkathariti. Tima joñaagaari Simón”.³⁵ Ikamantantapaakiro irirori okaatzi awijiyimotakiriri aatsiki, tsika okanta jiyotantaariri ipaasoonkiwin-tapairo tanta.

Jesús joñaagari jiyotaani

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

³⁶ Ikinkithawaiminthaitzi jiyotaani, osatikapaaka Jesús, jiwithatapaakari ikantziri: “Pisaikaita kamiitha”.³⁷ Antawoiti ithaawaiyanakini, jiñaajaantakiri iri shiritsi ñaanatziriri.³⁸ Ipoña ikantanakiri iijatzi: “¿Iitama pithaawantari? ¿Iitama pikisoshiriwintantanari?”³⁹ Pamininawo nako, iijatzi noitzi, naakataki. Potirotina, pimpampoyiina. Tima shiritsi tii otzimi iwatha, tii otzimi itonki. Irooma naaka tzimatsi”.⁴⁰ Joñaayimaitari jako iijatzi iitzi.⁴¹ Okantakaakari ithaamintanaka tii ikinkishirita aña iriiwitaka Jesús. Iikiro josampitanakitziiri, ikantziri: “¿Tzimatsima oyaari?”⁴² Ipaatakiri tzimagaantatsiri shima itsipataitakiniri iyaaki pitsi.⁴³ Jaawakiri Jesús, jiñaakiri ikaatzi jiyotaani jowakari.

⁴⁴ Ari ikantzi: “Irootaki nokantsitakimiri iiniro notsipayitzimi. Ontzimatyyii imonkaayitya okaatzi josankinatakoyitakinari Moisés-ni, Kamantantaniriiti, ipoña Salmo”.⁴⁵ Ikimathatakaakiri Jesús okaatzi osankinatakoyitainchari.⁴⁶ Ikantziri: “Irootaki josankinaitakiri. Ontzimatyyii inki-maatsitakaityaari Cristo, iro awisawitayia mawa kitiiyyiri aritaki jañagai.

⁴⁷ Ontzimatyii inkinkithatakoitairo nowairo maawoniki kipatsi, ari jitaitanatyaaowo Jerusalén-ki. Ari onkantya jowajyaantantaityaawori kaaripirori jantayitzi, impiyakoitairi iijatzi. ⁴⁸ Irokataki ñaayitironi jiroka. ⁴⁹ Ari piñaakiri notyaantimiri ikajyaakaakimiri Ashitanari. Ari pisaikaiyawakini jaka Jerusalén-ki, irojatzi ishintsitakaantimiri poñaachari inkitiki”.

Itzinaantanaari Jesús inkitiki

(Mr. 16.19-20)

⁵⁰ Ipoña Jesús jaanakiri jiyotaaniiti janta Betania-ki. Ari itzinaawakotanaka, itasonkawintanairi. ⁵¹ Ikanta itasonkawintakiri, jomapokashita itzinaana inkitiki. ⁵² Ikanta ipinkathataiyanakirini jiyotaani, piyaiyaani Jerusalén-ki, antawoiti ikimoshiritaiyanakini. ⁵³ Ari ikantaitanakityaani ithaamintawintanakari Pawa janta tasorintsipankoki. Ari onkantyaari.

KAMIITHARI ÑAANTSÍ JOSANKINATAKIRI JUAN

Jatziritaki jiitaitziri “Ñaantsi”

¹ Owakiraa itantanakari jiwitsikantaitzi pairani, aritaki tzimaki jiitaitziri “Ñaantsi”. Ari itsipatari Pawa. Tima Pawa jinatzi irirori. ² Iriitaki itsipatakari pairani Pawa owakiraa itantanakari. ³ Iriitaki witsikajaantakirori maawoni tzimayitatsiri. Tikaatsi apaani tzimayitatsiri kaari jiwitsikajaanti irirori. ⁴ Ikimitakowaitakari kitainkari ikitainkatakotairi atziriiti onkantya inkañaanitantaiyaari. ⁵ Ikimitakotapaakari kitiijiyiinkatakotantatsiri otsinirik-itzi. Tiimaita ikitsirinkiri joitsiwakawakiri kimitakotakawori tsinirikiri.

⁶ Pairani jotyaantaki Pawa shirampari, jiita Juan. ⁷ Iriitaki kinkithatakotapaakirini jiitaitziri “Kitainkari”, ari onkantya inkimisantaitantyaawori maawoni jiyotaantiri. ⁸ Jirika Juan kaari jiitaitziri “Kitainkari”. Aña iriitaki pokaintsini ikinkithatakotakiri.

⁹ Tima aritaki pokataiki jaka kipatsiki mapirotzirori ikimitakotari kitainkari, iriitaki kitiijiyiinkatakotairini atziriiti. ¹⁰ Isaikapaintzi kipatsiki. Tima iriitaki witsikakirori kipatsi. Iro kanzimaitacha tii jiyotawakiri atziriiti. ¹¹ Isaikimowitapaintari iyyininkamirinkaiti. Iro kantacha tii jaawakiri kamiitha. ¹² Iriima ikaatzi aawakiriri kamiitha, pairyaapiintanairiri ikimisantairi, iriitaki ishinitaki Pawa intomitaiyaari. ¹³ Itomi jowa-jaantairi Pawa. Tiimaita ojoyawo itomitantapiinta atziriiti, inintakaanikiini, ikowi jowaiyantawaiti. Aña iri Pawa kowashitainchari intomitantya.

¹⁴ Jirika jiitaitziri “Ñaantsi”, jatziritaki, isaikimotapaintai. Nishironkapirowaitantaniri jinatzi. Tyaaryoori inatzi iñaanitari. (Naakaiti ñaajaantakirori itasorinka, ari okimitajaantakawo itasorinka japintziti itomi Ashitariri.) ¹⁵ Iriitaki ikaimakaimawintapaakiri pairani Juan, ikantapaaki: “Jirika nokinkithatakotakiri pairani, nokantaki: ‘Aatsikitaki poyaatapaakinani, janaakowaitakina naaka, tima iri itakawo pairani tikiraamintha notzimi naaka’ ”. ¹⁶ Tima kamiithapirowaitaki irirori, irootaki añaantayitaawori maawoni inishironkapirowaitapiintai. ¹⁷ Pairani, iri Moisés-ni josankinatakaawitakari Ikantakaantaitani. Iriima Jesucristo iriitajaantaki nishironkayitairi, irijatzi ñaawaitapiintairori tyaaryoori. ¹⁸ Tikaatsi matironi jiñiiri Pawa. Iriima japintziti itomi Ashitairi, saikimotajaantairiri, iriitaki kamantairi aakaiti ayotantaari tsika ikanta irirori.

Ikamantantakiri Juan owiinkaantantaniri

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

¹⁹ Ikanta Judá-mirinkaiti nampitawori Jerusalén-ki, jotyaantaki Ompiratasorintsitaariiti itsipataakiri Leví-mirinkaiti, jiyaati josampitiri Juan, inkantapaakiri: “¿Tsika piitaka iiroka?” ²⁰ Tii jimanakota Juan, ikamantantaki, ikantzi: “Tii naaka Cristo”. ²¹ Ipoña japiitaitziri josampiitzi, ikantaitziri: “¿Tsikama piitayaaka? ¿Iirokama Elías-ni?” Ikantzi Juan: “Tii naaka”. Iikiro ishintsitaitatzi josampiitzi: “¿Iirokama Kamantantaniri noyaakoniintani?” Ikantzi: “Tii”. ²² Ari ikantaitziri: “¿Tsikama piitaka iiroka? Pinkamantina, inkini nonkamantapairi otyaantakinari. Incha pinkinkithatakotya”. ²³ Japiitanakiro Juan, ikantzi: “Naakataki kaimakaimatapaintsiri otzishimashiki, nokantantaki: ‘Powamiithataniiri

Awinkathariti tsika inkinapaaki, pinkimitakaantiro jotampatzikaitziro aatsi'. Irootajaantaki ikinkithatakotsitakari pairani Kamantantaniri Isaías-ni".

²⁴ Ikanta jolyaantaniiti Fariseo-paini, ²⁵ iikiro josampitanakitziiri, ikantziri: "Tii Cristo pinaty iiroka, tii iiroka Elías, tii Kamantantaniri pinaty iijatzi. ¿Litama powiinkaantantari?" ²⁶ Ari ikantzi Juan: "Apa nowiinkaamachiitantawo naaka jiñaa. Iro kantzimaitacha tzimatsi pitsipatakari, kaari piyotaiyini, ²⁷ iriitaki poyaatapaakinani. Tii okantaajaitzi inkimitakaantina jimpiratani nonothopaitsitanyaariri izapato-ti." ²⁸ maawoni jiroka, iro awijaintsiri pairani jiiitaitziro Betábara, intatsikirona jiñaa Jordán jowiinkaantantzi pairani Juan.

Joiyyati Pawa

²⁹ Okanta okitiiyyitamanai jiñaaawairi Juan ikinapai Jesús, ikantzi: "Jirika joiyyati Pawa, iri piyakotaironi iyaaripironka atziriiti. ³⁰ Iriitaki nokinkithatakotsitakari nokantaki: 'Aatsikitaki shirampari poyaatinani, janaakowaitakina naaka, tima iri itataikawori pairani tikiraamintha notzimi naaka'. ³¹ Tii niyowitari naaka. Aña iro nopokantakari nowiinkaantanti, jiyotantyaariri Israel-mirinkaiti". ³² Jiroka ikantanaki iijatzi Juan: "Noñaataikiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki jinoki ikimitapaakari shiro. Jookantapaakari. ³³ Tii niyowitari naaka. Iro kantacha otyaantakinari nowiinkaantanti, ikantakina: 'Aririka piñaaki ijyaawiinkashitakirini Tasorintsinkantsi jookantapaatyaari itoki, iriitaki kimitakaantyaawoni jowiinkaantantatyaarimi Tasorintsinkantsi'. ³⁴ Naakajaantaki ñaakiriri, iro nokinkithatakotantariri tima Itomi Pawa jinatzi".

Itanakawori jiyotaani Jesús

³⁵ Okanta okitiiyyitamanai ari isaiki Juan itsipatakari apiti jiyotaani. ³⁶ Ikanta jiñaaawairi Jesús ikinapai, ikantzi Juan: "Jirinta joiyyati Pawa". ³⁷ Ikimawaki apiti jiyotaani Juan, jyaatanakiri Jesús. ³⁸ Ari ipithokanaka Jesús, jiñaatziiri jyaataiyakirini, ari ikantziri: "¿Tsika piyaatika?" Ikantaiyini irirori: "Rabí (Iro ikantaitziri 'Yotaanari'), ¿tsika pinampitawoka?" ³⁹ Ikantzi Jesús: "Pimpoki piñiiri". Ikanta jyaatanakiri, jiñaakiro tsika inampitawo. Ari jimayimotapaintziri tima aritaki tsiniriityaanaki.* ⁴⁰ Jirika kimakiriri Juan, oyaatanakiriri Jesús, iriitaki Andrés iririntzi Simón Pedro. ⁴¹ Ikanta Andrés, apatziro jyaatashitanakiri iririntzi, jirika Simón, ikantapaakiri: "Noñaataikiri Mesías (iro ikantaitziri iijatzi, 'Cristo'.)" ⁴² Ipoña Andrés jaanakiri Simón isaikira Jesús. Ikanta Jesús jiñaawakiri iririntzi Andrés, ikantawakiri: "Iiroka Simón, itomi Jonás. Iroñaaka piitaiya 'Cefas' ". (Iro ikantaitziri iijatzi, Pedro.)†

Ikaimaitakiri Felipe ipoña Natanael

⁴³ Okanta okitiiyyitamanai, jataki Jesús Galilea-ki. Ari jiñaakiri Felipe, ikantapaakiri: "Poyaatina". ⁴⁴ Jirika Felipe, Betsaida-jatzi jinatzi, irojatzi inampi Andrés iijatzi Pedro. ⁴⁵ Ikanta Felipe, jyaatashitanakiri Natanael, ikantapaakiri: "Noñaataikiri josankinatakotakiri Moisés-ni janta Ikantakaan-taitaniki, josankinatakotsitakari iijatzi Kamantantaniriiti. Iriitaki itomi José, Nazaret-jatzi". ⁴⁶ Ari ikantzi Natanael: "¿Tzimatsima kamiithashiriri janta Nazaret-ki?" Ikantzi Felipe: "Pimpoki, piñiiri". ⁴⁷ Ikanta Jesús jiñaawakiri ipokaki Natanael, ikantzi: "Aatsikitataiki jirika Israel-mirinkapirori, tii

* **1:39** Kantakotachari jaka "tsiniriityaanaki", irootaki ojoyawori ikantaitziri pairani "jiwiyaaka ooryaatsiri 10". † **1:42** Ikantaitziri "Cefas" jiñaaniki Aram-jatziiti, irootaki "Mapi".

ithiiyanita”. ⁴⁸ Ari ikantzi Natanael: “¿Tsika janta piñaanaka piyotantakinarari?” Ikantzi Jesús: “Noñaakimitya tikiraamintha ikaimimi Felipe pisaiki pankirintsitapishiki”.[‡] ⁴⁹ Ikantanaki Natanael: “Rabí, ¡iirokataki Itomi Pawa, iirokataki Iwinkathariti Israel-mirinkaiti!” ⁵⁰ Ikantzi Jesús: “Iro pikimisantamachiitantanakari nokantakimi ‘noñaakimi pisaiki pankirintsitapishiki’. Iro kantacha, arimaitaka piñaaki pashini anaironi jiroka”. ⁵¹ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Ari piñaakiro ashitaryagaiya inkiti. Ari impiyapiyataiyini maninkariti jayiitashitiri Itomi Atziri”.[§]

2

Aawakaantsi Caná-ki

¹ Okanta mawatapaintsiri kitiiyyiri, ari jaawakaitari nampitsiki iitachari Caná, saikatsiri Galilea-ki. Ari osaikakiri iijatzi inaanati Jesús janta. ² Ari ikaimakaantaitakiri iijatzi Jesús itsipatakari jiyotaanipaini. ³ Ikanta joimoshirinkaiyani, thaatapaaka imiritaiyarini. Opoña inaanati Jesús, okantanakiri otomi: “Thaatapaaka amiri”.^{*} ⁴ Ikantzi irirori: “Tsinaní, ¿litama pikantantanari naaka? Aña tikira imonkaapaitita noñaagantantya”. ⁵ Okantanakiri iroori ikaatzi pakotantatsiri: “Pantiro onkaati inkantimiri notomi”. ⁶ Ari owaka janta 6 kowitzi mapinakitatsiri, iro jowantapiintari Judá-mirinkaiti jiña*a* ikiwayitantari inkitiwathatantyaari. Jiroka kowitzi, tzimayitatsi antitachari 50 litro jiña*a*, pashini 60 litro.[†] ⁷ Ikantanakiri Jesús ikaatzi pakotantatsiri: “Pijaikitiro jiña*a* maawoni kowitziki”. Ijaikipiroyitakiro kowitziki. ⁸ Ipoña ikantzi Jesús: “Pinkitanaki kapichiini, paanakiniri aminakaantzirori oimoshirinkaantsi”. Ari ikantaiyakironi. ⁹ Ikanta aminakaantzirori oimoshirinkaantsi jirawaki kapichiini jimiriitari piyanainchari ojiñaawita, tii jiyotzi tsika okinapaaki iroopirori imiriitari. Apa jiyotaiyini pakotantatsiri, tima iriitaki jaikitakirori jiña*a*. Ipoña aminakaantzirori oimoshirinkaantsi, ikaimakiri aawakaachari, ¹⁰ ikantziri: “Iro jamitari atziriiti jitapiintawo ipakotantziro tontaari jimiriitari, aririka inkimaniintaiyatyaani oimoshirinkachari, ari ipakotantaitziro jintaari. Irooma iiroka powaantakawo iroopirori jimiriitari irojatz*i* iroñaaka”. ¹¹ Jiroka jantakiri Jesús nampitsiki Caná saikatsiri Galilea-ki, iro itanakawori itasonkawintantzi ari joñaagantziro ishintsinka. Ari ikimisantapirotanakiri jiyotaanipaini.

¹² Okanta okaatapaaki jiroka, jatanaki Capernaum, itsipatanakawo inaanati, iririntzipaini, iijatzi jiyotaanipaini. Tii osamani isaikapainti janta.

Jomishitowiri Jesús pimantayitatsiri tatorintsipankoki

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

¹³ Irootzimatai joimoshirinkapiiintantawori Judá-mirinkaiti Anankoryaantsi. Jataki Jesús Jerusalén-ki. ¹⁴ Iñaapaakiri tatorintsipankoki yomparitariri ipirapaini, iijatzi ishironipaini. Ari isaikayitakiri iijatzi yomparitariri kiriiki.^{‡§} ¹⁵ Ikanta jiñaapaakiri, jaminthataki Jesús ipajaminto, jomishitowakiri maawoni yomparitachari tatorintsipankoki,

[‡] **1:48** Iitachari jaka “pankirintsitapishi”, irootaki ikantaitziri “higuera”. **§ 1:51** Ojyakaawintachari jaka “ashitaryagaiya inkiti”, tima aritaki onkantaki jiñaayitairi inkitiwiri, kaari kantawitachani jiñiitapiintiri. ***** **2:3** Kantakotachari jaka jimiritaitari, irootaki “vino”. **† 2:6** Kantakotachari jaka 50 litro pashini 60 litro jiña*a*, irojatz*i* ojyawori ikantaitziri pairani 2 cántaro pashini 3 cántaro. **‡ 2:14** Kantakotachari jaka ipirapaini iriitaki buey ipoña oijya. **§ 2:14** Ikaatzi pokayitatsiri Jerusalén-ki, jamayitzi iiriikiti ipoñaakaayitari inampiitiki irirori. Iro ikowantari jiyomparityaari iiriikitiki Jerusalén-ki, onkantya jamanantantyaari piratsipaini intainiriri Pawa.

itsipataakiri ipirapaini. Josokitakiri iiriikiti ikaatzi yomparitariri kiriiki, jotatsinkitsitakiri isaikamintopaini. ¹⁶ Ikantakiri Jesús yomparitariri ishironi: “¡Paanairi pipira! ¡Tii okantzi pinkimitakaantiro ipanko Ashitanari iyomparintsipanko!” ¹⁷ Ari ikinkithashiritanakiro jiyotaani okaatzi josankinaitakiri, kantatsiri:

Antawoiti nonkisakowintyaawo pipanko.

¹⁸ Ikanta Judá-mirinkaiti ikantanakiri Jesús: “Incha poñaayina pintasonkaw-intanti noñaantimiri imapiro otzimi pishintsinka pimatantawori jiroka”.

¹⁹ Ikantzi Jesús: “Pimpookiro jiroka tasorintsipanko, ari awijawitaya mawa kitiiyyiri, ari nontzinagairo iijatzi”. ²⁰ Ikantaiyini Judá-mirinkaiti: “Aña okaatzi 46 osarintsi jantawaitaitzi jiwitsikaitantakawori jiroka tasorintsipanko, ¿ompoña pintzinagairo iiroka onkaati mawa kitiiyyiri?”

²¹ Jiroka “tasorintsipanko” ikinkithatakotakiri Jesús, iro ikantakotzi iwatha irirori. ²² Ikanta itzinagaa pairani Jesús, ikinkithashiritanairo jiyotaaniiti ikinkithatakotsitakari. Irootaki ikimisantapirotantanakawori Osankinarintsipirori, iijatzi okaatzi ikantayitakiri Jesús.

maawoni jiyoshiritziri Jesús

²³ Iinta isaiki Jesús Jerusalén-ki joimoshirinkaitziro Anankoryaantsi, oyyiki kimisantanakiriri jiñaayitakiri itasonkawintantaki. ²⁴ Iro kantacha Jesús, tii jawintaari jirikaiti, tima jiyoshiritziri maawoni. ²⁵ Tii ikowaajaitzi Jesús inkamantaitiri tsika ikantashiriyitzi atziriiti, aña jiyoshiritziri irirori.

3

Jesús ipoña Nicodemo

¹ Tzimatsi Fariseo jiita Nicodemo, iriipirori Judá-mirinka jinatzi. ² Ikanta jirika jataki tsiniri jiñiiri Jesús. Ikantapaakiri: “Rabí, niyotaiyini iri Pawa otyaantakimiri piyotaayitina, tikaatsi kantironi jantiro poñaagantakiri iiroka, tiirika itsipashiritari Pawa”. ³ Ari jakanaki Jesús, ikantziri: “Incha pinkimisantawakina. Itzimirika kaari apiitaironi intzimai, iiro jiñairo impinkathariwintantai Pawa. Imapiro”. ⁴ Ikantzi Nicodemo: “¿Kantat-sima japiitairo intzimai shirampari antaripirotaintsiri? ¿Arima onkantaki intyagai omotziki inaanati, inkini japiitairo intzimai?” ⁵ Ari jakanaki Jesús, ikantziri: “Itzimirika kaari tzimantaiyaawoni jiñaa, kaaririka intzi-makaashiriyitairi Tasorintsinkantsi, iiro jiñairo ipinkathariwintantai Pawa.*

⁶ Ikaatzi jowaiyantziri atziriiti, atziri jinatzi. Iriima ikaatzi tzimantaariri Tasorintsinkantsi, tasorintsishiri ikantanaa. ⁷ Iiro okompitzimotzimi nokantakimi: ‘Ontzimatyii papiitairo pintzimayitai’. ⁸ Okimita tampiyainka otasonkantapiintzi tsika okowakaawo. Pikimawitawo oyamininka, tiimaita piyotzi tsikarika okinapaaki, tsikarika iyaatziro. Ari ikimiyitari iijatzi ikaatzi itzimakaayitairi Tasorintsinkantsi”. ⁹ Japiitanakiro Nicodemo josampitziri: “¿Tsikama okantakotaka jiroka?” ¹⁰ Ikantzi Jesús: “¿Iiroka, yotaapiintziriri Israel-mirinkaiti, tiima piyotzi tsika okantakota jiroka?” ¹¹ Nokinkithatakotaiyimironi okaatzi niyotakotziri. Nokinkithatakotzimiro okaatzi nokitapiintaiyarini. Iro kantzimaitacha tii pikimisantaiyini iirokaiti nokantayitzimiri. Imapiro. ¹² Tii pikimisantana nokinkithatakotzimiro isaawijato, iro owatsipiro iiro pikimisantana aririka nonkinkithatakotimiro

* **3:5** Okaatzi kinkithatakotachari jaka “intzimantaiyaawo jiñaa”, tzimatsi ojyakaawintachari: Tzimatsi kantatsiri iri kinkithatakotacha owiinkaatanachari jowajyaantanairo kaaripirori. (2) Tzimatsi kantatsiri iro kinkithatakotacha itzimaari iinchaaniki. (3) Tzimatsi kantatsiri iri kinkithatakotacha Tasorintsinkantsi, tima añaakotapiintakiri Tasorintsinkantsi jojyakaawintaitziri jiñaa.

inkitijato. ¹³ Tikaatsi apaani jataintsini inkitiki, apa jirika poñainchari inkitiki. Iri akinkithatakotziri, Itomi Atziri.† ¹⁴ Tima pairani Moisésni jowatzikakotakiri maanki otzishimashiki, ari inkimitaitiri iijatzi Itomi Atziri, ontzimatyii jowatzikakoitiri irirori, ¹⁵ inkañaanitantaiyaari inkaati kimisantairini”.

Jitakotaari Pawa maawoni isaawijatzi

¹⁶ “Tima jitakopirotaaari Pawa isaawijatzi, ishinitakiri japintziti Itomi inkamawintiri, iiro ikaamaniyitai inkaati kimisantairini, aña inkañaaniyitai. ¹⁷ Tima Pawa tii iro jotyaantantyaariri Itomi jaka kipatsiki jiyakawintairi isaawijatzi, aña jowawijaakoshiritaatyiri. ¹⁸ Ikaatzi kimisantairini Itomi Pawa, iiro jiyakawintaitziri. Iriima kaari kimisantayitaatsini, ari taki jiyakawintairi, okantakaantziro tii ikimisantairi japintziti Itomi Pawa. ¹⁹ maawoni kaari kimisantatsini, aritaki jiyakawintairi, tima jantapiintatziro kaaripirori. Tima ipokawitapainta pairani kipatsiki jiiitaitziri ‘Kitainkari’, iro ikowapirotajaantanakiri tsinirikiri, jimanintawakiri ‘Kitainkari’. ²⁰ maawoni antayitziro kaaripirori ikisaniintatziiri jiiitaitziri ‘Kitainkari’. Ikoimintawaita onkantya iiro jiyotakoyitantawo jantayitziro kaaripirori. ²¹ Iriima matapiintanairori tyaaryoori, jawintaapirotari ‘Kitainkari’, iro jiñaitantyaawori jantawaipirotaatyiiniri Pawa”.

Jaapatziyaminthari iimintaitari

²² Ikanta okaatapaaki jiroka, jatanai Jesús Judea-ki itsipayitanaari jiyotaani, ari itsipatakari jowiinkaantantzi. ²³ Iijatzi Juan jowiinkaantantzi irirori Enón-ki, okaakitapai Salim, tima janta ari otzimapirotzi jiña. Ikaatzi jatatsiri janta, jowiinkaayitawakiri. ²⁴ Tima tikira jaakaantaitziriita Juan jomontyaitiri.

²⁵ Ikanta kiyopayipaini jiyotaani Juan jiñaanaminthatakiri Judá-mirinka tsika onkantya inkitiwathatantyaari. ²⁶ Ipoña jiyaataiyakini isaiki Juan, ikantapaakiri: “Rabí, jirintaranki tsipatakimiri intatsikirona jiña Jordán, pikinkithatakotakinari, jowiinkaantantzi iroñaaka irirori, oiyiki atziiriiti pokashitziiri”. ²⁷ Ari jakanaki Juan, ikantzi: “Tsika ikanta piñaakiri jirika, tii opoñaashiwaita, aña iri Pawa ñaapirotakaariri. ²⁸ Iirokayitaki kimajaantakinari nokantaki pairani: ‘Tii naaka Cristo, apa jotyaantaitakina niwatapaakiri nonkinkithatakotiri’. ²⁹ Thami nojyakaantimiro: aririka jaawakaitya, iri aapiintziro tsinani iimintaitari. Iriima itsipaminthari, iiro jiñaapirowaita irirori, apa inkimoshiritanaki inkimaki jiñaawaitanaki jiiimitaitari. Ari nokimitsitakari naaka iroñaaka, tii noñaapirowaita, iro kantzimaitacha, antawo nokimoshiritaki. ³⁰ Iikiro jiyaatatyi inkimakoitiri jirika, irooma naaka ari nosantzikoityaakoti”.

Poñainchari jinoki

³¹ “Janairi maawoni poñainchari jinoki. Iriima nampitawori kipatsiki, isaawijatzi jinatzi, ikinkithatakotashitapiintawo isaawijato. Iriima poñainchari inkitiki janairi maawoni, ³² ikinkithatakotziro okaatzi jiñiiri, okaatzi ikimiri. Iro kantzimaitacha iiro ikimisantaitziro ikinkithatakotziri. ³³ Iro kantacha inkaati kimisantanairini, ari jimatanatya irirori ikinkithatakotanairi Pawa tyaaryoori jinatzi. ³⁴ Ikaatzi jotyaantziri Pawa, jiñaani Pawa ikinkithatakotzi. Tima Pawa jothotyiro jinampishiritakaantantawo Itasorinka. ³⁵ Jirika Ashitairi jitakotari Itomi, jimatakaakiri ipinkathariwintairo maawoni tzimayitatsiri.

† 3:13 Tzimatsi osankinarintsi kantatsiri Itomi Atziri saikatsiri inkitiki.

³⁶ Inkaati kimisantairini Itomi, ari inkañaanitai. Iriima kaari kimisantairini Itomi, iiro ikañaanitai, apa jatsipitaiyaawo jowasankitagairi Pawa”.

4

Jesús ipoña Samaria-jato

¹ Ikanta Fariseo-paini ikimaiyakini, ikantaitzi: “Tzimaki ogyiki jiyotaani Jesús, jowiinkaataki ogyiki atziripaini, janaanakiri Juan”. Jiyotaki Jesús iki-maiyakini Fariseo. ² (Kaarimachiini Jesús owiinkaantantsini, aña jiyotaani owiinkaantantsiri.) ³ Irootaki Jesús ishitowantanakari Judea-ki, ipiyaawo Galilea-ki. ⁴ Ari iintathakitziri inkinanairo iipatsitiki Samaria-jatzi. ⁵ Irojatzari jariiitankari nampitsiki saikatsiri Samaria-ki oita Sicar, iro tsipanampita-wori iipatsiti pairani Jacob-ni ipanairiri itomi, José. ⁶ Ari osaikakiri jiña*aa* iiyakotani Jacob-ni. Tima jimakokitaki Jesús janiitaki, isaikimotapaakiro jiña*aa*, jiwiyaaaka tampatzika ooryaa.*

⁷ Ari opokaki Samaria-jato onkai jiña*aa*. Ikantziro Jesús: “Pimpina jiña*aa* nirawaki”. ⁸ Tima jiyataiyatziini jiyotaani nampitsiki jamananti owana-wontsi. ⁹ maawoni Judá-mirinkapiroriiti tii jaapatziyari kamiithaini Samaria-jatziiti. Ari akanakiri tsinani okantanakiri: “¿Tsika pinkinakairoka iiroka, Judá-mirinka pinatzi, ipoña pikamitana naaka Samaria-jato nompimi jiña*aa*?” ¹⁰ Ari jakanakiro Jesús, ikantziro: “Arimi piyoti iita ipantziri Pawa, ari piyotirimi kamitakimiri jiña*aa*, iiroka kamitanimi naaka. Aritaki nompakimiro jiña*aa* añaakaantatsiri”. ¹¹ Okantanaki tsinani: “Pinkatharí, tikaatsi pinkitanyaaari jiña*aa*, inthomainta okantaka omoo, ¿tsikatya payiroka pimpinari jiña*aa* añaakaantatsiri? ¹² Iri achariniiti Jacob-ni panairori pairani jiroka jiña*aa*, irootaki jimiriytajaantakari irirori, irojatzari jimiriytaka itomipaini, jimiriyitsitakawo iijatzari ipiraiti. ¿Panairima iiroka?” ¹³ Jakanakiro Jesús, ikantanakiro: “maawoni miritawori jiroka jiña*aa*, iiro opiya imiri. ¹⁴ Iriima miritatyaawoni jiña*aa* nompiriri naaka, iiro jimiriytai. Tima jiñaatatsiri nopantziri naaka ari oshitowaashiritantayaari onkimiwaityaawo oshitowaatantayaarimi jiña*aa* añaakaantatsiri”. ¹⁵ Okantzi tsinani: “Pinkatharí, pimpinawo naaka jiroka jiñaatatsiri, iiro napiitantaawo nomiriytai, iiro nopiyapiyawaitanta jaka nonkai jiña*aa*”.

¹⁶ Ari ikantziro Jesús: “Piyaati, pinkaimiri piimi, ompoña pimpiyaki jaka”. ¹⁷ Okantzi tsinani: “Tikaatsi noimi”. Ikantziro Jesús: “Kamiitha pikantaki, tii itzimi piimi, ¹⁸ tima tzimawitaka pairani ikaatzi 5 piimi. Iriima pitsipatakari iroñaaka, kaari piimi. Imapiro okaatzi pikantakiri”. ¹⁹ Okimawaki ikantakiro, okantanaki tsinani: “Pinkatharí, niyotanakimi naaka kamantan-taniri pinatzi. ²⁰ Pairani nochariniiti Samaria-jatziiti ipinkathatapiintziri Pawa jaka otzishiki. Iro kantzimaitacha iirokaiti Judá-mirinkapirori pikan-taiyini janta Jerusalén-ki, ari ampinkathatapiintairi”. ²¹ Ikantanakiro Jesús: “Pinkimisantawaki tsinani, irootantsi pimpinkathatairi iirokaiti Ashitairi, iiro okowajaanta pimpoki jaka otzishiki, iiro okowajaanta piyaati iijatzari Jerusalén-ki. ²² Imapirowitatya, tii piyotaiyirini iirokaiti iita pipinkathatapiintziri. Irooma naakaiti niyotziri itzimi nopinkathatziri. Tima jirika owawijaakotantatsini, Judá-mirinka jinatyi. ²³ Iro kantacha, irootzimataintsini. Iriitaki pinkathatajaantziriri Ashitairi pinkathashiritakairi. Tima iriiytaki ikowiri Ashitairi pinkathayitairini. ²⁴ Pawa irijatzi Tasorintsinkantsi, kaari koñaatatsini. Inkaati pinkathayitairini, ontzimatyii impinkathashiritaitiri, tii okowajaanta jantayitairo koñaayitatsiri”. ²⁵ Okantzi tsinani: “Niyotzi naaka,

* **4:6** Ikantaitziri jaka “tampatzika ooryaa”, irojatzari ikantaitziri pairani jiwiyaaaka ooryaatsiri 6.

ari impokaki Mesías, jiiitaziri Cristo. Aririka jariitatya irirori, ari inkamantapaakairo maawoni tsika okantakota”.²⁶ Ikantzi Jesús: “Naakataki, ñaanatajaantakimiri”.

²⁷ Ari jariitaiyapaani jiyotaani. Iyokitzi jowapaakiri jiñaapaakiri ikinkithawaitakairo tsinani. Iro kantzimaitacha tikaatsi osampitapaakirini oita okowiri tsinani, tsikarika oita ikinkithawaitakairori.²⁸ Ari ookanakiro tsinani oyowitinaki, jataki nampitsiki, okantapaakiri atziriiti:²⁹ “Pimpokaiyini piñiiri shirampari yotakinawori maawoni nantayitakiri pairani. ¿Kaarima Cristo?”³⁰ Ikanta ishitowaiyanakini atziriiti nampitsiki, pokaiyanakini isaikinta Jesús.

³¹ Ari ipankinataiyarini jiyotaani, ikantziri: “¡Rabí, poya!”³² Ikantzi Jesús: “Tzimatsi iita nowari naaka, tii piñagayironi iiroka”.³³ Ari josampitawakaiyanakani jiyotaani: “¿Tzimatsima iita amakiniriri jowanawo?”³⁴ Iro kantacha Jesús, ikantanakiri: “Nokimitakaantawo nowanawo naaka nantziro ikowiri otyaantakinari, ontzimatyii nonthonkiro antawairintsi ipakinari.³⁵ Jiroka pikantapiintaiyini iiroka: ‘Yotapaaka 4 kashiri osampatantyaari pankirintsi’. Iro kantacha nonkantimi naaka pamini pankirintsimashiki, aritaki sampainkataki ontzimatyii oyiipatyá.³⁶ Inkaati antawaitatsini joyiipatiro pankirintsi ari impinayiitairi. Okaatzi pankirintsi joyiipayiitairi iriyyitaki oiyakaawintacha inkaati kañaanitatsini. Iro inkimoshiritantaiyaari pankitakirori intsipataiyari oyiipatakirori.³⁷ Tima imapirotatya jiroka joyyakaawintaitakiri, ikantaitzi: ‘Tzimatsi apaani pankitakirori, tzimatsi pashini oyiipatakironi’.³⁸ Notyaantakimi naaka piyaati iirokaiti poyiipayitairo kaari pipomirintsiwinta pantawaiwintiro. Tima tzimayitatsi pashini pankinatawori jantawaiwintakiro. Irokayitaki nintagaiyaawoni jantawaitani jirikaiti”.

³⁹ Tima oiyiki Samaria-jatzi saikaintsiri nampitsiki kimisantawakiriri Jesús okantakaantziro tsinani okantantapaaki: “Jiyotakinawo maawoni nantayitakiri pairani”.⁴⁰ Ikanta Samaria-jatziiti, jariitaiyapaakani ipankinatapaakari Jesús isaikimotanakiri inampiki. Ari jimatakiro Jesús, apiti kitiiyyiri isaikanaki,⁴¹ oiyiki pashini kimisantanaaintsiri ikimajaantakiri iriroriiti okaatzi ikantayitziri Jesús.⁴² Ari ikantaitanakiro tsinani: “Kimisantayitaana naaka iroñaaka, tii iro nonkimisantantaiyaari pikamantapaakina, aña naaka kimajaantairi ikantayitziri. Niyotai iijatzi imapirotatya jowawijaakoshiritantai kipatsiki, iriitaki Cristo”.

Joshinchagairi Jesús itomi jiwari

⁴³ Okanta imonkaataka apiti kitiiyyiri isaikapaaki Jesús Samaria-ki, awijanaki jiyaatiro Galilea-ki.⁴⁴ Tima iri Jesús kantaintsiri: “Apaani kamantantaniri tii ipinkathaitziri inampipiroki”.⁴⁵ Ikanta jariitaa Galilea-ki, oiyiki aawairiri kamiitha janta, tima aritaki jiñiitsitakari Jerusalén-ki okaatzi jantayitakiri Jesús joimoshirinkiro Anankoryaantsi.

⁴⁶ Ari jariitaari Jesús janta Caná-ki saikatsiri Galilea-ki, tsika ipiyakiro jiña okimiwaitanakawo jimiriitari. Tzimatsi janta iriipirori jiwari, mantsiyataintsiri itomi janta Capernaum-ki.⁴⁷ Ikanta jirika jiwari ikimakotakiri Jesús ari jariitaari Galilea-ki ipoñagaawo Judea-ki, jiyaatashitanakiri jiñiiri. Ipankinatapaakari, jiyaati ipankoki, joshinchagairi itomi, irootaintsi inkami.⁴⁸ Ari ikantanaki Jesús: “¿Iitama kaari pikimisantantana iirokaiti? Pikowajaantzi noñaayimiro kaari piñaapiintzi pairani, pikowajaantzi nontasonkawintantawaki”.⁴⁹ Iro kantacha jiwari ikantanakiri: “Pinkathari, thamiita iroñaaka, tikira ikamanakiita notomi”.⁵⁰ Ipoña ikantzi Jesús: “Pimpiyi pipankoki. Shintsitai pitomi”. Ikimisantanski shirampari okaatzi

ikantakiriri Jesús, piyanaka. ⁵¹ Ipiyaminthaita ipankoki, itonkiyotawaari jompirataniiti, ikantawairi: “¡Shintsitai pitomi!” ⁵² Josampitanakiri tsika jiwiya ooryaatsiri ikantakoniintantanaari itomi, ikantaiyini jimpiratani: “Chapinki, itainkanaki ooryaatsiri, ari awijanaki isaawawaitzi”.† ⁵³ Ari ikinkishiritanakiro ashitariri aritaki jiwiyaakari ooryaatsiri chapinki ikantakiri Jesús: “Shintsitai pitomi”. Iro ikimisantantanakari irirori, ari ikim-itsitanakari iijatzi maawoni ijyininkamirinkaiti irirori ikimisantanakiri Jesús. ⁵⁴ Irootaki apititanaintsiri joñaagantziro Jesús itasonkawintantzi jaritaa Galilea-ki ipoñaagaawo Judea-ki.

5

Kisopookiri Betesda-jatzi

¹ Okanta othonkapaaka jiroka, japiitairo joimoshirinkaiyani Judá-mirinka Jerusalén-ki. Ari jiyaatsitakari iijatzi Jesús.

² Janta Jerusalén-ki, ari osaikiri ikaawoshiminto jiiitaziri iñaaniki Heber-mirinka “Betesda”. Tzimatsi okaatzi 5 opankochaantiki. Ari otsipanampitawo ashitakowontsi jiiitaziro “Oijya”. ³ Ari ipiyotakari ojiyiki mantsiyari, kaari aminatsini, kisopookiri, thoriwaitatsiri jomaryaayitaka kipatsiki joyaawintawo ojiyiwaatya jiña. ⁴ Tima ikantaitzi: Jinatzi ipokapiintzi maninkariiti ijiyiwaatakaairo jiña, intzimirika itanatyaaawoni impiinkaantantyaawo jiña ojiyiwaata, aritaki ishintsitanai imantsiyawaitzi. ⁵ Tzimatsi mantsiyari tzimakotaintsiri 38 osarintsi imantsiyawaitaki. ⁶ Ikanta Jesús jiñaapaakiri jomaryaaka, jiyotapaaki osamani jimantsiyawaitaki jirika, josampitapaakiri, ikantziri: “¿Pikowima pishintsitai?” ⁷ Ari jakanaki mantsiyari: “Pinkatharí, tii itzimi iitya owiinkaatinani aririka ojiyiwaapaititya jiña. Tima nokowawitapiinta nompiinkaatimi naaka, janaakotana pashini ipiinkaataki irirori”. ⁸ Ari ikantzi Jesús: “Pintzinai, paanairo pomaryaaminto, piyaatai”. ⁹ Apathakiro ishintsitanai jirika, jaanairo jomaryaaminto, aniitanai. Iro kantacha, tima kitiiyyiri jimakoryaantaitari inatzi, ¹⁰ ikantakiri Judá-mirinkaiti jirika shirampari shintsitaatsiri: “Kitiiyyiri jimakoryaantaitari inatzi iroñaaka, tii oshinitaantsitzi paanairo pomaryaaminto”. ¹¹ Jakanaki jirika shirampari, ikantzi: “Ikantakina oshinchagaanari: ‘Paanairo pomaryaaminto, piyaatai’”. ¹² Ari ikantaiyanakini Judá-mirinka: “¿Iitaka kantakimiri: ‘Paanairo pomaryaaminto, piyaatai?’ ” ¹³ Iro kantacha jirika shirampari tii jiyotziri iita oshinchagairiri, tii jiñaawairi Jesús tsika ikinanaki, ipiyotaiyakani atziriiti janta. ¹⁴ Ipoña Jesús jiñagairi shirampari janta tasorintsipankoki, ari ikantziri: “Pinkimi, aritaki shintsitaimi iroñaaka, iiro papiitairo pantairo kaaripirori, ari onkantya iiro awijyimotantaimi kowiinkapirotatsiri”. ¹⁵ Ikanta jirika shirampari jatanaki, ikamantakiri Judá-mirinkaiti iriitaki Jesús oshinchagairiri. ¹⁶ Iro opoñaantari ikowi Judá-mirinkaiti intsitokiri Jesús, tima joshinchaantaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari. ¹⁷ Iro kantzimaitacha, ikantanaki Jesús: “Ari ikantaitatyaani jantawaitzi Ashitanari, ari nokimitsitari iijatzi naaka nantawaitzi”. ¹⁸ Irootaki, ikowapirotantanakari Judá-mirinkaiti intsitokiri Jesús, tima tii apa jantawaitantakawo kitiiyyiri jimakoryaantaitari, aña jojyakotakari Pawa, ikantakira Jesús iriitaki Pawa iwaapatitajaantari irirori.

Ishintsinka Itomi Pawa

† 4:52 Kantakotachari jaka “itainkanaki ooryaatsiri”, irootaki ikantaitziri pairani “hora 7”.

¹⁹ Ipoña Jesús jakanakiri, ikantziri: “Jirika Itomitari Pawa tikaatsi jantashiwaitya ikowakaanikiini. Apa jantziro okaatzi jiñaakotziriri Ashitariri. Okaatzi jantziri Ashitariri, irojatzi jantziri Itomi. Imapiro. ²⁰ Tima jita kotari Ashitariri jirika Itomitari, joñaayiri maawoni jantayitziri irirori. Iikiro joñaagatyiri oitarika antawoititsiri, iyokitzi powiri iirokaiti. ²¹ Tima ikimita Ashitariri jañaakaayitziri kaminkari, ikañaanitakairi, ari ikimitari iijatziri Itomitari, jañaakaayitiri inkowiri irirori. ²² Tii jiyakawintantzi Ashitariri, aña iri Itomi ishinitaki jiyakawintantai, ²³ ari onkanya maawoni impinkathaitantyaariri Itomi ikimitaitziri Ashitariri. Kaari pinkathatairini Itomitari, tii ipinkathatsitari Ashitariri, otyaantakiriri.

²⁴ Itzimirika owakimpitayaaawoni nokantayitziri, impoña inkimisan tanairi otyaantakinari, aritaki inkañaanishiriyitai. Iiro jowasankitaawaitaitziri, tima kaatapaaki ikaamaniwaitzi, kañaani ikantayitaa. Imapiro. ²⁵ Irootzimataintsi imonkaatya, iroñaaka, inkimapaaitairo kamashiririiti iñaani Itomi Pawa. Inkaati kimawaironi, aritaki jañaashiriyitai. Imapiro. ²⁶ Tima ikimita Ashitariri jañaakaantzi, iro ishinitakiniri iijatziri Itomi jañaakaanti irirori, ²⁷ ishinitakiniri iijatziri jiyakawintantai, tima iriitaki Itomi Atziri. ²⁸ Iiro piyokitziwintashitawo jiroka. Tima irootzimataintsi imonkaataiya inkimantaiyaawori kaminkariiti iñaani, ²⁹ ari impiriintayitanaki tsika ikitayitaka. Ikaatzi antayitakirori kamiithari, ari inkañaaniyitai. Iriima ikaatzi antapiintakirori kaaripirori, jañaawitaiya jowasankitaitiri”.

Ñaajaantakiriri Cristo

³⁰ “Tii nantashiwaitawo nokowashitari, iri Ashitanari shinitanawori niyakawintantai. Okaatzi nokantakowintantziri tampatzika okantaka, tima tii nantashiwaitawo nokowiri naaka, aña iro ikowiri Ashitanari otyaantakinari. ³¹ Naakami kinkithatakowaitashitachani apaniroini, tii opantawo nokinkithatakowaiwitaka. ³² Iro kanzimaitacha tzimatsi kinkithatakotakinari, niyotzi irootaki tyaaryoopirotsiri ikinkithatakotakinari irirori. ³³ Imapirotatya ikinkithatakotakina Juan potyaantantakariri pairani josampitaitiri. Tima okaatzi ikinkithatakotawakinari imapirotatya. ³⁴ Iro kantacha tii iro nonkinkithatakomachiiti okaatzi ikinkithatakotakinari atziri kimitakariri Juan. Aña iro nokinkithatakotzi matzirori owawijaakoshiritaimi. ³⁵ Tima Juan iri kimitakariri ootamintotsi kitiijiyinkatapaintsiri. Iro pikowapaintziri iirokaiti pinintaawatyaawo ikimitari kitainkari. ³⁶ Iro kantacha tzimatsi kinkithatakotanari naaka, anairiri Juan. Okaatzi nantziri naaka, irootaki ikantanari Ashitanari nantiro, iro oñaagantzirori iri Ashitanari otyaantakinari. ³⁷ Ari ikimitakariri Ashitanari, otyaantakinari, ikinkithatakotakina irirori, tiimaita pikimisantziro iñaani. Tii piñaapootanitziri. ³⁸ Tii otyaantaajaitzimi iñaani, tima tii pikimisantziri jotyaantani. ³⁹ Amatsinka pikantawita piñaanatziro Osankinarintsipirori, poyaakoniintawo piñaayitairo pinkañaanitai. Aña naakawitaka okinkithatakotzi Osankinarintsipirori, ⁴⁰ tiimaita pikowaiyini iiroka pawintaayitaina pinkañaanitantaiyaari. ⁴¹ Tii naminaminatashitawo naaka inthaamintawaitina atziririiti. ⁴² Aña niyotsitaitakimi tsika pikantaiyani iiroka, niyotsitzimi iijatziri tii pitakotari Pawa. ⁴³ Naakataki jowaki Ashitanari nopairyagairo iwairo. Tiimaita pagaiyawakinani kamiitha iirokaiti. Irooma aririka impoki pashini pairyaashiwaitapaatyaawoni iwairo irirori, iri paayitawakiri kamiitha. ⁴⁴ ¿Tsikama pinkini pinkimisantaiyini, iiroka thaamintashiwaitawakaacha, tii paminaminatziro pinthaamintawintaiyaari Pawapirotatsiri? ⁴⁵ Iiro pikinkishiriwaitashita naaka thawitakotimini Ashitanariki. Iri thawitakotajaantaimini

Moisés-ni, pawintaapiintari iirokaiti. ⁴⁶ Arimi pinkimisantaajaitakirimi Moisés-ni, ari pinkimisantawakinami naaka, tima naakataki josankinatako-taki Moisés-ni. ⁴⁷ Irooma tii pikimisantziro okaatzi josankinatakiri, ¿tsikama pinkini pinkimisantiro nonkantayitimiri naaka?”

6

Jowakaari Jesús 5000 shirampariiti

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

¹ Ikanta othonkapaaka jiroka, montyaanaki Jesús intatsikironta inkaari saikatsiri Galilea-ki, iroatzi jüitaitziri Tiberias. ² Ojyiki atziri oyaatakiriri, tima jiñaakitziiri itasonkawintantaki joshinchaayitairi mantsiyariiti. ³ Ipoña itonkaanaki Jesús otzishiki, ari isaikapaaki itsipayitakari jiyotaani. ⁴ Irootaki ariitzimataiya kitiiyyiri Anankoryaantsi, ari joimoshirinkapiintari Judá-mirinkaiti. ⁵ Ikanta jaminapaaki Jesús, jiñaatzi ojyiki atziri oyaatakiriri, ikantanakiri Felipe: “¿Tsikama amanantika owanawontsi owakaiyaariri maawoni jirika atziri?” ⁶ Aña josampitashitari Felipe jiñaantyaariri tsika inkanti, tima jiyotajaantaki Jesús oita jantiri. ⁷ Ari jakanaki Felipe, ikantanaki: “Iiro jantita 200 kiriiki amanantimi owanawontsi, aña iipichokiini jowamatsitya jirikaiti”.* ⁸ Ipoña ikantanaki Andrés, iriitaki pashini jiyotaani, iririntzi Simón Pedro, ikantzi: ⁹ “Jirika jaka iintsi amaintsiri 5 tanta, apiti shima. Iro kantacha, ¿arima jantitayyaari ojyiki atziri?”† ¹⁰ Ari ikantzi Jesús: “Pinkan-tiri isaikaiyini maawoni”. Okatawoshimashitatzi janta, ari isaikaiyakini. Ikaataiyini 5000 shirampariiti. ¹¹ Ari jaakotanakiro Jesús tanta, ithonkakiro ipaasoonkitakiri Pawa, jinashiyitakari ikaatzi saiyyitaintsiri. Ari ikimitaakiri shima, ipayitakiri maawoni kowatsiri. ¹² Ikanta ikimaniintaiyapaakani maawoni, ikantairi Jesús jiyotaani: “Paayitairo opitoki okaatzi tzimagaantapaintsiri, iiro apaawaitanta”. ¹³ Joyiitairo jiyotaaniiti, ijaikiyitai 12 kantziri opitoki tzimagaantapaintsiri kaawitachari 5 tanta. ¹⁴ Jirikaiti atziri, jiñaakiro itasonkawintakiro Jesús owanawontsi, ikantaiyanakini: “Imapirotatya, iri-itaki jirika Kamantantaniri ikajyaakagaitakiri impoki jaka kipatsiki”.

¹⁵ Iro kantacha Jesús jiyotaki ishintsiwintaitatyiri jaayitanakiri impinkathariwintiri atziriiti, iijatzi itonkaanai otzishiki, inkini isaikawaiti apaniroini.

Janiitantawo Jesús inkaari

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

¹⁶ Ikanta otsiniriityaanaki, oirinkaiyaani inkaariki jiyotaani Jesús, ¹⁷ otitaiyapaani pitotsiki, montyaakotaiyaini jiyaatairo Capernaum-ki. Aritaki tsiniripirotanaki, tikira ipiyaata irirori Jesús. ¹⁸ Ari otampiyatapaaki, antawoiti otamaryaakotanaki inkaari. ¹⁹ Aritaki santhataki jimontyaakotaiyini, jiñaatziiri Jesús ipokashitairi janiitantaawo inkaari. Antawo ithaawaiyanakini jiyotaani.‡ ²⁰ Ikantapai Jesús: “¡Naakataki, iiro pithaawaiyini!” ²¹ Kimoshiri ikantaiyani jotitawairi pitotsiki, tikira osamanitzi, aatakotaiyapaakani tsika ikowiro jariitya.

Ojyiki atziriiti aminaminatakiriri Jesús

* **6:7** Ikantakoitziri jaka “200 kiriiki” irijatzi ikantaitziri pairani “200 denario”. † **6:9** Ikantaitziri jaka jiroka tanta, irootaki jiwitsikaitaki cebada. ‡ **6:19** Kantakotachari jaka “santhataki jimontyaakotaiyani”, iroatzi ikantaitziri “5 tiirika 6 kilómetro”, ikantaitziri iijatzi pairani “25 tiirika 30 estadio”.

²² Okanta okitiijyitamanai, irojatzi isaikaiyakini atziriiti intatsikirona, jiyotaiyakini apinto inatzi pitotsi jimontyaantanakari yotaariiti, tii itsipatanaari Jesús. ²³ Ariitakotantapaaka pashini pitotsi poñainchari Tiberias-ki, aataiyapaakani okaakitzi jowaiyakani tanta chapinki ipaasoonkiwintakiri Awinkathariti. ²⁴ Ikanta jiñaakiri tii isaiki Jesús, iijatzi jiyotaaniiti, otitaiyanakani atziriiti pitotsiki, jataki Capernaum-ki jamina-minatairi.

Jiitaitziri Jesús “owanawontsi añaaakaanari”

²⁵ Ikanta jariitaiyapaakani intatsikirona, jiñaapairi Jesús, josampi-tapaakiri: “Rabí, ¿tsikapaitima pipokaki iiroka jaka?” ²⁶ Ikantanakiri Jesús: “Irootaki pamina-minatantari iirokaiti tima pikimaniintaiyakani chapinki powaiyakani, aña tii iro pamina-minatantari pikimathatanakiro notasonkawintantaki. Imapiro. ²⁷ Tii opantawo piñaashintsiwintashiwaityaawo owanawontsi thonkanitachari, aña iro piñaashintsiwintya initatsiri, kañaanitakaimini. Iro owanawontsi ipantziri Itomi Atziri, tima Pawa, Ashitariri, iriitaki jookotakiri”. ²⁸ Ipoña josampiitanakiri, ikantaitziri: “¿Tsikama nonkantyaaka noñaashintsiwintantyaawori ikowiri Pawa?” ²⁹ Jakanaki Jesús: “Ikowiri Pawa pinkimisantairi jirika jotyaaantakiri”. ³⁰ Ipoña josampiitanakiri iijatzi: “¿Incha pintasonkawintanti nonkimisantimiri? ¿litama pantayitakiri?” ³¹ Pairani achariniiti jowayitakawo otzishimashiki jiitaitziri ‘maná’, irootaki okantziri Osankinarintsi:

Pawa pakiri owanawontsi paryaintsiri inkitiki”.§

³² Jakanaki Jesús, ikantzi: “Okaatzi owanawontsi pirotatsiri poñaachari inkitiki, kaari Moisés-ni pantironi. Aña iri Ashitanari payitimironi. Imapiro. ³³ Tima jirika owanawontsi ipantziri Pawa, iriitaki poñaachari inkitiki, iri kañaanitakaayitairini isaawijatziiti”. ³⁴ Ari ikantaitanakiri: “Pinkatharí, pim-papiintinawo jiroka owanawontsi”.

³⁵ Ikantzi Jesús: “Naakataki owanawontsi kañaanitakaantanari. Inkaati tsipatainani naaka, iiro itajyaawaitai. Inkaati kimisantainani, iiro jimiri-waitai. ³⁶ Aritaki nokantaiyakimini, tiimaita pikimisantaiyanani okantaw-itaka piñaawitakina. ³⁷ Ikaatzi itsipashiritakaakinari Ashitanari, iriityitaki tsipashiripirotainani, iiro nomanintawakiri naaka. ³⁸ Tima tii iro nompokantatyaari nopoñaaka inkitiki nantayitiro nokowashiwaitari naaka, aña iro nantapiinti ikowiri Ashitanari, otyaantakinari. ³⁹ Jiroka ikowiri Ashitanari otyaantakinari, iiro nopiyakaantawaitzi apaani ikaatzi itsipashiritakaakinari, aña ontzimatyii nowiriintayitairi iwiyaantapaatyaawoni kitiiyjiri. ⁴⁰ Tima ikowi Ashitanari iijatzi, maawoni kowakowatairini Itomi Pawa, inkaati kimisantairini, aritaki inkañaanitakaayitairi. Naakajaantaki owiriintairini imonkaatapaatyaarika kitiiyjiri”.

⁴¹ Iro ipoñaantanakari Judá-mirinkaiti ikijyimawaitanakiri Jesús, tima ikimiki ikantaki: “Naakataki owanawontsi poñaachari inkitiki”. ⁴² Ari ikantawakaiyanakani: “¿Kaarima jirika Jesús, itomi José? Niyotziri naaka ashitariri. ¿litama ikantantari: ‘Nopoñaatya inkitiki?’ ” ⁴³ Ikantanaki Jesús: “Aritapaaki pikijyimawaitana. ⁴⁴ Tikaatsi tsipashiriwaitinani, iirorika jamashiritairi Ashitanari otyaantakinari. Naakataki owiriintairini imonkaatapaatyaarika kitiiyjiri. ⁴⁵ Josankinariki Kamantantaniiriiti, ikantaki: Iri Pawa yotagairini maawoni.

§ 6:31 Jaka kantakotacha “owanawontsi”, irootaki ikantaitziri pairani “tanta”. Ari okimitari iijatzi, ikinkithatakoitziro pairani tanta, iro ikinkithatakoitzi maawoni owanawontsi. Iroowaitaki akantapiintaiyini aakaiti: “Poya kaniri”, tii apa ankinkithatakotiro kaniri, aña tzimatsi iijatzi wathatsi oyaari.

maawoni kimairiri Ashitanari, yotairiri irirori, itsipashiritaana naaka. ⁴⁶ Tii nokantzi tzimatsi ñaapootakirini Ashitanari, aña apaniroini jiñaapootziri poñaachari Pawaki. ⁴⁷ Itzimirika kimisantainani naaka, aritaki inkañaanitai. Imapiro. ⁴⁸ Naakataki owanawontsi añaakaantaniri. ⁴⁹ Jowawitakawo pichariniiti ‘maná’ otzishimashiki, kamayitzimaitaka. ⁵⁰ Iriima ojoyawori owanawontsi nokinkithatakotziri naaka ipoñaatya inkitiki. Itzimirika owaiyaarini jirika, iiro ikaamanitai. ⁵¹ Naakataki kañaaniri owanawontsi poñaachari inkitiki. Intzimirika owatyaawoni jiroka owanawontsi, ari inkañaanitai. Jiroka owanawontsi nopantziri naaka, nowathapiro inatzi. Iri noshinitakowinta isaawijatzii inkañaanitantaiyaari”.

⁵² Ari ikantawakaiyani Judá-mirinka: “¿Tsika inkinakairoka jirika jowakaantairori iwatha?” ⁵³ Ikantanaki Jesús: “Iirorika powawo iwatha Itomi Atziri, iirorika piriro iriraani, iiro pikañaanitai. Imapiro. ⁵⁴ Itzimirika owatyaawoni nowatha, irakironi niraani, ari inkañaanitai. Naakataki owiriintairini imonkaatapaatyaarika kitiiyiri. ⁵⁵ Tima jiroka nowatha owanawontsipirori inatzi, jiroka niraani iro imiripiroitari. ⁵⁶ Intzimirika owatyaawoni nowatha, irakironi niraani, itsipashiritaatyaana naaka, iijatzi naaka notsipashiritatyaari irirori. ⁵⁷ Tima jirika Ashitanari otyaantakinari, kañaaniri jinatzi, iriitaki añaakaanari naaka. Ari okimitsitari iijatzi, intzimirika owaiyaanari naaka, iriitaki nañaakaayitairi. ⁵⁸ Nokinkithatakotatziiro owanawontsi poñaachari inkitiki. Jiroka owanawontsi tii ojoyawo ‘maná’ jowayitakari pairani pichariniiti iiroka, okantawitaka jowawitakawo, ikamayitaki. Iriima inkaati owatyaarini jirika ojoyawori owanawontsi, ari inkañaanitai”. ⁵⁹ Irooyitaki jiyotaantakiri Jesús ipiyotaiyakani janta japatotapiintaita saikatsiri Capernaum-ki.

Ikinkithatakoitziro kañaanitaantsi

⁶⁰ Ikanta ikimaitakiro jiroka yotaantsi, jirikaiti ikaatzi oyaatziriri Jesús, ikantaiyanakini: “Jiroka ikantayitakiri Jesús pomirintsi akantyaawori. ¿litama kimisantamachiitirini?” ⁶¹ Ikanta Jesús, jiyotaki okaatzi ikijyimawaitziriri, josampitanakiri: “¿Tiima inimotzimi jiroka? ⁶² ¿litama awijatsini, aririka piñiiri Itomi Atziri intzinagaiya ipoñaaka pairani? ⁶³ Okaatzi nokinkithatakotakimiri, iro kankotacha añaashiritakaantatsiri, kaari awathapirori nokinkithatakotzi, tikaatsi oitapirotya awatha. Aña iro nokinkithatakotzi awintaashirinkantsi kaari koñaanitatsi, kañaanitakaantatsiri. ⁶⁴ Iro kantacha iinitatsi iirokaiti kaari kimisantatsini”. Tima jiyoshiritakiri Jesús kaari kimisantatsini, inkaati pithokashitirini. ⁶⁵ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Iro nokantsitakimiri: ‘tikaatsi tsipashiriwaitinani naaka: iirorika ishinishiritaanari Ashitanari’ ”.

⁶⁶ Aripaiti, ipiyapithatanakari Jesús ojoyiki oyaawitapiintariri. ⁶⁷ Ipoña josampitanakiri Jesús 12 jiyotaani: “¿Pikowima iirokaiti piyaayitai?” ⁶⁸ Ari jakanaki Simón Pedro: “Pinkatharí, ¿litama niyaatashitiri? Aña iirokatakiki kinkithatakotakirori añaamintotsi. ⁶⁹ Aritaki nokimisantaiyakimini. Niyotaiyini iirokatakiki Cristo, Itomi Pawa Kañaaniri”. ⁷⁰ Jakanaki Jesús, ikantziri: “¿Kaarima naaka iyoshiitakimiri pikaataki 12? Iro kanzimaitacha, tzimatsi apaani pikaataki kamaarishiryaaki”. ⁷¹ Jiñaawaitakiro jiroka Jesús, ikinkithatakotatziiri Judas, Itomi Simón Iscariote. Tima iriitaki Judas pithokashityaarini, iriitwita itsipatapiintari 12 jiyotaani.

7

Irintzipaini Jesús tii ikimisantaiyirini

¹ Ikanta othonkapaaka jirokapaini, jariitantawaita Jesús janta Galilea-ki. Tii ikowi isaikanai Judea-ki, tima jaminaminatatziri Judá-mirinkaiti intsi-tokiri. ² Iro kantacha monkaatzimataa kitiiyyiri ikimoshiriwintapiintziro Judá-mirinkaiti jiiitatziri “pankojyitantsi”. ³ Ithainkitanakari, iririntzi okaaki-ini, ikantanakiri: “Tiro pimanawaita jaka, piyaati Judea-ki jiñaantimiri piy-otaaniiti onkaati pantayitiri. ⁴ Tima ikaatzi kowatsiri jasagaawwintaityaari, tii imanakaawo jantayitzi. Pantayitziro iiroka oiyitarika, poñaagantiro tsika ipiyotaiyani atziriiti”. ⁵ Tiitya ikimisantaajaitziri iijatzi iririntzipaini. ⁶ Ari ikantanaki Jesús: “Aña tikira imonkaapaititaata noñaagantantya naaka, irooma iirokaiti inimowaitzimi maawoni kitiiyyiriki. ⁷ Tii ikisaniintzimi iirokaiti isaawijatziti. Irooma naaka owanaa ikisaniintana, tima koñaawo nokantziro naaka, okaatzi jantayitzi kaaripirori inatzi. ⁸ Piyaataiyini iiroka joimoshirinkaita, iiro niyaatsita naaka, tima tikira imonkaapaitita noñaagantya”. ⁹ Ikantakiro jiroka, irojatzi isaikanaki Galilea-ki.

Joimoshirinkiro Jesús jiiitatziri “pankojyitantsi”

¹⁰ Ari jatayyakini iririntzipaini, jatanaki iijatzi Jesús joimoshirinkaita tii joñaagantajaanta, imananiikiini ikantaka. ¹¹ Jaminaminatakiri Judá-mirinkaiti janta joimoshirinkaita, ikantaiyini: “¿Tsikama isaikaajaitzika shirampari?” ¹² Ojyiki atziriiti kinkithatakotakiriri Jesús. Tzimatsi kantayitzi: “Kamiithari jinatzi shirampari”. Tzimatsi pashini kantatsiri: “Tii ikamiithatzi, aña jamatawitakiri atziriiti”. ¹³ Iro kantzimaitacha, manaantsikiini ikinkithakaitziri Jesús, tima ithaawantatyaari Judá-mirinkaiti.

¹⁴ Okanta oniyankitaki joimoshirinkaita, tyaapaaki Jesús tasorintsi-pankoki, jiyotaantapai. ¹⁵ Iyokitzi ikantawakaiyanakani Judá-mirinka, ikantaiyini: “¿Tsikama jiyotanitantari jirika, tii ityaapirowita tsika jiyotaantaitzi?” ¹⁶ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Okaatzi niyotaantziri tii naaka yotashityaawoni, aña iri yotakaanawori otyaantakinari. ¹⁷ Inkaati kowapirotaironi ikowiri Pawa, ari jiyotairo iri Pawa yotakaanawori okaatzi niyotaantziri, tima tii naaka yotashiwaityaawoni. ¹⁸ Tima ikaatzi yotaanzirori jiyotashiwaitari, jaminaminatatziri impinkathaitiri. Iriima kowakowatzirori ipinkathaitari otyaantakiriri, iri ñaawaitzirori iroopirori. Tii itzipishiriwaitzi irirori. ¹⁹ ¿Tiima josankinawitakimi pairani Moisés-ni Ikantakaantaitani? Iro kantacha, tii pimonkaataiyironi. ¿Iitama pasaryiimatantanari pintsitokina?” ²⁰ Ari ikantaiyanakini atziriiti: “¡Kamaari! ¿Iitama asaryiimatzimiri intsitokimi?” ²¹ Ikantzi Jesús: “maawoni iirokaiti owanaa iyokitzi pikantayitaka piñaakina nantakiri kitiiyyiriki jimakoryaantaitari. ²² Iro kantzimaitacha, ikantakaantaki Moisés-ni pintomishitaanitapiintanti. (Okantawitaka kaari Moisés-ni poñaakaantyaawoni jiroka, aña iri poñaakaantanakawori achariniiti tikiraamintha itzimi Moisés-ni.) Iro opoñaantari pitomishitantapiintaki iirokaiti, kitiiyyiri jimakoryaantaitari. ²³ Piñaakiro, pimonkaantantyaawori iirokaiti Ikantakaantani Moisés-ni pitomishitantapiintaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari. ¿Iitama pikisaniintantanari naaka noshinchagairi atziri maawoni iwathaki kitiiyyiriki jimakoryaantaitari? ²⁴ Paamaakowintya owapiyimotzimikari aririka piyakawintanti. Aña tampatzikashiripiro pinkantya piyakawintanti”.

¿Iriitakima jirika Cristo?

²⁵ Tzimayitatsi Jerusalén-jatzi, osampitantanaintsiri, ikantzi: “¿Kaarima jirika jaminainaitziri intsitokaitiri? ²⁶ Jirinta isaikaki, maawoni jiñaitziri

ikinkithawaitzi. Tikaatsitya akotashitirini. ¿Jiyotatziima jiwariiti imapirotatya Cristo jinatzi jirika shirampari? ²⁷ Iro kantacha ayotaiyirini jirika tsika ipoñaawo. Irooma paata aririka impokaki mapirotzirori jiita Cristo, tikaatsi yotatsini tsika ipoñaawo”. ²⁸ Ikanta ikimaki Jesús, isaiki jiyotaantzi tasorintsipankoki, shinchiinka ikantanaki: “¡Arima, piyotaiyinima tsika nopoñaawo! Tii naaka nintakaashityaawoni nompoki, aña jotyaantani ninatzi jawintaapiroitari. Kaari piyotaiyini iirokaiti. ²⁹ Niyotziri naaka tima iri notsipatari, iriitaki otyaantakinari”. ³⁰ Ari ikowawitanaka jaakaantirimi, iro kantacha tikaatsi akotashitirini, tima tikira imonkaapaitaata. ³¹ Ojyiki kimisantanakiriri Jesús, ikantaiyini: “Kaaririka jirika Cristo pokatsini, iirotya itasonkawintanzimi, ñaakiro”.

Jotyaantaki Fariseo oirikirini Jesús

³² Ikanta Fariseo-paini ikimakiri atziriiti ikinkithatakotziri Jesús, jaa-patziyanakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, jotyaantaki aamaakowintawori tasorintsipanko jotiyiri. ³³ Ari ikantzi Jesús: “Kapichiini nosaikimotanaimi iirokaiti, irootantsi niyaatai isaiki otyaantakinari. ³⁴ Ojyiki paminawitaina, iiro piñagaana, iiro pitsipatana tsika nosaikapai naaka”. ³⁵ Ari josampitawakaanaka Judá-mirinkaiti: “¿Tsika jiyaamachiitika jirika iiro añaantari? ¿Jiyaatatyiima pashiniki nampitsi ikinayitaki ajyininkapaini, inkini jiyotaayitairi kaari ajyininkata? ³⁶ ¿Litama ikantakotziri: ‘Paminawitaina, iiro maita piñagaana, iiro pitsipataana tsika nosaikapai naaka?’ ”

Jiña kañaanitakaantatsiri

³⁷ Ikanta iwiyaantapaakawori kitiiyiri ari joimoshirinkapiroitari. Ari ikatziyanaka Jesús, shintsiini jiñaawaitanaki, ikantzi: “Itzimirika mirini-intawaitatsini, intsipashiritaina naaka, jimiriwaitaiya. ³⁸ Tima okantzi Osankinarintsipirori:

Inkaati kimisantainani naaka, onkimitaiyaawo oshiyaashiritantyaarimi jiña kañaanitakaantatsiri”.

³⁹ Iri joyyakaawintzi Jesús inkaati kimisantairini inampishiritantaiyaari Tasorintsinkantsi. Okantawitaka tikiraata jotyaantiriita Tasorintsinkantsi, tima tikiraata itzinaashitaawo Jesús jowaniinkawo.

Ipookaiyanakini atziriiti

⁴⁰ Tzimatsi kimakiriri Jesús ikantaki, ikantaiyanakini: “Imapirotatzi-iri jirika shirampari Kamantantaniri jinatzi”. ⁴¹ Tzimatsi pashini kantantantsiri: “Cristo jinatzi jirika”. Ikantzi pashini: “Kaari, tima Cristo iiro ipoñaawo Galilea-ki. ⁴² Tima okantzi Osankinarintsipirori:

Impoñiyyaawo Cristo-tatsiri janta Belén-ki, inampiki pairani pinkathari David-ni. Iriitaki icharini David-ni”.

⁴³ Ari itzimawintawakaawintanakari atziriiti jirika Jesús. ⁴⁴ Tzimatsi kowawitanainchari jaakaantirimi, tikaatsimaita akotashitirini.

Tii jiñaitzi kimityaarini jiñaawaitzi

⁴⁵ Ikanta aamaakowintawori tasorintsipanko jataiyaini isaiki Fariseo-paini itsipayitakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, josampitawairi, ikantziri: “¿Litama kaari pamantakari?” ⁴⁶ Ari ikantaiyini irirori: “¡Tii jiñaitzi kimityaarini jirika jiñaawaitzi!” ⁴⁷ Ikantanaki Fariseo: “¿Pimatsitakawoma jamatawiitakimi iirokaiti? ⁴⁸ ¿Tzimatsima ajiwariti kimisantakiriri jirika shirampari? ¿Tzimatsima nokaatziri Fariseo kimisantakiriri? ⁴⁹ Apa ikimisantamachiitzi atziriiti kaari yotakotironi Ikantakaantaitani, owasankitagaari jinayiti”. ⁵⁰ Ikanta Nicodemo, Fariseo-tatsiri pokaintsiri pairani jiñiiri Jesús,

ikantanaki: ⁵¹ “Okantzi Ikantakaantaitani, tii oshinitaantsitzi ayakawintanti tiirika akimajaantzi oita jantakiri”. ⁵² Ari ikantaiyanakini irirori: “¿Irokatakima iijatzi Galilea-jatzi? Piñaanapirotiro Osankinarintsipirori, ari piñaakiro tikaatsi Kamantantaniri poñaachani Galilea-ki”.

Tsinani mayimpro

⁵³ Ipoña jiyaataiyaini ipankopainiki.

8

¹ Ipoña irirori Jesús tonkaanaki otzishiki Olivo. ² Ikanta okitiijyitamanai, ipiyaa tatorintsipankoki. Ojyiki atziri piyowintawaariri, saikapai Jesús jiyotaapairi atziriiiti. ³ Ikanta Yotzinkariiti itsipayitakari Fariseo-paini jamakiniri tsinani jiñaitziri omayimprootzi. Jowatziyapaakiro niyankiniki ipiyotaiyani. ⁴ Ikantapaakiri Jesús: “Yotaantanirí, jiroka tsinani jiñaitakiro omayimprootzi. ⁵ Ikantakaantaki pairani Moisés-ni intsitokaitiro, mayimprootatsiri tsinani. ¿Tsikama pikantzika iiroka?” ⁶ Iro josampitaririri ikowi inkompitakaiyaari, ontzimantyaari oita inkantakotiriri. Oiyotanaka Jesús kipatsiki josankinawaitantawo jako. ⁷ Iikiro josampitatziriri, ari ikatziyanaka joiyotaka, ikantanakiri: “Tiirika pikaaripiroshiritaiyini iirokaiti, pitakaantyaawo pintsitokantyaawo mapí jiroka tsinani”. ⁸ Iijatzi joiyotanaa kipatsiki, japiitanairo josankinawaitzi. ⁹ Ikanta ikimawakiro ikantakiri Jesús, piyaiyanakani, ikinkishiritakotanaka tsika ikantayita iriroriiti. Iri itanakawo ipiyanaka Antaripiroriiti. Ikanta isaikanaki Jesús itsipatakawo tsinani jamaitakiri, ¹⁰ ikatziyanana joiyotaka, josampitziro ikantziro: “Tsinani, ¿Tsika ikinaiyananikina? ¿Tikaatsima yakawintimini?” ¹¹ Akanakiri iroori okantziri: “Tikaatsitya, Nowinkathariti”. Ikantzi Jesús: “Iijatzi naaka iiro niyakawintzimi. Piyaatai, iiro papiitairo pinkaaripiroshiriwaitai”.

Jesús ikitiijyiinkatakotziri isaawijatzí

¹² Ipoña japiitanakiro Jesús jiyotairi atziriiiti, ikantziro: “Naakataki kitiijyiinkatakotziriri isaawijatziiiti. Itzimirika tsipashiritaiyaananani naaka, aritaki nonkitiijyiinkatakotairi, onkimiwaityaawo tii ikinawaitzi otsinirikitaki”. ¹³ Ari ikantaiyanakini Fariseo-paini: “Powakowintawaitashita pikinkithatakota apaniroini, tii opantawo pikinkithatakowitaka”. ¹⁴ Ari jakanaki Jesús: “Kamiithataki okaatzi nokinkithatziri naaka, okantawitaka nokinkithatakowitaka apaniroini. Tima niyotzi tsika nopoñaakawo, tsika janta niyaatai. Tii piyotaiyini iirokaiti. ¹⁵ Iro pamitapiintaka pojyakotari atziriiiti jiyakawintantzi. Irooma naaka tikaatsi niyakawinti. ¹⁶ Irooma aririka niyakawintanti naaka, iroopirori inatzi noñaani, tima tii apaniroini niyakawintanti, ari notsipatari Ashitanari otyaantakinari. ¹⁷ Jiroka okantzi Ikantakaantaitani ipaitakimiri iirokaiti:

Intzimirika apiti kinkithatakotantatsini ari ojoyawakaa inkantayitakiri, imapirotatya ikinkithatziri.

¹⁸ Naakajaantaki kinkithatakotaincha. Iijatzi Ashitanari otyaantakinari irijatzi pashini kinkithatakotanari. Apiti nokaatzi nokinkithatakotaka”. ¹⁹ Ari josampitanakiri: “¿Tsikama isaikiri Ashitzimiri?” Ikantzi Jesús: “Tii piyotaiyinani iirokaiti, iijatzi pikimitaakiri Ashitanari. Ari piyotinami naaka, ari piyotakirimi iijatzi Ashitanari”. ²⁰ Ari ikinkithatakiro Jesús jirokapaini tatorintsipankoki, tsika jowaitapiintziri kiriki jashitakaitariri Pawa. Tikaatsimaita aakaantirini, tima tikira imonkaapaita.

Tsika niyaatai naaka, iiro pariyitaa iirokaiti

²¹ Ipoña japiitanakiro Jesús ikantzi: “Aririka niyaatai, owanaa paminaw-itaina iirokaiti, iro kantzimaitacha ari pinkamakoyitairo piyaaripironka. Tima tsika niyaatai naaka, iro pariyyitaa iirokaiti”. ²² Ari ikantaiyanakini Judá-mirinkaiti: “Ishiniwaitatya jirika. Iro ikantantari iro ariita aakaiti tsika jiyaati irirori”. ²³ Ikantanaki Jesús: “Isaawijatzi pinayitzi iiroka, irooma naaka jinokijatzi ninatzi. Ari pinampitawo iirokaiti kipatsiki, irooma naaka tii nonampityaawo. ²⁴ Irootaki nokantantzimiri: ‘Ari pinkamakoyitairo piyaaripironka. Tima iirorika pikimisantairo nokinkithatakowitaka, ari pinkamakotairo piyaaripironka’”. ²⁵ Ipoña josampitanakiri: “¿Itaka iiroka?” Ari jakanaki Jesús: “Aritaki nokamantsitakimi owakiraini. ²⁶ Tzimatsi oiyiki nonkantimiri, ari niyakawintaimi iijatzi. Tima okaatzi iñaawaitziri otyaantakinari iroopirori inatzi. Irootaki nokamantzimiri iirokaiti isaawijatziiti, okaatzi ikamantanari irirori”. ²⁷ Iro kantacha jirikaiti kimakiriri Jesús, tii ikimathatawakiri ikinkithatakotatziiri Ashitairi. ²⁸ Irootaki ikantantanakari Jesús: “Aririka pimpaikakotakaantiri Itomi Atziri, aripaiti piyoti naakataki. Tii naaka antashiwaityaawoni nokowakaari. Apa niyotaantziro okaatzi jiyotaanari Ashitanari. ²⁹ Itzimi otyaantakinari ari itsipashiritana naaka. Tii jookawintana Ashitanari, tima nantapiintziniri okaatzi kamiithatzimotziriri”. ³⁰ Ikanta ikinkithatakoyitakiro Jesús jiroka, oiyiki kimisan-tanagiriri.

Iroopirori inatzi isaikakaashiwaitaimi

³¹ Ipoña Jesús ikantanakiri Judá-mirinkaiti ikaatzi kimisantakiriri: “Aririka poisokirotanatyaawo noñaani, iirokataki tyaaryoori niyotaani. ³² Aritaki piyotairo tyaaryoori, iro saikakaashiwaitaimini”. ³³ Jakaiyanakini jirikaiti: “Ichariniiti Abraham-ni ninayitzi naakaiti. Tikaatsi ompirawaityaanani. ¿Itama pikantantanari iiroka: ‘Ari pisaikashiwaitaiya?’ ”

³⁴ Ikantzi Jesús: “Ikaatzi antapiintzirori kaaripirori, kimiwaitaka ompiratatyaarimi. Imapiro. ³⁵ Apaani ompirataari kantatsi jomishitowaitiri, iri-ima itomiitari ikantaitatyaani iyyininkamirinkaitari. ³⁶ Aririka isaikakaashiwaitaimi Itomiitari, iikiro pisaikashipirowaitanaaty. ³⁷ Niyotaiyimini ichariniiti Abraham-ni pinatzi. Iro kantzimaitacha pikowaiyakini pintsitokina, tima tii okamiithatzimotzimi noñaaniyitari. ³⁸ Iro nokinkithatakotzi naaka okaatzi joñaaganari Ashitanari. Irooma iirokaiti pantashitawo pikimakotairi ashitzimiri iiroka”.

Iri ashitariri kamaari

³⁹ Ari jakaiyanakini iriroriiti: “¡Aña iri Abraham-ni jiiitaitziri Ashitanari, iriitaki nochariniiti!” Ipoña ikantzi Jesús: “Iirokami charinityaarinimi Abraham-ni, ari pantakiroimi okaatzi jantayitakiri irirori. ⁴⁰ Iro kantacha, okantawitaka nokinkithatakaawitakimiro jiyotakaakinari Pawa, pikowaiyakini pintsitokina. ¡Tii jimataajaitziro Abraham-ni kantachari! ⁴¹ Irojatzii pantapiintakiri okaatzi jantakiri pairani pichariniiti”. Ari ikantaiyanakini iriroriiti: “¡Tii naaka jowaiyantani thainkatasorintsiwaitaniri. Apaani ikanta Ashitanari, iriitaki Pawa!”* ⁴² Ari jakanakiri Jesús: “Imapiroimi iri Pawa ashitimini, ari pitakotatyaanami, tima Pawaki nopoñaakawo naaka. Tii naaka pokawaitashitachani nonintakaanikiini, aña iri Pawa otyaantakinari. ⁴³ ¿Oitama kaari pikimathatantana iirokaiti? Iro kantakaantzirori tii pikowaiyini pinkimisantiro noñaani. ⁴⁴ Iriitaki ashitakimiri kamaari, pantapiintakiniri okaatzi ikowiri. Ari jashi jowakiro

* **8:41** Ikantakoitziri jaka “thainkatasorintsiwaitaniri”, irijatzi ikantaitziri mayimpiriiti. Tima jiyakaawintapiintakiri pairani Judá-mirinkaiti, tii ikinatanitari Pawa, jantayitziro kaaripirori.

kamaari owakiraa itantanakawori, jowamaashiritantzi. Thiiyinkari jinatzi, tii jiñaawaitziro tyaaryoori. Aririka inkowi jamatawitanti, jiñaawaitziro thiiyaantsi. Iwaapati thiiyinkari jinatzi. ⁴⁵ Irooma naaka noñaawaitziro tyaaryoori ñaantsi, tiimaita pikimisantaiyanani iirokaiti. ⁴⁶ ¿Tzimatsima apaani pikaataiyakini yopirotzirori ikantzi: ‘Kaaripiroshiriri jinatzi Jesús?’ Tima iroopirori inatzi okaatzi noñaawaitziri ¿oitama kaari pikimisantantana? ⁴⁷ Itzimirika jashitari Pawa, ikimisantziro iñaani Pawa. Irooma iirokaiti tii jashitzimi Pawa, tii pikowi pinkimisantaiyini”.

Itzimitaika Cristo

⁴⁸ Ikanta Judá-mirinkaiti ikantanakiri Jesús: “Imapirotatya nokantaiyaki-mini Samaria-jatzi pinatzi, tima kamaari pinatzi”. ⁴⁹ Ari jakanaki Jesús: “Tii nokamaaritzii, nopinkathatziri naaka Ashitanari. Irooma iirokaiti, tii pipinkathatana. ⁵⁰ Tii naaka kowashitachani pimpinkathatina, aña tzimatsi pashini kowatsiri impinkathaitina, iriitaki yakawintantatsini. ⁵¹ Itzimirika kimisantaironi noñaani, iiro ikaamaniyitai. Imapiro”. ⁵² Ari ikantaiyanakini Judá-mirinkaiti: “Ari niyotaiyini imapiro pikamaaritzii. Tima kamaki Abraham-ni, ari ikimitakari Kamantantaniriiti, kamayitaki maawoni. Opoña pikantzi iiroka: ‘Itzimirika kimisantaironi noñaani, iiro ikaamanitai’. ⁵³ ¿Panairima iiroka nocharinini Abraham-ni? Kamaki irirori, ari ikimiyitakari Kamantantaniriiti iijatzi. ¿Tsikama piitamachiityaaka iiroka?” ⁵⁴ Jakanaki Jesús: “Naakami kowashitachani impinkathaitinami, tikaatsi opantyaawoni. Iri pinkathatakaanari Ashitanari. Iriitaki pikantapiintawitari iirokaiti ‘Nowawani’. ⁵⁵ Tiimaita piyotairi iirokaiti. Irooma naaka noñiiri. Aririkami nonkanti ‘tii noñiiri’, thiiyinkari ninaki nokimitakotakimiro iirokaiti. Aña imapiro noñiiri. Nokimisantziro iñaani. ⁵⁶ Pairani Abraham-ni, picharinitanakari iirokaiti, ikimoshiritaki jiñihiro nompokapaititi. Aritaki jiñiimaitakina, antawoiti ikimoshiritaki”. ⁵⁷ Ipoña Judá-mirinkaiti ikantanakiri Jesús: “Tikiraamintha otzimi iiroka 50 posarintsiti. ¿Ipoña pikantzi piñiiri Abraham-ni?” ⁵⁸ Ari jakanaki Jesús: “Tikiraamintha itzimiita Abraham-ni. ‘Naakatsitaka’. Imapiro”.† ⁵⁹ Ikanta jirikaiti jaiyawitanakani mapi ikowi intsitokirimi. Iro kantzimaitacha Jesús, ipiyapithatanakari. Shitowanaki tasorintsipankoki.

9

Joshinchairi Jesús kaari okichaatsini

¹ Ikanta ikinayitzi Jesús, jiñaaki kaari okichaatsini, jashi jowatziiro owakiraa itzimapaaki. ² Ikanta jiyotaani josampitakiri, ikantziri: “Rabí, ¿oitama kaari jokichaatanta owakiraa itzimaki jirika shirampari? ¿Irooma kantakaantzirori iyaaripironka ashitariri? ¿Irooma kantakaantzirori iyaaripironka irirori?” ³ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Tii iro kantakaantironi iyaaripironka, tii okantakaantziro iijatzi iyaaripironka iwapaati. Iro imatantari jiroka, onkantya jiñaitantyaawori ishintsinka Pawa. ⁴ Iinta okitiiyyitzi, ontzimatyii antiro jantawairi otyaantakinari. Tima aririka ontsiniritanaki, tikaatsi kantironi jantawaiti. ⁵ Iinta nosaiki naaka jaka kipatsiki, naakataki kitiiyyiinkatakotziriri isaawijatzi”. ⁶ Ithonkakiro jiñaawaitaki Jesús, jiiwatanaki kipatsiki, jamirokaki kapichiini kipatsipitha jakoki, itziriyookitakiri kaari okichaatsini. ⁷ Ipoña jiñaanatziri ikantziri:

† **8:58** Ipairyaapiintaka Jesús ikantzi: “Naakatsitaka”, ari ojoyakawo jiñaawaitaki Pawa pairani, jiñaanatantakariri Moisés-ni. Tima pairani Moisés-ni josampitakiri pairani Pawa, ikantziri: “Tsikama piitaka”. Ari jakanaki: “Naakatsitaka”. Iro jiyotantaiyarini Judá-mirinkaiti jiñaawaitaki Jesús, ikowatzi jimonkaataiyari Pawa.

“Piyaati pinkiwaakitya owaankanaata jiiitaitziri Siloé”. Ari ikinanaki kaari okichaataatsini, ikiwaakitapaaka. Ikanta ipiyapaaka, kantanai jamini kamiitha.* 8 Ikanta iyyininkapaini, ikaatzi ñaayitapiintziriri ikamitantzi impashiityaari, josampitawakaayita, ikantzi: “¿Kaarima jirika saikapiintatsiri ikowakotantzi impashiityaari?” 9 Tzimatsi kantatsiri: “Iriitaki”. Pashini kantatsi: “Aña kaari, iriivaiwitaka”. Iro kantzimaitacha, ikantzi irirori: “Naakataki”. 10 Ipoña josampitanakiri: “¿Tsikama pikantairoka paminantaari kamiitha?” 11 Ari ikantanaki irirori: “Jirinta shirampari iitachari Jesús, iriitaki matakinawori, tzimatsi itziritakinari nokiki, ipoña ikantakina: ‘Piyaati owaankanaataka Siloé. Ari pinkiwaakityaari’. Okanta niyaatanaki, ari nokiwaakitapaaka, aminaana kamiitha”. 12 Ipoña josampitanakiri: “¿Tsikama iroñaaka jirika shirampari?” Ari ikantzi irirori: “Tii niyotzi”.

Fariseo-paini josampitziri kaari okichaawitacha

13 Ipoña jaayitanaakiri kaari okichaawitachari isaikayitzi Fariseo-paini. 14 Tima kitiiyyiri jimakoryaantaitari inatzi, itziriyookitantakariri Jesús kaari okichaawitachani, iro jaminantaari kamiitha. 15 Ari josampitakiri Fariseo-paini tsika okanta jaminantaari kamiitha. Ikantanaki irirori: “Itziriyookitantakinawo nokiki kapichiini kipatsi, opoña nokiwaakitaka. Aminaana iroñaaka kamiitha”. 16 Ari ikantayitzi Fariseo: “Itzimika antakirori jiroka kaari jashitari Pawa, tima tii ipinkathatziro kitiiyyiri jimakoryaantaitari”. Iro kantacha ikantaiyini pashini: “Kaaripiroshiriri jinatyimi, iiro jantaa-jaitziromi jiroka”. Tii jaapatziyawakaawintawo ikantaiyakirini Fariseo. 17 Ari japiitakiri josampitziri kaari okichaawitachani: “¿Oitama pikinkishiritari iiroka, iitaka aminakagaimiri kamiitha?” Ikantzi irirori: “Kamantantani niri jinatzi”.

18 Kantai iroñaaka jaminawaitai kamiitha, tii ikimisantzi Judá-mirinkaiti kaari okichaawitachani jirika. Irojatzii ikaimantakariri iwaapati, 19 josampitawakiri, ikantziri: “¿Iriima pitomi jirika? ¿Pinkantinatya ari ikantatya tii jokichaatzi owakiraa itzimapaaki? ¿Tsikama okantaka jaminantaari iroñaaka kamiitha?” 20 Ikantanaki ashitariri: “Niyotaiyini iriitaki nowaiyani, ari ikantatya tii jokichaatzi owakiraa itzimapaaki. 21 Iro kantacha tii niyotzi tsika okanta jaminantaari kamiitha iroñaaka, tii niyotzi iijatzii iita aminakagairiri kamiitha. Posampitiri irirori, antari jinaki, iriitaki kamantimini”. 22 Iro ikantantari iwaapati tima ithaawatzi, ikantaiyakini Judá-mirinkaiti: “Intzimirika kantaintsini Cristo jinatzi jirika Jesús, iiro noshinitairi intyagai apatotapiintaiyani”. 23 Irootaki ikantantakari iwaapati: “Posampitiri irirori, antari jinaki notomi”.

24 Japiitakiro Judá-mirinkaiti ikaimairi kaari okichaawitachani, ikantziri: “Pimpinkathatiri Pawa, pinkamantina tyaaryoopiroini, iiro pipinkathawaitashitari jirika shirampari kaaripiroshiriri jinatzi”. 25 Ari ikantanaki irirori: “Tii niyotzi naaka kaaripiroshiriri jinatzi. Apa niyotzi naaka tii nokichaawita. Iro kantacha aminaana kamiitha”. 26 Japiitakiri josampitziri: “¿Tsikatya ikantakimika? ¿Iita jantakiri jaminakaantaimiri?” 27 Ari jakanairi: “Aritaki nokantakimi, iro kantacha tii pikimisantzi. ¿Oitama pikowantari napiitimiro? ¿Pikowatziima pinkimisantaiyirini iirokaiti?” 28 Ari jitanakari ikawiyawaitanakiri, ikantaiyini: “Pinkimisantiri iiroka jirika shirampari, irooma naakaiti nonkimisantiro Ikantakaantani Moisés-ni. 29 Niyotaiyini naakaiti jiñaanatakiri Pawa pairani Moisés-ni. Iriima jirika, tikaatsi yotirini tsika ipoñaaka”. 30 Ari jakanaki okichaataatsiri, ikantzi:

* 9:7 Jiroka iitachari “Siloé”, irojatzii jiiitaitziri: “Otyaantaari”.

“¡Tsikama okantatyaaka jiroka! Aña jaminakagaana naaka kamiithaini, tii piyotziri iirokaiti tsika ipoñaaka. ³¹ Ayotaiyini maawoni tii ikimiri Pawa kaaripiroshiriri. Apa ikimiro jamanamanaatani pinkathatziriri, antanairori ikowakairiri. ³² Tikaatsi ankimakowintapiinti tzimatsi aminakagairini kaari okichaatsini itzimapaaki. ³³ Iiromi ipoñaakawo jirika shirampari janta Pawakinta, iirotya jimataajaitziromi jiroka”. ³⁴ Ari ikantanakiri: “Piyaaripironka pitzimakaaki iiroka. ¿Pikowima piyotaayitaina naaka?” Jomishitowakaantaitakiri.

Kaari okichaashiritatsini

³⁵ Yotaki Jesús jomishitowakaantaitakiri okichaataatsiri. Ikanta jiñagairi paata, josampitairi: “¿Pikimisantzirima iiroka Itomi Atziri?” ³⁶ Ari ikantzi irirori: “Pinkatharí, pinkantina tsika itzimi, inkini nonkimisantiri”. ³⁷ Ikantzi Jesús: “Aritaki piñaakiri, naakataki pikinkithawaitakaaki”. ³⁸ Ikanta jirika okichaataatsiri jotzirowashitanakari Jesús ipinkathatanakiri, ikantziri: “Nokimisantzimi Pinkatharí”. ³⁹ Ipoña ikantzi Jesús: “Nopokaki naaka jaka kipatsiki niyakawintantai, ari onkantya jaminantaiyaari kaari okichaatsini. Iriima ikaatzi aminawitachari, iiro jokichaatai irirori”. ⁴⁰ Tzimayitatsi Fariseo tsipatakari Jesús, ikimakiri ikantakiri, josampitanakiri: “¿Pikimitakaantatyaanarima naakaiti kaari okichaatsini?” ⁴¹ Ikantanaki Jesús: “Imapiromi pinkimityaari kaari okichaashiritatsini iirokaiti, tikaatsi iyakawintimironi piyaaripiroshirinka. Irooma pikantaiyini tii pikimitari kaari okichaashiritatsini, irootaki piñaantaiyaawori jiyakawintaitimiro pipiyathatakina”.

10

Jojyakaawintaitziro oijyatanto

¹ Ipoña ikantanaki Jesús: “Itzimirika kaari tyaatsini omoopiroki oijyatanto, intyaashitayaarika onaminatantoki, koshintzi jinatzi, kaaripirori. Imapiro. ² Iriima tyaatsiri omoopiroki, iriitaki aamaakowintapiintariri oijya. ³ Iriirika ashitaryaajaanironi aamaakowintawori ashitakowontsi, impoña intyapaaki, impairyayitapaakiri oijya inkaimayitapairi, ari jiyopaantitawairi. Iri omishitowajaantirini aamaakowintapiintari oijya. ⁴ Aririka jomishitowakiri jikokiroki maawoni, iri iiwatirini aamaakowintariri, joyaatzimaityaari oijya tima jiyopaantiziri iri aamaakowintariri. ⁵ Iro kantacha tii joyaatziri kaari jiñaapiintziri, owanaa ishiyapithatari, tima tii jiyopaantiziri”. ⁶ Ari ikantaki Jesús jójyakaawintziniri, tiimaita ikimathataiyirini jirikaiti iita ikantziri.

Ikimitari Jesús kamiithari aamaakowintantaniri

⁷ Ipoña japiitanakiro Jesús ikantziri: “Naakatajaantaki ojoyawori omoopiro oijyatanto. Imapiro. ⁸ Ikaatzi kaaripiroriiti itakawori ipokaki tikiraamintha nopoki naaka, jójyashitakari koshintzi. Irootaki kaari ikimisantantaiyarini oijya. ⁹ Naakatajaantaki ojoyawori omoopiro. Intzimirika tyagaatsini nojyakawo omoopirori, aritaki jawiwakoshiritai. Ari jójyakotaiyaari oijya ipiyapiyata ityaapiintzi, ishitowapiintzi iijatzi. Tii okowityiimotari jowanawo. ¹⁰ Iriima koshintzi apa ipoki inkoshiti, intsitokanti, japirotanti.

Irooma naaka nopokaki nañaakaapiroshiritantai. ¹¹ Naakataki ogyari kamiithari aamaakowintariri oijya. Tima apaani kamiithari aamaakowintariri oijya, ishiniwintari joiyyati. ¹² Tima ikaatzi ipinaitziri jaamaakowintari oijyanintsi, aririka jiñaawakiri owaminthatariri, jookawintziri, jowaitapaatyaaari oijya ishiyanakara aamaakowintariri, tzimpooka inkantayitanatya pashini. ¹³ Iro ishiyantari aamaakowintawitariri, tima apa ikowi impinaitiri. Tii iri oijya inkowapiroti jaamaakowintyaari. ¹⁴ Naakataki kamiithari aamaakowintariri oijya. Niyoyitziri noiyyati. Jiyoyitana iijatzi irirori. ¹⁵ Ikimita jiyopirotana Ashitanari, ari nokimitsitari iijatzi naaka niyopirotziri irirori. Noshiniwintakotari noiyyati. ¹⁶ Iinitatsi iijatzi pashini noiyyati kaari saikatsini jaka. Ontzimatyii namayitairi jaka. Aritaki inkimisantayitaina irirori. Apaani inkantya impiyotaiya. Apaani inkantya aamaakowintaiyaarini. ¹⁷ Jitakotana Ashitanari tima noshinitakiro nañaantari inkini nañagai iijatzi. ¹⁸ Tikaatsi shintsiwintinani, aña naakataki shinitashitaincha. Oztimimotana noshintsinka noshinitantari, iro nañaantaari iijatzi. Irootaki ikowakiri Ashitanari nantiro”.

¹⁹ Ikanta ikimawakiro Judá-mirinkaiti jiroka ñaantsi, japiitanakiro tii jaapatziyawakaanaa. ²⁰ Tzimatsi oyyiki kantayitanaintsiri: “¿Litama pikimisantantariri? Ikamaaritatzii, iro ishinkiwintantakari”. ²¹ Iro kantacha pashini kantatsi: “Tikaatsi kamaari matironi jiñaawaitiro jiroka ñaantsi. ¿Kantatsima kamaari jaminakagairi kaari okichaawitachani?”

Ikisaniintanakiri Judá-mirinkaiti jirika Jesús

²² Aritaki tyaawontsipaititai. Okanta janta Jerusalén-ki, joimoshirinkaitziro tasorintsipanko. ²³ Ari isaikitakari Jesús tasorintsipankoki, janiiwaitzi awijatapishitzi jiiitziro “Salomón-tapishi”. ²⁴ Ipoña Judá-mirinkaiti ipiyowintapaakari, josampitziri: “¿Tsikapaitima onkaati pinkisoshiritakaayitina? Iirokarika Cristo, incha pooñaawontinawo”. ²⁵ Jakanaki Jesús ikantzi: “Aritaki nokamantayitakimi, tiimaita pikimisantana. Okaatzi jimatakaayitakinari ishintsinka Ashitanari, oñaagantapirowaitakiro kamiithaini. ²⁶ Iro kantacha iirokaiti tii pikimisantaiyini, tima tii pikimitakaanta iirokami noiyyati. ²⁷ Ikaatzi kimitakaantaachari noiyyati jiyopaantitana, niyotsitari iijatzi naaka. Jyaayitana iriroriiti. ²⁸ Naakataki kañaanitakaayitairini. Iiro ipiyawaita, tikaatsi aapithatinarini. ²⁹ Ikaatzi jashitakaakinari Ashitanari, tikaatsi aapithatinarini, tima iri matzirori jantaritzi anaakopirotantatsiri maawoni. ³⁰ Tima itsipashiritana Ashitanari, kimiwaitaka apaanimi nonkantya”.

³¹ Ikanta Judá-mirinkaiti jaawitanaa mapi ikowi intsitokirimi, ³² iro kantacha Jesús, ikantanakiri: “Iro ishintsinka Ashitanari antakaayitakinawori kamiithayitatsiri okaatzi piñaakotakinari iirokaiti. ¿Oitama pintsitokawintinari?” ³³ Ari ikantaiyanakini Judá-mirinka: “Tii iro nontsitokawintimi kamiithari okaatzi pantayitakiri, aña iro nontsitokawintimi pithainkatasorintsitakiri Pawa. Tikaatsi piimachiitya iiroka, atziri pinatzi, iro kantacha pikimitakaantashiwaitaka Pawami pinaty”. ³⁴ Ikantzi Jesús: “Jiroka osankinata Ikantakaantaitani,

Naaka kantatsi: ‘Pawaiti pinaiyini iirokaiti’.

³⁵ Ari ayotaiyironi Osankinarintsipirori, iiro okantzi anthainkañaanitiro. Iri-itajaantaki Pawa iitakiriri atziriiiti ‘Pawaiti’ itzimi jiyotakaayitakiri iñaani.

³⁶ ¿Litama pikijyimatantanari iirokaiti pikantaiyini nothainkatasorintsitaki nokantaki: naaka Itomi Pawa? Aña naakatataiki jookotaki, jotyaaantakina nompoki kipatsiki. ³⁷ Iiro nantziromi okaatzi jantziri Ashitanari, iirotya

pikimisantaiyini. ³⁸ Aña aritaki nantakiro. Onkantawitya iiro pikimisan-tana naaka, iro pinkimisanti okaatzi notasonkawintantayitaki, iro piy-opirotantyaari ari notsipashiritari Ashitanari, itsipashiritana iijatzi irirori”.
³⁹ Ari ikowawitaiyani jaakaantirimi iijatzi, iro kantacha Jesús ishiyapi-thatanakari.

⁴⁰ Piyanaa Jesús katonkaki jiña Jordán. Ari isaikapai tsika jowiinkaantantzi pairani Juan-ni. ⁴¹ Ojyiki atziri jatashitakiriri jiñiiri Jesús. Ikantaiyini: “Tii itasonkawintantawita Juan-ni irirori, iro kantacha okaatzi ikinkithatakotakiriri jirika shirampari tyaaryoori inatzi”. ⁴² Ojyiki kimisantanakiriri Jesús.

11

Ikamantakari Lázaro

¹ Tzimatsi mantsiyari shirampari jiita Lázaro, Betania-jatzi jinatzi, ari onampitawori iijatzi María otsipatawo irinto Marta. ² (Jiroka María, iritsiro Lázaro, iro saitantakariri kasankaari iitziki Awinkathariti ojyitantzimaitari oishi.) ³ Okanta jiroka apiti iritsiro Lázaro, okaimakaantakiri Jesús, okantaki: “Pinkatharí, imantsiyatatzi paapatziyani”. ⁴ Ikanta ikimawaki Jesús, ikantzi: “Jiroka mantsiyarintsi tii owamaantzi, aña ari jiñaitiro ishintsinka Pawa, iijatzi ishintsinka Itomi”.

⁵ Owanaa jitakowitakawo Jesús jiroka Marta, iijatzi irinto, ipoña Lázaro, ⁶ ikimawitaka ikamantaitakiri jimantsiyatatzi Lázaro, iikiro isaikawaitanakitzi apiti kitiiyyiri janta. ⁷ Ipoña ikantanairi jiyotaani: “Thami ampiyi Judea-ki”. ⁸ Ari ikantaiyini jiyotaani: “Rabí, owakiraa ikowaiyini Judá-mirinkaiti intsitokimi janta. ¿Iijatzima pikowi pimpiyanai?” ⁹ Ikantzi Jesús: “¿Imapiroma osamanitzi apaani kitiiyyiri? Itzimirika aniitatsiri kitiiyyipaitiki, tii jantziwawaita, tima jiñaakiri kitiiyyiinkari jaka kipatsiki.* ¹⁰ Iriima aniitatsiri tsiniripaiti, jantziwawaita, tima ikowityaatya janta kitainkari”. ¹¹ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Makoryaaki aapatziyani Lázaro, ontzimatyii niyaati nowiriintairi”. ¹² Ari ikantaiyanakini jiyotaani: “Pinkatharí, kim-itaka ari amataakonianta, tima iro jimakoryaantari”. ¹³ Jiñaajaantaiyini jiyotaani Jesús iro ikinkithatakotzi makoryaantsi, ikantakira: “Jimakoryaatzi Lázaro”. ¹⁴ Ipoña jooñaawontanakiniri, ikantziri: “Kamaki Lázaro. ¹⁵ Owanaa nokimoshiritaki tii nosaiki janta, iro pinkimisantapirotantyaari, thami aati aminiri”. ¹⁶ Ikanta Tomás jiiitaitziri “Tsipari”, ikantanakiri ikaataiyini jiyotaanitari: “Thami oyaawitanatyaari, añaamachiiti iirorika jowamaayiitai aaka”.†

Iri Jesús, owiriintantaniri, añaakaantaniri

¹⁷ Ikanta jariitzimatapaaka Jesús, ikimapaaki tzimakotaki Lázaro 4 kiti-ijyiri ikitaitantakariri. ¹⁸ Tii intainapirotzi Betania osaiki Jerusalén,‡ ¹⁹ iro jiyaatashitantakawori Judá-mirinkaiti jiroka Marta otsipatakawo María, inkimoshiritakaantaiyaawori ikamaki iyaariri. ²⁰ Okanta iyotaki Marta iro

* **11:9** Ojyakaawintachari jaka “apaani kitiiyyiri”, jañaantari inatzi Jesús, iro kimitakawori kitiiyyiri. Tima jiñaawaitakiro Jesús jiroka, jiyotzi tikira imonkaapaitita jowamaantaityaariri. Jiroka ikantakiri: “Pinkinkishiritakotiro oita awijatsiri aririka aniiti kitiiyyipaiti. Tima aririka aniiti kitiiyyipaiti, kami-itha okoñaatzi, iiro antziwawaita, añauro tsika ankini iiro aminaashiwaita tsikarika aati. Irooma aniitirika tsiniripaiti, ojyiki antziwatya, aminaashitya tsikarika aati. Irootaki aniitantyaari tsika inintakairo Pawa, iiro aminaashiwaita aati. Iirorika aatzi tsikarika ikowakairo Pawa, aritaki aminaashiwaitatya tsika aati. Tima iriitaki Pawa ojyawori kitiiyyiinkari, tsikarika aati, iiro aminashiwaita”.

† **11:16** Ikantakoitzi jaka “Tsipari”, irijatzi jiiitaitziri “Dídimo”. ‡ **11:18** Kantakotachari jaka “tii intainapirotzi”, iro ojyawori ikantaitzi 3 kilómetro, irojatzii ikantaitziri pairani 15 estadio.

jariitzimatya Jesús, jatanaki otonkiyotawatyaari. Iro saikanaintsi María pankotsiki. ²¹ Okantawakiri Jesús: “Pinkatharí, ari pisaikimi iiroka jaka, iiro ikamimi niyaariri. ²² Iro kantacha niyotzi naaka aririka pinkamitiri Pawa oitya rantimiri, aritaki jimatakimiro”. ²³ Ari jakanakiro Jesús: “Aritaki jañagai piyaariri”. ²⁴ Okantzi Marta: “Niyotzi aritaki impiriintai paata iwiyaantapaatyaawoni kitiiyyiri impiriintantaiyaari kamayitatsiri”. ²⁵ Ipoña ikantanakiro Jesús: “Naakataki owiriintantatsiri, naakataki añakaantanani. Iitarika kimisantainani naaka, onkantawitayya inkami, ari jañagai. ²⁶ Ikaatzi añaaayitatsiri iroñaaka, kimisantainani, iiro ikaamaniyitai. ¿Pikimisantziroma jiroka?” ²⁷ Okantzi iroori: “Nokimisantzimi Pinkathari, iirokataki Cristo Itomi Pawa ikajyaakaakiriri impoki jaka kipatsiki”.

Jiraapaaka Jesús ikitaitakiri Lázaro

²⁸ Ithonkakiro Jesús ikantayitakiro Marta, jatanaki okaimiro irinto María, okamantathatapaakiro, okantziro: “Ariitapaaka yotaantanani, ikaimimi”. ²⁹ Okanta okimawaki María, katziyanaka, jatanaki oñiiri Jesús. ³⁰ Tikiraata jariita Jesús nampitsiki, irojatzi isaikaki otonkiyotawakari Marta. ³¹ Ikanta Judá-mirinkaiti tsipatakawori opankoki joimoshirinkiro jiñaakiro oshiyana María, joyaatanakiro jiñaajaantaki irawaaitatyiiya kitataariki. ³² Okanta ariitapaaka María isaikaki Jesús, otzirowashitapaakari okantziro: “Pinkatharí, ari pisaikimi iiroka jaka, iiro ikamimi niyaariri”. ³³ Ikanta Jesús, jiñaakiro María iraimotapaakari, ari ikimitapaakari iijatzí Judá-mirinkaiti oyaatapaakirori, antawoiti jowashiritanaka, okatsizimoshiritanakiri, ³⁴ josampitanakiro: “¿Tsikama janta pikitatakirika?” Ari ikantaitanakiri: “Pimpoki Pinkatharí, piñiiri”. ³⁵ Ari jiraapaakari irirori Jesús. ³⁶ Ikantaiyini Judá-mirinka: “¡Paminiri antawoiti jítakotakari!” ³⁷ Tzimimaitacha pashini kantanaintsiri: “Iriiwitaka jirika aminakairiri kaari okichaatsini, ¿kaari jaminanta tsika inkinakairo iiro ikamanta Lázaro?”

Ipiriintaa Lázaro

³⁸ Apiitanakiri Jesús okatsizimoshiritanakiri, jiyaatashitanakiri okaakini kitataari. Omoona inatzi, iro mapi jojiyiyiitankari. ³⁹ Ikantanaki Jesús: “Potainkiro mapi”. Ari okantanaki Marta iritsiro kamaintsiri: “Pinkatharí, kimitaka ari sankainkataki, tima tzimaki 4 kitiiyyiri ikamantakari”. ⁴⁰ Ari jakanaki Jesús: “¿Nokantakimi, pinkimisantinarika, ari piñaakiro ishintsinka Pawa?” ⁴¹ Jotainkakiro mapi. Ipoña jaminanaki Jesús inkitiki, ikantanaki: “Ashitanarí, nopaasoonkitzimi iiroka, tima pikimana. ⁴² Niyotzi ari pinkantapiintatya pikimana. Iro nokantantzimiri inkimantyaari atziriiti saikaintsiri jaka, iro inkimisantantyaari iirokataki otyaantakinari”. ⁴³ Ithonkakiro jiñaawaitakiro jiroka, ikaimanaki: “¡Lázaro, pishitowi!” ⁴⁴ Shitowapai kaminkari, jankowitakawo manthakintsi jakoki iijatzí iitziki, irojatzi iponapootakawo jankowitaitawakariri. Ari ikantzi Jesús: “Pankowiryaakotiri, jiyaataita”.

Ikamantawakaita intsitokaitiri Jesús

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

⁴⁵ Irootaki ikimisantantanakari oiyiki Judá-mirinkaiti ikaatzi jataintsiri itsipatawo María, ikaatzi ñaakirori jantakiri Jesús. ⁴⁶ Iro kantacha tzi-matsi jatashitanakiriri Fariseo-paini. Ikamantapaakiri okaatzi jantakiri Jesús. ⁴⁷ Ikanta Fariseo-paini itsipatakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, japatotakiri jiwariiti, ikantaiyini: “¿Oitama antiri? Jirika shirampari oiyiki

itasonkawintantaki. ⁴⁸ Aririka añashiminthatyaari, maawoni inkimisan-taitiri. Ari impokaki ijiwaripaini Roma-jatzi, impookakaantakiro tasor-intsipanko, japirotakaantakiro anampitsiti”. ⁴⁹ Iro kantacha, iinitatsi itsipatakari, iitachari Caifás, iriitaki Ijiwaripiroriti Ompiratasorintsitaari, ikantanaki irirori: “Tii piyotaiyini iiroka. ⁵⁰ Iro kamiithatatsi ashiniti apaani atziri inkamawintai, iiro japiroitantai anampiki”. ⁵¹ Jirika Caifás, Ompiratasorintsipirori jini, jiñaawaitakaakiri Pawa. Okantawitaka tii jiyotzi, iri Jesús ikinkithatakotaki inkamawintiri iyyininkapaini. ⁵² Tii apa inkamawintiri iyyininkapaini, aña inkamawintairi maawoni itomiiti Pawa tzimpookaintsiri, jiwithaawakaantyaari jashitaari. ⁵³ Aripaiti ikowaki ijiwari Judá-mirinkaiti jowamairi Jesús.

⁵⁴ Irootaki kaari ikowantanaa Jesús intsipatanaiyaari Judá-mirinkaiti. Aña shitowanaki isaiki Judea-ki, jataki otzishimashiki osaiki nampitsi iitachari Efraín. Ari isaikakaapairi jiyotaani.

⁵⁵ Irootaintsi joimoshirinkapaititairo Judá-mirinkaiti Anankoryaantsi, oyyiki atziri jatatsiri Jerusalén-ki jiwitsikashiriyitya. ⁵⁶ Ari jaminaminaitakiri Jesús, josampitawakaiyani tasorintsipankoki: “¿Tsikama pikantaiyini iiroka? ¿Ari impokaki joimoshirinkaita?” ⁵⁷ Ikanta Fariseo-paini itsipayitakari Ompiratasorintsipiroriiti, ikantantayitaki: “Titarika yotaintsini tsika isaiki Jesús, inkamanti, naakaantiriita”.

12

Isaitantaitari Jesús kasankaari

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

¹ Aritaki yotapaaka 6 kitiiyyiri joimoshirinkantyaawori Anankoryaantsi, jataki Jesús Betania-ki, inampiki Lázaro jowiriintairi pairani. ² Ari joimoshirinkaitakiri Jesús. Iro Marta oyiitantatsi. Ari isaikitakari iijatzi Lázaro itsipatakari Jesús jowaiyani. ³ Amakotapaaki María kasankaari. Oyyiki owinawoni jiroka. Osaitantapaakari iitziki Jesús. Oyyitantzimaitari oishi. Kasankainka okantanaka maawoni pankotsiki.* ⁴ Ikanta Judas Iscariote, jiyotaani Jesús pithokashityaarini paata, ikantanaki: ⁵ “¿Iitama kaari ipimantantaitawo jiroka kasankaari? Ari aantatyaami oyyiki kiriiki, iri anishironkatantyaaririmi ashironkainkari”.† ⁶ Tii iro ikantantakari Judas jitakotatyaari ashironkariiti, aña koshintzi jinatzi. Iriitaki jowaitakiri inkimpoyiiri kiriiki, iro kantacha ikoshitapiintzi kapichiini. ⁷ Ari ikantanaki Jesús: “Piñaashiminthatyaawo, aña iroowitaka okajyaakaakinari, inkitaitakinari.‡ ⁸ Iriima ashironkainkariiti ari inkantaitatyaani isaikimotimi, irooma naaka iiro nokantaitatyaani nosaikimotimi”.

Ikamantawakaita intsitokaitiri Lázaro

⁹ Jiyotaiyakini Judá-mirinkaiti ari isaiki Jesús Betania-ki. Jiyaataiyakini janta, tii apa jaminiri Jesús aña iijatzi Lázaro, jowiriintairi pairani Jesús. ¹⁰ Ikamantawakaayitaka Ompiratasorintsipiroriiti intsitokiri iijatzi Lázaro. ¹¹ Tima iriitaki Lázaro kantakaantakirori kaari jaapatziyaitantanaari Judá-mirinkaiti ikimisantaitanakiri Jesús.

* **12:3** Jiroka kasankaari kinkithatakotachari jaka, iro jiwitsikaitzi inchatiyaki iitachari “nardo”. Okaatzi otinatzi apaani libra, irojatziki ikantaitziri iijatzi 300 gramo. † **12:5** Kantakotachari jaka “oyyiki kiriiki”, irijatzi ikantaitziri pairani “300 denario”. Iri ipinaitziriri antawairyaantzi, aririka jimonkaatakiro apaani osarintsi jantawaitaki. ‡ **12:7** Tzimatsi jamitaitari pairani. Aririka inkamakaantaiti, isaitantari kasankaari, inkini inkitaitiri.

Ariitaa Jesús Jerusalén-ki
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

¹² Ojyiki atziri jataintsiri Jerusalén-ki joimoshirinkiro Anankoryaantsi. Okanta okitijiyitamanai, ikimayakini ari impokiri Jesús nampitsiki. ¹³ Ipoña ichikaiyanakini ojoyawori kompiroshi. Jataiyanakini intonkiyotawatyaari, ikaimaiyini ikantzi:

¡Aatsikitataiki awinkathariti!

Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkathari aitziri otyaantakiriri.

¡Iriitaki Awinkatharipirotitaiyaari aakaiti Israel-mirinkaiti!

¹⁴ Ari jiñaapaaki Jesús iwonkiri burro, ityaakaanakari, tima okinkithatakotsitakari Osankinarintsipirori, ikantaitaki:

¹⁵ Sion-jatoití, iiro pithaawaiyini,

Pokataiki Piwinkathariti,

Ityaakaakari iwonkiri burro.

¹⁶ Owakiraini, tii ikimathataiyironi jiyotaani jiroka. Iro kantacha itzinaashitaawo Jesús jowaniinkawo, aripaiti ikinkishiritanaka iriitaki Jesús josankinatakoitzi. ¹⁷ Tima ikaatzi tsipatakariri Jesús jowiriintairi Lázaro, ikinkithatakoyitairo okaatzi jiñaakiri. ¹⁸ Iro jiyaatantanakari atziriiti itonkiyotawakari Jesús, tima ikimakotakiri jowiriintantaki. ¹⁹ Iriima Fariseo-paini ikantawakaiyani iriroriiti: “Piñaakiro, kimitaka iiro akitsirinkiri. Paminiri, iro jiyaatashitiri maawoni”.

Jaminaminatziri Jesús Grecia-paantiri

²⁰ Tzimayitatsi Grecia-paantiri tsipatakariri atziriiti jataintsiri joimoshirinkaiyani. ²¹ Ikanta Felipe Betsaida-jatzi, ipokashitapaakiri Grecia-paantiri. (Jiroka Betsaida nampitsi inatzi saikatsiri Galilea-ki.) Ikantapaakiri: “Pinkatharí, nokowi noñiiri Jesús”. ²² Ari jiyaatanaki Felipe, ikamantapaakiri Andrés. Apitiroiti jiyaataiyanakini, ikamantakiri Jesús. ²³ Ari ikantanaki Jesús: “Monkaapaititapaaka itzinaashitantaiyaawori jowaniinkawo Itomi Atziri. ²⁴ Apaani okithoki kaari ipankiitzi, ari ashi owamachiitiro onkantya apakithowoini. Irooma aririka ompathaakitanaki ojyookanaki ipankiitakiro, ari jiñaitakiro onkithokitai. Imapiro. § ²⁵ Iitarika itakowaitashitachani jantayitziro inintashiyitari, ari impiyashitaiya. Iriima manintanakironi jantashiwaiyitari jaka kipatsiki, ikamawintanaatziiro inkañaaniyitai. ²⁶ Tzimatsirika kowatsiri nonkimitakaantiri nompiratani, inkimitakotinawo naaka. Tsikarika nosaikai naaka, ari isaikitaiya iijatzi nompiratani. Iitarika nokimitakaari nompiratani, iri Ashitanari kantakaiyaawoni impinkathaitantyaariri paata”.

Ikinkithatakota Jesús jowamaitiri

²⁷ “¡Antawoiti okatsizimoshiritakina iroñaaka! ¿Tsikama nonkantika? ¿Nonkantima: ‘Ashitanarí, powatsinaryaakoshiritaina?’ ¡Aña irootaki nopokantakari, nimonkaatairo! ²⁸ Ashitanarí, poñaagantiro powaniinkawo”. Ikimaitatzi ñaawaitanaintsiri inkitiki, ikantaitzi: “Aritaki noñaagantakiro, iroñaaka napiitiro”. ²⁹ Atziriiti piyotainchari ikaatzi kimawakirori, ikantaiyanakini: “Ookathawontsi inatzi”. Iro kantacha ikantayitzi pashini: “Maninkari ñaanatakiriri”. ³⁰ Ari ikantanaki Jesús: “Tii apa naaka jiñaanayitzi, aña iirokaiti jiñaawaiwintaki. ³¹ Irootaintsi jiñaitiri jowasankitaitiri okantakaantziro iyaaripironka isaawijatziiti, joitsinampagaitairi iijatzi pinkathariwaitashitachari. ³² Iro kantacha aririka jowatzikakoitakina jaka kipatsiki, aritaki nonkaimashiritanairi maawoni”. ³³ Ari jooñaawontziro

§ 12:24 Kantakotachari jaka “okithoki”, trigo inatzi.

Jesús tsika onkantya aririka jowamaitakiri. ³⁴ Ari jakaiyanakini atziriiti: “Ayotaiyini okantzi Ikantakaantaitani: ‘Kañaaniri jinatzi Cristo’. ¿Iitama pikantantari iiroka ontzimatyii jowatzikakotaitiri Itomi Atziri? ¿Iitakama Itomi Atziri?” ³⁵ Ikantzi Jesús: “Iinta isaikimotanaimi jiiitaitziri ‘Kitainkari’, apa isaikanai kapichiini. Pinkimitakaantiro paniitatyiimi okitiijiyinkatzi, ari onkantya iiro omapokantzimi kimitawori tsinirikiri. Tima ikaatzi aaniitatsiri otsinirikitzi, tii jiñihiro tsika ikini. ³⁶ Pinkimisantairi jiiitaitziri ‘Kitainkari’ iinta isaikimoyitzimi, pinkimitakotyaaari irirori”.

Tii ikimisantaiyini Judá-mirinkaiti

Ithonkanakiro jiñaawaitanakiro jiroka, shitowanaki Jesús. Tii joñaagantanaa.

³⁷ Okantawitaka Jesús oiyiki itasonkawintantawitaka inampiitiki jirikaiti, tii ikimisantaiyini. ³⁸ Ontzimatyii imonkaatya josankinatakiri Kamantantairi Isaías-ni, kantatsiri:

Pinkathari, ¿Iitaka kimisantironi añaaani?

¿Iitaka joñaagaitakiri ishintsinka Pinkathari?

³⁹ Jiroka pashini josankinatakiri Isaías-ni, irootaki kaari ikimisantantaita, ikantaki pairani:

⁴⁰ Iri Pawa kaari okichaatakairini,

Imasontzitakaayitakiri,

Ari onkantya iiro jokichaatanta

Iiro ikimathawainitanta.

Ari onkantya iiro ipiyashitantaana naaka,

Nowawijaakotantaiyaariri.

⁴¹ Iro jiñaawaitantakawori jiroka Isaías-ni tima iñaampiyakityaawo jowaniinkawo Jesús, irootaki ikinkithatakotantakariri. ⁴² Iro kantacha, oiyiki Judá-mirinkaiti kimisantanairiri Jesús, ari jimatsitanakawo ñaapiroriiti. Iro kantacha tii joñaagantziro, tima ithaawantatyaari Fariseo-paini, iiro ishinitairi intyaayitai japatotapiintaiyani. ⁴³ Ari okantzimaitaka. Iri ikowapirotanaki Fariseo-paini jaapatziyamintatyaari, iriima Pawa, tii.

Jesús yakawintairini atziriiti

⁴⁴ Ari jiñaawaitanaki shintsiini Jesús, ikantanaki: “Iitarika kimisantainani naaka, tii apaniironi ikimisantana, aña ikimisantsitakari otyaantakinari.

⁴⁵ Ikaatzi okitaanari naaka, okimiwaitakawo iriimi jokityaami otyaantakinari. ⁴⁶ Irootaki nopokantakari naaka, nonkimitaiyaari ‘Kitainkari’, ari onkantya nonkitiijiyinkatakotantayaariri isaawijatzi. Iiro isaikayitai otsinirikitzi inkaati kimisantainani. ⁴⁷ Tima tii iro nompokantyaari naaka kipatsiki nowasankitaanti, iro nopokantakari nowawijaakotanti.

Ikaatzi kimayiwitawori noñaani, tiimaita ikimisantzi, kaari naaka owasankitairini. ⁴⁸ Iitarika manintakinari, kaari kimisantaironi noñaani, tzimaki iitya owasankitairini. Kimiwaitaka jiroka ñaantsipaini okaatzi noñaawaitakiri atziri inatyiimi, iro owasankitaantaatsini paata, ipiyathapaantiwaitakina.

⁴⁹ Tima naaka tii noñaawaitashiwaita nonintakaanikiini. Ashitanari, itzimi otyaantakinari, iriitaki kantakinawori okaatzi nokantayitakiri, niyotaaantayitakiri iijatzi. ⁵⁰ Niyotzi naaka okaatzi ikantakaantziri Ashitanari iro kañaanitakaantatsiri. Ari okantari, okaatzi nokantayitakiri naaka, nohotyaatziiro okaatzi ikantajaantakinari Ashitanari”.

13

Jesús ikiwakiitzi jiyotaaniiti

¹ Ari kaatapaaki kitiiyyiri joimoshirinkaitawo Anankoryaantsi. Jiyotaki Jesús monkaatapaaka jookawintantyaawori kipatsi, iro jiyaatai intsipatapaiyaari Ashitariri. Antawoiti jitakoyitakari ikaatzi kimisantakiriri, ari ikantapiintatya jitakotari irojatzi iwiyaantapaakawori. ² Ikanta isaikaiyini jowaiyani, aritaki kamaarishiritanaki Judas Iscariote, itomi Simón, iri pithokashityaarini Jesús. ³ Jiyotaki Jesús tima ipoñaatyaawo irirori Pawaki, aritaki impiyi janta. Iriitaki shintsitakaapirotakiriri Ashitariri. ⁴ Ari ikatziyanaka isaikaki jowaiyani, jaatonkoryaanakiro iwiwiryaaakowo, jowathakitanakawo manthakintsi. ⁵ Jaakiro jiña isakiro kiwaakomintotsiki. Ikiwakiitakiri jiyotaani, jojyikiitanti manthakintsi jowathakitakari.* ⁶ Iro inkiwakiitantyaaririmi Simón Pedro, ikantanaki irirori: “Pinkatharí, ¿irokama kiwakiitinani naaka?” ⁷ Ari ikantzi Jesús: “Tii pikimathatziro okaatzi nantiri, irooma paata, ari pinkimathatairo”. ⁸ Ikantanaki Pedro: “¡Iiro noshinitzimi pojyaari ompirataari pinkiwakiitina!” Jakanaki Jesús: “Iirorika nokiwakiitizimi, tii paapatziyana”. ⁹ Ikantzi Simón Pedro: “¡Pinkatharí, iirotya pikiwakiitashitana, aña pinkiwina maawoni nakoki iijatzi noitoki!” ¹⁰ Iro kantacha Jesús, jakanairi: “Owakiraa kaawoshitainchari, apa okowajaanta inkiwakiitya tima kititaki maawoni. Ari kititaiyakimini iirokaiti, okantawitaka tii maawoni pinkitishiritaiyini”. ¹¹ Tima jiyotakiri Jesús itzimi pithokashityaarini, irootaki ikantantakari: “Tii maawoni pinkitishiritaiyini”.

¹² Aritaki ithonkakiro ikiwakiitakiri, ikithaatanaawo Jesús iwiwiryaaakowo, saikanai iijatzi tsika jowaiyani, ari ikantzi: “¿Pikimathatakiroma okaatzi nantakiri? ¹³ Pikantapiintaiyakini iirokaiti ‘Yotaanarí, Pinkatharí’. Imapirowitayya pikantanari, tima naakataki. ¹⁴ Naaka ‘Yotaaniri’, naaka ‘Jiwari’. Iro kantacha, nojyakotakari ompirataari nokiwakiitakimi, ari pinkimityaari iirokaiti pinkiwakiitawakaayitya. ¹⁵ Naakataki oñaagakimirori, pinkimitakotantinari iirokaiti tsika nokantakimi. ¹⁶ Tii ipinkathaitziri ompirataari janaakotziri ompiratariri. Tikaatsi iijatzi apaani otyaantaari anaakotirini otyaantakiriri. Imapiro. ¹⁷ Aririka pinkimathatanairo jiroka, pantanairo iijatzi, aritaki pinkimoshiritai. ¹⁸ Jiroka nonkantimiri, tii maawoni nonkinkithatakotaiyimini. Niyotziri naaka ikaatzi niyoshiitakiri. Ari imonkaatyaari Osankinarintsipirori, kantatsiri: Tzimatsi atyootakinari, iriitaki pithokashityaanani.

¹⁹ Aririka imonkaatatya jiroka, iro pinkimisantapirotantyaanari ‘Naakatsitaka’. Irootaki nitantawori nokamantzimiro.† ²⁰ Iitarika aapatziyaarini notyaantani, naakatajaantaki jaapatziyaka iijatzi. Iitarika aapatziyinani naaka, iri jaapatziyaka otyaantakinari”.

Ikamantzi Jesús iri pithokashitirini Judas
(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

²¹ Ari ithonkanakiro jiñaawaitakiro jiroka, antawoiti okatsitzimoshiritanakiri Jesús. Iikiro joñaagantanakitziro ikinkithatakotakiri, ikantzi: “Pikaataki iirokaiti jaka tzimatsi apaani pithokashitinani. Imapiro”. ²² Ari jaminawakaanaka jiyotaani, tii jiyotzi iita ikinkithatakotziri.

* **13:5** Iro jamiyitari Judá-mirinkaiti ikiwakiitapiinta intyaapiintantyaari ipankoki. Jiroka antawairintsi, apa jantapiintziro ompirataari. Tima apaani ñaapirori atziri, iiro okantzi inkiwakiitanti. Irootaki kaari okamiithatziomotantari ikiwakiitakiri pairani Jesús jiyotaani. Iro jantantakawori jiroka Jesús, onkantya jiyotaantyaariri jiyotaani, onkantawitya jiwarimi jinataty atziri, ontziyatyi jaapatziyaari pashini, inkimitakotyaari ikanta ompiratariri, tsinampashiri inkantya. † **13:19** Jitapiintaka Jesús ikantzi “Naakatsitaka”, ari ojyakawo jiñaawaitaki Pawa pairani. Paminiro iijatzi Jn. 8.58.

²³ Ikanta apaani jiyotaani, jitakopirotoni Jesús, saikimotakiriri okaakiini jowaiyani, ²⁴ jiñaakiri Simón Pedro jiñaanachiratziri, ikantziri: “Posampitiri iita ikinkithatakotziri”. ²⁵ Ikanta irirori, jontsitokanakari okaakiini, josampitakiri: “Pinkatharí, ¿litaka?” ²⁶ Ari ikantzi Jesús: “Piñiina najyiti kapichiini tanta, iitarika nompaki, iriitaki”. Jajyitaki kapichiini tanta, ipakiri Judas Iscariote, itomi Simón. ²⁷ Ikanta jowawakawo Judas tanta. Aripaiti ikamaaritanaki. Ari ikantziri Jesús: “Pantiroota thaankiini pikinkishiritapiintakari”.[‡] ²⁸ Ikanta ikaatzi jowaiyani tikaatsi kimathatawakironi oita ikantantariri. ²⁹ Tima Judas iriitaki kimpoyiiriri kiriiki, jiñaajaantzi ikantatziiri Jesús jiyaatiita jamananti tsika oitya joimoshirintyaari, jiñaajaantaki iijatzi jamanantatyimpayitiriri ashironkainkariiti. ³⁰ Aritaki jowawakawo Judas tanta, jatanaki. Aritaki tsiniritanaki.

Owakiraari Ikantakaantaitani

³¹ Ari jatanaki Judas, ikantzi Jesús: “Monkaatapaaka itzinaashitanyaa-
wori jowaniinkawo Itomi Atziri. Iro jiñaitanyaaawori jowaniinkawo Pawa.
³² Tima ari okantari, iriitaki Pawa oñaagantironi jowaniinkawo. Iroñaaka
jantiro. ³³ Notomiiti, kapichitapaaki nosaikimotanaimi. Ojyiki pami-
naminawitaina iirokaiti, iro kantacha iiro piñagaana. Irojatzii nokantsi-
takariri ajyininkapaini Judá-mirinka, irojatzii napiitsitzimiri nokantzi-
miro iirokaiti, tima iiro pitsipataana tsika nosaikapai naaka. ³⁴ Jiroka owaki-
raari nokantakaantani: Ontzimatyii pitakotawakaiya. Nokimita naaka ni-
takoyitziimi, ari pinkimitanaiyaari iirokaiti, pitakotawakaanaiya. ³⁵ Aririka
pitakotawakaanaiya iirokaiti, ari jiyoyitaimi maawoni iirokataki niyotaani”.

Ikinkithatakotziro Jesús jookawintanti Pedro

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶ Ikanta Simón Pedro josampitanakiri Jesús: “Pinkatharí, ¿tsikama
piyaatika?” Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Tsika janta niyaati naaka,
iiro okantzi poyaatina iirokaiti, irooma paata ari onkantaki poyaatina”.
³⁷ Ikantanaki Pedro: “Pinkatharí, ¿iitama iiro okantanta noyaatimi? ¿Ari-
taki noshiniwintakimi!” ³⁸ Jakanakiri Jesús, ikantziri: “¿Imapiroma pishini-
wintina? Aña tikiraamintha iñiita tyoopi, mawajatzii pinkanti: ‘Tii niyotziri
Jesús’. Imapiro”.

14

Iri Jesús ojoyawori aatsi jariitantaitari Ashitairiki

¹ “Iiro powashiriwaitaa. Pawintaiyaari Pawa, pawintaiyaana iijatzi
naaka. ² Janta ipankoki Ashitanari tzimatsi ojyiki anampitapaiyaawo.
Iiromi otzimi, iiro nokantziimi niyaatai niwitsikapaimi tsika pinampita-
paiyaawo. ³ Aririka niyaatai, niwitsikayitai tsika pisaikai, ompoña nom-
piyashitaimi naayitaimi, ari pintsipatapaina iirokaiti tsika nosaikai naaka.
⁴ Piyotaiyironi iirokaiti aatsi jiyaatantaitari tsika nosaikai”. ⁵ Ari ikantanaki
Tomás: “Pinkatharí, tii niyotzi tsika piyaati. ¿Tsikama nonkanyaaaka niy-
otantyaawori aatsi?” ⁶ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Naaka ‘Aatsi’, ‘Tyaaryoori’,
‘Añaamintotsi’. Apa impampithawokitaitina naaka, ari jariitaiya Ashita-
nariki. ⁷ Arimi piyopirotainami, ari piyotairimi iijatzi Ashitanari. Ari
piyotakiri iroñaaka, iriitaki piñaapiintakiri”.

[‡] **13:27** Kantakotachari jaka “aripaiti ikamaaritanaki”, tii iro kantakaantironi jowawakawo Judas tanta, okanta ikamaaritantanakari, aña iri kantakaashitakawori ikamaaritantanakari.

⁸ Ikantanaki Felipe: “Pinkatharí, incha poñaayinari Ashitzimiri, tikaatsi pashini nonkowiri”. ⁹ Ari ikantanaki Jesús: “Felipe, osamanitaki notsipatakimi iirokaiti, ¿tikiraama piyotana? Ikaatzi ñaakinari naaka, jiñaakiri Ashitanari. ¿litama pikantantari? ¹⁰ ¿Tiima pikimisantana ari nokaatziri Ashitanari, ari ikaatana irirori? Okaatzi nokantayitziri, tii naaka nintakaashiwaityaawoni nonkinkithatakotimiro. Iri Ashitanari tsipashiritanari, iriitaki antakaanawori jantawaitani. ¹¹ Pinkimisantana ari nokaatziri Ashitanari, ari ikaatana irirori. Okompitzimotzimirika jiroka, iiro pikimisantaajaitziro nontasonkawintanti.

¹² Inkaati kimisantainani naaka, ari intasonkawintantai irirori. Ari jimapirotanakiro intasonkawintanti, anaanakiro okaatzi jiñaakoitakinari, tima iro niyaatzimatai naaka nontsipatapayaari Ashitanari. Imapiro. ¹³ maawoni pairyagainani naaka inkowakotina jamanamanaatina, aritaki nimatakiniri. Ari onkantya inthaamintantyaariri Ashitanari, okantakaantziro jantzimotantakiri Itomi. ¹⁴ Iitarika pinkowakotainari pim-pairyagaina naaka, aritaki nimatakimiro”.

Ikajyaakagaitakiriri Tasorintsinkantsi

¹⁵ “Aririka pitakotaina, aritaki pinkimisantairo nokantakaantani. ¹⁶ Ari nonkamitairi Ashitanari jotyaantimi pashini Ookaakowintimini, ¹⁷ Tasorintsipirori jinatyí, iriitaki tsipashiritapiintaimini. Iriima isaawijatziiti iiro isaikimotziri, tima tii okantzi jiñiiri tii jiyotziri iijatzi. Irooma iirokaiti piyotaiyirini, tima isaikimotakimi, iri nampishiritantaimini.

¹⁸ Iiro pikimitari miritzi jookawintaitziri, ari nompiyashitaimi. ¹⁹ Irootaintsi, iiro jiñaayitaana isaawijatziiti. Irooma iirokaiti ari piñaayitaina, kañaaniri pinkantaiya tima kañaaniri ninatzi naaka. ²⁰ Aripaiti piyoyitai notsipashiritari Ashitanari, iijatzi iirokaiti pitsipashiritana, ari nokimitari naaka notsipashiritaimi iirokaiti. ²¹ Inkaati kimisantapaantitainani, joñaagantziro tyaaryoopiroini jitakotana. Irootaki jitakotantaiyaariri Ashitanari, iijatzi naaka ari nitakotaiyaari, ari noñaagaiyaari”. ²² Ikanta Judas (kaari Iscariote) josampitanakiri: “Pinkatharí, ¿litama poñaagantaiyaanari naakaiti, iiro poñaagaari pashiniiti?” ²³ Jakanaki Jesús: “Ikaatzi itakotanari naaka, ikimisantapaantitana. Irootaki jitakotantaiyaariri Ashitanari. Ari nokaatairi Ashitanari nontsipashiritaiyaari jirikaiti. ²⁴ Iriima kaari itakotinani, ipiyathapaantitakina. Tii naaka yotashiwaityaawoni okaatzi nokantakimiri, aña Ashitanari otyaantakinari iri yotakaanawori.

²⁵ Nokamantatziimiro maawoni jirokapaini iinta nosaikimotzimi. ²⁶ Iriima Tasorintsinkantsi, Ookaakowintimini, jotyaantimiri Ashitanari poyaatinani, iri yotaapaakimironi maawoni, inkinkishiritakaimiro okaatzi nokantayitakimiri. ²⁷ Kamiitha pisaikayitai. Tii iro nonkinkithatakotashitya tsika okanta isaikakaantzi isaawijatziiti. Aña naaka matzirori pisaikantaiyaari kamiithapiiroini. Iiro powashiriwaitashita, iiro pithaawawaitashita iijatzi. ²⁸ Aritaki pikimakina nokantaki: ‘Iro niyaatai, ompoña nompiyi ari ankaatai asaikayitai’. Ari pitakopirotainami, iiro powashiriwaitami nookayitanaimi, aña pinkimoshiriwintinami piyotaki niyaatatyí Ashitanariki, anaataikinari natziritapaintzi. ²⁹ Nokamantatziimiro jiroka, pinkinkishiritantyaari paata, imonkaatapaatyaarika. ³⁰ Iiro nokinkithawaitsitakaimi, tima aatsikitaki pinkathariwintantawitachari kipatsiki. Okantawitaka tii ipinkathariwintana naaka. ³¹ Aritaki onkantya, iro jiyotantyaari isaawijatziiti nitakotari naaka Ashitanari, nantziniri okaatzi ikantanari irirori. Pinkatziyaiyini. Thami aati”.

15

Ikimitawo Jesús oponkitzitha pankirintsi

¹ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Naaka kimitawori oponkitzithapiro pankirintsi. Iriima Ashitanari iri kimitakariri pankitzirori. ² Iirorika okithokitzi nochiwatha, ichikachiwathatziro ashitawori. Irooma otzimi kithokitatsiri, jowamiithachiwatziro, jowaankiityaakotziro onkini onkithokipiroti. ³ Kimitaka aritaki kaankiityaakotakimi iirokaiti, okantakaimi ñaantsipaini nokamantayitakimiri. ⁴ Apaani ochiwatha pankirintsi chootaryaathataintsiri iiro okithokitai, aña ontzimatyii ojoyokantyaawo oponkitzitha. Ari okimitari iijatzi iirorika poisokirokana, iiro okantzi pantairo kamiithari. ⁵ Naakataki kimitakawori oponkitzitha pankirintsi, irooma iirokaiti pikimitakawo nochiwatha pinayitzi. Ikaatzi oisokirotanari naaka ari nokimitsitakari irirori, kimiwaitaka ojikimi inkithokipirotai. Iirorika pitsipashiriyitana, tikaatsi pantayitai. ⁶ Ikaatzi kaari oisokirotinari naaka, ari nookawintairi. Ari inkimitaiyaawo okamachiwathatzi pankirintsi, jagaitziro intagaitiro. ⁷ Oisokirorika powayitaina, pintyaaryoowintairo okaatzi niyotaakimiri, pinkowakotairi Ashitanari oitarika pikowiri, aritaki jimatakimiro. ⁸ Aririka pimatanairo joyakaawintaitakiri kithokipirotatsiri pankirintsi, aritaki jiyotaimi imapiro niyotaanitaimi. Iro impinkathaitantyaariri Ashitanari. ⁹ Antawoiti nitakotaimi, nojyakari Ashitanari jitakotana naaka. Pinintaawaityaawo nitakotaimi. ¹⁰ Iikirorika pinkimisantanakityi iiro nokantakaantani, ari pinintaawaitaiyaawo nitakotanka, nokimitairo naaka nokimisantapaantiziri Ashitanari nonintaawaitawo jitakotanka. ¹¹ Iro nokamantantzimirori jiroka inkini ankimoshiriti, irootaki pinkimoshiripirotantyaari iiroka.

¹² Jiroka nokantakaantani: Pitakotawakaiya nokimitairo naaka nitakotaimi iirokaiti. ¹³ Iitarika shiniwintariri inkamawintiri jaapatziyani, joñaagantatzi iiro jitakopirotanka. ¹⁴ Naapatziyani pinatzi iirokaiti aririka pantanairo nokantzimiri. ¹⁵ Aritapaaki nokimitakaantzimi ompirataari, tima apaani ompirataari tii jiyotzi okaatzi jantayitzi ompiratariri. Aña nokimitakaantzimi naapatziyani, tima nokamantaimiro maawoni ikantanari Ashitanari. ¹⁶ Tii iiroka iyoshiitakinani, aña naaka yoshiitaimi iirokaiti. Naakataki otyaantimini piyaati tsikarika, pinkimitakotaiyaawo pankirintsi kithokipirotatsiri, ari pinkantapiintanakitya. Ari onkantya jimatantaimironi Ashitanari oityaarika pinkowakotiriri pimpairyaayitaina. ¹⁷ Jirokataki nokantakaantzimiri: Pitakotawakaiya”.

Inkisaniintimi isaawijatziiti

¹⁸ “Aririka piñaakiro inkisaniintanakimi isaawijatziiti, pinkinkishiritiro ari ikantaitakina naaka ikisaniintaitakina. ¹⁹ Irojatzii pojoyakotyaarimi isaawijatziiti, ari jitakotakimimi, ikimitawakaa irirori jitakotawakaiyani. Irooma niyoshiitaimi naaka, pitsipawitari isaawijatziiti, irootaki ikisaniintantzimiri. Kimiwaitaka kaarimi iiroka isaawijatziiti. ²⁰ Pinkinkishiritiro nokantsitakimiri: Tii ipinkathaitziri ompirataari janaakotiri ompiratariri. Ari inkimitaitimiri iirokaiti inkowaiti intsitokaitimi, inkimitaitina naaka. Iitarika kimisantapaantitakinani naaka, aritaki inkimisantaitakimi iirokaiti. ²¹ Iro inkowaitantyaari intsitokaitimi, naakataki intsitokawintaiti, okantakaantziro tii jiyotaina iri Pawa otyaantakinari. ²² Iiro otzimaajaitzimi ikinakaashitani, iiro nopo niyotaayitairi. Iro kantacha iiro okantai jimanakotairo iyaaripironka.

²³ Ikaatzi kisaniintakinari naaka, ikisaniintakiri iijatzi Ashitanari. ²⁴ Iiro otzimaajaitzimi ikinakaashitani, iromi notasonkawintaki jiñaantakawori kaari jiñaapiintaitzi. Okantawitaka jiñaayitakiro jirokapaini, iikiro ikisaniintatyaana, ikisaniintsitakari iijatzi Ashitanari. ²⁵ Ari okantzimaita, tima ontzimatyii imonkaatya osankinarintsi, kantatsiri:

Ikisaniintashiwaitakina.

²⁶ Aririka impokaki ‘Ookaakowintaniri’, Tasorintsipirotsiri, notyaantapaimiri nontsipatyaari Ashitanari, iriitaki yotashiritakaimini piyotantinari naaka. ²⁷ Impoña pinkinkithatakotaina iirokaiti, aritaki pitsipatsitakina owakiraini atantanakawori”.

16

¹ “Iro nokantantzimiro jirokapaini, iiro powajyaantantawo pawintaashiritaina. ² Ari piñaakiro iiro ishinitaimi pintyagai tsika japatotapiintaita. Ari piñaakiro iijatzi intsitokaitimi, jiñaajaantaiti jantatziiniri Pawa kamiithari. ³ Iro jimatantyaawori jiroka, tima tii jiyotziri Ashitanari, tii jiyotana iijatzi naaka. ⁴ Aririka imonkaatya jiroka, iro pinkinkishiritantyaawori nokantakimiri. Irootaki nitantzimiro nokamantzimiro”.

Jantakaantziri Tasorintsinkantsi

“Tii nokamantsizimiro owakiraini jiroka, tima irojatzi nontsipayitzimi. ⁵ Irootaintsi niyaatai nontsipatapaiyaari otyaantakinari. Tikaatsimaita osampitakowintironi tsika niyaatai, ⁶ apa powashiritaiyani pikimakina nokantakimiro jirokapaini. ⁷ Pinkimi nonkantimiro tyaaryoori. Iro kamiithatzimotimini iirokaiti niyaatai. Tima iiorika niyaatai, iiro ipoki iitachari ‘Ookaakowintaniri’ intsipashiritaimi. Irooma aririka niyaatai, naaka otyaantapairini. ⁸ Aririka impokapaaki Tasorintsinkantsi, iri ooñaawontapaakinirini ikinkishiriwaitari isaawijatziiti, tima ikinakaashiwaitakawo ikinkishiritakotziro kaaripirokantsi, kamiithashirinkantsi, yakawintaantsi. ⁹ Ari jiyotakaayitairi iro kaaripirokantsi iiorika ikimisantaitana naaka. ¹⁰ Ari jiyotakaayitairi iro kamiithashirinkantsi, nimatziro naaka nowamiithashiritantzi, tima niyaatairika Ashitanariki iiro jokitaitaana. ¹¹ Ari jiyotakaayitairi iita jiyakawintaitakiri, iriitaki pinkathariwintakiriri isaawijatziiti.

¹² Iinirotatsi oyyiki nonkantimiri, kimitaka aritaki anaanakimi nokantakimiri. ¹³ Aririka impokaki Tasorintsiro, iriitaki yotaapaakimironi maawoni tyaaryoori. Tima iiro jiñaawaitashitawo ikowashitari irirori, aña inkamantantiro ikimakiri. Ari jiyotakaaimiro onkaati awijatsini paata. ¹⁴ Iri kimainani noñaawaitiro, jowawijaañaanitimiro iirokaiti, ari onkantya jiyotantaityaawori nowaniinkawo. ¹⁵ Tima okaatzi jiyotanitari Ashitanari, irojatzi niyotanitari naaka. Irootaki nokantantakari: ‘Iri kimainani noñaawaitiro, jowawijaañaanitimiro iirokaiti’ ”.

Onkantawitya powashiritya, aritaki pinkimoshiritai

¹⁶ “Kapichitapaaki iiro piñaana, iro osamaniwitatya ari piñiina iijatzi. Tima niyaataaty Ashitanariki”. ¹⁷ Ikanta jiyotaani josampitawakaanaka: “¿Iitama ikantakotziri? Ikantakai kapichitapaaki iiro añaayitairi, iro osamaniwitatya ari añaairi iijatzi, tima jiyaataty Ashitaririki. ¹⁸ ¿Iitama ikantakotziri ‘kapichitapaaki?’ Tii akimathatziro iita ikinkithatakotziri”. ¹⁹ Ari jiyotaki Jesús ikowaiyatziini josampitiri, ikantanakiri: “Nokantaiyakimini: ‘Kapichitapaaki, iiro piñaana, iro osamaniwitatya ari piñiina iijatzi’. ¿Irooma posampitawakaari? ²⁰ Ari piñairo piraawaitaiya, owashiri pinkantaiya,

piñaaminthatiri isaawijatziiti ikimoshiritaiyini. Onkantawitya powashiriwaitya, aritaki piñiuro pinkimoshiriti. Imapiro. ²¹ Aririka ontzimaaniti tsinani, okimaatsiwaita. Aririka intzimaki owaiyani, ompiyakotanakiro okimaatsiwaitaka okimoshiriwintanakitziiri iinchaanikiti. ²² Ari onkimityaari iijatzi, ontzimatyii powashiriwaitya iirokaiiti. Aririka piñaawaina, oiyiki pinkimoshiritanai, tikaatsi owashiritakaimini. ²³ Paata tikaatsi posampitainari. Iri Ashitanari mataimironi oitarika pinkowakotinari pimpairyaaayitaina. ²⁴ Pamanapiintari Ashitanari pikowakotziri oitarika, pikamiminthawaitashitari. Irooma aririka pinkowakotairi, ontzimatyii pimpairyaaapiintaina naaka. Aririka pinkantya pinkowakotapiintairi, aritaki jimatakimiro, irootaki pinkimoshiritantaiyaari”.

Noitsinampaakiro naaka isaawijato

²⁵ “Nojyakaawintatziimiro maawoni nokinkithatakotakimiri. Iro kantacha irootaintsi imonkaatya iiro nojyakaawintaimiro, aña koñaawoini nonkinkithatakotaimiri Ashitairi. ²⁶ Paata, ari piñaayitairo iirokaiiti pimpairyagaina pinkowakotairi Ashitanari. Tii naaka kamitakowintaimini. ²⁷ Iriitaki Ashitairi itakoyitaimiri iirokaiiti. Iro jitakotantzimiri, tima pitakoyitana naaka, pikimisantakina nopoñaakawo naaka Pawaki. ²⁸ Nopoñaanaka Ashitairiki nopokantakari jaka kipatsiki. Iro nookawintanairo kipatsi iro nompipi Ashitairiki”.

²⁹ Ipoña ikantanaki jiyotaani: “Koñaatanaki piñaawaitziri, tii pojyakaawintawaitziro. ³⁰ Noñaakimi piyotziro maawoni tsikarika oiyita, tii okowajaanta intzimi osampitimini, aña piyotziro iitarika ikinkishiritari. Irootaki nokimisantantari imapiro pipoñaaka Pawaki”. ³¹ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “¿Arima, kimisantaimi iroñaaka? ³² Monkaatapaaka. Irootaintsi, piñaayitiro pintzimpooki pinkinayiti tsikarika, ari pookawintanakina apaniroini. Iro kantacha tiimaita nosaiki apaniroini, aña Ashitanari tsipatanari. ³³ Nokamantayitzimiro maawoni jiroka onkantya piñaantyaawori kamiitha pisaiki pintsipatina naaka. Jaka isaawiki, oiyiki piñaashiwaityaawo. Iro kantacha, pishintsishiriyiti. Tima noitsinampaakiro naaka isaawijato”.

17

Jesús jamanakotari jiyotaani

¹ Ikanta ithonkakiro ikantakiro jirokapaini, aminanaki Jesús inkitiki, ikantanaki: “Ashitanari, monkaapaititapaaka. Poñaagantairo jowaniinkawo pitomi, iroñaagantsityaawo iijatzi pitomi powaniinkawo iiroka. ² Iirokatakai owakiriri ipinkathariwintantariri maawoni atziri, inkañaanitakaantyaariri ikaatzi pashitakaakariri. ³ Aririka jiyoitaimi apaniroini Pipawapirotzi iiroka, jiyoitairi Jesucristo potyaantakiri, ari inkañaanitakairi. ⁴ Noñaagantakimiro powaniinkawo jaka kipatsiki, nohotyaakimiro pikantakinari nantiro. ⁵ Pishinitina nontsipataimi, Ashitanari, ari ankaati añaayitairo owaniinkawo akimita kitziroini tikiraamintha awitsikiro kipatsi.

⁶ Jirikaiti piyoshiitairi pashitakaanari, niyotaayitairi iitarika iiroka. Iirokatakai ashitsitariri, ipoña pashitakaayitanaari naaka. Nokimisantakaayitaimiri piñaani. ⁷ Ikinkishirita, okaatzi niyotanitari naaka, iirokatakai yotakaanawori. ⁸ Niyotaayitairi okaatzi piyotakaanari, ikimisantankiro jirikaiti. Ikinkishiritanaa tyaaryoo nokaatzimi iiroka, ikimisantanaai iirokatakai otyaantakinari. ⁹ Naakatakai kamitakowintziriri jirikaiti. Tii iri nonkamitakowinti nampitashiwaitawori kipatsiki, aña

nokamitakowintatziiri pashitakaanari. ¹⁰ maawoni nashitari naaka irijatzi pashitari iiroka. Ikaatzi pashitari iiroka irijatzi nashitari naaka. Tima iriitaki oñaagantaironi nowaniinkawo. ¹¹ Iiro nosaikanai jaka isaawiki, niyaatai nontsipatapaimi iiroka, irooma jirikaiti iikiro isaikanakityi. Ashitanarí Tasorintsi, pinkimpoyaawintiri impairyaaapiintantimini, iro jiwithaawakaantyaari, akimitawakaa aaka. ¹² Iinta notsipayitari jaka isaawiki, naamaakowintari, nokimpoyaawintziri ipairyaaapiintantzimiri. Iiro itzimayitai piyashiwaitaachani, apatziro inkantakaiyaawo jiiitaziri ‘Otomi piyashiwaitaantsi’, ari imonkaatyaari okinkithatakotakiri Osankinarintsipirori. ¹³ Iro niyaatai pisaikinta iiroka. Irootaki nokantantawori jirokapaini iinta nosaiki isaawiki, inkimitantyaanari naaka inkimoshiritaiyini kamiithaini jirikaiti. ¹⁴ Niyotaakiri piñaani, owanaa ikisaniintaitanakiri, tima tii ikimitanaari isaawijatziiti, nokimita naaka tii isaawijatzi ninatyi. ¹⁵ Tii nokowakotzimi paayitairi isaiki jaka isaawiki, apa pinkimpoyaawintairi ikaaripirotakaitzirikari. ¹⁶ Nokimita naaka tii isaawijatzi ninatyi, iijatzi jirikaiti tii joyanaari isaawijatziiti. ¹⁷ Pintasorintsishiritakairi jaakowintanaiyaawo tyaaryoori. Tima tyaaryoori inatzi piñaanitari iiroka. ¹⁸ Pikimitaakina naaka potyaantakina nosaikimotiri isaawijatziiti, ari nonkimitairi iijatzi iriroriiti notyaantairi isaikimotairi. ¹⁹ Okowapirotya nontasorintsishiritai noshiniwintaiyaari jirikaiti, onkantya intasorintsishiritantaiyaari iijatzi irirori.

²⁰ Tii apa nonkamitakowintiri jirikaiti, aña nokamitakowintsitari inkaati kimisantainani aririka inkinkithatakaayitairi jirikaiti. ²¹ Namanakowintari maawoni jirikaiti onkantya jiwithaawakaantaiyaari, apaani inkantaiya jiwithaanaimi iiroka. Ashitanarí, akimita aaka awithaawakaa, ari inkimitaiyaari iijatzi iriroriiti jiwithaawakaapirotaiya, onkantya inkimisantantaiyaari isaawijatziiti iirokataka otyaantakinari. ²² Jiroka nowaniinkawo, okaatzi poñaagakinari, irojatzi nimatairi naaka noñaagairi iriroriiti. Ari onkantya jiwithaawakaantyaari, akimitawakaa aaka. ²³ Tima pitsipashiritana iiroka, ari nokimitsitari iijatzi naaka notsipashiritari iriroriiti, ari onkantya jiwithaawakaantyaari. Iro inkinkishiritantyaari isaawijatziiti iirokataka otyaantakinari, antawoiti pitakotakari pikimitaakina naaka antawoiti pitakotakina. ²⁴ Ashitanarí, iirokataka ashitakaakinari jirikaiti, nokowi intsipatina tsika nosaikai naaka, jiñaantaiyaawori nowaniinkawo. Iirokataka owaniinkatakaakinari, tima pitakotsitakina kitziroini tikiraamintha iwitsikaata kipatsi. ²⁵ Ashitanarí tampatzikashiriri, tii jiyotaimi isaawijatziiti. Iro kantacha naaka niyotzimi, iijatzi jirikaiti jiyotzi iirokataka otyaantakinari. ²⁶ Niyotaayitairi iitarika iiroka, iikiro niyaatakaatyiro niyotairi, tima notsipashiritaari, nitakoyitaari pikimitaakina naaka pitakotakina”.

18

Jagaitakiri Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

¹ Aritaki ithonkanakiro ikantayitakiro jiroka, shitowanaki Jesús itsipatanaari jiyotaani jiyaatiro intatsikironta owaryiinkariti jiiitaziro “Cedrón”. Ari otzimiri pankirintsimashi, tsika janta isaikapaaki Jesús itsipayitakari jiyotaani. ² Jiñiitawo iijatzi Judas jirika pithokashitantachani, tima ari isaikakaapiintziri Jesús jiyotaani janta. ³ Ari jariitapaaka Judas itsipatapaakari owayiriiti, itsipatakari aamaakowintawori tasorintsipanko jotyaaantakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, jotyaaantani iijatzi Fariseo-paini.

Joirikayitapaakiro itsitokaminto, jamaki iijatzi jootaminto. ⁴ Iro kantacha Jesús jiyotsitakawo maawoni awijyimotirini, ishitowashitanakiri, josampitawakiri: “¿Litama paminaminatziri?” ⁵ Ikantaiyini jirikaiti: “Naminaminatziiri Jesús Nazaret-jatzi”. Ari ikantzi Jesús: “Naakataki”. Jirika Judas pithokashitaniri ari itsipatakari jirikaiti. ⁶ Jiñaawaitanaki Jesús, ipiyaponthotaiyanakani itaapiiki, tyagaiyanakini. ⁷ Japiitanakiri Jesús, josampitziri: “¿Litama paminaminatziri?” Japiitanakiro irirori, ikantzi: “Naminaminatziiri Jesús Nazaret-jatzi”. ⁸ Ari japiitanakiri Jesús, ikantziri: “Aritaki nokantakimi naakataki. Naakarika paminaminatzi, potyaantairi notsipayitakari, jiyataita”. ⁹ Ari imonkaatari ikantsitakari Jesús: “Ashitanarí, ikaatzi pashitakaakinari, iiro ipiyakaantawaita apaani”. ¹⁰ Ikanta Simón Pedro, otzimimotziri irirori josataaminto, jinoshikanakiro, itotsitakiri ikimpitapironampi iitachari Malco, jotsikatani Ompiratasorintsipirori. ¹¹ Ipoña Jesús, ikantanakiri Pedro: “Powairo posataaminto. Iri Ashitanari shinitakinari nonkimaatsiwaityaawo jiroka, ¿iiroma okantzi nimonkaatiniri?”*

Jaitanakiri Jesús Ompiratasorintsipiroriki

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹² Ikanta owayiriiti itsipatakari ijiwari, iijatzi ijiwari aamaakowintawori tesorintsipanko jotyaantani Judá-mirinkaiti, joirikanakiri Jesús, joojotanakiri. ¹³ Ari jitapaintawo ikinakaanakiri ipankoki Anás. Iriitaki rikonkiri Caifás Ompiratasorintsipirotsiri. ¹⁴ Jirika Caifás iriitaki kantakiriri kitziroini Judá-mirinkaiti: “Iro kamiithatatsi ashiniti apaani atziri inkamawintai”.

Ityaaki Pedro iniyankiitiritiki Anás

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵ Ikanta Simón Pedro itsipatakari pashini jiyotaani Jesús, joyaatakowintanakiri Jesús. Jirika pashini yotaari, iñaapiintani jinatzi Ompiratasorintsipirori, irootaki ityaantapaakari joyaatakowintakiri Jesús. ¹⁶ Iriima Pedro ari ikatziyapaakari jantakirona otantotsiki. Jirika yotaari iñaapiintani Ompiratasorintsipirori, ikinkithawaitakaakiro aamaakowintawori ashitakowontsi, iro omontyaantakariri iijatzi Pedro. ¹⁷ Okanta aamaakowintawori ashitakowontsi, osampitakiri Pedro: “¿Kaarima iiroka jiyotaani jirika atziri?” Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Tii naaka”. ¹⁸ Tima okatsinkaityaatzi, jirikaiti ompirataari itsipatakari aamaakowintawori tesorintsipanko jowaampataiyakini paampari. Ari isaiki jakitsitaiyani. Ari itsipatakari iijatzi Pedro jakitsitaiyani paampariki.

Anás josampitziri Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹ Ikanta Ompiratasorintsipirori jitanakari Jesús josampikowintziri jiyotaanipaini, iijatzi okaatzi jiyotaantakiri. ²⁰ Ari ikantanaki Jesús: “Nokinkithatakaapiintakiri maawoni atziriiti. Niyotaantapiintaki japatotapiintaita iijatzi tesorintsipankoki, japatotaiyani maawoni Judá-mirinkaiti. Tii nimanakaawo okaatzi nokinkithayitziri. ²¹ ¿Litama posampitantanari naaka? Posampitiri ikaatzi kimayitakinari. Iriiyitaki yotzirori okaatzi nokantayitakiriri”. ²² Jakakiri Jesús, apaani aamaakowintawori tesorintsipanko ipajapootanakiri, ikantziri: “¿Arima pinkantiri pakiri Ompiratasorintsipirori?” ²³ Jakanaki Jesús, ikantanakiri:

* **18:11** Jiroka ikantakotakiri jaka Jesús: “Iri Ashitanari shinitakinawori nonkimaatsiwaityaawo jiroka”. Irojatzii ojayawori inkantimi: “Iri Ashitanari shinitakinawori nomirityaawo kipijyaari”. Iro ojoyakaawintacha aririka inkimaatsiwaitaiya, okimiwaitawo jimiriyiitawo kipijyaari.

“Tzimatsirika kaaripirori noñaawaitakiri, pinkantinawo tsika otzimi. Aña okaatzi noñaawaitakiri kamiitha inatzi. ¿litama pipajapootantanari?”
²⁴ Ikanta Anás jotyaaantakiri isaiki Caifás Ompiratasorintsipirotsiri, joojotaka.

Ikantzi Pedro: Tii noñiiri naaka Jesús

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

²⁵ Irojatzzi ikatziyaka Pedro jakitsiwaita paampariki. Ari josampiitakiri: “¿Kaarima iiroka jiyotaani jirika atziri?” Ari jotikanakiro Pedro, ikantanaki: “Tii naaka”. ²⁶ Ikanta osamaniityaaki josampitairi ijatzzi jompiratani Ompiratasorintsipirori, iriitaki ijyininkathori itotsitakiri inkaanki ikimpita, ikantziri: “¿Kaarima iiroka noñaaki itsipatzimi pankirintsimashiki?” ²⁷ Ari japiitanakiro Pedro jotikañaanitantzi, aripaiti jiñaanaki tyoopi.

Jaitanakiri Jesús Pilato-ki

(Mt. 27.1-2, 11-31; Mr. 15.1-20; Lc. 23.1-5, 13-25)

²⁸ Aritaki kitiiyyitzimatanaki, jomishitowaitanairi Jesús ipankoki Caifás, jaitanakiri isaikinta Pilato ijiwariti Roma-jatzi. Tii ityaiyapaakini Judá-mirinka ipankoki Pilato, tima aririka intyaapankotakiri ipiyathatakawo Ikantakaantaitani ikitiwathatantaitari, iiro okantzi joimoshirinkiro kitiiyyiri Anankoryaantsi. ²⁹ Irootaki ishitowantapaakari Pilato, ikinkithawaitakairi, ikantziri: “¿litama jantakiri jirika atziri?” ³⁰ Ikantaiyini irirori: “Iiromi ikaaripirotsimi jirika, iirotya namirimi jaka”. ³¹ Ikantzi Pilato: “Paanairi iirokaiti, powasankitairi tsika okantzi ikantakaantaitzimiri”. Ikantaiyanakini Judá-mirinkaiti: “Aña tii pishinitapiintina nashiryaantya naaka”. ³² Ari imonkaatakari ikantsitakari Jesús tsika onkantya jowamaitiri.

³³ Ipoña ipiyanaka Pilato ityaapaintzi inthomainta ipankoki, ikaimapaakiri Jesús, josampitakiri: “¿Iirokatakima Iwinkathariti Judá-mirinkaiti?”

³⁴ Ari ikantzi Jesús: “¿Piyotashitawoma posampitanari? Kimitaka tzimatsi iita kantakimiri iitarika naaka”. ³⁵ Jakanaki Pilato: “¿Naakama Judá-mirinka? Aña iri piyyininkaiti amakimiri jaka itsipayitakari ijiwari Ompiratasorintsitaari. ¿litama pantakiri?” ³⁶ Ari ikantzi Jesús: “Tii nopinkathariwintantzi naaka jaka isaawiki. Ari onkantyaami, aritakimi piñaakimi oyyiki nowayiriti piyakowintinani, iiro jaakaantantana Judá-mirinkaiti. Tii ari nompinkathariwintanti jaka”. ³⁷ Japiitanakiri Pilato josampitanakiri: “¿Arima, iirokatakari Pinkathari?” Ari ikantzi Jesús: “Iirokatakari kantaintsiri. Irootaki notzimanatakari, irootaki nopokantakari jaka kipatsiki nokinkithatakotairo tyaaryoori. Tima ikaatzi kamaitanaawori tyaaryoori, ikimisantapaantitana”. ³⁸ Ari ikantzi Pilato: “Irojatzitawiitacha, tyaaryoori”. Ikantanakiri, shitowanaki ipiyotaiyakani Judá-mirinkaiti, ikantapairi: “Tiitya noñiiri iitya inkinakaashityaari jirika atziri.

³⁹ Poimoshirinkapiintziro Anankoryaantsi, pamitaiyawoni nomishitowi apaani jaakaantaitziri. ¿Nomishitowakaantairima jiitaitziri ‘Piwinkathariti?’ ”

⁴⁰ Ari ikaimaiyanakini maawoni, ikantaiyini: “¡Iiro pomishitowiri jirika! ¡Iri pomishitowi Barrabás!” Jirika Barrabás, koshintzi jinatzzi.

19

¹ Ikanta Pilato ipajatakaantakiri Jesús. ² Ikanta owayiriiti jimpitatapotaki kitochii ikimitakaantakiro amathairintsi, jamathaitakiri Jesús. Ipoña ikithaatantakari pitzirishimawotatsiri kithaarintsi.* ³ Ari ipiyowintapaakari, ishironthamintawaitari ikantaiyirini: “¡Jirikatá Iwinkathariti

* **19:2** Tima irootaki jamitapiintari pinkathariiti jamathaiytawo poriryaatatsiri, ikithaayitawo ijatzzi kithaarintsi pitzirishimawotatsiri.

Judá-mirinkaiti!” Ipajapootzimaitari. ⁴ Iijatzi ishitowapai Pilato, ikantapairi Judá-mirinkaiti: “Paminiri, jirika nomishitowakiri piyotantyaari tii noñi oita ikinakaashitakari jirika”. ⁵ Ishitowapaaki Jesús jamathaitakawo kitochi-itapo, ikithaatakawo iijatzi pitzirishimawotatsiri kithaarintsi. Ikantzi Pilato: “¡Jirika atziri!” ⁶ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari iijatzi aamaakow-intawori tesorintsipanko, ikaimaiyanakini, ikantaiyini: “¡Pimpaikakotakaantiri! ¡Pimpaikakotakaantiri!” Ikantzi Pilato: “Jirika paanakiri iirokaiti pimpaikakotiri, tii noñi naaka oita inkinakaashityaari jirika”. ⁷ Jakaiyanakini Judá-mirinkaiti: “Tzimatsi Ikantakaantaitanari, ontzimatyii jowamagaitiri jirika, ikimitakaantashiwaitaka Itomi Pawa”. ⁸ Ikimawaki Pilato ikantaiyakini ikimitakaanta Itomi Pawa jinatzi, owanaa ithaawanaki. ⁹ Iijatzi ipiyanaa inthomainta ipankoki, josampitapaakiri Jesús: “¿Tsikama pipoñaaka iiroka?” Tiimaita jaki Jesús. ¹⁰ Ikantzi Pilato: “¿Iroma pakana? ¿Tiima piyotzi pinkatharipirori ninatzi naaka, ari onkantaki nompaiakotakaantimi, ari onkantaki iijatzi nomishitowakaantimi?” ¹¹ Ipoña jakanaki Jesús, ikantzi: “Tiromi ikantakaawo Jinokijatzi, iirotya pipinkatharipirotzimi. Iroowa nonkantimiri naaka, iri mapirotakirori ikaaripirotzimi amakinari jaka, ananakiro piyaaripironka iiroka”.

¹² Ari ikowitanaka Pilato jomishitowakaantairimi Jesús, iro kantacha iikiro ikaimotaiyatziirini Judá-mirinkaiti ikantaiyini: “¡Aririka pomishitowakaantairi jirika, tii paapatziyari piwinkatharipirori César! ¡Iitarika ojoyakotyaarini jirika atziri, ikimitakaantawaita pinkatharimi jinatyi, ikisaniintatziiri César!” ¹³ Ikanta ikimawaki Pilato, jamakaantakiri Jesús, jagaitanairi ipiyowintaitakari, joosaikapaakiri tsika jaminakoitapiintziri iyakawintaari, jiiitaitziro “Mapipankaa”, iro jiiitaitziri iijatzi iñaaniki Heber-paantiri “Gabata”. ¹⁴ Ikanta jiwitsikawintaitawo Anankoryaantsi joimoshirinkaitiro, ari tampatzikatapaaki ooryaatsiri. Ikantziri Pilato jirikaiti Judá-mirinka: “¡Jirika Piwinkathariti!” ¹⁵ Iikiro ikaimaiyatziirini jirikaiti, ikantzi: “¡Inkami! ¡Inkami! ¡Pimpaikakotakaantiri!” Ari ikantzi Pilato: “¿Kantatsima nompaiakotakaantiri piwinkathariti?” Ari jakaiyanakini ijiwari Ompiratasorintsitaari, ikantaiyini: “¡Iri César nowinkathariti, tikaatsi pashini!” ¹⁶ Ikanta Pilato, joipiyairi Jesús jaanairi Judá-mirinkaiti impaikakotiri. Ari jaanakiri.

*Ipaikakoitakiri Jesús irojatziki ikamantakari
(Mt. 27.32-50; Mr. 15.21-37; Lc. 23.26-49)*

¹⁷ Iriitaki natanakirori Jesús inchakota impaikakoitantyaariri, jataki jiiitaitziro “Atziriitoni”, irojatziki jiiitaitziri iñaaniki Heber-paantiri “Gólgota”. ¹⁸ Ari ipaikakoitakiri, itsipatsitakiri apiti atziri, apaani jowatzikakoitakiri jakopiroriki, jowatzikakoitakiri pashini jompatiki. ¹⁹ Ikanta Pilato jontarikakaantakiri ipaikakoitakiri Jesús osankinarintsi, kantatsiri: “JESÚS NAZARET-JATZI, IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI”. ²⁰ Ojyiki Judá-mirinkaiti iñaanatakirori osankinarintsi, tima tii intainapirotzi osaiki nampitsi, tsika ipaikakoitakiri Jesús. Tima josankinaitakiro jiroka osankinarintsi iñaaniki Heber-paantiri, iñaaniki Grecia-paantiri, iñaaniki Roma-jatzi. ²¹ Irootakiri jiyaatantakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari jiiñiiri Pilato, ikantakiri: “Iiro posankinatziro: ‘Iwinkathariti Judá-mirinkaiti’. Aña onkantatyiimi posankinatakaanti: ‘Kimitakaantashiwaitachari iwinkathariti Judá-mirinkaiti’”. ²² Iro kantacha Pilato, ikantanakiri: “Okaatziki nosankinatakiri, ari ashi owatyiiro osankinataka”.

²³ Ikanta jimatakiro owayiriiti ipaikakotakiri Jesús, jaitsitakiri iman-thaki, tii apintakotata itotakiro, ipawakaayitakawo ikaataiyini. Ipoña jaitsitakiri iijatzi iithaari, tii owawikotatya, apaani okanta jontyagaitziro irojatzisaawiki. ²⁴ Ari ikantawakaiyani owayiriiti: “Iro asagaawaitziro jiroka, apa añariwintyaawo, ari añiuro iita ayironi”. Ari imonkaatari Osankinarintsipirori, kantatsiri:

Ipawakaayitakawo nomanthaki.

Iñariwintaitakawo noithaari.

Irootaki jantakiri owayiriiti. ²⁵ Okanta janta ipaikakoitakiri Jesús ari osaitakari inaanati otsipatakawo irinto, María iina Cleofas, iijatzi María Magdala-jato. ²⁶ Ikanta Jesús jiñaakiro inaanati, otsipatakari jiyotaani jitaakopirotoari, ikantanakiro inaanati: “Tsinaní, iriitaki pintomitaiyaari jirika”. ²⁷ Ipoña ikantanakiri jiyotaani: “Irootaki pinaanatitaiyaari jiroka”. Aripaiti osaikapankotanakiri jirika iyotaari.

²⁸ Okanta awijayitaki maawoni jiroka, yotaki Jesús aritaki jimonkaatakiro, ikaimanaki: “¡Nomiriwí!” Ari imonkaatari okinkithatakotakiriri Osankinarintsipirori. ²⁹ Ari osaikakotakiri kipijyaari janta kowitziki. Jaanaki inchashithaki, jankowitaki manthakintsi, jomitsitsiyakiro kipijyaariki, jowaankakotakiniri ipaantiki Jesús.† ³⁰ Jatsimiyawakiro Jesús jiroka kipijyaari, ipoña ikantanaki: “Othotyaapaaka maawoni”. Ari ithaminkotanaka, jatashirinkatanaki.

Josataamirikitaitakiri Jesús

³¹ Ari monkaatapaaka jiwitsikawintapiintawo kitiiyyiri jimakoryaantaitari. Tii ikowi Judá-mirinkaiti inkatziyakoti ipaikakoitziri kitiiyyiriki jimakoryaantaitari, tima jiroka kitiiyyiri iro ipinkathapiroitziri. Irootaki ikowakotantariri Pilato intzinkaaporitaitiri paikakotaari inkamantanatyaari thaankiini, jowatzikaryaakotiriita iijatzi. ³² Ikanta jiyaatanaki owayiriiti, itzinkaaporitapaakiri apaani itsipatakari Jesús ipaikakoitziri, jimatakiro iijatzi pashini. ³³ Ari ipithokashiwitanakari Jesús, jiñaatziiri kamaki. Irootaki kaari itzinkaaporitantari irirori. ³⁴ Josataamirikitashitanakari, yowanaki iriraani otsipatakawo jiña. ³⁵ Jirika kinkithatziro jiroka, iriitaki ñaakirori rokiki. Imapirotatya ikamantzimiri ari onkantya pinkimisantantyaari iijatzi iirokaiti. ³⁶ Iro awijantakari jirokapaini imonkaatantyaari Osankinarintsipirori, ikantaitaki: Iiro itzinkaawaitaitziro itonki irirori.

³⁷ Ikantsitaitaka iijatzi:

Ari jaminakoitakiri josataamirikitaitiri.

Ikitaitakiri Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Ikanta okaatapaaki jiroka, José Arimatea-jatzi, ikamitairi Pilato, ikantziri: “Pishinitinari naanairi Jesús”. Jirika José irijatzi kimisantziriri Jesús, tiimaita jiyoitziro tima ithaawantatyaari Judá-mirinkaiti. Ikanta Pilato ishinitakiniri. Jataki José, jaanairi. ³⁹ Ari ipokitsitapaaka iijatzi Nicodemo, jatashitakiriri pairani Jesús tsiniripaiti, jamakotapaaki kasankaari, oyyiki otinanka jiroka.‡ ⁴⁰ Ikanta José itsipatakari Nicodemo jaanairi Jesús, iponatantakari manthakintsi itziritantakari kasankaari. Iro jamitaiyarini Judá-mirinkaiti ikitatapiintziri kaminkari. ⁴¹ Janta ipaikakoitakiri Jesús, ari otzimiri pankirintsimashi, ari otzimi owakiraari

† 19:29 Kantakotachari jaka “inchashithaki”, irojatzisi ikantayitziro pairani “isopo”. ‡ 19:39 Jiroka kasankaari, itsipataayitakiro mirra, owaaki inchashi jiiitaitziro áloe. Oyyiki otinanka okaatzi 100 libra, irojatzisi ikantaitziri 30 kilo.

omoo tikira ikitaitantawoota. ⁴² Ari jowaitakiri Jesús, tima irootzimatapaaki kitiiyyiri jimakoryaantapiintari Judá-mirinkaiti.

20

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

¹ Okanta awijanaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, ananinkanaki María Magdala-jato amaityaaki iyaati omoonakiki jowaitakiri Jesús. Oñaapaatziro otainkaki mapi jashitantaitakawori omoona. ² Opoña opiyanaka iroori oshiyapirotanakitya iyaatashitiri Simón Pedro itsipatakari pashini yotaari, jitakopirotani Jesús, okantapaakiri: “¡Jagaitakiri Awinkathariti, tii ayotzi tsikarika jowaitairi!” ³ Ikanta Simón Pedro itsipatakari pashini jiyotaani Jesús, jatanaki kitataariki. ⁴ Ishiyanakitya jiyaatanaki apitiroiti. Iro kantacha pashini ishiyapirotanakitya jookanakiri Pedro, iri itapaakawori jariitaka kitataariki. ⁵ Initapitapaaki omooki, jiñaapaakitziro omaryaama-wotaka iponaitantakariri, tiimaita ityaapaaki inthomainta. ⁶ Ari jariitapaaka Simón Pedro, ityaapaaki inthomainta, jiñaapaakiro iijatzi omaryaa-mawotaka iponaitantakariri. ⁷ Jiñiitapaakawo manthakintsi joojoyinaitantakariri iitoki, inashita jowaitanakiro tii otsipatawo iponaitantakariri, kamiitha jotzipiyaitanairo. ⁸ Ipoña ityaapaaki iijatzi pashini yotaari itapaakawori jariitaka kitataariki. Jiñaapaakiro kantainchari, ari ikimisantapirotanaki. ⁹ Tikira ikimathatziro Osankinarintsipirori, aritaki jañagai Jesús. ¹⁰ Ipoña ipiyaiyaani ipankoki apiti yotaari.

Joñaagaawo Jesús María Magdala-jato

(Mr. 16.9-11)

¹¹ Ari osaiki María opatzimooki iraawaita. Okanta iraawaitaka, ari onitapitzi inthomainta omooki, ¹² oñaatziiri apiti maninkari okitamaanikitaki iithaari, isaikaki tsika jomaryaawiitakariri Jesús. Apaani isaikaki iitowitakariri, isaikaki pashini iitziwiitakariri. ¹³ Ikanta maninkariiti, josampitakiro ikantziro: “Tsinaní, ¿itama piraantari?” Akanakiri iroori, okantzi: “Tima jaitsiitakinari Nowinkathariti, tii niyotzi tsika jowaitairi”. ¹⁴ Iro okantakitziini, ari opithokanaka, oñaatziiri Jesús, tiimaita iyotawairi iriitaki. ¹⁵ Ari josampitanakiro Jesús, ikantziro: “¿Iitama piraantari tsinaní? ¿Iitama paminiri?” Oñaajaantzi iroori iri ñaanatziroori aamaakowintawori pankirintsimashi, okantanakiri: “Pinkatharí, iirokarika aakiriri, pinkamantina tsika powakiri, niyaatiita naminairi”. ¹⁶ Ari jiñaanatanakiro Jesús, ikantziro: “¡María!” Ari aminanakiri iroori, okantzi: “¡Raboni!” (iro ikantaitziri añaaniki aaka: “Yotaanarí”.) ¹⁷ Ikantziro Jesús: “Aritaki potiyana, tima tikira niyaataita nontsipatapaiyaari Ashitanari. Iro kantacha piyaati pinkamantinari iyikiiti, iro niyaatai nontsipatapaiyaari Ashitanari tsika itzimi Ashitsitzimiri iijatzi iirokaiti. Iri Nowawanitari naaka, irijatzi Piwawanitsitari iirokaiti”. ¹⁸ Okanta iyaatanaki María Magdala-jato, okamantapaakiri maawoni yotaari oñagairi Awinkathariti, okamantapairi iijatzi okaatzi iintakariri.

Joñaagaari Jesús jiyotaaniiti

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ Okanta otsiniritanaki awijanaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, apatoyakani iyotaari jashitakotaiyakani shintsiini ithaawantari Judá-mirinkaiti. Ari ityaapaakiri Jesús, ikatziyimotapaakari, jiwithatapaari ikantapairi: “¡Pisaiyakitai kamiitha iirokaiti!” ²⁰ Ikanta jiwithatapaari, joñaagapairi jako, iijatzi imiriki. Ikimoshiriyitaiyanakini jirikaiti jiñaawairi Awinkathariti. ²¹ Ipoña

japiitanakiro Jesús, ikantziri: “¡Pisaikayitai kamiitha iirokaiti! Ikimitaakina jotyaaantakina naaka Ashitanari, ari nonkimitsitaimiri iijatzi iirokaiti notyaantayitaimi”.²² Ari itasonkiri yotaariiti, ikantziri: “Isaikashiritantaimi Tasorintsinkantsi.²³ Iitarika pimpiyakotairi iiroka jaka, aritaki ipiyakoitairi janta. Iriima kaari pimpiyakotai iiroka jaka, tii ipiyakoitairi iijatzi janta”.

Iisoshirinka Tomás

²⁴ Ikanta Tomás itsipatapiintari 12 iyotaari, jiiitaitziri “Tsipari”, tii isaiki irirori jariitantapaari Jesús.*²⁵ Ikanta pashinipaini iyotaari ikamantairi, ikantziri: “Noñiiri Awinkathariti”. Ari jakanaki Tomás, ikantziri: “Iirorika noñiiri tsika ipaikawakoitakiri, iirorika notyaantari jakoki, iirorika notyaantamirikitari iijatzi, iiro nokimisantzi”.

²⁶ Okanta awijanaki 8 kitiiyyiri, japiitairo yotaari japatotaiyani. Ari isaikitakari iijatzi Tomás irirori. Jashitakiro shintsiini ashitakowontsi, iro kantacha Jesús tyaapaaki, ikatziyimotapaari, jiwithatapaari ikantapairi: “¡Kamiitha pisaikayitai iirokaiti!”²⁷ Ikantapairi Tomás: “Jiroka nako, pinyaantawakotina, pinyaantamirikitina iijatzi. Iiro pikisoshiriwaitzi, ¡Pinkimisanti!”²⁸ Ari ikaimanaki Tomás, ikantanaki: “¡Nowinkathariti, Nowawaní!”²⁹ Ikantzi Jesús: “Iro pikimisantantamachiitanakari piñaakina. ¡Kimoshiri inkantaiya kimisantaatsini kaari ñaajaitinani!”

Iita josankinaitantawori jiroka

³⁰ Ojyiki japiitakiro Jesús joñaagari jiyotaani itasonkawintantaki, tiimaita osankinatakoyita maawoni jaka.³¹ Iro osankinatantakari jirokapaini onkantya pinkimisantantaiyaari, jirika Jesús iriitaki Cristo, Itomi Pawa. Aririka pimpairyaapiintairi pikimisantairi, aritaki inkañaanitakaimi.

21

Joñaagari Jesús 7 Jiyotaani

¹ Ikanta okaatapaaki jiroka, japiitakiro Jesús joñaagari jiyotaani, inkaarithapiyaaki jiiitaitziri Tiberias. Jiroka okantaka.² Ari itsipatawakaiyani isaiki Simón Pedro, Tomás jiiitaitziri iijatzi “Tsipari”, Natanael poñaachari Caná-ki saikatsiri Galilea-ki, itomipaini Zebedeo, ipoña apiti pashini iyotaari.*³ Ipoña ikantzi Simón Pedro: “Niyaataty noshiryaati”. Ikantaiyini pashini: “Ari ankaataiyanakini”. Jataiyanakini, otitaiyapaakani pitotsiki. Tiimaita jayi ishiryaaaiyakini tsiniri.

⁴ Okanta okitiiyyitzimataki, katziyapaaka Jesús opaayaaki inkaari. Tii jiyotawairi jiyotaani iriitaki.⁵ Ikaimotapaakiri, ikantziri: “Mainariití, ¿Tikaatsima pagaiyini?” Ari jakaiyanakini iriroriiti: “¡Tiitaawí!”⁶ Ikantzi Jesús: “Powiinkiro pakopiroriki pishiryaaminto, ari paaki”. Ari jimataiyakironi ikantaitakiriri. Jaaki ojyiki shima, tii jaawiyagairo jinoshikairo ishiryaaaminto.⁷ Ikanta yotaari jitakopirotoni Jesús, ikantanakiri Pedro: “¡Iriitaki Awinkathariti jirinta!” Ikimawaki Simón Pedro, ikithaatanaka, mitaanaki inkaariki.⁸ Iriima pashinipaini yotaari pitotsiki ikinakoyitanai jinoshikaatakotairi ishmani, irojatzii jaatakotantapaari opaayaaki. Tima isaikakotakitzi niyantyaaniki.†

⁹ Ikanta jayiitaiyapaakini, jiñaapaakitzi oijaka paampari, ari itashitakari shima, itsipataitakiri tanta.¹⁰ Ari ikantzi Jesús: “Pamaki shima owakiraa

* **20:24** Ikantakoitziri jaka “Tsipari”, irijatzi jiiitaitziri pairani “Dídimo”. * **21:2** Ikantakoitziri jaka “Tsipari”, irijatzi jiiitaitziri kitziroini “Dídimo”. † **21:8** Kantakotachari “niyantyaaniki”, okaatzi osanthatzi “200 akonaki”, irojatzii ikantaitziri “100 metro”.

paakiri”. ¹¹ Ikanta Simón Pedro, joojoryaakotakiri ishimani, jinoshikakotakiri irojatzi opaayaaki. Antaripaini shima, ikaatzi 153. Tiimaita otzimpijyi ishiryaaaminto. ¹² Ari ikantzi Jesús: “Thami oya”. Tikaatsi apaani yotaari osampitirini iitakarika, tima jiyopirotaiyakirini iriitaki Awinkathariti. ¹³ Jaapaakiro Jesús tanta, ipayitakiri apaanipaini, ari ikimitaakiri iijatzi shima. ¹⁴ Irootaki mawatanaintsiri joñaagari Jesús jiyotaani jañagai.

Paamaakowintinari noiyyati

¹⁵ Ithonkanakiro jowaiyani, josampitanakiri Jesús jirika Simón Pedro, ikantziri: “Simón, itomi Jonás, ¿Pitakopirotanama iiroka?” Ikantzi Pedro: “Piyotzi iiroka Pinkathari, naapatziyimi”. Ikantzi Jesús: “Paamaakowintinari nokimitakaantziri noiyyati”. ¹⁶ Japiitakiri josampitziri: “Simón, itomi Jonás, ¿pitakotanama?” Ikantzi Pedro: “Piyotzi iiroka naapatziyimi”. Ikantzi Jesús: “Paamaakowintinari nokimitakaantairi noiyyati”. ¹⁷ Iro mawatanaintsiri josampitziri, ikantziri: “Simón, itomi Jonás, ¿paapatziyanama?” Ari jowashiritanaka Pedro, tima mawajatzi josampiminthatakiri, ari jakanakiri: “Pinkathari, iirokataki yotzirori maawoni, piyotzi iiroka naapatziyimi”. Ikantzi Jesús: “Paamaakowintinari nokimitakaantairi noiyyati. ¹⁸ Tima iinta pimainaritz, pikithaatapiintayita onkini piyaayiti tsika pinintakaawo. Irooma aririka pantaripirotapaaki, poyaawintari pashini kithaataimini, jaayiitaimi tsika tii pikowawitawo piyaati. Imapiro”. ¹⁹ Ikantantakawori Jesús jiroka, ikowatzi inkimathaitiro tsika inkantya inkamai paata Pedro impinkathataitantaariri Pawa. Ipoña ikantanakiri iijatzi: “¡Poyaatina!”

Yotaari jítakopirotani

²⁰ Ikanta ipithokanaka Pedro, jiñaatziiri joyaatakiri yotaari jítakopirotani Jesús, irijatzi apititakariri Jesús jowaiyani pairani, osampitakiriri, ikantziri: “¿Pinkathari, itzimikama pithokashitimini?” ²¹ Ikanta jiñaawakiri Pedro jirika pokapaintsiri, josampitanakiri Jesús: “Pinkathari, jirika, ¿iitama awijyimotirini?” ²² Ikantzi Jesús: “Arimi nonkowimi aritaki onkantaki jañi jirika, irojatzi nompiyantaiyaari paata, ¿okowajaantzima piyotiro jiroka? Poshiritina iiroka”. ²³ Okanta paata ithonka ikimakoitakiro jiroka ikantakiriri Jesús, ikimayitakiro maawoni iyikiiti, jiñaajaantzi iiro ikamita jirika yotaari. Tii ikantaty: “Ari nokowi...” aña ikantatzi: “Arimi nonkowimi, aritakimi onkantaki jañi jirika, irojatzi nompiyantapaatyaari, ¿okowajaantzima piyotiro jiroka?”

²⁴ Naakataki kinkithatakotacha nokantaki “jirika yotaari”, tima naaka osankinatakirori jiroka osankinarintsi. Irootaki ayopirotantaari imapirotatya jiroka.

²⁵ Tii nokinkithatakotziro maawoni jantayitakiri Jesús, tima oyyiki inatzi. Arimi osankinatakotyaami maawoni, kimiwaitaka arimi anaanakiro maawoni kipatsi ompiyotya osankinarintspaini. Ari onkantyaari.

JANTAYITAKIRI OTYAANTAPIRORIITI

Ikajyaakagaitziriri Tasorintsinkantsi

¹ Teófilo, pairani owakiraa nitantanakawori notyaantzimiro nosankinari, ari nokinkithatakotakimiro maawoni jantayitakiri Jesús, nokinkithatakot-sitakimiro iijatzí okaatzi jitanakari jiyotaantziri, ² irojatzi imonkaantan-tapaakari itzinagaa inkitiki. Tikira itzinagaata, jiyoshiitakiri Jotyaan-tapiroriti, ikantakaakari Tasorintsinkantsi, jiyotakaakiri oitya jantayitiri. ³ Ikanta ikamawitaka, jiñaitawairi koñaaowoini, ari jiyotaiyini jiyotaani añagai. Okaatzi 40 kitiiyyiri joñaagapanaatari jiyotaani, jiyotaapanaatziri tsika ikanta ipinkathariwintantzi Pawa. ⁴ Iiniro itsipayitari Jotyaantapiroriiti, ikantsi-takari irojatziita isaikayitawaki Jerusalén-ki, ikantakiri: “Ari poyaaw-intawatyaawo imonkaatya ikajyaakaakimiri Ashitanari, nokinkithatakot-sitakimiri. ⁵ Tima imapiro Juan jowiinkaantantakawo jiñaa, iro kantacha iiro osamanitzimaita piñaayitanyaariri Tasorintsinkantsi inampishiriyitan-timi kimiwaitakimi jowiinkaantantatyimimiri”.

Itzinaantaari Jesús

⁶ Ikanta jirikaiti tsipatakariri Jesús, josampitakiri, ikantziri: “Pinkathari, ¿Irootaintsima pookakaawintairi nojyininkapaini Israel-mirinkaiti?” ⁷ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Tii okowajaantzi piyotiro iirokaiti tsikapaiti, apanirowni jiyotzi Ashitanari tsikapaitirika, iriitajaantaki otzimimotzi ish-intsinka jantantyaawori. ⁸ Iro kantacha aririka impokaki Tasorintsinkantsi inampishiritantimi iirokaiti, iriitaki aawiyashiritakaimini, ompoña piyaay-itanaki pikinkithatakotaina naaka, Jerusalén-ki, maawoni janta Judea-ki, Samaria-ki, irojatzi intaina tsika iwiyaapaa kipatsi”. ⁹ Ithonka jiñaawaitakiro jiroka, jaminaminthaitziri jiyotaani, itzinaayitairi Jesús, irojatzi ipiyan-tapaakari minkoriki, tii jiñaitanairi. ¹⁰ Jaminaminthaitziri Jesús itzina-gaitairi inkitikinta, apiti shirampari katziyimotapaakariri okitamaaniki-taki iithaari, ¹¹ ikantapaakiri: “Galilea-jatzi, ¿Iitama pikimpoyiiri inkitiki? Piñaakiri Jesús itzinagaa jiyaatai, ari inkantajaantaiya iijatzí paata aririka impiyi”.

Jiyoyiitaki pashini poyaataiyaarini Judas

¹² Ikanta ipiyaiyaani yotaari janta Jerusalén-ki ipoñagaawo otzishiki ji-itaitziri Olivo, tii intainatajaantzi, oshinitaantsitzi janiiyiiti kitiiyyiriki ji-makoryaantaitari. ¹³ Ikanta jariitaiyaani nampitsiki, atiitaiyapaakini jinokinta pankotsi jimaapiintaiyini. Jirika ikaataiyini: Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo itomi Alfeo, Simón jiiitaitziri “Kisakowintantaniri”, ipoñaapaaka Judas iririntzi Jacobo. ¹⁴ maawoni jirikaiti ari ikantapiintatya japatotapiintaiyani jamanamanaataiyani itsi-payitakari iririntzi Jesús, itsipatawo María inaanati, iijatzí pashinipaini tsinaniiti.

¹⁵ Ikanta japatotaiyani kimisantzinkariiti, ikaataiyini 120 atziriiti. Ari jiñaawaitanakiri Pedro, ikantanaki.* ¹⁶ “Iyikiiti, monkaataka okaatzi josank-inatakaakiriri Tasorintsinkantsi pairani David-ni, ikinkithatakotakiri Ju-das jiwatapaintsiri jaakaanitiri Jesús. ¹⁷ Jirika Judas iri atsipatapiin-takari, ari akaawitari antawairiki. ¹⁸ Iro kantacha jaakiri kiriiki ipinawi-itakariri iyaaripironka, jamanantantaka kipatsi. Ari iparyaakiri janta

* 1:15 Ikantayitziiriri jaka kimisantzinkariiti, irijatzí jiiitaitziri “iyikiiti”.

Judas, jowatziitotanaka, ithonka itankawaitapaaki, ookaporinthakiwaitapaaka ijyito. ¹⁹ Ikanta ikimaiyakini Jerusalén-jatzi, jiiitakiro kipatsi ‘Iraantsipatha’, ikantziro iñaaniki jirikaiti ‘Acéldama’. ²⁰ Tima osankinarintsiki Salmoki, ikantaitaki:

Onkaankithaantiwitya ipanko,

Tikaatsi nampitaiyaawoni.

Ikantaitaki iijatzi:

Intzimi pashini poyaataihaarini jantawairiki.

²¹ Tzimatsi jaka shirampariiti tsipatapiintakairi iiniro itsipawitai Awinkathariti Jesús, ²² itzimi akaatsitakari owakiraa jowiinkaataka Jesús irojatzii itzinaantaari inkitiki. Akowatzi aminai ankaatairi ñiitakariri Jesús jañagai”. ²³ Ipoña jookoitaki apiti: José, jiiitatziri Barsabás, irijatzii jiiitsitaitari Justo, ipoñaapaaka Matías. ²⁴ Ari jamanakowintanakari, ikantzi: “Pinkathari, iiroka yotashiritziriri maawoni, jirika apiti nookotakiri, poñaayinari tsika itzimi piyoshiitakiri iiroka, ²⁵ iriitaki nonkaatairi notyaantapiroritzii nantawaitaimi, poyaataihaarini Judas-ni opiyaakaashiwaitakari iyaaripironka irirori. Tima Judas, jataki irirori tsika jiyaaati”. ²⁶ Ikimitakaantakawo jirikaiti jiñaaritaita, jiñaatzi iriitaki Matías. Iriira tsipatapaariri jirikaiti 11 Otyaantapiroriiti.

2

Ipokantakari Tasorintsinkantsi

¹ Okanta imonkaatapaaka joimoshirinkaitziro kitiiyyiri “Oyiipataantsi”. Japatotaiyaani maawoni jiyotaani Jesús.* ² Ari omapokashitakari antawoiti poimatapaintsiri ojoyawitapaakawo antawo tampiya, okinapaaki jinoki inkitiki, ookantapaakawo pankotsi japatotaiyakani. ³ Jiñaashitaitaika paampashithakiirikitapaintsiri, jookantapaakari apaanipaini ikaatzi apatotaichari. ⁴ maawoni jinampishiritantapaakari Tasorintsinkantsi. Ari jitanakawo jiñaawaiyitanakiro pashiniyitatsiri ñaantsi, iriitaki Tasorintsinkantsi ñaawaitakaakiriri.

⁵ Okanta janta Jerusalén-ki, ari isaikayitziri Judá-mirinkaiti poñaayitachari intaina pashiniki nampitsi. Iriiyitaki pinkathatasorintsiiiti. ⁶ Ikanta ikimaitakiro poimatapaintsiri, ipokaiyapaakini oyyiki atziri, tii jiyotawakiro oita kantachari, tima ikimathatakiro apaanipaini ñaantsi okaatzi jiñaawaiyitzi, irootaki iñaani. ⁷ Iyokitzi ikantawakaanaka, josampitawakaiyani: “¿Tiima Galilea-jatzi jinatzi ñaawaiyitakirori pashiniyitatsiri ñaantsi? ⁸ ¿Iitama akimantariri jiñaawaiyitziro añaanipaini aaka? ⁹ Tima akaayitakiri jaka Parto-jatzi, Medo-jatzi, Elam-jatzi, Mesopotamia-jatzi, Judea-jatzi, Capadocia-jatzi, Ponto-jatzi, Asia-jatzi, ¹⁰ Frigia-jatzi, Panfilia-jatzi, Egipto-jatzi, Africa-jatzi okaakitapai Cirene. Tima akaatakiri iijatzii poñaayitachari Roma, Judá-mirinkatatsiri, kaari Judá-mirinkawitachari pairani. ¹¹ Iijatzii Creta-jatzi, Arabia-jatzi. Ari akaatakiri maawoni akimayitakiri jiñaawaiyitantawo añaanipaini, ikinkithatakotziri Pawa itasonkawintantzi”. ¹² Iyokitzi ikantawakaanaka atziripaini, tii jiyotzi iita jiñiiri. Ikantawakaiyani: “¿Oitama jiroka?” ¹³ Iro kantacha tzimatsi iijatzii atziri thainkantaniiri, ikantayitzi irirori: “¡Ishinkitaiyatyaani jirikaiti!”

Itanakawori ikinkithatanakiri Pedro

¹⁴ Ipoña ikatziyanaka Pedro irirori, itsipatakari 11 Otyaantapiroriiti, jiñaawaitanaki shintsiini, ikantzi: “¡Ayyininká! ¡Jerusalén-jatziiti!”

* 2:1 Kantakotachari jaka “Oyiipataantsi”, irojatzii ikantayiiisitari “Pentecostés”.

Pinkimisantawakina onkantya piyotantyaari. ¹⁵ Piñaajaantakima iirokaiti ishinkitayta jirikapaini. Tii, tima owakiraa ijinokitapaaki ooryaatsiri.†

¹⁶ Imonkaatatya josankinatakiri pairani kamantantaniri, Joel-ni, ikantaki:

¹⁷ Ikantzi Pawa:

Tzimatsi awisatsini iwiyaantapaatyaawoni kitiiyyiri.

Ari notyaantakiniri atziriiti Notasorinka okimiwaitakawo isakopiroitayinirimi.

Ari inkinkithatakoyitanaina itomiiti iijatzi irishintoiti.

Ari jiñaawiyayitayta mainariiti,

Ari imishiyitaki antariyitapaintsiri.

¹⁸ Ari nonkimitaakiri mainaripaini jompirayitari, iijatzi mainawopaini.

Notyaantainiri Notasorinka paata, ari inkinkithayitai.

¹⁹ Ari jiñiitaki inkitiki kaari jiñiitapiintzi.

Jiñaitiro kipatsiki iraantsi, paampari, antawo kachaaryiinka.

²⁰ Impoña jiñaitiri ooryaatsiri intsiwakimati,

Jiñaitiri iijatzi kashiri inkimityaawo iraantsi,

Irootaintsi imonkaataiya kitiiyyiri impiyantaiyaari Pinkathari.

Tima antawo jowaniinkawo onkantaiya.

²¹ Inkaati pairyaanairini Pinkathari, jawintaayitaari, iriiyitaki awisakoshiritaatsini.

²² ¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! Pinkimaiyini nonkanti. Piñagaiyakirini iiroka, jirikaranki Jesús Nazaret-jatzi, iriitaki jotyaantakimiri Pawa. Itasonkawintayitakimi, joñaagayitakimiro okaatzi kaari piñaawitaiyani pairani.

²³ Iro kantzimaitacha, jamayitapaakimiri pairani jirika, powamaakaan-takiri iirokaiti ipaikakotantakariri kaaripiroshiririiti, ari imonkaatakari onkaati awijyimotirini, tima irootaki ikinkishiritsitakari Pawa. ²⁴ Ikanta jowiriintairi pairani Pawa ikamawitaka, tii ishinitanairi inkimaatsiwaitaiya. Tima tii aawiyajaitziri kaamanitaantsi. ²⁵ Tima iri josankinatakotakiri iijatzi pairani David-ni, ikantaki:

Noñaapiintziri Nowinkathariti itsipatana.

Tima isaiki irirori nakopiroriki, tikaatsi iitya kitsirinkinani.

²⁶ Irootaki nokimoshiritantari,

Kaminiwaanti nokanta nothaaminta.

Iriitaki noyaakopirotaari, nawintagaiyaari.

²⁷ Tima iiro pookawintanawo noshiri sarinkawiniki aririka nonkamawitayta.

Iiro pishinitziro iijatzi nowatha ompathai, pitasorintsiti ninatzi.

²⁸ Piyotaakinawo tsika nonkantya nañaashiritai.

Ojyiki poimoshirinkaina aririka nontsipataimi.

²⁹ Iyikiiti, ayotaiyini aaka tii iri achariniiti David-ni kinkithatakotachani jaka, aña kamataiki pairani irirori, ikitaitakiri, irojatzi isaiki iroñaaka.

³⁰ Tima Kamantantaniri jinatzi irirori, jiyotsitaka pairani tzimatsi ikajyaakaakiniriri Pawa, ari impinkatharitakairi incharinityaari.‡

³¹ Tima okimiwaitakawo jiñaakityiromi David-ni, ikinkithatakotakiro jañagai Cristo, ikinkithatakotakiri iiro isaiki Sarinkawiniki, iiro opathai iijatzi iwatha. ³² Iriitaki jañaakagairi Pawa jirika Jesús.

Imapirotayta, maawoni noñagayairini naaka. ³³ Aritaki tzinagaa, isaikimotapairi jakopiroriki Pawa ipinkathariwintantapai. Ari imonkaatari

† 2:15 Kantakotachari jaka “ijinokitapaaki ooryaatsiri”, irootaki ikantaitziri pairani “ooryaatsiri 3”. Okaatzi jamitari Judá-mirinkaiti irirori, tii ishinkitanita owakiraa onkitiiyyitamanai. ‡ 2:30 Tzimatsi osankinarintsii paaryiiriri Cristo isaikimotairi Pawa tsika ipinkathariwintantzi irirori.

okaatzi ikajyaakaitsitakariri pairani Ashitariri, aritaki jotyaantakiniri Tasorintsinkantsi okimiwaitakawo isakopirotaitatyinirimi. Irootajaantaki piñaayitakiri iroñaaka. ³⁴ Tima kaari David-ni tzinagaachani inkitiki, aña iriitaki ñaawaitakirori pairani jiroka, ikantaki:

Jiñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi Nowinkathariti: Pisaikapai nakopiroriki ampinkathariwintanti.

³⁵ Irojatzzi paata nowasankitaantaiyaariri kisanintzimiri, ari paatzikairi pinkimitakaantairi pimakoryaakiiminto.

³⁶ ¡Ajyininká! iro kamiithatatsiri ayotaiyironi jiroka maawoni aakaiti ichariniiyitai Israel-ni. Jirika Jesús pipaikakotakaantakiri iirokaiti, iri ipinkatharitakaakiri Pawa, irijatziita Cristo”.

³⁷ Okanta ikimayawakini ikaatzi apatotainchari, antawoiti jowashiritakoniintaiyanakani, josampitanakiri Pedro, iijatzi pashinipaini Otyaantapirori, ikantaitanakiri: “Iyikiiti, ¿tsikatya nonkantaiyaaka naaka?” ³⁸ Ari jakanakiri Pedro: “Pimpiyashiriyitai, powiinkaawintaiyaari Jesucristo, pimpairyaayitanairi. Iro jiyotantaityaari ipiyakotaimiro Pawa pikaaripirowitaka, ari inampishiritantaimi Tasorintsinkantsi. ³⁹ Irootaki ikajyaakaitsitakimiri iijatzi iiroka, irojatzzi ikajyaakaitsitakariri pitomipaini, ikaatzi nampiyitawori intaina. Tima maawoni ikaimashiriyitairi, irijatzi ikajyaakaitsitakariri iijatzi irirori”. ⁴⁰ Ojyiki okaatzi ikinkithatanakiri Pedro, ishintsithatanakiri iijatzi, ikantanakiri: “¡Powawisaakoshiritaiya! ¡Pintainaryiiaari atziriiti kinashiwaiyitainchari!” ⁴¹ Irojatzzi ikimisantantanakiri ojyiki atziri, owiinkaayitanaka, ikaatzi 3,000 kimisantanaatsiri. ⁴² Oisokiro jowanakiro okaatzi jiyotaayitakiriri Otyaantapirori, kamiitha jaapatziyawakaanaa. Ari ipitoryaapiintaiyironi tanta, jaakowintanakawo iijatzi jamanamanaiyani. §

Jañaantari itayitanakawori ikimisantzinkaritzzi

⁴³ Iyokitzi ikantawintaiyakawoni jiñaakiro itasonkawintantayitaki Otyaantapiroriiti, jantayitakiro kaari jiñiitapiintzi. ⁴⁴ Ojyiki jaapatziyawakaanaka ikaatzi kimisantanaatsiri, jantitaawakaanaawo okaatzi tzimimoyitziriri. ⁴⁵ Ipimantayitziro tzimimoyitziriri. Jayi kiriiki ipayitziri kimisantanaatsiri ikaatzi ashironkaayitachari. ⁴⁶ Ari ikantaitanakitya kitiiyyiriki jaapatziyawakaanaa japatotaiyani tasorintsipankoki. Tii jowajyaantanakiro ikaimawakaiyani ipankoki jatyoowakakaiyani, ari ipitoryiiro tanta. Kimoshiri ikanta itsipatawakaiyani, itsinampashiriyitanai. ⁴⁷ Ithaamintapiintanakari Pawa. Iro inimoyitakiriri atziriiti jiñaayitakiro tsika ikantayitanaa. Ari okantaitanaatya kitiiyyiriki jojyiñaanairi Awinkathariti kimisantzinkariiti inkaati awisakoshiriyitaatsini.

3

Joshinchagaitziri kisopookiri

§ 2:42 Kantakotachari jaka “ipitoryiirori tanta”, iro jantayitanairi kimisantzinkariiti aririka inkinkishiritakotiri Jesucristo ikamimotantaki. Ari ikantziro jatyoowakakaiyani, ipitoryiiro tanta, jowaiyani, jiraiyini iijatzi imiri. Tima jimatakotaatziiri Jesús tsika ikantanairo jiiwiyaantanaawo jowakaanaari jiyotaanipaini. Irootaki ikinkithatakotapiintaitakiri, ikantaitzi “Pimpitoryiiro tanta”.

¹ Okanta pashini kitiiyyiri, aritaki tsiniriityaanaki jamanapiintaitantari. Ari itonkaanakiri Pedro itsipatanakari Juan, jiyaatiro tasorintsipankoki.* ² Ari itonkiyotakotantaka jamaitziri shirampari kisopookitatsiri. Ari ikantsitatya owakiraa itzimapaaki. maawoni kitiiyyiri jamaitapiintziri omooki tasorintsipanko jiitaitziro “Owaniinkaanto”. Ari isaikapiintziri impashitantaityaariri kiriiki ikamiyitziri tyaayitatsiri. ³ Ikanta jirika jiñaawakiri Pedro itsipatakari Juan, iro intyaantapaatyaawomi tasorintsipankoki, ikamitawakiri impashitanatyaari kiriiki. ⁴ Ari ikimpoyaanakiri. Ikantziri: “¡Paminina!” ⁵ Ikimisantatzi shirampari, jiñaajaantaki impatyiiri tsika oitya. ⁶ Iro kantacha Pedro, ikantanakiri: “Tii itzimi noiriikiti, tii itzimi iijatzi oro, iro kantacha tzimatsi nantzimotimiri. ¡Pinkatziyi! ¡Paniitai! Nom-pairyiimiri Jesucristo Nazaret-jatzi, iriitaki matimironi”. ⁷ Jakotashitanakiri, ikathatakiri, jowatziyakiri. Omapokashitanaka ishintsitanai iitziki iijatzi iyyoonkitziki. ⁸ Ari jomiyanaaka ikatziyanaka, aniitanaki. Ari itsipatanakari jirikaiti ityaapaaki tasorintsipankoki, anii-aniiwaitanai, mitaamitaawaitanai, ithaamintanaari Pawa. ⁹ Ithonka jiñaitakiri janiitanai, ikimakiri iijatzi ithaamintanaa. ¹⁰ Iyokitzi ikantaitanakiri jiñaitakiri, tii ikompiitawakari jirika shirampari, iriitaki kamitantapiintatsiri impashitaityaari omooki tasorintsipanko, jiitaitziri “Owaniinkaanto”.

Ikinkithatakaantzi Pedro ityaapiintaitzi tasorintsipankoki

¹¹ Ikanta kisopookiwitachari, tii jookani jowanakiri Pedro itsipatakari Juan. Iyokitzi jowanakiri atziriiti, thaankipiroini ipiyowintapaakari awisatapishitzi tasorintsipankoki jiitaitziro “Jashi Salomón”. ¹² Ikanta jiñaawakiri Pedro, ikantawakiri: “¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! ¿Litama piyokitzi-wintantanari naaka? Iiro pikinkishiriwaitashita naaka ashitawo noshintsinka, naaka tasorintsi nimatantariri naniitakagairi jirika. ¹³ Aña Iwawani Abraham-ni, Isaac-ni, Jacob-ni, iwawanitanakari iijatzi achariniiti, iriitaki matakirori jiroka, impinkathaitantyaariri Itomi Jesús, paakaantakiri iirokaiti janta jiwariitiki. Ikowawitaka Pilato jomishitowakaantairimi, tii pikowimaita iirokaiti. ¹⁴ Iriitakimi pomishitowakaantaimi Tasorintsitatsiri, matzrori itampatzikashiritzi, aña pomishitowantashitaari tsitokantzinkari. ¹⁵ Ari okanta pipiyakaantakariri añaakaashiritantatsiri. Iro kantacha Pawa jañaakagairi. Noñagaiyakirini naakaiti jañagai. ¹⁶ Okaatzi oshinchagairiri jirika shirampari piñaapiintziri iirokaiti, iro matakaakiriri jawintaashiritanaawo nopairyaakirira Jesús. Irootaki piñaantariri iroñaaka ishintsitai tyaaryoopiroini. ¹⁷ Iyikiiti, niyotzi naaka, tii piyopirotziro okaatzi pantayitakiri, ari ikimitakari iijatzi pijiwaripaini. ¹⁸ Iro kantacha Pawa, ari ikinakairo jimonkaatziro okaatzi ikinkithatakaayitakiriri maawoni Kamantantaniririti, ikantaki: ‘Aritaki inkimaatsitakaitatyaari Cristo paata’. ¹⁹ Irootaki, pimpiyashitantaityaariri iirokaiti Pawa, powajyaantayitairo piyaaripironka, onkimiwaityaawomi jojyitakotaatyiiromi pikaaripirowitaka. Ari piñagairo intsipashiritaimi Awinkathariti, ijamparyaakoyitaimi. ²⁰ Aritaki jotyaantairi Pawa iijatzi Jesucristo, tima ikajyaakaitsitakimiro pairani aritaki impiyi. ²¹ Onkantawitatya iroñaaka, ontzimatyii isaiki Jesucristo inkitiki irojatzii inintapaititantaityaari Pawa jowakiraatakagairo maawoni okimiyiwita pairani. Tima iro ikinkithatakaayitakiriri Tasorintsishiriri Kamantantaniririti. ²² Irootaki ikinkithatakotakiri pairani Moisés-ni, ikantaki:

* **3:1** Kantakotachari jaka “tsiniriityaanaki”, irootaki ikantaitziri pairani “ooryaatsiri 9”.

Ari jotyaantaki paata Pawa pashini Kamantantaniri, ari jojakota-paatyaaanawo naaka jotyaantakina. Ayyininka jinatyi. maawoni inkamantapaakairi, ontzimatyii ankimisantiro.

²³ Tima maawoni kaari kimisantirini Kamantantaniri, ari japiroyiitairi, iiro jiñairi ijyininkapaini.

²⁴ Ari ikimitsitakari iijatzi Samuel-ni, ikinkithatakotakiro okaatzi añaaayitakiri iroñaaka, irojatzi ikinkithatakoyitakiri iijatzi maawoni pashinipaini Kamantantaniriiti. ²⁵ Irokayitaki ñiironi okaatzi ikajyaakaantakiri Pawa ikinkithatakoyitakiri Kamantantaniriiti. Irokayitaki ñiironi iijatzi okaatzi ikajyaakaawakaakari pairani Pawa itsipatakari achariniiti. Tima Pawa ikantakiri Abraham-ni:

Iri picharini tasonkawintairini maawoni jyininkatawakaachari tsikarikapaini janta kipatsikinta.

²⁶ Ikanta jañaakagairi Pawa itomi, ari jitakari jotyaantakimiri iirokaitiki, intasonkawintantimini, maawoni iirokaiti powajyaantayitairo piyaaripironka”.

4

Pedro itsipatakari Juan jaayitakiri jiwariitiki

¹ Iinirotatsi Pedro itsipatakari Juan ikinkithatakaayitziri atziriiti, ari itaiyapaakani Ompiratasorintsitaari, itsipatapaakari ijiwari aamaakowintawori tasorintsipanko, Saduceo-paini. ² Ikisaiyatyaani, tima Pedro itsipatakari Juan jiyotaatziiri atziripaini, ikantayitziri: “Imapiro jañaayitai kamawitachari, iriitaki Jesús oñaagantapaintzirori”. ³ Joirikaitapaakiri, jomontyaakaantakiri irojatzi oñaatamanai, tima aritaki tsiniriityaaki. ⁴ Iro kantacha oyyiki ikaatzi kimayitawakirori kinkitharintsi, ikimisantayitanaki. Jiroka ikaatzi tzimanaintsiri kimisantzinkariiti, ikaataiyini 5000 shirampariiti.

⁵ Okanta oñaatamanai, japatotaiyakani Jerusalén-ki maawoni ijiwariti Judá-mirinkaiti, Antaripiroriiti, Yotzinkariiti. ⁶ Ari isaikakiri iijatzi Anás Ompiratasorintsipirori, Caifás, Juan, Alejandro, iijatzi ijyininkamirinkaiti Ompiratasorintsipiroriiti. ⁷ Ikaimakaantakiri jamaitiri Pedro itsipatakari Juan. Josatikaitawakiri niyanki japatotaiyakani, josampitakiri: “¿Litakama shintsitakaimiri pimatantawori jiroka? ¿Litaka pipairyaakiri?” ⁸ Jakanaki Pedro, ñaapiro ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, ikantanaki: “Pinkathariiti, Antaripiroriiti. ⁹ ¿Iriima piñaantsikowintanari mansiyari noshinchagairi? ¿Pikowatziiima piyotaiyini tsika ikanta ishintsitantaari? ¹⁰ Ari nonkaman-taiyakimironi, jiyotantyaari maawoni Israel-mirinkaiti. Jirika shirampari atsipataiyakarini jaka, iri Jesucristo oshinchaakiriri, jiiitaitziri Nazaret-jatzi. Iriitaki nopairyaakiri, irijatzi pipaikkotakaantakiri iirokaiti. Iro kantzimaitacha jañaakagairi Pawa. ¹¹ Jirika Jesús iri oyyakawori mapi piman-intakiri iirokaiti, pikimitakowaitakari witsikirori pankotsi. Iro kantacha jowatzikaitairi pankotsinampiki ikimitaawo iroorikami tzinkamitsi.* ¹² Tii itzimi pashini kimityaarini Jesús jowawisaakotantzi. Tikaatsi ampairyagai jaka isaawiki kipatsi, apaniironi ikantakaawo Jesús”.

¹³ Iyokitzi jowaitanakiri Pedro, iijatzi Juan, ikantaiyanakini piyowintakariri: “Piñiiri jirika, tii jiyotaapirowiitari, iro kantzimaitacha pinkathañaaani jowayiiitzi. ¿Iriima yotaakiriri Jesús itsipatakari pairani?”

¹⁴ Irojatzi itsipatakari Pedro, Juan jirika atziri joshinchagairi. Tii otzimi oitya inkantakotanakiriri. ¹⁵ Ipoña jomishitowakaantairi japatotaiyani, ari isaikaiyanakini irirori jiñaanatawakaiyani. ¹⁶ Ikantzi:

* **4:11** Paminiro Mt. 21.42; Ef. 2.20; 1 P. 2.6-8.

“¿Tsikama ankantirika jirikaiti shirampari? maawoni Jerusalén-jatzi jiyotaiyakini itasonkawintantaki. Iiro amatairo amanakotiri. ¹⁷ Thami asaryiimatashityaari, ari onkantya iiro jiyaatakaantawo inkinkithatakotiri Jesucristo, impairyaaipiintairi”. ¹⁸ Ipoña ikaimairi iijatzi. Ikantaiyakirini: “Aritapaaki pikinkithatakotakiri Jesús, iiro papiitairo pinkinkithatakotairi, pimpairyaayitairi”. ¹⁹ Iro kantacha jakanakiri Pedro ipoña Juan, ikantanakiri: “¿Kamiithatatsima nompiyathatyaari Pawa, nonkimisantantimiri iirokaiti? Incha pinkantina. ²⁰ Iiro okantzi nowajyaantairo nonkinkithatakoyitiro noñaajaantakiri, nokimajaantakiri iijatzi”. ²¹ Ikanta jasaryiimawaitakari jiwariiti, ipakagairi. Tima maawoni atziriiti ithaamintanakari Pawa jiñaayitakiro awisayitaintsiri, tii ontzimatyii oitya jowasankitaawintiriri. ²² Jirika shirampari joshinchaakiri, anaaniintanakiro 40 tzimatsiri josarintsiti.

Jamanaiyani kimisantanzinkariiti jawintaashiripirotantyaari iiro ithaawan-taiyani

²³ Ikanta Pedro ipoña Juan, aritaki ipakagaitairi, jataki japatotaiyani ikaataiyini, ikamantakiri okaatzi ikantakiriri ijiwari Ompiratasorintsitaari ipoña Antaripiroriiti. ²⁴ Aritaki ikimaiyakironi, maawoni jamanamanaataiyanakarini Pawa, ikantziri: “Pinkatharipirorí, iirokatakiri witsikakiro inkiti, kipatsi, inkaari, opoña okaatzi tzimantayitawori. ²⁵ Iirokatakiri kinkithatakaakiri pairani pinampiri David-ni, ikantaki:

¿Iitama ikiñaaniwintaiyirini atziriiti?

¿Iitama ikinkishiriwaitashitantakari?

²⁶ Apatotaiyakani pinkathariwintantatsiri jaka kipatsiki,

Ipiyoyitaka jiwariiti,

Imaamanitantaariri Pinkathari, iijatzi Cristo jiyoshiitakiri.

²⁷ Aritzimaitaka jimatakiro Herodes ipoña Poncio Pilato japatotaiyakani nampitsiki, iijatzi Israel-mirinkaiti ipiyotaiyakani itsipatakari pashinijatzi atziriiti, imaamanitakiri Jesús, pitasorintsiti Pitomi, piyoshiitani.

²⁸ Ari okantaka, jimatakiro jirikaiti okaatzi pikinkishiritakari tsika onkantya. ²⁹ Iroñaaka, Pinkathari, paminiro iiroka jasaryiimatakina, pishinitainawo pompirayitaana iiro nothaawantawaita nonkamantantairo piñaani. ³⁰ Iro pishintsinka poshinchaantyaariri mantsiyayitatsiri. Iro pintasonkawintantyaanari nompairyiiri Tasorintsi Pitomi Jesús”.

³¹ Ikanta ithonkakiro jamanamanaataiyakani, ontziñaanaka janta tsika japatotaiyakani. Shintsi ikantakaanakari Tasorintsinkantsi ikinkithatakotanakiro iñaani Pawa, tikaatsi inthaawantanatya.

maawoni tzimimoyitziriri ari ikaatzi jashitaiyawoni

³² Jyikitanaki kimisantanaatsiri. Apaani okantanaa ikinkishiritanaari. Tii ithañaapithatawakaawo oitarika, ipayitawakaawo kowityiimoyitariri.

³³ Jirikaiti Otyaantapiroriiti iikiro jiyaatatzi ikinkithatakotziro tsika okanta jañaantaari Pinkathari Jesús. Antawoiti inishironkayitairi Pawa maawoni.

³⁴ Tii itzimawaitzi apaani kowityaaniintawaitatsiri, itzimirika tzimatsini iipatsiti, ipanko, ipimantayitziro. Jayiri kiriiki, ³⁵ ipakiri Otyaantapirori, iriitaki antitaariri maawoni jaantayitari apanipaini oita ikowiri. ³⁶ Iro jimatakiro Leví-mirinka jiiitatziri José, Chipre-jatzi jinatzi, iri jiiitakiri Otyaantapiroriiti irirori, Bernabé. Ojyakaawintachari jiroka wairontsi Bernabé: “Itomi oimoshirinkantaniri”. ³⁷ Jirika shirampari tzimatsi iipatsiti, ipoña ipimantakiro. Jaanakiri owinawo iipatsiti, ipapaakiri Otyaantapiroriiti.

5

Ananías itsipatawo Safira

¹ Iro kantacha tzimatsi pashini atziri jiita Ananías, itsipatakawo iina oita Safira, ipimantakiro irirori iipatsiti. ² Jirika shirampari jaapatziyakawo iina, jimanagaantaki owinawo iipatsiti. Jamakiri tzimagaantapaintsiri, ipapaakiri Otyaantapiroriiti. ³ Ikantawakiri Pedro: “Ananías, ¿itama pishini-tantakariri Satanás inthiiyakaimi, iro pikowantari pamatawitiri Tasorintsinkantsi, pimanagaantaki owinawo piipatsiti?” ⁴ “¿Kaarima iiroka ashityaawoni kipatsi? ¿Kaarima iiroka ashityaarini owinawo? ¿litama pikinkishiritantakawori pantiro jiroka? Tii iri atziriiti pamatawiti, aña iri Pawa pikowawitakari pamatawitirimi”. ⁵ Ikanta ikimawaki Ananías, tyaanaki, kamanaki. Antawoiti ithaawaiyanakini ikaatzi kimayitaintsiri. ⁶ Ipoñaanaka mainariiti, iponatapaakiri, jaanakiri, ikitatakiri.

⁷ Tikira osamanitzi, ari otyaapaaki iina Ananías, tii iyotzi iroori oita awisaintsiri.* ⁸ Josampitawakiro Pedro, ikantziro: “Pinkantina, ¿Arima ikaatzi owinawo?” Akanaki iroori: “Jii, ari ikaatzi”. ⁹ Ikantziro Pedro: “¿litama paapatziyawakaantakari pikowi piñaantyaari Itasorinka Pinkathari? Jirika ipiyaiyaani anakiriri piimi ikitatziri, iroñaaka jaitsitanakimi iijatzi iiroka”. ¹⁰ Apathakiro okantanaka Safira tyaanaki ikatziyaka Pedro, kamanaki. Ikanta ityagaiyapaakini mainariiti, jiñaapaatziro kamaki. Jaanakiro, itsipatagairo oimi ikitataka irirori. ¹¹ Ikanta jiñaitakiro awisaintsiri, antawoiti ithaawaiyanakini kimisantzinkariiti, iijatzi ikimitsitakari ikaatzi kimakoyitakirori awisaintsiri.

Ojyiki itasonkawintantayitaki

¹² Iikiro jiyaatakaanakitziro Otyaantapiroriiti japatotapiintaiyanakani janta awisatapishitaki tasorintsipanko jiitaitziro “Jashi Salomón”. Iikiro itasonkawintantanakitzi atziriitiki. ¹³ Ipinkani jowayitanakiri pashiniiti, tii ikowayitanai intsipatanaiyaari. Iro kantzimaitachari tzimataitatsi ojyiki thaamintapirowintanakariri. ¹⁴ Iikiro ipokanakitzi shirampariiti iijatzi tsinaniiti, ojyikitanaki ikaatzi kimisantanaairiri Pinkathari. ¹⁵ Jamakotapaakiri atziri imantsiyariti jomaryaakoyitapaakiri ishitashiki tsika inkinapaaki Pedro. Ikantayitzi: “Inkinapaakirika Pedro jaka, aririka intsimankantanatyaari kapichiini jaampari, aritaki ishintsitai”. ¹⁶ Ari ikimiyitapaakari atziriiti poñaayitainchari nampitsiki saikanampitzirori Jerusalén, jamayitaki ojyiki mantsiyariti iijatzi ojyiki piyarishiritatsiri, joshinchaayitawakiri maawoni.

Ikisaniintaitanakiri Pedro itsipatakari Juan

¹⁷ Ikanta Ompiratasorintsipirori, itsipatakari ikaatzi aapatziyakariri, jirikaiti Saduceo-paini, ikisaniintaiyakani. ¹⁸ Jaakaantakiri Otyaantapiroriiti, jomontyaakaantakiri. ¹⁹ Iro kantacha otsiniriwitanaka, pokaki imaninkariti Pinkathari, ishityaakotairi, jomishitowayitairi, ikantawairi: ²⁰ “Piyaati tasorintsipankoki, pinkinkithatakotainiri atziriiti tsika okantakota owakiraari añaamintotsi”. ²¹ Okanta kapichikitiijyiri, ariitaiyapaakani tasorintsipankoki, jitapaawo ikinkithatakaantapaaki. Tiitya jiyotaiyini Ompiratasorintsipirori, apatotaiyachani itsipayitakari jaapatziyani, iijatzi maawoni jantaripiroriiti Israel-mirinkaiti. Ipoña jotyaaantaki jamayitakiri Otyaantapiroriiti jomontyaawitakari.

²² Ikanta jiyaatashiwitanakari jomontyaani, tii jiñaapairi. Piyapaaka, ²³ ikantapaakiri: “Tii añagairi. Irojatzii okanta noñaawitapaakawo ashita

* 5:7 Kantakotachari jaka “tikira osamanitzi”, iro ikantayititsitari iijatzi “3 horas”.

kamiithaini, irojatzi ikatziyawita aamaakowintariri. Iro kantacha nashitaryaakowitapaakari, tii noñaapairi”.²⁴ Ikanta ikimawaki Ompiratasorintsipirori, ijiwari aamaakowintawori tasorintsipanko, ijiwari Ompiratasorintsitaari, josampitawakagaiyanakani oityaarika awisatsini.²⁵ Ari jariitapaakari kamantapaakiriri: “Jirikaiti pomontyaakaantawitakari iirokaiti, isaikaiyini tasorintsipankoki ikinkithatakaayitziri atziriiti”.²⁶ Irojatzi jiyaatanakari ijiwari aamaakowintaniriiti, jaanaki oiyiki jatziriti, jamairi iijatzi. Iro kantacha tii jakotashiwaitziri. Tima ithaawantatyaari atziriiti intsitokantyaari mapi.

²⁷ Ikanta jariitakaapaakari, jowawisaapaakiri tsika japatotaiyakani jiwariiti. Ikanta Ompiratasorintsipirori josampitawakiri,²⁸ ikantziri: “¿Tima pikimi nokantzi chapinki: ‘Aritapaaki pikinkithatakotakiri Jesús?’ Iikiro piyootaaziiri maawoni Jerusalén-jatzi. Pikantakotakina iijatzi naaka, pikantzi: ‘Iri owamaakaantakiriri Jesús’ ”. ²⁹ Ari jakanaki Pedro itsipatakari pashini Otyaantapirori, ikantanaki: “Iri Pawa nonkimisantapiroti, iiro nokimisantashiwaitari atziri. ³⁰ Tima imapiro powamaakaantakiri iiroka Jesús, pipaikkotakaantakiri. Iro kantacha jañaakagairi Pawa itzima-jaantzi ikimisantakiri pairani acharinini. ³¹ Itzinagairi Pawa, joosaikairi jakopiroriki, itsipataari ipinkathariwintantzi. Iri owawisaakotaini iijatzi. Ikowaki ampiyashiriyitai maawoni aakaiti Israel-mirinkaiti, impiyakotan-tairori akaaripiroshiriwitaka. ³² Naaka ñaakiro okaatzi jantayitakiri Jesús, ontzimatyii nonkinkithatakotiro. Irijatzi Tasorintsinkantsi matakainawoni, tima iriitaki jotyaantakinari Pawa inampishiritantaiyaana naakaiti nokimisantairi”.

³³ Ikanta ikimaiyakini, antawo ikisanaka, ikowanaki intsitokirimi. ³⁴ Iro kantacha ari ikatziyanaka apaani janta, iitachari Gamaliel. Fariseo jinatzi irirori, irijatzi yotaantzirori Ikantakaantaitani. Pinkatha jowiri maawoni atziri. Ikantanaki: “Ajininká, incha omishitowawakiri kapichini jirikaiti”. ³⁵ Ipoña ikantzi: “¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! ontzimatyii pinkinkishiritawatya kamiitha tsikarika pinkantiri jirika shirampariiti. ³⁶ Pinkinkishiritakotiri iitachari Teudas, ikantakaapirowaitaka irirori. Japatotaki pairani 400 atziri. Iro kantzimaitachari itsitokamachiitaitakiri Teudas, ithonka itzimpookayitanaki maawoni tsipawitakariri, ari ipiyakari. ³⁷ Iijatzi okimitaka pairani josankinatakotantari maawoni atziri, itzimawita pashini iitachari Judas, Galilea-jatzi jinatzi. Japatotaki atziri. Iro kantacha itsitokamachiitaitakiri iijatzi irirori. Ipoña itzimpookayitanaki maawoni tsipawitakariri, ari ipiyakari. ³⁸ Pinkimi nonkantimi naaka: Iiro pimaamanitziri jirika, piñaashiminthatawatyaari. Iriirika antashiwaitawori inintakaanikiini, ari impiyashitaiya apaniroini, inkimityaari apitiroiti nokinkithatakotakiri. ³⁹ Iro kantzimaitacha, iriirika Pawa matakaayitziriri okaatzi jantayitziri, iiro pimatzi iirokaiti poitsinampairi. Paamaakowintya pimaamanitzirikari Pawa”.

⁴⁰ Inimotanakiri maawoni kimaintsiri. Ikaimairi iijatzi Otyaantapirori, ipajatakaantakiri, ikantakiri: “Aritapaaki pikinkithatakotziri Jesús”. Irojatzi ipakaantaariri. ⁴¹ Ipoña ishitowaiyanaini Otyaantapirori japatowintaitakari. Thaaminta ikantaiyanakani, ikantaiyini: “Piñaataaitiro ikimitakaantakai aakami iriipirori jowasankitaawintakairi Jesús, apairyiiri”. ⁴² Ari ikantapiintanaatya jiyotaantzi maawoni kitiiyiri, ikinkithatakaantzi tasorintsipankoki, ikantzi: “Cristo jinatzi jirikaranki Jesús”. Ari ikimi-taakirori iijatzi pankotsipainiki.

6

Jiyoyiitaki 7 mitakotantaniri

¹ Ikanta ijyikipirotanaki jiyotaani, ñaawaiyitanaki Grecia-paantiri, ikantzi: “Paminiri jantapiintayitakiri Heber-paantiri, ipapiintayitzirowanawontsi kamatsiri oimi, imanintanakiro kaari ijyininkatayita iriroriiti”. ² Ipoñaashitaka 12 Otyaantapiroriiti, japatotakiri maawoni jiyotaani, ikantakiri: “Tii okantzi nookiro nokinkithatakotanairi Pawa naaka, nompapiintantimiri poyaari. ³ Iyikiiti ontzimatyii pamini jaka akaataiyini, inkaati 7 atziri, iriitaki aminakaantapiintironi jiroka. Pamini kamiithashiritzimotakimiri, yotanitatsiri, inampishiripirotantari Tasorintsinkantsi. ⁴ Ari onkantya naakowintantyaawori naakaiti namanamanaayitya, nonkinkithatakaanti, niyotaantayiti ijatzi”. ⁵ Ikanta maawoni apatotainchari, inimotanakiri okaatzi ikantakiriri. Ari jiyoshiitakiri Esteban, awintaariri kamiitha Pawa, inampishiripirotantakari Tasorintsinkantsi. Jiyoshiitakiri ijatzi Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás Antioquía-jatzi kimitakotaariri Judá-mirinkaiti, tima jirika kaari ijyininka Judá-mirinka pairani. ⁶ Ipoña jaayiitanakiri jirika 7 isaikaki Otyaantapirori, ari jamanamanaatakotawakari, itasonkawintakiri jotzimikapatziitotantakari jako.

⁷ Iikiro iyaatakotanakitzi iñaani Pawa. Iikiro ijyikipirotanakitzi ijatzi jiyotaani janta Jerusalén-ki. Ari jimatsitanakawo ikimisantayitanaki oiyiki Ompiratasorintsitaariiti.

Jaakaantaitakiri Esteban

⁸ Ikanta Esteban oiyiki itasonkawintantayitaki atziriiitiki, tima Pawa nishironkatakiriri, ipakiri ishintsinka. ⁹ Iro kantzimaitacha, tzimayitatsi Judá-mirinka ikaatzi apatotapiintachari jiiitaitziri “Jompirawiitari”. Iriiyitaki poñaayitainchari Cirene-ki, Alejandría-ki, Cilicia-ki, Asia-ki. Jiñaanaminthatakiri Esteban. ¹⁰ Tii ikitsirinkaitziri Esteban, tima imapiro jiyotanitakaakiri Tasorintsinkantsi. ¹¹ Irootaki ikantantakariri ijyininka iwitsikakotiri kaaripirori ñaantsi, inkanti: “Nokimakiri Esteban ithainkimawaitziri Moisés-ni, ari ikimitakiriri Pawa ijatzi”. ¹² Iro owatsimaapirotanakiriri atziriiiti ikisaniintanakiri Esteban, ari ikimitsitanakari Antaripiroriiti, ijatzi Yotzinkariiti. Jaakaantaitakiri, jaayiitanakiri japatotaiyani jiwariiti. ¹³ Ari jamaitapaakiri thiiyakotakariri Esteban, ikantapaaki: “Jirika shirampari oiyiki ithainkakiro tasorintsipanko, ithainkakiro Ikantakaantaitani ijatzi. ¹⁴ Nokimakiri ikantaki: ‘Jirika Jesús jiiitaitziri Nazaret-jatzi impookakiro tasorintsipanko, impoña jowashiñaayitairo amiyitari aakaiti jiyotaayitairi Moisés-ni’ ”. ¹⁵ Ikanta jiwariiti apatotainchari, ikimpoyaanakiri Esteban, jiñaatziiri ipooki ikimitanakari maninkari.

7

Joipiyankiniri ñaantsi Esteban irojatzi itsitokantaitakariri

¹ Ikanta Ompiratasorintsipirori josampitakiri Esteban, ikantziri: “¿Imapiroma ikantakoitzimiri?” ² Ari jakanaki irirori, ikantzi: “¡Iyikiiti! ¡Iwaapatiitarí! Pinkimi nonkantimi. Pairani isaikawitantakari acharini Abraham-ni janta Mesopotamia-ki, joñaagakari owaniinkatachari Pawa, tikiraamintha jiyaatanakiita inampityaawo Harán-ki. ³ Ikantakiri: ‘Pookanairo pinampitsiti, pookanairi piyyininkamirinkaiti, piyaati pashiniki kipatsi noñaayimiri naaka’. ⁴ Ikanta Abraham-ni, jookanairo

inampitsiti iitachari Caldea. Irojatzu ipokantaari inampitaawo Harán-ki. Ikanta ikamai iwaapati, irojatzu jotyaaantakariri Pawa jaka, tsika anampitawo iroñaaka aakapaini. ⁵ Iro kantzimaitacha, tii jashitakaapirotari, tikaachaajaini jashitakaiyaari kapichiini. Ikajyaakaimaitakari impiri paata, aririka inkamaki. Iri ashitaiyaawoni inkaati charinitaiyaarini. Irootaki ikantakiriri okantawitaka Abraham-ni tikiraamintha itzimi jowaiyani. ⁶ Iro kantacha ikantakiri iijatzu: ‘Jiñiuro pinchariniyityaari inampityaawo iipatsitiki pashini atziri. Onkaati 400 osarintsi inkimaatsiwaitya jompirawaitaityaari janta. ⁷ Impoña nowasankitaakiri naaka inkaati ompirawaitaityaarini. Iriima pinchariniyityaari namairi maawoni jaka nampitsiki, ari jantawaitainari naaka’. ⁸ Ipoña ikantakiri Pawa iijatzu pairani Abraham-ni: ‘Ontzimatyii pintomishitaanitya, tima tzimatsi ankajyaakaawakaiyaari’. Jimatakiro pairani Abraham-ni. Iijatzu ikimitaakiriri itomi irirori, iro jimaakotapaakitziiini 8 kitiiyiri, itomishitaanitakiri. Ari ikimitaakiro Isaac itzimaki pairani Jacob-ni. Ari ikimitaakiri iijatzu Jacob-ni 12 itomipaini, achariniyitanakari aakaiti. ⁹ Ikanta jirikaiti, achariniyitaari aakaiti, ikisaniintakiri iririntzi José, ipimantakiri. Ari okanta jariitantakari inampiki Egipto-jatzu. Iro kantacha, ari itsipatapiintakari Pawa, ¹⁰ jowawisaakotairi okaatzi ikimaatsiwaiwitaka. Ipakiri yotanitaantsi, irootaki jaapatziyantakariri iwinkathariti Egipto-jatzu iitachari Faraón. Irojatzu ipinkatharitantakari irirori Egipto-ki, ipinkathawintakiri iyyininkamirinkaiti Faraón. ¹¹ Ipoña ariitaka antawo tajiysi janta. Owanaa ikowityaaniintaiyakini Egipto-jatzu. Ari okimitakari iijatzu inampiki Canaán-jatzu. Tii jiñiuro pairani acharinini oitya jowayitaiyaari. ¹² Ari ikimakiri Jacob iinitatsi owanawontsi Egipto-ki. Jotyaaantakiri itomiiti ramanantakiti.* ¹³ Ikanta japiitakiro jiyaataiyini, ari jiyotairi José iririntzipaini. Ari okanta jiyotantakari Faraón iyyininkamirinkaititari José. ¹⁴ Ipoña José, ikaimakaantairi iwaapati Jacob, iijatzu maawoni iyyininka, ikaatzi 75 atziri jataintsiri Egipto-ki. ¹⁵ Ari okanta jariitantakari Jacob Egipto-ki. Ari ikamairi irirori janta. Ari ikimitakari iijatzu ikaatzi achariniyitanakari. ¹⁶ Ipoñaashitaka jaatonkiyiitanairi Siquem-ki, ikitatairi janta, jamanantakiniriri pairani Abraham-ni itomipaini Hamor. ¹⁷ Okanta imonkaatzimatata okaatzi ikantakiriri pairani Pawa acharini Abraham-ni. Tzimanaki oiyiki iriintsiti ayyininkapaini janta Egipto-ki, ¹⁸ irojatzu itzimantakari pashini pinkathari janta Egipto-ki, kaari yotakotirini José. ¹⁹ Ikanta jirika pinkathari, oiyiki jamatawitakiri ayyininka, jowashironkaawaitakiri. Ishintsiwintakiri jookayitiri iinchaaniki, inkamantyaari, iiro iyyikitanta. ²⁰ Aripaiti itzimakiri Moisés irirori. Iriitaki jirika iintsi kamiithatzimotakiriri Pawa. Ikaatzi mawa kashiri jimanawitakari ipankoki ashitariri. ²¹ Okanta imonkaapaititapaaka jookawintantyaariri inkamimi, oñaakiri irishinto Faraón, aakiri, otzikatakari okimitakaantakiri iriitakimi owaiyani iroori. ²² Ari ikantakari Moisés-ni jiyotantakawori okaatzi jiyotanitari Egipto-jatzu. Ñaapirori shirampari jinaki, iroopiro okantaka jantayitakiri. ²³ Ikanta otzimaki 40 josarintsiti Moisés-ni, ikowaki jariityaari iyyininkapaini, Israel-mirinkaiti. ²⁴ Iro kantacha jiñaapaaki Egipto-jatzu jowasankitairi iyyininka. Ipiyakowintapaakari Moisés iyyininka, itsitokakiri Egipto-jatzu. ²⁵ Jiñaajaantaki Moisés-ni ari inkinkishiritaiyatyaani iyyininkapaini, iriitaki jotyaaantakiri Pawa jookakaawintairi. Iro

* **7:12** Kantakotachari jaka “owanawontsi”, irootaki ikantayitzi iijatzu “trigo”.

kantzimaitacha jirikaiti tii jiyotakotaiyirini. ²⁶ Okanta okitiijyitamanai, jiñaaki jantawakaiyani iyyininka. Ari ikowawitaka Moisés jookakairimi, ikantawitapaakari: ‘Iiro powashironkaawakaiyani pantawakaa, piyyininka powawakaiyani’. ²⁷ Ikanta iyyininka Moisés, jotatsinkawakiri. Ikantziri: ‘¿Litaka kantakimiri iiroka nowinkathariti? ¿Pikowatziima iiroka piyakawintina?’ ²⁸ ¿Pikowatziima pitsitokina pikimitaakiri chapinki Egipto-jatzi?’ ²⁹ Ikimawaki Moisés ikantakiriri iyyininka, shiyanaka. Jataki iipatsitiki Madián-jatzi. Ari isaikakiri nampitsinintsiki, irojatzii itzimantakari apiti itomi.

³⁰ Okanta awisaki okaatzi 40 osarintsi. Janta otzishimashiki, okaakitapai otzishi iitachari Sinaí, ari joñaagakari imaninkariti Pawa, ipaampatakaairo kitochiimaishi. ³¹ Iyokitzi jowanakiro Moisés jiñaakiri. Ikwajaaantzi jaminiro okaakiini, ari ikimakiri Pinkathari jiñaanatziri, ikantziri: ³² ‘Pawa ninatzi naaka, naakataki ipinkathataki picharini, Abraham, Isaac, iijatzi Jacob’. Ari ithaawanakiri Moisés, okawaitanaka, tii ikowi jaminairo. ³³ Ipoña ikantanakiri iijatzi: ‘Pinothopairi pi-zapato-ti, tima pikatziyantatyaawo kipatsi notasorintsi pathatakaakiri. ³⁴ Noñaakiri janta Egipto-ki niyoshiitakiri piyyininkapaini, oyyiki jashironkaawaitaka. Nokimakiri jatikashiriwaitaiyakani. Irootaki nopokantakari nookakaawintairi. Iirokataki notyaanti janta Egipto-ki pantiro’.

³⁵ Tima pairani jimanintawiiitakari Moisés-ni, ikantaitakiri: ‘¿Litaka kantakimiri iiroka nowinkathariti?’ Aña iriitajaantaki jotyaaantakiri Pawa impinkathariwintairi iyyininkapaini, iri ookakaawintairini iijatzi. Iriira matakairini imaninkariti Pawa jiñaakiri ipaampatakaairo kitochiimaishi. ³⁶ Irijatzi Moisés-ni omishitowairiri pairani ajyininkapaini Egipto-ki, oyyiki itasonkawintantzi janta. Ari ikimitaakiro iijatzi inkaariki jiiitaitziri ‘Kityonkaari’, iijatzi okimitaka isaikawaiwitantakari okaatzi 40 osarintsi otzishimashiki. ³⁷ Irijatzi Moisés-ni kantakiriri pairani ajyininkapaini: ‘Ari jotyaaantaki paata Pawa pashini Kamantantaniri, ari jojjakotapaatyaanawo naaka jotyaaantakina. Ajyininka jinatyí’. ³⁸ Irijatzi Moisés-ni apatotakiriri pairani ajyininkapaini janta otzishimashiki, ikinkithawaitakaakiri maninkari otzishiki Sinaí, itsipayitakari ajyininkapaini. Iriitaki ajaantakiro añaakaantaniri ñaantsi, irojatzii jowawisaantakairori aakaiti. ³⁹ Iro kantacha tii ikowi achariniiti inkimisantiri Moisés-ni, oyyiki ipiyathatakari. Iro ikowaiyakini impiyaimi inampiki Egipto-jatzi. ⁴⁰ Iro ikantantakariri Aarón-ni: ‘Iriiuitaka Moisés owawisaakowintanari Egipto-ki. Iro kantacha tii ayotzi iita awijyimotakiriri kaari ipokanta jiyaatzi chapinki otzishiki Sinaí. Piwitsikina nowawanitaiyaari’. ⁴¹ Ari jiwitsikaitakiniri kimiwitaaarini iwankiri vaca. Ikwaiyakini inkimitakaantiri Pawa. Jowamaakiniri ipirapaini joimoshirinkantaaariri iwawani. Aña iriuiitaka witsikakiriri. ⁴² Irootaki, jintainaryaantanakariri Pawa jirikaiti, ishinitanakiri impinkathatairi oorintayitachari inkitiki, tima iriitaki josankinatakotsitakari Kamantantaniriiti, ikantaki:

¡Israel-mirinkaiti! ¿Naakama pipinkathatantaka pipirapaini pitaapiintziri? Tima iro pantapiintakiri okaatzi 40 osarintsi janta otzishimashiki.

⁴³ Aña iri Moloc pipinkathatashitapiintakari, pikinakinatakaapiintakiri ipankojyitaitziri.

Ari pikimitapiintakiri jiwawanitashiitari kimitariri impokiro jiiitaitziri Renfán,

Pipinkathatashiwaitakari piwitsikayitani iirokaiti.

Irootaki noshiniantimiri jaayitimi intaina panaanakiro Babilonia.

⁴⁴ Isaikawaitantakariri pairani achariniiti otzishimashiki, otzimimotziri tasorintsithaanti. Ari jowakoitziro josankinari Moisés-ni. Jiroka tasorintsithaanti, irootajaantakiri jiwitsikakaantakiri Moisés-ni tsika okantajaanta joñaagakiri Pawa. ⁴⁵ Irootakiri jiroka jaajaapiintakiri pairani achariniiti, irojatziri jariitantakariri kipatsiki ontzimi jashitaiyaari. Iro jamayitairi ijiwatan-takariri Josué, joitsinampaantakariri ashiwitawori iipatsiti, ikantakaari Pawa. Ari ikantaitatziro joisokirotakawo tasorintsithaanti, irojatziri itziman-takariri pairani David-ni. ⁴⁶ Ikanta pinkathari David, ojiyiki jaapatziyakari Pawa, ikantakiri irirori: ‘Tima iiroka Pawa ipinkathataki pairani Jacob-ni, pishinitina naaka niwitsikimi pankotsi pisaikantyaari’. ⁴⁷ Iriitzimaitaka Salomón witsikakiniriri tasorintsipanko. ⁴⁸ Iro kantzimaitacha Pawa, Jinok-ijatziri tii inampitantawo pankotsi jiwitsikani atziri. Iro ikinkithatakotakiri Kamantantaniri, ikantakiri:

⁴⁹ Jiroka ikantakiri Pawa:

Irootakiri inkiti nosaikantakariri nopinkathariwintantzi.

Irooma kipatsi nimakoryaakiiminto inatzi.

¿Tsikama onkaatika pankotsi jiwitsikayiitinari?

Iiro nimonkaatawo nimakoryaantyaawo.

⁵⁰ ¿Kaarima naaka witsikayitakiro maawoni tziimayitatsiri?

⁵¹ Iikiro ikantatzi Esteban: ‘Iro kantacha iirokaiti, ari pinkantapiintatya pikisoshiritzi, tii pikimisantanitzi, pikimitakariri pashinijatziri atziri kaari ajiininkayita. Pashi powapiintakiro pipiyathatakariri Tasorintsinkantsi pikimitakoyitaari pichariniiti’. ⁵² ¿Tzimaajaitatsima apaani Kamantantaniri kaari inkimaatsitakaawaitaitya pairani pichariniiti? Jowamaayitakiri ikaatziri kinkithataintsiri, ikantakiri: ‘Aatsikitakiri matzirori itampatzikatzi’. Aritakiri pokakiri iroñaaka matzirori, iriitakiri pipithokashitakariri iirokaiti, pitsitokakiri. ⁵³ Tima iirokaiti yoyiwitawori Ikantakaantaitani okaatziri jiyotaawitakiri maninkari, iro kantacha owanaa pipiyathataka’.

⁵⁴ Ikanta ikimaiyawakini apatotainchari, antawo ikisanakiri Esteban, jatsikaikitashitanakari. ⁵⁵ Iriima Esteban inampishiritantanakari Tasorintsinkantsi, jaminanaki inkitiki, jiñaakiro jowaniinkawo Pawa, jiñaakiri iijatziri Jesús ikatziyaka jakopiroki Pawa. ⁵⁶ Ipoña ikantanakiri: “¡Pamini! Noñaakiro inkiti ashitaryaanaka, noñaakiri Itomi Atziri ikatziyaka jakopiroki Pawa”. ⁵⁷ Ari jojiyipikanakiro ikimpita jirikaiti. Ikaimaiyanakini shintsiini, ishiyashitapaakari Esteban. Joirikapaakiri. ⁵⁸ Jaayiitanakiri othapitapaa nampitsi. Ari jitapaakari itsitokantari mapi, jaatonkoryaiyanakironi iithaari, jookanakiniri mainari iitachari Saulo, ikantanakiri: “Paminawakinawo noithaari, nontsitokawakiriita”. ⁵⁹ Ikanta itsitokaitziri Esteban, jamanamanaatanakari irirori Pawa, ikantziri: “Nowinkathariti Jesús, jatashirinkatakina noñaapaimi”. ⁶⁰ Ari jotzirowanakari, jiñaawaitanaki shintsiini, ikantanakiri: “Nowinkathariti, iiro poipiyiniri jiroka kaaripironkantsi”. Ithonkakiro jiñaawaitakiri jiroka, makoryaanakiri.

8

Ipatzimaminthatziri Saulo kimisantzinkariiti

¹ Ikanta Saulo jaminakotakiri Esteban itsitokaitziri, ikantanakiri irirori: “Ariwí, kamakiri Esteban”. Aripaiti jitaitanakawo ipatzimaminthataitziri

kimisantzinkariiti Jerusalén-ki. Irootaki ishiyantanakari maawoni Judea-ki, ikinanaki iijatzi nampitsiki Samaria. Iiniromaita isaikanaki Otyaantapiroriiti. ² Ikanta pinkathatasorintsitaniri ikitatakiri Esteban, antawoiti jiraakowaitakari. ³ Iriima Saulo ikowanaki irirori japiroterimi kimisantanaasiri. Jiyaatashitapiintakiri ipankoki, jinoshikayitziri shirampari, tsinani, maawoni. Jomontyaakaantayitakiri.

Ikinkithaitziro Kamiithari Ñaantsi nampitsiki Samaria

⁴ Ikanta maawoni shiyaitanainchari, jatayitanaki pashiniki nampitsi. Ikinkithatakoyitakiro Kamiithari Ñaantsi janta. ⁵ Ikanta Felipe, iriitaki shiyainchari iijatzi, ariitaka nampitsiki Samaria. Ikinkithatakotapaakiri Cristo. ⁶ Ari japatotapaaka maawoni atziripaini, jowakimpitatakawo ikinkithatzi Felipe, tima jiñaayitakiro itasonkawintantapaaki iijatzi. ⁷ Joshinchaayitai oiyiki atziri piyarishiritatsiri. Antawo ikaimayitzi piyari ishiyayita. Oiyiki atziri kisopookiwitachari, kaari kamiithawitachani iitzi, joshinchaayitairi maawoni. ⁸ Irootaki ikimoshiritantakari maawoni nampitawori janta nampitsiki.

⁹ Iro kantacha tzimatsi janta iitachari Simón. Jyiripiyaari jinawitaka pairani. Jamatawitaki oiyiki atziri nampitawori Samaria-ki. Owanaa ikantakaapirowaitaka. ¹⁰ Jawintaapiintawitakari atziriiti, jiwariiti, maawoni, ikantayitzi: “Thami ankimisantiri, tima jirika Simón jimatakiro jiñaawiyatari Pawa”. ¹¹ Ikimisantaitziri Simón maawoni ikantayitzi. Oiyiki osarintsi jiyokitziiwintaitakiri jantawiyarinkakiini. ¹² Iro kantacha jariitapaaka Felipe, jiyotaantapaakiro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Jesucristo, kinkithatakotziri iijatzi Pawa impinkathariwintantai. Jowiinkaayitanaka shirampariiti, iijatzi tsinanipaini. ¹³ Ari jimatsitanakawo iijatzi Simón irirori, ikimisantawitanaa, owiinkaawitaka iijatzi. Joyaatyatani jowanakiri Felipe, jiñaakiri itasonkawintantayitzi. Iyokitzi jowakiri.

¹⁴ Ikanta Otyaantapiroriiti saikatsiri Jerusalén-ki, ikimakotakiri Samaria-jatzi ikimisantayitairo iñaani Pawa. Irootaki jotyaaantantakariri Pedro itsipatanakari Juan. ¹⁵ Ikanta jariitaiyakani Samaria-ki, jamanamanaatakotapaakari kimisantzinkariiti, inampishiritantyaariri Tasorintsinkantsi. ¹⁶ Apa ipairyakiri Awinkathariti Jesús jowiinkaayitakiri. Tikiraamintha inampishiritantyaari Tasorintsinkantsi. ¹⁷ Ikanta Pedro itsipatakari Juan, jotzimikapatziiotantakari jako apanipaini. Ari inampishiritantanakari Tasorintsinkantsi. ¹⁸ Jiñaakiri Simón jantakiri Otyaantapirori, jotzimikapatziiotantakari jako atziri, jinampishiritantaari Tasorintsinkantsi, ipinawitanakari irirori Otyaantapirori, ¹⁹ ikantanakiri: “Jirika kiriiki, pimpina naaka pishintsinka, nonkimitantimiri iiroka, nonampishiritakaantyaariri Tasorintsinkantsi nojyininka, notzimikapatziiotantyaari nako”. ²⁰ Ari jakanakiri Pedro, ikantziri: “¡Ari pintsipatawiitaiyaari piiriikiti pimpiyashitaiya! ¿Piñaajaantakima ari pamanantantatyaawo piiriikiti ipashitantari Pawa? ²¹ Iiro pimamachiitziro pinkimitakotyaanawo naaka, jiñaakimi Pawa tii pitampatzikashiritzi. ²² Powajyaantairo piyaaripironka, pinkowakotairi Pawa, añaawakiro aririka impiyakotaimiro pikinkishiriwitakari. ²³ Niyotakimi naaka, oiyiki pikisashiriwaitaka. Ari pikantapiintatya pikaaripiroshiriwaitzi”. ²⁴ Ipoña jakanakiri Simón, ikantanakiri: “Pamanakotaina Pinkathariki, iiro awijyimotantana pikantakinari”.

²⁵ Ikanta Pedro itsipatakari Juan, ithonkakiro ikinkithatakotakiri Pawa. Ipoña ikinayitanaki pashiniki nampitsi okaatzi saikatsiri Samaria-ki, ikinkithatakiro Kamiithari Ñaantsi. Ari ipiyaiyaani Jerusalén-ki.

Felipe ijatzi Etiopía-jatzi

²⁶ Ikanta imaninkariti Pawa, jiñaanatakiri Felipe, ikantziri: “Piyaati nampitsiki iitachari Gaza, pimpampithatanakiro aatsi poñaachari Jerusalén-ki irojatzi janta”. Tima jiroka aatsi irootaki kinachari otzishimashiki.

²⁷ Jataki Felipe. Okanta niyanki aatsi, itonkiyotakari Etiopía-jatzi. Jiwari jinatzi. Iriitaki kimpoyiiri kiriiki janta Etiopía-ki opinkathariwintantzi tsinani iitachari Candace. Ipoñaagaatyaawo irirori Jerusalén-ki ipinkathatziri Pawa.*

²⁸ Iro jiyaatairo irirori inampiki, isaikantakawo ishiyakominto, jiñaanatziro josankinari Kamantantaniri Isaías-ni. ²⁹ Jiñaanashiritanaki Tasorintsinkantsi jirika Felipe, ikantziri: “Piyaati, ponsitotyaari shiyakotainchari”. ³⁰ Ikanta ipokashitapaakiri Felipe, ikimatziiri Etiopía-jatzi jiñaanatziro josankinari Isaías-ni. Ari ikantziri: “¿Pikimathatziro piñaanatzi?” ³¹ Ari ikantzi Etiopía-jatzi: “¿Tsika onkini nonkimathatiro, tii itzimi iitya yotainawoni? Pimpoki iiroka, pintsipatina”. ³² Jiroka Osankinarintsi jiñaanatziro:

Ikimitakaitakiri jaayitzi oijya jowamaitiri.

Ikimitakari oijya tii ikaimawaitzi jamiyitiri,

Ari ikimitakari ijatzi irirori, mairi ikantaka.

³³ Tsinampashiri ikantakaitakari, tii otampatzikatzi okaatzi ikantakaitakiri.

Ari jowamaitakiri, tiimaita itzimi jowaiyanipaini irirori.

³⁴ Ikanta jirika jiwari Etiopía-jatzi, josampitanakiri Felipe: “Pinkantina. ¿Iitaka ikinkithatakotziri Kamantantaniri? ¿Irijatzima kinkithatakotacha? ¿Pashinima ikinkithatakotzi?” ³⁵ Ari jitanakawo Felipe ikinkithatakanakiri josankinari Isaías-ni, ikinkithatakotanakiniri Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Jesús.

³⁶ Okanta osamaniityaaki, ikinimotapaakiro jiñaa, ikantzi Etiopía-jatzi: “Jiroka jiñaa. ¿Iroma okantzi nowiinkaatyaa naaka?” ³⁷ Jakanakiri Felipe, ikantziri: “Pinkimisantapirotanakirika, ari onkantaki”.

Ikantzi Etiopía-jatzi: “Nokimisantzi, iriitaki Jesucristo Itomi Pawa”. ³⁸ Ari jowatziyakaantapaakiro ishiyakominto Etiopía-jatzi. Ayiitanaki apitiroiti, jatanaki jiñaa. Ari jowiinkaatakari. ³⁹ Ikanta itonkaanai jiñaa, jaanairi Felipe Tasorintsinkantsi. Jirika jiwari Etiopía-jatzi, tii jiñaanairi tsika ikinanaki. Iro kantacha jirika atziri kimoshiri ikanta jiyaatai irirori.

⁴⁰ Iriima Felipe jiñaaashitaawo isaikapai Azoto-ki. Ipoña jawisaki pashiniki nampitsi ikamantantziro Kamiithari Ñaantsi, irojatzi jariitantaari Cesarea-ki.

9

Pashinishiritai Saulo (Hch. 22.6-16; 26.12-18)

¹ Ikanta Saulo, tii jowajyaantziro jasaryiimayitari jowamairi jiyotaani Pinkathari. Irootaki jiyaatashitantakariri ijiwari Ompiratasorintsitaniri Judá-mirinka, ² ikantapaakiri: “Posankinatiniri Ompiratasorintsitaari saikatsiri nampitsiki Damasco, pinkantiri: ‘Pishinitiri Saulo jaayitiri tsipatanaariri jiitaitziri “Aatsi”. Intyaayiti japatoyiitapiinta, joojoyitiri shirampari ijatzi

* **8:27** Kantakotachari jaka “Jiwari jinatzi”, totaanikiri inatzi. Tima iro jamitaiyarini pairani ikaatzi saikapankoyitiriri pinkathari, itotaanikiyitzi, onkantya iiro jowaiyantakaantantayita ipankoki pinkathari.

tsinani, jamakiri jaka Jerusalén-ki' ". ³ Iro jariitzimataka nampitsiki Damasco, ari jomapokakiri morikanaintsiri inkitiki, joorintapaaka ikatziyaka Saulo. ⁴ Tyaanaki Saulo. Ikimatzi ñaantsi inkitiki, ikantaitzi: "¡Saulo! ¡Saulo! ¿litama pipatzimaminthatantanari?" ⁵ Jakanaki Saulo, ikantzi: "¿litama iiroka Pinkathari?" Ari ikantaitanakiri: "Naakataki Jesús pipatzimaminthatakiri. Irokataki owasankitaawaitacha apaniroini, okimiwaitakawo pimpaikatyiyaawomi thoyimpithowari". ⁶ Ikanta Saulo, ompitawaitanaka ithaawanaki, ikantanaki: "Pinkathari, iita pikowiri nantairi naaka". Ari ikantanakiri Awinkathariti: "Pinkatziyi, piyaati nampitsiki. Ari inkamantaitimiro oitya pantiri". ⁷ Owanaa ithaawanaki ikaatzi oyaatakiriri Saulo, tima ikimawakiro iijatzi irirori ñaantsi, tii jiñiimaitari ñaawaitatsiri. ⁸ Ipoña ikatziyawitanaa Saulo. Ikowawita jokiryiima, tii okantzi jaminanai. Irootaki ikathatantanaariri itsipayitakari, jaanakiri nampitsiki Damasco. ⁹ Ari isaikakiri janta okaatzi mawa kitiiyyiri, tii okantzi jaminawaitai, tii jowaiya, tii jirai iijatzi imiri.

¹⁰ Okanta janta Damasco-ki, ari isaiki apaani yotaari jiita Ananías. Iriitaki jiñaanatakiri Awinkathariti imishiniki, ikantziri: "¡Ananías!" Ari jakanakiri irirori: "¿litaka, Pinkathari? Jaka nosaiki". ¹¹ Ikantziri: "Piyaati janta aatsiki jiitaitziri 'Tampatzikari'. Ari osaiki ipanko iitachari Judas, posampikowintiri shirampari jiita Saulo, iri poñaachari nampitsiki Tarso. Ari isaikiri irirori jamanamanaata. ¹² Nomishitakaakiri irirori. Jiñakimi pityaashitapaakiri, potzimikapatziitotantakariki pako, irojatzi jaminawaitantanaari". ¹³ Ikanta ikimawaki Ananías, ikantanaki: "Pinkathari, oiyiki nokimi ikinkithatakoitziri jirika shirampari, kowiinka okanta jantayitakiri Jerusalén-ki jowasankitaayitzi pikitishiritakaani". ¹⁴ "Iro ipokantari iroñaaka jaka, tima jotyaaantatziiri ijiwari Ompiratasorintsitaniri jaayitiri pairiyimiri jawintaashiritaimi". ¹⁵ Ikantzi Pinkathari: "Piyaati. Tima jirika shirampari iriitaki niyoshiitakiri naaka inkinkithatakotaina maawoni nampitsiki. Inkinkithatakairi Israel-mirinkaiti iyyininkatari irirori, iijatzi pashinijatzi atziri kaari iyyininkata, iijatzi iwinkathariti. ¹⁶ Ari noñaagakiri iijatzi tsika onkaati inkimaatsiwintina naaka". ¹⁷ Ipoña jiyaataki Ananías pankotsiki isaikakiri Saulo. Tyaapaaki, jotzimikapatziitotantapaakari jako. Ikantziri: "Iyiki, jotyaaantakina Awinkathariti Jesús, oñaagakimiri aatsiki pikinapaaki pairani. Iro jotyaaantantanari pokiryaaantaiyaari, inampishiritantaimiri iijatzi Tasorintsinkantsi". ¹⁸ Ari oparyaanaki jokiki kimiwitariri shimapintaki, aminanai kamiitha. Ipoña ikatziyanaka, jatanaki jowinkaataitiri. ¹⁹ Ari jowawaitanaa, irojatzi ishintsitantaari kamiitha. Kapichi isaikimowaitapaintziri kimisantzinkariiti nampitawori Damasco-ki.

Ikinkithatzi Saulo Damasco-ki

²⁰ Ari jitanakawo Saulo ikinkithatakaantanaki japatotapiintayita Judá-mirinkaiti, ikantzi: "Iriitaki Itomi Pawa iitachari Jesús". ²¹ Iyokitzi jowanakiri ikaatzi kimiriri, ikantawakaa: "¿Tiima iriitaki jirika kisaniiintziriri Jerusalén-ki ikaatzi pairiyiriri Jesús? ¿Tiima irijatzi pokaintsiri jayiri kimisantzinkari ijiwariki Ompiratasorintsitaari?" ²² Iro kantacha Saulo iikiro ishintsitatzi ikinkithatakaantzi tikaatsi inthaawantanatya. Tii jiyotzi iita inkantayitiri Judá-mirinkaiti nampitawori Damasco-ki, ikimiri Saulo ikantzi: "Jirikaranki Jesús Cristo jinatzi".

Saulo ishiyapithatari Judá-mirinkaiti

²³ Okanta awisanaki oiyiki kitiiyyiri, ikantawakaanaka Judá-mirinkaiti: "Thami antsitokiri Saulo". ²⁴ Tima kitiiyyiriki iijatzi tsiniripaiti joyaawintakariki ishitowapiintaitzi inampiki, inkini intsitokiri. Iro kantacha Saulo

jiyotaki ikowaitatzi jowamaitiri. ²⁵ Ikanta kimisantzinkariiti, jotitakiri antawoki kantziri, jowayiitakotairi tsiniripaiti jikokiroki jotantotaitziro nampitsi. Ari okanta ishiyantakari Saulo.

Ariitaa Saulo Jerusalén-ki

²⁶ Ikanta jariitaa Saulo Jerusalén-ki, ikowawitaka intsipatapaiyaarimi jiyotaani Pinkathari. Iro kantacha owanaa ithaawantakari, jiñaajaantzi tii ikimisantapirotai irirori. ²⁷ Iro kantacha tzimatsi kimisantzinkari iitachari Bernabé, jaapatziyanakari Saulo, jataki joñaagantairi ipiyota Otyaantapirori. Ikantapaakiri: “Jirika Saulo jiñagairi Awinkathariti janta aatsiki jatachari Damasco-ki, ikinkithawaitakaakiri. Ari jitanaawori Saulo janta nampitsiki Damasco ikinkithatakotanairi Jesús. Tikaatsi inthaawantanatya”. ²⁸ Ari okantari isaikantapaari Saulo Jerusalén-ki, itsipayitapaari Otyaantapirori. ²⁹ Ikinkithatakotakiro iwairo Pinkathari Jesús, tikaatsi inthaawantya. Ikinkithatakaayitziri Judá-mirinkaiti Grecia-paantiri. Iro kantacha ikowaki intsitokiri jirikapaini. ³⁰ Ikanta jiyotaiyakini kimisantzinkariiti, jaanakiri Saulo janta Cesarea-ki. Jotyaantairi Tarso-ki.

³¹ Ikanta kimisantzinkariiti, nampiyitawori Judea-ki, Galilea-ki, Samaria-ki, kamiitha ikanta isaikawaitaiyini, iikiro jantakishiripirotanakitzi, pinkatha jowapiintanakiri Pinkathari, jaamaakowintari Tasorintsinkantsi. Iikiro jiyaatatzi ijyikipirotanaki.

Joshinchagaitairi Eneas

³² Ikanta jariitantayitaka Pedro nampitsiitiki, irojatzu jariitantaka Lida-ki inampiyitawo oitishiritaari. ³³ Ari jiñaapaakiri iitachari Eneas, kisopookiri jinatzu, tzimakotaki 8 osarintsi jomaryaawaitaka. ³⁴ Jiñaanatapaakiri, ikantziri: “¡Eneas, joshinchagaimi Jesucristo. Pinkatziyi, paanairo pomaryaaminto!” Ari ikatziyanakari Eneas. ³⁵ Ikaatzi nampitawori Lida-ki iijatzu Sarón-ki, jiñaayitairi ikatziyawaita Eneas, iro ikimisantantanakariri Awinkathariti.

Añaantaari Dorcas

³⁶ Okanta nampitsiki Jope, tzimatsi apaani yotaawo oita Tabita, jiñaaniki Grecia-paantiri jiiitaitziro “Dorcas”. Jiroka tsinani itakotantapiintaka, on-ishironkatantapiintaki iijatzu. ³⁷ Okanta apaani kitiiyiri, omantsiyataki Dorcas, kamaki. Jaayiitakiro, ikaawoshiitakiro, jomaryaitapaintziro jinoki opankoki. ³⁸ Okanta janta Jope-ki tii intainapirotzi osaiki nampitsi Lida, tsika jariitaka Pedro. Ikanta ikimaiyakini yotaariiti ari isaikiri Pedro janta, jotyaantaki apiti shirampari inkamantiri, inkantiri: “Pimpokanaki thaankipiroini Jope-ki”. ³⁹ Jatanaki Pedro. Ikanta jariitapaaka janta, jaayiitanakiri jinoki tsika jomaryaitakiro. Opiyowintapaakari maawoni kamatsiri oimi, iragaiyapaakani, oñaagapaakiri kithaarintsi oshirikapiintani Dorcas. ⁴⁰ Ipoña Pedro jomishitowakiro maawoni, ari jotzirowanaka, amanamanaatanaka. Ipoña ipithokashitanaawo kaminkawo, ikantzi: “¡Tabita, pintzinai!” Ari okiryanaai iroori, oñaatziiri Pedro, isaikaki. ⁴¹ Iri thawakotanaintsiri Pedro, jowatziyakiro. Ipoña ikaimayitakiro kamayitatsiri oimi iijatzu ikaatzi oitishiritaari, jiñaayitakiro añagai. ⁴² Ikanta ikimaitakiro nampitsiki Jope, oiyiki kimisantanakiriri Pinkathari. ⁴³ Oiyiki kitiiyiri isaikawaitanaki Pedro nampitsiki, iri isaikimotaki shirampari iitachari Simón “Mishinantsipakori”.

1 Tzimatsi Cesarea-ki shirampari iitachari Cornelio, iriitaki ijiwariti owayiriiti Roma-jatzi jiiitaziri “Italia-jatziiti”. 2 Jirika shirampari pinkathatorintsiwaitaniri jinatzi, ari ikaatziri iyyininkamirinkaiti ipinkathatziri Pawa. Ipapiintziri ashironkainkari oyyiki iiriikiti okantawitaka tii iyyininkatari. Jamanamanaatapiintakari Pawa irirori. 3 Okanta apaani kitiiyyiri, itainkanaki ooryaatsiri, ari jomapokakiri imaninkariti Pawa ityaashitapaakiri isaikaki, jiñaawakiri koñaawoini, ikantapaakiri: “¡Cornelio!”* 4 Iyokitzi ikantanaka Cornelio, ithaawankakiini josampitanakiri, ikantziri: “¿Pinkathari, iitama pikowakotanari?” Ikantanakiri maninkari: “Ikimakimiro Pawa pamanamanaatani, jiñaakimi pinishironkatantapiintaki. 5 Potyaanti pompiratani nampitsiki Jope jamantyaariri Simón, jiiitaziri iijatzi Pedro. 6 Ari jimayimotziri iyyamitzi jiiitaziri Simón, ‘Mishinantsipakori’ saikathapiyaatziirori inkaari. Iri kamantimini oita pantairi”. 7 Ikanta ishitowanai maninkari, ikaimaki Cornelio apiti jotzikatani. Ikaimaki iijatzi jowayiriti, jawintaari irirori, pinkathatorintsiwaitaniri jinayitatzi jirikaiti. 8 Ikamantakiri okaatzi ikantaitakiriri. Jotyaantakiri Jope-ki.

9 Okanta okitiiyyitamanai, jiiwiyaaka tampatzika ooryaatsiri, irootaintsi jariitzimataiyaani Jope-ki jotyaantakiri. Ari jatiitanaki irirori Pedro jamanamanaatya jinoki pankotsipankaki. 10 Ikimaminthatakiro itajyi, ikowaki joya, iro kantacha owakiraa jonkotsiyiitzi joyaari, ari jiñaawiyatakari. 11 Jiñaakiro ashitaryaana inkiti, jowayiiitakiro kimiwitawori antawo manthakintsimaanka, ithatoyiitakiro opatziki. 12 Okanta janta manthakintsimaankaki tzimatsi oyyiki kantashiwaitachari piratsi, ikaatzi konthayitatsiri kipatsiki, iijatzi tsimiripaini. 13 Ikimatzi ñaanatakiriri, ikantaitziri: “Pedro, pintzinai, powamairi jirikapaini, poyaari”. 14 Ari jakanaki Pedro: “Iiro Pinkathari. Tii nowapiintari naaka jirikapaini ipinkaitziri”. 15 Japiitaitanakiri Pedro jiñaanaitziri, ikantaitziri: “Tima jirikapaini ishinitaantziri Pawa, iiro piitashiwaitari iiroka ‘ipinkaitziri’ ”. 16 Mawajatzi apiitaka jiroka. Ipoñaashitaka jaayiiitanairo manthakintsimaanka inkitiki.

17 Antawo okantzimoshiriwaitanakari Pedro, ikinkishiriwaita oita oyyakaawintachari okaatzi jiñaakiri. Ari jariitayapaakani jotyaantani Cornelio, josampikowintapaakiro ipanko Simón. 18 Jariitapaakawo pankotsi, ikaimaiyapaakini shintsiini josampitantapaaki, ikantzi: “¿Ari jimayiri jaka Simón, jiiitaziri iijatzi Pedro?” 19 Ikinkishiritakominthaitziro Pedro jiñaakiri, jiñaanashiritakiri Tasorintsinkantsi, ikantziri: “Pamini, ariitapaaka mawa shirampari aminaminatzimiri. 20 Pinkatziyi, payiiti. Iiro pikisoshiriwaitzi, pintsipatyaari, tima naakataki otyaantakiriri”. 21 Ari jayiiitapaaki Pedro, ikantapaakiri shirampariiti: “Naakataki paminaminatzi. ¿Iita pipokantari?” 22 Ikantaiyanakini irirori: “Nopoki jotyaantana Cornelio, ijiwari owayiriiti. Tampatzikashiriri jinatzi, pinkathatorintsiwaitaniri jinatzi, iri jaapatziyapiintari piyyininkapaini Judá-mirinka. Tima chapinki ipokashitakiri imaninkariti Pawa, ikantakiri: ‘Pinkaimakaantiri Pedro, impokantyaari pipankoki, ari pinkimiro inkamantimiri’ ”. 23 Ikanta Pedro ityaakaanakiri pankotsiki, ari jimagaiyapaakini. Okanta okitiiyyitamanai, jataki Pedro joyaatanakiri pokashitakiriri, ari itsipatanakari iijatzi Jopejatzi, “iyikiiti” jinatzi.

24 Okanta pashini kitiiyyiri ariitayakani Cesarea-ki. Ari joyaawintakari Cornelio itsipayitakari iyyininkamirinkaiti, iijatzi jaapatziyaminthatani

* 10:3 Kantakotachari jaka “tainkanaki ooryaatsiri”, irootaki ikantaitziri pairani “ooryaatsiri 9”.

ikaimayitakiri irirori. ²⁵ Jariitapaaka Pedro pankotsiki, ishitowashitanakiri Cornelio, jotzirowashitawakari, impinkathatawakirimi. ²⁶ Iro kantacha Pedro jowatziyakiri, ikantziri: “Pinkatziyi, atziri ninatzi iijatzi naaka, ari nokimitzimi iiroka”. ²⁷ Ikanta jiñaanatziri Cornelio, ityaakaapaakiri, jiñaapaakitzi oyyiki atziri apatotainchari. ²⁸ Ikantanaki Pedro: “Piyotaiyini iiroka, naakaiti Judá-mirinkaiti tii ishinitaitana nontsipatimi iirokaiti kaari nojyininkata, tii okantaajaitzi nontyaapankotimi. Iro kantacha owakiraini jiyotaakina Pawa, tii okantzi nonkantayitimi: ‘Nowinkani pinatzi’. ²⁹ Irootaki kaari nojyinkaantanaka nopokanaki pikaimakaantakina. Iroñaaka nokowi niyoti iita pikaimakaantantanari”.

³⁰ Ikantanaki Cornelio: “Chapinki, aritaki tzimaki 4 kitiiyyiri, ari ikaatajaantaki iroñaaka ooryaatsiri, ithatanaka. Nosaiki naaka jaka nopankoki notziwintawaita, namanamanaata otsiniriityaaki, ari ikoñaatzimotakina shirampari, shipakiryaa okantapaaka iithaari.† ³¹ Ikantapaakina: ‘Cornelio, ikimakimi Pawa pamanamanaatari, ikinkishiritakiro pinishironkatantapi-intaki. ³² Potyaanti nampitsiki Jope amirini Simón, jiiitaitziri iijatzi Pedro. Ari jimayimotziri iyyamitzi jiiitaitziri Simón, mishinantsipakori nampitawori inkaarithapiyaaki’. ³³ Ari notyaantakiri thaankipiroitiini ñaakitimini, pimatakiro pipokanaki thaankipiroitiini. Jirika ipiyotakina Pawa. Incha pinkantinawo ikantakimiri Awinkathariti”.

³⁴ Ikantanaki Pedro: “Ari niyotziri iroñaaka imapirotatya Pawa tii jimanintanitziri atziriiti, ³⁵ jaapatziyayitari pinkathatanairiri, tampatzikashiritatsiri, okantawitaka tsikarika inampiyitawo, kaari nojyininkawita. ³⁶ Tima jiroka Ñaantsi kinkithatakotziriri Jesucristo, jatakotaintsiri nojyininkaki Israel-mirinkaiti, iriitaki Pawa kantakaawori nokinkithatakotantaariri. Iriitaki pinkathariwintaini maawoni, iriitaki saikakaayitaini iijatzi kamiitha. ³⁷ Piyotaiyini iirokaiti okaatzi awisaintsiri noipatsitiki. Tima pikimakow-intakiro ikinkithatakotakiri pairani Juan-ni okantakota owiinkaataantsi. Irojatziri ipoñaantanakari Galilea-ki, ³⁸ jiñaitakiri Jesús Nazaret-jatzi. Iri Pawa ipakiri ishintsinka iijatzi Itasorinka. Ikinayitanaki irirori inishironkatantayitzi, jowawisaakoyitaki oyyiki piyarishiritatsiri. Iro jimatantakawori jiroka tima Pawa tsipatakariri. ³⁹ Naakayitaki ñaayitajaantakiri maawoni jantayitakiri Jesús janta Judea-ki ipoña Jerusalén-ki. Ipoñaashitaka jowamaitakiri, ipaikakoitakiri. ⁴⁰ Iro kantacha imonkaataka mawa kitiiyyiri jañaakagairi Pawa, ikantakaakawo irirori noñaayitairi naakaiti. ⁴¹ Tii joñaagapanaatari maawoni atziri, apa naakaiti, jiyoshiitakiri pairani Pawa jiñaayitairi. Aritaki jañagai, notsipatawaari nowaiyani iijatzi nirawaitaiyini. ⁴² Iriitaki otyaantayakinarini nonkamantayitairi atziriiti, nonkantairi: ‘Iri Jesús jowakiri Pawa jiyakawintairi maawoni añaayitatsiri, ikaatzi kamayitaintsiri iijatzi’. ⁴³ Irijatzi Jesús ikinkithatakotsitakari pairani Kamantantaniriiti, ikantaki: ‘Inkaati kimisantairini jirika impairyayitairi, aritaki impiyakotainiri iyaaripironka’ ”.

⁴⁴ Jiñaawaiminthaitzi Pedro, ari inampishiritantapaakari Tasorintsinkantsi maawoni kimisantakiriri ikinkithatzi. ⁴⁵ Iyokitzi jowanakiri ikaatzi oyaatakiriri Pedro, jiñaakiro inampishiriyitantapaakari Tasorintsinkantsi kaari iyyininkata, okimiwaitakawo isakopiroitatyinirimi,‡ ⁴⁶ ikimaiyakirini jiñaawaitantanakawo pashiniyitatsiri ñaantsi, ithaamintanakari Pawa. ⁴⁷ Ikantanaki Pedro: “¿Kantatsima ompitapithatyaari jowiinkayitya jirikaiti

† **10:30** Kantakotachari jaka “ithatanaka”, irootaki ikantayitzi pairani “ooryaatsiri 9”. ‡ **10:45** Jirikaiti “oyaatakiriri Pedro”, irijatzi jiiitaitzitari “Totamishitaaniri”.

atziri, kimiyitanakairi aakaiti inampishiritantyaari Tasorintsinkantsi?”
 48 Ari jotyaaantaki jowiinkaayitiri jirikaiti impairyaitiri Jesucristo. Ipoñaashitaka jirikaiti ikantanakiri Pedro: “Pisaikimowaitanakina”.

11

Ikamantapairiri Pedro kimisantzinkariiti Jerusalén-ki

1 Ipoña ikimaiyakini pashini Otyaantapiroriiti iijatzi iyikiiti nampitawori Judea-ki, ikantaitzi: “Ikimayitairo Iñaani Pawa kaari ayyininkata, ikimisan-tayitai irirori”. 2 Iro jariiwitaa Pedro Jerusalén-ki, jiñaanaminthatawairi Judá-mirinka kimisantayitaatsiri.* 3 Ikantawairi: “¿Litama pariitantariri kaari ayyininkata, patyooyitakiri iijatzi?”† 4 Ari ikamantanakiri Pedro tsika okanta opoñaantakari. Ikantanakiri: 5 “Nosaiki naaka nampitsiki Jope, namana-manamainthata, ari noñaawiyatakari. Noñaaki kimitawitakawori antawoiti manthakintsimaanka, ithatoyiitakiro opatziki, jowayiitakoitakiro okina-paakiro inkitiki irojatziki tsika nosaikaki naaka. 6 Ari naminapirotanakiro, noñaaki oyyiki katsimari piratsi, noñaaki ikaatzi kamathayitatsiri kipat-siki, ipoña tsimiripaini. 7 Ipoña nokimaki ñaanatakinari, ikantana: ‘Pe-dro, pinkatziyi, powamairi jirikapaini, poyaari’. 8 Ari nakanaki: ‘Iiro Pinkathari, tima tii namonkomachiitzi naaka jirikapaini ipinkaitziri’. 9 Japiitaitanakina jiñaanaitana, ikantaitzi: ‘Tima jirikapaini ishinitaantziri Pawa, iiro piitashiwaitari “Ipinkaitziri”.’ 10 Mawajatziki apiitaka jiroka. Ipoña jaayitanairo inkitiki okaatzi noñaakiri. 11 Ari jariitaiyapaakani mawa shirampari aminaminatanari, jotyaaantaitakiri ipoñaakawo Cesarea-ki. 12 Jiñaanashiritanakina Tasorintsinkantsi, ikantakina: ‘Poyaatanakiri jirikaiti, iiro pikisoshiriwaitanaki’. Irootaki nimatakiri. Jirika 6 iyiki-iti notsipatanakari. Iri notsipatakari notyaapankotakiri shirampari kaari ayyininkata. 13 Ikamantawakina, ikantana: ‘Chapinki, noñaaki maninkari ikatziyapaaka jaka nopankoki, ikantakina: “Potyaanti jatatsini nampit-siki Jope onkantya jamantyaariri Simón, jiitaitziri iijatzi Pedro. 14 Iriitaki kamantimironi tsika pinkantya pawisakoshiritantaiyaari, pintsipataiyaari maawoni pijyininkamirinkaiti”.’ 15 Ikanta nokinkithawaitakaapaakiri, ari omapokashitakinari inampishiritantapaakari Tasorintsinkantsi iriroriiti, iroowaitaki inampishiritantakairi aakaiti owakiraini. 16 Ari nokinkishiri-tanakiro ikantakiri pairani Awinkathariti: ‘Imapiro Juan jowiinkaantantawo jiña, iro kantacha ari piñaayitakiro iirokaiti inampishiritantaimi Tasor-intsinkantsi kimiwaitakimi jowiinkaantantatyimirimimi’. 17 Iriitajaantaki Pawa nishironkatakiriri iijatzi iriroriiti ikimitaayitai aakaiti akimisan-tairi Pinkathari Jesucristo. ¿Litama nonkowantyaari naaka nomaamanitiri Pawa?” 18 Ikanta ikimaiyawakini iyikiiti nampitawori Jerusalén-ki, tikaatsi inkantaiyanakini. Ithaamintaiyanakarini Pawa, ikantaiyanakini: “¡Ari okantari! ¡Inishironkatakiri Pawa kaari ayyininkata! ¡Kantatsi jowajyaantairo iyaaripironka, onkantya jañaashiritantaiyaari!”

Kimisantaatsiri Antioquía-ki

19 Aritaki jowamaitakiri Esteban, jitaitantanakawori ipatzimaminthaitziri kimisantzinkariiti. Iro ipoñaantanakari ishiyayitanaka kimisantzinkari-iti Fenicia-ki, Chipre-ki, Antioquía-ki. Ari ikinkithatakaayitakiri Judá-mirinkaiti tsika okantakota Kamiithari Ñaantsi, tiimaita ikinkithatakairi kaari

* 11:2 Kantakotachari jaka “Judá-mirinka”, irijatzi jiitaitzitari “Totamishitaaniri”. † 11:3 Kantako-tachari jaka “kaari ayyininkata”, irijatziita jiitaitziri “kaari totamishitaaniri”.

ijyininkata. ²⁰ Iro kantzimaitachari, ari jariitaiyakani Antioquía-ki, kimisantaatsiri poñaachari Chipre-ki ipoña Cirene-ki. Ikinkithatakaapaakiri iijatzi kaari ijyininkata, ikinkithatakotakiniri Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Jesús, Awinkathariti. ²¹ Okantakaapirowaitakari ishintsinka Awinkathariti jirikaiti, jowajyaantakaakiri pashinijatzi atziri jamitashiwaiwitakari. Ojyiki kimisantanaairiri Awinkathariti. ²² Ikanta kimisantanaatsiri Jerusalén-ki, ikimakotakiri, jotyaantakiri Bernabé Antioquía-ki. ²³ Ikanta jariitaka Bernabé, jiñaapaakiri tsika ikanta Pawa jinishironkatairi jirikaiti, antawoiti ikimoshiritapaaki. Ikaminaapaakiri maawoni joisokiroshiritantyaariri Awinkathariti. ²⁴ Tima jirika Bernabé nishironkataniri jinatzi, jawintaashiriprotari Awinkathariti, inampishiriprowaitantari Tasorintsinkantsi. Irootaki ijyikirotantanakari kimisantanaairiri Awinkathariti. ²⁵ Ipoña Bernabé, jataki Tarso-ki jiñiiri Saulo. ²⁶ Ikanta jiñaapairi, jamairi Antioquía-ki. Ari isaikimowaitakiri jiyotaaniiti apaani osarintsi, jiyotaayitaki ojyiki atziri. Ari jitanakawo Antioquía-ki jiitaitziri “Cristo-wiriiti”.

²⁷ Okanta apaani kitiiyjiri, jariitaiyakani Antioquía-ki kamantantaniriiti ipoñaanakawo Jerusalén-ki. ²⁸ Ipoñaashitaka, apaani kamantantaniri iitachari Agabo, ikatziyanaka japatotaiyani, ikantanaki: “Ari jiñaitaki antawoiti tajyitsi maawoni nampitsiki”. Iri Tasorintsinkantsi ñaanashiritakiriri jiyotantakawori. Irootaki monkaatainchari ipinkathariwintantari Claudio. ²⁹ Irootaki ikinkishiritantaiyakarini Antioquía-jatzi inishironkatyaari Judea-jatzi jotyaantiniri iyikiiti ikaatzi jinintakairiri. ³⁰ Iro jimataiyakirini, jowaitakiri Bernabé itsipatakari Saulo iri aminakaantironi. Jotyaantakiniri antaripiroriiti janta Judea-ki.

12

Jowamaitantakariri Jacobo, ipoña jomontyaitakiri Pedro

¹ Ikanta pinkathari Herodes ipatzimaminthatakiri kimisantzinkari. ² Ikantakaantaki inthatzinkaitiri Jacobo, iririntzi Juan. ³ Ikanta jiñaakiro Herodes iwitsikimotakari kamiitha Judá-mirinkaiti, joirikakaantakiri iijatzi Pedro. Ari awisayitakiri jiroka joimoshirinkayiita jowantapiintaitawori tantaponka. ⁴ Ari joirikakaantakiri Pedro, jomontyaakaantakiri. Jowayitaki ikaatzi 16 owayiriiti aamaakowintyaarini. Ikinkishiriwitaka Herodes joñaagantirimi atziriitiki jaminakotirimi ikinakaashitakari, onkaatakirika joimoshirinkaitawo kitiiyjiri Anankoryaantsi. ⁵ Jomontyaaminthaitziri Pedro, amanamanaataiyachani kimisantzinkariiti japatowintakari Pawa.

Jomishitowaitairi Pedro

⁶ Okanta imonkaatzimatapaaka jaantyaariri Herodes jirika Pedro joñaagantiri atziriitiki. Jimayi Pedro tsiniripaiti josatikakiri apiti owayiri, joojoitantakari apiti ashirotha. Saikayitatsi pashini owayiriiti ityaapiintaitzi jaamaakowintari. ⁷ Ari jomapokashitakari ipokaki imaninkariti Awinkathariti, ikitainkatakotapaakiri. Jotsinkamirikitapaakiri Pedro, jowakiryaakiri, ikantziri: “¡Pinkatziyi!” Oparyaashiwaitanaka ashirotha joojoitantakariri jakoki. ⁸ Japiitakiri maninkari, ikantziri: “Pinkithaatya, pi-zapato-tya”. Ari ikantakiro Pedro. Iikiro ikantatzi maninkari: “Pintyaantyaawo pipiwiryaaakominto, poyaatina”. ⁹ Shitowanaki Pedro joyaatanakiri maninkari. Tii jiyotzi imapirorika okaatzi jantziri maninkari. Okimitzimowaitakari jiñaawiyatatyaaarimi. ¹⁰ Ikanta jawisanaki apaani aamaakowintariri, jawisanakiri pashini. Iro ishutowimati, jariitapaakawo ashivotatsiri ashitakowontsi, ishiryaaashiwaitanaka

apaniironi. Shitowaiyanakini. Ikanta janiitaki, iro itaponiintanakityaami, ari jookanairi maninkari apaniironi. ¹¹ Ari ikinkishiritanaka Pedro, ikantanaki: “Ari niyotzi imapirotatya jotyaaantakiri Pinkathari imaninkariti, jowawisaakowintaana Herodes-ki, jowawisaakowintaana tsika inkantawaitinami Judá-mirinkaiti”.

¹² Ikanta jiyotanakiro Pedro jiroka, jatanaki opankoki María, inaanati Juan, jiiitaziri iijatzi Marcos, tsika japatotaita jamanamanaataita. ¹³ Kaimapaaki ityaapiintaitzi. Okanta mainawo iitachari Rode, jatanaki aminiri iitakarika. ¹⁴ Ari iyopaantitawairi Pedro jinatzi, antawoiti okimoshiritanaki, tii ashitaryaananakini intyaantapaatyaari, opiyitsitanaka inthomainta okamantantzi, okantapaaki: “Pedro jinatzi kaimatsiri”. ¹⁵ Ari ikantaitawakiro: “¡Tii pishinkiwintatya!” Iikiro oshintsitatzi iroori, okantzi: “Imapirotatya”. Ikantaiyini irirori: “Aamashitya imaninkariti Pedro”. ¹⁶ Iikiro ikaimatzi Pedro. Ikanta jashitaryaitakiniri, jiñaatziiri Pedro, jiyokitziitaiyanakini. ¹⁷ Ari jowaankanakiro jako Pedro jimairitantaityaari. Ipoña ikinkithatakotanakiro tsika ikantakiro Awinkathariti jomishitowantaariri. Iikiro ikantanakitzi Pedro: “Pinkamantiri Jacobo iijatzi pashini iyikiiti”. Ari ishitowanai, jatanaki pashiniki nampitsi.

¹⁸ Okanta okitiiyyitamani, oyyiki okantzimoshiriwaitakari aamaakowintariri, tima tii jiyotaiyini tsika ikinaki Pedro. ¹⁹ Ikantakaantaki Herodes jaminamayitairi, tiimaita jiñiitairi. Irootaki jookoitantanakariri aamaakowintawitakariri, jowamaakaantaitakiri. Ikanta awisaki jiroka, ari ishitowairi Herodes Judea-ki, jataki inampitapaintyaawo Cesarea-ki.

Ikamantakari Herodes

²⁰ Ari ikantapiintatya Herodes imaamaniiwaitakiri nampitawori Tiro-ki iijatzi Sidón-ki. Ikanta ikinkishiritaiyakani imaamanitani jaapatziyaiyaari, tima ari jiyomparitapiintaiyani. Jotyaaantaitaki jatashitirini Herodes jaapatziyaiyaari. Ikanta saikapankotziriri Herodes, jawintaapirotani, iitachari Blasto, jaawakiri kamiitha pokashitakiriri. Ikantakowintakiri Herodes-ki tsikapaiti inkinkithatakaantyaariri. ²¹ Monkaatapaaka kitiiyiri ikaimakaantakiri Herodes inkinkithatakairi. Ari ityaantanakawo owaniinkatachari iithaari ikinkithatakaantapiintantari, saikapaaki isaikamintoki japatotaiyakani, kinkithatanaki. ²² Ari ikaimotaiyirini atziriiiti, ikantzi: “¡Jirinta ñaawaitaintsiri, Pawa jinatzi, kaari atziri!” ²³ Tii okantzimotari Herodes ikimitakaantaitakari Pawa ithaamintaitakari. Irootaki omapokantanakari jomantsiyaakiri imaninkariti Awinkathariti, ikiniwaitanaki, kamaki.

²⁴ Iro kantacha, iikiro iyaatakotanakitzi iñaani Awinkathariti, iikiro ijyikipirotanakitzi kimisantzinkariiti.

²⁵ Ikanta Bernabé ipoña Saulo jimonkaatakiro jantakiro jotyaaantaitakariri Jerusalén-ki, piyaiyaani Antioquía-ki, ari itsipataari Juan jiiitaziri iijatzi Marcos.

13

Jitanakawo ikinkithatakaantzi Bernabé itsipatari Saulo

¹ Tzimatsi kamantantaniriiti janta Antioquía-ki japatotapiintaiyani kimisantzinkariiti, tzimatsi iijatzi yotaantaniriiti. Jirika ikaataiyini: Bernabé, Simón jiiitaziri iijatzi Kisaakiri, Lucio poñaachari Cirene-ki, Manaén itsipatakari pairani Herodes jantaritaiyakini, iijatzi Saulo.*

* **13:1** Jirika “Herodes”, iriitaki pinkathariwintantatsiri pairani Galilea-ki.

² Okanta japatowintaiyarini Awinkathariti, itziwintaiyarini, jiñaanashiritakiri Tasorintsinkantsi, ikantziri: “Powinari Bernabé pintsipataakinari Saulo nantawaitakairi”. ³ Ikanta ithonkatakiro jamanamanaataiyakani, itziwintaiyani, jotzimikapatziitotantakari jako, jotyaantaiyakirini.

Ikinkithataiyini Otyaantapirori Chipre-ki

⁴ Ikanta jotyaantani Tasorintsinkantsi, jataiyanakini Seleucia-ki, ari jotitaiyanakani jiyaatiro Chipre-ki. ⁵ Aatakoiyapaakani Salamina-ki. Jitapaakawo ikamantantapaakiro iñaani Pawa japatotapiintaiyani Judá-mirinkaiti. Ari jiyaatsitanakari iijatzi Juan jimitakowaitiri. ⁶ Jaathakiryaaanakiro othampijyaaki, irojatzzi jariitantakari Pafos-ki. Ari jiñaakiri jyiripiyaari Judá-mirinka, thiiyinkari jinatzi, jiita Barjesús. ⁷ Jirika jyiripiyaari jaapatziyani jinatzi pinkathari Sergio Paulo. Yotaniri jinatzi jirika pinkathari, ikaimakaantakiri Bernabé itsipatakari Saulo, ikowatzzi inkimiro iñaani Pawa. ⁸ Iro kantacha jirika jyiripiyaari iitachari iñaaniki Grecia-jatzi Elimas, jotzikatzikatiri pinkathari iiro ikimisantanta. ⁹ Ikanta Saulo, jiiitatziri iijatzi Pablo, ikimpoyaanakiri jirika, ishintsitakaapirotanakiri Tasorintsinkantsi, ¹⁰ ikantanakiri: “¡Thiiyinkari! Kaaripirori pinatzi. Itomi kamaari pinatzi. Pimanintakiro kamiithari. ¿Iroma powajyaantziro potzikatzikatziro tampatzikatziomotirini Nowinkathariti? ¹¹ Iroñaaka jowasankitaitimi, osamani pinkantya pinkamampotaakiti”. Apathakiro ikantanaka, tii jokichaatanai. Ikowakowawaitzi kathawakotairini. ¹² Ikanta jiñaakiro pinkathari awisaintsiri, ikimisantanaiki. Iyokitzi jowakiro ikinkithatakoitziri Awinkathariti.

Ariitaka Pablo itsipatakari Bernabé Antioquía-ki saikatsiri Pisidia-ki

¹³ Ikanta ishitowanai Pablo janta Pafos-ki itsipayitakari ikaataiyini otitanaka jiyaatiro Perge-ki saikatsiri janta Panfilia-ki. Iro kantacha Juan, tii joyaatanairi, piyanaka irirori Jerusalén-ki. ¹⁴ Ikanta jariitaka Perge-ki awisanaki pashiniki nampitsi Antioquía saikatsiri janta Pisidia-ki. Ikanta janta, ityagaiyini japatotapiinta Judá-mirinkaiti kitiiyiriki jimakoryaantaitari, saikaiyapaakini. ¹⁵ Aritaki ithonkaitakiro jiñaanayitziro josankinari Kamantantaniriiti, Ikantakaantaitani iijatzi, ikantaki jiwatakaantatsiri japatotapiintaita: “Iyikiiti, kimitaka tzimatsi pinkantiri iiroka onkantya inthaamintantayityaari atziriiti”. ¹⁶ Ipoña ikatziyanaka Pablo, jakowakotanaki imairitantayityaari, ikantanaki: “¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! ¡maawoni iirokaiti ikaatzzi pinkathatairiri Pawa!

¹⁷ Iriitaki Pawa iyoshiitakiriri pairani achariniiti, Israel-mirinkaiti. Iriitaki ojyiñaakiriri. Ipoña joñaagantakiro ishintsinka jowawisaakoyitairi Egipto-ki. ¹⁸ Ipoña ipiyathawaitakari Pawa otzishimashiki okaatzzi 40 osarintsi. Iro kantacha Pawa jamawitakiro ipiyathayitakari. ¹⁹ Ipoña japirotakiri Pawa ikaatzzi 7 jyininkamirinkatawakaachari janta Canaán-ki, irootaki jashitakagaariri achariniiti jiroka kipatsi. ²⁰ maawoni jiroka nokinkithatakoyitakimiri awisaki 450 osarintsi okaatzzi osamanitaki. Ipoña jowakiniri jiwariiti aminakoyitirini, irojatzzi jiwiyaantantapaakawori Samuel-ni, Kamantantaniri. ²¹ Iro kantzimaitacha ikowawitaka apaani iwinkatharipiroityaari. Irootaki Pawa jowantakanariri Saúl-ni, itomi Cis, iyyininkamirinkaiti Benjamín. Iri pinkathariwintakiriri okaatzzi 40 osarintsi. ²² Iro kantacha Pawa jaapithatairi ipinkathariminto Saúl-ni, ipoyaatanaari David-ni. Tima iri David-ni ikinkithatakotaki pairani Pawa, ikantzzi: Jinimotakina noñaakiri David, itomi Isaí,

Iriitaki matironi jantiro nokowiri naaka.

²³ Ikanta itzimaki Jesús, icharinimirinkatakari David-ni. Iriitaki ikajyaakaakiri Pawa jotyaantiri jowawisaakoyitai aakaiti Israel-mirinkaiti.

²⁴ Tikiraata impokiita Jesús, ikinkithatakotsitakari Juan-ni, ikantaki: ‘Ontzimatyii pimpiyashiriyitai, powiinkaawintaiyaari Pawa’. ²⁵ Ikanta Juan-ni jimonkaatzimatakiro jantawaitani, ikantanaki: ‘¿Piñaajaantakima naakataki jirika? Tii naaka. Aña aatsikitaki nopinkathapirotsitakari naaka, tii okantaajaitzi inkimitakaantina jimpiratani onkantya nonothopaitsitanyaariri izapato-ti’.

²⁶ ¡Iyikiiti! ¡Abraham-mirinkaiti! ¡maawoni iirokaiti ikaatzi pinkathatairiri Pawa! Aakatajaantaki jotyaantayiitakai jiroka Ñaantsi awisakoyitanyaiyaari.

²⁷ Tima ikaatzi nampitawori Jerusalén-ki iijatzi ijiwaripaini, tii jiyotaiyawakirini Jesús, jiyakawintaiyakirini. Kaari jiyotantaajaitawakawo, jimonkaatatziro josankinatakoyitakiriri Kamantantaniriiti, okantawita japiipiintawitakawo jiñaanatapiintakiro japatotapiintaiyani kitiiyyiriki jimakoryaantaitari. ²⁸ Ipoña ikowakotakiri Pilato intsitokakaantiri Jesús, okantawitaka tikaatsi inkinakaashitapaintya irirori. ²⁹ Okanta jimonkaatakiro jantayitakiro okaatzi josankinatakoitakiriri pairani, jowatzikaryaakotakiri ipaikakoitakiri, ikitaitakiri. ³⁰ Iro kantacha Pawa jowiriintairi. ³¹ Ari jitanakawo Jesús joñaagapanaatari ikaatzi tsipatakariri pairani ipoñaantakari Galilea-ki irojatzii Jerusalén-ki. Ojyiki okaatzi kitiiyyiri joñaagapanaatari. Iriitajaantaki kinkithatakoyitairiri iroñaaka tsikarikapaini isaikayitzi atziri. ³² Irijatziita nokinkithatakotzimiri iroñaaka iirokaiti, nokinkithatakotzimiro Kamiithari Ñaantsi okantakota ikajyaakaakiniriri Pawa achariniiti. ³³ Ari jimonkaatakiro Pawa okaatzi ikajyaakaakiniriri, tima jowiriintairi Jesús joñaagayitairi aakaiti, tima ichariniiti anaiyatziini. Irootaki osankinatakotachari Salmo-ki, okantzi:

Notomi nowimi iiroka.
Naakataki piwaapatitanaa iroñaaka.†
³⁴ Aritaki ikinkithatakotsitakari Pawa jowiriintairi Jesús, iiro oshitziwaitanta iwatha. Ikantaki jiñaawaitaki:
Ari nimonkaatainiri David-ni okaatajaantzi nokajyaakaakiniriri.

³⁵ Tzimatsi pashini Salmo okoñaatakopirotsi jiroka, okantzi:
Iiro pishinitziri oshitziwaiti iwatha pitasorintsiti.
³⁶ Imapiro, kaari David-ni onkinkithatakoti jaka, tima jañaakaapaintziri Pawa jirika David-ni, ipoña jimakoryaaki, itsipataari ichariniiti ikitayitaa, ari oshitziwaiti iwatha. ³⁷ Irooma iwatha jirika jowiriintairi Pawa, tii jiñiuro oshitziwaiti iwatha irirori. ³⁸ Iyikiiti, ontzimatyii piyoyitai iirokaiti, iri nokinkithatakotzi Jesús, tima iri matairori ipiyakotaimiro piyaaripironka. ³⁹ Iikirorika paakowintatyiiyaawo Ikantakaantani Moisés-ni, iiro ipiyakoitzimiro piyaaripironka. Irooma aririka pinkimisantannairi Jesús, ari impiyakotaimiro irirori. ⁴⁰ Paamaakowintaiya iirokaiti, pipishitaawokari josankinatakotakiri Kamantantaniriiti, ikantaki:

⁴¹ Pinkimaiyini manintzirori tyaaryoori,
Ari piyokitziitapainti, irojatzii pimpiyantatyaari.
Tima ontzimawitasya paata oitya nantzimotaimiri,
Iirozimaita pikimisantziro, intzimawitasya ooñaawontimironi”.

† **13:33** Kantakotachari jaka “Salmo”, irojatzii ikantayiiisitari iijatzi “Salmo 2”. Tima pampithagaantsi inayitatzii ikantaitziri Salmo. Ojyiki okaatzi, iro josankinaitakiri pairani.

⁴² Ikanta ishitowimatanai Pablo japatotapiintaita, ikowakotaiyakirini kaari iyyininkata, ikantziri: “Pimpiyai pashiniki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, papiitiro pinkinkithatakainawo jiroka ñaantsi”. ⁴³ Ikanta jiyaataiyaini Judá-mirinkaiti iijatzi kaari iyyininkata japatotaiyani, tzimatsi oyyiki oyaatanakiriri Pablo itsipatakari Bernabé. Ari ikaminaathayitakiri onkantya joisokirotantyaawori inishironkayitairi Pawa.

⁴⁴ Okanta ariitaa pashini kitiiyyiri jimakoryaantapiintaitari, ipiyotaiyakani oyyiki atziri ikimisantziro iñaani Pawa. ⁴⁵ Iro kantacha jiñaakiri Judá-mirinkaiti ipiyotaiyapaakani atziriiti, ikisashiritaiyanakani, jitanakawo jimaamaniwaitanakiri Pablo, ithainkimawaitanakiri. ⁴⁶ Tii ithaawanaki Pablo itsipatakari Bernabé, ikantakiri irirori: “Iro kamiithawitachari nitawakimi nonkamantayitimiromi iirokaiti iñaani Pawa, tima Judá-mirinka pinayitzi. Irooma pimanintaiyakironi, iiro piñiuro jañaashiritakaitaimi. Irootaki nonkinkithatakaantyaariri kaari ayyininkata. ⁴⁷ Tima ari okanta jotyaantakina Nowinkathariti, ikantakina: Iiroka nowaki pinkitiiyyiinkatakotiri kaari pijyininkata, Ari onkantya pinkinkithatakotantaiyaanariri awisakotaantsi. Pothotyiro maawoni kipatsi”.

⁴⁸ Ikanta ikimaiyawakini kaari iyyininkawita, ikimoshiritaiyanakini, ikantaiyanakini: “Owa okamiithatataitzi iñaani Pinkathari”. Tima ithonka ikimisantaiyanakini ikaatzi jiyoshiitaitakiri jañaashiriyitai. ⁴⁹ Ithonka ikinkithatakoitanakiro iñaani Awinkathariti nampitsipainiki. ⁵⁰ Iro kantacha Judá-mirinkaiti, ikinkithawaitakaaki ñaapiroriiti jiwatakaantatsiri nampitsiki, tsinaniiti pinkathataawo, tsipatapiintawitakariri Judá-mirinkaiti japatotaiyani, jashiminthatakaanakari impatzimaminthatiri Pablo itsipatakari Bernabé, jomishitowairi inampitsitiki. ⁵¹ Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé jotikanairo iipatsikiiti jiyoitantyaari tii ikimisantaitziri Pawa janta. Ari jawisaiyanakini pashiniki nampitsi Iconio-ki. ⁵² Iro kantacha kimoshiri ikantaiyakani jiyotaaniiti, inampishiripirowaitantanakari Tasorintsinkantsi.

14

Jiyaataki Pablo itsipatakari Bernabé Iconio-ki

¹ Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé, ityagaiyakini japatotapiintaiyani Judá-mirinka janta Iconio-ki. Ikinkithatakaapaakiri, ari ikimisantaiyanakini oyyiki Judá-mirinkaiti ipoña kaari iyyininkata. ² Iro kantzimaitacha, tzimayitatsi kisoshiriri Judá-mirinka, ikaminaakiri kaari iyyininkata imaamanitiri kimisantakaantapaintsiri. ³ Irootaki, isaikantapaakari osamani janta. Iikiro ikinkithatakotanakitziiri Awinkathariti tii ithaawaiyini. Itasonkawintayitakiri, ari okanta jiyoyiitantari imapirotatya ikinkithatakotziro inishironka Awinkathariti. ⁴ Iro kantacha jimaamanitawakaanaka ikaatzi nampitawori janta. Tzimatsi aapatziyanakariri Judá-mirinkaiti, tzimatsi pashinipaini aapatziyanakariri Otyaantapiroriiti. ⁵ Ipoñaashitaka Judá-mirinkaiti itsipayitakari kaari iyyininkata, ikinkithawaitakaakiri jiwariiti jowasankitaawaitiri impoña intsitokakaantantyaariri mapi. ⁶ Iro kantacha iriroriiti, jiyotaki okaatzi jantaitiri, shiyaka ikinaiyanakini Listra-ki jawisaki irojatzi Derbeki, irootaki nampitsiiti saikatsiri janta Licaonia-ki. Ipoña jiyaayitanaki iijatzi pashiniki nampitsi okaatzi tzimayitatsiri janta. ⁷ Ari ikinkithayitakiro iijatzi Kamiithari Ñaantsi janta.

Itsitokawitakari Pablo Listra-ki

⁸ Okanta janta Listra-ki tzimatsi shirampari kisopookiri, tii janiiwainitzi, tima ari ikantatya owakiraa itzimapaaki. Ari isaikaki jirika shirampari, ⁹ ikimisantziri Pablo. Ipoñaashitaka Pablo ikimpoyaanakiri shirampari, jiyotakiri owanaa jawintaashiripirowaitaka, kantatsi joshinchagairi. ¹⁰ Jiñaanatanakiri shintsiini, ikantanakiri: “¡Pinkatziyi, pintampatzikatiro pitzi!” Apathakiro jimitaanaki shirampari katziyanaka, aniitanai. ¹¹ Ikanta jiñaitakiro jantakiri Pablo, ikaimaiyanakini atziriiti iñaaniki Licaonia-jatzi, ikantaiyini: “¡Jayiitzimotakai pawa jojakari atziriwí!” ¹² Ikimitakaanakiri Bernabé iriimi iwawani iitachari “Júpiter”, iriima Pablo ikimitakaanakiri iriimi iwawani iitachari “Mercurio”, tima iriitaki ñaawaitatsiri. ¹³ Ikanta ijyiripiyaariti Júpiter, saikatsiri iyaapapankotiki ipiyotapiintaiyani, jamaki ipirapaini, inchatiyapaini. Itsipayitakari atziriiti ikowawitaiyani impinkathatiri Otyaantapiroriiti, jowamainiri ipiraiti, intainiri.* ¹⁴ Iro kantacha Bernabé itsipatakari Pablo jiyotaki irirori ikowiri jantaiyirini, isagaanakiro iithaari, josatikantanakari atziriiti, ikaimanaki, ¹⁵ ikantzi: “¿Litama pantantyaawori jiroka? Atziri ninayitatzí naaka, ari nokimitzimi iirokaiti. Irootaki nopokantakari nonkamantayitaimi powajyaantayitairo pamitashitapiintakari. Ontzimatyii pinkimisantairi Pawa Kañaanitsiri, witsikakirori inkiti, kipatsi, inkaari, iijatzi maawoni tzimayitantawori. ¹⁶ Irijatzi shiniyitakiriri pairani pichariniiti jantapiintayitantakawori inintashiyitari iriroriiti. ¹⁷ Iro kantzimaitacha tii jimanapithapirotziri iiro jiyotantaajaita añaatsi irirori. Tima iri Pawa nishironkatapiintakairi aakaiti, jowaryiio inkani, okithokitantayitari awankiripaini, iri payitairori maawoni owayitari, ari okanta akimoshiriyitantari”. ¹⁸ Okantawitaka ikantayiwitakari atziriiti jiroka, oyyiki opomirintsitaka jowajyaantakaantyaariri jowamainiri ipirapaini intainiri.

¹⁹ Ari jariitaiyapaakani Judá-mirinka poñainchari Antioquía-ki iijatzi Iconio-ki. Ikaminaayitapaakiri atziriiti. Irootaki itsitokantawitakariri Pablo. Jinoshikanakiri jookakiri nampitsithapiki, jiñaajaantaki aritaki jowamaakiri. ²⁰ Ipoña jiyotaaniiti Pablo japatowintapaakari, ari ipiriintanaari iijatzi ipiyanaa nampitsiki. Ikanta okitijiyitamanaki jataki Derbe-ki itsipatanaari Bernabé. ²¹ Ikanta ikamantantapaakiro Kamiithari Ñaantsi janta Derbe-ki, ikimisantakaaki oyyiki atziri. Ipoñaashitaka ipiyaawo Listra-ki, Iconio-ki irojatzi Antioquía-ki. ²² Ari ikinkithatakaayitanairi jiyotaaniiti, ikaminaayitanairi onkantya joisokiroyitantaariri jawintaashiritanakari, ikantayitzi: “Ontzimatyii añiio ankimaatsiwaityaari antyaantaiyaari ipinkathariwintantai Pawa”. ²³ Jowanaki antaripiroriiti jiwatirini kimisantzinkariiti japatotapiintaiyani. Ipoña jamanamanaatakowintakari, itziwintayitakari, ikantapiintaki: “Nowinkathariti, paamaakowintaiyaari jirikaiti awintaayitanaimiri”.

Piyaa janta Antioquía-ki saikatsiri Siria-ki

²⁴ Ipoña ikinapairo Pablo janta Pisidia-ki, irojatzi Panfilia-ki. ²⁵ Ikinkithatakaantanaki janta Perge-ki, ipoña jawisanaki irojatzi janta Atalia-ki. ²⁶ Ari jotitanaa irojatzi Antioquía-ki, tsika jowaitakiri pairani jiyaatantyaari inkamantantiro inishironkatantai Pawa. Irootaki jimonkaatakiri jantayitakiro. ²⁷ Ikanta jariitaa Antioquía-ki, japatoyitapairi kimisantzinkariiti, ikamantapairi okaatzi jantakaayitakiriri Pawa, tsika ikanta Awinkathariti jawintaashiritakaayitaari kaari ijyininkata. ²⁸ Ari isaikapairi Pablo itsipatakari Bernabé itsipayitapaari jiyotaaniiti.

* **14:13** Kantakotachari jaka “ipirapaini”, iri toro-paini.

15

Japatoyiita Jerusalén-ki

¹ Ipoña jariitaka Antioquía-ki, shirampariiti ipoñaayitakawo Judea-ki, jiyotaantayitapaaki, ikantantapaaki: “Iyikiiti, iirorika pimonkaayitziro Ikantakaantani Moisés-ni, pintomishitaanitaiya, iiro pawisakoshiriyitai”.

² Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé owanaa jiñaanaminthatakiri jirikaiti ariitapainchari. Irootaki ikowayitantakari jotyaantaitiri Pablo, Bernabé ipoña pashinipaini, jiyaati Jerusalén-ki jiñiiri Otyaantapiroriiti ipoña antaripiroriiti, inkinkithawaitakotiro kantainchari. ³ Ipoña jotyaantakiri ikinanaki Fenicia-ki irojatzí Samaria-ki, ikamantantayitanaki tsika ikantayitaa ikimisantayitai kaari iyyininkata. Ikimoshiritaiyanakini iyikiiti ikimawaki. ⁴ Ipoña jariitaiyakani Jerusalén-ki. Kamiitha jaawakiri kimisantanzinkariiti, Otyaantapiroriiti ipoña antaripiroriiti. Ikamantapaakiri jantakaayitakiriri Pawa. ⁵ Iro kantacha kiyopayipaini Fariseo kimisantaatsiri, ikatziyanaka iriroriiti, ikantanaki: “Ikaatzi kimisantayitaatsiri kaari ayyininkata, okowapirotatya jimonkaayitairo Ikantakaantani Moisés-ni, intomishitaanitaiya”.

⁶ Ari japatotaiyakani Otyaantapiroriiti itsipayitakari antaripiroriiti jiñaanatakotziro tsika okantakota jiroka. ⁷ Ikanta osamanitaki jiñaanatawakaawintakawo, ikatziyanaka Pedro, ikantanaki: “Iyikiiti, pinkinkishiritaiyironi irokaiti tzimatsi jantzimoyitakairi Pawa pairani. Jotyaantakina naaka nokinkithatakaayitairi Kamiithari Ñaantsi kaari ayyininkata, ari okanta ikimisantantayitaari iriroriiti. ⁸ Tima Pawa jiyotziri ishiriki, ari joñaagayitairo ikowi irirori inampishiritantaiyaari Tasorintsinkantsi kaari ayyininkata ikimitaayitakai pairani aakaiti. ⁹ Tima jaapatziyayitaari Pawa jirikaiti ikimitakai iijatzi aakaiti, joitintashiriyitairi jawintaashiritaari. ¹⁰ ¿Kamiithatatsima piñaantawaitiyaari Pawa? ¿Iitama piñaatinatakaantyaariri jiyotaani? Tima pishintsiwintawaitakiri jimonkaatiro kaari aawiyaaajaitzi aakaiti, kaari jaawiyaaajaitzi achariniiti. ¹¹ Irootaki inishironka Awinkathariti Jesús owawisaakoshiriyitairi aakaiti. Ari inkimitsitaiyaari iijatzi iriroriiti”.

¹² Ari jimairitaiyanakini maawoni, ikimisantanakiri Bernabé itsipatakari Pablo ikinkithatakotziro jantakaayitakiriri Pawa pashinijatziki atziriiti, itasonkawintakaayitakiri. ¹³ Ikanta ithonkakiro ikamantantaki, ikantanaki Jacobo: “Iyikiiti, pinkimisantawakina: ¹⁴ Ikamantakairo Simón tsika ikanta Pawa jitantanakawori jiyoshiiyitaki pashinijatziki atziriiti, inkimisantantaiyaariri, impairyaaayitairi. ¹⁵ Ari imonkaatari josankinatakotakiri pairani Kamantantaniriiti, ikantaki:

¹⁶ Aririka onkaatapaaki jiroka, ari nompiyi.

Nowatziyairo ipanko David tyagaintsiri.

Nompinkatharitakairi incharinityaari inkimitaiyaari ikanta irirori nopinkatharitakaakiri.

¹⁷ Jaminaminatana pashinijatziki atziri, inkantayitaina: ‘Nowinkathariti’,

Ari onkantya nashitantaiyaariri kaari piyyininkata, impairyaaayitaina.

¹⁸ Ari ikantaki jiñaawaitaki Awinkathariti, oñaagantzirori ikinkishiritsitakari owakiraini jitantanakawori.

¹⁹ Irootaki nonkantantyaari naaka, iiro okantzi añaakaawaitiri kaari ayyininkata ikaatzi kimisantayitairiri Pawa. ²⁰ Apa otyaantiniri osankinarintsi ashintsiwintiri iiro jowayitantari wathatsi jashitakaayitariri iwawaniwaitashitari, iiro jimayimpiwiyitanta, iiro jowakoyitantawo

iriraani piratsipaini. ²¹ Tima irooyitaki josankinari Moisés-ni

ikinkithatakotapiintaitziri tsikarikapaini japatotapiinta Judá-mirinka kitiiyiriki jimakoryaantaitari. Irootaki jitanakari pairani. Irootaki jowajyaantantyaawori jirokapaini iiro ikantzimoshiritakaantari ajyininkapaini”.

²² Ikanta Otyaantapiroriiti itsipatakari antaripiroriiti, kimisantzinkariiti, jowaki jotyaantiri Antioquía-ki intsipatyaari Pablo iijatzi Bernabé. Jirika ikaatzi jowakiri: Judas jiiitaitziri iijatzi Barsabás, ipoñaapaaka Silas. Iriiyitaki jiwatakaayitirini iyikiiti janta. ²³ Iriiyitaki aanakironi osankinarintsi. Jiroka okantzi osankinata: “Iyikiiti, naakaiti Otyaantapiroriiti, antaripiroriiti. Niwithataiyimini iirokaiti kaari nojyininkamirinkata nampiyitawori Antioquía, Siria, ipoña Cilicia-ki. ²⁴ Niyotaiyakini tzimatsi poñaayitanainchari jaka, iri oñaashirinkakimiri janta, ikowi pimonkaayitairo Ikantakaantaitani, pintomishitaanitaiya. Kaari notyaantani naakaiti. ²⁵ Irootaki nokinkithawaitantari jaka, nowaki akaataiyirini, jiyaatantyaari jiñiimi intsipatanatyaari itakokitani Pablo intsipatanatyaari Bernabé. ²⁶ Iriiyitaki atsi-piwintakariri Awinkathariti Jesucristo. ²⁷ Jirika notyaantakimiri iroñaaka: Judas intsipatakari Silas. Iriitaki kinkithawaitakaapaakimini janta inkamantapaakimiro maawoni jiroka. ²⁸ Tii okantzi noñaakaawaitimi iirokaiti, tima iro kamiithatzimotakiriri Tasorintsinkantsi, iijatzi naakaiti. Apa pimayitanairo kowajaantachari. Jiroka: ²⁹ Iiro powayitari wathatsi jashitakaitariri iwawanitashiitari. Iiro powakoyitawo iriraani piratsi. Iiro pimayimpiriwaitzi. Aririka pimonkaayitanakiro jiroka, kamiithataki. Ari okaatzi”.

³⁰ Ikanta jotyaantaitakiri, jataki Antioquía-ki. Ari japatotapaakiri kimisantzinkariiti, ipapaakiri osankinarintsi. ³¹ Ikanta jiñaanatawakiro, ikimoshiripirotaiyanakini. ³² Tima kamantantaniri jinayitzi Judas ipoña Silas, ithaamintakaapaakari iyikiiti joisokirotyaari Pawa, ikinkithawaitakaapaakiri. ³³ Okanta osamanitaki isaikimowaitakiri kamiitha, jotyaantairi ipoñaakawo pairani. ³⁴ Iro kantacha Silas okamiithatzimotakiri irirori isaikanaki. ³⁵ Iijatzi Pablo itsipatakari Bernabé irojatzi isaikanaki iriroriiti Antioquía-ki, itsipayitakari oiyiki pashinipaini, iikiro jiyotaantanakitzi, ikamantantziro iñaani Awinkathariti.

Jookawintairi Pablo jirika Bernabé, japiitakiro jiyaatzi ikinkithatzi

³⁶ Ikanta osamanitaki, ikantairi Pablo jirika Bernabé: “Thami apiitiro arityaari inampiitiki iyikiiti tsika akamantantakiro iñaani Awinkathariti. Aminairi tsika ikantayitaka”. ³⁷ Ari ikowawitaka Bernabé jaanakirimi Juan, jiiitaitziri iijatzi Marcos. ³⁸ Iro kantacha tii inimotziri Pablo jaanairi, tima Marcos jookawintakiri pairani Panfilia-ki, tii jothotyiro intsipatyaari ikinayitaki ikinkithatakaantzi. ³⁹ Ari jiñaanaminthatawakaiyakani. Aripaiti jookawintawakaanaka. Jaanakiri Bernabé jirika Marcos, otitanaka ikinanaki Chipre-ki. ⁴⁰ Iriima Pablo, jaanakiri Silas. Ipoña jamanamanaatakotawakari iyikiiti, ikantaiyini: “Nowinkathariti, nawintaimi iiroka, aritaki pinishironkatakiri jirika”. Ari jiyaataiyanakini. ⁴¹ Ikanta ikinanaki Siria-ki, Cilicia-ki, jominthashiritakaayitairi ikaatzi kimisantayitaatsiri.

16

Timoteo itsipatari Pablo iijatzi Silas

¹ Ikanta jariitaka Pablo janta Derbe-ki itsipatakari Silas irojatzi jariitantakari Listra-ki. Ari jiñaaki jiyotaani Awinkathariti jiita Timoteo, otomi Judá-mirinka kimisantatsiri, Grecia-paantiri jinatzi iwaapatitari. ² Ikanta

jirika Timoteo kamiitha ikinkithatakotaiyirini kimisantzinkariiti nampitawori Lистра-ki iijatzi Iconio-ki. ³ Ari ikowakiri Pablo intsipatyaari Timoteo. Iro kantacha jitawakari itomishitaanitakiri iiro ikisawaitanta Judá-mirinkaiti nampitawori janta, tima jiyotaiyini maawoni Grecia-paantiri jinatzi iwaa-patitari Timoteo. ⁴ Ikanta ikinayitanaki nampitsiitiki, ikamantayitanakiri kimisantzinkariiti jimonkaayitairo josankinatakiri pairani Otyaantapiroriti itsipatakari antaripiroriiti janta Jerusalén-ki. ⁵ Ari okanta ityaaryooyitantanakari kimisantzinkariiti jawintaayitanaka, iikiro jiyaatanakitzi kiti-ijyiriki ijyikipirotanaki.

Jomishimpiyaakiri Pablo Macedonia-jatzi

⁶ Ikanta Pablo joshinampitanakiro Frigia iijatzi Galacia, tima tii ishinitairi Tasorintsinkantsi inkinkithatakaanti janta Asia-ki. ⁷ Irojatzzi jariitantakari Misia-ki. Ari ikinkishiriwitakari jiyaatiro Bitinia-ki, iro kantacha tii ishinitairi Itasorinka Jesús. ⁸ Awisanaki janta Misia-ki, oirinkaiyapaakani nampitsiki Troas. ⁹ Ari janta imishiwaitakiri Pablo tsiniripaitiki, imishitaki Macedonia-jatzi, ikantziri: “Pariitina nonampiki, pinishironkayitaina naakaiti”. ¹⁰ Ikanta imishiwaitaki Pablo, ari niwitsikaiyanakani niyaataiyini Macedonia-ki, tima niyotanaki iri Pawa kaimashiritakinari janta nonkinkithatakotiro Kamiithari Ñaantsi.

Jomontyaitakiri Filipos-ki

¹¹ Ari notitaiyanakani Troas-ki, apatziro nowanakiro niyaatiro Samotracia-ki. Okanta okitiiyyitamanaki irojatzzi naatakotantapaakari nampitsiki Neápolis. ¹² Opoña nawisanaki irojatzzi Filipos-ki, jinampiyitawo poñaayitainchari Roma-ki, otzinkami nampitsi inatzi janta Macedonia-ki. Ari nosaikawaitapaakiri janta. ¹³ Okanta kitiiyyiri jimakoryaantapiintari Judá-mirinkaiti, niyaataki jiñaathapiyaaki, tima nokinkishiritaiyakani ari jamanamanaatapiintaiyani. Ari noñaapaaki tsinani apatotaiyakani, nosaikaiyapaakini nokinkithatakotziniro Kamiithari Ñaantsi. ¹⁴ Okanta tsinani apototainchari oita Lidia, opoñaawo iroori nampitsiki Tiatira. Opoki iyompariwaita manthakintsi pitzirishimawoyitatsiri. Tim a opinkathatapiintakiri Pawa jiroka tsinani, okimaminthatakiri ikinkithatzi Pablo, jiminthashiritakaanakawo Awinkathariti. ¹⁵ Owiinkaataka, otsipatakari ikaatzi saikapankotzirori. Ipoñaashita okantaiyanakinani: “Piyotzirika iirokaiti notyaaryoowintairi Awinkathariti, pimpokaiyini pimayi nopankoki”. Ari nimataiyakironi, tima irootaki shintsiwintakinari.

¹⁶ Opoñaashitaka apaani kitiiyyiri, niyaataiyini namanamanaatya, notonkiyotaka mainawo ompirataawo. Piyarishiritatsiri, jiyotakaayitziro iitarika awijyimotirini atziri. Irootaki ipinaitantariri oiyiki ompirataworori. ¹⁷ Jiroka mainawo itanakawo oyaatanakiri Pablo, oyaataiyanakinani iijatzi naakaiti, okantzi okaimi: “Jirika shirampariiti jompiratani jinatzi Pawa Jinokijatzzi, iriitaki kamantimironi pawisakoshiritantaiyaari!” ¹⁸ Ari okantapiintatya jiroka kitiiyyiriki, irojatzzi owatsimashiritantakariri Pablo, ipithokashitanakawo, jiñaanatanakiri piyari aagashiritakirori, ikantziri: “Piyaapithatairo mainawo, iri Jesucristo matakaimironi nopairyakiri”. Apathakiro ikantanaka piyari jiyaapithatairo.

¹⁹ Ikanta jiñaakiro ompirataworori, jiyotanaki iiro jaantaawo oiyiki kiri-iki. Joirikakiri Pablo itsipataakiri Silas, jaanakiri jiwariitiki, irojatzzi janta ipiyowintantapiintaita. ²⁰ Ikantapaakiri pinkathariiti aminakotantaniri: “Jirikaiti Judá-mirinka jinatzi. Ichapishiryayitakiri atziriiti jaka anampiki, ²¹ jiyotaayitakiri kaari ashiniyitzi jantaitiro, tima aakaiti ijyininkamirinkaiti

Roma-jatzi”. ²² Ari ipithokashitaitanakari Pablo itsipatakari Silas, ikan-taki pinkathariiti aminakotantaniri: “Paatonkoryaayitiri, pimpajawaitiri”.

²³ Aritaki ipajawaitakiri oyyiki, jomontyaakaantakiri. Ikantanaki: “Paa-maakowintapirotyaari”. ²⁴ Ikimaki aamaakowintantaniri ikantaitakiri, jomontyaapirotakiri inthomainta, jawitsinaakiitantakarini inchakota.

²⁵ Okanta niyankiiti tsiniripaiti, jamanamanaata ipoña ipampi-thagaiyini Pablo itsipatakari Silas, kimaiyatsini pashini omontyaari.

²⁶ Omapokashitanaka ontziñaanaka, iwokapaakiro jomontyaaitakiri. Apathakiro ashitaryaayitanaka ashitakowontsi, ishiryakowaitashitanaka omontyaari ithatakowiitantakarini ashirotha. ²⁷ Ipoña ikakitanaki

aamaakowintantaniri, jiñaatziiro ashitaryaaka jomontyaawiitakarini, ari jinoshikanakiro jowathaaminto ikowi josataiya, jiñaajaantaki shiyayitaka omontyaariiti. ²⁸ Iro kantacha Pablo ikaimotanakarini, ikantziri: “¡Iro powashironkaawaitashita, iinitatsi nosaikaiyini maawoni jaka!”

²⁹ Ipoñaashitaka jirika aamaakowintantaniri ikaimakaantaki ootamintotsi, ishiyapirotanakitya ityaapaaki, okawaitanaka ithaawanaki, jotzirowashitapaakarini Pablo itsipatakari Silas. ³⁰ Ipoña jomishitowanakarini, josampitakarini, ikantziri: “Pinkathari, ¿litama nantiri naaka nawisakoshiritantaiyaari?”

³¹ Ikantanakarini irirori: “Pinkimisantairi Pinkathari Jesús, aritaki pawisakoshiritai iiroka iijatzi ikaatzi saikapankotzimiri”.

³² Ikinkithatakotanakinirini tsika ikantakota Awinkatharini iijatzi ikaatzi saikapankotakiririni. ³³ Ipoñaashitaka iinta oniyankiititzi tsiniririni jirika aamaakotantaniri ikiwanakinirini jaawiyaitakarini ipajaitakarini. Ipoña jowiinkaayitaka jirika itsipatakari iyyininkamirinkatarini. ³⁴ Ari jaanakirini ipankoki, ipapaakarini jowanawo. Kimoshirini ikantanaka jirika ikimisantairi Pawa itsipayitaari ikaatzi saikapankotakiririni.

³⁵ Okanta okitiiyyitamanai, jirikaiti pinkathari aminakotantanirini ikaimakaantakarini kimpoyaakotanirini, ikantakarini: “Pomishitowakaantairini jirikaiti”. ³⁶ Ikanta aamaakotantanirini, ikantakarini Pablo: “Ikantakaantakina pinkathari nomishitowayitaimi. Kantatsi iroñaaka piyaayitai kamiitha”.

³⁷ Iro kantacha Pablo ikantanakarini irirori: “Josankinatakotakaantani Romajatzini ninatzi naaka, iro kantacha ipajawaitakina japatotapiintaita, tii jaminawakiro tzimatsirika nokinakaashitani. Jomontyaakaantakina. ¿Iroñaakama ikowi jimanakaina jomishitowayitaina? ¡Tii nokowiwo! Pinkantirini impokanaki irirori jomishitowayitaina”.

³⁸ Ikanta jirika aamaakotantanirini, ikamantakarini pinkathari. Ikimawaki josankinatakotani jinatzi Roma-jatzi, antawoiti ithaawaiyanakini.

³⁹ Jatanaki pinkathariiti, ikantapaakarini Pablo itsipatakari Silas: “Pimpiyakotina nowasankitaakaantawaitakimi”. Ari jomishitowakaantairini, ikantawairini: “Piyaataityaami”.

⁴⁰ Ari jiyaataiyaini opankoki Lidia. Ikinkithatakaayitanairini kimisantzinkariiti, ithaamintashiritakaayitanairini, jataiyaini.

17

Imaamaniitantaki Tesalónica-ki

¹ Ikanta jariitantayita Pablo itsipatakari Silas ikinayitanaki Anfípolis-ki, Apolonia-ki irojatzini jariitantakarini Tesalónica-ki, otzimi janta japatotapiintaiyani Judá-mirinkaiti. ² Tima iro jamitapiintakarini Pablo aririka jariitya pashiniki nampitsi, ityaapiintzi tsikarika japatotapiinta Judá-mirinkaiti, ikinkithatzi. Irootaki jimatapaakarini iroñaaka. Ipoña japiitairo pashiniki kitiiyyirini jimakoryaantaitari, japiitairo iijatzi. Ari

jiñaanaminthatapiintakiri Judá-mirinka. ³ Jookoyitatziiiniri Osankinarintsipirori tsika ikinkithatakota Cristo inkamimotanti, impoñaashitaiya jañagai iijatzi. Ikantayitziri: “Jirika Jesús nokinkithatakotakimiri, iriitaki Cristo”. ⁴ Ari ikimisantanaki tsika ikaatzi Judá-mirinka, itsipatanakari Pablo iijatzi Silas. Ikimisantaiyanakini iijatzi oiyiki Grecia-paantiri pinkathatasorintsitaniri, ari okimitsitakari iijatzi pinkathataawo tsinaniiti. ⁵ Iro kantacha Judá-mirinkaiti kaari kimisantatsini, tii inimoshiritanakiri. Japatotaki kaaripiroshiririiti. Jotyaantakiri imaamanitanti nampitsiki. Imaamanipankotakiri iijatzi Jasón, jaminaminatziri Pablo itsipatakari Silas. ⁶ Tii jiñaashitari janta, jinoshikanakiri Jasón itsipataanakiri pashini kimisantzinkariiti, jaanakiri isaiki jiwatakaantzirori nampitsi, ikantaiyapaakini: “¡Tzimatsi shirampariiti ochapishiryaantaintsiri nampitsiitiki, pokaki iroñaaka jaka. ⁷ Jirika Jasón oosaikawakiriri ipankoki! Ithainkayitakiro jirikaiti ikantakaantani pinkatharitatsiri Romaki, ikantaiyakini: ‘Tzimatsi pashini pinkathari, jiita Jesús’ ”. ⁸ Ikanta ikimayawakironi jiroka, tii inimotaiyanakirini atziriiti iijatzi jiwariiti. ⁹ Ikowakoitakiri Jasón impinawintya itsipayitakari pashinipaini, ari onkantya impakaantaiyaariri.

Jataki Pablo itsipatanaari Silas Berea-ki

¹⁰ Ikanta kimisantzinkariiti, jotyaantairi tsiniripaiti Pablo itsipatanaari Silas, jiyaatai Berea-ki. Ikanta jariitaiyakani janta, jataiyakini japatotapiintaiyani Judá-mirinka. ¹¹ Jirikaiti Judá-mirinka, nishironkatantaniri jinaiyatziini tii ikimitari Tesalónica-jatzi, kamiitha ikimisantawakiro ñaantsi. Jaakowintanakawo kitiiyyiriki jiñaanatanakiro Osankinarintsipirori jiñaantyaawori imapirotatyaarika ikamantaitziriri. ¹² Oiyiki Judá-mirinkaiti kimisantanaintsiri, ari ikimitsitakari iijatzi Grecia-paantiri pinkathataari, iijatzi tsinaniiti. ¹³ Iro kantacha Judá-mirinkaiti nampitawori Tesalónica-ki, ikimakotakiri ikinkithatakaantatzi Pablo janta Berea-ki, pokaiyanakini, imaamaniminthawaitapaakiri atziriiti. ¹⁴ Iro kantacha kimisantzinkariiti jaanakiri Pablo inkaarithapiyaaki. Iriima Silas itsipatakari Timoteo ari isaikanaki irirori. ¹⁵ Ipoña jawisakagaitanakiri Pablo irojatzi jariitantakari Atenas-ki. Ikanta ipiyaiyaani Berea-ki, ikantapairi Silas itsipatakari Timoteo: “Ikaimakaantaimi Pablo, piyaatai thaankipiroini”.

Isaiki Pablo Atenas-ki

¹⁶ Ikanta Pablo joyaawintari Atenas-ki Silas itsipatakari Timoteo, oiyiki oñaashirinkakiri jiñaayitziri Atenas-jatzi jamanamanaatari oiyakaantsipaini.* ¹⁷ Irootaki ikinkithawaitakaantakariri Judá-mirinkaiti, iijatzi pashinipaini pinkathatasorintsitaniri janta japatotapiintaiyani. Oiyiki ikinkithawaitakaapiintaki iijatzi kitiiyyiriki tsikarika ipiyotapiintaiyani atziriiti janta nampitsiki. ¹⁸ Jiñaanaminthayitziri iijatzi yotaniriiti janta nampitsiki. Tzimatsi kantayitatsiri: “¿litamachiitaka ikinkithatakotziri jirika kiñaaniri?” Ikantaiyini pashini: “Kimitaka ikinkithatakotatziiri pashinitatsiri pawa”. Iro ikantayitantakari tima Pablo ikamantantatziiro Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Jesús, jañaantaari iijatzi.† ¹⁹ Ipoña jomiyaanakiri otzishiki

* **17:16** Jiroka nampitsi Atenas otzinkami inatzi nampitsi, ari jinampitawori oiyiki yotaniriiti Grecia-jatzi. † **17:18** Jiitaitziri jaka “yotaniriiti”, iriityitaki kimisantzirori jiyotaantziri iitachari “Epicuro”, ikantzi: “Iro kowapirotachari ankimoshiriwaiiti”. Tzimatsi iijatzi pashini jiitaitziri jaka “yotaniriiti”, jiita “Stoa-jatziiti”. Ikimisantaiyironi iriroriiti okaatzi jiyotaantziri pairani iitachari “Zenón”, ikantaki: “Ontzimatyii añaakopirotanitya”. Iro jiitaitantariri “Stoa-jatziiti”, tima japatotapiintaiyani jiitaitziro iñaaniki iriroriiti “Stoa”, owaankiityaani inatzi, pothopooki ikantayitziro.

iitachari “Areópago”, tsika japatotapiintaiyani. Josampitakiri: “Incha pinkinkithatakotinawo owakiraatatsiri piyotaantziri jaka nonampiki. ²⁰ Tima pikinkithatakotakinawo kaari nokimapiintzi. Nokowaiyini niyoti iita kankotachari”. ²¹ (Tima okaatzi itzimawintziri Atenas-jatziiti itsipatakari ariitinkariiti janta, ikimisantayitziro owakiraatatsiri ñaantsi, jowawisaimaityaawo.)

²² Ikatziyanaka Pablo ipiyowintaitakari, ikantanaki: “Atenas-jatziiti, noñaakimi naaka, tzimatsi oiyiki piwawaniyitari, pamanamanaatashitapi-intari. ²³ Nokinayitzi pinampiki, noñaayitakiro pitaapiriminto. Tzimatsi apaani osankinataka, okantzi: ‘PAWA KAARI JIYOYIITZI’. Iri-jatzita nokinkithatakotzimiri naaka. ²⁴ Iri witsikakirori kipatsi maawoni tzimantayitawori, irijatzi Pinkathariwintzirori inkiti iijatzi kipatsi. Tii isaikantawo tasorintsiipanko jiwitsikani atziriiti. ²⁵ Tii ikowiro irirori jiwitsikaitiniri tsikarika oitya. Tima iriitaki añaakaayitairi maawoni aakaiti, irijatzi añainkatakaayitairi, ipayitairo maawoni tsikarika oitarika. ²⁶ Iriitaki witsikakiriri itawori shirampari, jojiñaakiri, itzimpoookakiri inampitanyaa-wori maawoni kipatsiki. Ikinkishiritsitaka tsika onkaati osamaniti jinampitaiyaawo tsikarikapaini. ²⁷ Iro jantantakawori jiroka, onkantya jaminaminaitanyaariri. Kimiwaitaka ipampipampiwaitatyimi jaminaminaitziri. Ari jiñiiri. Tima tii intaina isaiki Pawa ari itsipayitai maawoni aakaiti. ²⁸ Iriitaki añaakaayitairi iroñaaka, ijiywatakaayitai, iri tzimakaayitairi. Irojatziti ikantsitakari pijyininkaiti iiroka, kinkitharyaantzi, ikantaki: ‘Jashiyitai Pawa’. ²⁹ Tima jashiyitai Pawa, tii okantzi ankinkishiritakowaityaari ikimitatyaari oiyakaantsi jiwitsikani atziriiti, jiwitsikayitziro oro, kiriiki, mapi. ³⁰ Tima pairani oiyiki jamawitakiro Pawa okaatzi jantashiwaitakari imasontzinkakiini. Iro kantacha ikantayitairi maawoni tsikarika inampiyitawo, ikantairi: ‘Powajyaantairo kaaripirori pamitashiyitari’. ³¹ Tima Pawa jiyoshiitaki apaani shirampari, iriitaki jotyaantairi jaminakoyitairo okaatzi antayitakiri. Aritaki jiyotajaantakiro irirori Pawa tsikapaitirika jimatairo. Tima joñaagantakiri shirampari jowiriintairi ikamawitaka”.

³² Ikanta ikimawaki ikinkithatakotakiri kaminkari ipiriintaa, ishironaminthatanakari. Tzimatsi pashini kantanakiriri: “Ari apiitiro paata nonkimimi pinkinkithatakotiro jiroka”. ³³ Jiyaapithatanairi Pablo. ³⁴ Iro kantacha joyaatanakiri tsikarika ikaatzi, kimisantai irirori. Jirika ikaatzi kimisantaatsiri: Dionisio, irijatzi apaani tsipawitariri ipiyotapiinta Areópago-ki. Opoñaapaaka tsinani iitachari Dámaris, tzimayitatsi pashini.

18

Ariitaka Pablo Corinto-ki

¹ Ikanta okaatapaaki jiroka, ishitowanaki Pablo Atenas-ki, jataki Corinto-ki. ² Ari jiñaakiri Judá-mirinka iitachari Aquila, Ponto-jatzi jinatzi jirika. Owakiraa jariitaka Aquila itsipatakawo iina Priscila ipoñaakawo Italia-ki, tima pinkathari Claudio ikantakaantaki janta Roma-ki ishitowayiti maawoni Judá-mirinkaiti. Jataki Pablo jariitari Aquila. ³ Ari isaikapaaki Pablo intsiapatyaari. Tima okaatzi jantawaititakari jirika, ishirikayitziro tontamawotatsiri manthakintsi, ipankoitawo. Irojatziti jantawaitsitari pairani Pablo irirori. ⁴ Ari ikantapiintatya Pablo jiyaatzi japatotapiintaita kitijyiriki jimakoryaantaitari, ikinkithatakaantayitaki inkitsirinkantyaariri Judá-mirinkaiti inkimisantakaayitairi, iijatzi Grecia-paantiri.

⁵ Ikanta Silas itsipatakari Timoteo ariitaiyapaakani ipoñagaawo Macedonia-ki. Ari jaakowintanakawo Pablo ikinkithatakaantanki.

Ikantakiri Judá-mirinkaiti: “Jirika Jesús, Cristo jinatzi”. ⁶ Iro kantacha tii inimotziri Judá-mirinkaiti, ikisaniintanaka, ikawiyawaitanakiri. Ari jotikanairo iithaari Pablo jiyotaitantyaari tii ikimisantaiyini, ikantanakiri: “Irokayitaki kantashityaawoni pimpiyashitantaiyaari, tii naaka kantashityaawoni. Iroñaaka nompithokashityaari kaari ajyininkata”. ⁷ Shitowanaki japatotapiintaita. Jataki ipankoki atziri iitachari Justo, pinkathatasorintsitaniri jinatzi. Isaikanampitziro irirori japatotapiintaiyani Judá-mirinkaiti. ⁸ Ikanta Crispo, jiwatatsiri japatotapiinta Judá-mirinka, ikimisantanakiri Awinkathariti, ari ikimitaakiro iijatzi ikaatzi saikapankotziriri. Iijatzi ikimitanakari oiyiki Corinto-jatzi, ikimayitakiro ñaantsi, kimisantayitanaki, jowiinkaayitakiri. ⁹ Ikanta Pablo, jomishimpiyaakiri Awinkathariti tsiniripaiti, ikantakiri: “Iiro pithaawi. Piyataakairo pinkamantantiro ñaantsi jaka, iiro pimairitzi”. ¹⁰ “Tima ari notsipatzimi naaka, iiro jowatsinawaitaitzimi jaka, tima tzimatsi oiyiki nashiyitaari naaka jaka nampitsiki”. ¹¹ Iro isaikantanakari Pablo Corinto-ki, awisanaki apaani osarintsi niyankitapai pashini. Jiyotaantayitziro iñaani Pawa.

¹² Okanta ijiwatantari Galión janta Acaya-ki, jitanakawo Judá-mirinkaiti imaamanitanakiri Pablo. Ipoña jaanakiri janta jiwariki. ¹³ Ikantapaakiri: “Jirika shirampari ikinakaashitakawo jiyotaayitzi atziriiti ipinkathatairi Pawa, ipiyathatakawo ikantakaantaitziri”. ¹⁴ Iro jiñaawaitanakimi Pablo, ikantanaki Galión jiñaanatanakiri Judá-mirinkaiti: “Iroorika pikinkithatakotzi ikinakaashitakari jirika shirampari, itsitokantaki, aritaki nonkimakimi pinkantayitina. ¹⁵ Aña pikantawakaawintashitawo piñaawaiminthatashitari, pipairyaminthawaitashitari, piitashiwaitari: ‘Ikantakaantaitani’. Piyotaiyironi irokaiti tsika pinkantiro, tii nomiraawintawaitawo naaka”. ¹⁶ Jomishitowaiyakirini. ¹⁷ Ikanta Grecia-paantiri, joirikanakiri iitachari Sóstenes, iri jiwatsitacha japatotapiinta Judá-mirinka. Ipajawaitanakiri. Iro kanzimaitachari Galión, tii jimatzimaitawo irirori.

¹⁸ Oiyiki kitiiyyiri isaikawaitanai Pablo janta Corinto-ki. Ari jiyaatai itsipatanaawo Priscila iijatzi Aquila, jiyaatairo Siria-ki. Ikanta janta Cencrea-ki, tikira jotitanaata, jamiitanakiro iishi, ari jimonkaatziro okaatzi ikantantakiri. ¹⁹ Ikanta jariitaka Efeso-ki, jataki Pablo japatotapiintaita, ikinkithatakaayitapaakiri Judá-mirinkaiti. Ari jookanairi Aquila itsipatakawo Priscila. ²⁰ Ikowakowitawaari Judá-mirinkaiti osamani isaikanaki, tiimaita ikowi Pablo. ²¹ Ikantanairi jiyaaatziimanai: “Ontzimatyii nari-itaiya Jerusalén-ki joimoshirinkaita. Iriirika Pawa kowatsini, ari nompiyi noñaayitaatimi”. Ipoñaashitaka jotitanaa Pablo, jatai.

Piyaa Pablo Antioquía-ki, ipiyanaawo iijatzi ikinkithatzi

²² Ikanta jariita Cesarea-ki, awisapai Jerusalén-ki jiwithatapaiyaari kimisantzinkariiti. Ipoña jawisanai Antioquía-ki. ²³ Ikanta osamanitaki, japiitairo iijatzi jariitantayita nampitsi tzimatsiri janta Galacia-ki iijatzi Frigia-ki, jominthashiritakaayitari jiyotaani.

Ikinkithatzi Apolos janta Efeso-ki

²⁴ Okanta janta Efeso-ki, ariitaka Judá-mirinka iitachari Apolos, Alejandría-jatzi jinatzi. Kamiitha ikinkithatzi, jiyotakopirotziro Osankinarintsipirori. ²⁵ Tzimatsi kinkithatakotsitakariri Juan-ni owiinkaatananiri, ikinkithatakoitsitakawo iijatzi okaatzi ikamantantakiri Juan-ni ikantakota Jesús. Ari iwiya jiyotakotziro irirori. Iro kantacha, kamiitha ikanta joñaagantawitawo ikinkithatakotziri Jesús. ²⁶ Ari ikinkithatakaantapaaki Apolos japatotapiintaita. Ikanta okimakiri Priscila otsipatakari Aquila,

jaanakiri Apolos, jiyotaakiri tsika ikantakotajaanta Jesús. ²⁷ Ikowaki Apolos jawijyi Acaya-ki. Ari ipawakiri kimisantzinkariiti Efeso-jatzi apaani osankinarintsi jaapatziyantawatyaariri Acaya-jatzi. Ikanta jariitaka Acaya-ki, oiyiki ithaamintakaapaakari kimisantzinkariiti inishironkayitairi Pawa. ²⁸ Jimatatziiro Apolos ikitsirinkayitakiri Judá-mirinkaiti, joñaagayitziri Osankinarintsi pirori ikinkithatakoitziri Cristo, ari okanta jiyotakotantaitakariri Jesús, iriitaki Cristo.

19

Ariitaa Pablo Efeso-ki

¹ Ikanta Apolos isaiki Corinto-ki, anonkanaki Pablo otzishimashiki, ari itaka Efeso-ki. Jiñaapaakiri kimisantawitachari. ² Josampitapaakiri: “¿Inampishiritantakimima Tasorintsinkantsi owakiraa ikimisantakaitakimi?” Ikantaiyanakini iriroriiti: “Tiitya. ¿Oitama kankotachari jiroka? ¿Iitama ikantaitziri Tasorintsinkantsi?” ³ Ari ikantzi Pablo: “¿Iitaka powiinkaawintakari pikimisantawitaa?” Ikantaiyini iriroriiti: “Iro nowiinkaawinta jiyotaantakiri Juan-ni”. ⁴ Ipoña Pablo jiyotaanakiri, ikantayitziri: “Jowiinkaantanzira Juan-ni, oiyakaawintamachiitayya jowajyaantaitiro kaaripirori. Iro kantzimaitacha ikantsitaka Juan-ni: ‘Pinkimisantairi aatsikitaantsiri, iri poyaatapaatyaanani’. Iriitaki Jesucristo ikinkithatakotakiri jaka”. ⁵ Ikanta ikimaiyawakini jirikaiti, jowiinkaawintanakari Awinkathariti Jesús, ipairyaayitainiri irirori. ⁶ Ipoña Pablo jotzimikapatziitoyitantakari jako, ari inampishiritantanakari iriroriiti Tasorintsinkantsi. Jiñaawaiyitantanakawo pashiniyitatsiri ñaantsi. Ikamantantayitanakiro ñaantsi jiyotakaayitanairiri Pawa. ⁷ Ikaataiyini 12 atziririiti.

⁸ Ipoña jawisaki Pablo japatotapiintaiyani Judá-mirinka, ari ikinkithatakaantapaaki ikaatzi mawa kashiri. Tikaatsi inthaawakaiya, ikowi jiyotakaayitairi atziririiti tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai. ⁹ Iro kantacha tzimatsi tsika ikaatzi kisoshiriwaitatsiri, tii ikowi inkimisantaiyini, ikijyimawaitakiri tsipatanaariri jiiitaitziri “Aatsi”. Ikanta Pablo, jintainaryaanakari jirikaiti. Ikaminaayitanairi jiyotaaniiti janta iyaapapankotiki jiiitaitziro “Tiranno”. Ari jiyotapiintakiri maawoni kitiiyiriki. ¹⁰ Ari ikantapiintanakitya, tzimakotaki apiti osarintsi. Ikimakoyitairo iñaani Pawa nampiyitawori Asia-ki, Judá-mirinkaiti, Grecia-paantiripaini, maawoni.

¹¹ Oiyiki itasonkawintantaki Pablo janta ikantakaakari Pawa. ¹² Matataitacha iijatzi oshinchaantanaki imanthakipaini Pablo. Aririka jaayitiro tsikarikapaini, intirotantaityaari mansiyari, aritaki ishintsitanai. Aritaki onkantaki iijatzi ishintsiyitai piyarishiriyitatsiri. ¹³ Ikanta tsikarika ikaatzi Judá-mirinka kinakinawaitatsiri janta joshinchaayitziri piyarishiritatsiri, ikowawitaiyakani iriroriiti joshinchaanti impairyiiri Jesús. Ikantawitari piyariiti jiñaanatziri: “¡Piyaapithatiri, nompairyiimiri Jesús, ikinkithatakotziri Pablo!” ¹⁴ Irootaki jimawitaiyakarini 7 itomiiti Judá-mirinka iitachari Esceva, jiwawitariri ompiratasorintsitaniriiti janta. ¹⁵ Iro kantacha jakakiri piyariiti, ikantakiri: “Noñiiri Jesús, niyotakotziri Pablo. Irooma iirokaiti, tii niyotzimi”. ¹⁶ Ikanta piyarishiritatsiri joirikanakiri jirikaiti, antawoiti jomankiyanakari, joitsinampaakiri maawoni, jomishiyairi ipankoki jaatonkoryaamirikitakiri, antawo jowatsinawaitakiri iwathaki. ¹⁷ Ikimaiyakini nampitawori Efeso-ki, Judá-mirinkaiti iijatzi Grecia-paantiri, maawoni. Owanaa ithaawaiyanakini. Ari okanta ipinkathaitantanakariri Awinkathariti Jesús. ¹⁸ Ari ipokayitanaki

iijatzi oiyiki kimisantayitaatsini, ithawitakoyitapaakiro iyaaripironka. ¹⁹ Jamayitapaakiro jyiripiyaariwitachari tsika jiñaanatakotapiintziro ijyiripiyaaritantari, itaayitapaakiro. Ikanta jaminaitakiro tsikarika okaatzi opinatari itaayitakiri, ariitaka ikaatzi: 50,000 ikithoki kiriiki. ²⁰ Iikiro ikimakopiroitanakitziiri Awinkathariti.

²¹ Okanta okaatapaaki jirokapaini, jominthatakawo Pablo jariitanyta Macedonia-ki iijatzi Acaya-ki. Impoña jawisanaki irojatzi Jerusalén-ki. Ikantsitaka iijatzi: “Aririka niyaataki Jerusalén-ki, ari nawisaki niyaati Roma-ki”. ²² Ipoña jotyaantaki Macedonia-ki apiti imitakotapiintirini, Timoteo itsipatakari Erasto, iinrotatsi isaikanaki irirori Asia-ki.

Imaamanitantaitzi Efeso-ki

²³ Okanta janta Efeso-ki antawoiti ikisawakaawintakari tsipatanaariri jiiitaitziri “Aatsi”. ²⁴ Iri poñaakaantakawori iitachari Demetrio, ashiropakori. Tzimayitatsi iijatzi kimitakariri irirori jiwitsikayitziro oryaani oiyakaawo oyaapapankoti iwawanitashiitari jiiitaitziri “Diana”. Iri jaantayitari oiyiki kiriiki. ²⁵ Japatotaiyakani maawoni ashiropakoriiti. Ikantaki Demetrio: “¡Shirampariiti! Tima iro añaantari aakaiti jiroka antawairi. ²⁶ Iro kantacha, aritaki pikimakotakiri jiiitaitziri Pablo, ikitsirinkaki oiyiki atziriiti, ikantayitzi: ‘Jiwitsikani atziriiti tii impawati’. Tii apa ikantakiro anampitsitiki Efeso, aña jimatsitakawo maawoni jaka Asia-ki. ²⁷ Tii apa onkantzimotai iiro jamanantapiroitanaari awitsikani, iro kantzimopirotairi, ompiyakoty inkimakoitiro antawoiti awawani Diana maawoni jaka Asia-ki, ari jowajyaantaitanakiro impokaiti oyaapapankotiki”.

²⁸ Ikanta ikimaiyakini, antawo ikisaiyanakani, ikaimaiyanakini: “¡Antawoiti inatzi Diana awawanitari jaka Efeso-ki!” ²⁹ Iikiro ikamiñiinkatanakitzi jiñaawaitaiyini jirikaiti. Ipoña joirikaitanakiri Gayo itsipataitanakiri Aristarco, jaitanakiri japatotaiyapiintani atziriiti. Jirika jaitanakiri iriitaki itsipatapiintari Pablo jariitantayita, Macedonia-jatzi jinaiyini. ³⁰ Ikowawitaka Pablo intyaapaakimi irirori, tiimaita ishinitziri jiyotaaniiti. ³¹ Ari ikimitsitakari jiwariiti jaapatziyani Pablo, ikantakaantakiri: “Iiro pimatsitawo iiroka janta”. ³² Ikanta janta japatotaiyakani, iikiro ichiraachiraataiyatziini, tii oiyawakaa okaatzi ichiraawintaiyirini. Tima jirikaiti atziriiti tii jiyopirotaiyini oita japatowintaiyarini, ikaimakaimawaitashitaiyani. ³³ Iro kantacha tsikarika ikaatzi Judá-mirinka, jiñaakiri Alejandro josatikaka janta ipiyotaiyakani, ishintsiwintanakiri inkinkithatakotiri. Ikanta Alejandro jakotanaki jimairitantawatyaari, ikinkithawaitakaawitakari. ³⁴ Iro kantacha jiyotaiyakini atziriiti Judá-mirinka jinatzi jirika Alejandro, iikiro japiitanakitziiro ikaimaiyini, osamani ikantaka ikaimi, ikantaiyini: “¡Antawoiti inatzi Diana awawanitari jaka Efeso-ki!”* ³⁵ Ipoña ikatziyanaka osankinaryaantzi, jomairintakiri, ikantakiri: “Efeso-jatzi, jiyotaitzi maawoni, aakaiti kimpoyaawintawori oyaapapankoti awawani Diana, iijatzi oiyakaani poñainchari inkitiki. ³⁶ Irootaki pinkinkishiritantawatyaari kamiitha, iiro pimaamanitantashiwaita. ³⁷ Tima jirikaiti shirampari pamayitakiri, tii jowaaripirotziro kaapapanko, tii ikijyimatziro iijatzi awawani. ³⁸ Ikwirika jiyakawintanti Demetrio itsipayitakari ikaayitziro, jaanakiri ajiwariki jaminakotiniri, iri witsikiniriri okaatzi kantzimotariri. ³⁹ Okowatyaarika ayotakotiro maawoni aakaiti, kimitaka kantatsi apatotiri maawoni jiwariiti, jaminakotantyaawori. ⁴⁰ Okaatzi awisaintsiri iroñaaka,

* **19:34** Kantakotachari jaka “osamani ikantaka ikaimi”, apiti ikanta hora osamanitaki.

aritaki jowasankitaawintaitakairo amaamanitantaki. Iiro otzimi ankantiri ampiyakowintantyaari”.⁴¹ Ikanta ithonkakairo jiñaawaitakairo jiroka, jotyaaantairi atzirriiti.

20

Ipiyaawo Pablo Macedonia-ki iijatzi Grecia-ki

¹ Ikanta ithonkaka ikamiñiinkataki jiñaawaitaiyini, japatotakiri Pablo jiyotaani ikaminaayitanairi. Ipoñaashitaka jiwithayitanaari, jataki Macedonia-ki. ² Ari jariiyitanaawo maawoni nampitsi tsika isaikayitzi iyikiiti, ikaminaayitanairi. Irojatzzi jariitantakari Grecia-ki. ³ Ari isaikawaitapaakiri ikaatzzi mawa kashiri. Iro jotitanaiyaami jiyaatantyaari Siria-ki, ari ikimakiri jowamaatyiri Judá-mirinkaiti jariitatyaarika janta. Irootaki ipiyantanaari Macedonia-ki. ⁴ Ari itsipatanaari Sópater Berea-jatzzi jinatzi itomi Pirro. Ipoñaapaaka Aristarco, ipoñaapaaka Segundo, Tesalónica-jatzzi jinatzi. Ipoñaapaaka Gayo, Derbe-jatzzi jinatzi. Ipoñaapaaka Timoteo, Tíquico iijatzi Trófimo, Asia-jatzzi jinayitzi jirika. ⁵ Ari jiiwataiyanakini jirikaiti iyikiiti, joyaawintapaakina Troas-ki notsipatakari Pablo. ⁶ Okanta awisanaki kitiiyyiri jowantapiintaitantawori tantaponka, ari notitanaari Filipos-ki. Awisaki 5 kitiiyyiri, noñaayitapairi iriroriiti janta Troas-ki, ari nosaikaiyapaakini okaatzzi 7 kitiiyyiri.

Ariita Pablo Troas-ki

⁷ Okanta ariitapaa kitiiyyiri japatotapiintaita, ari napatotaka nompitoryi-iro tanta, ikinkithatakaantaki Pablo. Tima nawisatyí oñaatamanai, iikiro jiyaataakaanakitziro ikinkithatzi, niyankiititakotakina.*† ⁸ Ari napatotaiyani jinoki pankotsi, oyyiki ootamintotsi joisaitaki. ⁹ Ikanta mainari iitachari Eutico isaiki opatzimooki pankotsi. Tima osamanitaki ikinkithataki Pablo, ayimatakiri iwochokini mainari, paryaanaki isaawiki, kamapaaki.‡ ¹⁰ Ipoña jaiyitapaaki Pablo, joiyotashitapaakari mainari, jawithakitapaakiri. Ikantanaki: “Iiro pithaawaiyini, añagai”. ¹¹ Ipoña ipiyanaa Pablo jinoki, ipitoryaapaakiro tanta, owaiyakani. Iikiro ikinkithatanakitzi, irojatzzi okitiiyyitantanakari. Ipoña nawisaiyanakini. ¹² Iriima mainari, jaayiitanairi jañagai. Irootaki ithaamintashiripiroitantanakari.

Jawisanaki Troas-ki irojatzzi Mileto-ki

¹³ Ari niwataiyanakini naakaiti, notitaiyanakani irojatzzi Asón-ki, ari nokinkishiritakari naanairi Pablo, tima ikowakitzi irirori inkinanaki kipsiki. ¹⁴ Ikanta noñaapairi Pablo janta Asón-ki, ari jotitanaari, jataiyakinani Mitilene-ki. ¹⁵ Opoña nawisaiyakini janta, nokitiiyyitakotapaaki Quío-ki, opoña namaatakotanai apaani kitiiyyiri ariitakina Samos-ki, ari naatakotapainta Trogilio-ki. Ipoña nawisanaki pashini kitiiyyiri, ariitaiyakinani Mileto-ki. ¹⁶ Ari okanta nawisantanakawori Efeso tii naatakotapainta,

* **20:7** Kantakotachari jaka “japatotantapiintaitari”, irojatzzi ikantaititari “itapiintawori kitiiyyiri pashiniki domingo”. † **20:7** Kantakotachari jaka “impitoryiirori tanta”, iro jantayitanairi kimisantzinkariiti aririka inkinkishiritakotiri Jesucristo ikamimotantaki. Ari ikantziro jatyootawakaiyani, ipitoryiuro tanta, jowaiyani, jirawaitaiyini imiri. Tima jimatakotatzziro Jesús jiwiyaaantanaawo jowakaanaari jiyotaanipaini. Irootaki ikinkithatakotapiintakiri, ikantaitzi “impitoryaitiro tanta”. ‡ **20:9** Kantakotachari jaka “paryaanaki isaawiki”, irootaki ikantakoitziri pankotsi, mawa okanta opiwiryaa jiwitsikayiitziro. Ari ipoñaakari iparyaaki mainari irojatzzi isaawiki.

tima Pablo tii ikowi jiyaatapainti janta, iiro josamanipirowaitanta Asia-ki. Ikwatzi jariitsitaiya Jerusalén-ki, tikira joimoshirinkaitanakiro kitiijiyiri “Oyiipataantsi”.§

Inkinkithatakairi Pablo jantaripiroriiti Efeso-jatzi

¹⁷ Ikanta nariitaka Mileto-ki, ikaimakaantapaakiri Pablo jantaripiroriiti kimisantzinkariiti Efeso-jatzi. ¹⁸ Ikanta ipokaiyakini, ikantawakiri: “Piyotaiyini iirokaiti tsika nokanta nosaikimotakimi owakiraa nariitantakari Asia-ki. ¹⁹ Ari nokantapiintatya nantawaitziniri Awinkathariti, tsinampashiri nokanta, owanaa niraawaitaka noñaakiro ikowaiyakini Judá-mirinkaiti imaamanitina. ²⁰ Iro kantacha tii nowajyaantanakiro nokinkithatakaimiro onkaati pinintaawaitaiyaari, niyotaapiintakimi pipankoitiki, iijatzi janta ipiyotapiintaiyani atziriiiti. ²¹ Nokinkithatakaakiri nojyininkapaini Judá-mirinka iijatzi Grecia-paantiri, nokantayitziri: Pimpiyashitairi Pawa, pawintagaiyaari Awinkathariti Jesucristo. ²² Iroñaaka niyaati Jerusalén-ki, Tasorintsinkantsi minthashiritakaakinari, tii niyotzimaita oityaarika awijyimotinani janta. ²³ Iro kantacha tsikarika niyaayitzi, jiyoshiritakaakina Tasorintsinkantsi, ikantashiritana: ‘Ojyiki piñaashiwaityaawo jomontyaawaitaitimi’. ²⁴ Iro kantzimaitacha naaka, tii onkantzimowaitina onkaati nonkimaatsityaari, tii nonishironkapirowaitanaka. Iro kowapirotacha nonkimoshiriwintiro nonkimitakaantiro irootaintsimi nimatiro nonkitsirinkanti nariitya tsika iwiya noshiyi. Tima irootaintsi nothotyiiro ikantakinari Awinkathariti Jesús nonkamantantiro Kamiithari Ñaantsi okantakota inishironkayitai Pawa. ²⁵ Nokinkithatakaakimi iijatzi iirokaiti tsika okantakota ipinkathariwintantai Pawa. Iromaita papiitairo piñaayitaina. ²⁶ Irootaki nokowantari nonkantimi tii naaka kantakaashityaawoni intzimantaiyaari piyashitaachani, ²⁷ tima nokinkithatakaimiro maawoni ikinkishiritakari kitziroini Pawa jantiri, tikaatsi nimanimotimi. ²⁸ Pinkimpoyaayitaiya, ari pinkimitakaayitaiyaari piyotapiintachari tsika jowayitakiri Tasorintsinkantsi. Pinkimitaiyaari aamaakowintaniri paamaakowintaiyaari kimisantairiri Awinkathariti, iriitaki ikapathainkawintairi ipinawintayitairi. ²⁹ Niyotzi naaka aririka niyaatai ari impokapaaki pashiniiti, inkimitapaatyaari katsimari piratsi, inkowapaaki japirotiri kimisantzinkariiti. ³⁰ Ari intzinaayitanatya pikaataiyakini jamatawitaki kimisantzinkariiti, jowajyaantakaakiri ikimisantawitari. ³¹ Pinkinkishiritiro iirokaiti, mawa osarintsi nosaikimowaitakimi, tii nowajyaantapaintziro nokaminaayitzimi, niraakowaitakimi. ³² Nawintaari Pawa naaka, iyikiiti. Iriitaki aamaakowintimini, iriitaki nishironkatimini tima irootaki ikantayitakairi. Ari inthaamintashiritakaimi, aritaki jiñaakaayitaimiro okaatzi ikajyaakaayitakiriri maawoni oitishiritaari. ³³ Tii noñiiro naaka nonintakotantiri, kiriiki, oro, ikithaataitari. ³⁴ Piyotaiyini iirokaiti, naakataki antawaiwintaincha naantari kowityiimoyitanari, ari nokimitaakiro nantawaiwintakiniri iijatzi ikaatzi tsipayitakinari. ³⁵ Ari nokinakairo niyotaantakimirori tsika ankantiro antawaipirotapiintai, anishironkatantyaariri kowityaaniintawaitatsiri. Ari nokinkishiritakaimiro ikinkithatakotapaintziri Awinkathariti Jesús, ikantaki: ‘Kimoshiripirowintaari jinatzi nishironkatantaniri, tii ari inkantajaantaitiri ipashitaitari’ ”.

§ 20:16 Kantakotachari jaka “Oyiipataantsi”, irojatzi ikantaitsitari “Pentecostés”.

³⁶ Ikanta ithonkanakiro Pablo ikantakiro jiroka, jotzirowanaka jamana-manataakanakari maawoni piyotainchari. ³⁷ maawoni jiragaiyakani, jaw-ithakitawakaayitaka, ari jiwithatawaari Pablo jiyaatai. ³⁸ Owashiri ikantaiyanakani, tima ikimakiri ikantaki iiro piñagaana. Ari joyaataiyanakirini irojatzji jotitantanaari Pablo.

21

Jiyaatantaari Pablo Jerusalén-ki

¹ Ikanta nookanairi iyikiiti, otitaiyanaanani, tampatzika nowanakiro niyaati Cos-ki, okitiiyyitamanai ariitakina Roda-ki, opoña nawisanaki irojatzji Pátara-ki. ² Ari noñaapaaki antawo pitotsi jatatsiri Fenicia-ki, ari notitaiyanakani. ³ Ikanta namaatakotzi, naminakotanakiro nampatiki othampijyaa jiiitaitziri Chipre, nokinakotanaki nakopiroiniki irojatzji Siria-ki. Tima tzimatsi ajyaagawontsi jookaitanakiri Tiro-ki, ari naatakotaiyapaakani. ⁴ Noñaapairi kimisantzinkariiti, ari nosaikimowaitanakiri okaatzi 7 kitiiyyiri. Ikantawakiri Pablo: “Iiro piyaatzi Jerusalén-ki”. Iro ikantantakari, jiyoshiritakaakitziiri Tasorintsinkantsi. ⁵ Okanta awisanaki 7 kitiiyyiri, iro nawijyimatantyaari. Ari joyaatanakina maawoni iyikiiti, itsipayitakawo iinaiti, iijatzji jowaiyaniiti. Irojatzji othapikitapaa nampitsi, ari notzirowaiyapaakani impanikiitiki, namanamanaataiyakani. ⁶ Ipoña niwithatawakaayitanaa, otitanaana naakaiti, piyaiyanaani iriroriiti ipankoitiki.

⁷ Ipoña namaatakotanai irojatzji Tolemaida-ki, ari niwithayitapaari iyikiiti, apaani kitiiyyiri nosaikimowaitanakiri iriroriiti. ⁸ Okanta okitiiyyitamanai awisakotanakina, ariitakina Cesarea-ki. Opoña nokinanaki ipankoki Felipe kinkithatakaniri, ari nosaikapaakiri. Jirika Felipe iriitaki kaatatsi pairani 7 jowaitakiri jimitakoyitiri Otyaantapiroriiti. ⁹ Tzimatsi Felipe 4 mainawo irishinto, kamantantaniro inayitatzji. ¹⁰ Aritaki oyyikitaki kitiiyyiri nosaikapaaki janta, ari jariitakari apaani kamantantaniri ipoñaakawo Judea-ki, jiita Agabo. ¹¹ Ikanta jiñaapaakina naakaiti jaapaakiri jowathakiro Pablo, joojotakari jakoki iijatzji iitziki jiñaawaitanaki, ikantzi: “Ari inkantyaari ashitakariri jirika owathakirontsi joojotiri Judá-mirinkaiti janta Jerusalén-ki, jaakaantakiri janta kaari ajyininkata. Irootaki jiyotakaakinari naaka Tasorintsinkantsi”. ¹² Ikanta nokimaiyawakini, nokantakantawitanakari Pablo: “Iiro piyaatzi Jerusalén-ki”. Ari ikantsitawitakari iijatzji Cesarea-jatziiti. ¹³ Iro kantacha ikantanaki irirori: “¿litama piraantaiyarini, owanaa powashiritakaakina? Aña minthatakina naaka. Aririka onkantya joojoyiitina nonkamawintantyaariri Awinkathariti Jesús Jerusalén-ki, imawaityaata”. ¹⁴ Tii nokitsirinkashitari, nokantanakiri: “Imatyaata ikowiri Awinkathariti”.

¹⁵ Ikanta okaatapaaki jiroka, witsikaiyanaanani, jataiyakinani Jerusalén-ki. ¹⁶ Ari joyaatanakina tsika ikaatzi Cesarea-jatzji iyotaariiti jinatzji. Iriitaki aanakinari ipankoki shirampari Chipre-jatzji iitachari Mnasón, pairanitaki jiyotaaritzi jirika, iriitaki nomayimotaiyirini.

Joirikaitakiri Pablo tasorintsipankoki

¹⁷ Okanta nariitaiyapaakani Jerusalén-ki, kimoshiri ikantaiyani iyikiiti jiñaawakina. ¹⁸ Okanta okitiiyyitamanai, jaanakina Pablo nariityaari Jacobo, ari isaikakiri iijatzji maawoni antaripiroriiti. ¹⁹ Jiwithatapaakari Pablo, ikamantapaakiri maawoni oiyita jantakaayitakiriri Pawa janta inampiitiki pashinijatzji atziriiti. ²⁰ Ikanta ikimaiyawakini, ithaamintanakari Pawa. Ipoña ikantaitanakiri Pablo: “Iyikí, imapiro iyyikitaki ajyininkapaini Judá-mirinka kimisantanaintsiri iijatzji, iinirotzimaita ishintsiiwin-taitziri kimisantzinkariiti jimonkaayitiro Ikantakaantani Moisés-ni.

²¹ Ikimakowintakimi piyotaakiri ajyininka nampitawori pashiniki nampitsi, pinkantayitirimi: “Tii okowapirota pinkimisantairo Ikantakaantani Moisés-ni, tii okowapirota pintomishitaanitairi pitomiiti, tii okowapirota iijatzi antayitairo okaatzi amiyitari pairani’.” ²² ¿Tsikama ankantyaaka? Iyoyitaki iroñaaka ajyininka, ariitaimi jaka. ²³ Iro kamiithatatsi pantiro jiroka: Tzimatsi akaataiyini jaka, ikaatzi 4 shirampari monkaatironi ikajyaakaantziri. ²⁴ Pintsipatanatyaari jirikaiti, pantiro onkaati kitiwathatakagaimini. Iiroka pinakowintirini inkaati intaayitiri, aririka jamiitaitakiniri iishi. Ari jiyoyiiti thiiyaantsi inatzi okaatzi ikantakoitakimiri iiroka, aña pimatsitataitawo iiroka pimonkaatziro Ikantakaantaitani. ²⁵ Irooma naakaiti, niyotaiyini ikinakaashitakawo ajyininkapaini shintsishintsiwaiwitachari jimonkaatakaantiromi Ikantakaantaitani. Tima ikaatzi kaari ajyininkata kimisantayitaatsiri, notyaantakiniri pairani osankinarintsi nokinkishiritaiyakarini jaka, nokantaki: ‘Iiro powayitari wathatsi itagaitziniriri iwawanitashiitari. Iiro powakoyitawo iriraani piratsi. Iiro pimayimpiriwaitzi’. Apamachiini jantayitairo jiroka”. ²⁶ Jaanakiri Pablo 4 shirampari. Okanta okitiijyitamanai itsipayitakari inkitiwathatakaitairi, ityaaki tasorintsipankoki inkamantanti tsika onkaati kitiiyjiri onthonkantyaari ikajyaakaantakiri, ikinkithatakotakiro tsikapaiti jamayitanyaariri jashitakaiyaariri Pawa.

²⁷ Monkaatzimatapaaka 7 kitiiyjiri, tsikarika ikaatzi Judá-mirinka poñaayitachari Asia-ki, jiñaakiri Pablo tasorintsipankoki. Japatotaki atziri, impokashitiri Pablo joirikiri, ²⁸ ikaimaiyini, ikantzi: “¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! ¡Pimitakotina! Iriitaki jirika shirampari kinakinayitatsiri tsikarikapaini jiyotaayitziri atziriiti pithokashitariri ajyininkapaini, pithokashitawori Ikantakaantani Moisés-ni, pithokashitawori tasorintsipanko. Iro owatsipirotainchari, ityaakaakiri iroñaaka kaari ajyininkata tasorintsipankoki, ithainkatasorintsiwaitakiro”. ²⁹ Iro ikantantawori jiroka tima jiñaakitziiri Pablo janta Jerusalén-ki itsipatakari Trófimo poñaachari Efeso-ki, jiñaajaantzi ityaakaakitziri tasorintsipankoki. ³⁰ Apatotapaaka oiyiki atziriiti, shiyapaaka joirikakiri Pablo, jinoshikanakiri jomishitowakiri jikokiroki tasorintsipankoki, jashitaitanakiro. ³¹ Iroowitaincha intsitokirimi, ari ikamantaitakiri ijiwari owayiriiti poñaachari Roma-ki, ikantaitakiri: “Imaamanitawakaatya janta”. ³² Ikanta jiwari japatotanakiri jowayiriti, ishiyapaaka ipiyotaiyakani atziri. Ikanta jiñagayawakirini ipokaki, jowajyaantanakiri ipajawaitziri Pablo. ³³ Joirikaitapaakiri Pablo, ikantanakiri jowayiriti: “Poojotantyaari apiti ashirotha”. Ipoña josampitanakiri atziriiti: “¿Litaka jirika, iita jantakiri?” ³⁴ Tzimatsi chiraachiraatanaintsiri, tiimaita ojoyawakaa okaatzi ichiraawintaiyarini. Tii jiyotiro jiwari oita awisatsiri. Jotyaantakiri jowayiriti jaanakiri Pablo jimaapiintaiyini. ³⁵ Ikanta joirinkakaawitari Pablo, iikiro ishintsitatzi atziriiti ikowi impajawaitiri, irootaki inatantatanakariri owayiriiti inkini jotzikaawintiri. ³⁶ Tima maawoni joyaatakowintanakiri, ikaimaiyini: “¡Powamairiwí!”

Ikinkithatakota Pablo

³⁷ Irootaintsi jomontyitiri imaapiintzi owayiriiti, josampitanakiri Pablo jiwari, ikantziri: “¿Kantatsima nonkinkithawaitakaimi kapichiini?” Ari ikantanaki jiwari: “¡Tsika piyotziroka noñaani! ³⁸ Tima iiroka Egiptojatzi poñaakaantakawori chapinkipaiti maamanitaantsi, kinapaintsiri otzishimashiki, jamaki 4000 owayiriiti”. ³⁹ Ikantzi Pablo: “Judá-mirinka ninatzi naaka, nopoñaawo Tarso-ki saikatsiri janta Cilicia-ki. Otzinkami

inatzi nonampi, nokowi pishinitina nokinkithawaitakairi nojyininka”.
⁴⁰ Ishinitakiri. Katziyanaka Pablo pawitsiki, itzinaawakotanaka jimairi-
 tantawatyaari iyyininkapaini. Ari jimairitaiyanakini. Kinkithawaitanaki
 Heber-paantiki iñaaniki iriroriiti, ikantanakiri:

22

¹ “Iyikiiti, iwaapatiitari, pinkimi nonkinkithatakotya”.

² Ikanta ikimaitawakiri iñaaniki iriroriiti, ari jimairipirotaiyanakini. Iikiro
 ikantanakitzi Pablo:

³ “Judá-mirinka ninatzi naaka. Notzimaki Tarso-ki saikatsiri
 janta Cilicia-ki, iro kantacha jaka Jerusalén-ki nokimotataki,
 jiyotaani ninatzi Gamaliel, niyopirotziro Ikantakaantani achariniiti.
 Nokowapiintawitaka noshiripirotyaari Pawa, pikimitaka iirokaiti
 iroñaaka. ⁴ Pairani nopatzimawaiwitakari tsipatanaariri jiiitaitziri ‘Aatsi’
 nowamaayitaki. Ojyiki nonoshikayitaki shirampari, tsinani, maawoni,
 nomontyaakaantakiri. ⁵ Jiñaayitakina nantayitakiro jiroka maawoni
 ijiwari Ompiratasorintsitaari iijatzi Antaripiroriiti. Iriiyitaki payitakinari
 osankinarintsi ipakaantziri ajyininka Judá-mirinka janta Damasco-ki.
 Ipoña niyaataki naminaminayitziri jirikaiti, namayitiri jaka Jerusalén-ki
 jowasankitaitiri”.

Ikinkithatakota Pablo ikimisantantaari
(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ “Okanta naniitzi aatsiki, irootaintsi nariitya Damasco-ki, jiwyaaka
 tampatzika ooryaatsiri, ari jomapokakinari morikanaintsiri inkitiki,
 joorintakotapaakina nokatziyaka, ⁷ ari notyaanakiri kipatsiki. Nokimatzi
 ñaanatanari, ikantana: ‘¡Saulo! ¡Saulo! ¿litama pipatzimaminthatantanari?’
⁸ Nosampitanakiri naaka: ¿litaka iiroka Pinkathari? Ari jakaitanakina:
 ‘Naakataki Jesús Nazaret-jatzi pipatzimaminthawaitakiri’. ⁹ Ikaatzi tsi-
 patakinari jiñaakiri oorintapainchari, antawoiti ithaawaiyanakini, tiimaita
 ikimathataiyironi iriroriiti jiñaanataitakina. ¹⁰ Ipoña nosampitanakiri,
 nokantziri: ‘Pinkathari. ¿litama pikowiri nantairi naaka?’ Ari ikantanakina
 Pinkathari: ‘Pintzinai, piyaati nampitsiki Damasco. Ari inkamantayitiro
 oitya pantayitiri’. ¹¹ Tima kamampotaaki jowanakina oorintakinari,
 ikathatashitaana notsipayitakari irojatzi Damasco-ki.

¹² Ari isaikiri janta shirampari jiita Ananías, pinkathatasorintsitaniri ji-
 natzi, jimonkaayitziro Ikantakaantani Moisés-ni. Pinkatha jowiri maa-
 woni Judá-mirinka nampiyitawori Damasco-ki. ¹³ Pokaki Ananías jiñiina.
 Ikanta jariitapaaka, ikantapaakina: ‘Iyiki Saulo, pokiryagai’. Apathakiro
 nokantanaka nokiryaaanai, aminawaitanaana. ¹⁴ Iikiro ikantanakityaana
 Ananías: ‘Iiroka jiyoshiitani Iwawani achariniiti. Jiyoshiitakimi piy-
 otantaiyaawori ikowakaimiri irirori, ari piñaakiri Cristo tampatzikat-
 siri, ari pinkimañaanitakiri iijatzi. ¹⁵ Iirokataka kinkithatakotairini maa-
 woni atziriki. Pikinkithatakoyitairo okaatzi piñaakiri, okaatzi pikimakiri.
¹⁶ Iroñaakataki, tikaatsi poyaawintanaki. Pinkatziyi, powiinkaaty, pim-
 pairyagairi Awinkathariti pinkowakotairi onkantya impiyakotantaimirori
 piyaaripironka’ ”.

Ikamantantziro Pablo jotyaaantaitziri inkinkithatakairi pashinijatziri atziri

¹⁷ “Ikanta nopiyapaaka Jerusalén-ki, niyaataki tasorintsipankoki na-
 manamanaatya, ari noñaawiyawaitakari. ¹⁸ Noñaakiri Awinkathariti, ikan-
 takina: ‘Pishintsitanaki, pishitowi Jerusalén-ki, tima iiro ikimisantaitz-
 imi pinkinkithatakotina jaka’. ¹⁹ Ari nokantanakiri naaka: ‘Pinkathari,

jiyotaiyini maawoni niyaatapiintaki japatotapiintaita, nomontyaakaan-takiri kimisantaimiri iiroka, owanaa nopajatakaantawaitakiri. ²⁰ Tima jowamaitakiri pairani potzikatani Esteban, kinkithatakotzimiri iiroka, ari nokaatakiri iijatzi naaka janta, naapatziyakari owamaakiriri, naamaakow-intakanari iithaaripaini'. ²¹ Iro kantacha ikantanakina Pawa: 'Piyaati, tima naakataki otyaantimini intaina isaikayitzi kaari pijyininkata' ”.

Isaikimotakiri Pablo ijiwariti owayiriiti

²² Ikanta ikimawakiro atzirriiti jiroka, japiitanairo ikaimaiyini ikantzi: “¡Jirika shirampari tii okantzi jañi! ¡Pashiryiiaari!” ²³ Iikiro ishintsitatzi ikaimaiyini, jotikakotaiyani iithaariki.* ²⁴ Ikanta jiwari, ikantakiri jowayir-iti: “Paanakiri inthomainta jirika, ampajatawakiri onkantya inkamantan-tairori oita jiñaawaitakiri jowatsimaantakariri iyyininkapaini”. ²⁵ Aritaki joo-joyiitakiri impajawaitantyaariri, ikantakiri Pablo pashini jiwari, ikantziri: “Josankinatakotani Roma-jatzi naaka. ¿Shinitaantsitatsima impajaitina, tii jaminakoitawakinawo oita nokinakaashitakari?” ²⁶ Ikanta ikimawaki jirika, ipiyashitanakari ijiwaripirori, ikantapairi: “Nowinkathariti, ¿Piy-otakima iita antakiri? Iriitaki jirika, josankinatakotani awinkatharipiroriti saikatsiri Roma-ki”. ²⁷ Ikanta ikimawaki, ipokashitanakiri Pablo, josampi-tapaakiri: “¿Imapiroma posankinatakota iiroka?” Ari jakanaki Pablo, ikantzi: “Jii”. ²⁸ Ikantzi jiwari: “Ojyiki nopinakowintaka naaka onkantya nosankinatakotantyaari”. Ikantzi Pablo: “Tiitya naaka, josankinatakotak-ina kitziroini owa notzimapaaki”. ²⁹ Ikimawaki ikantaki, apa joojo-ryaakotanakiri. Ithaawanaki jiwari, joojotakaantakiri osankinatakotachari Roma-ki.

Jaitanairi Pablo japatotapiintaiyani ijiwari Judá-mirinkaiti

³⁰ Okanta okitiiyyitamanai, ikowi jiyopiroti jiwari oita jimaamanitanta-riri Judá-mirinkaiti jirika Pablo. Japatotakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, ijiwaripirori Judá-mirinkaiti. Jomishitowaitairi Pablo, joosaikakiri japatotaiyani.

23

¹ Jaminapaakiri Pablo jiwaripiroriiti apatotainchari, ikantanakiri: “Iyiki-iti, naamaakowinta naaka iiro otzimanta nantzimotiriri Pawa”. ² Ikanta Ananías, Ompiratasorintsipirori, ipajatanakiri ipaantiki Pablo. ³ Iro kantacha Pablo, ikantanakiri: “¡Thiyyinkarí, Pawa pajatimini iiroka! Saikaw-itakimi jaka piyakawintantinawomi Ikantakaanaitani, ¿Pipiyathatawo iiroka pipajatakina nopaantiki?”* ⁴ Ikanta apatotainchari, ikantanakiri Pablo: “¿Arima pinkantiri pinkawiyiri jompiratasorintsitari Pawa?” ⁵ Ikantzi Pablo: “Iyikiiti, tii niyowita naaka ompiratasorintsi jinatzi, okantzi Osankinar-intsipiroriki: ‘Iiro pikawiyiri jiwatakaantatsiri’ ”.

⁶ Jiyotziri Pablo ijiwaripiroriti apatotainchari, Saduceo jinatzi, iriima pashinipaini Fariseo jinatzi, ikantanaki: “Iyikiiti, Fariseo ninatzi naaka, iijatzi nojyininkapaini. Iro jiyakawintaitanari tii nokimisantairo jañaayitai kamayitatsiri”. ⁷ Ikantaki Pablo, ojyiki jiñaanatawakaanaka Fariseo-paini it-sipatakari Saduceo-paini. ⁸ Tima ikantaiyini Saduceo-paini: “Iiro jañaayitai kamayitatsiri, tikaatsi maninkariiti, tikaatsi iijatzi shiritsi”. Iriima Fariseo-paini, ikimisantayitzi irirori imapirotatya jirokapaini. ⁹ Ari ichiraiyanakini

* **22:23** Ikantaitzi iijatzi, jookawanitsitaka kipatsi tsika ipiyotaiyakani, tima ikisaiyatyaani. * **23:3** Kantakotachari jaka thiyyinkarí, iriitaki Ompiratasorintsitaniri, kimitawori okitamaawita jowan-taitariri kaminkari. Paminiro Mt. 23.27.

maawoni. Ikanta yotzinkari Fariseo, ikatziyanaka, ikantzi: “Jirika shirampari tikaatsi ikinakaashitani. Kimitaka maninkariiti ñaanashiritakiriri, amaashityaari shiritsi”. ¹⁰ Iikiro ishintsitatzi ichiraiyini, ithaawanaki ijiwari owayiriiti jowatsinaawaitanakiri Pablo, ikaimaki jowayiriti jomishitowairi, jaanairi jimaapiintaiyini.

¹¹ Okanta otsiniritanai, joñaagaari iijatzi Awinkathariti, ikantairi: “Pablo, iiro pithaawi, ari pinkinkithatakotakina Roma-ki pikimitaakiro jaka Jerusalén-ki”.

Ikinkishiritaita intsitokaitiri Pablo

¹² Okanta okitiiyyitamanai, ikamantawakaaka tsikarika ikaatzi Judá-mirinka, ikantawakaa: “Thami amajyikawintiri Pablo irojatzu antsitokantantyaariri”. ¹³ Tima janaakiro 40 ikaataiyini shirampariiti kantaintsiri. ¹⁴ Ipoña jiyaatashitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatzi Antaripiroriti, ikantakiri: “Nokantaiyakini nomajyikawintiri Pablo irojatzu nontsitokantantyaariri. ¹⁵ Incha pintsipatawakaiya iirokaiti pikaatzi papatotapiinta, pinkamitiri ijiwari owayiriiti, pinkantiri: ‘Pamainari Pablo onkitiiyyitamanai naminakotairo ikinakaashitakari’. Impoña naakaiti amaakowinta nonkantya nowawakiri tikira jariitapaa jaka”.

¹⁶ Kimaki itziniri Pablo, jatanaki imaapiintzi owayiriiti inkamantapaakiri. ¹⁷ Ikaimaki Pablo apaani owayiri, ikantakiri: “Paanakiri jirika mainari pijiwaritiki, tziimatsi oita inkantiriri”. ¹⁸ Ikanta owayiri jaanakiri ijiwaritiki, ikantapaakiri: “Jiwari, ikowakotakina Pablo namakimiri jirika mainari, tziimatsi ikowiri inkantimiri”. ¹⁹ Ipoña jiwari, jaanakiri mainari jantyaatsikiini, josampitakiri: “¿Oita pinkantinari?” ²⁰ Ikantanaki mainari: “Ikinkishiritaka Judá-mirinkaiti inkowakotimi onkitiiyyitamanai paanairi Pablo japatotapiinta jiwariiti, jaminakotairo ikinakaashitani. ²¹ Iiro pikimisantziri, tima manaiyakani 40 shirampariiti. Ikantaiyakini: ‘Thami amajyikawintiri Pablo irojatzu antsitokantantyaariri’. Aritaki witsikaiyakani iroñaaka, joyaawinta tsika pinkanti iiroka”. ²² Jotyaantairi jirika mainari, ikantawairi: “Iiro pikamantantziro jiroka”.

Jowawisaitakiri Pablo pinkathariki Félix

²³ Ikanta jiwari ikaimaki apiti pashini ijiwari owayiriiti, ikantakiri: “Papatoti 200 powayiriti, pintsipataakiri 70 owayiriiti tyaakotachani moraki, iijatzi pashini 200 aatsini jowathaaminto. Paanakiri tsiniripaiti Cesarea-ki. ²⁴ Piwitsikiniri mora intyaakaanatyaari Pablo, paamaakowintyaari kamiitha. Paanakiri pinkathariki Félix”. ²⁵ Ari josankinataki jotyaantiniriri pinkathari, okantzi:

²⁶ “Josankinari Claudio Lisias jotyaantziniri pinkathari Félix: Ojyiki niwithatzimi. ²⁷ Jirika shirampari notyaantimiri, joirikakaantani Judá-mirinkaiti jaka, iroowitainchami intsitokirimi. Ikanta niyotaki josankinatakotani ajiwaripiroriti saikatsiri Roma-ki, naanaki nowayiriti, nookakaawintakiri. ²⁸ Nokowaki niyoti iita ikinakaashitakari jirika imaamanitaitariri, naanakiri japatotaiyani ijiwaripiroriti, ²⁹ noñaatzi jimaamaniwintashitari Ikantakaantaitani jashitari iriroriiti. Tikaatsi oitya intsitokantantyaariri, tii okantzi iijatzi jomontyaawaitaitiri. ³⁰ Nokimaki ikowaiyakini Judá-mirinkaiti intsitokiri, irootaki notyaantantzimiriri iiroka. Nokantakiri jirikaiti maamanawaitziriri inkamantimiro oita itzimawintantariri jirika”.

³¹ Jimatakiro owayiriiti. Jaanakiri tsiniripaiti Pablo janta Antípatris-ki. ³² Okanta okitiiyyitamanai, piyiyaaani owayiriiti aniitashitanainchari. Iriima

tyaakotanainchari iikiro joyaatanakitziiri Pablo. ³³ Ikanta jariitaka Cesarea-ki, ipapaakiri osankinarintsi pinkathari, ikantapaakiri: “Pinkathari, jirika Pablo”. ³⁴ Ari ithonkakiro pinkathari jiñaanatawakiro osankinarintsi, josampitanakiri Pablo, ikantziri: “¿Tsika pipoñaaka?” Ikantzi Pablo: “Nopoñaawo Cilicia-ki”. ³⁵ Ikantanaki: “Ari nonkimakimi paata jariitapaatyaa maamanitzimiri”. Ipoña ikantakaantaki jaayiitanakiri ipankoki Herodes, ari jaa-maakowintaityaari.

24

Ikinkithatakota Pablo janta Félix

¹ Okanta awisanaki 5 kitijiyiri, ariitapaaka Cesarea-ki, Ananías Ompiratasorintsitaniri itsipatakari Antariiporiiti yakawintantaniri jiita Tértulo. Jawisashitapaakiri pinkathari imaamanitiri Pablo. ² Ikanta jamaitapaakiri Pablo, ñaawaitanaki Tértulo, ikantanakiri Félix: “Paasoonki pinkathari, noñiuro kamiitha nosaiki, paasoonki piyotanitzi oiyiki pantakiniri kamiithatatsiri nojyininka. ³ Okaataki jiroka kamiichaanikiri nowinkatharipiroti Félix, owanaa ipaasoonkitapiintakimi maawoni nojyininka. ⁴ Iro kantacha iiro osamanitanta, nokowatzi pinkimisantawakina kapichiini nonkantiimiri. ⁵ Noñaakiri naaka, jirika shirampari owaaripirotantaniri jinatzi. Ithonka ikinakinayitaki nampitsiki, tii apa jimaamanitakiri nojyininka nokaatzi no-Judá-mirinkatzi, irijatzi jiwatakaanairiri iitashiwaitachari ‘Oshiritanaariri Nazaret-jatzi’. ⁶ Ikowaki iijatzi jowaaripirotiromi notasorintsipankoti, irootaki noirikakaantakariri, nokowawitaka naminakotantirimi Ikantakaantaitanari naakaiti. ⁷ Iro kantacha, ipokapaaki jiwari Lisias, shintsiini jaapithatakinari, jowatsinaawaitanakina. ⁸ Ikantanakina: ‘Ontzimatyii piyaataiyini pinkathariki jiwitsikimiro kantainchari’. Incha posampitiri iiroka ayotantyaawori tyaaryoorika nomaamanitantakariri”.

⁹ Irojatzi ikantsitakari iijatzi Judá-mirinkaiti ikaatzi pokaintsiri.

¹⁰ Ari itzinaawakotanaka pinkathari jiñaawaitantyaari Pablo. Ikantanaki Pablo: “Oiyiki nokimoshiritaki iirokatakaki kiminani nonkinkithatakotya, tima niyotzi iirokatakaki witsikapaintziniriri nojyininkapaini imaamanitawakaa.

¹¹ Kantatsi posampitakowintiro iiroka, owakiraa nariitaa naaka Jerusalén-ki okaatzi 12 kitijiyiri, nokowawita nopinkathatapaiimi Pawa. ¹² Tii noñaanatantawaitzi, tii nomaamanitzi atziripaini tasorintsipankoki, ari nokimitaakiro nampitsiki, tikaatsi nomaamaniti japatotapiintaita. ¹³ Jirikaiti kinkithatakotakinari jaka, iiro jiñaitziro imapiro ikantakotanari. ¹⁴ Ari okantaka, notsipataari naaka jiitaitziri ‘Aatsi’. Irootaki ikantakiri iroñaaka jirikaiti yakawintanari nokimisantashiwaitani jinatzi. Ari nokinakairo nopinkathatzi Pawa ikimisantziri pairani nochariniiti. Nokimisantziro Ikantakaantani, iijatzi josankinaripaini Kamantantaniriiti. ¹⁵ Ari nojyari iriroriiti, joyaawintari Pawa jañaakaayitairi kamayitaintsiri, tii apa jañaayitai kamiithashiriri aña jimatsitaiyaawo kaaripiroshiriri. ¹⁶ Irootaki nokowakiri iiro otzimi oitya nantzimotiriri Pawa, iijatzi atziriiiti. ¹⁷ Awisaki oiyiki osarintsi nokinawaitaki, nopiyaa nonampiki namai nompashitapaiyaariri nojyininka kowityaawaitatsiri, nokowawitapaa iijatzi nontaapainirimi Pawa. ¹⁸ Irootaki nantziri tasorintsipankoki, aritaki namiitakiro noishi onkantya nonkitiwathatantyaari, tiitya oiyiki nonkaataiyini, tikaatsi nomaamaniwaiti janta. Aripaiti jiñaapaakina tsikarika ikaatzi Judá-mirinka poñainchari Asia-ki. ¹⁹ Iriitakimi pokatsi jaka inkinkithatakotina iitarika jiñaakotakinari. ²⁰ Tii ipokaiyini irirori.

Jirikatzimaitaka pokaintsiri jaka apatowintakinari, incha inkantimi oitarika jiñaakotakinari nokinakaashitakari. ²¹ Aamaa iro ikantakotanari nokantakiri chapinkipaiti: ‘Iro jiyakawintaitanari tii nokimisantairo jañaayitai kamayitatsiri’ ”.

²² Tima pinkathari Félix jiyopirotziro jiiitaitziri “Aatsiwiri”, irootaki jowajyaantantananari, ikantanakiri: “Aririka impokaki jiwari Lisias, ari inkamantapaakinawo jiroka”. ²³ Ipoña ikantakiri ijiwari owayiriiti: “Paa-maakowintinari Pablo, pishinitiniri jariityaari jaapatziyani impantyaariri kowityiimotziriri”.

²⁴ Okanta pashini kitiiyyiri, piyaa Félix, itsipatakawo iina Drusila, Judá-mirinka inatzi iroori. Ikaimakaantapai Pablo inkimawakiri inkinkithatakairi tsika okantakota jawintaashiritantaariri Jesucristo. ²⁵ Iro kantacha Pablo jitanakawo ikinkithatakanakiri tampatzikashiritaantsi, ñaakoshiritaantsi, jowasankitaantaiti paata. Ari ithaawanakiri Félix, ikantanakiri: “¡Aritapaaki, piyaatai! Ari napiitairo nonkaimakaantaimi paata nosaikashiwaityaarika”. ²⁶ Tima joyaawintawitatya Félix impinatirimi Pablo, onkanya jomishitowakaantaiyaariri. Irootaki japiitantawitakariri ikaimakaantziri inkinkithawaitakairi. ²⁷ Awisaki okaatzi apiti osarintsi. Ari okaatapaaki ipinkatharitziri Félix. Ikowatzi jaapatziyapiintyaari Judá-mirinkaiti, jomontyaakaantanakiri Pablo. Ari ipoyaataariri pashini pinkathari iitachari Porcio Festo.

25

Ikowaki Pablo iriitajaantaki César aminakotirini ikinakaashitani

¹ Aritaki jowaitakiri Festo impinkathariwintanti. Iro awisanaki mawa kitiiyyiri jataki Jerusalén-ki ipoñaanakawo Cesarea-ki. ² Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari ñaapiroriiti Judá-mirinkaiti, ikinkithatakotakiri Pablo. ³ Ikowaki jotyaaantairi Pablo Jerusalén-ki. Ikinkishiritaiyani intsitokakaantiri niyankithaki aatsi. ⁴ Ari ikantanaki Festo: “Aritaki jomontyaaitakiri Pablo janta Cesarea-ki, irootaintsi niyaatai janta. ⁵ Incha joyaatanakina pijiwariti, tzimatsirika ikinakaashitani jirika shirampari, ari piyakawintiri janta”.

⁶ Tii osamanipirotsi isaikawaitapaintzi Festo janta Jerusalén-ki, ipiyaa Cesarea-ki. Okanta okitiiyyitamanai, isaikapai isaikamintoki ipinkathariwintantzi, ikaimakaantakiri Pablo.* ⁷ Ikanta ityaapaaki Pablo, ari ipokaiyapaakini Judá-mirinkaiti poñaayitainchari Jerusalén-ki, ikantakowaitapaakiri oiyiki kaaripirori, okantawita tii jiñaawitawo imapirotatyaarika okaatzi ikantakoitziriri. ⁸ Kinkithatakotanaka Pablo, ikantaki: “Tikaatsi kaaripirori nanti naaka, tii nopiyathatawo Ikantakaantani nojyininkapaini, tii nowaaripirotsi tisorintsipanko, tii nokawiyawaitziri iijatzi César ijiwaripirori Roma-jatzi”. ⁹ Iro kantacha pinkathari Festo ikowi jaapatziyapiintyaari Judá-mirinkaiti, josampitanakiri Pablo: “¿Pikowatziima piyaati Jerusalén-ki, niyakawintimi janta?” ¹⁰ Ikantanaki Pablo: “Iro tampatzikatatsi nosaiki jaka paminakotina, iirokatakaki jowaki César ijiwaripirori Roma-jatzi. Aritaki piyotaiyakini tikaatsi kaaripirori nantzimotiriri nojyininkapaini Judá-mirinka. ¹¹ Ontzimatyimi nokinakaashipirotani, kamiithatatsimi jowamaitina. Irooma tikaatsi nonkinakaashitayia, iiro okantzi potyaantina janta. Nokowatzi iriitajaantaki pinkathari César aminakotinani”. ¹² Ipoña

* **25:6** Kantakotachari jaka “tii osamanipirotsi”, irojatziri ikantakoitziri 8 tiirika 10 kitiiyyiri isaikawaitapaintzi.

Festo ikinkithawaitakaakiri ikaataiyini ipinkatharitz. Ari ikantanakiri: “Pikowirika jaminakotimi César, ari piyaatiri janta”.

Jaitanakiri Pablo pinkathariki Agripa

¹³ Ipoña pinkathari Agripa itsipatakawo iina Berenice ipokaiyakini Cesarea-ki, jiwithatyaari Festo.† ¹⁴ Ikanta isaikawaitapaintzi janta, ikinkithawaitakaakiri Festo ikantakota Pablo, ikantziri: “Tzimatsi jaka shirampari jookanairi pinkathari Félix jomontyaitakiri. ¹⁵ Tima niyaataki chapinki Jerusalén-ki, oyyiki ikantakoitawakiri ijiwari Ompiratasorintsitaariiti itsipatakari Antaripiroriiti, ikowakotakina nontsitokakaantiri. ¹⁶ Ari nokantanakiri naaka: ‘Jiroka namitaiyarini naakaiti Roma-jatzi: Ontzimatyii japatotaiyaani maamanitawakaachari, inkinkithatakotantyaariri iyakawintaari. Imapirorika otzimi ikinakaashitani, aritaki onkantaki intsitokaitiri’. ¹⁷ Irootaki nimatakiri ipokaiyakini iriroriiti, tii nojyinkaapaaki, jatakina nosaikamintoki, nokaimakaantakiri shirampari. ¹⁸ Iro kantzimaitacha okaatzi ikantawitapaakari iyakawintakiriri, tii noñiuro onkantapirotya nokinkishiriwitakari. ¹⁹ Apa ikinkithatakotakiro ikimisantashitari, ikinkithatakotakiri iijatzi jiiitaziri Jesús jowamaitakiri, iriitaki ikantziri Pablo iiniro jañi. ²⁰ Tiimaita niyotziro tsika nonkantiro jiroka, nosampitakiri Pablo ikowirika jiyaati Jerusalén-ki jaminakoitantyaariri janta. ²¹ Iriima Pablo ikowaki iriitajaantaki aminakotirini César Augusto awinkatharipiroti Roma-ki. Irootaki nokantantakari jomontyaitawakiri irojatzi notyaantantatyaariri”.

²² Ipoña Agripa, ikantanakiri Festo: “Nokowi nonkimiri naaka jirika shirampari”. Ari ikantzi Festo: “Ari pinkimajaantakiri onkitiijyitamanai”.

²³ Okanta okitiijyitamanai, ityaaki janta Agripa itsipatakawo Berenice owaniinka ikantaka. Itsipatakari ijiwari owayiriiti, jiwariiti saikatsiri janta. Ikantakaantaki Festo jamaitiri Pablo. ²⁴ Ari jiñaawaitanaki Festo, ikantzi: “Pinkathari Agripa, pinkathariiti ikaatzi apatotainchari jaka, jirika shirampari. Owanaa jiyakawintakiri Judá-mirinkaiti janta Jerusalén-ki iijatzi jaka Cesarea-ki. Ichiraapiintaki ikowi jowamairi. ²⁵ Noñimaitakawo naaka tikaatsi ikinakaashitani jirika jowamaitantyaariri. Iro kantzimaitacha, iriitajaantaki kowaintsiri jaminakotiri Augusto, irootaki notyaantantyaariri janta. ²⁶ Iro kantacha tii noñi naaka oitya nosankinatiriri pinkatharipirori tsika ikantakota jirika, irootaki namantakariri piñiiri iirokaiti, iiroka pinkathari Agripa namakiniri, onkantya pinthonkakiro posampitiri, tzimatsi nosankinatiri. ²⁷ Tima tii okamiithatzimotana notyaanti apaani omontyaari, iirorika otzimi tsika osankinatakotya okaatzi ikinakaashitakari”.

26

Ikinkithatakota Pablo Agripa-ki

¹ Ipoña Agripa ikantanakiri Pablo: “Kantatsi piñaawaiti iiroka”. Ari itzinaawakotanaka Pablo, ñaawaitanaki, ikantzi: ² “Pinkathari Agripa, owanaa nokimoshiritaki nonkinkithawaitakaimi iroñaaka, nokowi nonkinkithatiro okaatzi ikantakotanari Judá-mirinkaiti. ³ Tima piyopirotziro iiroka okaatzi jamitari ajyininkapaini Judá-mirinka. Irootaki nokowantari pinkimisantawakina nonkantimiri”.

Jañaantari Pablo tikira ikimisantanaakiita

† 25:13 Jirika Agripa, jiiitaziri iijatzi Herodes.

⁴ “Jiyotaiyini nojyininkapaini Judá-mirinka tsika nokanta iiniro nomainaritapaaki, nosaikimotantakariri Jerusalén-ki, ⁵ naakatapiintaki Fariseo monkaawaitaniri, tii nopiyathanitawo Ikantakaantaitani. Ikowirika, kantatsi inkinkithatakotina. ⁶ Irootaki nosaikantari iroñaaka jaka, tima nokinkithatakotatziro ikajyaakaakiniriri Pawa pairani achariniiti, oyaakoniintaiyakirini aakaiti. ⁷ Pinkatharí Agripa, iroatzi noyaakoniintsitakari naaka, irootaki ikantakotakinari iroñaaka ayyininkapaini. Iroatzi joyaakoniintsitakari maawoni ayyininkaiti ichariniyitaari 12 itomiitini Israel-ni. Irootaki jiñaashintsitapiintakari jantainiri Pawa jiñaantaiyaawori. ⁸ ¿litama kaari pikimisantanta iiroka jañaakairi Pawa kamawitainchari?”

Ipatzimawitakari Pablo kimisantzinkariiti

⁹ “Nimawitakawo naaka pairani noñaashintsiwaitaka, nokinkishiriwitaka nantayitimi oyyiki nomaamanitiri ikaatzi pairyaanairiri Jesús Nazaret-jatzi. ¹⁰ Irootaki nantakiri Jerusalén-ki. Ishinitakinawo ijiwari Ompiratasorintsitaari, oyyiki nomontyaakaantakiri oitishiritaari. Ikanta noñiiri jowamaitziri inimotana. ¹¹ Tzimatsi oyyiki nowasankitaaki onkantya jowajyaantantyaawori ikimisantzi. Ari nokantapiintakiri tsika japatotapiintaita. Owanaa nokisaniintakiri jirikaiti, nopatzimawaitakiri, nimatsitakari saikatsiri pashiniki nampitsi”.

Japiütziro Pablo ikinkithatakota ikimisantai (Hch. 9.1-19; 22.6-16)

¹² “Iro niyaatantakari nampitsiki Damasco, jotyaantakina ijiwari Ompiratasorintsitaari. ¹³ Iro kantacha niyankithaki aatsi, jiwyaaka tampatzika ooryaatsiri noñaaki oorintanainchari inkitiki, janaanakiri ishikapiryaaani ooryaatsiri, joorintapaakina nokatziyaka naaka, nokaatakiri tsipatakinari. ¹⁴ Tyiiyanakinani maawoni. Nokimatzi jiñaanaitakina noñaaniki Heber-paantiki, ikantana: ‘¡Saulo! ¡Saulo! ¿litama pipatzimatantanari? Irokataki owasankitaacha apaniironi, okimiwaitakawo pimpatzitatyyiiaawomi thoyimpithowari’. ¹⁵ Ipoña nakanakiri naaka: ‘¿litaka Pinkathari?’ Ari jakanakina Nowinkathariti: ‘Naakataki Jesús, pipatzimatakiri. ¹⁶ ¡Pinkatziyi! Iro noñaagantzimiri iroñaaka pantawaitaina. Pinkinkithatairo okaatzi piñaakiri, onkaati piñiiri paata nantakaimiri. ¹⁷ Aritaki piñiiro nowawisaakotaimi pijyininkaki, iijatzi janta kaari pijyininkata tsika notyaantimi. ¹⁸ Onkimityaawo pokiryaaakairimi. Aritapaaki ikinashiwaitaka otsinirikitzi, aña janiiyitai kitainkariki. Aritapaaki ipinkathatakiri Satanás, aña Pawa pinkathariwintairini. Ari nompiyakotainiri iyaaripironka, nontasorintsishiritakari awintaashiritaanari naaka. Tima irootaki ikajyaakagaitakinari’ ”.

Tii ipiyathawaitanaka Pablo joñaagaitakari

¹⁹ “Pinkatharí Agripa, tii nopiyathananaka joñaagaitakinawo inkitiki, ²⁰ aña nitanakawo nokinkithatanakiniri Damasco-jatzi, Jerusalén-jatzi, maawoni nampiyitawori Judea-ki iijatzi ikaatzi kaari ayyininkata, nokantayitziri: ‘Pimpiyashitairi Pawa, pantairo oñaagantironi powajyaantairo piyaaripironka’. ²¹ Irootaki kantakaawori, joirikantakinari nojyininkapaini tasorintsipankoki, ikowawitaka intsitokina. ²² Iro kantacha inishironkatakina Pawa iikiro niyaatatzi nokinkithatakotziri iroñaaka. Nokinkithatakiniri maawoni, ñaapiroriiti kaari ñaapirotachani.

Okaatzi nokinkithatapiintaki, tii notikapaintziro josankinatakiri Moisésni, ipoña Kamantaniriiti. Tima josankinaitakiro onkaati awisatsini, ikantaitaki pairani: ²³ Ontzimatyii inkami Cristo, aririka inkamawitayta iri itakaantyaawoni jañagai iijatzi. Ari onkantya inkinkithatakoitantaanariri awisakotaantsi ajyininkapaini, inkinkithatakoitiniri iijatzi kaari ajyininkata”.

Ikowi Pablo inkimisantakairi Agripa

²⁴ Ikantakiro Pablo jiroka, ikaimanaki Festo: “¡Pablo, pishinkiwintatya! Okantakaimi paakowintawo piñaanawaitzi”. ²⁵ Ari jakanakiri Pablo: “Pinkatharí Festo. Tii noshinkiwinta, okaatzi nokantakiri imapirotatya. ²⁶ Jiyopirotzzi pinkathari Agripa, irootaki nokantantawori jirokapaini. Niyotzi naaka jiyotakotziro maawoni, tii jimanakota. ²⁷ Pinkatharí Agripa, ¿pinkimisantiro josankinari Kamantaniriiti? Niyotzi naaka pikimisantziro”. ²⁸ Ari jakanakiri Agripa: “¿Piñaamachiitaki pikantakina kapichiini ari pinkimisantakakina, nonkimitantaiyaariri ‘Cristo-wiriiti?’ ” ²⁹ Ikantzi Pablo: “Okantawitaka kapichiini nokantakimiri, tiirika, oyyiki nokantakimiri, onkamintha iri Pawa kantakaiyaawoni, tii apa iiroka pinkatharí, aña iijatzi maawoni pikimaiyakini iroñaaka, pinkimitaina nokantaka naaka, okantawitaka iiro joojoitanzimiro ashirotha”.

³⁰ Ipoña ikatziyanaka pinkathari Agripa itsipatakawo Berenice, pinkathari Festo, maawoni ikaatzi saikaintsiri, ³¹ jataiyakini jantyaatsikiini ikinkithatakotziro jiroka. Ikamantawakaiyakani: “Iiromi jomontyaawaitaitzirimi jirika shirampari, tikaatsi inkinaashitya onkantya jowamaitantyaariri”. ³² Ipoña Agripa ikantanakiri Festo: “Ari ampakagairimi jirika shirampari, iiroki ikowakimi irirori jaminakotiri César awinkatharipiroriti”.

27

Jotyaantaitakiri Pablo Roma-ki

¹ Ikanta ikowaki jotyaantiri Pablo janta Italia-ki, itsipataakiri pashinipaini omontyaari, ari niyaatsitanakari iijatzi naaka. Iri aanakiri iitachari Julio jiwatziriri jowayiriti pinkathapirori Augusto. ² Ari notitakotanakari Adramitio-jatzi niyaatiro Asia-ki. Notsipatanakari Aristarco Tesalónica-jatzi poñaachari Macedonia-ki. ³ Okanta okitiiyyitamanai ariitakina Sidón-ki, ari jaapatziyanakari Julio jirika Pablo, ishinitakiri jariitapaintyaari jaapatziyanipaini impantawatyaariri kowityiimotariri. ⁴ Ipoña nawisanakiro Sidón, otonkiyotakina tampiya, tii okantzi namaatakoti, iro nokinakotantanakari othampijyaaki Chipre. ⁵ Naathakiryaaanakiro inkaari irojatzi Cilicia-ki, iijatzi Panfilia-ki. Ariitakina Mira-ki, nampitsi saikatsiri Licia-ki. ⁶ Ari jiñaitapaaki pashini notitantanaiyaari poñaachari Alejandría-ki iyaatiro Italia-ki, ari joti-taiyakinani jiwari. ⁷ Oyyiki kitiiyyiri namatsinkakota namaatakotzi. Owanaa nopomirintsiwaitaka nariitantakari Gnido-ki. Iikiro otonkiyotakotatyaana tampiya, nomontyaakotaki Salmón-ki, noshinampitanakiro othampijyaa Creta. ⁸ Owanaa opomirintsitaka namaatakotzi, irojatzi nariitantakari nampitsi ikantaitziro “Aachaaki” okaakitapai nampitsi Lasea.

⁹ Awisaki oyyiki kitiiyyiri namaatakotaki, aritaki tyaawontsitzimatapai, kowiinkatanaki namaatakoti. Irootaki ikantantakari Pablo.* ¹⁰ “Pinkimisantawakina, kimitaka akowiinkatakotatzi amaatakoti, ari ampiyakiro amaatakomintotsi, iijatzi pajyaagawopaini, aritaki

* **27:9** Kantakotachari jaka “tyaawontsitzimatapai”, irojatzi ikantakoitziri “ikaatapiintakiro itziwintaiyani”.

ankamagaantaki iijatzi”. ¹¹ Iro kantacha ijiwari owayiriiti tii ikimisantziri Pablo, iri ikimisantaki ashitawori amaatakomintotsi itsipatakari antakotzirori. ¹² Tii okamiithatatzii jowawisairo tyaawontsi tsika jaatakowitaka, ikowaiyini jiyaaniinti Fenice-ki saikitachari janta Creta-ki, iiro oñaashirinkantari tampiya kinatsiri kirinka iijatzi katonka. Ari ikowaki jowawisairo tyaawontsi.

Itampiyatakotzi inkaariki

¹³ Ikinkishirita ari onkantaki jamaatakoti tima owakiraa itapaakawo otampiyatzi kapichiini. Ari namaatakonaki othapiyaaki Creta. ¹⁴ Iro osamanitaki kapichiini antawotapaaki tampiya, jiiitziro iriroriiti “Euroclidón”, ookantapaakawo amaatakomintotsi, ¹⁵ onoshikakotanakina. Tii jiñi tsika inkantairo jamaatakominto, ishinitakiro onoshikakotina tampiya. ¹⁶ Owanaa nopomirintsitakawo pitotsi thatainchari amaatakomintotsiki. Nokinakotaki othampijyaaki iitachari Clauda tii otampiyapiroti janta. ¹⁷ Ari notiyitakiro pitotsi amaatakomintotsiki. Tima ithaawantatyaawo jaintakotyaa iintatzi inkaari jiiitziro “Sirte”, joojoitakiro onaminaki amaatakomintotsi iiro okotaanta. Ishinitanakiro onoshikakotina tampiya. ¹⁸ Okanta okitiiyyitamanai, iikiro oshintsitatzi otampiyatzi, ari jitanakawo jowiinkagaantaki jajyaagawo. ¹⁹ Okanta pashini kitiiyyiri, jowiinkanakiro iijatzi okaatzi ashitari amaatakomintotsi. ²⁰ Ojyiki kitiiyyiri awisaintsiri tii noñaayitairi ooryaatsiri iijatzi impokiro. Antawoiti notampiyatakotaki tii niyoti aririka nawisakotai.

²¹ Tima awisaki ojyiki kitiiyyiri tii nowaiya, ikantanaki Pablo: “Pinkimisantawakina, okamiithawita pinkimisantinami irojatzi asaikakimi Creta-ki. Iiro añiromi okaatzi owaaripirotakairi. ²² Iro kantzimaitacha iroñaaka, iiro okantzimowaitzimi, tima iiro pikamagaantzi apaani, onkantawitatya ompiya amaatakomintotsi. ²³ Inkaanki tsiniripaiti, noñaaki maninkari, jotyaantani Pawa Ashitanari, nantawaitziniri, ²⁴ ikantakina: ‘Pablo, iiro pithaawi, ontzimatyii pariitya jiñiimi César pinkatharipirori Roma-ki. Inshironkatimi Pawa pawisakotakaantyaariri pikaataki jaka amaatakomintotsiki’. ²⁵ Ari ikantakina. Irootaki pinthaamintantyaari, tima nawintaashiritakari naaka Pawa, niyotaki aritaki imatatyaa ikamantakinari maninkari. ²⁶ Iro kantacha ontzimatyii ompojakotyaa othampijyaaki”.

²⁷ Okanta tsiniri, aritaki awisaki 14 kitiiyyiri, ariitakina inkaariki Adriático onoshikakotakina tampiya. Niyankiiti tsiniri, ari ikaimanaki antakotzirori amaatakomintotsi ikinkishiritaiyani iro nariitaiya kipatsiki. ²⁸ Ari jimonkaatakiro tsika iwiya ochiinkaatzii, jiñaatziiro tii ochiinkaapirotzi, ipoña japiitiro iijatzi, jiñaatzi kapichiini ochiinkaatapai.† ²⁹ Ithaawanaki nompojakotyaa, jowiinkaki 4 againtironi amaatakomintotsi opataki, ari jamanaiyanakani onkitiiyyitantaari thaankipiroini. ³⁰ Iro kantacha ikaatzi antakotzirori ikinkishiritaka ishiyi, jotitantanatyaawo pitotsi thayitainchari, jamawinatawo jowiinkayitiro ayiintironi othowaki amaatakomintotsi. ³¹ Iro kantacha Pablo ikamantakiri jiwari, iijatzi jowayiriti, ikantziri: “Aririka ishiyaki jirikaiti, iiro pawisakotai iirokaiti”. ³² Ari itotakotanakiro owayiriiti pitotsi, joimaatakiro.

³³ Irootantsi onkitiiyyitzimati, ikantanaki Pablo: “Aritaki awisaki 14 kitiiyyiri oyaawinta oitya awisatsini, tii powaiya iirokaiti. ³⁴ Okowapirota

† 27:28 Kantakotachari jaka “tii ochiinkaapirotzi”, irojatzi ikantaitziri pairani okaatzi 20 jimonkaatantawo ikonaki, ikantaitziro iroñaaka 36 metro. Kantakotachari iijatzi “kapichiini ochiinkaatapai”, irojatzi ikantaitziri pairani okaatzi 15 jimonkaatantawo ikonaki, ikantaitziro iroñaaka 27 metro.

iroñaaka poya pañaantyaari, tima tikaatsi kamagaantatsini apaani”.[‡]
³⁵ Aritaki ikantaki Pablo, jaaki tanta, ipaasoonkitakiri Pawa. Ipitoryaakiro, owanaka. ³⁶ Ipoña jominthatanaka maawoni, owaiyakani iijatzi. ³⁷ Jiroka nokaataiyini notitaiyani 276 atziri. ³⁸ Aritaki ithonkakiro jowaiyakani, jowiinkayitaki owanawontsi othomakantyaari tinari.

Otsitsiyaki

³⁹ Okanta okitiiyitamanai, jirikaiti antakotzirori, okompitzimotakari kipatsi, jiñaapaaki opaayaa. Ari ikowi jaatakotyaami janta. ⁴⁰ Itotakoyitakiro oojotantari ayiintzirori amaatakomintotsi, jookakiro, itzinaakoyitanairo antawoiti manthakintsi, jiwitsikanairo iyomawo inkomatantyaari inkini jaatakoyani opaayaaki. § ⁴¹ Iro kantacha aintakotapaaka othowaki iintaatzi inkaari, tii okantanai nojyiwatakoti. Tankanaki opataki ookanta-paakawo otamaryaani inkaari. ⁴² Ari ikowanaki owayiriiti intsitokanakirimi omontyaariiti, iiro jamaatanta ishiyayiti. ⁴³ Iro kantacha ijiwari owayiriiti, ikowaki jowawisaakotiri Pablo, tii ishinitziri jowamaitiri, apa ikan-tanakiri: “Ikaatzi yotzirori jamaatzi, jamaati jiyaati kipatsiki. ⁴⁴ Iriima pashinipaini jontarikayitya inchakotaki inkini jamaati”. Ari okantari nawisakotantaari maawoni.

28

Isaikaki Pablo othampijyaaki iitachari Malta

¹ Ikanta nawisakotai maawoni, ari niyotaki jiroka othampijyaa oita Malta. ² Ari jaawakina kamiitha maawoni nampitawori janta. Tima oparyaatzi inkani, katsinkaiti okantaka, jowaampataki paampari, ari ikaimakina. ³ Ari jiyaatanaki iijatzi Pablo jayi tsitsi, iro ipiyawitapaaka jowapairo itsima, shitowanaki maanki, jatsikakiri jakoki. ⁴ Ikanta jiñaakiri nampitawori janta jowikantapaakari, ikantaiyanakini: “Jirika shirampari owamaantzinkari jinatzi, okantawitaka jawisakowitaka impiinkimi, tiimaita ishinitaitziri jañi”.* ⁵ Iro kantacha Pablo jotikanakiri maanki paampariki. Tikaatsi awijiyimotirini. ⁶ Joyaawintaiyani jaawaakairimi irojatzii inkamantatyaari. Ikanta osamanitaki jiñaatzi tikaatsi awijiyimotirini, ikantaiyini: “Pawa jinatzi jirika shirampari”.

⁷ Tzimatsi janta jiwari nampitawori othampijyaaki iitachari Publio. Oztimimotziri okaakiini jowani. Jaawakina kamiitha maawoni jaanakina. Mawa kitiiyyiri nosaikimowaitakiri. ⁸ Ari nokimakotakiri iwaapati Publio ikatsinkaakitatzii, ishiwaiwaita. Ityaashitanakiri Pablo. Ikanta jamanakow-intakari, jotirotantakari jako, apathakiro ishintsitanai. ⁹ Jantakiro jiroka, pokayitanaki maawoni mansiyari nampitawori janta othampijyaaki, josh-inchaayitakiri. ¹⁰ Ari ipashitanakari ojyiki tsikarika oiyita. Ikanta notitanaa niyaatantaiyaari, ipayitawaana naayitanairi.

Ariitaka Pablo Roma-ki

¹¹ Ikanta nosaikaki mawa kashiri janta othampijyaaki, ari notitanaari pashiniki amaatakomintotsi, owawisaakirori iijatzi janta tyaawontsi. Opoñaawo jiroka amaatakomintotsi Alejandría-ki. Jiwitsikaitakiro opataki jojyakaantawo “Tsipari” iwawanitashiitari.† ¹² Ari nariitaka janta

‡ **27:34** Kantakotachari jaka “tikaatsi kamagaantatsini”, iro ojayawori ikantaitzi “iiro opiyaka-gaantawaita kishichaaniki”. § **27:40** Kantakotachari jaka “itzinaakoyitanairo antawoiti manthakintsi”, irootaki ookantari tampiya inkini ishiyakoti otitantawori amaatakomintotsi. * **28:4** Irootaki ikantakiri, tima jiñaajaantzi atziriiti iri Pawa otyaantakiniriri maanki, jowasankitairi. † **28:11** Jiitaitziri jaka “Tsipari”, iriitaki apiti itomi “Júpiter”, iwawanitashiitari jiitaitziri Cástor ipoña Pólux.

Siracusa-ki, mawa kitiiyyiri nosaikanaki janta. ¹³ Ipoña nawisanai irojatzi nariitantakari Regio-ki. Ikanta okitiiyyitamanai, okamintha otasonkakotakina tampiya kinatsiri katonkanta, irojatzi nariitantakari Puteoli-ki pashini kitiiyyiri. ¹⁴ Ari noñaapaaki tsikarika ikaatzi iyikiiti, ikantawakina nosaikanaki. Iro nosaikantanakari okaatzi 7 kitiiyyiri. Ari nopoñaanaari irojatzi nariitantakari Roma-ki. ¹⁵ Ikanta ikimakotakina iyikiiti nampitawori Roma-ki, itonkiyotawakina aatsiki jiiitaitziro “Apio” tsika jiyomparitapiinta. Okanta janta jiiitaitziro “Mawapanko”, ari joyaawintakina pashini. Ikanta Pablo jiñaapaakiri iyikiiti, ipaasoonkitanakiri Pawa, thaamintashiri ikantanaka. ¹⁶ Ari nariitapaaka Roma-ki. Ikanta ijiwari owayiriiti jowawisaapaakiniri omontyaariiti pashini jiwari. Iriima Pablo ishinitakiri isaikawaitapaaki tsikarika ikowiro, apaani owayiri amaakowintariri.

Ikinkithatakaantzi Pablo janta Roma-ki

¹⁷ Ikanta awisanaki mawa kitiiyyiri nariitaka, japatotakiri Pablo ñaapiroriiti Judá-mirinkaiti nampitawori Roma-ki. Ikantakiri: “Iyikiiti, pairanitaki jaakaantakina ajyininkapaini janta Jerusalén-ki, ipoña jowawisaakina ijiwariki Roma-jatziiti. Irootaki jantakiri, okantawitaka tikaatsi nantzimotiriri, tii nomaamanitziro okaatzi jamitari pairani achariniiti. ¹⁸ Ojyiki josampiwitakina Roma-jatzi janta, tii jiñaashita nonkinakaashityaari intsitokantinariri, ikowawitaka impakaakaantainami. ¹⁹ Iro kantacha ajyininkapaini Judá-mirinka tii ikowi, ontzimatyii nonkowakotiri iriitaki aminakotinani César, okantawitaka tikaatsi niyakawinti naaka ajyininkapaini. ²⁰ Irootaki napatotantzimiri iroñaaka nonkamantimiro. Nokinkithatakotairi oyaakoniintari maawoni Israel-mirinkaiti, irootaki piñaantanari jaka joojoitantanawo ashirotha”. ²¹ Ari ikantanaki iriroriiti: “Tii noñi naaka josankinatakotina poñaachani Judea-ki. Tikaatsi nonkimakotimiri iijatzi jariita ajyininkapaini jaka. ²² Apa nokimakowintzimi ikinkithatakoitakiri kimisantashiwaitachari. Nokowaki nonkimimi tsika pikantzi iiroka”.

²³ Ikinkishiritaka japatotya pashini kitiiyyiri. Ari japatowintakari ojyiki atziri jimaapiintzi Pablo. Ikinkithatakiniri tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai, joñaagakiri tsika josankinatakoitsitakari Jesús, jitanakawo josankinariki Moisés-ni irojatzi josankinatakiri Kamantaniriiti. Tima jitanakawo okitiiyyitamanai irojatzi jyiitiini. ²⁴ Tzimatsi tsika ikaatzi kimisantawakiriri, iriima pashinipaini tiimachiini. ²⁵ Tiira jaapatziyawaa, apaanipaini jiyaayitai. Jiwiyaantawaari Pablo ikantawairi: “Jiroka ikantsitakari pairani pichariniiti, jiñaawaitakairi Tasorintsinkantsi Kamantantaniri Isaías-ni, ikantaki:

²⁶ Piyaati, pinkantiri jirika atziriiti:

Pinkimawitatya, iiromaita pikimathatziro.

Paminawitya, iiromaita piñagaiyironi.

²⁷ Tima kisoshiri ikantaka jirikaiti.

Ashikimpita jinaki.

Tii jokichaatai iijatzi.

Irootaki kaari jiñaantawo.

Kaari ikimanta,

Kaari ikinkishiritanta,

Tii ikimisantzi, iiro nowawisaakotairi.

²⁸ Piyotaiyini iirokaiti, aritaki jowawisaakotairi Pawa kaari ajyininkata. Aritaki inkimisantai iriroriiti”. ²⁹ Ikantakiro Pablo jiroka ñaantsi, jatanai Judá-mirinkaiti, ojyiki jiñaanatawakaanaka.

³⁰ Ari isaikapairi Pablo okaatzi apiti osarintsi. Jaapiintakiri kami-itha ikaatzi ariiyitariri. ³¹ Ari ikinkithatakiniri ipinkathariwintantai Pawa, ikinkithatakotsitakari ijatzi Awinkathariti Jesucristo jiyoitantyaariri. Tikaatsi oñaashirinkawaitirini.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI ROMA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinat zimirori, jompiratani Jesucristo ninatzi, tima iriitaki kaimashiritakinari Notyaantapiroriti, irijatzi owakinari nonkaman-tantiro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa. ² Jiroka Kamiithari Ñaantsi ikajyaakaakiriri Pawa, iro ikinkithatakotakiri pairani Kamantanta-niri Osankinarintsi Tasorintsitsatsiri, ³ ikantakota Itomi Awinkathariti Jesu-cristo, iintsitapaintsiri itzimaki, icharinitawakari David-ni. ⁴ Ikanta jañagai pairani, aripaiti joñaagantaka Itomi Pawa jinatzi, otzimimotziri ishintsinka, tasorintsishiriri jinatzi iijatzi. ⁵ Ikamintha Cristo iro jinishironkatantakinari Pawa. Iri owakinari Notyaantapiroritari, nonkamantayitairi pashinijatzi atziri kaari ajyininkata, inkimisantayitaita iriroriiti. ⁶ Iijatzi iirokaiti Roma-jatzi ari akaatsitaka ikaimashiritai Jesucristo. ⁷ Ikaimashiritaimi pinkitishir-itai pikaatzi pinampitawo Roma-ki. Jitakotani Pawa pinayitzi. Onkamintha inishironkawaitaimi Ashitairi Pawa, iijatzi inkimitaimi Awinkathariti Jesu-cristo, piñaayitiro kamiitha pisaikayiti.

Ikowi Pablo jariityaari Roma-jatzi

⁸ Jiroka nitawatyaari nonkanti: Nopaasoonkitziri Pawa, okantakaantziro jantziri Jesucristo. Nopaasoonkitakowintzimi iirokaiti, tima ithonka iki-makoitakimi tsikarikapaini tsika pikantayitanaa pikimisantayitai. ⁹ Ari nokantapiintanakitya namanakowintzimi. Iri Pawa yotatsi, nantawaish-intsitainiri nokinkithatakotanairo Kamiithari Ñaantsi tsika ikinkithatakota Itomi. ¹⁰ Aririka namañaari, nokowakotziri ishinitainaata niyaati pi-saikaiyini iirokaiti, iroorika inkowakaakinari naaka. ¹¹ Tima nokowapiro-taki noñaayitimi. Nokowi nonishironkashiriyitimi onkantya paawiyashiri-waitantyaari. ¹² Ari onkantya nonthaamintakaantimiri iiroka, piñaakinarika naaka tsika nokanta nawintaashiritakari Cristo. Ari pinthaamintakaina naaka, noñaakimirika iirokaiti tsika pikanta pawintaashiritari.

¹³ Iyikiiti, nokowi piyoti, iro noshiritapiintaka niyaati pisaikaiyini noñaantimiri powapiyashiriyitaiya, nokimitaakiri pashinijatziiti atziri. Iro kantacha, oyyiki otzikapiintakinari. ¹⁴ Iro kantacha ontzimatyii niyaatashitiri Grecia-paantiri, kaari Grecia-paantitsini, yowaitanaatsiri, iijatzi kaari yowaitatsini. ¹⁵ Irootaki, nokowantari nokinkithatakotairo iijatzi Kamiithari Ñaantsi janta pinampitawo iirokaiti Roma-jatziiti.

Itasorinka Pawa owawijaakotantatsiri

¹⁶ Tii nokaaniwintziro naaka nonkinkithatakotiro Kamiithari Ñaantsi. Tima iro oyyakawori iroomi itasorinka Pawa, iro owawijaakoshiritairini maawoni kimisantaatsini. Nokimitaakiro naakaiti no-Judá-mirinkatzi, naakataki itanakawo nokimisananaki, jimpoitapaaki Grecia-paantiriiti. ¹⁷ Tima iro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa tsika ikanta itampatzikashiritakagairi atziriiti. Ari ikantakaanta irirori jawintaashiritaityaari. Tima irootaki josankinaitantakawori, kantatsiri: Tampatzikashiri jinayitai awintaashiriri, ari jiñiuro jañaantaiyaawo.

Kaaripiroshiriri jinatzi atziriiti

¹⁸ Iriima atziriiti kaari tampatzikashiritatsini, thainkatasorintsitatsiri, ikisaniintapirotakiri Pawa, joñaagantakiro iyatsimanka janta inkitiki. Tima jirikaiti kaaripiroshiritapiintatsiri, kimiwaitaka jotzikayitatyiromi tyaaryoori iiro jiyotakoitantawo. ¹⁹ Tima jiyotakowitari iriroriiti Pawa. Iri Pawa kantakaawori jiyotakowitantakariri. ²⁰ Tima owakiraa jitanakawo Pawa jiwitsikakiro kipatsi, ari jiyotimi atziriiti tzimatsi Pawa, jiñaayitakiro jiwitsikani. Ari onkantya inkinkishiritantyaarimi otzimimotziri Pawa ishintsinka, kañaaniri jinatzi irirori. Tikaatsi otikañaanitachani, inkantawitaiya: “Tii niyotziro”. ²¹ Aña jiyotakowitari Pawa, tiimaita impinkathatapiintairi, tii ipaasoonkitapiintairi iijatzi. Apa ikinkishiritakotawo kaaripirotsatsiri, iro kaari ikinkishiritantanaa kamiitha. ²² Ikantaiyawitani: “Yotaniri ninatzi”, aña masontzishiriri jinayitaki. ²³ Iro jowajyaantantawori ipinkathawitari Pawa kañaaniri. Ari jitayitanakawo ipinkathayitziro witsikaantsi jojyakaawo atziri, tsimiri, piratsi, iijatzi ikaatzi kamathayitatsiri kipatsiki.

²⁴ Irootaki ishinitantakariri Pawa jirikaiti ayimaniintiri iyaaripironka. Irootaki jantapiintantawori onkaati inkaaniwintirimi. ²⁵ Jowajyaantanakiro ikimisantañaanitziri Pawa tyaaryootatsiri, apa ikimisantanakiro thiiyaantsi. Ipinkathatanakiro jiwitsikaitziri, ojayawaitanakawo iroomi ompirawaityaarinimi. Tiimaita ipinkathatanairi Pawa witsikakirori kitziroini maawoni jiroka, apinkathatapiintziri aakaiti. Ari onkantyaari.

²⁶ Irootaki ishinitantakariri Pawa jirikaiti ayimaniintiri inintashiwaitari. Irootaki jantantawori okaatzi inkaaniwintirimi. Ari itanakawo opaantawakaawaita kiyopayipaini tsinaniiti. ²⁷ Ari ikimitanakari iijatzi kiyopayipaini shirampariiti, ipaantawakaawaitanaka, iro ikowapirotanaki impaantawakaiya ishiramparinkakiini, jantanakiro inkaaniwintirimi. Iri-imaitaka owasankitaawaitaincha okantakaantziro ikinakaashiwaitakari.

²⁸ Iro opoñaantari ishinitziri Pawa jirikaiti ayimaniintiri iyaaripironka, iro jantantakawori kaari kamiithatatsini. Tima tii ikinkishiritakotanairi Pawa. ²⁹ Iro jantapiintanaki kaari tampatzikatatsini, imayimpiwaitzi, ipaantawakaawaita, ikowapirowaitziri kiriiki, jantayitziro kamaawoyitatsiri, inintakotantawaitzi, itsitokantawaitzi, imaamanitawakaawaita, jamatawitantawaitzi, ikawiyantawaitzi, ³⁰ ikijyimatantawaitzi, ithiiyakotawakaawaita, ikijyimawaitziri Pawa, ikawiyapootantawaitzi, ikantakaapirowaita, iñaapirowaita, jiyotashiwaitawo kaaripirotsatsiri, ipiyathawaitari ashitariri, ³¹ imasontzishiriwaitaki, tii imonkaawainitzi, tii inithaantawaitzi, tii inishironkatantzi. ³² Jiyowitaiyawoni jirikaiti okaatzi ikantakaantziri Pawa, ikantaki: “Ikaatzi matakironi jiroka inkamayitai”. Iro kantacha, iikiro jantapiintatziro, jominthatakaari pashinipaini jimayitiro.

2

Tampatzika ikanta Pawa aririka jiyakawintanti

¹ Kimitaka pikantashiriwaitzi iiroka, “Ontzimatyii jowasankitaitiri jirikaiti ikaaripirotaki”. Iiro pikantawaitziro jiroka. Tima aririka piyakawintiri pashini atziri, iirokatakiki iyakawintainchari. ¿Tiima pantapiintziro iiroka kaaripirori? ² Ayotaiyini tampatzikashiriri jinatzi Pawa aririka jiyakawintanti. Iri owasankitairini ikaatzi antayitakirori jiroka. ³ Iirokaiti patzirinkakiini, pikantapiintaiyini, “Ontzimatyii jowasankitaitiri jirikaiti ikaaripirotaki”, ¿Piñaajaantakima iiro jowasankitaimi iiroka Pawa? ⁴ ¿Pimanintatziirima nishironkapirowaitakimiri, oyaakoniintzimiri, amatsinkawintzimiri iijatzi? ¿Tiima piyotakotziro

iro jamatsinkawintantakimiri jowajyaantakaantimirori piyaaripironka? ⁵ Iiromi powajyaantairo piyaaripironka, ari piñiromi patsipitaiyaawo iyatsimanka Pawa. Tima paata, aririka joñaagantapaititairo iyatsimanka, jaminakoyitairo maawoni, tampatzika inkantya jowasankitaantayitai. ⁶ Onkimiwaityaawo impinayitairimi apanipaini okaatzi jantakiri. ⁷ Iri Pawa añaakaayitairini ikaatzi kamaitanakawori kamiithari, irootaki jiñaampiyantakawori jowaniinkawo, jiñaampiyakawo ipinkathaitairi, jiñaampiyakawo inkantaitatyaani jañaayitai. ⁸ Iro kantacha, katsimaki inkantaiya Pawa jowasankitaayitairi ikaatzi kamaitapiintanakawori inintashiwaitari, piyathawaitakariri, imanintawaitakiro tyaaryootatsiri. ⁹ Inkimaatsiwaitaiya, jowashiripirowaitaiya maawoni kamaitapiintakawori kaaripirori. Iriira itanatyaaawoni nojyininkapaini Judá-mirinka, impoña jimpoitapaaki Grecia-paantiri. ¹⁰ Iriima kamaitapiintakawori kamiithari, ari jowaniinkataiya, impinkathaitairi, kamiitha isaikayitai. Iriira itanatyaaawoni nojyininkapaini Judá-mirinka, impoña jimpoitapaaki Grecia-paantiri. ¹¹ Tima tikaatsi atziri jimaakitiri Pawa.

¹² maawoni kaari kimakotironi Ikantakaantaitani, ompiyakaashitaiyaari iyaaripironka, tima iiro jaminakoitairi imonkaatakirorika Ikantakaantaitani. Iriima ikaatzi kimakowitakawori, ari jaminakoitairi imonkaatakirorika. ¹³ Tima kaari tampatzikashiritzimotirini Pawa ikaatzi kimakowitakawori Ikantakaantaitani, aña iri tampatzikashiritzimotakiriri Pawa monkaayitakirori. ¹⁴ Jirikaiti kaari nojyininkayita, kaari kimakowityaawoni Ikantakaantani Moisés-ni, kaari ñaawityaawoni tsika osankinata, jimonkaaminthawaitashitakawo. Okimiwaitakawo ontzimaatyimi pashini ikantakaantaitani jashitaiyaarimi iriroriiti. ¹⁵ Okimiwaitakawo jiroka Ikantakaantaitani osankinashiritantyaarimi, tima jiyotziro oita jantiri. Aririka jimonkaatairo, kimoshiri inkantya. Iirorika jimonkaayitziro, okimiwaitakawo apaniroinimi jiyakawintawaitaka, tima jiyotakiro ikaaripirowaitaki. ¹⁶ Irootaki jantaitiri paata aririka inkantairi Pawa jirika Jesucristo: “Paminakotairo maawoni jantakiri jimananikiini atziriiti”. Irootaki nokantapiintakiri nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi.

Judá-mirinkaiti ipoña Ikantakaantaitani

¹⁷ Iroñaaka nonkantayitimi iirokaiti Judá-mirinka nojyininkatari. Kimitaka pikantaiyakini iirokaiti: “Aña niyotakotaitziro naaka Ikantakaantaitani. Niyotziri Pawa. ¹⁸ Niyotziro okaatzi ikowiri. Niyotziro tampatzikatatsiri, tima jiyotaakinawo Ikantakaantaitani. ¹⁹ Ari onkantaki niyotairi kaari yotironi, kimitakariri amajyookitachari, nonkimitakaantiro nonkitiijyi-inkatakotairimi saikatsiri otsinirikitzi. ²⁰ Ari niyotaayitairi masontzishiriri. Kantatsi niyotairi kaari yowaitatsini, kimiwaitariri iinchaaniki. Tima otzimotana naaka Ikantakaantaitani. Irootaki matzirori iyotanipirotaakantzi”. ²¹ Aririka okantaka piñaawaitakiri piyotaayitiri pashini, ¿Iyomachiitakimima iiroka? Tima pikantapiintzi iiroka: “Iiro pikoshitzi”. ¿Tiima pikoshinitzi iiroka? ²² Pikantapiintzi: “Iiro pimayimpiritzi”. ¿Tiima pimayimpiritzi iiroka? Pikantapiintzi: “Iiro pipinkathatziro oiyakaawontsi”. ¿Tiima pikoshitanitziro iiroka tasorintsitatsiri? ²³ Pikantakaapirowaitaka iiroka piyotakotziro Ikantakaantaitani. ¿Tiima pipiyathawaitawo iiroka, pithainkakiri Pawa? ²⁴ Tima ari okanta josankinaitakiro, kantatsiri: Iirokaiti kantakaantakirori, iro ithainkatasorintsitantakari pashinijatzi atziri ipairyaaminthawaitashitakari Pawa.

²⁵ Ikaatzi monkaatzirori Ikantakaantaitani, kamiithawitaka itomishi-taanita, tima irootaki oiyakaawintacha jashitari Pawa. Iro kantacha tiirika

jothotyiro jimonkaatiro maawoni Ikantakaantaitani, aminaashiwaitaka itomishitaanita. ²⁶ Iriima pashinijatzi kaari ayyininkata, kaari totamishitaan-itachani, aririka jimonkaaminthatashityaawo Ikantakaantaitani, iriitaki kimipirowaitakariri totamishitaaniri, tima jashipirotaari Pawa. ²⁷ Jirikaiti kaari totamishitaaniri monkaaminthatashitawori Ikantakaantaitani, iri aminakotaimini iirokaiti paata tyaaryoorika pimonkaatziro piyotakotziri, pipiyathatakaworika, iri iyakawintimini, jowasankitagaitimi, okantawitaka totamishitaaniri pinawitaka iirokaiti. ²⁸ Tsika akantayita koñaawoini awathaki, tiira iro jiiitaitantairi “Judá-mirinkata”. Ari okimitari atominthawaitashitaka awathaki, tiira iro jiiitaitantairi “totamishitaari”. ²⁹ Aña opoñaantari a-Judá-mirinkatzi iro kantakaantziro tsika akantashiriyita. Ari okimitsitari iijatzi añaantakawori atomishitaa, iro kantakaantakirori oshiritakari. Tii iro amonkaatashitantaawori osankinatachari, inthaamintawintantairi ayyininkapaini, aña oshiritakagaari Pawa, ari inthaamintawintai irirori.

3

¹ Kimitaka pikantaki iirokaiti: “¿Tikaatsima opantaini a-Judá-mirinkatzi? ¿litama atomishitaaritantari?” ² Nokantzi naaka: “Ojyiki opantairi aakaiti. Jiroka itanakawori, iriira achariniiti aaka itakawori jiñaanatakiri Pawa. ³ Tzimatsi achariniiti kaari oisokirotyaarini Pawa, ¿Irooma ompoñaantyaari Pawa jowajyaantiro joisokiroytanta? ⁴ Tii ari onkantya. Okantawitaka ithiiyaniwitaka maawoni atziriiti, tii ithiiyanita Pawa irirori. Ari okantzi josankinaitakiri, kantatsiri:

Ari pikantatya iiroka, tampatzikañaaniri pinatzi, Irokami jaminakoitaimi, ari panaakotantakimi”.

⁵ Tima antapiintzirowa kaaripironkantsi, oñaagantziro tampatzikashiriri jinatzi Pawa. Kimiwaitaka ari ankantakimi: “Iro noyaaripiroshirinka oñaagantziro owanaa ikamiithapirotzi Pawa, ¿litama jowasankitaawintantinawori okaatzi oñaagantziro ikamiithapirotzi irirori? Kaarira tampatzikashiriri”. (Ari okanta akinkishiriwaitari aakaiti atzirinkakiini.) ⁶ Tii ari onkantzimaitya. Kaarimi tampatzikashiriri Pawa, iirotya jaminakotairimi isaawijatziiti, jowasankitaawaitairi. ⁷ Kimitaka ankantimi iijatzi: “¿litama jowasankitaantyaanari Pawa nothiiyaka, tima nothiiyapiintaka iro kantakaantakirori jiñaapinkathaitantariri Pawa tii ithiiyanita irirori?”

⁸ Kimitaka ankantimi iijatzi: “¡Thami ankaaripiroti! tima iro oñaagantironi kamiithari”. (Irojatzi jiyakowintaitakinari naaka nokinkithatakotakiro kim-itakawori jiroka, imapirotatya.) Iro kantzimaitcha irootaki kamiithatatsi jowasankitaitiri ikaatzi ñaawaitziro jiroka.

Tikaatsi tampatzikashiriri

⁹ ¿Irooma kankotacha jaka, a-Judá-mirinkatzi tii opantapirotai aakaiti? ¿Iroma okantzi anaakoyitairi pashinijatzi? Iiro okantzi, tima aritaki nokantsitaka maawoni akaataiyakini, kimiwaitakimi ompiyakaashiwaitaimi ayaaripironka, okantawitaka a-Judá-mirinkatzi iijatzi kaari Judá-mirinkatatsini. ¹⁰ Tima aritaki osankinatakotaka, kantatsiri:

Tikaatsi tampatzikashiriri, tii itzimaajaitzi apaani.

¹¹ Tii itzimi kimathawaitaniri.

Tikaatsi oshiritaiyaarini Pawa jiyotakotairi.

¹² Ithonka ipiyashiritaiyakani, tii opantaari.

Tii itzimi iitya mataironi inkamiithashiriri.

Tii itzimaajaitzi apaani.

¹³ Kaaripiroñaaniwaitaki, okimiwaitakawo ithano iroomi omoona ikitaitantari kaminkari.

Amininitaka ithiyya,

Kipiyapaantiwaitaki jojyakari ikanta maanki.

¹⁴ Tima ikijyimawaitantapiintaki, ikawiyantayitzi.

¹⁵ Amikiitaka jiyaayitzi jowamaanti, ikowi inkapathainkatakaanti.

¹⁶ Ipampithawookitapiintakiro ikinaitzi japirotantaitzi, ikowi inkimaatsitakaantawaitya.

¹⁷ Tii ipampithawookitapiintairo jatachari isaikaitai kamiitha.

¹⁸ Tii ipinkathaakitairi Pawa.

¹⁹ Ayotzimaita jiyakawintairi Pawa maawoni pankinawaitakawori jimonkaatairomi Ikantakaantaitani. Iiro okantai jotikañaanitaiya inkanti: “Tiitya nomaakiwaitziro”. ²⁰ Tima tikaatsi matakironi jimonkaatiro Ikan-takaantaitani, ari onkantya inkantantyaariri Pawa: “Tampatzikashiri ninatzi”. Aña aririka ayotakopirotanairo Ikantakaantaitani, ari ayopirotziri owanaa akaaripirotaki.

Pawa otampatzikashiritairi, aririka awintaashiritanaiyaari

²¹ Iro kantzimaitacha, owakiraa joñaagairo Pawa tsika okanta antampatzikashiritantaiyaari. Tii ojoyawo pairani, apankinawaitashitawo Ikantakaantaitani antampatzikashiritantaiyaawomi. Irootaki josankinatakotakiri Kamantantaniriiti, irojatzii josankinatakotaitakiri Ikantakaantaitaniki.

²² Iriira Pawa otampatzikashiritaini, aririka awintaashiritanaiyaari Jesucristo, ankimisantanairi irirori. Tii anashitaiya tsika ikantayita pashiniiti, ²³ maawoni akaaripiroshiritaki. Irootaki iiro okantanta añaayitairo jowaniinkawo Pawa.

²⁴ Iro kantzimaitacha, Pawa, jotampatzikashiritai, inishironkapirotanta irirori jotyaaantairi Cristo Jesús ipinawintai aakaiti. ²⁵ Irootaki jotyaaantakariri Pawa inkapathainkawintai Cristo jowamaitakiri, ari jotsimaryaagari Pawa awintaashiritaiyaaririka Cristo. Iro jimatantakawori Pawa jiroka, jiñaantaityaariri ikantaitani itampatzikashiritzi irirori. Pairani Pawa owanaa ikisashiwitakawo iyaaripironka atziriiti, amawi ikantapiintakiro.

²⁶ Irooma iroñaaka, okimiwaitaawo jogyipithatakairomi ayaaripironka, jotampatzikashiritai. Tampatzikashiri ikanta irirori, itampatzikashiritakairi iijatzi awintaashiritanaariri Jesús.

²⁷ ¿Tzimatsima ankantakaapirowintaiyaari? Tikaatsi. ¿Iitakama? ¿Irooma kantakaantawori tii itzimi iita monkaataironi Ikantakaantaitani? Kaari, aña iro kantakaantziro awintaashirinka. ²⁸ Iiro okantzi inkantakaapirowaitya tampatzikashiriri, tima tii ikitsirinkiro jimonkaatairomi Ikantakaantaitani. Apa jimatairo jawintaashiritaari Cristo.

²⁹ ¿Apaanima aakaiti a-Judá-mirinkatzi jantzimotairo Pawa? Tii. Ari akaatairi kaari ajyininkayita, jantzimotairo maawoni. ³⁰ Apaani ikanta Pawa. Tsika ikantakaayitai aakaiti jotampatzikashiritai, ari inkimitagairi iijatzi kaari totamishitaaritachani.

³¹ ¿Nomanintatziroma naaka Ikantakaantaitani nokinkithatakotakiro awintaashirinkantsi? ;Tii ari onkantya! Aña kamiithatsitacha jiroka.

4

Joyyakaawintantzi Abraham

¹ Thami oshiritakotyaari Abraham-ni acharinitanakari. ¿Tsikama ikantaitakirika irirori itampatzikashiritantaari? ² Iroomi ipankinatani

Abraham-ni tampatzikashiritakagairinimi, aritaki inkantakaapirowait-
atyaami irirori. Iiro ikantakaapirowintaarimi Pawa. ³ Jiroka okantziri
Osankinarintsipirori:

Jawintaakari Pawa jirika Abraham, irootaki ikimitakaantaariri
itampatzikashiritani.

⁴ Thami ogyakaawintawakiro: Aririka jantawaiti atziri, ipinaitziri. Tii in-
ishironkatashitaitari, aña ipinaitatziiri jiriiwaitakiri jantawaitaki. ⁵ Iriima
atziri kaari antawaitatsini, jiñiirorika impinatashitaityaari, inishironkaitatzi-
iri jirika. Ari ikantsitari atziri thainkatasorintsiwaitatsiri pairani, jaw-
intaashiritaari Pawa, aritaki jotampatzikashiritairi. Ari inishironkatairi
jawintaashiritaari, tii ipankinawaitawo jimatantaawori. ⁶ Iijatzi David-
ni ikinkithatakotsitakawo inkimoshiritakagairi Pawa itampatzikashiritani,
kaari ñagaironi iñaashintsiwintaiyaawo, ikantaki:

⁷ Kimoshiri inkantaiya atziri ipiyakoitairi ikaaripirowitaka,
Okimiwaitaawo jimanakoitaatyinirimi iyaaripironka.

⁸ Kimoshiri inkantaiya atziri, ipiyakopirotainiri Pawa iyaaripironka.

⁹ Jirikaiti kimoshiritaatsini, ¿Apama aakaiti jiiitaitai “totamishitaari?” Kim-
itaka tii, ari jojoyaitai kaari totamishitaachani. Pinkinkishiritiro akantakiri:
Jawintaanaka Abraham, irootaki ikimitakaantaitaariri tampatzikashiri-
taniri.

¹⁰ ¿Tskapaitima Pawa ikimitakaantaari Abraham-ni itampatzikashiritani?
¿Aripaitima jimatakiro itomishitaaritaki? ¡Tiira! ¹¹ Iro jimpoitai Abraham-
ni itomishitaarita. Jiroka totamishitaaritaantsi aririka omatatakotanaki iro
jiyoitantari jawintaari Pawa. Iriima Abraham-ni jawintaitsitakari kitziroini
Pawa, ari jotampatzikashiritaitakiri tikiraamintha itomishitaanita. Ari ikan-
taka Abraham-ni jitantakawori itampatzikashiritakaitziri. Irootaki ikimi-
takaantaitakariri iriitakimi charinityaaririmi maawoni tampatzikashiriri-
iti, tii okowaajaita intomishitaarita. ¹² Imapirowitayya aakaiti jiiitayitai “to-
tamishitaari” aakataki icharinipirotani Abraham-ni, akaatziri iijatzi atom-
ishitaarita. Tiimaita ankimitakotyaari ikanta irirori itomishitaarita, aña
awintaashiritanaari Pawa, ikimitaakiro irirori Abraham-ni, jawintaashirit-
sitakari kitziroini tikiraamintha itomishitaarita.

Iro awintaashirinka añaantaiyaawori ikajyaakaakairi

¹³ Tima ikajyaakaaitsitakanari Pawa jirika Abraham-ni itsipataakiri charin-
ityaarini, ikajyaakaakiniri kitziroini tikiraamintha osankinata Ikantakaan-
taitani. Apa jawintaashiritanaka Abraham-ni. ¹⁴ Tima inkaati ñaayitaironi
ikajyaakaani Pawa, kaarira jirikaiti pankinawaitashitawori Ikantakaan-
tani. Arimi onkantyaami, aminaashiwaityaami awintaashiritari Pawa, tii
opantawo ikajyaakaakairi. ¹⁵ Iitarika pankinawaitawori Ikantakaan-
tani, apa jowatsimairi Pawa iiro ikitsirinkiro. Iiromi otzimaki Ikantakaan-
tani, iiro otzimimi iijatzi ikinakaashiitani.

¹⁶ Iitarika ñaayitaironi ikajyaakaani Pawa, iriitaki awintaashiritaariri in-
ishironkapirotani irirori. Ari jiñaayitairo maawoni ichariniyitaari, tii apa
añaayitairo aakaiti Judá-mirinka, jashitakaitakari kitziroini Ikantakaan-
tani, aña maawoni awintaashirityaarini Pawa, ogyakotaariri Abraham-ni.
Ari ogyawo incharinitaimi Abraham-ni maawoni aakaiti. ¹⁷ Irootaki josank-
inaitantakawori, kantatsiri:

Aritaki nojyiñagaimiri chariniyitimini, iiro okantaajaitzi
ijyininkamirinkatawakaiya.

Iro jiroka ikajyaakaani Pawa. Irootaki jawintaashiritantanakariri
Abraham-ni. Imapirotatya jimonkaatairo Pawa jiroka, tima kantatsi

jañaakaayitairi kamayitatsiri, irijatzi witsikairori kaari tzimawitachani pairani. ¹⁸ Jiroka ikantakiriri Abraham-ni: “Aritaki nojyiñagaimiri charinitimini”. Iro ikimisantantakari Abraham-ni, owanaa opomirintsizimowitakari inkimisantantyaariri. ¹⁹ Tii jowajyaantapaintziro kapichiini jawintaashiritanaka. Iikiro joshiritakopiintanakityaawo jiroka, ikantzi: “¿Tsikama onkantyaaka jiroka? Aña tzimataiki naaka 100 nosarintsiti. Irootaintsi nonkami. Jiroka noina Sara, tii owaiyantantzi”. ²⁰ Ari okanta ikinkishiriwaitaka, tii ikisoshiriwintziro okaatzi ikajyaakaakiniriri Pawa, tii okantzimoniintawaitari jawintaakari. Iikiro jimapirotanakitziro jawintaashiritanakari, ari ikantapiintanaatya ithaamintapiintanakari. ²¹ Jiyotaki Abraham-ni ari jimatakiro Pawa okaatzi ikajyaakaakiniriri. ²² Irootaki ikimitakaantaariri itampatzikashiritani. ²³ Josankinatakaantakiro Pawa tsika okantakota jiroka. Tii josankinaminthatakaantashitawo ampinkathatantyaariri Abraham-ni. ²⁴ Iro josankinatakaantantakawori onkantya ayotantaiyaari inkimitakaantai itampatzikashiritani iijatzi aakaiti, aririka awintaashiritanaiyaari añaakagairiri Awinkathariti Jesucristo ikamawitaka. ²⁵ Tima iri Cristo kamawintairi aakaiti, okantakaantziro akaaripirowaitaki. Irijatzi Cristo añaagaatsi okanta itampatzikashiritakaantairi.

5

Opoñaantari itampatzikashiritakai

¹ Jiroka okantakari. Iro awintaashirinka tampatzikashiritakairi. Irootaki aripirotantaariri Pawa. Iriitaki Jesucristo matakagaironi jiroka. ² Tima awintaashiritaari Jesucristo, jiyotakaayitairo inishironkatani Pawa anayitai. Kimoshiri akantayitaa añaayitairo paata jowaniinkawo Pawa. ³ Iro kantzimaitacha tii apa ankimoshiriwintziro jiroka, aña ankimoshiriwintsityaawo iijatzi awijyimotainiri. Tima ayotaiyini aririka añaayitiro ankimaatsiwaitya, iro ompoñaantyaari ankamaitanitya. ⁴ Aririka ankamaitapiintanatya, ari aawiyashiritanitai. Aririka aawiyashiritapiintanaki, ari añaayitakiro awintaapirotanaiyaari oyaakoniintani. ⁵ Iiro jaminaakaashitai oyaakoniintani. Tima aritaki añaayitakiro jitakopirotakai Pawa, jotyaantakairi Itasorinka okimiwaitakawo isakopirotatyiinirimi.

⁶ Okanta ikowapaititaki Pawa, aripaiti ikamawintayitakai Cristo, okantawitaka athainkatasorintsiwitaka, tii aawiyawainitzi. ⁷ Tikaatsi matapiintaironi inkamawintiri pashini atziri. Tzimimaitaka kamawintirini atziri kamiithashiriri. ⁸ Iro kantzimaitacha aakaiti kaaripiroshiriri anawitaka, ikamawintakai Cristo. Owanaa jitakopirotakai Pawa, jotyaantakiri Cristo inkamawintai. ⁹ Jotyaantakiri Cristo inkapathainkawintai onkantya jotampatzikashiritantairi. Ari jimatakiro jiroka iinero akaaripiroshiriwaitzi, ¿Kamiithatatsima anthaawantawaityaari japiroitai jotampatzikashiritai? ¹⁰ Tima pairani iinero akisaniintawaitziri Pawa, jotyaantakainiri Itomi inkamawintai, ari okanta aripirotantaariri. Ari okanta iijatzi ayopirotantaari aritaki awijakoshiritai, tima jañaawintai Cristo. ¹¹ Ari ikimoshiritakaapirowaitai Pawa, tima iri Awinkathariti Jesucristo aripirotakagairiri.

Adán ipoña Cristo

¹² Apaanimachiini ikantaka pairani shirampari kantakaantanakirori ikaaripirotaki. Iro owasankitaantsi jiñaaki, ikaamaniyitai. Iro antitanaincha maawoni ikaatzi charinitanaariri, ikaaripirotanaki maawoni isaawijatziiti,

ikaamaniyitanaki. ¹³ Iro awijaintsiri tikiraamintha josankinaitziro Ikan-takaantaitani. Tima jirikaiti añaayitaintsiri pairani tikiraamintha josanki-naitziro Ikantakaantaitani, inashitaiya jiyakawintaitiriri. Iriima jirikaiti impoiyitaatsiri itzimayitai piyathatakawori Ikantakaantaitani inashitaiya iijatzi jiyakawintaitiri. ¹⁴ Ikamaki Adán, ikamitaka iijatzi charinitanakariri irirori okantawitaka inashitaka iyaaripironka. Iro jatakotanaintsi irojatzi itzimantakari pairani Moisés-ni. Iriira Adán oiyakaawintakariri pashini shirampari pokaintsiri, ¹⁵ iriitakira Jesucristo jirika. Jiroka okanta joyyakaawin-taitakiri: Atzirimachiini jinaki Adán, ikaaripirowaitaki, iriitaki kantakaan-takawori ikamayitantakari oiyiki atziriiti. Ari ikimitsitakari Jesucristo, atziri jinaki irirori, ikamawintantaki, iri kantakaantakirori jañaashiritantaari oiyiki pashini atziriiti, ikantakaantakiro Pawa inishironkatantzi. ¹⁶ Iro kantacha Pawa jinashitakawo inishironkatantzi irirori, tii joyyakotari itanakawori ikaaripirowaitzi. Tima iyaaripironka apaani atziri, irootaki kantakaan-takirori jowasankitaitantariri oiyiki atziriiti. Irooma inishironka Pawa irootaki kantakaantakirori jotampatzikashiritantaariri oiyiki kaaripirowai-witachari. ¹⁷ Tima ikaaripirotaki pairani Adán, kimiwaitanaka atziritanaki-tyiimi “Kaamanitaantsi” iro ompirawaityaarinimi atziriiti. Irooma inishi-ronkatani Jesucristo, okimiwaitanakawo atziritanakityiimi “Añaamintotsi”, iro ompiratanatyaarinimi tampatzikashiriiti.

¹⁸ Jiroka okaatzi joyyakaawintakoitziri: Apaani shirampari kaaripiro-taintsiri, iri kantakaantakirori jowasankitaantaitakari oiyiki atziriiti. Iri-ima pashini kamiithashiriri shirampari, iri kantakaantakirori jawijakoshir-itantaiyaari oiyiki atziriiti, jañaashiriyitai. ¹⁹ Apaani atziri piyathari, iri kantakaantakirori ikaaripiroshiritantakari oiyiki atziriiti. Iriima pashini atziri kimisantani, iri kantakaantakirori itampatzikashiritantaari oiyiki atziriiti. ²⁰ Iro opoñaantari josankinatakaantaitziro Ikantakaantaitani, jiy-otantaiyaari atziriiti kaaripiro jinayitzi. Okantawitaka antawoiti ipiyathaw-itaka, antawoiti inishironkatairi Pawa. ²¹ Pairani kimiwaitaka atziritatyiimi “Kaaripironkantsi”, iro ompirawaitatyaarinimi atziriiti, irojatzi owamaan-takariri. Iro kantacha kimiwaitaka atziritatyiimi “Nishironkataantsi”, iro pinkathariwintantaatsinimi. Tima aritaki inishironkayitai Awinkathariti Jesucristo, itampatzikashiritakaayitai ankantaitatyaani añaayitai.

6

Ikamapithaitakiro kaaripironkantsi

¹ ¿Kamiithatatsima ankanti: Thami ankaaripirowaiti inishironkapirotan-tairi Pawa? ² ;Tii ari onkantya! Aña okimiwaitanaawo ankamapithataty-iromi ayaaripironka. ¿Kantatsima kaminkari inkaaripiroti iyaamaninkaki-
ini? ³ Aamaashitya pipiyakotakiro iirokaiti owiinkaawintakari Cristo Jesús, akimitakowaitaari tsika ikanta jowamaitakiri irirori. ⁴ Iro oiyakaawin-tacha ankamayitaimi koñaawoini tsika akantawita pairani. Ikitaitakai. Ipoñaashitaka apiriintaa iijatzi, akimitakotaari Cristo. Tima jowaniinkawo Pawa owiriintairiri Cristo, ari okanta ikimitakaantairi aakaiti owakiraarimi atziri añaayitaimi.

⁵ Tima oiyakotaari irirori, kimiwaitaka ankamayitaimi, aritaki iijatzi ampiriintayitai ikimitaakiro irirori. ⁶ Kimiwaitaka koñaawoini tsika akan-tayita pairani, ari intsipataitakairimi Cristo impaikakoitaimi. Ari okanta akamapithatantakawori akaaripirowaitaki. Irootaki kaari oiyantaari om-pirayitari “Kaaripironkantsi”. ⁷ Tima apaani kaminkari tikaatsi jantayitai

iyaamaninkakiini, tii ikaaripirotai. ⁸ Tima ari atsipataari Cristo jowamaayiitai, awintaashiri antsipataiyaari jañaashiritai iijatzi. ⁹ Tima ayotaiyaini iiro japiitairo Cristo inkamawintantai. Apawojatzi okanta ikamaki, añagai. Okimiwaitaawo tii ompirawaitaari “Kaamanitaantsi”. ¹⁰ Apawojatzi ikamawintakiri kaaripiroshiririiti. Irooma iroñaaka jañaawintairi Pawa. ¹¹ Ari pinkimitaiyaari iirokaiiti, pinkimitakaantaiya pinkamapithatatyiiromi piyaaripironka, iri Cristo Jesús kantakaantakirori pañaawintantaariri Pawa.

¹² Irootaki, iiro pishinitanta ompiyakaashiwaitaimi piyaaripironka. Poitsinampairo pikowashitziri. ¹³ Kimitawaitakimi pinkamakityiimi, piriintaimi iijatzi, pinkimitakaantiro aritakimi jatakimi Pawaki, pinkantapairimi: “Jiroka nowatha, nantantapiintaawori kamiithatatsiri”. Aritapaaki pikimitakaantawo piwatha iro pinkaaripirowaitantapiintya. ¹⁴ Aritapaaki pikimitakaantawo “Kaaripironkantsi” atziritatyiimi, irootaki ompirawaitimini. Tii pañiimotairo Ikantakaantaitani, aña iro pañiimotai nishironkataantsi.

Ompirataari tampatzikashiritaantsi

¹⁵ ¿Kamiithatatsima ankantayiti iroñaaka: “Thami ankaaripiroshiriti, iiro añiimotantaawo Ikantakaantaitani, iro añiimotai nishironkataantsi?” ¿Tii ari onkantya! ¹⁶ ¿Tiima piyotzi aririka jompiraitimi, ontzimatyii pinkimisantapiintiri ompiratzimiri? Pikimitakaantakiro atziritatyiimi piyaaripironka, iro ompirawaitimini. Aririka pikantaka kamashiritakimi. Irooma pinkimitakaantanairo iri Pawa pinkimisantapiintai, aritaki pintampatzikashiritai. ¹⁷ Pairani pikimitakaantakawo iroomi “Piyaaripironka” ompirawaitakimini. Irooma iroñaaka poisokirotaawo pikimisantano jiyotaitakimiri. ¹⁸ Tii ompirataimi “Piyaaripironka”, aña “Tampatzikashirinkantsi” ompirataimiri. ¹⁹ Nojyakaawintatziimiro tsika okanta ayotakotapiintziro aririka jompiraitai, ari onkantya ankimathatantyaawori okaatzi kompitzi-mowaitairi aakaiti. Tima pairani pikimitakaantawaitakawo atziritatyiimi “Kamaawotatsiri” iro ompirawaitakimini, ari okimitaakimiri iijatzi “Piyathataantsi”, tima oiyiki pipiyathatapiintaka. Irooma iroñaaka ompirataimi “Tampatzikashiritaantsi”, ari onkantya piñaantaiyaawori pinkitishiritai.

²⁰ Iiniro ompiratzimi “Kamaawotatsiri”, pisaikaminthawaitashitaka, tikaatsi shintsiwintimini pintampatzikashiriti. ²¹ Iro kantacha piyotai tikaatsi opantawo jiroka. Aña iro kamiithatatsi pinkaaniwintakotairo tsika pikantawita pairani. Piyotai iijatzi iitarika antayitzirori jirokapaini aritaki inkamashiriyitai. ²² Tiira okimitakaantaimi iirokami ompiratani “Piyaaripironka”. Aña iri Pawa ompirataimiri. Irootaki kamiithatzimotaimiri. Tima pimatairo pinkitishiritai, ari pinkantaitaatyiiro pañaanitai. ²³ Jiroka “Kaamanitaantsi” iro kimiwaitakawori impinaitirimi antawaitapiintakironi kaaripirotsiri, kimitawaitaka iriimi ompiratani. Irooma “Kaananitaantsi” iro kimiwaitakawori inishironkatani Pawa ipashitaariri ikaatzi tsipashiritaariri Jesucristo, Awinkathariti.

7

Jojyakaawintaitziro aawakaantsi

¹ Iyikiiti, iirokaiiti noñaanatzi pikaatzi piyotakotziro Ikantakaantaitani. ¿Tiima piyotaiyini aririka inkami atziri, ikamapithatakiro Ikantakaantaitani? ² Ikimiwaitakawo tsinani tzimatsiri oimi. Iinta jañiimotziro oimi, ontzimatyii ontsipatapiintyaari. Irooma aririka inkamapithatakiro, aripaiti osaikashiwaitaiya. ³ Irooma oñaaki pashini shirampari iinta jañiimotziro

oimi, omayimpirotaki. Irooma inkamakirika, ari osaikashiwaitaari, kantatsi oimintaiya pashini, iiro ikimitakaantaitawo mayimpiro.

⁴ Iyikiiti, okaatzi oiyakaawintachari jaka kimiwaitaka atziritakityiimi “Ikantakaantaitani”, iro piimintyaarimi pairani. Aritaki pikamapithatakiro jiroka, pitsipataari Cristo jowamaitakiri pairani. Okimiwaitaawo saikashiwaitaimi iroñaaka piimintaari pashini, jañaakaitairi pairani. Iro pantawaitantaanariri iirokaiti Pawa. ⁵ Tikira añiuro oiyakaawintainchari “Kaamanitaantsi”, owanaa apiyathatakawo Ikantakaantaitani, amatapiintakiro kamaawotatsiri. Irootaki owamaashiritakairi. ⁶ Okimiwaitaawo iroñaaka akamapithatairo, asaikashiwaitaa. Añagairi owakiraari, iriitaki Tasorintsinkantsi, kantakaawori antawaitantaanariri Pawa. Tii okimitaawo pairani, apankinawaitawo amonkaatiro pajjatori josankinaitakiri.

Kaaripironkantsi saikashiritantatsiri

⁷ ¿Kamiithatatsima ankanti: “Tii opantawo Ikantakaantaitani?” ¡Tii! Aña irootaki yotakaanawori nokaaripirotpiintzi. Tima jiroka Ikantakaantaitani, kantatsiri:

Iiro pinintakotantawaitzi.

Iro kantzimaitacha iromi niyotakotairomi jiroka, iirotya niyotajaitzimi tzimataitatsi nokinakaashitakari nonintakowaitantapiintaki. ⁸ Irooma niyotakotairo jiroka Ikantakaantaitani, tii okantai namawiwainitai, owanaa nonintakowaitantapiintaki. Iromi niyotakotairomi jiroka ikantakaantaitani, iirotyaami okaaripirowaitzimi nantayitzi. ⁹ Pairani tii niyowita kaaripirori ninatzi aririka nonintakowaitanti nokinkishiritaniki. Nosaikashiwaitapiinta, tikaatsi shintsiwintinani. Irooma niyotakotairo Ikantakaantaitani, ari niyotanaki nokaaripirowaitaki. Niyotanai iijatzi aritaki nonkamashiritai. ¹⁰ Irootaki owamaashiritanari jiroka ikantakaantaitani. Aña irootawitaka Ikantakaantaitani, inkañaanitantaityaarimi. ¹¹ Nokimitakaantakiro naaka atziritatyiimi “noyaaripironka”, iro amashiwaitakinari niyotakotairo Ikantakaantaitani. Amatawiwaitakina, irojatzi owamaantakinari. ¹² Iro kantzimaitachari jiroka Ikantakaantaitani tasorintsi inatzi, tampatzika inatzi, kamiithari.

¹³ ¿Irooma owamiithanka, kantakaawori nonkamantaiyaari? ¡Tii ari onkantya! Kaari Ikantakaantaitani owamainani, aña noyaaripironka owamainani. Apa iyotakaakinawo noyaaripironka jiroka Ikantakaantaitani.

¹⁴ Ayotai iro ashiri okinkithatakotzi Ikantakaantaitani. Okimiwaitaawo impimantaitiromi awatha jompirawaitaitaawo, iroomi “Kaaripironkantsi” kimitaiyaawoni ompiratantani. ¹⁵ Iro kaari niyotanta iita nokaaripiroshiritantari. Tii naaka kowaminthawaitashitachani. Owatsimaashiriwaitina.

¹⁶ Tii inimowaitaajaitina okaatzi nimatapiintakiri, ari niyotziri kamiithari inatzi Ikantakaantaitani. ¹⁷ Irootaki okimitantakawori tii naaka antashiwaitaawoni, aña “Kaaripironkantsi” inatzi otzirintakinari, iro shintsiwintanari nimatantawori. ¹⁸ Okantawitaka nokowi nantiro kamiithari, tii nimatziro. Okimiwaitakawo irootakimi nowatha kaari kamiithatatsini.

¹⁹ Tii nokitsirinkiro nimatiro kamiithari nokowawitakari. Iro nimatapiintakiri kaaripirori kaari nonintziri. ²⁰ Irootaki okimiwaitantakawori atziritatyiimi “Kaaripironkantsi” otzirintakina, irootaki antakaapiintakinawori kaaripirori.

²¹ Iro shintsiwintapiintakinari nonkaaripiroshiriwaiti, okantawitaka naaka kowawitacha nantiro kamiithari. ²² Aña noshiriki, nokantashiritzi: “Imapiro Ikantakaantani Pawa”. ²³ Irooma nowathaki koñaawoini, okimiwaitakawo oñaashintsiwaitaawomi noshiri. Okimiwaitakawo iijatzi nowatha omontyaakaanairomi noshiri, ari oshintsiwintawaitiro

onkaaripiroshiriwaiti. ²⁴ ¡Ikantamachiitana! ¿litama mataironi jomishitowakaantairo noshiri omontyaakaantawaitakiro nowatha? ²⁵ Iriitaki Awinkathariti Jesucristo mataironi. Nopaasoonkitairi Pawa otyaantakiriri jimatantaawori. Iro noshiri nohotyaantawori nokimisantziro Ikantakaantani Pawa. Irooma koñaawoini nowatha iro nimatantapiintantari okantakaantani “Kaaripironkantsi”.

8

Joshiritapiintaitari Tasorintsinkantsi

¹ Aritaki atsipashiritaari Cristo Jesús, iiro añihiro jowasankitaayitai. ² Tima tii añiimotairo Ikantakaantaitani kinkithatakotzirori kaaripironkantsi, kantakaantzirori akamashiritantaari. Aña añiimotairo pashini ikantakaantaitani kinkithatakotzirori añaashiriyitai atsipashiritaari Cristo Jesús. ³ Tikaatsi kitsirinkironi intampatzikashiritantyaawo Ikantakaantaitani, tima maawoni aakaiti atzirinkakiini otzimimotai awatha kaari aawiyawaitatsini. Iriima Pawa iri kitsirinkairori itampatzikashiritairi atziriiiti, jotyaantapaititakiri Itomipirori jatziritzimotanti, otzimimowitakari iijatzi irirori iwatha okimitawo awatha aaka. Iriitaki jowasankitaawintaki iyaaripironka atziriiiti. ⁴ Irootaki aawiyantaawori atampatzikashiriyitai, tima iroopiro inatzi ikantakaantaitakiri. Irootaki amatapiintai jimatakaayitairi Tasorintsinkantsi. Iiro antapiintashitaawo anintashiwaitari aakaiti. ⁵ Ikaatzi oshiriwaitawori jantiro inintashiwaitari, okimiwaitakawo atziritakimi “Nintashiwaitaantsi”, iro ompiratantyaarimi. Iriima oshiritakotaawori inkimisantiri Tasorintsinkantsi, iriitaki ijiwatairi. ⁶ Ikaatzi oshiritakowaitawori jantiro inintashiwaitari, iiro ijiyinkaa iñaantyaawori inkamashiriti. Iriima oshiritapiintanakariri Tasorintsinkantsi, kamiitha jañaayitai. ⁷ Ikaatzi oshiriwaitawori jantiro inintashiwaitari, iiro ijiyinkaa iñaantyaawori inkisaniintiri Pawa, tii ikimisantairo ikantakaantziri Pawa, iiro ikitsirinkairo inkimisantairi. ⁸ Ikaatzi matakironi jiroka iiro jinimotakairi Pawa.

⁹ Irooma iirokaiti tii pimatairo jiroka, aña poshiritapiintaawo ikowakaimiri Tasorintsinkantsi, tima iri saikashiritantzimiri. Iriima kaari yotairini Itasorinka Cristo, tiimachiini jashitaari Cristo. ¹⁰ Okantawitaka pikaamaniwathawitaka, okantakaantziro piyaaripironka, aritaki isaikashiritantaimi Cristo, ari pañaashiritanai, okantakaantakiro jotampatzikashiritaimi. ¹¹ Aritaki isaikashiritantaimi Tasorintsinkantsi, irijatzi añaawathatakagaimini iijatzi, ari ikimitaakiri Cristo Jesús, jañaakaawathatairi.

¹² Ari okantari iyikiiti, tii opantawo antapiintashiyityaawo anintashiwaitari. ¹³ Iroorika pantapiintanairi, aritaki pinkamashiritai. Irooma poshiritapiintanaiyaaworika ikowakaimiri Tasorintsinkantsi, ojoyawaitanaawo atziritatyiimi “Pinintashiwaitani”, iro powamaakimi, aritaki pañaashiritai. ¹⁴ Ikaatzi antanairori ikowiri Tasorintsinkantsi, aritaki intomitaiyaari Pawa. ¹⁵ Tima jirika Tasorintsinkantsi jotyaantakiri Pawa, iiro jookawintaimi iiro papiitantaawo pinkimitaiyaari ompirataariwo ithaawawaitzi. Iriitaki kantakaantironi intomitantairi Pawa. Aripitotaiyaari Pawa, ankantairi: “Paapá, Ashitanarí”. ¹⁶ Iri Tasorintsinkantsi yotakaironi aakaiti itomi Pawa. ¹⁷ Tima itomi Pawa anayitai, ari atsipataari Cristo ashitaawo maawoni jashitari irirori. Tima atsipatakari Cristo akimaatsiwaitaka, ari antsi-pataiyaari iijatzi tsika otzimapai jowaniinkawo.

¹⁸ Nokinkishirita naaka kapichiini inatzi akimaatsiwaita, tikaatsi oitzi-maitya jiroka aririka añaagairo paata jowaniinkawo. ¹⁹ maawoni jiwitsikani

Pawa joyaaniintairi japatopaitairi itomiiti Pawa. ²⁰ Jaminaashiwaitaka jiwitsikani, tii jaawiyiro ikowawitari, tima Pawa kantakaawori okantantapaintari. Iro kantacha jirikaiti oyaawintacha ²¹ jiñaayitairo jowani-inkawo, aririka isaikashiwaitaiya itomitaari Pawa. Ari okaatapaaki akimitakaantawo atziritatyiimi “Shitzitaantsi”, iro ompiratantachanimi. ²² Kimiwaitaka maawoni jiwitsikaitakiri jatikawaiyityaani, ikimitakawo tsinani ontzimaaniti. ²³ Iijatzi aakaiti, okantawita añaaawitakari Tasorintsinkantsi itsipashiriyitai, kimiwaitaka iiniro atikawaiti akowi awijakoti iiro akimaatsiwaitanta, akowapirotaki tsikapaiti intomitai koñaawoini Pawa. ²⁴ Iro oyaakoniintani kantakaawori awijakoshiritantaiyaari, okantawitaka tikira añaaayitziro jiroka. Arimi añaaayitakiromi, ¿Iikiroma oyaakoniintatyiiro? ²⁵ Ari okantari oyaakoniintani, ontzimatyii amatsinkashiritya, oyaakotairo kaari añiiri.

²⁶ Tima tii aawiyashiritanitzi, Tasorintsinkantsi nishironkatairi. Tii ayotzi tsika ankantya amaña. Iro kantacha iri Tasorintsinkantsi amanakowintairi, okimiwaitakawo jatikawintatyiimi. ²⁷ Ikimathatziri Pawa jirika Tasorintsinkantsi jamanakowintai. Tima iriitaki iyotakopirotziriri Pawa iita ikowakairiri oitishiritaari.

Aritaki ankitsirinkairo maawoni

²⁸ Ayotirika oitya awijyimotaini, aritaki inkantakaatyaawo Pawa onkamiithatzimoyitai. Tima iro ikaimashiritantairi antiniri ikowakaakairi. ²⁹ Ikaatzi jiyotsitakari Pawa aritaki inkimisantairi, iriitaki inkimitakaantairi itomipirori. Jirika Itomi, iri kimitanakawori itzinkami itomitari, ari jimpoiitapaaki pashini oiyiki iyikiiti. ³⁰ Jirikaiti itomitaari Pawa, iriitaki ikaimashiritairi, jotampatzikashiritairi, ari onkantya iñaantaiyaawori jowaniinkawo.

³¹ ¿Tsikama ankantakotiroka jiroka? Aña jinithaapirowaitakai Pawa, ¿arima intzimai iitya kitsirinkaini? ³² Pawa tii ithañaniintari itomipirori, aña ishinitakiri intsitokaitiri ikamawintantakairi aakaiti. Aritaki jantzimotakairo Pawa jiroka, ¿iiroma jantzimotai pashini kowityiimotaini? ³³ Aritaki añaaayitakiro jotampatzikashiritai, ¿arima intzimaki iitya yakawintaini, jiyoshiitaira Pawa? ³⁴ Iriitaki Jesucristo kamawintairi, ipiriintaa iijatzi, isaikapai jakopiroriki Pawa itsipataari ipinkathariwintantai, iriitaki kankawintairi aakaiti. Aritaki okanta, ¿arima intzimai iitya owasankitaawaitaini? ³⁵ ¿Iitama mataironi jaapithatairi Cristo, jowajyaantantairi jitakotai? Onkantawitatyia ompomirintsitzimowaitai, iikiro jiyaatatyi jitakotai. Ari inkimitairori intzimirika owashironkaawitaini, inkowi imaamaniwaitai, antajyaaniintawaiti, onkowityiimowaitai ankithaatyaaari, ankowiinkatakowaiti, japathakiroryaitai. ³⁶ Ari osankinatakotaka, kantatsiri:

Ari okantaitatyaani jowamaakaantaitina nawintaamachiitaimi iiroka.

Ikimitakaantaitakinari piratsi jowamaitziri.*

³⁷ Okantawitaka añaaayitiro jirokapaini, aritaki ankitsirinkairo maawoni jiroka, tima jitakoyitai Pawa, ari jimatakaakairo ankitsirinkiro. ³⁸ Jiroka nawintaakari naaka: Onkantawitya añaaawityaawo tsika oita: kaamani- taantsi, añaaamintotsi, maninkariiti, pinkathariiti, awijyimotantatsiri iroñaaka iijatzi paata, tzimatsiri ishintsinka, ³⁹ tsikarika oita jiwitsikaitziri, saikat- siri jinoki, iijatzi saikatsiri isaawiki. Tikaatsi owajyaantakairini Pawa iiro añaaantaawo jitakotai okantakaantakiro jantzimotakairi Awinkathariti Jesu- cristo.

* **8:36** Ikantakoitziri jaka “piratsi”, iri kankotacha “oijya”.

9

Jiyoshiitaitakiri Israel-mirinkaiti

¹ Jiyotzi Cristo tyaaryoori inatzi nonkantimiri. Tima iriitaki Tasorintsinkantsi pinkathariwintashiritanari, iri yotakaanari tii nothiiyawaita, nonkantimiro jiroka: ² Owanaa nowashiritakotakari nojyininkapaini Judá-mirinka kaari kimisantatsini, ojyiki okatsitzimoshiritakina. ³ Owanaa nonkowataikimi jawijakoshiritaimi nojyininkamirinkaiti, nonkowataikimi nonkamawintairi jawijakotantaiyaari. Ari onkantaajaitakimi iijatzi jowajyaantainami Cristo, ari niyotakimi iro jawijakoshiritantaiyaarimi nojyininkamirinkaiti, ⁴ icharinitari Israel-ni. Tima iriitaki itomiwitakari Pawa jirikaiti, joñaagawitakari jowaniinkawo, tzimatsi ikajyaakaawakaakari, josankinawitakanari Ikantakaantaitani, jinintaawaiwitaka ithaamintapi-intakari, tzimatsi ikajyaakaakiniriri. ⁵ Iriitaki iyyininkamirinkaititakari achariniiti. Irijatzi iyyininkamirinkaititakari Cristo, Pawatatsiri anaayitziriri maawoni, ari inkantaitatyaani inthaamintaityaari. Ari okantari.

⁶ Okantawitaka jirikaiti tii ikimisantantitzi, ¿kamiithatatsima ankanti: “Iiro imonkaata ikajyaakaantakiri Pawa?” ¡Tii! Tima inkaati impaitaitiri iroñaaka “Israel-mirinkaiti”, pashinijatzi jinatyi, kaari icharinipirori Israel-ni. ⁷ Ari okimitaawo awijyimotakiriri Abraham-ni. Tii ikimitakaantaitziri iyyininkamirinka apititatsiri jowaiyani, aña apaani. Iriitaki ikinkithatakoitziri jaka, ikantaitaki:

Iri Isaac jowaiyanipirori.

⁸ Ari ikimitsitakari Pawa tii ikimitakaantairi iriimi itomipirori maawoni jowaiyantakaantakiri Abraham-ni, apa itomitakari ikajyaakaakiniriri incharinimirinkatyaari. ⁹ Jiroka ikajyaakaakiniriri, ikantakiri:

Paata pashini osarintsi onkimipaititaiyaawo iroñaaka, ari napiitiro nari-itaimi, intzimaki otomi Sara.

¹⁰ Ari okimitakari awijyimotakirori Rebeca, itsipaanitakaakawori acharinini Isaac. ¹¹ Tikira intzimiita jirikaiti, tikira jantayitzi kamiithari iijatzi kaaripirori, aritaki tzimaki ikowakiri Pawa oitya jantiri. Ari imonkaatari jantayitiri. Tii iri kowashiwaityaawoni jantiro, aña Pawa kantakaawori jantantawori oitarika, ikaimashiritairi. ¹² Jiroka ikantaitakirori Rebeca:

Iri iyaapitsi ompiratyaarini jantariti.

¹³ Jiroka josankinaitakiri iijatzi:

Nitakotakari naaka Jacob, iriima Esaú nokisaniintakiri.

¹⁴ ¿Irooma ankantantyaari: “Tii itampatzikashiritzi Pawa, apaani jitakotaka, iriima pashini ikisaniintakiri? ¡Tii ari onkantya!” ¹⁵ Tima Pawa ikantakiri Moisés-ni:

Iitarika nokowiri nonishironkatiri, aritaki nonishironkatatyaari.

Iitarika nokowiri nitakotyaari, aritaki nitakotatyaari.

¹⁶ Ñaakiro, kaari atziri kowashiwaityaawoni jantayitiro iitarika, aña iri Pawa kantakaawori jantaitantawori iitarika inishironkatairi irirori. ¹⁷ Ari ikan-taitakiri iijatzi Faraón, jiroka josankinatakoitakiriri, ikantakiri:

Irootajaantaki nopinkatharitakaantakimiri jiñaantaityaawori noshintsinka natsipitakaimiri iiroka. Irootaki inkinkithatakoitantinari maawoni kipatsiki impairyaitaina.

¹⁸ Ari ikantari Pawa, inishironkatziri ikowiri irirori. Irijatzi kantakaawori ikisoshiritantari ikowiri irirori.

¹⁹ Kimitaka ari pinkantakina: ¿litama jowasankitaantariri Pawa ikaaripirotaayitzi, iiroka okantaajaitzi jowashiñagairo ikowakiri

Pawa jantiri? ²⁰ Iro kantacha, nonkanti naaka: Tikaatsi piyomachiiti iiroka patzirinkakiini pinkantantyaari. Tii pipinkathatziri Pawa. Incha poshiritakotyaari witsikayitzirori kowitzi. ¿Kantatsima oñaanatiri iyowiti, onkantiri: Tii opantaajaitana piwitsikakina? ²¹ ¿Iroma jiwitsiki apaani owaniinkatachani, jiwitsikaki pashini kaari opantapirotawo? Aña kantatsi, tima iriitaki ashitawori iyowiti. ²² Ari ikimitsitari iijatzi Pawa, jiwitsikayitakiri ojoyawitakawori kowitzi. Tzimatsi jiwitsikakiri jiñaayitairo jatsipitaiyaawo iyatsimanka, jatsipitaiyaawo ishintsinka japirotantaiyaari. Iro kantzimaitacha Pawa, amawi ikantawintapaintakari jirikaiti. ²³ Opoñaantari jiwitsikiri Pawa kaari opantari, ikowatzi imonkatziyantaiyaariri pashini jiwitsikani ikowiri inishironkatairi, jiyoshiitakiri pairani jiñaayitairo jowaniinkawo. ²⁴ Aakayitaki jiyoshiiyitairi ikaimashiriyitai. Tii apa aakaiti a-Judá-mirinkatzi, ari akaayitairi pashinijatzi kaari ajyininkata. ²⁵ Iro jiñaawaitakaakiriri Pawa pairani Oseas-ni, ikantaki: Jirika atziri kaari nojyininkawita, nonkimitakaantairi, “Nojyininka”. Ikaatzi kaari nitakowita pairani, nonkimitakaantairi, “Nitakotani”. ²⁶ Irooma janta tsika ikantaiwitaka, “Tii pijyininkatyaana iirokaiti”, Ari inkantayitai, “Itomiiti pinatzi Pawa, Kañaaniri”.

²⁷ Jiroka ikantsitakari Isaías-ni ikinkithatakotziri incharininyaari Israel-ni: Onkantawitya oiyiki incharininyaari, inkimiwaitaiyaawo oiyikitzi impaniki jiñaathapiyaaki, Kapichiini awijakotaatsini.

²⁸ Tima jomapokairi Pinkathari maawoni kipatsijatziiti, tampatzika inkantya jowasankitaakaantairi.

²⁹ Ikantaki iijatzi Isaías-ni:

Iromi ityaaryootakimi achariniiti, ikimpoyaawintakiri Pinkathari Shintsipirori,

Ari añaayitairiomi jiñaakiri pairani Sodoma-jatzi, iijatzi Gomorra-jatzi.

Jotampatzikashiritairi jawintaamachiitantaita

³⁰ ¿Irooma ankantantyaari: “Iro jotampatzikashiritantaitariri kaari ajyininkata jawintaamatsita irirori? ³¹ Irooma aakaiti icharinipiroitari Israel-ni, tii akitsirinkiro añaayitiro, okantawitaka apankinawaitawo Ikantakaantaitani”. ³² ¿Iitama kaari ikitsirinkantawo? Iro kaari ikitsirinkantawo tima joshiritakowaitatyaawo ipankinatashitari irirori. Tii joshiritakotawo ikowakairiri Pawa jawintaashiritari. Okimiwaitakawo jantziwatakityiiaawomi mapi. ³³ Ari ojoyawaitakawo okaatzi josankinaitsitakari, kantatsiri:

Nowakiro mapi ikowapiroitani janta otzishiki Sion. Owaryaantzi jiroka mapi aririka jantziwaityaawo.

Inkaati awintaashiritaiyaarini kimitakawori mapi, iiro jaminaashiwaitaa paata.

10

¹ Iyikiiti, nokowi naaka jawijakoshiritai nojyininkapaini Israel-mirinka. Irootaki namanantariri Pawa. ² Niyotzi naaka ithaamintashiwaitari Pawa jirikaiti, jantashiwaitawo tii ikimathatzimaitawo. ³ Tii jiyotaiyini ikowatzi Pawa jotampatzikashiritairi, tii ikimisantzi ikowashitawo intampatzikashiritantyaawo ipankinawaitari apaniironi. ⁴ Iri Cristo othotyaakirori okantakota Ikantakaantaitani, iri tampatzikashiritakairi awintaashiritanaariri.

⁵ Jiroka okaatzi josankinawitakari Moisés-ni okantakota Ikantakaantaitani intampatzikashiritaitantyaarimi, ikantaki:

Inkaati monkaataironi, iriitaki añashiritaatsini.

⁶ Tii imonkatziyawo okantakota awintaashirinkantsi otampatzikashiritantatsiri. Tii okowapirota jimonkaataitiro tsikarika oitya. ¿Kantatsima monkaawaitzirori Ikantakaantaitani jiyaati inkitiki ishintsiwintairi Cristo jowawijaakoshiritanti? ⁷ ¿Kantatsima jiyaati iijatzi sarinkawiniki jowiriintairi Cristo ikamawitapainta? ⁸ Aña jiroka ikantaitaki:

Aritaki piyoshiritairo ñaantsi, aritaki piyothatairo iijatzi.

Okaatzi kantakotachari jaka “ñaantsi”, irootaki nokinkithatakaapiintakimiri awintaashiritaari Cristo. Jiroka okanta: ⁹ Aririka piñaanitaiyaawo pinkanti, “Nowinkathariti jinatzi Jesús”, aririka pawintaashiritanaiyaari Pawa iri owiriintairi ikamawitaka, aritaki pawijakoshiritai. ¹⁰ Aritaki pawintaashiritaari irootaki jotampatzikashiritantaimiri. Aritaki añaanitaawo jiroka, irootaki jowawijaakoshiritantairi. ¹¹ Tima ari okantzi Osankinarintsipirori: Inkaati awintaashiritaiyaarini, iiro jaminaashiwaitaa.

¹² Onkantawitya aakarika Judá-mirinka, aakarika Grecia-paantiri, iriitaki Cristo Awinkatharitita maawoni. Iitarika amanaiyaarini aritaki inishironkatairi. ¹³ Tima jiroka ikantaitaki:

Iitarika amanaiyaarini Pinkathari, impairyaaagairi, aritaki jawijakotai.

¹⁴ ¿Kantatsima jamanaitiri Pawa tii jawintaashiritaitari? ¿Kantatsima jawintaashiritaitiyaari Pawa, tii ikimakoitziri? ¿Kantatsima inkimakotaitiri tii ikinkithatakoitziri? ¹⁵ ¿Kantatsima inkinkithatakoitiri, tii itzimi otyaantantatsini? Iroowa josankinaitantakawori, kantatsiri:

¡Owanaa inkamiithakiitataiki amironi kamiithari ñaantsi isaikantaitari kamiitha!

¹⁶ Iro kantzimaitacha, tii maawoni inkimisantaitiro Kamiithari Ñaantsi. Irootaki ikantantakari Isaías-ni:

Pinkathari, kimitaka tii ikimisantaitziro nokinkithatziri.

¹⁷ Okowatya jitaityaawo inkimaitawakiro iñaani Pawa jawintaashiritaitantyaariri. ¹⁸ Nokantzi naaka, “¿Aritakima ikimaitakiro?” Aritaki, jiroka josankinaitakiri kantatsiri:

Ikinkithatakoyiitakiro nampitsiitiki,

Ikimaitakiro tsikarika isaikayitai jaka kipatsikika.

¹⁹ Napiitiro nonkanti, “Jirikaiti icharinitakari Israel-ni, ¿Ikimathapiro-takiro?” Iriitaki Moisés-ni oñaagantakirori josankinariki, ikantaki:

Ari nonkantakaiyaawo pisamaniintaiyaari pashinijatzi atziriiti kaari jyininkatawakaachani.

Owanaa pinkisashiritiri ikaatzi piitziri “masontzishiririiti”.

²⁰ Irojatziri ikantakiri Isaías-ni irirori:

Jiñaayitaana kaari kowakowatinani.

Noñaagayitaari kaari aminaminatinani.

²¹ Iro kantacha jiroka ikinkithatakotakiri Isaías-ni ikantakota Israel-mirinkaiti, ikantaki:

Nakotashitapiintawitakari, iro kantzimaitacha tii ikimisantaiyinani, piyatha ikantaiyakani.

11

Tzimayitatsi Israel-mirinka kitsirinkakirori

¹ ¿Nokantatziima imanintziri Pawa jirika Israel-jatzi jashitari? ¡Tii ari nonkanti! Tima naakatsitaka kaatziriri Israel-mirinkaiti, icharini Abraham-ni ninatzi, icharini ninatzi iijatzi Benjamín-ni. ² Tima tii imanintana Pawa, iriitaki yoshiitakinari. Pinkinkishiritiro Osankinarintsipirori, tsika ikinkithatakota Elías-ni jamanakowintari iyyininkapaini, ikantaki:

³ Pinkatharí, jowamaitakiri Kamantaniriiti,
Ipookaitakiro taapirimintotsi.

Naaka yotapainchari, ikowaitatzi iijatzi jowamagaitina naaka.

⁴ Jiroka ikantzi Pawa jakanakiri:

Tii iiroka yotapainchani. Aña nokimpoyaawintaki pashini ikaatzi 7,000
shirampariiti kaari otzirowachani impinkathatairi Baal.

⁵ Ari okantakari iijatzi, tzimatsi kapichiini nojyininka jiyoshiitakiri Pawa
inshironkatairi. ⁶ Kaarimachiini ipankinatani jinshironkatantaariri Pawa,
aña jinshironkatashitaari. Ari okantakotari nishironkataantsi.

⁷ Ari okanta, tii ikitsirinkiro maawoni Israel-mirinkaiti ikowawitaiyarini.
Iro kantacha tzimayitatsi kiyopayipaini kitsirinkakirori, ari ikimiyitakari
jiyoshiitakiri Pawa. Iriima pashiniiti ikisoshiritakaayitairi Pawa. ⁸ Irootaki
josankinaitantakawori jiroka, kantatsiri:

Iri Pawa kantakaawori ijampashiritantaitari.

Tzimawitacha irooki tiimaita iñaantzi.

Tzimawitacha ikimpita tiimaita ikimayitzi.

Irojatzzi ikantzimaitawo iroñaaka.

⁹ Jiroka josankinatakotakiri iijatzi David-ni, ikantaki:

¡Onkamintha jaitairi tsika joriyiitakiri!

¡Onkamintha jantziwatataitya!

¡Onkamintha jowasankitaitiri!

¹⁰ ¡Onkamintha iiro jokichaakitzi!

¡Onkamintha intsiyamitsitakairi!

Jawijakoshiritai pashinijatzzi atziri

¹¹ Tima ikantai: “Onkamintha jantziwatataitya nojyininkapaini”.
¿Irooma ogyakaawintachari japiroitairi? ¡Kaari! Iro ogyakaawintacha
ikinakaashitapaintari, jowawijaakominthatairi Pawa pashinijatzzi atziri,
iro jimatantakawori Pawa jiroka onkantya iñaantyaariri nojyininkapaini
jirikaiti, iro inkowantapirotaiyaari irirori jawijakoyitai. ¹² Tima
ikinashiwaiwitaka okantakaantakiro inshironkaitantyaariri pashinijatzzi
atziri nampitawori maawoni kipatsiki. Iro kamiithapirotatsiri aririka
japiitairo inshironkaitairi paata nojyininkapaini.

¹³ Iroñaaka nonkantimi iirokaiti kaari nojyininkayita. Naakataki jowait-
aki Notyaantapiroriti nonkinkithatakaayitaimi kaari nojyininkata pashini-
jatzzi pini. Shiritha nonkantawintyaawo nantawairi. ¹⁴ Iro nokowapiro-
tairi ikowashiryaaakotakinawo nojyininkapaini okaatzi nimatziri, ari jaw-
ijakoshiritantaiyaari kiyopayipaini irirori. ¹⁵ Tima imanintakiri iriroriiti
Pawa, iro opoñaantari raapatziyaiyaari Pawa maawoni isaawijatzzi. Irooma
paata raapatziyaiyaari Pawa nojyininkapaini, onkimiwaityaawo impiriin-
taatyimi ikamawitaka. ¹⁶ Incha nojyakaawintawakimiro: Tima tsika okanta
ojoyi naarijyintsi, ari okantsitari iijatzi ojiyipatha. Jiroka ogyakaawintachari:
Tima iriyyiwitaka itayitakawori nochariniiti itasorintsishiritaki, ari inkim-
itaiyaari paata inkaati incharinitaiyaari. Inkimitaiyaawo iijatzi okanta
inchaparitha, ari okantsitari iijatzi otiwa.

¹⁷ Jiroka ogyakaawintari inchaparitha, iriyyitaki nochariniiti itayitakawori
pairani. Ogyakaawintachari otiwa, iriitaki nojyininkapaini Judá-
mirinka tzimayitaatsiri iroñaaka. Kimiwaitaka inchikaitakiro mi jiroka
otiwa, ojoyookatiwatantyaari pashini otiwa jontsirikaitakiri, kamiitha
onkantya ojoyooki okantakaawo oparitha. Ikaatzi ogyakaawintziri otiwa

jontarikaitakiri, iriitaki atziriiti kaari nojyininkata.* 18 Irootaki iiro okantanta pasagaawintawaitya. Pinkinkishiritiro, iirokatakiki otiwa inchato, iirootaki añaakaayitziri oparitha. 19 Kimitaka ari pakakimi iirokakitiki, pinkantaiyini: “Aña ichikaitakiro otiwa nojyookatiwatantaari naaka”. 20 Ari okantawitari, iro kantzimaitachari pinkinkishiritiro kimiwaitaka iriimi nojyininkapaini Judá-mirinka inchikatiwaitakimi okantakaantziro tii ikimisantzi. Irooma iirokakitiki kaari nojyininkata, iirokatakiki poyaatapaakariri okantakaantziro pawintaashiritaa. Tii okantzi piñaapirowaitashitya, aña pimpinkathatiri Pawa. 21 Tima Pawa iri chikakirori itakawori otiwa, paamaakowintya jimataimikari iijatzi iirokakitiki. 22 Ari piñiuro katsima jinatzi Pawa, iro kantacha nishironkataniri jinatzi iijatzi. Ikaatzi antziwashiritainchari iñaayitakiro owanaa ikatsimatzi Pawa. Irooma iirokakitiki, ari piñaapiintairo inishironkayitimi iikirorika poisokirotyaari Pawa. Irooma iirorika poisokiroitari, ari inkimitakaantakimi otiwa ichikaitakiri. 23 Ikaatzi ichikatiwaitakiri pairani, aritaki jontsirikaitairi iijatzi, aririka jowajyaantairo ithainkawaitziri Pawa. Tima Pawa kantatsi jimatiro. 24 Iirokakitiki kimitakawori otiwa pankirintsiniro jontarikaitakiri pankirintsipiroriki. Owanaa onkamiithapiroiti iroorika jontsirikaitairi otiwapirori oponkitzipiroriki iroori.

Impiyashiritakaitairi Israel-mirinkaiti

25 Iyikiiti, nokowi piyotiro kaari ikimathaitzi pairani onkaati jantiri Pawa. Iiro poshiriwaitashita aritaki piyotakiro maawoni. Añaayitakiri jirikaiti nojyininka Israel-mirinkaiti, tzimatsi kisoshiritakaakiriri. Iro kantacha, inapaintatzi jiroka irojatzi imonkaatantatyaari inkaati awijakoshiritaatsini kaari nojyininkata. 26 Impoña, jawijakoshiritai iijatzi Israel-mirinkaiti. Ari okanta josankinatakoitakiri, kantatsiri:

Ari impoñiia Sion-ki ookaakowintaniri,

Iri kantakaiyaawoni jowajyaantantyaawori ichariniiti Jacob ithainkatasor-intsiwaitzi.

27 Ari onkantya othotyaantyaari okaatzi kajyaakaawakaantsi,

Naakatakiki apirotaironi iyaaripironka.

28 Tima jirikaiti nojyininka Judá-mirinka imanintakiro Kamiithari Ñaantsi, ikimitakaantari Pawa iri iisaniintani, ari okanta inishironkatantaimiri Pawa iirokakitiki. Iro kantacha Pawa, aña jiyoshiitsitataikari nojyininkapaini, iikiro jiyaataty jitaakotyaaari, ari onkantya iñaantyaawori tsika okanta ikajyaakaakiniriri itanakawori nochariniiti. 29 Tima aririka inkaimashiritantiki Pawa, inishironkayitantzi. Iiro jowajyaantziro. 30 Pipiyathatsitakari pairani iirokakitiki Pawa. Ipoñaanaka nojyininkapaini ipiyathatanakari, iro opoñaantakari inishironkayitaimi iirokakitiki. 31 Jirikaiti piyathawaiwitachari iroñaaka, aritaki iñaayitairo paata inishironkaitairi ikimitaitzimi iirokakitiki iroñaaka. 32 Ari okantakari, joñaagantakiro Pawa maawoni apiyathawaitaka, ari ikinakaakiro joñaagantantawori inishironkayitakai maawoni.

33 Iyokitzi nowataikiri Pawa jiyotanipirowaita, ikimathatziro maawoni. Tikaatsi yopiroitroni jantiri irirori, tsikarika inkantairo. 34 Jiroka josankinatakoitakiri, ikantaitakiki:

¿Itama yotzirori ikinkishiritari Pinkathari?

¿Itama matironi inkaminairi?

35 ¿Kantatsima jomapokaitiri impashitaityaarimi irirori? Aña iriitataiki itakawori ipashitantaka.

* 11:17 Kinkithatakotachari jaka pankirintsi ashitawori oparitha, ashitawori otiwa, irootaki ikan-taitsitari “Olivo”.

³⁶ Iriitaki Pawa kantakaantawori otzimantari tsikarika oitarika, iriitaki poñaakaantawori, iriitaki ashitawori. Ari jashi jowatyiro ipinkathaitairi. Ari onkantyaari.

12

Onkaati jantayitiri kimisantzinkariiti

¹ Iyikiiti, aritaki inishironkatakimi Pawa, nokowakotzimi pishiniwin-taiyaari iiroka, pinkimitaiyaarimi piratsi itagaitziniriri Pawa. Tii pojyakotajaantari piratsi, aña pañaayitai iirokaiti pinkitishiriyitai, irootaki inimotziriri Pawa. Ari okanta ikowiri Pawa apinkathayitairi. ² Iiro pikimitakowaitashitari isaawijatzi. Iri Pawa pishiniti jowakiraashiritaimi. Ari onkantya piyotantyaawori ikowakaimiri, kamiithatatsini, inimotirini, matzirori okamiithatzi.

³ Iri Pawa nishironkataanari naaka okanta niyotaayitantaaimiri, irootaki nokantantzimiri: Iiro pikimitakaantashiwaita iirokataka ñaapirori. Pinkinkishiritakotya kamiitha iiroka, pimatantyaawori ikowakaimiri Pawa iikiro piyaatatyi pawintaanatyaari. ⁴ Poshiritakotiro tsika akantayita awathaki. Tima tsika akantawathayita, iro antakaayitairori oiyitarika.* ⁵ Aaka jogyakaawintaitzi awintaashiritaari Cristo. Akimiwaitaa aakami iwatha Cristo. Okantawitaka apashiniwaiwita, iro kantacha apaani akantaa, kimiwaitaka ayontaawathatawakaatyiiyaami. ⁶ maawoni aakaiti itasonkawintayitakai amonkaantantyaawori antayitairi. Tzimatsirika kamantantaniritatsiri, jantiro ikowakairiri Pawa, iikiro jawintaatyiiyaari. ⁷ Tzimatsirika amitakonitantatsiri, jimonkaatiro irirori. Tzimatsirika yotaantatsiri, jimonkaatiro irirori. ⁸ Tzimatsirika minthatanitakaantachari, jimonkaatiro irirori. Tzimatsirika pashitantanitachari, impantapirotai oiyiki. Tzimatsirika jiwatakaantaniritatsiri, ishirithawintyaawo jantawairi. Tzimatsirika nishironkatantatsiri, kimoshiri inkantya jimonkaatairo.

⁹ Ontzimatyii pitakotantaiya kamiitha, iiro pamawinawaita. Samaniinta powairo kaaripirori, irooma kamiithari kiso powanairo. ¹⁰ Pinkamaityaawo pitakoyitantya, pinkimitakaantiro pitakotyaarimi pirintzi okaakiini. Pimpinkathatiri pashinipaini. ¹¹ Shiritha pinkantya, iiro pipirawaita pantawaitainiri Awinkathariti. ¹² Kimoshiri pinkantya poyaakoniintiri Cristo. Amawiwaini pinkantya aririka piñaayitiro pomirintsitzimotimini. Pamanapiintaiya. ¹³ Ontzimatyii pimpashitaiyaari okowityiimowaitari oitishiritaari. Poimaantapiinti pipankoki.

¹⁴ Pamanakotyaari owatsinawaitzimiri inishironkaitantyaariri irirori. Iiro pipiyatari. ¹⁵ Pintsipatyaari pinkimoshiriti ikaatzi kimoshiriwaitatsiri. Pintsipatyaari piraawaitya ikaatzi irawaitachari. ¹⁶ Aapatziya pinkantawakaiya. Iiro pimanintantawaitzi, pintsipatyaari kowityaawaitatsiri. Iiro pikimitakaantashiwaita yotaniri pinatzi. ¹⁷ Tzimatsirika owaaripirowaitimini, iiro pipiyatari. Poñaagantiro, tampatzika pikantzimotari atziriiiti. ¹⁸ Pintyaaryoowintairo pisaikantaiyaari kamiitha. ¹⁹ Nitakotani, iiro pipiyakowintawaita iiroka, pashitakaiyaari Pawa iri piyakowintimini. Tima jiroka josankinaitakiri, ikantaitaki:

Ikantzi Awinkathariti:

Naakataki owasankitaantatsini,
Naakataki piyakowintantachani.

* **12:4** Kantakotachari jaka “tsika akantayita awathaki”, iro oiyakaawintachari okantayita: oki iro jaminaitantari, irooma kimpitantsi irootaki ikimaitantari, irooma paantintsi irootaki jowaitantari, irooma akotsi irootaki joirikaitantari, irooma iitziintsi irootaki janiitaitantari.

²⁰ Aririka intajyaaniinti piisaniintani, pimpiri jowanawo. Aririka imiriniinti, pimpiri imiri. Aririka pimatanairo jiroka, ari inkiraanikiwaitanaki jirika jiñaakirorika pantakiri.† ²¹ Paamaakowintya oitsinampaimikari kaaripironkantsi. Iro kamiithatatsi pimatapiintanairo kamiithari pinkitsirinkantyaawori kaaripirori.

13

¹ Ontzimatyii pinkimisantairi pinkathariwintzimiri pinampiki. Tii ipinkatharintsiwaitashita irirori, aña Pawa kantakaawori ipinkatharintsi-tantari. ² Iitarika kowatsini jimaamaniwaitiri pinkatharintsi, okimiwaitakawo iriimi Pawa jimaamaniwaitakiri, irootaki jowasankitaantaityaariri. ³ Ikaatzi antayitzirori kamiithari, iiro ithaawantawaitari pinkatharintsi. Iriima antayitzirori kaaripirori, iri thaawantawaitaari. Ari okantari, pantzirorika iiroka kamiithari, iiro pithaawantawaitashitari pinkatharintsi, iriitaki thaamintaimiri. ⁴ Tima iri Pawa kantakaawori ipinkathariwintantari jirikaiti onkantya inkimpoyaaawintantimiri. Aririka pantiro iiroka kaaripirori, ontzimatyii pinthaawi, tima tii aminaashiwaita otzimimotziri josataaminto. Tima iriitaki Pawa kantakaawori ipinkatharitantari jirikaiti, irijatzi Pawa kantakaiyaawoni jowasankitaakaantantyaariri kaaripiroshiririiti. ⁵ Irootaki pinkimisantantyaariri jirikaiti. Tii apa pinthaawantaiyaawo jimashirinka. Aña irootaki tampatzikatatsiri pimatairo jiroka. ⁶ Irootaki pimpinatantyaariri ikowakoyitzimiri jiwawintzimiri pinampiki, iro jañaantyaari irirori, tima jimonkaatatziiro ikowiri Pawa. ⁷ Ontzimatyii pimpinayitairi maawoni pinkatharipirorintsi, iijatzi ikaatzi kimpoyaaawintantatsiri nampitsi. Ontzimatyii pinkimisantiri, pinkatha powiri.

⁸ Iiro piñaashintsiwintawaitawo piriwitantani, aña piñaashintsiwintaiyaawo pitakotawakaayitaiya. Iitarika itakotantachari, jimonkaatatziiro Ikantakaantaitani. ⁹ Jiroka josankinaitakiri Ikantakaantani, kantatsiri:

Iiro pimayimpiritziri.

Iiro pitsitokantzi.

Iiro pikoshitzi.

Iiro pithiiyakotanta.

Iiro pinintakotantawaitzi.

Tzimatsi iijatzi oiyiki pashini ikantakaantaitakiri. Iro kanzimaitachari jiroka iroopirotatsiri ikantakaantaitakiri, kantatsiri:

Pitakotaiyaari pijyininka pinkimitakaantyaari pitakotapiinta iiroka.

¹⁰ Opoñaantari iroopirotatsiri jiroka ikantakaantaitani, irootaki apatotzirori maawoni ikantakaantaitakiri. Iitarika itakotaariri iyyininka, tii jowaaripirowaitairi.

¹¹ Ontzimatyii amatapiintairo jiroka, tima irootaatsi awijakoshiriyitai. Okimiwaitakawo amagaatyimi, iro kantacha ontzimatyii ankakiyitai.

¹² Tima irootaintsi onthonkaiya tsiniriri, iro onkitiijyiinkatai. Irootaki owajyaantantyaawori antayitziro kaaripirori, jantapiintziri tsinirikiri. Iro kamiithatatsi ankimitakaantairo ankithaatakotyaawomi ampiyakowintantyaari,

¹³ onkantya antantyaawori kamiithari jantapiintaitziri okitiijyiinkatzi. Ari onkantya iiro aniyawaitanta, iiro ashinkiwaitanta, iiro amayimpiriwaitanta, iiro antantaawo kamaawotatsiri, iiro amaamanitawakaanta, iiro

† 12:20 Kantakotachari jaka, “ari inkiraanikiwaitanaki”, iro ojoyawori ikantaitzi iijatzi “powaampainiri iitoki oiyiki paampari”.

asamawakaanta. ¹⁴ Pojyakotaiyaari Awinkathariti Jesucristo, pinkimikataantiri iriimi pinkithaatakotyaari. Iiro pantashiwaitawo okaatzi pinintashiwaitari.

14

Shipitashiritaniri

¹ Ontzimatyii paapatziyaari shipitashiritatsiri. Iiro pamawinawaitawo jiroka piñaanaminthawaitantyaari. ² Tima tzimatsi kimisantzinkari oshiritachari kantatsi jowayityaawo oitarika. Iro kantacha tzimatsi pashini shipitashiriri, apa jowayitawo pankirintsi. ³ Jirika kimisantzinkari owawori oitarika, iiro imanintawaitziri pashini kaari oyaawoni. Ari inkimitsityaari kaari owayitawori iiro imanintziri pashini owayitawori, tima Pawa tii jimanintziri irirori. ⁴ ¿Kantatsima ishintsithataitiri ompiratanintsi? Iiro, iri shintsithatirini ompiratariri, irijatzi thaamintawintirini. Ari okantari, iri Pawa otzikayitariri maawoni owayitawori oitarika, irijatzi thaamintawintirini.

⁵ Tzimatsi kimisantzinkari omairintantawori kitiiyyiri. Tzimatsi pashini kaari opashintzimotzi kitiiyyiri. Ontzimatyii inkinkishiritakotaiya maawoni, tii okantzi jotzikayitiri pashini oitarika ikinkishiritari. ⁶ Itzimi pinkathatziro kitiiyyiri, iri Awinkathariti ipinkathatzi. Ari okimitsitari iijatzi, iitarika owayitawori maawoni oitarika, iri Awinkathariti ipinkathatzi jowayitawori, tima ipaasoonkitapiintziri. Ari ikimitari pinkayitziro owanawontsi, iri Awinkathariti ipinkathatsita ipaasoonkitapiintziri. ⁷ Tii añaashiwaita aakaiti, tii akamawaitashita iijatzi. ⁸ Iinta añaayitzi, iriitaki Awinkathariti añaamotairi. Aririka ankamaki, irijatzi Awinkathariti akamimotzi. Ari okantari, iriitaki Awinkathariti ashitairi iinta añaayitzi, ari okimitsitari iijatzi aririka ankamayitaki. ⁹ Tima irootaki itzimantakari Cristo, ikamimotantaki, iro jashipirotantairi iinta añaayitzi, iijatzi aririka ankamayitaki.

¹⁰ ¿Iitama pikijimatantariri pijininka? ¿Iitama pimanintantariri iiroka? Aña iri yakawintantaatsini Cristo maawoni paata. ¹¹ Tima iro josankinatakaitakiri, kantatsiri:

Jiroka ikantakiri Awinkathariti: “Jotzirowaitai ipinkathaitaina maawoni. Imapiro”.

Aritaki inthaamintaiyaari maawoni Pawa.

¹² Aripaiti anthawitakotaiya maawoni aakaiti Pawaki.

¹³ Irootaki owajyaantantyaawori akijiyimatawakaayita. Ontzimatyii ankantashiriti: “Iiro nokantzimoniintakaari pashini ‘nirintzitari’, notzikashiriwaitzirikari”. ¹⁴ Niyotzi naaka tii ithañaapithatantawo Pawa owayityaawo oitarika. Iro kantacha, tzimatsirika kinkishiriwaitachani kamiithatatsi impinkaitiri, jimatiro impinkawaiti irirori. ¹⁵ Aririka poñaagatyaari pashini kimisantzinkari powayityaawo ipinkiri irirori, tii pitakoshiritari. ¿Kamiithatatsima pinkantzimoniintakaiyaari pashini okantakaantziro powamachiitawo owanawontsi? ¿Pikowatziima powaripiroshiritairi jirika? Irijatzi jirika kimisantzinkari, ikamawintakiri Cristo iijatzi. ¹⁶ Ari okantari, tii okantzi poñaagayitiri powayitari pikinkishiritari iiroka kamiithari inatzi, impoña inkantaitimi: “Jantakiro jirika kaaripirori”. ¹⁷ Aakaiti ipinkathariwintai Pawa, tii okowapirota okaatzi awayitari, okaatzi amiriyitari. Aña iro kowapirotacha antampatzikashiriyitai, asaikayitai kamiitha, ankimoshiritai, tima iriitaki kantakaawori Tasorintsinkantsi. ¹⁸ Iitarika matanakironi jiroka jantawaitainiri Cristo, aritaki jinimotakaakiri Pawa, ari inkimitairi iijatzi atziiriiti

jaapatziyaari. ¹⁹ Ari okantari, ontzimatyii pantapiintairo kantakaantzirori isaikantaitari kamiitha, kantakaantironi inthaamintashiritawakaantyaari. ²⁰ Aririka powayityaawo oitarika, paamaakowintya papaatzirokari imonkaatakiniriri Pawa pashini kimisantzinkari. Tii othañaantsita owayitari. Iro kantacha, itzimirika owayitawori oiyitarika impoña inkantzimoniintyaari pashini, jantakiro kaaripirori jirika. ²¹ Tii opantawo pinkantzimoniintakaiyaari “pirintzitari”, okantakaantziro powayitari wathatsi, pimiritawo kachori, pantayitiro oitarika. ²² Iro kamiithatatsi piyotakoshiritairi iiroka, iri Pawa yotakotaimironi jiroka. Tzimatsirika kaari shipitashiriwintironi jiroka, aritaki jimatairo inkimoshiritai. ²³ Iro kantacha iitarika shipitashiriwaitatsini, aririka jowatyaawo oitarika, ari onkimitzimotaiyaari jantakiro kaaripirori. Tii jantairo okaatzi jiyotakoshiriwitari, kaaripirori inatzi jiroka.

15

¹ Aakaiti kimisantzinkari aawiyashiritaniriiti, ontzimatyii antsinampashiritzimotairi shipitashiritatsiri, tii apa antayitiro inimoyitairi aakaiti. ² Ontzimatyii antairo inimotirini ajyininka, onkaati minthashiritakaiyaarini jantairo kamiithari. ³ Irootaki jantakiri Cristo, tii ikowi inimotirini apaniroini irirori. Tima josankinaitakiro, kantatsiri: Ikaatzi kawiyaawaitimini iiroka, irijatzi kawiyaakinari naaka. ⁴ maawoni osankinatainchari pairani, kimitakawori jiroka, josankinaitakiro jiyotaitiro. Jiroka Osankinarintsipirori, iroowa añaantawori atsinampashiriwaitzi, iro thaamintashiritakairi oyaakoniintantari. ⁵ Iriitaki Pawa kantakaawori atsinampashiriwaitzi, irijatzi thaamintashiritakairi. Owanaa nokowakotapiintakiri inkantakaiyaawo paapatziyawakaiya, maawoni pinkimitakotaiyaari ikanta Cristo Jesús. ⁶ Onkimiwaityaawo ari pintsipatawakaiya maawoni pimpampithaawintiri Pawa, ashitariri Awinkathariti Jesucristo.

Ikinkithaitainiri Kamiithari Ñaantsi kaari Judá-mirinkatatsini

⁷ Owanaa jaapatziyakai Cristo aakaiti, iijatzi pinkimitaiya iirokaiti, paapatziyaari pashini atziri, irootaki impinkathaitantyaariri Pawa. ⁸ Irootaki nokantapiintakiri: Iri Cristo jotyaantaitaki jantawaiwintiri nojyininkapaini Judá-mirinka. Iro jimatantakawori jiroka jiñaantaityaawori imapirotatya ikajyaakaakiriri Pawa pairani achariniiti.* ⁹ Ari ikantakiniri kaari nojyininkata, iro ipinkathayitantaariri iriroriiti, inishironkatairi Pawa. Jiroka josankinaitakiri, kantatsiri:

Nothaamintawintaimi janta isaikayitzi kaari nojyininkata.

Nompairyagaimi nompampithaawintaimi.

¹⁰ Jiroka ikantsitaitakari iijatzi:

Pashinijatziiiti, pinthaamintaina iirokaiti pintsipatai yaari jashitaari Pawa.

¹¹ Ikantaitaki iijatzi:

Pashinijatziiiti, pinthaamintaiyaari Awinkathariti.

¡maawoni atziriiti pinthaamintaiyaari!

¹² Ipoña ikantaki iijatzi Isaías-ni:

Ari intzimaki incharinityaari Isaí.

Iriitaki pinkathariwintairini pashinijatziiiti atziriiti.

Irijatziiiti joyaakoniintairi kaari ajyininkata.

* **15:8** Iri ikantakoitzi jaka “Judá-mirinkaiti” jiiitatziiiti “totamishitaari”.

¹³ ¡Iri Pawa thaamintakaimini, iri saikakaimini kamiitha pikimisantairi! Tima iri kankaiyaawoni oyaakoniintantyaariri. ¡Iri Tasorintsinkantsi kankaiyaawoni poyaakopirotantyaariri!

¹⁴ Iyikiiti. Niyotzi naaka imapiro pinishironkatawakaa iirokaiti, yotapirori pinatzi, pimatakiro piyotaawakaayitaka. ¹⁵ Iro kantacha, nosankinatzi miro jiroka noshintsithatzi miro iiro pimajantantawo. Tima inishironkapirotaimi Pawa, ¹⁶ jotyaantaana nokinkithatakotainiri Jesucristo kaari nojyininkata. Nokinkithatainiri Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa, okimiwaitaawo naakami Ompirasorintsitaari. Iriima kaari nojyininkata, iriitaki kimiwaitakawori jashitakaitariri Pawa, namayitainiri Pawa iro kamiithatzi motairiri. Iriitaki Tasorintsinkantsi matironi jotampatzikashiritairi. ¹⁷ Okaatzi jantakaanari Cristo Jesús, kantawitacha nasagaawintyaawomi naaka, nonkinkithatakotiro nantawaitainiri Pawa. ¹⁸ Apa nokinkithatakotiro jimatakaakinari Cristo. Tima noñaayitakiri kaari nojyininkata ikimisantairo nokinkithatakotakiniriri, okaatzi nantawaitzi motakiri. ¹⁹ Iri Tasorintsinkantsi pakinawori shintsinkantsi notasonkawintantakari, iro nimatantakawori kaari jiñitapiintzi pairani. Nimatairo nokinkithatairo Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Cristo nitanakawo Jerusalén-ki, nokinayitanaki irojatzí Ilirico-ki. ²⁰ Ari okanta nokowantakari nonkinkithatakotiro Kamiithari Ñaantsi tsika tii ikimakoitziro iwairo Cristo. Tii apa nokowi niyaati tsika ikinkithatakaantaitaki. ²¹ Jiroka josankinaitakiri, ikantaitaki:

Ari jiñiiri nampitawori tsika tii ikinkithatakoitziro jirika.

Ikaatzi kaari kimakotirini, ari inkimathatakotairi.

Ikowaki Pablo jiyaatiro Roma-ki

²² Iro kaari okantanta niyaati pisaikaiyini iirokaiti, okantawitaka oiyiki nokowapiintawitaka. ²³ Iro kantacha aritaki nimatakiro, tima tikaatsi nantanairi jaka nampitsiki, aritaki oiyikitaki osarintsi nokowapiintawita nariitimi. ²⁴ Aririka nimatakiro niyaati España-ki, ari nokowi nariitanakimi pinampiki. Aririka nosaikimowaitanakimi janta, nokowi pimitakotina potyaantina España-ki. ²⁵ Iro kantacha, nitapaintyaawo niyaati Jerusalén-ki nimitakoyitiri oitishiritaari. ²⁶ Tima jirikaiti Macedonia-jatzi, ijatzí Acaya-jatzi, jotyaantaiyakinani irirori kiriiki nompantyaariri ashironkainkari kimisantzinkariiti nampitawori Jerusalén-ki. ²⁷ Iriitaki kowashitaincha impashitantayiti, tikaatsi shintsiwintirini. Okimiwaitakawo impinakowintatyaami ikimisantakaakiri kaari iyyininkata. ²⁸ Aririka nimonkaatakiro nompayitiri Jerusalén-jatzi jotyaantaitakiniriri, aripaiti nawijanaki pinampitawo iirokaiti niyaati janta España-ki. ²⁹ Niyotzi iri Cristo tasonkawintapirotinani aririka nariitakimi janta.

³⁰ Iyikiiti, nokowakotzimi pamanakotapiintaina iirokaiti, pojyakyotaanawo nokantapiintziro naaka. Iro nokowakotzimiri, niyotzi pipinkathatzi iirokaiti Awinkathariti Jesucristo, iri Tasorintsinkantsi kankaimirori pitakotantakinari. ³¹ Pamanakotina iiro jaakaanantana thainkashiriri nampiyitawori Judea-ki. Pamanakotina jaawakoitantinawori kamiithaini ipakaanaitziriri oitishiritaari Jerusalén-jatzi, iro inimotantyaariri iriroriiti. ³² Iro nonkimoshiritantyaari niyaati pisaikaiyini iirokaiti, iriirika Pawa kowakainawoni. Ari nimakoryiimowaitimi iirokaiti. ³³ ¡Onkamintha iri Pawa tsipashiritimini, kamiitha isaikakaayitimini! Ari onkantyaari.

16

Jiwithaitari atziriiti

¹ Iroowa Febe aanakironi jiroka osankinarintsi. Iro nokimitakaantaa iroomi notsiro. Ojyiki antawaitaki iroori japatotapiintaitaka Cencrea-ki.

² Paawakiro kamiitha iroori, irootaki jashitaari iijatzi Awinkathariti, kantatsi Paawakiro kamiitha pikimitaapiintziri pashini oitishiritaari. Pimitakoyitiro iitarika okowayitziri. Tima ojyiki imitakoyitaki iroori. Ari okimitakinari naaka ojyiki imitakotakina.

³ Piwithatyaanawo Priscila iijatzi Aquila. Irootaki tsipayitakinari nantawaitziniri Cristo Jesús, ⁴ irootaki shiniwintakinari owawijaakotakina. Owanaa nopaasoonkitakiro jirokaiti, ari ikimitaakiro pashinijatzi kaari nojyininkata apatotapiintachari pashiniki nampitsi. ⁵ Piwithatinari iijatzi apatotapiintachari opankoki. Piwithatinari iijatzi nitakotani Epeneto, iri itanakawori nokimisantakairi Cristo janta Acaya-ki. ⁶ Piwithatinawo María, antawaiwintakimiri ojyiki iirokaiti. ⁷ Piwithatinari Andrónico, iijatzi Junias nojyininkapaini jinatzi, iri tsipatakinari jomontyaitakina. Iriitaki itakawori ikimisantaki tikiraamintha naaka, irijatzi ipinkathatakiri Otyaantapiroriiti. ⁸ Piwithatinari nitakotani Amplias, jashitaari Awinkathariti. ⁹ Piwithatinari Urbano, tsipatapiintakinari nantawaitziniri Cristo Jesús. Piwithatinari nitakotani Estaquis. ¹⁰ Piwithatinari Apeles, jaapatziyakari Cristo. Piwithatinari maawoni saikapankotziriri Aristóbulo. ¹¹ Piwithatinari nojyininka Herodión. Piwithatinari saikapankotziriri Narciso, inampishiritantaari Awinkathariti. ¹² Piwithatinawo Trifena, iijatzi Trifosa. Irootaki tsipatakinari nantawaitziniri Awinkathariti. Piwithatinawo nitakotani Pérsida. Irojatzi notsipatakari nantawaitziniri Awinkathariti. ¹³ Piwithatinari Rufo, jiyoshiitairi Awinkathariti. Piwithatinawo iijatzi inaanati, nokimitakaantari naaka iroomi nonaanati. ¹⁴ Piwithatinari Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes, itsipatapiintari iijatzi iriroriiti, jiiitaitziri iyikiiti. ¹⁵ Piwithatinari Filólogo, Julia, Nereo iijatzi jitsiro, Olimpas, maawoni tsipatariri iriroriiti jiiitaitziri oitishiritaari. ¹⁶ Itako pinkantya piwithatawakaanaiya. Jiwithayitzimi iirokaiti maawoni apatowintapiintakariri Cristo jaka.

¹⁷ Iyikiiti, jiroka nokowakotzimiri: Paamawintyaari ñaanaminthatawakaachari otzikaminthatawakaawori jiyotaitakimiri pairani. Iiro pitsipayitari iirokaiti. ¹⁸ Aña okimiwaitakawo atziritanakityiimi “Inintashiwaitani”, iro ompiratanatyaarini. Kaari Awinkathariti Jesucristo ompiratyaaarini. Iriitaki nintathawaitziriri shipitashiriri jamatawiwaitiri. ¹⁹ Nokimaki naaka kamiitha pikantaiyani iirokaiti, tii pipiyathawaita, irootaki oimoshirinkakinari. Nokowi naaka pinkamiithashiripiroti, onkimiwaityaawo tii piyotaajaitiromi kaaripirori. ²⁰ Iri Pawa saikakaimini kamiitha, irootaintsi inkantakaiyaawo pinkitsirinkantyaariri Satanás, onkimiwaityaawo powithoryaakityiirimi paatzikakiri. ¡Onkamintha inishironkataimi Awinkathariti Jesucristo!

²¹ Jiwithatzimi Timoteo, tsipatanari nantawaitzi, iijatzi nojyininkapaini Lucio, Jasón, iijatzi Sosípater.

²² Naaka Tercio osankinatziniriri Pablo. Naakataki withatzimiri iijatzi, naaka jashita Awinkathariti.

²³ Jiwithatzimi Gayo. Ari nosaikiri ipankoki. Jiwithatzimi iijatzi nampita-
woru jaka. Jiwithatzimi Erasto, owiriri kiriiki ashitari nampitsi. Jiwithatzimi
iijatzi Cuarto, jiiitaitziri iyiki.

²⁴ ¡Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo! Ari onkantyaari.

Iwiyaantawori thaamintaantsi

²⁵ Thami anthaamintyaari kimpoyaawintaimiri, pimatantyaawori Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Jesucristo, kaari ikimathawiita pairani.

²⁶ Iro kantacha, joñaaganta irirori, jiyotaantayitaki maawoni nampitsiki, inkimisantakaantyaariri iijatzi janta. Irootaki josankinatakaakiriri Kaman-tantaniriiti jirika Pawa, Kañaaniri. ²⁷ Thami anthaamintaiyaari apaanitatsiri Pawa. Yotaniri jinatzi. Tima iri Jesucristo kankakaiyaawoni aakowin-tantyaawori anthaamintaiyaari. ¡Ari onkantyaari!

JITAKARI JOSANKINATZINIRI PABLO CORINTO-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo otyaantzimiro jiroka osankinarintsi. Jotyaantapiroriti Jesucristo ninatzi, tima iri Pawa kowakaakinawori, ikaimashiritakina. Ari notsipatakari Sóstenes nosankinatzimiro. Iriitaki nokimitakaantairi iyiki. ² Iiroka nosankinayitzini pikaatzi papatowintaari Pawa janta Corintoki, pikaatzi jotampatzikashiriyitaimi Cristo Jesús. Iri kaimashiriyitaimiri pikitishiriyitantaari, pikimitaari pashiniiti nampiyitawori tsikarika janta, pairyaapiintairiri Awinkathariti Jesucristo, tima irijatzi Pinkathariwintairiri iijatzi irirori. ³ Onkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimitsitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Ipaasoonkitakagaitziri Pablo itasonkawintantaitzi

⁴ Nopaasoonkitapiintziri naaka Pawa, tima antawoiti inishironkayitaimi, itsipashiritakaimiri Cristo. ⁵ Irijatzi kantakaawori pikinkithatakotapiintantaariri, piyotakopirotantaariri iijatzi. ⁶ Irootaki poisokirotantawori okaatzi nitakari nokinkithatakotakimiri Cristo. ⁷ Pikanta poyaawintari impiyi Awinkathariti Jesucristo, tikaatsi kowityiimotimini itasonkawintzimi pantawaitantaiyaanariri irirori. ⁸ Iri kankaiyaawoni pintyaaryoowintantyaariri irojatzi impiyantaiyaari, ari onkantya iiro otzimanta oitya jiyakawintapaimiri irirori. ⁹ Oisokiro jowimi Pawa, iriitaki kaimashiriyitaimini okanta paapatziyantaariri Itomi, Awinkathariti Jesucristo.

¿Ijyinitatziima pairani irirori Cristo?

¹⁰ Iyikiiti, noshintsithatzimi nompairyiiri Awinkathariti Jesucristo. Nokowakotzimi paapatziyawakaiya, onkimiwaityaawo apaanimi onkantya pikinkishiritaniiti, iiro pikantawakaawintawo oityaarika. ¹¹ Tima nokimakiri ijyininkamirinkaiti Cloé ikantapaakina tii paapatziyawakaa kamiitha. ¹² Tzimatsi pitsipayitari janta kantatsiri: “Nokimisantziri Pablo”. Pashini kantayitatsi: “Nokimisantziri naaka Apolos”. Pashini kantatsi: “Nokimisantziri naaka Pedro”. Tzimatsi pashini kantayitanaintsiri: “Nokimisantziri naaka Cristo”. ¹³ ¿Ijyinitatziima pairani Cristo? ¿Naakama paikakowintzimiri? Tima powiinkaayitaka pairani iirokaiti, ¿Naakama ipairyaitaki, inkantaiti: “Powiinkaawintyaari Pablo?” ¹⁴ Iro nopaasoonkitantariri Pawa okamintha tii naaka owiinkaayitimini. Apa nowiinkaamachiitakiri pairani Crispo, itsipatakari Gayo. ¹⁵ Iro iiro itzimanta janta kantashiwaitachani iroñaaka: “Nowiinkaawintakari Pablo”. ¹⁶ ¡Jaa! Irijatzi nowiinkaatsitakari pairani Estéfanos, notsipataakiri ijyininkamirinkaiti. Tii nokinkishiritziro tzimatsirika pashini nowiinkaatakiri janta. ¹⁷ Tii iro jotyaantantyaanari Cristo nowiinkaantanti, aña jotyaantakina nonkamantantairo Kamiithari Ñaantsi. Tii nokimitakotapaakari yotaniri nokinkithatakoyitziro. Tima tii nokowi aminaashiwaitya iroopirotatsiri ipaikakoitakiri Cristo.

Iri Cristo, ishintsinka Pawa, jiyotani iijatzi

¹⁸ Tima aririka ankinkithatakawityaari kaari oshiritachani ipaikakoitakiri Cristo, ikimitakaantai masontzishiri anatyiimi. Irooma

aakaiti awijakoshiritaari anai, ayoyitai imapirotatya joñaagantakiro ishintsinka. ¹⁹ Tima josankinatakoitsitakari kaari oshiritachani, ikantaitaki: Naapithatiri jiyotani yotaniwitachari.

Nompiyapithatiri ikinkishiritani kinkishiriwaiwitachari.

²⁰ ¿Tsikama inkantaiyaarika yotaniiri? ¿Tsikama inkantaiyaarika yotzinkari ikaatzi yotaantashiwaitawori iroopirotzimotziriri iriroriiti? Aña Pawa jomasontyaayitairi jirikaiti isaawijatziiti, yotaniwitachari pairani. ²¹ Tima jirikaiti yotaniwaitashitachari, tii imatanitziro jiyotairi Pawa. Iriima Pawa matzirori jiyotanitzi, inimotakiri irirori jowawijaakoshiyitairi ikaatzi kimisantañaanaitairiri, okantawitaka itzimayitzi okimitzimowitari masontzishirinkantsi inatzi iñaani Pawa. ²² Aririka jiñiiri nojyininkapaini Judá-mirinka intasonkawintantaiti, iro inkimisantantyaari iriroriiti. Iriima Grecia-paantiri, aririka inkimayitiri ikimitakaantari iriroriiti yotaniiri jinatzi, iriitaki inkimisantiri. ²³ Irooma naaka, nokinkithatakotanairi Cristo ipaikakowintantaka. Irootaki okompitzimotantakariri nojyininkapaini. Iriima Grecia-paantiri ikimitakaantakina nomasontzishiriwaitatyii. ²⁴ Iro kantzimaitacha aakaiti, ayotaiyini joñaagantairo Cristo Itasorinka Pawa, iijatzi jiyotani. Irojatzii jiyoyitairi maawoni ikaimashiriyitairi Pawa, onkantawitaty Judá-mirinkarika jinatzi, kaaririka Judá-mirinka, maawoni. ²⁵ Tima Pawa janairi jiyotaniwaitashitari atziriiiti, okantawitaka jirika atziriiiti okimitzimowitakari masontzinkantsi inatzi ikantayitakiri Pawa. Tima Pawa janairi atziriiiti otzimimotziri ishintsinka, okantawitaka jirika atziriiiti okimitzimotakari tii aawiyantanitzi okaatzi ikantawitakari Pawa.

²⁶ Iyikiiti, ontzimatyii pinkinkishiryaakotawakiro tsikarika pikantaiyani iiroka pairani tikira ikaimashiritaitzimiita. Tii itzimapirotzi yotaniiri pikaataiyini, tii itzimapirotzi pijiwariiti, tii itzimapirotzi ñaapirori pinkathariwintzimiri. ²⁷ Iro kantacha Pawa jiyoshiitairi ikimitakaantawitakari atziriiiti masontzi jinatzi, ari onkantya jowaañaantyaariri paata yotaniwaitashitachari. Jiyoshiiyitairi iijatzi ikimitakaantaiwitakari kaari aawiyawaitaniri, ari onkantya jowaañaantaityaariri paata ñaapiroriiti. ²⁸ Ari ikinaakiro Pawa jiyoshiiyitantaariri imanintaminthatani atziriiiti kaari ñaapirotzimoyitirini. Ari okanta opoñaantaari inintayitairo okaatzi jimanintawitakari. ²⁹ Ari ikinakairo Pawa iiro itzimanta iitya asagaawintawaitachani. ³⁰ Iri Pawa tsipashiritakagaimiriri Cristo Jesús, jotyaantairi irirori jiyotanitakaayitaimi, jotampatzikashiriyitaimi, jowamiithashiriyitaimi. Iri pinatakowintaimiri pisaikashiwayitantaari. ³¹ Irootaki josankinayitanta-kawori pairani, kantatsiri:

Tii opantawo jasagaawintashiwaitaitya apaniirini. Iro kamiithatatsiri asagaawintaiyaawo jantayitairi Awinkathariti.

2

Ikinkithatakoitairi Cristo ipaikakoitakiri

¹ Iyikiiti, niyaapaititaki naaka nariitimi nonkinkithatakotanimiriri Pawa, tii nokimitakotapaakari yotaniwaitashitaniri, tii nonintaaminthawaitashitapaakimi. ² Apa nokowapirotatainakiro nonkinkithatakotapiintanaimiri Jesucristo, ipaikakoitakiri. ³ Tii noñiiri inimotina kamiitha nosaikimoyitakimi, aña thaawashiri nokantaka. ⁴ Ari okanta kaari okitsirinkapirotantzimi noñaaniyitakari, tii ojoyawo jiñaani yotaniwaitashitaniri. Iro kantacha okaatzi noñaaniyitakari, imatakiro oñaagantakiri Tasorintsinkantsi, oñaagantakiro ishintsinka. ⁵ Ari

okantakari, iro ishintsinka Pawa kimisantakaakimiri, kaari jiyotani atziriiti matakaimironi.

Itasorinka Pawa oñaagantayitzirori

⁶ Iro kantzimaitacha, aririka ankinkithatakairi antapashiritaniri, okamiithatzi ankinkithatakotiniri yotanitaantsi. Iro kantacha jiroka yotanitaantsi, tii ojoyawo okaatzi jiyotaniwaitashitari isaawijatzi, jiyotaniwaitashitari pinkathariyiwitachari iroñaaka. Tima iiro ikantaitatyaani jirikaiti. ⁷ Aña jiroka yotanitaantsi nokinkithatakotziri naaka, tii jiyotakopiroitziro pairani. Okimiwaitakawo jimanaitatyiromi. Irootaki ikowitataikari Pawa, ari onkantya añaantaiyaawori paata jowaniinkawo. ⁸ Jirikaiti pinkathariwitachari iroñaaka, tikaatsi apaani yotakopiroitironi jiroka yotanitaantsi. Ari jiyotakiromi, iromi ipaikakotakaantzirimi Awinkathariti, otzimimopiroitziro jowaniinkawo. ⁹ Iro kantzimaitacha, iro josankinatakoitsitakari pairani, ikantaitaki:

Okaatzi ikajyaakaakiniriri Pawa itakoyitaariri irirori,
Anaapirotziro jokitapiintaitari, ikimapiintaitziri,
Anaapirotziro okaatzi añaampiyakari.

¹⁰ Irooma aakaiti, jotyaantakairi Itasorinka Pawa jiyotakaantairori. Ari ikantari Tasorintsinkantsi, jiyotakaapirotairi Pawa. ¹¹ Tima tikaatsi matironi jiyotiniri ikinkishiritani pashini atziri, apaniironi jiyotziro ishiriki irirori. Ari ikimitari iijatzi Pawa, tikaatsi yotinirini ikinkishiritani, aña apaniironi jiyotziro irirori ishiriki. Jirika Tasorintsinkantsi, ishiri Pawa jinatziri. ¹² Irootaki Pawa inampishiritakaantairiri Itasorinka ashiriki, ayopirotantaiyaawori ikajyaakaakairi aakaiti akimisantairi. Iro kaari kantaajaitatsini jiyotairo isaawijatziiti, ¹³ yotaantapiintakirori jiyotashiwaitari irirori. Aña okaatzi akinkithatakotairi aakaiti iro jiyotakairi Tasorintsinkantsi. Irootaki akinkithatakaayitairiri antapashiritaniri okantakotajaanta ashiri.

¹⁴ Iriima kaari antapashiritaniri, tii ikimisantziro iriroriiti jiyotakaantawitakari Tasorintsinkantsi, aña okimitzimowaitakari masontzishirinkantsi. Tii okantaajaitzi jiyotakotairo irirori, tiira inampishiritantari Tasorintsinkantsi yotakaantatsiri. ¹⁵ Irooma aakaiti antapashiritaniri, aritaki ayotajaantairo maawoni oiyitarika. Ari okantari, okantawitaka tii ikimathayitai isaawijatziiti tsika akantayitanaa aakaiti.

¹⁶ Irootaki josankinatakotsitaikari jaka, kantatsiri:

¿Tzimatsima iitya yotakopiroitairini ikinkishiritani Awinkathariti?

¿Tzimatsima iitya matirini jiyotairi?

Irooma aakaiti, jiyotakaayitairo okantakota ikinkishiritani Cristo.

3

Antawaitanainiriri Pawa

¹ Iyikiiti, tiitya nimataajaitiro nonkinkithatakaayitimi nokimitairi nokinkithatakairi antapashiritaniri. Aña kimiwaitakimi owakiraa pitanatyaawo pawintaiyaari Cristo. Kimiwaitakimi iiniro piinchaanikiti, ² iinironi ithotaayitizimi, tikira ipaitzimiroota tatsinaayitatsiri owanawontsi. Tima tii okantzi pinkimathatairo niyotaawitzimiri, iiniro pikantayita irojatziri iroñaaka. ³ Tikiraata pantapashiritziita. Piñaanaminthatawakaayita pikisakoniintawaita. ¿Kaarima jiroka imayitapiintakiri isaawijatziiti? ⁴ Tima tzimayitatsi janta, kantatsiri: “Nokimisantziri Pablo”. Pashini kantayitatsi: “Nokimisantziri naaka Apolos”. ¿Kaarima jiroka kimitakawori iñaanaminthatawaka isaawijatziiti?

⁵ ¿Litama naaka? ¿Litama Apolos? Naakamachiini apitiroiti jompiratani Pawa, jotyaantakina nonkinkithatakaayitaimi pinkimisantantaiyaari iirokaiti. ⁶ Tima naaka jojyakaawintaitaki pankitaintsiri. Iriima Apolos iri jojyakaawintaitakiri oyaatapaakinari ithamaitakotziro nopankitakiri. Iriima Pawa iri matajaantakirori jantapatakaapaakiro pankirintsi. ⁷ Tii jiñaapirotajaanta pankitakirori, ari ikimitari thamaitakotakirori. Aña iri ñaapirotajaantachari Pawa, antapashiritakaayitaimiri. ⁸ Kimiwaitaka intzimirika jantawaitakaitani. Jotyaantaitakiri impankiwaiti, jotyaantaitaki pashini inthamaitakotiro. Apa impinamachiitairi okaatzi jantawaimachitaki, joipiyaitairi inampiki, tima tii ikowapirotajaanta iriroriiti. ⁹ Ari nokanta naakaiti, kimitawaitaka naakami antawaitziniriri Pawa. Irooma iirokaiti, pikimiwaitakawo iiroka pankirintsimashi. Pikimiwaitakawo iijatzi iirokaiti, iirokami pankotsi.

¹⁰ Naaka kimiwaitakariri yotzirori jiwitsikiro. Naaka itakaantanakawori niwitsikakiro pankotsi, iri Pawa nishironkatakanari nitantanakawori niwitsikiro. Ipoña ipokapaaki pashini thonkatironi jiwitsikiro. Iro kantacha ontzimatyii jamatsinkawintyaawo inthonkantyaawori kamiitha. ¹¹ Iriitaki Jesucristo oiyakawori itapiintawori jaayitzi jiwitsikaitantawori pankotsi. Iiro okantzi ontzimi poyaatyairini. ¹² Aririka jowaitakiro itapiintawori, kantatsi iroñaaka inthonkaitairo pankotsi. Jiwitsikaitantyaawo oro, kiriki, mapipaini poriryaayitatsiri. Ari onkantaki iijatzi jiwitsikaitantyaawo inchakota, tsipanapaini. ¹³ Iro kantacha, aririka ontaiya pankotsitatsiri, ari jiñaitiro iitarika jiwitsikantaitakawori pankotsiyitatsiri. ¹⁴ Okimitatya, iroomi jiwitsikaitantya mapipaini, iiro apirota ontaayitya, imapiro okisonitaki okaatzi jiwitsikaitantakari. Ojyiki ipinapiroitakiri witsikakirori pankotsi. Ari inkimitaitiri iijatzi jojyakaawintaitakiri witsikiro pankotsi, impinapiroitairi iijatzi. ¹⁵ Irooma, tzimatsirika witsikantakawori pankotsi kaari jyinkaatsini ontaiya, kapichi ipinaitairi jirika. Ari inkimitaitiri iijatzi jojyakaawintaitakiri witsikakirori jiroka pankotsi, kapichi inkantaiya jawijakoshiritantaiyaari, jojakotaiyaari awijakotatsiri intaawityaami.

¹⁶ ¿Tiima piyotaiyini iirokaiti, iirokatakiki oiyakaawintari pankotsi? Kimiwaitakimi iiroka itasorintsi pankoti Pawa, iirokatakiki inampishiritanta Tasorintsinkantsi. ¹⁷ Aririka intzimi owaaripirotirini oiyakaawintari itasorintsi pankoti Pawa, ari jowaaripiroitairi Pawa irirori, tima tasorintsi inatzi ipanko. Ari okanta jojyakaawintaitzimi iijatzi iirokaiti.

¹⁸ Paamaiya jamatawiitzimikari. Kimitaka tzimayitatsi janta kantatsiri: “Yotaniri ninatzi”. Aña iro kamiithawitachari inkinkishiritakopiroitairi okaatzi kimitzimowitakariri isaawijatzi masontzishirinkantsi inatzi. Tima jiroka, irootaki kankaiyaawoni jiyotanitantaiyaari. ¹⁹ Tima Pawa tii opantzimotari okaatzi ikimitakaantakiri isaawijatzi yotanitaantsi inatzi. Irootaki josankinatakotakiri pairani, ikantaitaki:

Iri Pawa oirikayitakiriri yotaniwaitashitachari, jiyoshirinkakiini.

²⁰ Josankinaitaki iijatzi kantatsiri:

Jiyotsitakawo Pawa ikinkishiriwaitari yotaniwaitaniri.

²¹ Irootaki, iiro jasagaawintantawo atziriiti okaatzi jiyomachiiwitari iriroriiti. Irooma iirokaiti, aritaki onkantaki piyotakoyitairo maawoni: ²² Okaatzi niyotaayitakimiri naaka, jiyotaayitakimiri Apolos, jiyotaayitakimiri Pedro, okantakota kipatsijato, añaamintotsi, kaamanitaantsi, awijayitatsiri iroñaaka, awijayitatsini paata. Aritaki onkantaki piyotakoyitairo iirokaiti maawoni

jiroka, kimiwaitaka iirokami ashityaawonimi maawoni,* 23 tima iirokaiti jashiyataa Cristo, iriima Cristo jashitari irirori Pawa.

4

Jantawairi Otyaantapiroriiti

¹ Ari okantari, ontzimatyii inkimitakaantaitina jompiratani Cristo, naakaiti jowaki niyotaantairo kaari jiyotakowiita pairani. ² Iro kantacha itzimirika jowaitakiri jantayitairo oityaarika, ontzimatyii intyaaryoowintairo jimatantaiyaawori kamiithaini. ³ Niyotzi naaka pimonkatziyatyaanari nokaataiyini. Tikaatsi oitzimotina pikowirika paminakotinawo nantakirorika kamiithaini. Tikaatsi oitzimotaajaitina inkowirika jaminakotinawo jwayitatsiri nampitsiki. Tima tii nokinkishiritapiintawo naaka nimonkatziyaari nokaataiyini. ⁴ Aririka niyakawintyaami naaka, kimitakatyaa tii otzimimotaajaitana nokinakaashitani. Iro kantacha tii naaka yakawintawaitachani, aña iriitaki Awinkathariti aminakopirotainani tzimatsirika. ⁵ Irootaki iiro pimatantawo iirokaiti pimonkatziyayitairi iityaarika. Aña iri Awinkathariti aminakoyitairini maawoni impiyapaititakirika. Iriitaki oñaagantapaironi okaatzi antayitakiri manaantsikiini. Ari joñaagantapairo iijatzi okaatzi akinkishiriwitari antayitirimi. Ari inkantaiyaari Awinkathariti thaamintawintaini paata.

⁶ Okaatzi nokinkithatakotakimiri jaka, nojyakaawintatya naaka notsipatakari Apolos. Iro nokantantzimirori onkantya poisokirotantyaawori Osankinarintsipirori, tima irootaki ikantaitapiintakiri: “Iiro powanaapirotziro osankinatainchari”. Aritaima powajyaantairo pimonkatziyapiintakina, pasagaawintapiintakina pinkantaiyini, “Iri anairiri pashini”. ⁷ Pikantayitaki ¿Piñaajaantakima panaakoyitairi pashiniiti? ¿Piyotashitakawoma apaniroini kaari jiyotaitzimi? ¿litakama pasagaawintantari pikimitakaanta apaniroini piyotanitashita?

⁸ Pasagaawintaiyakani iirokaiti pikimitakotakari pinkathariiti, ajyaagantaniriiti, aashiryaaniintawaitziri jowanawo. Kimiwaitakimi tii niyotaayitzimi naakaiti. Onkamintha pimpinkatharipirowintantimi, ari onkantya nontsipatantimini tsika pipinkathariwintantzi. ⁹ Otyaantapirori ninatzi naakaiti tii nokimitaajaitari pinkathariiti, tii noñaapirotaiya. Aña ikimiwaitakawo iroñaaka jowamaakaantakinami Pawa, maawoni jaminakowintaitakina tsika ikantaitakina jowamaitana, jaminakoyitakina atziriiti iijatzi maninkariiti. ¹⁰ Ikinkishiritakoitakina tii opantina nokinkithatakotziri Cristo. Irooma iirokaiti pikinkishiritakota yotaniri pinayitatzii pikinkithatakotairi irirori. Irooma naakaiti ikinkishiritakoitakina tii naawiyashiripirowainitzi. Irooma iirokaiti ikinkishiritakoitzimi aawiyashiriwaitaniri pinatzi. Owanaa ipinkathaitakimi iirokaiti, irooma naakaiti, tiimachiini. ¹¹ Iikiro niyaatatzi noñaashiwaitakawo, irojatzii nokantziro iroñaaka, notajyaaniintawaitzi, nomiriniintawaitzi, thonkatakotakina, jowatsinaawaitaitakina, tii ontzimimotina nopanko, ¹² ojjiki nantawaitaki, naakajaantaki antawaiwintacha. Itzimirika kisaniintawaitanari, nonishironkayitziri naakaiti. Aririka jowatsinawaitakina, amawi nokantaiyani. ¹³ Aririka inkawiyawaitaitina, naminaminayitziro notsimaryaakaayitairi. Ikimitakaantakina tii opantana, kaagashimi ninayiti. Iiniro ikantaitana irojatzii iroñaaka.

¹⁴ Tii iro nosankinatantawori jiroka nokowi nowaañaayitimi, aña nokowatzii nonkaminaayitimi, nokimitakotari iwaapatiitari ikaminairi

* 3:22 Jiitaitziri jaka “Pedro”, irijatzi jiitaitziri “Cefas”.

jitakotani itomi. ¹⁵ Kimitaka tzimawitaka oyyikipiroriiti kowawitainchari jiyotaimi iirokaiti, iro kantacha tii niyotzi tzimawitakarika kowawitainchani jaapatziyaimi jojyariri iwaapatiitari. Irootaki nojyakaawintakiri naaka, kimiwaitaka iriimi Jesucristo matakaakinawoni nojyakotyaaari naakami piwaapatitari, nokinkithatakaapaakimiro pairani Kamiithari Ñaantsi.* ¹⁶ Irootaki nosankinatantzimirori jiroka: Pinkimitakotaiyaanawo naaka. ¹⁷ Irootaki notyaantantakimirori iroñaaka Timoteo, nokimitakaantziri iijatzi iriimi nitakotani notomi, iriitaki tyaaryoowintakiriri Awinkathariti. Iriitaki kinkishiritakaapaimironi tsika ikantakaakina Cristo, tsika nokanta niyotaayitairi kimisantzinkariiti tsikarika isaikayitzi. ¹⁸ Tzimatsi pikaataiyirini janta ñaapirowaitachari, ikowaiyini pinkimisantiri irirori. Iñaajaantzi iiro napiitairo nariitaimi. ¹⁹ Iro kantacha thaankipaiti nompityapaatya, iriirika Pawa kowaintsini. Ari onkantya noñaantyaawori imapirorika jaawiyashiriwainitzi ikaatzi ñaapirowaitainchari janta. Aamaashitya jiñaawaiminthawaitashitaka. ²⁰ Ikaatzi ipinkatharipirotakairi Pawa, iriitaki oñaagantironi jaawiyashiriwainitzi. Tii jiñaawaiminthatashita. ²¹ ¿Arima inimotakimi nariitaimi nowasankitaawaitapaakimi? Aña iro pinkowataiki nonishironkatapaimi, iiro noshintsiwintawaitapaakimi.

5

Jiyakawintaitziri antayitzirori kaaripiroyitatsiri

¹ Tima nokimakowintaki tzimatsi janta pikaatziri, imayimpiriwaitaki. Jimatataikiro kaaripirokitatsiri kaari ikimakoitzi jantayitiro kaari kimisantatsini. Tima ipaantawaitawo inaanathoriti, iinantari iwaapati. ² ¿Litama piñaashitantariri pikaatziri janta matakirori jiroka? Tiitya powashiritakotyaaari piñaakiri jantakiro. Aña iro kamiithawitacha pomishitowakaan-tirimi jirika shirampari.

³ Okantawitaka tii nosaikimotzimi pinampiki, iro kantacha nokinkishiritakotapiintakimi kimiwaitaka ari ankaatimi asaiki janta. Irootaki pinkimitakaantantyaawori iroñaaka ari ankaati janta, niyakawintakiri jirika shirampari. ⁴ Ontzimatyii papatotaiya, pimpairyiri Awinkathariti Jesús, pinkimitakaantiromi aririka nonkaatajantimi janta. Pimatiro iroñaaka okaatzi ikantakimiri Awinkathariti, ⁵ pomishitowiri shirampari, jowasankitaawaitiriita Satanás. Aamaashitya aritaki onkantai jawijakoshiritai paata impiyairika Awinkathariti Jesús.

⁶ Tii opantawo pasagaawintawaitya. ¿Tiima piyotziro okaatzi ikantaitakiri: “Kapichiini inawitaka shiniyakairori tanta, iro kantacha oshiniyakairo maawoni tantapatha?”

⁷ Pinkimitakaantairo iiroka posokatyiiromi shiniyapathatakairori tanta, pojyiyitairo kamiitha. Irootaki pimayitiri, pomishitowiri matapiintakirori kaaripiroyitatsiri, iiro jantitaantawo. Aña ontzimatyii pinkimitaiyaawo tanta kaari shiniyatsini, jowapiintaitari joimoshirinkaitziro kitijiyiri “Anankoryaantsi”. Tima ikamawintayitakai Cristo jojyakaawintari ojya jowaitari joimoshirinkaitziro Anankoryaantsi. ⁸ Iro amatantaiyaawori okaatzi jojyakaawintayitakiri. Ontzimatyii owajyaantairo kowiinkatatsiri, kaaripirotatsiri, ojyakaawintakari shiniyakairori tanta. Aña ontzimatyii ankamiithashiritai, añaawaitairo tyaaryootatsiri, ojyakaawintakari tanta kaari shiniyatsini.

⁹ Aritaki nosankinatsitakimi pairani, nokantakimi: “Iro paapatziyaminthatari matapiintakirori kaaripiroyitatsiri”. ¹⁰ Nokantayitakimiro jiroka, tii iri nonkantakoti kaari kimisantayitatsini, antayitzirori

* 4:15 Kantakotachari jaka “ojyikipiroriiti”, ikaatzi 10,000.

kaaripiroyitatsiri, jyampitsiwaitaniri, amatawitaniri, pinkathatashiwaitariri oiyakaawontsi. Iri nonkantakoyitimi, iirotya okantaajaitaimi pisaikayiti kipatsiki. ¹¹ Iri nokantakotzi itashiminthawaitachari “Iyikiiti”. Iriiyitaki iiro paapatziyaminthatari, iriirika matapiintakironi kaaripiroyitatsiri, jyampitsiwaitaniri, ipinkathatashiwaitakari oiyakaawontsi, ikawiyantawaitaki, ishinkiwaitapiinta, jamatawitantapiintaki. Tii aritaajaitzi patyooyitairi jirikaiti. ¹² Tikaatsi owayitaini aakaiti iyakawintairi kaari kimisantatsini. Iro kamiithatatsi iyakawintairi akaatapiintairi akimisantzi, jantayitirorika kaaripiroyitatsiri. ¹³ Irootaki pookantyaariri jirika shirampari matapiintakirori jiroka kaaripirori. Iriima Pawa iri aminakoyitairini kaari kimisantayitatsini.

6

Tii okamiithatzi jaminakotairo amaamanitawakaani kaari kimisantatsini

¹ Aririka pimaamanitawakaiya pikaatzi pikimisantzi, tii okamiithatzi piyaati jaminakotimiro jawayitatsiri nampitsiki, kaari kimisantatsini. Aña iro kamiithatatsi piyaatashitawakaiya pikaataiyini pikitishiritai. ² ¿Tiima piyotaiyini iirokatakami aminakoyitairini paata maawoni isaawijatziiiti? ¿Iiroma pimatziro piwitsikayitiro pomirintsitzimoyitzimiri kapichiini iirokaiti? ³ Tima aakataki aminakoyitairini iijatzi maninkariiti. ¿Iiroma okantzi aminakotantiro okaatzi añaakotantayitzi iroñaaka? ⁴ ¿Iitama pishinitantariri jaminakoyitaimi kaari pikaatapiintziri papatowintari Pawa? ⁵ Aña ontzimatyii pinkaniwintakotyaaawo jiroka. ¿Tikaatsima yotaniri pikaataiyini, witsikimironi? ⁶ Aña jiroka pikantapiintaka, piyaatashiyitakiri jiwari kaari kimisantatsini, pikowakotakiri jiwitsikayitimiro pimaamanitawakaa, okantawitaka pikantawakaapiinta “iyikiiti”.

⁷ Iro oñaagantzirori iinirotatsi pikinashiwaita, piyakawintawaitakiri pikaataiyini janta. ¿Iitama kaari pamawitantawo inkawiyawaitaitimi, jamatawiwaitaitimi? ⁸ Iro pimayitirimi jiroka. Aña iirokatakaiyini kantzimoniintawakaacha, pamatawitawakaiyani pikantawakaawita “iyikiiti”.

⁹ ¿Tiima piyotaiyini, iiro jiñaitairo paata impinkathariwintairi Pawa ikaatzi kaaripiroyitatsiri? Paamaakowintaiya, otzimikari pikinakaashitani. Ari inkantaitiri antapiintakirori kaaripiroyitatsiri, pinkathayitakiriri oiyakaawontsi, mayimpiriiti, paantawakaayitachari ishiramparikiiniki, ¹⁰ koshintzipaini, jyampitsiwaitaniri, shinkiryaantzi, kawiyantaniri, amatawitantaniri. Iiro jiñaayitairo impinkathariwintairi Pawa jirikaiti. ¹¹ Pairani, ari pikantawitakari iirokaiti. Irooma iroñaaka okimiwaitakawo inkiwayiitaimi, ikitishiritakaitaimi, jotampatzikashiriyiitaimi, tima pipairyaapiintairi Awinkathariti Jesucristo. Iriitaki Tasorintsinkantsi kantakaayitaimini.

Pimpinkathatantaiyaari Pawa, tsikarika oiyita pantayitairi

¹² Tzimatsi kantayitatsiri: “Ishinitaitanawo nantayitiro tsikarika oitya”. Iro kantacha tii opantawo maawoni jantayitiro. Aritaki okantawita, ishinyiitairo antayitiro tsikarika oitya. Iro kantacha tii akowataitziro aakowintyaawo oityaarika ishinyiitairi. ¹³ Tzimatsi kantayitatsiri iijatzi: “Iro otzimantari owanawontsi inimoniintawaitantairi amotziki. Iro otzimantari amotzi, ankimaniintapirowaityaawo owanawontsi”. Ari okantawitari, iro kantacha Pawa japitiroryaayitairo jiroka, japirotairo. Irootaki iiro pikantawaitashitanta iiroka: “Iro otzimantari awatha

añaathatawakaantyaari”. Tii ari onkantya. Aña iro otzimantari awatha ampinkathatantaiyaari Awinkathariti. Iro itzimantari Awinkathariti animotakaantaiyaariri awatha. ¹⁴Tima Pawa, iiro japirotajaantairo awatha, aña ari jowiriintai, joñaagantayitairo ishintsinka, ankimitaiyaari ipiriintaa pairani irirori Awinkathariti. ¹⁵¿Tiima piyotaiyini iri Cristo ashitaawori piwatha? ¿Kantatsima aapithatairi jashitaari irirori, ashiniwaitairo awatha amayimpiriwaitantyaawo? ¡Tii ari onkantya! ¹⁶¿Tiima piyotaiyini ikaatzi mayimpiriwaitatsiri, kimiwaitaka iwathatanaatyaawomi jiroka, apaani ikantanaa iwathaki? Iro okantziri josankinaitakiri:

Apaani inkantaiya iwathaki jaawakaanaa.

¹⁷Iriima tsipatanaariri Awinkathariti, iwathashiritanaatyaari, kimitawaitaka apaani ikantakaanaari. ¹⁸Ontzimatyii pishiyapithatiro mayimpiritaantsi. Okaatzi kantashiwaitachari kaaripirori jantaitziri, kaari atziri owashironkaachani irirori, pashini atziri jowashironkaawaitaki. Irooma jimayimpiritaki, iri owashironkaawaitaincha apaniroini iwathaki. ¹⁹¿Tiima piyotaiyini iro piwatha oiyakawori pankotsi isaikantari Tasorintsinkantsi? Iri Pawa ompirayitzimiri. Tii iiroka añaashiwaitachani apaniroini, ²⁰aña iri Pawa pinakowintapirotaimiri okantantaari jashitaimi. Irootaki pimpinkathatantaiyaariri Pawa ontzimirika pantayitairi, pikinkishiritairi iijatzi.

7

Imaamanitawakaiya aawakaachari

¹Iroñaaka nakimiro okaatzi posampitanari posankinariki: Iro kamiithaw-itacha iiro otzimimi iina shirampari. ²Iro kantacha, ontzimatyii piinayitaiya, pimayimpirizikari. Ari onkimitaiyaari iijatzi tsinaniiti, ontzimatyii oimintayitaiya. ³Ari okamiithatziri piñaawakaapiintaiya paawakaayita. ⁴Okaatzi iinantaitari, tii apaniroini ashitaawo owatha, aña irijatzi ashitaawo oimintari. Ari okimitari iijatzi, ikaatzi jiimintaitari, tii apaniroini jashitaawo iwatha, aña irojatzi ashitaawo iinantakari. ⁵Irootaki, tii okantanta poshitaawintyaawo piñaawakaapiintaiya paawakaayita. Iro kantacha, kantatsi pinkinkithawaitawakaiya pintziwintantyaawori pamanamanaatani. Im-poña pitanaiyaawo piñaawakaanaiya, ari onkantya iiro jowapithaantzimi Satanás, tima tii piñaakotanita iirokaiti. ⁶Irootaki jiroka noshinitantziri, tiimaita noshintsiwintantzi maawoni jimonkaataitiro jirokapaini. ⁷Aña nokowawitatyia naaka maawoni shirampariiti inkimitakotaiyaanawomi tsika nokanta naaka. Iro kantacha iiro imata jiroka. Tima Pawa jinashitakawo itasonkawintayitakai maawoni aakaiti. Ari ikanta Pawa itasonkawintakiri ikaatzi kaari tzimatsini itsipatari, iriima pashinipaini ontzimayiti itsipatari.

⁸Nokantziri mainariiti: Iro kamiithatatsi pisaikashiwaitaiya iiro otzimi pitsipatari, nokimita naaka. Irojatzi nokantsitariri ikaatzi kamayitatsiri itsipatari. ⁹Irooma tiirika pimatziro piñaakotanitya, ontzimatyii pintsipayitaiya. Tima iro kamiithatatsi pintsipataiya, ari onkantya iiro piñaantawo ayimawaitimi.

¹⁰Okaatzi jiinantaitakari, aawakagainchari, nokantziro: Tii okamiithatzi pookawakaiya. Tii naaka kantironi jiroka, aña iriitaki Awinkathariti. ¹¹Aririka pookawakaiya, iro kamiithatatsi pisaikawaiti apaniroini iiro pitsipataa. Irooma iirorika, kantatsi pimpiyashitairi piimipirori. Iirokaiti jiimitaitari, tii okantzi pookayitiro piinatakari.

¹²Nokantziri pashiniiti: Iyikiiti, tzimatsirika piinantari kaari kimisantsini, ontzimatyii poisokirotyaawo, aapatziyakotimirorika iroori. Ari

nokantziri naaka, tii iri Awinkathariti shintsiwintimini. ¹³ Ari okimitsitari tsinani oimintariri kaari kimisantatsini, ontzimatyii oisokirotyaari irirori, jaapatziyakotaworika. ¹⁴ Okantawitaka tii ikimisantzinkaritzii oimi, itasorintsishiritakaitairi irirori, okantakaantakiro iina. Ari ikimitsitari shirampari kimisantaniri, iinantawori kaari kimisantatsini, itasorintsishiritakaitairo iroori, ikantakaantakiro oimi. Irooma aririka jookawakaatyaa, kimitaka iiro jawijakoshiritai jowaiyani. Irooma itsipatawakaa, itasorintsishiritakairi iijatzii jowaiyani. ¹⁵ Iro kantzimaitacha, inkowirika jookawakaiya kaari kimisantatsini, kantatsii jimatiro. Tikaatsimaita shintsiwintirini iiro jookawakaa, akantayitairi “Iyikiiti”, iijatzii “Chookiiti”, aayitiziriri kaari kimisantatsini. Irooma kantatsirika aapatziyawakaiya kamiithaini, iro ikowiri Pawa. ¹⁶ Iiroka iinantaitari, tii piyotzii iirokatakii kantakaantironi jawijakoshiritantaiyaari piimi. Iiroka jiiimintaitari, tii piyotzii iirokatakii kantakaantironi awijakoshiritantaiyaari piina.

¹⁷ Ari okantari. Tsika akanta asaikayitzi, iiro athaatyaaawintziro owashiñairo tsika akantapiinta. Iro ikowakairi Awinkathariti, tima ari akantayitsitari ikaimashiritantairi Pawa. Irootaki nokantantapiintakiri naaka jantaitiro nariitari kimisantzinkariiti tsikarika japatotaiyani. ¹⁸ Thami oiyakaawintawakiri shirampari totamishitainchari, jashi jowatyiiro tsika ikantaka. Tiirika itomishitaanita jitananakawori ikimisantantaari, tikaatsii oitya intomishitaanitantyaari iroñaaka. ¹⁹ Tikaatsii oitya aakarika totamishitaaniri, tiirika atomishitaanita. Iro kowapirotachari antayitairo ikantairi Pawa amayitairo. ²⁰ Ari ankantaiyaari maawoni, iiro athaatyaaawintashitawo owashiñairo tsikarika akantayita owakiraa ikaimashiriyitantairi Pawa. ²¹ Ari okimitari iijatzii. Iirokarika ompirataari ikaimashiritantakimiri Pawa, iiro okantzimoshiriwaitzimi. Irooma aririka jowapithaashitimi ompiratzimiri pishitowai, pimatiro. ²² Ikaatzii ompirataari ikaimashiritairi Awinkathariti, inkinkishiritya isaikakashiwaitaari. Ikaatzii kaari jompiraitari ikaimashiritantaariri, okimiwaitaawo jompiratanimi Cristo jinatzii. ²³ Tima Pawa pinakowintapirotaimiri jashitantaimiri, iro kamiithatatsii iiro pikimitakotari ompirataari, ishintsiwintawaitaitziri jimonkaatiro ikowakaashitariri pashini atziri. ²⁴ Iyikiiti, ontzimatyii maawoni iiro athaatyaaawaitzii tsika akantayita ikaimashiritantairi Pawa atsipashiritantaariri.

²⁵ Iroñaaka nakayitiri osampitakowintzirori mainawoiti. Tii otzimi ikantakaantairi Awinkathariti okantakota jiroka, iro kantacha nonkantimiro nokinkishiritari naaka. Iri Awinkathariti nishironkatakanari okanta pawintaantanari naaka. ²⁶ Jiroka okaatzii nokinkishiritari: Tima asaikimotatziiro jashironkaapaitaita, pashi powayitairo tsika pikantayita pisaikai iroñaaka. ²⁷ Thami oiyakaawintawakiro, otzimirika iiroka piina, iiro okantzii pookiro. Tiirika otzimi piina, iiro paminaminatzii pintsipatya. ²⁸ Irooma aririka pintsipatya, tii pantziro kaaripirori. Ari okimitsitari aririka ontsipatya mainawo ikamitantaitakiri aantyaariri shirampari, tii antziro kaaripirori. Iro kantacha ikaatzii aawakaayitachari, aritaki jiñaayitaki pomirintsizimotyaarini. Apa nokantashitzimi naaka onkantya iiro piñaantayitawo pomirintsizimowaitimini iirokaiiti. ²⁹ Iyikiiti, kimitaka irootaintsi imonkaapaititya. Itanatyaaawo iroñaaka, ikaatzii tzimatsiri iinaiti, ontzimatyii inkimitakaantairo tiirikami otzimayitzi. ³⁰ Ikaatzii irawaiyitachari, ontzimatyii inkimitakaantairo tikaatsii oitya jiraawaitantyaari. Ikaatzii kimoshiriwaiyitatsiri, ontzimatyii inkimitakaantairo tikaatsii oitya

inkimoshiriwaitantyaari. Ikaatzi amanantayitatsiri oiyitarika, ontzimatyii inkimitakaantairo tii iri ashiyityaawoni. ³¹ Itzimirika otzimimoyitziri oiyitarika jaka, ontzimatyii inkimitakaantairo, tii opantapirotawo. Tima irootaintsi ompiyashiwaitaiya okaatzi tzimayitatsiri kipatsiki, okaatzi antapiintayiwitakari.

³² Irootaki nokowakotaimiri iirokaiti iiro pikinkishiritakowaitantawo maawoni jiroka. Ikaatzi kaari tsipayitachani, inkamaityaawo jantanairo ikowiri Awinkathariti, jinimotakaantyaariri. ³³ Iriima ikaatzi aawakagainchari, ontzimatyii jinimotakaayitairo itsipatari, ontzimatyii inkinkishiritakotapiintairo tzimayitatsiri jaka kipatsiki. ³⁴ Naakiro, apiti onkantya joshiritakotapiintaiyaari. Ari okimitsitari iijatzi tsinani kaari tsipatachani, iijatzi mainawo, kantatsi onkamaityaawo ikowiri Awinkathariti, tsikarika oiyitari antayitziri iijatzi okinkishiriyitari. Irooma okaatzi tsipayitainchari, ontzimatyii inimotakairi oimi, onkinkishiritakotairo iijatzi tzimayitatsiri jaka kipatsiki. ³⁵ Tii noshintsiwintatyiimi nokantayitzimirori jiroka. Aña iro kamiithatatsi nonkantayitimiro nominthatakaantimiri pantayitairo kamiithatzimotimini, ari onkantya pinkamaipirotantyaariri Awinkathariti.

³⁶ Tzimatsirika ashityaawoni mainawo antawokitaintsiri, jiñaakirorika kamiithatatsi ontsipatya, kantatsi jimatiro, tii okaaripirodzi. Aawakaawaitya.* ³⁷ Iriima ashitawori mainawo, kaari kowatsini ontsipatya, kamiithataki iijatzi okaatzi jantakiri, iro ikowakiri jantiri irirori. ³⁸ Ari okantari. Aririka aawakaatya mainawo, jantakiro kamiithari jirika. Irooma iirorika itsipatakaawo, jantakiro kamiithapirotatsiri.

³⁹ Jiinantaitari, okowapirotatya ontsipatapiintyaari oimi iinta aawakaa. Irooma aririka inkamimotakiro, osaikashiwaitaa iroori, kantatsi agai pashini oimi, iro kantacha ontzimatyii inkimisantzinkariti iijatzi irirori. ⁴⁰ Iro kantacha tzimatsi nokinkishiritari naaka, ari onkimoshiripirotiri jiroka osaikashiwaitaiya, iirorika agai pashini. Kimitaka Itasorinka Pawa ñaawaitakaanawori jiroka.

8

Owanawontsi jashitakagaitariri oiyakaawontsi

¹ Iroñaaka nakayitiri osampitakowintzirori owanawontsi jashitakaitariri oiyakaawontsi. Tzimatsi oiyita ayotakotzirori jirokapaini, kaari jiyoyitzi pashini kimisantzinkariiti, ari onkantakimi asagaawintzimotyaaari. Iiro amatziro jiroka, aña iro kamiithatatsi atakoyitaiyaari jirikaiti, aminaminayitairo anthaamintashiritakaiyaari. ² Ari okanta, tzimatsi asagaawintwaitachari, kantatsiri: “Naaka yopirotaniri”. Tikiraamaita jiyotanita ikaatzi kantayitatsiri. ³ Iriima Pawa jiyoyitzi irirori ikaatzi itakotaariri.

⁴ Nakawakiri osampitakowintzirori owanawontsi jashitakaitariri oiyakaawontsi. Tima ayotaiyini aakaiti iitarika ikantaitziri oiyakaawontsi, tii otzimaajaitzi jañaantari. Tii itzimayitzi pashini pawatatsini, aña apaani ikanta Pawapirori. ⁵ Niyotzi tzimayitatsi jaka kipatsiki oiyakaawontsi iwawanitashiitari, ikaatzi tzimayitatsiri iijatzi inkitiki iwawaniwaitashitakari. Iriitaki jiiitashiwaitapiintakari: “pawa”, ikantziri pashini: “nowinkathariti”. ⁶ Irooma aakaiti, apaani ikanta aitziri “Pawa”. Iriitaki ashitairi, witsikayitakirori maawoni. Iri kantakaawori atzimayitantari. Ari ikimitari iijatzi, apaani aitziri “Nowinkathariti”. Iriitaki

* **7:36** Kantakotachari jaka “ashitawori mainawo”, irijatzi kantakotachari kamitantakirori iinatyawo mainawo.

Jesucristo, itzimi jiwitsikakaitakiri maawoni. Iri kantakaawori okanta añaanayitaari.

⁷ Iro kantacha tzimatsi oyyiki kaari yotakotironi jiroka. Irootaki itzimay-
itantari amitapiintakawori jashitakaari owanawontsi oyyakaawontsi, jow-
imaityaawo owanawontsi. Jirikaiti atziriiti, ikaatzi matapiintawitakawori,
okantawitaa ikimisantayitai, shipitashiriri ikantayitaka iroñaaka. Aririka
jowayitaiyaawo owanawontsi onkimitzimotyaaari jantakiro kaaripirori.
⁸ Iro kantacha tii iro owanawontsi matakaironi jaapatziyantairi Pawa.
Ontzimirika owanawontsi apinkapiintani, tii antziro kaaripirori. Aririka
antziwaityaawomi jiroka, tii owamiithashiritai iijatzi. ⁹ Iro kantacha
ontzimatyii paamaakowintaiya, potzikashiritzikari shipitashiririiti,
pinkantayiti: “Nosaikashiwaita naaka, kantatsi nowayityaari iitarika”.
¹⁰ Pinkinkishiritakotiro iita awijatsini jaminimi jirikaiti shipitashiritaniri.
Okimitatya jifñiimi poyaawo owanawontsi jashitakaitariri oyyakaawontsi.
Okantawitaka pikantapiintawitaka iirokaiti: “Niyotzi naaka, tii otzimi
jañaantari oyyakaawontsi”, aamaashitya kantatsi jimatanakiro joyaari
irirori. ¹¹ Ari onkantya jirika shipitashiriri, jantantanatyaawori
irirori kaaripirotzimotziriri. Iirokatakanti kantakaashitayaaawoni. ¿Tiima
pikantawitaari “Iyikiiti?” ¿Tiima ikamawintairi irirori Cristo? ¹² Ari
pikinakaakiro iiroka pikaaripirotakakiri jirikaiti. Powatsipirotakiri,
pishipitashiripirotakairi. Aña pikaaripirotzimotakiri iijatzi iiroka
Cristo. ¹³ Irootaki nowantapiintariri naaka wathatsi, ari onkantya iiro
noitzipinashiritantari ikaatzi nokantayitairi “Iyikiiti”.

9

Jimonkaataitiriri Otyaantapiroriiti

¹ ¿Iiroma okantzi nosaikashiwaitya naaka? ¿Kaarima naaka Otyaantapirori
ñaajaantakiriri Jesús, Awinkathariti? ¿Kaarima naaka kimisantakagaimiriri
Awinkathariti? ² Kimitaka tzimayitatsi kaari yotinani naaka Otyaantapirori.
Irooma iirokaiti piyotaiyini, tima iiroka ikimisantakaaayitai Awinkathariti
nokinkithatakoyitaimiri, iro oñaagantzirori naakatakanti Otyaantapirori.

³ Jiroka nonkantiriri ikaatzi kinkithatakowaitanari: ⁴ ¿Iiroma okantzi
intziyaintina naakaiti? ⁵ ¿Iiroma okantzi ontzimi notsipatari naaka? ¿Iiroma
okantzi ontzimi itsipatari kimisantatsiri iijatzi? Aririka ontzimi, ¿iiroma
okantzi nontsipatanatyaawo janta pisaikaiyini iirokaiti? Iro jimatapi-
intakiri pashini Otyaantapiroriiti, iro jimatapiintsitari ikaatzi jirintzitari
Awinkathariti, iijatzi Cefas.* ⁶ Piyotzi iirokaiti iikiro nantawaitatzi naaka,
naantyaari nañaantyaari, irojatzi jantziri Bernabé. ¿Apama nokantakaawo
naakaiti tii ishiniitina nowajyaantiro nantawairi nonkinkithatakaaantayitzi?
⁷ Pinkinkishiritakotiri tsika ikanta owayiri tzimatsiri ijiwari. ¿Kamiithatatsima
impinatiri ijiwari impantyaariri jowanawo? Ari ikimitsitari pankiwaitatsiri,
¿Iiroma okantzi jowaiyaawo iwankiri? Iijatzi ikimitsitari pirawaitachari,
¿iiroma okantzi inintaiyaari ipira?†

⁸ ¿Pikinkishiritama iirokaiti okaatzi nokantayitakimiri iro jamitamachiitari
atziriiti? Aña irojatzi okinkithatakotsitakari Ikantakaantaitani. ⁹ Tima
josankinatsitaka pairani Moisés-ni, kantatsiri:

Aririka pantawaitakairi piratsi, iiro itajyaaniintawaitzi.

¿Pikinkishiritama apa piratsi joshiritakotari Pawa ikantantakari? ¹⁰ ¡Tii! Aña
aakaiti joyyakaawintaki. Irojatzi joyyakaawintsitaitakari ikantaitaki:

* **9:5** Ikantayitzi jaka “Cefas”, iriitaki Pedro. † **9:7** Kantakotachari jaka “ipira”, iri cabra-paini,
jiraitapiintziri itini.

Tzimatsirika pankiwaitaniri, otikakiwaitaniri, iro jimatantawori jiroka onkantya jowantaiyaawori.

¹¹ Ari okimitsitari, naakaiti awintaashiritakaimiri, ¿Iroma okantzi pimpayitaina nañaantyaari? ¹² Iro pantapiintainiriri pashinipaini janta. ¿Iroma okantzi pimatainawo naakaiti? Tiimaita noshintsiwintapiintzimi nonkantimiro jiroka. Amawi nokantakiro. Tii nokowaiyini nomanonkimi pitanakawo pikimisantairo Kamiithari Ñaantsi nokinkithatakotaimiri Cristo.

¹³ ¿Tiima piyotaiyini, jowapiintawo Ompiratasorintsitaari tzimagaantatsiri jashitakaitawori tasorintsipankoki? ¿Tiima piyotaiyini ikaatzi piratsi jashitakaitariri Pawa taapirimintotsiki, oshinitaantsitzi jowayityaari Ompiratasorintsitaari? ¹⁴ Ari okimitsitari iijatzi okaatzi ikantakaantanari Awinkathariti nokinkithayitairo Kamiithari Ñaantsi, ontzimatyii impinayitaina nantantyaawori.

¹⁵ Tii noshintsiwintzimi pairani nosaikimotantzimiri pimayitinawo. Tii noshintsiwintzimi iijatzi nosankinatantzimiri. Aña iro nokowataiki nonkamimi naaka, tikira itzimanakiita iitya kantatsini: “Tii tyaaryoo inatzi okaatzi jasagaawintawaitakari Pablo”. ¹⁶ Tii nasagaawintawaitawo nokinkithatakaayitaimiro Kamiithari Ñaantsi. Aña kimiwaitaka iri Pawa shintsiwintanari nantairo, okantawitaka tii naaka minthatashiwaityaawoni. Iirorika nimatairo jiroka. ¡Inkantamachiitina naaka!

¹⁷ Naakami kowashiwaityaawoni nimatiro, ari naminaminatakiromi impinaitina. Aña Pawa owataikinari nimayitairo jiroka. ¹⁸ Ari okantaka, tikaatsi iitya noyaawintantyaari pimpinataina iirokaiti. Tima nokimitakaantawo iroomi impinaitinarimi noñiuro nokimoshiritai. Iro nokimoshiritantari iroñaaka tii nokowakotaimiro pimpinatina nokinkithatakaimiro Kamiithari Ñaantsi. ¹⁹ Ari nokinakairo nosaikashiwaitantaari, tikaatsi shintsiwintawaitinari impinatina. Naakatajaantaki kimitakaantacha ompirataari. Ari onkantya jawijakoshiritantaiyaari oiyiki atziri. ²⁰ Ari nokantsitawo iijatzi nontsipatyaaririka nojyininkapaini Judá-mirinka, nimatsitawo okaatzi jamiyitari iriroriiti, ari onkantya jawijakoshiritantaiyaari. Irojatzi nimatsitari nontsipataari pankinatawori Ikantakaantaitani, nimonkaatziro iijatzi, niyowitaka tikaatsi shintsiwintinani nompankinatyaawo, onkantya jawijakoshiritantaiyaari. ²¹ Ari okantsitari, aririka nontsipatyaari kaari kimakotaajaitironi Ikantakaantaitani, nokimitakotari iriroriiti, onkantya jawijakoshiritantaiyaari. Tiimaita nopiyathatajaantari Pawa, tima ontzimatyii nimonkaatiro ikantanari Cristo nantiro. ²² Ari okimitsitari, aririka nontsipatyaari shipitashiriwaitaniri, nokimitakotari jantayitziri iriroriiti, onkantya jawijakoshiritantaiyaari. Ari nokimitziri maawoni nashiyitachari atziriiti, onkantya jawijakoshiritantaiyaari iriroriiti. ²³ Iro nimayitawori maawoni jiroka onkantya nonkinkithatantyaawori Kamiithari Ñaantsi, onkantya nontsipatantaiyaariri iijatzi naaka, itasonkawintaitakina.

²⁴ ¿Tiima pikinkishiritakotziri monkatziyawakaachari ishiyaiyani onkantya jiñaitantyaariri intzimi ityaawoni jariitya? Apaani inkantya ityaawoni jariitya, iriitaki impinaitairi. Pinkimitaiyaari iirokaiti.

²⁵ Ikaatzi ñaantapiintawori imonkatziyawakaiya, ikimpoyaawainita, jiñaashiwaitawo intzityaawo inintayitziri. Iro jimatantyaawori jiroka onkantya impinaitantyaariri, jamathaitantaityaari shiwithatapo. Iro kantacha sampiyanitatsi jiroka. Irooma aakaiti, okaatzi oiyakaawintachari impinaitairi, iiro othonkanita. ²⁶ Irootaki nojyakaawintantapiintawori okimiwaitawo nojyatyiimi, tii notimpaawaitzi. Nokimitakaantawo noñaashintsiwaityaawo nonkapojanti, aña tii nokapojawaitashitawo

tampiyainka. ²⁷ Okaatzi noñaashiwaitakawo notziwintawaitaka, nokimitakaantakawo nompiratatyiiyaawomi nowatha. Irootaki nimatantakawori, iiro ikimitakaantaitantanari jimaitakiri janaitziri, iiro aminaashiwaitanta nokinkithatakaantapiintaki.

10

Ikinkithatakoitziro okaatzi ipinkathatashiitari

¹ Iyikiiti, iiro apiyakotziro tsika okanta jiñaayitakiri achariniiti. Iro ipampithatakiri minkori otzishimashiki. Jimontyaayitakawo inkaari, jowiryataaitapaintziniri. ² Ari joñaagantakiro jawintaashiritakari Moisésni, ipampithatakiro minkori, jimontyaakiro inkaari.* ³ Jowaiyakawoni iijatzi achariniiti okaatzi itasonkawintaitakiri. ⁴ Imitaiyakawoni jiña itasonkawintaitakiri oshitowaatzimotakiri shirantaaki. Tima iriitajaantaki Cristo tsipashiritakariri, iri oñaagakiriri jiña shirantaaki. Iri Cristo kimiwaitakawori jiroka shirantaa. ⁵ Iro kantacha, tzimatsi oiyiki iriroriiti kaari jinimotakai Pawa, irootaki ikamagaantantakari otzishimashiki.

⁶ Okaatzi awijaintsiri, tzimatsi oiyakaawintakairi, ari onkantya iiro akim-
itantari iriroriiti, antiro kaaripirori. ⁷ Iro iiro okantanta antsipatyaa-
ri pashiniiti thaamintashiwaitariri oiyakaawontsi. Tima irootaki jimayitakiri
achariniiti pairani, jiroka ikinkithatakoitakiri:
Isaikaiyini atziri, jowawaitaiyani, jirawaitaiyini.

Ari ikatziyanaka ithaamintashiwaitaiyani.†

⁸ Ari okimitari iijatzi, tii okantzi antayitiro kaaripirotsiri. Irojatzii
jantayitakiri achariniiti, irootaki jiñaantakawori ikamayitaki kitiijyiriki 23,000
atziri.‡ ⁹ Ari okimitsitakari iijatzi tii okantzi owatsimairi Pawa. Iro-
jatzii jimayitakiri pairani iriroriiti, irootaki jatsikayitantakariri maanki.§

¹⁰ Ari okimitsitari iijatzi, tii okamiithatzi asamaniintantawaiti. Irojatzii
jimatsitakari. Iro jiñaantayitakawori japirotakiri jiitaitziri “Apirotanta-
niri”.* ¹¹ maawoni awijayitaintsiri, irootaki joyakaawintaitakairi, josank-
inatakoitakiro onkantya jiyotaantairori iroñaaka aakaiti, tima asaikan-
taawo othonkimapaititaa kipatsi. ¹² Paamaakowintaiya iirokaiti. Iiro
pikantawaitzi, “Iiro nimatziro naaka jiroka”, omapokashitzimikari pi-
matanakiro jiroka. ¹³ Iro kantacha pinintashiriwaitirorika, pinkinkishir-
itya tii apaniroini pikantaka iiroka, aña ikitsirinkayitakiro pashini atziriiti.

Kinataniri inatzi Pawa, iiro ishinitzimi inintashiritakaapirotimiro kaari
pinkitsirinki. Aririka pinintashiriwaiti, iriitajaantaki Pawa oñaayimironi
pinkitsirinkantyaawori, onkimiwaitanatyaaawo pishiyapithatatyiiromi.

¹⁴ Nitakotaniiti, pinkimitakaantiro pishiyapithatatyiiromi, piñaayitiririka
pashiniiti ipinkathawaitziri oiyakaawontsi. ¹⁵ Iroñaaka tzimatsi
nonkantimiri, nonkimitakaantatyiiimi yotaniri pinatyiiimi nonkantimiro.
Pinkinkishiritakotiro. ¹⁶ Tima apatotapiintaiyani arawaitaiyini,
akinkithashiritakotziro jamanamanaawintakari pairani Cristo, jimiri-
taiyakarini jiyotaaniiti, ¿Kaarima jiroka withaawakagaantsi, oimoshirinkiri

* **10:2** Iro jimaitakiri kimitakawori owiinkaataantsi, aririka jowiinkaataitya, joñaagantaitziro tzimatsi jawintaashiritanaari. † **10:7** Okaatzi ikantakoitziri jaka “ithaamintashiwaita”, iro jantakiri pairani ichariniiti Judá-mirinkaiti jiwitsikaki oiyakaawontsi kimiwaitariri iryaani vaca, iri joimoshirinkawintaiyarini, ipinkathawaitziri oiyakaawontsi. Paminiro iijatzii “Tsika Ikantaitziro Ñaantsipaini” tsika okantakota “Ikantakaantaitani”. ‡ **10:8** Paminiro iijatzii “Tsika Ikantaitziro Ñaantsipaini” ikantakota “Balaam”. § **10:9** Paminiro iijatzii “Tsika Ikantaitziro Ñaantsipaini” tsika ikantakota “Moisés”.

* **10:10** Paminiro iijatzii “Tsika Ikantaitziro Ñaantsipaini” tsika ikantakota “Coré”.

Cristo ikapathainkawintakai? Aririka ampitoryiuro tanta, ¿Kaarima jiroka withaawakagaantsi, oimoshirinkiro iwatha Cristo, akinkishiritakotziro ikamawintakai? ¹⁷ Ari okanta, aririka owayityaawo, intzimayiwitayya oyyiki akaataiyini apatotaiyani, maawoni owaiyawoni tanta jiwitsikaitakiri apapathawoini. Ari akantayitaari aakaiti, akimitaawo apapathatatsiri. ¹⁸ Ari ikimiyitari iijatzi nojyininkapaini Israel-mirinkaiti, jiwithaawakaayita iijatzi iriroriiti, itaayitairo jashitakaariri Pawa taapirimintotsiki. ¹⁹ Irootaki kimiwaitakawori okaatzi jantapiintakiri pashinijatzi atziriiti itaayitziniri iwawaniwaitashitari. ¿Piñaajaantakima nokantatzi añaanitatsi ikaatzi iwawaniwaitashitakari? ²⁰ ¡Tii! Iro kantzimaitacha tzmataitatsi piyari amawinawaitachari, iri ikimitakaantakiri iwawani, iriitaki jashitakaapiintakiri owanawontsi. Aña kaari Pawa jashitakaiya owanawontsi. Iro kaari nokowakaayitzimi iirokaiti pintsipatyaaari powayitaiyaawo okaatzi jashitakaitariri piyariiti, piwithagaarikari iriroriiti. ²¹ Aririka pimiritapiintyaawo jashitakaitariri piyari, tii onkamiithati pimirityaawo amiritapiintari akinkishiritakotziri Awinkathariti. Ari okimitsitari, powapiintyaaworika jashitakaitariri piyari, tii okamiithatzi poyaawo owapiintari akinkishiritakotziri Awinkathariti. ²² ¿Akowatziima owatsimairi Awinkathariti? ¿Anairima otzimi irirori ishintsinka?

¿Notzikashiriwaitantima ipinkathataitziri Pawa?

²³ Jiroka ikantaitzi: “Ishiniitanawo nantayitiro oiyitarika”. Iro kantacha tii opantawo jantaitiro maawoni. Aritaki okantawitaka, ishiniitairo antayitiro oiyitarika. Iro kantacha tzmayitatsi antayitziri kaari minthataikaiyaarini pashinipaini jantayitairo kamiithari. ²⁴ Tii okamiithatzi iro ankinkishiritakowaiti akowayitziri aakaiti, aña iro kamiithatatsi añaashintsiwintaiyaawo kamiithatzimotirini pashinipaini. ²⁵ Aririka pamananti wathatsi, iiro posampitakowintawaitziri, pinkanti: “¿Ipoñaatyaama wathatsi itagaitziniri oyyakaawontsi?” Aña pamanantiri, poyaari. ²⁶ Tima iri Awinkathariti, ashitari tzmayitatsiri kipatsiki. ²⁷ Ari okimitsitari, aririka inkaimimi patyootiri kaari kimisantatsini, patyootiri pikowirika. Iiro posampitakowintziri pinkanti: “¿Ipoñaatyaama jirika wathatsi janta itagaitziniri oyyakaawontsi?” Aña poyaari. ²⁸ Irooma tzmatsirika kamantimini, inkantimi: “Jirika wathatsi itagaitziniri oyyakaawontsi”, iiro powari. Iro pimatantakawori jiroka pikinkishiritakotanakiri kantakimiri, pikinkishiritanaka iijatzi kantatsi jowaaripiroshiritanti. ²⁹ Tima nokantakimi “kantatsi jowaaripiroshiritanti”, tii iro nonkantakoti jowaaripiroshiritimi iiroka, aña iri nokantakotzi kamantakimiri, kantatsi jowaaripiroshiritiri irirori. Kimitaka ari posampitanakina naaka, pinkanti: “¿Iitama nontzitantawaityaariri apamachiini ikinkishiritakotana pashini atziri? ³⁰ Tima nopaasoonkitziri Pawa noñaayitziro nowari, ¿iitama nonkinkishiritakotantyaawori onkaati inkijyimataitina?”

³¹ Jiroka nakimiro: Aririka powawaitya, pinkinkishiritakotiro, pinkantashiriti: “Tzmatsirika ñaayitinani nowawaitya, ¿arima notzikashiritakiri jirika? ¿arima ipinkathashiritairi Pawa?” Ari pinkimitsityaawo pimirwaitya, iijatzi pantayitairo oiyitarika. ³² Ontzimatyii paamaakowintaiya iiro poitzipinashiritantari Judá-mirinkayitatsiri, kaari Judá-mirinkayitatsini, ikaatzi pikaatapiintziri papatowintari Pawa, maawoni. ³³ Irootaki nantziri naaka, nopankinatawo ninimotakaantaiyaari maawoni atziriiti okaatzi nantayitziri. Tii apa nantiro kamiithatzimotanari naaka, aña iro nantzi onkaati kamiithatzimotirini pashinipaini, ari onkantya jawijakoshiritantaiyaari.

11

¹ Pinkimitakotaiyaanawo naaka. Iro nimatsitari naaka, nokimitakotari Cristo.

Osawoinawo tsinaniiti

² Nothaamintaimi iroñaaka, tima pikamaitakawo namitakaakimiri, okaatzi niyotaakimiri. ³ Iro kantacha, jiroka nokowiri piyotiro: Iri Cristo ijiwaritari shirampariiti. Iriima shirampariiti iri ojiwaritari tsinaniiti. Iriima Pawa iri ijiwaritari Cristo.* ⁴ Okaatzi amitapiintakari ashiramparitzika, tii asawoinayita amanamanaatya, aririka ankinkithatakaanti. Aririkami asawoinatzimotanti, owinkatharyaakiro aito.† ⁵ Irooma tsinaniiti kaari sawoinatachani amanamanaayita, okinkithatakaantayitzi, owinkatharyaantaki. Okimitakowaitakawo tsinanipaini amiitziro oishi. ⁶ Tsinani kaari kowatsini osawoinatya, amiipirotoitirotya oishi. Tima maawoni jiyoitzi kaaniwintaantsi inatzi, ontzimatyii osawoinatya. ⁷ Iriima shirampariiti iiro isawoinawaita irirori, ikimitakotari Pawa, iri Pawa owaniinkatakaariri. Irooma tsinani, iri shirampari owaniinkatakaawori. ⁸ Tima pairani owakiraa jiwitsikantawori Pawa itanakawori tsinani, iro jaaki iwatha shirampari jiwitsikantakawori. Irooma owakiraa jiwitsikantakariri Pawa itanakawori shirampari, tii iro jayi owatha tsinani. ⁹ Ari okimitsitakari, owakiraa Pawa jiwitsikantawori tsinani iri jiwitsikajaantakini shirampari, tikaatsi intsipawaitya. Iriima shirampari, tii iro jiwitsikaitini tsinani. ¹⁰ Irootaki osawoinatantyaari tsinani onkantya oñaagantantyaawori tziimatsi opinkathatani iroori, ari onkantya inimotakaantyaariri iijatzika maninkariiti. ¹¹ Tii otzimashita tsinani, tii itzimashita shirampari, aña apitiroiti jashitari Awinkathariti, ikowityaawakaa apitiroiti. ¹² Tima itanakawori tsinani iwatha shirampari jiwitsikaitaki. Iro kantacha iijatzika, ikaatzi shiramparitaatsiri iroñaaka, iro tsinani owaiyantayitairiri. Tima iri Pawa kantakaawori apitiroki itzimayitanti. ¹³ ¿Litama pikinkishiritakotawori okaatzi nokantayitakimiri? ¿Kamiithatatsima tsinanipaini amanamanaatyaari Pawa iiro osawoinayita? ¹⁴ Aakaiti ashiramparitzika, tii amitawo osanthairo aishi, aritaki ankaaniwintatya. ¹⁵ Irooma tsinaniiti, iro owaniinkatakaawori oishi. Kimiwaitaka iroomi oishi ojyanatyaawoni osawoinawo. ¹⁶ Tzimatsirika janta kowatsiri inkisakoshirityaawo, nonkantiriri: Irootajaantaki namitapiintakari naaka niyotaantziro. Irojatzika ikantapiintziri apatowintariri Pawa tsikarikapaini janta.

Aminaashiwaita joimoshirinkaitziro jatyoootani Awinkathariti

¹⁷ Iro kantzimaitacha, tziimatsi pashini nonkamantimiri, iiro nothaamintakotzimiro. Tima tii onkamiithatziimotina pantapiintakiri papatoyani. Onkaatimi kamiithatziimotimini, irootataiki jowasankitaawintaitimiri. ¹⁸ Tima nokimaki ikamantaitakina pinashitawakaaka janta papatotapiintayani. Iro nonkimisantirimi, ¹⁹ tima iro awijapiintatsini jiroka. Kimitaka tziimayitatsi kowashiwaitachani inkantakoitiri “Ñapiirori jirika”.

* **11:3** Kantakotachari jaka “ijiwaritari”, irojatzika kantakotachari “iitoitari”. Tima iroowaitaki okaatzi saikantairi aitoki otzimi kinkishiritakairi, akowantayitari antayitiro akowayitziro, kimitawaitaka iroomi aito jiwatainimi antayitiro oitarika. Kantatsi ankanti: “Aitotari Cristo”. Irojatzika kimitakawori ankanti: “Ijiwatai Cristo”. † **11:4** Kantakotachari jaka “owinkatharyaakiro aito”. Tii ayotakopirotoitziro iita kantakotachari “aito”. Tima tziimayitatsi kantayitatsiri iri Cristo ojyakaawintari “aito”. Tziimatsi pashini kantayitatsiri iro kantakotachari “aitopirori”. Tima aririka asawoinatya amanamanaatya, akimitakotakawo tsinani. Owinkatharyaakiri pashinipaini.

²⁰ Ari okimitapiintari papatotaiyani iirokai patyootawakaiyani, aminaashiwaita poimoshirinkiro jiiitaziri “Jatyootani Awinkathariti”. ²¹ Tima powapiintakawo thaankipiroini pashitari. Tajyaaniinta ikantayita pashinipaini. Tzimatsi pashini shinkiwaiyitachari. ²² ¿Arima onkantaari? ¿Tikaat-sima pipankopaini tsika powapiintyaawo pashitari, tsika pirawaitapiinti? ¿Pithainkawaitatziirima ikaatzi apatotapiintachari ipinkathaitziri Pawa? ¿Pimanintatziirima kowityaawaitatsiri? ¿Pikinkishiritama ari nonthaamintakota paakimiro? Iiro.

Itantanakawori jatyootani Awinkathariti

(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

²³ Okaatzi niyotaakimiri pairani okantakota itantanakawori “Jatyootani Awinkathariti”, iriitaki Awinkathariti yotaakinawori. Jirokatakai: Okanta pairani tsiniripaiti tikira ipithokashitaitari Awinkathariti Jesús, jaakiro tanta, ²⁴ ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipoña ikantaki: “Poyaawo, nowatha inatzi, iro kamawintimini. Irootaki pinkinkishiritapiintantyaanari”. ²⁵ Ari ikimitaakiro ijatzi ipakaakiro jowaiyani, jaakotakiro jimiritaitari, ikantzi: “Niraani inatzi, irootaki shitowaatsini onkanta jawijakoshiritantaiyaari oiyiki atziri. Irootaki pimatapiintairi aririka pimirityaawo, aririka pinkinkishiritapiintaina”. ²⁶ Ari powapiintaiyaawo, pimiritapiintaiyaawo iiroka, onkanta piyotakaantaiyaariri atziriiti ikamawintayitai Awinkathariti. Irootaki pimatapiintairi irojatzi impiyantaiyaari Awinkathariti.

Owaminthawaitashitayaawo jatyootani Awinkathariti

²⁷ Tzimatsirika owaminthawaitashityaawoni, iraminthawaitashityaawoni, kimiwaitaka iriitajaantakimi Awinkathariti inthainkawathataki, ithainkakiro ijatzi iriraani. ²⁸ Aña iro kamiithatatsi, tikira oyaawo, tikira ariro, ontzimatyii ankinkishiritakotawatya kamiithashiritakairika. ²⁹ Tzimatsirika owashiwaityaawoni, irashiwaityaawoni kaari kinkishiritakopiroitironi oiyakaawintachari “iwatha”, ari jowasankitaitakiri. ³⁰ Irootaki itzimantayitari shipitawaitatsiri, mansiyawaitatsiri, tzimayitatsi makoryaayitaintsiri. ³¹ Irooma akinkishiripirotanakarika tikira owanakawo, iiro añajaantziro jowasankitai Pawa. ³² Iro kantacha aririka jowasankitaawaitakai, jiñaantakaawaitatyi ikimitakaantai aakatakimi itomipirori. Ari onkanta iiro jowasankitaapirotantai paata, inkimitakaantayitairi tsika inkantayitairi isaawijatziiiti.

³³ Iyikiiti, irootaki okowantari poyaakotawakaayitaiya iirokai, iiro posatikasatikawaita aririka papatotaiyani patyootawakaiya. ³⁴ Pitajyaatziirika, powanatyia pipankoki tikira piyaatanakiita, ari onkanta iiro jiñaakaantaitzimi papatotya. Aririka nariitimi, ari nohotyaakimiro niyotayitimi jirokapaini.

12

Tasonkawintashiritaantsi

¹ Iroñaaka nonkantimiro tsika okantakota tasonkawintashiritaantsi. Iyikiiti, tii nokowi onkompitzimotimi. ² Piyotaiyini iiroka, pairani tikira pikimisantanaki, tzimapiintatsi pikinakaashitani, thaamintashiri piyaatashitziri oiyakaawontsi kaari ñaawaitaajaitatsini. ³ Irootaki nonkantantimirori jiroka: Itzimirika janta kinkithatakaantashiwaitachani, inkantapaaki “¡Kamaari jinatzi Jesús!” kaari Itasorinka Pawa ñaawaitakairini jirika. Irooma aririka inkanti, “Awinkathariti jinatzi Jesús”, iri Tasorintsinkantsi ñaawaitakairiri.

⁴ Apaani jinatzi Tasorintsinkantsi, tzimatsi oyyiki tsika ikinakairo itasonkawintayitai amatantayitawori. ⁵ Apaani jinatzi Awinkathariti, tzimatsi oyyiki tsika ankinakairo antawaitainiri irirori. ⁶ Apaani ikanta Pawa, tzimatsi oyyiki tsika okanta jimatakaayitairo oiyitarika. ⁷ maawoni aakaiti, tzimatsi oiyita jimatakaayitairi Tasorintsinkantsi ari onkantya aminthashiritakaantyaariri pashini kimisantzinkariiti jantayitairo kamiithari. Ari ikinakairo Tasorintsinkantsi joñaaganta, jimatakaayitairo oiyitarika. ⁸ Thami oyyakaawintawakiro, tzimayitatsi itasonkawintaki Tasorintsinkantsi ari okanta jiyotanitantari. Tzimatsi pashini itasonkawintaki Tasorintsinkantsi ari okanta ikinkithatakotantawori ikinkishiritanaari. ⁹ Tzimatsi pashini itasonkawintajaantakiri Tasorintsinkantsi ari okanta jawintaashiripirotaari. Tzimatsi pashini itasonkawintakiri Tasorintsinkantsi ari okanta joshinchaantantari. ¹⁰ Tzimatsi pashini jimatakaakiri intasonkawintanti, pashini inkamantantaniriti, pashini japiitakotairo ikamantantakiri kamantantaniri, onkantya jiñaantaityaawori imapirorika Tasorintsinkantsi matakaakiriri inkamantantiro. Tzimatsi pashini jimatakaakiri jiñaawaiyitiro pashiniyitatsiri ñaantsi, tzimatsi pashini jimatakaaki jowawijaayitiro okaatzi ikinkithatakoitakiri. ¹¹ maawoni jiroka irootaki itasonkawintantayitakiri Tasorintsinkantsi, imatakaantakiro tsikarika oiyitarika. Apaani ikanta Tasorintsinkantsi. Iriitajaantaki matzirori itasonkawintayitai aakaiti, imatakaayitairo okaatzi ikowiri irirori.

¹² Ari okanta awithaawakaantaari, joyyakaantai aakami iwatha Cristo. Tsika akantayitanaa awathaki, iro matakaayitairori oiyitarika. Ari akimitsitaari aakaiti, inashiyita amayitairo oiyitarika. ¹³ Tima apaani ikanta Tasorintsinkantsi owiinkaatakaayitairi, ari okanta awithaawakaantaari, okantawitaka aakarika Judá-mirinkaiti, Grecia-paantiri, ompirataari, saikashiwaitaari, maawoni. Okimiwaitaawo maawoni antsipatawakaiya aakaiti arapiintayitairo jiña añaakaashiritantatsiri, oyyakaawintakiri Tasorintsinkantsi.

¹⁴ Pinkinkishiritakotiro tsika okanta awatha. Apaani akanta awathaki, iro kantacha tzimatsi oyyiki inashiyita oiyitarika amayitiri. ¹⁵ ¿Kantatsima oñaawaiti aitzii, oñaanatiro ako, onkantiro: “Tii niroopirotzi naaka, tii nokimitzimi iiroka pimatziro poirikayitziro oiyitarika?” ¿Tiima iroopirotzi aitzii? ¹⁶ ¿Kantatsima oñaawaiti akimpita, oñaanatiro oki, onkantiro: “Tii niroopirotzi naaka, tii nokimitzimi iiroka piñaayitziro oiyitarika?” ¿Tiima iroopirotzi akimpita? ¹⁷ Iroomi yoshiitachani oki awathaki, ¿arima onkantakimi ankimi? Iroomi yoshiitachani akimpita, ¿arima onkantakimi ankimantyaawomi sankatsini? ¹⁸ Ari okantari awatha. Tima iri Pawa matakirori jiwitsikakiro, tsika okantajaanta ikowaki jiwitsikiro, ari onkantya inashiyitantyaari oityaarika omayitiri. ¹⁹ Arimi oyyawakaiyaami maawoni tsika okantayita awatha, iirotya awathatawomi. ²⁰ Ari okantari, apaani inawita awatha, iro kantacha tzimatsi oyyiki inashiyita oiyitarika amatayitantyaawori. ²¹ ¿Kantatsima oñaawaiti oki, oñaanatiro ako, onkantiro: “Naaka kowapirotajaantacha, irooma iiroka, tii?” ¿Kantatsima oñaawaiti aito, onkimitakotyaaawo okaatzi oñaawaitakiri aitzii? ²² ¡Iro imatziro! Aña okaatzi tzimatsiri awathaki kaari iroopirotzimotaini, irootaki kowapirotachari. ²³ Iro akithaantantapiintari, amanairo awathapaini, akimitakaantawo pinkatharintsi inawita janta. Okaatzi amanakoyitziro awathaki, akimitakaantawo iroopiromi inayiti. ²⁴ Irooma okaatzi kaari amanayitapiintziro awathaki jiñaayitapiintziri, tikaatsi oitya antayitironi iroori. Ari ikimitsitari Pawa jiwitsikakiro awatha, ontzimatyii anithaayitairo kimitzimowitakairi tii okowapirotajaanta. ²⁵ Iro okantzi ampitharyiio awathatari.

Aña iro kamiithatatsi, anithaapirowaitairo maawoni awathatari. ²⁶ Aririka owatsinawaitya kapichiini awathaki, kimiwaitaka owatsinaatyaami maawoni awathaki. Aririka owaniinkawaitya kapichiini awathaki, kimoshiri ankantya maawoni awathaki.

²⁷ Ari akantayitaari aakaiti awintaashiriyitaari Cristo, kimitawaitaka aakaiti iwathami anayitaimi Cristo. ²⁸ Jiroka ikantakaayitaari Pawa ikaatzi kimisantaatsiri: Itanakawo, tzimatsi Otyaantapirori. Apititanaintsiri, tzimatsi kamantantaniriiti. Mawatanaintsiri, tzimatsi yotaaniriiti. Ipoñaapaaka itzimayitanaki tasonkawintantaniri, oshinchaantaniri, mitakotantaniri, jiwatakaantaniri, ñaawaiyitzirori pashiniyitatsiri ñaantsi. ²⁹ ¿maawonima Otyaantapiroritzi? ¿maawonima akamantantaniritzi? ¿maawonima ayotaantaniritzi? ¿maawonima atasonkawintantaniritzi? ³⁰ ¿maawonima oshinchaantaniritzi? ¿maawonima añaawaiyitziro pashiniyitatsiri ñaantsi? ¿maawonima owawijaañaanziro pashini ñaantsi? ³¹ Aña iro kamiithatatsi, pinkowapiroyitairo intasonkawintayitaimi pimatantyaawori kowapirotachari. Iro kanzimaitacha, tzimatsi oita anairori jiroka. Aritaki nonkamantakimiro.

13

Iro kowapirotajaantachari atakonka

¹ Thami ankantashitawatya kantatsi noñaawaitiro naaka pashiniyitatsiri ñaantsi jiñaawaiyitziri pashini atziri, nimatsitayyaawomi okaatzi jiñaawaitziri maninkariiti. ¿Tiima kamiithawaiwitaka jiroka? Iro kantacha tiirika nimatziro nitakotantya nantantawori jiroka, nokaminiinkawaitashitaka. ² Ari okimitsitari iijatzi, thami ankantashitawatya kamantantaniri ninatzi naaka, niyotakotziro kaari jiyotakowiita pairani, nawintaapirowaitari Pawa ari onkantakimi joshirinkinawo otzishi jowatziyairo tsikarika janta. ¿Tiima kamiithawaiwitaka jiroka? Iro kantacha tiirika nitakotanta nantantawori jiroka, tikaatsimachiini nimonkaati. ³ Iijatzi okimitari, thami ankantashitawatya arimi nompashitantyaawo maawoni tzimimotanari ontzimantyaari joyaari kowityaawaitatsiri. Ankantashitawatya oiyiki natsipiwintakari iityaarika, notaawintawaikari. ¿Tiima kamiithawaiwitaka jiroka? Iro kantacha tiirika nitakotanta nimatantawori jiroka, tikaatsi nonintagaiya.

⁴ Itzimi itakotantachari, tsinampa ikanta, nishironkatantaniri, tii isamani-
intawainitzi, tii jasagaawainita, tii jiñaapirowainita. ⁵ Itzimi itakotantachari
tii ikaaripirowaantinitzi, tii ithañaawainita, tii ikisanita, tii jothataashiwait-
awo inkisaniintanti. ⁶ Itzimi itakotantachari tii ikimoshiriwintziro jan-
tirorika kaaripirori, aña iro ikimoshiriwintzi jiyotakoyiitairo tyaaryoori.
⁷ Itzimi itakotantachari amawiwaitapiintaniri jinatzi, ikimisantapiintanitzi,
oyaakotani ikanta, joisokirotopiintanita.

⁸ Iiro othonkanita atakotantya. Irooma pashinipaini aritaki onthonkan-
itaiya, okimitatya jiroka: kamantantaantsi, jiñaawaitantaitawo pashinitatsiri
ñaantsi, jiyoyiitairo oiyitarika. ⁹ Tima tikira jiyoyiitziro maawoni, tikira
ikamantantaitziro okantakoyita maawoni tzimayitatsiri. ¹⁰ Irooma aririka
onkaatapaaki monkaatachani, iiro akowanairo maawoni onkaati piyayi-
taachani. ¹¹ Iroowaitaki akimiyita atziritzi. Iinirorika aryaanitzi, akimiyi-
itari iinchaani, tsika ikantziro jiñaawaitzi, tsika ikantziro ikinkishiriyita,
tsika okanta jiyotayitanairi. Irooma antaritapaaki, iiro akimitakotanaari
tsika ikantayita irirori. ¹² Kantatsi oiyakaantiro iijatzi tsika akanta am-
inaatyaawo ashiretaki. Iiro akoñaatzi kamiithapiroini, iiro ayotajaantzi

tsika akantawaita. Irooma paata ari ayotakopiroyitairi tsika ikanta Pawa, ari ankimitaiyaari irirori jiyoyitai aakaiti. ¹³ Jiroka kaatatsiri mawa kantaitachani osaiki, iiro othonkanitaa: awintaashirinka, oyaakowintanka, atakonka. Iro kowapirotajaantachari jiroka atakonka.

14

Jiñaawaitantaitawo pashinitatsiri ñaantsi

¹ Pintyaaryooti pitakoyitantantyaari. Paminaminapirotairo iijatzi intasonkawintayitaimi pimatantyaawori oiyitarika. Okimitatyaawo jiroka pinkamantantaniritai. ² Aririka apatotaiyaani antsipatyaari kimisantzinkariiti, tzimatsirika intasonkawintaitaki jiñaawaitantanatyaawo pashinipaantitatsiri ñaantsi, iiro akimathatziri, iiro ayotziro oita ikantziri. Tii iro jiñaawaitantari jirika ankimathatantyaariri aakaiti, aña iri Pawa kimathatirini. ³ Irooma intzimirika itasonkawintaitakiri inkamantanti, iri kinkithatakaini maawoni aakaiti, jiwitsikashiritakaantairi, inthaamintakaantairi, inkimoshiritakaantairi. ⁴ Ikaatzi ñaawaitzirori pashinipaantitatsiri ñaantsi, apaniroini ithaamintashiriwaita. Iriima kamantantaniritatsiri, iri thaamintashiritakaariri maawoni kimisantzinkariiti ikaatzi apatoyitachari. ⁵ Owanaa inimowitinami maawonirika iirokaiti pimatiro piñaawaitantyaawomi pashinipaantitatsiri ñaantsi. Iro inimopirotainari maawonimi iirokaiti pimatiro pinkamantantaniriti. Irootaki anairori pashini. Iro kantacha tzimatsirika matironi jowawijaañaanitiniri ñaawaitzirori pashinitatsiri ñaantsi, iriitaki thaamintakaayityaarini kimisantzinkariiti ikaatzi apatoyitachari.

⁶ Iyikiiti, thami ankantashitawatya, niyaataki nariitzimi janta, apa noñaawaitantapaakawo pashinipaantitatsiri ñaantsi. ¿Nothaamintashiritakaakimima? Thami ankantashitawatya iijatzi niyaataki janta, nokinkithatakotakimiro ikimathatakaakinari Pawa, nokinkishiritakaimi, nokamantayitaimiro, niyotaayitaimiro iijatzi. Iro opoñaantakari pithaamintashiritanaa. ⁷ Incha nojyakaawintawakimiro iijatzi, okimitakawo aririka ajyowiwaiti, aririka ampiyompiwaiti. Iirorika anashitawo oyamininka, irojatzi apiipiinti, tikaatsi yotironi iitarika akowiri ampampithairi. ⁸ Ari okimitari iijatzi aririka antyooti. Iirorika okamiñiinkatzi kamiitha, tikaatsi yotatsini akaimatziiri owayiritya. ⁹ Ari pinkimityaari iijatzi iirokaiti. Iirorika piñaawaipaantitantawo ikimathaitziri, piñaawaitashiwaitaka. ¹⁰ Kimitaka jaka kipatsiki oiyiki nashiyitachari ñaantsi jiñaawaiyitzi. Tzimayitatsi oiyitarika ikantayitzi jiñaawaiyitzi. ¹¹ Tzimatsirika ñaanatantanawori pashinitatsiri ñaantsi kaari nokimathatziri, nokimitakaantari pashinijatzii jinatzi, ari ikimitsitanari iijatzi irirori. Tii nojyininkamirinkatari kamiithaini. ¹² Niyotzi naaka, pikowapirotatzi iirokaiti intasonkawintaitimi janta. Iro kantacha ontzimatyii paminaminapiroyitairo pinthaamintashiritakaiyaari maawoni apatotapiintachari janta.

¹³ Tzimatsirika ñaawaitzirori pashinipaantitatsiri ñaantsi, ontzimatyii inkowakotairi Pawa onkantya jimatakaantyaariri jowawijaañaanitairo jiñaawaitaitziri. ¹⁴ Aririka namanamanaatantyaawo pashinipaantitatsiri ñaantsi kaari nokimathatzi noñaawaitziro, nothaamintashitakawo, okantawitaka tii nokimathatziro okaatzi namanamanaatari. ¹⁵ Aña iro kamiithatatsi namanamanaatantyaawo ñaantsi nokimathatziri, thaamintakaiyaanari iijatzi. Ari nonkantiro iijatzi nompampithaawintiririka Pawa. ¹⁶ Thami ankantashitawatya, tziimatsi piyotainchari japatotaiyani, ari pitanakawo pipaasoonkitziri Pawa, apaniroini pithaamintawaitaka iiroka, iriima pikaataiyakini tii itasonkawintaitziri

inkimathatantyaawori piñaawaitakiri. ¿Arima inintaawaitatyaawo pinkantayitakiri? Tii jiyotaajaitzi kamiitharika inkantaiyini “¡Ari onkantyaari!”¹⁷ Ariwitaka pipaasonkitaki iiroka. Iriima pashinipaini tiimachiini piwitsikashiritakaari.¹⁸ Owanaa nopaasonkitapiintakiri naaka Pawa jamanamanaatakanawo pashinipaantitatsiri ñaantsi, kimiwaitaka nanaakimi pimatapiintziro iirokaiti.¹⁹ Irooma aririka nontsipatyaari napatotya pashinipaini kimisantzinkariiti tii nimatziro. Irootya nokowapirotataiki noñaawaitimi kapichiini onkantya inkimathatantyaanari, tiitya nokowaajaitziro noñaawaipirotiro kaari inkimathataitinari. Irootaki nimatairi niyotaantantaari kamiithaini.*

²⁰ Iyikiiti, iiro pojyari ikinkishiryaa iinchaaniki, aña iro kamiithatatsi pojyari ikinkishiryaa antari. Ariwitaka pinkimitakotyaari iinchaaniki iiro pantantawo kaaripirori.²¹ Pinkinkishiryaaakotiro Ikantakaantaitani osank- inatakotachari, kantatsiri:

Jiroka ikantakiri Awinkathariti:

Nokowi nonkantiri atziriiti,

Inkaati notyaantiri, pashinijatzi jinatyi ñaawaitzirori pashinipaantitatsiri ñaantsi, iri kamantantaironi jirika.

Iro kantacha iiro ikimisantawakiri.

²² Jiroka oiyakaawintachari. Ari mataka itasonkawintaitakai añaawaitantyaawo pashinitatsiri ñaantsi, iro joñaagaitziriri kaari kimisantatsini. Iro imatantakari itasonkawintaitakai ankamantantantyaari, iro joñaagaitairi aakaiti akimisantzinkaritzii.²³ Akantashitawatya, ari papatotaiyani maawoni iiroka, maawoni pamanamanaatantyaawo pashinipaantitatsiri ñaantsi. Impoña intyaapaaki kaari kimisantatsini, kaari itasonkawintaitzi. ¿Iroma ikantapaaki: “¡Ishinkiwintatya jirika!”?

²⁴ Incha ankantashitawatya papatotaiyani iirokaiti janta pikamantantzi. Impoña intyaapaaki kaari itasonkawintaitzi, kaari kimisantatsini. Ari poñaagakiniiri ikinkishiriwaitashitari irirori, iro inkinkishiritakotantanatyaari,²⁵ iro ompoñaantyaari inkamantantairo ikinkishiriwaitashitakari jimananiki, impoña jotzirowanai impinkathatanairi Pawa, inkanti: “Imapirotatya itsipashiritaimi Pawa iirokaiti jaka”.

²⁶ Iyikiiti, jiroka onkaati pantayitairi aririka papatotapiintaiya. Kantatsi impampithaayitairo Salmo, jiyotaantayitai, kinkithatakoyitaironi okaatzi ikimathatakagairiri Pawa, jiñaawaitakaayitairi pashinitatsiri ñaantsi, intzi- mayitai owawijaañaanitaironi. Tima maawoni pantayitairi ontzimatyii pi- witsikashiritakaantaiyaari pashinipaini.²⁷ Tzimatsirika ñaawaitantawori pashinipaantitatsiri ñaantsi, iiro itzimapirotzi oiyiki, apa inkantya apiti, tiirika ikaatzi mawa. Iiro inkamiñiinkatawakaiyaani jirikaiti, aña joyaawintya jimatantyaawori pashini. Ontzimatyii intzimi iitya owawijaañaanirini.

²⁸ Tikaatsirika owawijaañaanirini, ontzimatyii jimairiti tsika papatotaiyani. Apa jamanamanaashirityaari Pawa, ari onkaati.²⁹ Oshinitaantsitzi inkamantanti apiti, tiirika mawa. Iriima pashinipaini inkinkishiritakotiro kamiitharika okaatzi ikamantantziri.³⁰ Irooma intzimirika inkimath- atakaanairi Pawa, iinirorika ikamantantzi pashini, kamiithatatsi jimair- itawaki onkantya inkamantantantyaari pashini.³¹ Tima tii okantzi jiñaawaitaiyini apiti, aña jitawatyaawo apaani impoña pashini. Ari onkantya jiyotantaiyaari maawoni, thaamintashiri inkantayitaiya.³² Itzimirika

* **14:19** Ikantakotakiri jaka Pablo “noñaawaitimi kapichiini”, iro oiyawori inkanti “nokowataiki noñaawaiti 5 ñaanchaaniki inkimathaitiri, tii nokowaajaitziro noñaawaiti 10,000 ñaantsi kaari inkimathataitinari”.

matakirori ikamantantapirotanai, iriitaki matakironi jiñaakotanitya inkamantanti. ³³ Aririka inkamiñiinkatashiwaitya kaari Pawa kantakaantironi. Aña iri Pawa santzikoityaakaantatsiri.

Iroñaaka nonkamantimiro pashini jamitapiintari ikaatzii oitishiritaari japatotaiyaani tsikarikapaini: ³⁴ Mairi okantapiintaiya tsinaniiti, tii oshinitaantsitzi oñaawaiyiti. Aña iro kamiithatatsi onkimisantayiti, tima iro Ikantakaantaitani. ³⁵ Tzimatsirika oitya onkowiri iyotiri, osampitiri oimi janta opankoki. Tii okantzi oñaawaiti aririka japatotaiya. ³⁶ ¿Iirokaitima kinkithatakaantakirori iñaani Pawa? ¿Iiroma inimotzimi pimayitapiintairo jimayitzi pashini kimisantzinkariiti tsikarikapaini?

³⁷ Tzimatsirika janta kantatsiri “Naaka kamantantaniri, antapashiri nokanta”, ontzimatyii jiyotaitimi iri Awinkathariti kantakaawori nosankinatantamirori jiroka. ³⁸ Tiirika ikimisantayitzi jirika, iirotya pikimisantsitari iiroka. ³⁹ Iyikiiti, ontzimatyii paminaminapirotairo pinkamantantayitai. Iromaita pimapirotziro potzikatzikatairi ñaawaitziro pashinipaantitsiri ñaantsi. ⁴⁰ Irooma pimatairo jirokapaini, ñaakotani pinkantawintyaawo, santzikoitiini pinkantya.

15

Jañaantaiyaari kamayitatsiri

¹ Iyikiiti, nokowi nonkinkishiritakaimiro tsika okantakowita Kamiithari Ñaantsi okaatzii nokinkithatakotakimiri, poisokirotanara pikimisantai. ² Iro owawijaakoshiritaimini, iikirorika poisokirotanatyaawo nokinkithatakoyitakimiri. ¿Aminaashiwaitama pikimisantayitanai?

³ Jiroka kowapirotachari, iro ikamantaitakinari naaka, nokamantakimiro iijatzi iirokaiti: Ikamawintakai Cristo okantakaantziro akaaripirowaitaki, jimonkaatajaantakiro okaatzii ikinkithatakoitakiriri Osankinarintsipiroriki.

⁴ Ipoña ikitaitakiri, iro awijawitaka mawa kitiiyiri, jowiriintaitairi. Irojatzii ikinkithatakoitakiri Osankinarintsipiroriki. ⁵ Ipoña joñaagaari Cefas,

joñaagaari iijatzi maawoni 12 jiyotaani.* ⁶ Ipoña joñaagapanaatari iijatzi oiyiki jiiitaitziri iroñaaka “Iyikiiti”, 500 ikaataiyini. Iinirotatsi jañaayitzi oiyiki jirikaiti, ari makoryaayitaki tsikarika ikaatzii. ⁷ Ipoña joñaagaari Jacobo, ipoña

joñaagaari iijatzi maawoni Otyaantapirori.† ⁸ Naaka iwiyaantapaakawo joñaagaana, kimiwaitaka naakami impoiwaitatsinimi nontzimaki. ⁹ Tima

naaka iijatzi Otyaantapirori, janaayitana maawoni pashini. Tiitya opantaajaitawo noitya “Otyaantapirori”, tima nowasankitaawaitakiri

kimisantanairiri Pawa, apatowintanaariri tsikarikapaini. ¹⁰ Iro kantzimaitacha, tii aminaawaitashita jinishironkapirowaitaana Pawa,

tima iriitaki kantakaakawori Notyaantapirotantaari. Naakatzimaitaka antawaipirotatsiri nanairi pashinipaini, okantakaantziro nantashiwai-

witakariri pairani. Tii naaka matashityaawoni apaniroini jirokapaini, aña Pawa nishironkataanari nimatantaawori. ¹¹ Irootaki nosankinatantzimirori okaatzii nokinkithatapiintakiri, irojatzii ikinkithatapiintakiri iijatzi

pashini Otyaantapiroriiti. Irootaki pikimisantayitairi iirokaiti.

¹² Aritaki nokinkithayitaimiro jowiriintaitairi Cristo, jowamaawitakariri, ¿Iitama pikantantari: “Iiro añaayitai ankamakirika?” ¹³ ¿Pikinkishiritama

tii jowiriintaitairi Cristo? ¹⁴ Ari onkantyaami, naminaashiwaitaka nokinkithataki, paminaashiwaitaka iirokaiti pikimisantayitakini.

¹⁵ Kimiwaitaka nothiiyatyaami nokinkithatakotapiintakiri Pawa,

* **15:5** Ikantaitziri “Cefas”, irootaki pashini iwairo Pedro. † **15:7** Ikantaitziri “Jacobo”, irootaki pashini iwairo Santiago, iririntzi Jesús.

nokantantapiintaki: “Pawa owiriintairi Cristo, ari inkimiyitairi aakaiti”.
¹⁶ Ari onkantyaami, iiro ipiriintayitaami kamayitaintsiri, tii ipiriintsita
 iijatzi Cristo irirori. ¹⁷ Tiirika jowiriintaitairi Cristo, paminaashiwaitakami
 pikimisantayitai. Iikiro pinkaaripiroyitayiyimi tikaatsi piyakotaiminimi.
¹⁸ Aña piyapirowaitakami ikaatzi makoryaayitaintsiri, aminaashiwaitakami
 jawintaanaari Cristo. ¹⁹ ¡Inkantamachiitaimi aakaiti! Aminaashiwaitakami
 awintaanakari Cristo, aminaashiwaitakami oyaakoniintawitaari,
 añaamintawaitashitaka kapichiini iroñaaka. Mapirowaitakaimi.

²⁰ Iro kantacha tii ari onkantya. Jowiriintayitairi Cristo ikamawitaka.
 Iriitaki itakaantaawori jañagai tsika inkantayitaiya paata ikaatzi mako-
 ryaayitaintsiri. ²¹ Jiroka okantakota: Pairani, okaatzi jantakiri atziri iro
 poñaakaantakawori akaamaniyitzi maawoni. Iro kantacha iri iijatzi atziri
 poñaakaantaawori ampiriintayitai maawoni akamawitaka. ²² Iro akaaman-
 itantaari maawoni okantakaantziro ajyininkamirinkaititari Adán-ni. Iro
 kantacha ari añaayitai maawoni okantakaantziro ajyininkashiritaari Cristo.
²³ Jiroka tsika okantakota: Iri Cristo itaawori ipiriintaa. Impiyairika
 paata, ari jowiriintayitapairi jashiyitaari irirori. ²⁴ Omponaashitaya on-
 thonkaiya maawoni, japirotairi Cristo pinkathariwintashiwaitachari, otz-
 imimowaitashitari ishintsinka. Iri Cristo matakagaironi aakaiti jashitantairi
 Pawa, matzirori Ipinkatharipiroritz. ²⁵ Tima aritaki jitaniintakawo Cristo
 ipinkathariwintantzi, irojatzi paata imonkaantapaatyaari inkitsirinkairi
 iisaniintani, jaatzikantaiyaari iitzi. ²⁶ Iwiyaantapaatyaawoni iisaniintani
 inkitsirinkairi irootaki “Kaamanitaantsi”, inkimitakaantairo atzirimi jinaty
 japirotairo. ²⁷ Tima aritaki ikinkithatakoitsitakari Cristo, ikantaitaki:
 Itzimi matakirori ikitsirinkairi maawoni, jimatakiri jaatzikantaari iitzi.
 Ikantakoitziri jaka “maawoni”, tii inkantaitaty iro Pawa inkitsirinkaitairi,
 aña iri Pawa kantakaiyaawoni jimaitantyaawori maawoni. ²⁸ Aririka im-
 pinkathariwintairo Itomi maawoni, iri Pawa pinkathariwintairini iijatzi
 irirori, tima ari ikinakairo Pawa impinkathariwintantaiyaawori maawoni
 tzimayitatsiri.

²⁹ Iirorika jañaayitaimi kamayitaintsiri, ¿iitama jowiinkaawintaitantariri
 kamaintsiri? ³⁰ Iijatzi okimitsitari, iirorika ipiriintayitaimi, ¿iitama
 añaantapiintakawori aakaiti ipatzimaminthawaitaitai? ³¹ Iyikiiti, ¿Pi-
 thainkanama? ¿Kaarima naaka thaamintawintaimiri nokimisantakaayitaimiri
 Awinkathariti Jesucristo? Aña imapirotatya jiroka, okantaitatyaani
 kitiiyyiriki ikowayitzi jowamaitina. ³² Ari okimitsitakari iijatzi jaka nosaiki
 Efeso-ki, jimaamanawaitakina katsimashiriiti. Iirorika apiriintayitaami,
 nontsipatataiyarima iriroriiti, nonkantawaitashitimi:
 Thami anintaawaitawatya, owawaitya, arawaiti, oimoshirinkawaitya. Aa-
 maashitya iro ankami.

³³ Irootaki paamaakowintantyaawori jiroka otzimikari piki-
 nakaashitani. “Iro pitsipaminthatari kaaripirori, pimatzirokari iiroka”.

³⁴ Pinkinkishiritaiya kamiithaini. Iiro pitzipinawaitashita. Kimitaka
 tzimayitatsi iirokaiti tii piyotakopirotaari Pawa. ¡Kaaniwintaantsiwaitaki!

³⁵ Kimitaka tzimayitatsi kantashiritatsini janta: “¿Tsikama inkantyaaka
 impiriintai tonkitsipooki? ¿Tsikama onkantya jiñaitairo iwatha?”

³⁶ ¡Masontzi! Ojyakaantawakiro okanta okithoki pankirintsi. Impowakitzi
 okithoki, akitakitziro, ari ojoyookai. ³⁷ Jiroka okithoki pipankitapiintziri
 apakithowoini okantawita, iro kantacha ojoyookanakirika pashini
 onkantawaitanaty. Tima tii pipankitapiintziro ojoyookimataki pankirintsi. ‡

‡ 15:37 Kantakotachari jaka “pankirintsi”, iro trigo, okaayitzi ojayitawori.

³⁸ Aña iri Pawa jyookakaayitzirori otzimayitantari owatha ikowiri irirori. Iriitaki nashitakaayitawori ijyookakaayitziro, pashiniyitatsiri pankirintsi. ³⁹ maawoni otzimayitzi owatha, tii ari ojoyawakaiyani. Thami ojoyakaantawakiro, aakaiti atziritzi anashiyita awathaki, inashiyita iwatha piratsiiti, tsimiriiti, iijatzi shimapaini. ⁴⁰ Iijatzi ikimiyita inkitiwiri tii joyyayitai akantayita aakaiti isaawiwiri. Oztimimotziri jowaniinkawo, tii okimitawo owaniinkawo aakaiti. ⁴¹ Tima inashita iijatzi jowaniinkawo ooryaa, jowaniinkawo kashiri, iijatzi jashi impokiropaini. Tzimayitatsi impokiropaini kaari kimiyityaarini pashini.

⁴² Ari ankantaiyaari aakaiti ampiriintayitairika. Tima ikitaitapiintziro awatha, ari oshitzitziri, iro kantacha aririka jowiriintayitairo, pashini onkantayitanaiya iiro oshitziwaitai. ⁴³ Aririka inkitaitiro awatha manintaawo inatzi, iro kantacha ari jowiriintayitairo onkantya owaniinkantantaiyaari. Tii aawiyawainitzi iroñaaka awatha, aritzimaitaka jowiriintayitairo ontzimantaiyaari oshintsinka. ⁴⁴ Okaatzi ikitaitziri awatha tzimawitacha oshiri. Iro kantacha aririka jowiriintayitairo awatha, ari ontzimayitai atasorinka. Ari ikantayitari añaayitziri iroñaaka otzimi ishiri, iro ayotantayitari tzimatsi iijatzi pashini awatha tzimaatsini otasorinka. ⁴⁵ Ari okanta josankinatakoitakiri itanakawori shirampari, Adán, ikantaitzi:

Iri itanakawori jañaanaki, opoña otzimanaki ishiri.

Iriima jirika kimitapaatyaarini, otzimimotziri itasorinka, iriitaki añaashiritakaantsini. ⁴⁶ Ari akantayitari. Tii otzimimowitai atasorinka kitziroini. Aña iro itanakawo otzimawitaka ashiri, opoña ontzimayitai atasorinka. ⁴⁷ Tima jirika itanakawori shirampari, kipatsi jaayitaki, jiwitsikapithayitakiri. Iriima apititanaintsiri shirampari, inkitiki ipoñaakawo irirori. ⁴⁸ Tsika ikantajaanta jiwitsikayitakiri kipatsipitha jirika itakawori, iri akimiyitakari aakaiti. Iriima inkitiwiriiti, iri kimitakariri poñainchari inkitiki. ⁴⁹ Ari ankantayitaiyaari iijatzi aakaiti. Tima ojoyawitakari atzimayitaki jiwitsikapithayitakiri kipatsi, aritaki ojoyayitaiyaari iijatzi jirika poñainchari inkitiki. ⁵⁰ Iyikiiti, jiroka okantakota okaatzi nokantakiri: Iiro okantzi isaikayitai ipinkathariwintantzi Pawa tzimayitatsiri iwatha, iriraani, shitzitaatsini iwatha. Aña iriiyitaki saikayitaatsini inkaati kaari shitziyitaatsini iwatha.

⁵¹ Pinkimi, nonkamantimiro kaari jiyotakoitzi pairani. Jiroka: Ari jañaakaayitai maawoni aakaiti. Iiromaita añaayitziro maawoni amakoryaayiti. ⁵² Paata iwiyaantapaatyaawoni kitijiyiri, omapokashitaiya intyooyiitai. Apathakiro onkantapaintya iroowaitaki amachookapainti. Ari jowiriintayitairi kamayitaintsiri, jañaantaiyaawo wathatsi kaari shitzinitatsini. Irooma maawoni aakaiti añaayitatsiri impashinitakaayitai. ⁵³ Okaatzi awathatari iroñaaka shitzinitatsiri, impashinitakaayitairo iiro oshitziwaitai. Akaatzi akaamaniwainitzi iroñaaka ari impashinitakaayitai, kañaaniri ankantayitaiya. ⁵⁴ Aririka imonkaapaititaiya jiroka, ari imonkaataiyaari joyyakaawintaitakiro “Kaamanitaantsi”, okimitakotari atziri, ikantaitaki:

Jirika jiiitakiri “Kitsirinkantaniri”, japirotairo jiiitaitziri “Kaamanitaantsi”.

⁵⁵ ¡Kaamanitaantsí! ¿Kantatsima pinkitsirinkantai iroñaaka?

¡Kaamanitaantsí! ¿Iinirotatsima pithoyini?

⁵⁶ Okaatzi ojoyakaawintachari jaka othoyini, irootaki kaaripironkantsi. Irootaki Ikantakaantaitani yotakairi tzimataitatsi akinakaashitani. ⁵⁷ Iro kantacha nopaasoonkitziri Pawa, tima iri matakagairori aakaiti oitsinampaantaawori, jotyaaantakairi Jesucristo ikitsirinkantaawori “Kaamaniitaantsi”.

⁵⁸ Iyikiiti, ontzimatyii pinyaaryootapiintai, pantawaitapiintainiri Awinkathariti. Tima aritaki piyoyitai tii paminaawaitashita, iriitaki Awinkathariti matakaimironi.

16

Kiriiki jotyaaantaitziniriri oitishiritaari

¹ Iroñaaka nosankinatakotiri apiyotziri kiriiki otyaantiniriri oitishiritaari. Nonkantayitaimiro okaatzi nokantayitakiriri Galacia-jatzi. ² Aririka papatotapiintaiya, ontzimatyii pookayiti kapichi tzimimotzimiri. Ari onkantya iiro nopomirintsitantapaakawo naaka, nariitapaakimirika janta.* ³ Aririka nariitakimi kantatsi powi aanakirini kiriiki janta Jerusalén-ki intsipataanakiro nosankinaripaini. ⁴ Ari nonkaatanakiri niyaati janta, añamachiitawakiro ari nonkantakiro.

Ikinkishiritari jantiri Pablo

⁵ Iiro nariitsitzimi thaankiini, añã nitapaintyaawo niyaati Macedonia-ki, impoña nimpoitapaakiro janta pinampiki. ⁶ Aririka nariitapaakimi, amaashitya osamani nosaikimotanakimi, kimitaka ari nontyaawontsitakotiri. Ompoñaashitaya potyaantina tsikarika nokowiro niyaatai. ⁷ Tii nokowiro naaka kapichiini onkantya nariitapaintimi. Añã nokowatzi osamani nosaikimowaitapaintimi, iriirika Awinkathariti shinitainawoni. ⁸ Irojatziiita nosaikawaki jaka Efeso-ki, irojatzii ariitantatyaari kitiiyyiri joimoshirinkaitziro “Oyiipataantsi”.† ⁹ Iiro nimatantyaawori jiroka iinrotatsi jaka oyyiki nantawaitawainiri Awinkathariti, kamiitha okanta noñaakiro. Tzimaki oyyiki maamaniminthatakinari.

¹⁰ Aririka jariitakimi Timoteo, paawakiri kamiitha, tima irijatzi antawaitainiriri Awinkathariti, ari jojanya naaka. ¹¹ Tii okantzi intzimayiti janta manintawaitirini. Iro kamiithatatsi paapatziyawatyaari, irojatzii jawijantatyaari impiyai naakaki. Tima oyaawinta nowakiri impoki intsipatatyaari pashinipaini iyikiiti.

¹² Iriima Iyiki Apolos, nokantakiri intsipayitanatyaari ikaatzi notyaantaimiri iirokaiiti. Iro kantacha tii ikowi jiyaati irirori. Añamachiitawakiri ari jimatakiro paata.

Iwiyaantawori withataantsi

¹³ Paamaakowintaiya iirokaiiti, poisokirotyaawo pikimisananakiri, shirampari pinkantanatya, pishintsishiriyiti. ¹⁴ Itakotani pinkantawakaayitaiya, pantzimotawakaiyaarika oiyitarika.

¹⁵ Iyikiiti, piyotaiyirini iirokaiiti saikapankotziriri Estéfnas, iriiyitaki itanakawori ikimisantayitanaki pinampiki Acaya. Ikamaiyitanaawo iriroriiti jantawaiwintanairo oitishiritaari. ¹⁶ Noshintsithatimi iirokaiiti pinkimisantairi iriroriiti, ari pinkimitsityaari ikaataiyini jantawaitzi, kamaitanaawori. ¹⁷ Owanaa nokimoshiritaki noñaakiro jariitakina Estéfnas, itsipatapaakari Fortunato, iijatzi Acaico. Iriitaki owakowintapaakimiri iirokaiiti tii okantawita pariitina jaka, ¹⁸ potapishiritantyaanari. Iriiyitaki otapishiriyitapaimiri iijatzi iirokaiiti janta. Pimpinkathatawairi.

¹⁹ Jiwithayitzimi apatowintapiintakariri Pawa jaka Asia-ki. Jiwithatzimi iijatzi Aquila opoña Priscila. Ari ikimitsitakimiri iijatzi apatowintapiintakariri Pawa ipankoki. ²⁰ Jiwithatsitzimi iijatzi pashini iyikiiti. Itako pinkantya piwithatawakaanaiya.

* **16:2** Kantakotachari jaka “papatotapiintaiyaani”, irojatzii ikantaitsitari “itapiintawori kitiiyyiri pashiniki domingo”. † **16:8** Kantakotachari jaka “Oyiipataantsi”, irojatzii ikantaitsitari “Pentecostés”.

²¹ Irooma jiroka, iroowa nosankinatajaantzimiri nakoki naaka, ni-withatzimi. Naakataki Pablo. ²² Jowasankitaawiitapairi kaari itakotaiyaarini Awinkathariti. Impiyitaajaitaiya thaankipiroini Awinkathariti. ²³ ¡Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo! ²⁴ Nitakotzimi maawoni iirokaiti, iri Cristo Jesús matakainawoni. Ari onkantyaari.

APITTANAINTSIRI JOSANKINATZINIRI PABLO CORINTO-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinat zimirori jiroka, Jotyaantapirori Jesucristo ninatzi, irootaki ikowakaakinari Pawa. Ari nokaatziri iyiki Timoteo nosankinatzi-imi. Irokataki nosankinatziniri pikaatzi papatowintaari Pawa janta nampitsiki Corinto, irijatzi nosankinayitziniri oitishiritaari janta nampitsiki Acaya. ² Inkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimitsitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Ikimaatsitakari Pablo

³ Thami anthaamintaiyaari Pawa, iwaapatitari Awinkathariti Jesucristo. Iriitaki Ashitairi, nishironkatantaniri. Iriitaki Pawa, oimoshirinkantaniri jinatzi. ⁴ Aririka ontzimi pomirintsitzimotaini, iri Pawa oimoshirinkairi, iro amatantyaawori aaka oimoshirinkiri pashinipaini opomirintsitzimotari. Irojatzii amatiri aakaiti okaatzi jantzimotakairi Pawa. ⁵ Irojatzii matachani, aririka añaaayitiro ankimaatsipirowaitya ikimitapaintziro Cristo, ari añiityaawo iijatzi inkimoshiripirotakaayitai. ⁶ Aritaki okantakari, irootaki nokimaatsiwaitantakari naaka, iro niyotantyaawori tsika nonkantya noimoshirinkayitaimi irokaiti, ari onkantya pawijakoshiriyitantaiyaari. Irootaki ikimoshiritakaantakinari iijatzi naaka, ari onkantya niyotantyaawori tsika nonkantiro nonkimoshiritakaayitaimi irokaiti aririka piñaayitairo okaatzi nokimaatsiwaitakari naaka. ⁷ Iro niyopirotantakari aritaki inkimoshiritakaayitaimi irokaiti ikimitaitakina naaka, aririka pimatanairo pinkimaatsiwaitya nokimitaakiro naaka.

⁸ Iyikiiti, nokowi piyoyitairo okaatzi noñaakiri naaka pomirintsitzimoyitakinari nosaikantapaintari Asia-ki. Owanaa jowatsinaawaitaitakina noñaajaantaki ari nonkamakimi. ⁹ Nokinkishiryawo iroñaaka, iro ishinitantakinawori Pawa noñaakiro nokamawitaka, onkantya nawintaashiripirotantyaariri, tii okantzimaita nawintaapirowaitya naaka. ¹⁰ Iro kantacha Pawa jimatakiro jowawijaakotaana nonkamimi, iikiro jiyaatakaatyiro. Awintaashiri nowakiri iikiro inkimpoyaawintatyina paata. ¹¹ Iijatzi pinkimitanaiyaari irokaiti pintsipataina naaka, pamanamanaataiyaari Pawa inkimpoyaawintantinari. Ari onkantya impaasoonkipirotantyaariri Pawa inkaati kimakoyitainani jimapirotakiro Pawa ikimpoyaawintaana.

Opoñaantakari Pablo jariityaari Corinto-jatzi

¹² Niyotzi naaka tampatzika nokantaka tsikarika nosaikimoyitantaki. Iri Pawa yotatsi tikaatsi namatawiti, tikaatsi oitya nonkaanikowintyaari. Tsika nokantaka niyotaayitakimi irokaiti, tii nokinkithatakotapaintziro kapichiini ikimitakaantawitari isaawijatzi yotanitaantsi inatzi, aña apa nokinkithatakopiintakiro tsika ikanta Pawa inishironkatantzi. ¹³ Tima okaatzi nosankinayitakimiri tikaatsi nimanapithatimi, onkaati pomirintsiiwaitachani inkimathaitairo. Onkamintha pinkimathatapiintairo okaatzi nosankinatzi miri. ¹⁴ Kimitaka aritaki pikimathatakina kapichiini, kantatsi pinkimoshiriwintaina paata impiyairika Awinkathariti Jesús. Ari nonkimitiyaari iijatzi naaka, kimoshiri nonkantawintaimi irokaiti paata.

¹⁵ Irootaki nashiminthatantakawori napiitairo nariitaimi janta, onkantya pinkimoshiriwintantainari nariitaimira. ¹⁶ Ari nokowawitakari nariitanakimimi niyaatantyaarimi Macedonia-ki, ompoña napiitanairomi iijatzi nompaiyairikami. Ari onkantyaami pimitakotantawainarimi potyaantaina Judea-ki. ¹⁷ Iro kantacha noipithokakiro nokinkishiriwitakari nantirimi. ¿Piñaajaantakima iirokaiti owanaa namatawipiintakimi? ¿Pikinkishiritama noñaawaitashitaka nonintakaanikiini, nokantapiintaki “¡Ari! Nariitakimi?” ¿Piñaajaantakima niyotaawitakawo iiro nimatziro nariitimi? ¹⁸ Tima Pawa kaari thiiyinkari, jiyotzi irirori tii nothiiyawaita naaka nokantzi “¡Ari!” ¹⁹ Ari ikimitsitari iijatzi Itomi, Jesucristo, tsika itzimi nitapaakari nokinkithatakotapaakimiri notsipatantakariri Silvano ipoña Timoteo. Tima Jesucristo tii ikantanitzi irirori “¡Ari!” jiyotakirika iiro jantziro oityaarika. Tima okaatzi jantapiintakiri Jesucristo okimiwaitakawo iriimi Pawa kantapiintantsini “¡Ari!” ²⁰ Iri Jesucristo yotakaapirotairi ari imonkaataiya okaatzi ikajyaakaantziri Pawa. Irootaki ankantantayitaiyaari aakaiti awintaashiriyitaari “¡Ariwí!” Irootaki impinkathayiitantaiyaariri Pawa. ²¹ Okimiwaitakawo iri Pawa withaakaayitakairimi Cristo, irijatzi saipatziitoyitainimi, ²² okimiwaitakawo impothoyitatyaimi jashiyitaira. Tima añiuro jotyaantakairi Tasorintsinkantsi inampishirintantai, ari ayotziri imapiro Pawa jothotyiiro okaatzi ikajyaakaakairi.

²³ Imapirotatya, jiyotzi Pawa tii namatawitzimi nokantzimiri: Kantakaantzirori kaari nariitantzimi Corinto-ki, iiro nokisantapaakimi. ²⁴ Tiira naaka ompiratimini onkantya pinkimisantantyaanari. Aña oisokiro pikantawintanakawo okaatzi pikimisantanairi. Apa nonkaminaayitaimi naaka pantantaiyaawori oimoshirinkaimini.

2

¹ Jiroka nokinkishiritakari: Iiro napiitairo nariitimi, iroorika owashiritakaawaitimini nariitzimi. ² Aririkami nowashiritakaawaitimi janta, ¿iitaka thaamintashiritakaiyaanani naaka? ³ Irootaki notyaantantakimirori pairani nosankinari, iiro niyaatashitantzimi powashiritakaawaitina. Aña iirokawitaiyakani thaamintashiritakainanimi. Irootaki nokantashiriwintantakari: “Iiro niyaatsita, nonkimaita tzimatsirika thaamintashiritakainani. Ari onkantya nonkimoshiritakaantawaityaariri iriroriiti”. ⁴ Tima pairani notyaantakimiro nosankinari, nowashiriwaitatya nosankintzimiro. Tii iiro notyaantantzimirori onkantya nonkantzimoniintakaantimiri. Aña nokowawitatyatya piyoti owanaa nitakopiroтатаikimi.

Ipiyakotziri Pablo kantzimoniintakaantachari

⁵ Nokowi nonkinkithatakotiri shirampari owashiritakaawaitakinari janta. Tiira naaka inkantzimoniintakaawaitya, kimitaka maawoni iirokaiti ikantzimoniintakaayitakimi. (Nokantantawori “kimitaka”, tii nokowi nowanaapirowaitiro.) ⁶ Ojyiki pikaataiyakini iirokaiti, aritaki powasankitaawaitakiri. Iro kantacha aritapaaki powasankitaakiri. ⁷ Pimpiyakotiri, pinkimoshiritakairi, ayimawaitzirikari jowashiritani. ⁸ Nokowakotzimi pinkantairi jirika shirampari: “Nitakotaimi”. ⁹ Pairani, nosankinatakimi nokantaki: “Powasankitairi”. Noñaantashitzimi noñaantimiri imapirorika pikimisantana. ¹⁰ Iro kantacha ikowi Cristo pimpiyakotairi jirika shirampari. Irootaki nantairi naaka tima iro kamiithatzimotaimini maawoni iiroka. Inkaati pimpiyakoyitairi iirokaiti, aritaki nompuyakotairi iijatzi naaka. ¹¹ Irootaki antayitairi onkantya iiro

ikitsirinkantai Satanás. Tima ayotaiyironi okaatzi ikowiri jantiri irirori Satanás.

Kantzimoshiritakaariri Pablo janta Troas-ki

¹² Chapinki, ariitakina naaka nampitsiki Troas niyaatantakari nokinkithatakaantziro Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Cristo. Ari nimatataikiro nokimisantakaantaki ikantakaantakiro Awinkathariti. ¹³ Iro kantacha tii inimotina janta, tiira noñaapaakiri iyiki Tito. Irootaki nawijantanakari Macedonia-ki.

Iri Cristo oitsinampaakaantatsiri

¹⁴ Iro kantacha, onkantawitya tsikarika ankinayiti, kantatsi ampaasoonkitiri Pawa. Tima okimiwaitakawo oyaatzishitayiiirimi Cristo, ipiyaawo irirori nampitsiki joitsinampaantaki jowayirita. Ojyakotatyaawo iijatzi iyainkatzi kasankari maawoniki nampitsi. Ari ankantayityaari aaka aayiti tsikarikapaini ankamantayitairi atziri tsika ikantakota Cristo. ¹⁵ Akimiwaitakawo kasankainkari itayiri Cristo jinimotakaantyaariri Pawa. Jiroka kasankainkari, ari inkimainkayitairo awijakoshiritaatsini, iijatzi inkaati piyashiriwaitaachani. ¹⁶ Tzimayitatsi, okimitzimowaitari jiroka kasankainkari owamaantaniromi inatyi. Iriima pashinipaini okimitzimowaitari iro añaakaashiritairini. ¿Iitama jojyakaawintaitziri jiroka kasankainkari? ¹⁷ Kaarira jirikaiti kinkithatashiwaitawori iñaani Pawa ikowi jaantashiwaityaawo kiriiki. Aña iriitatakira mapirotanairori ikinkitharyaantsitzi. Irootaki nimatanairi naaka iijatzi. Iri Pawa otyaantakinari nonkinkithatakaanti, nantawaitainiri Cristo, iri Pawa kimpoyaanari nantayitziro.

3

Antawaiwintzironi owakiraari kajyaakaawakaantsi

¹ ¿Pikinkishiritama nasagaawintawaitatya naaka? ¿Nojyakotatyaarima amayitziimirori josankinari, ikantzimaitzimi: “Paawakina kamiitha?” ¿Nojyakotatyaarima kowirori posankinatini osankinarintsi, jayimaityaawo tsika ik-inayitzi? ² Aña iirokaiti kimiwaitakawori osankinarintsimi jaapatziyantaitinari, iro josankinashiritantaitakinari naaka. Tima aririka jiñaayitaimi atziiriiti tsika pikantayitanaa, ari jiyoyitairo okaatzi nantzimoyitakimiri, okimiwaitanakawo jiñaanayitayiiromi okaatzi josankinatakoyiitakinari. ³ Ari añaarori iirokatakori ojjawaitakawori osankinarintsimi josankinatajaantakiri Cristo. Iro kantacha tiira iro nonkinkithatakotiri osankinarintsi koñaatatsiri, kimitawori aririka josankinayitiro mapikota, aña nokinkithatakotatziiro ipashinishiritakaayitaimi Itasorinka Pawa Kañaaniri.

⁴ Nokinkithatakotantawori jiroka, tima iri Cristo kantakaakawori awintaashiriyitantaariri Pawa. ⁵ Tii aaka aawiyashityaawoni apaniroini, aña iri Pawa matakaayitairori. ⁶ Iriitaki Pawa matakaakinawori nokinkithatakotairo owakiraari kajyaakaawakaantsi. Jiroka owakiraari kajyaakaawakaantsi kaarimachiini osankinarintsi kimityaawoni itanakawori kajyaakaawakaantsi kaamanitakaantatsiri. Aña iri kantakotachari Tasorintsinkantsi añaashiritakaantatsiri.

⁷ Pairani josankinatantaitakawori Ikantakaantaitani mapikotaki, okoñaatapaintzi jowaniinkawo Pawa, opoña opiyanaka. Ikanta jiñaakiro Moisés-ni, shipakiryapoo ikantanaka, tii okantaajaitzi jaminapootairi Israel-mirinkaiti. Iro kantzimaitachari jiroka Osankinarintsi owanaa okaamanitakaantaki, okantawitaka otzimimotziro owaniinkawo. ⁸ Irooma

okaatzi jimayitairi Tasorintsinkantsi iroñaaka, iro owaniinkapirotaitachari. ⁹ Tima owaniinka okantawitaka okaatzi owasankitaakaan-taintsiri, iro mapirotataitironi owaniinkatya tampatzikashiritakaanatsiri. ¹⁰ Jiroka owaniinkapirotaachari iroñaaka anaapirowaitakiro tzimawitachari pairani owaniinkawo. ¹¹ Ari okaatapaaki owaniinkawitapainchari kitziroini. Irooma owaniinkapirotaachaniri iro kantaitaachani iroñaaka.

¹² Tzimataiki iroñaaka minthashiritakainani, tontashiri nonkantanaiya nonkinkithatakantai. ¹³ Tii nonkimitawityaari Moisés-ni ipashikapootaka iiro jiñaantari Israel-mirinkaiti opiya ishipakiryapoowitaka. ¹⁴ Tima kisoshiri jinaiyakini pairani Israel-mirinkaiti, irojatzii ikantayita iroñaaka ikaatzi ichariniyitaari. Tima aririka inkimiro jiñaanayiiitiro itanakawori kajyaakaawakaantsi, iiro ikimathatziro kimiwaitaka impashikaitatyiiinirimi ikinkishiryaaamintoki, apa Cristo mataironi inkimathatakairi kimiwaitaka impashikaryaakotairomi ikinkishiryaaaminto. ¹⁵ Iinitatsi iroñaaka, aririka inkimiro jiñaanayiiitiro Ikantakaanani Moisés-ni, pashikashiri ikantayitaka. ¹⁶ Irooma intzimirika piyashiritairini Awinkathariti, aritaki impashikaryaakoshiritaiya. ¹⁷ Ikantakoyiitziiri jaka “Awinkathariti” irijatzii Tasorintsinkantsi, itzimi saikakaanashiwaitaachani. ¹⁸ Irooma aakaiti awintaashiritaari Cristo, ojanyaari Awinkathariti. Tima okimiwaitaawo iroñaaka aminaatyiiirimi Awinkathariti jaamparyaakawo ashiro-taki. Tima aminapooyitziiri ashirotakiki iroñaaka, tii akimitari Moisés-ni ipashikapooowaitaka pairani irirori. Irooma paata aririka añaapirotajaantairo jowaniinkawo, aripaiti ankimitagaiyaari irirori. Iriitaki matakaironi jirika Awinkathariti, Tasorintsinkantsi.

4

¹ Iri Pawa nishironkataanari okanta nantawaitantaanariri irirori. Irootaki kaari okantzimoniintawaitantana. ² Nowajyaantairo owaañaawaitinanimi, tiimachiini nomanakaawaitawo niyotaantzi onkantya namatawitantantyaari, tiimachiini nothiiyakowaitawo iñaani Pawa. Aña okaatzi nokinkithatakotanairi tyaaryoori inatzi, ari okanta jiñaantawori Pawa kamiitha okantzimoyitaari atziri okaatzi nokinkithatakantayitairi. ³ Tzimatsirika kaari kimathatironi tsika okantakota Kamiithari Ñaantsi nokinkithatziiri, tiira naaka imanapithawaitirini, aña tzimatsi kantakaawori kaari ikimathatantawo okimiwaitakawo impashikapithatatyiiirimi ikinkishiryaaaminto, iriitaki piyashiwaitaachani. ⁴ Okimiwaitakawo osoryaakitatyiiimi irooki jirikaiti kisoshiriri. Iriira kamaari jiiitatziri “iwawani isaawijatzii”, osoryaakitirini, ari okanta kaari ikimathatantawo Kamiithari Ñaantsi. Kimiwaitaka tii jiñaayitairomi kitiiyyiinkari oiyakaawintachari jowaniinkawo Cristo, oyyajaantakariri Pawa. ⁵ Iriitaki Jesucristo nokinkithatakotairi, nokantzi: “Awinkathariti jinatzi”. Tii naaka kinkithatakowaitachani. Apa jowamachiitakina naaka Jesús pompirawaitaina iirokai. ⁶ Tima ikantaki Pawa: “Onkitiiyyiinkatai tsinirikiri”. Irootaki oiyakaawintacha ikitiiyyiinkashiritakaana naaka, ari okanta nonkitiiyyiinkatakotantaiyaariri iijatzii pashinipaini niyotakaayitairi Pawa, onkimitzimotantaiyaariri iriroriiti jiñagaatyiiromi jowaniinkawo Pawa oshipakiryaaaki ipooki Cristo.

Awintaashiri ankantayitaiya

⁷ Okimiwaitakawo iityaami owaantyaawonimi pinapirotachari kowitziki. Iri oiyakaawintachari jaka Pawa ipasapiyaayitairo itasorinka awathaki, iro awatha oiyakaawintakari kowitzi. Iro jantantawori onkantya jiñaitantyaawori iriitaki otzimimopirotziri

itasorinka, tiimachiini otzimimotai aakaiti. ⁸ Tima nokimaatsiwaiwitaka, tiitzimaita nowashiriniinta. Notajyaaniintawaiwitaka, tiitzimaita ayimawaitina. ⁹ Ipatzimaminthawaitaitakina, tiitzimaita jookawintaitina. Jowatsinawaitaitakina, tiitzimaita impiyakaashiitina. ¹⁰ Ojyiki jowamaimawaitaitakina ikimitaitakiriranki Jesús, ari jiñaayiitairo jañaantari Jesús. ¹¹ Jiroka kankotachari, owanaa noñaapiintawitakawo nonkamimowintiromi nokinkithatakotairi Jesús, ari onkantya jiñaantinari atziri, ari jiyoyitai tsika ikanta Jesús jañi irirori. ¹² Iro nokamimatantakari naaka, onkantya pañaashiritantaiyaari iirokaiti.

¹³ Iro nimatakiri naaka okaatzi josankinatakoyiitakiri pairani, kantatsiri: Nokimisantana naaka, irootaki noñaawaitantari. Irootaki nimatanari naaka, nokimisantana, irootaki noñaawaitantari. ¹⁴ Tima niyotzi naaka jowiriintairi Pawa jirika Awinkathariti Jesús, aritaki jowiriintaina iijatzi naaka, intsipatakagainari Jesús, ari pintsipatina iijatzi iirokaiti. ¹⁵ Nimatantawori nokinkithayitai ari onkantya pinintaawaitantaiyaari iirokaiti. Tima iikirorika piyikirotanakityi iirokaiti inshironkayitairi Pawa, ari iyyikirotai pasoonkipiintairini, ipinkathatairi.

¹⁶ Irootaki kaari okantzimoniintawaitantana naaka, okantawitaka jowamaimawaitaitakina. Aña thaamintashiri nokantapiintanaa. ¹⁷ Okaatzi nokimaatsiwaitaka iroñaaka kapichiini inatzi, iiro okantaitatyaani. Irootaki noñaantaiyaawori paata antawoiti owaniinkatachari kaari thonkanitachani. Iro anagaironi okaatzi nokimaatsiwaiwitakari, iiro okantaajaitai nimonkaataiyawo oitarika. ¹⁸ Tima noñaampiyatyaawo naaka kaari jiñaayiitzi iroñaaka, iiro maita othonkanitaa jiroka. Tii okowapirotajaanta okaatzi koñaayitatsiri iroñaaka kaari kisonitatsini.

5

¹ Inkantawitya jowaaripirowiitatyawo apanko jaka kipatsiki, iro kantacha ayotzi tzimatsi pashini apanko kaari thonkanitachani janta inkitiki, iri Pawa witsikakiro, kaari atziri witsikironi. ² Ari okimitsitari iijatzi awatha, owanaa okimaatsitakaawaitakai. Akowataiki ontzimimotai pashini awatha añaantaiyaari inkitiki. ³ Aritaki onkantyaari, jiroka ashiri iroñaaka ari ontzimai paata owakiraari awatha. ⁴ Iiniro añaantayitawo awathatari iroñaaka, atikawaita akimaatsiwaita. Tiimaita akowajaan-tataitziro ampiyashiwaitaiya. Aña iro akowataitzi ontzimimoyitai pashinitatsiri awatha, akowairo kantaitachani añaamintotsi poyaataiyawoni jiroka añaaminto kaari kañaanitatsini. ⁵ Iriitaki Pawa matakaayitaironi tsika ankantayitaiya. Tima añaairo jotyaantakairi Tasorintsinkantsi inampishiritantai, ari ayotziri imapiro jimonkaatairo Pawa okaatzi ikajyaakaakairi.

⁶ Iriitaki shintsishiritakairi. Ayotaiyini iinirotatsi añaayitzi iroñaaka awathaki, tikiraata atsipataariita Awinkathariti. ⁷ Awintaashiri owiri iiniro añaika, okantawitaka tii añaawitari. ⁸ Aritaki nokantaki, shintsishiri akantaka, akowayitaki ookawintairo awatha, antsiptantaiyaariri Awinkathariti. ⁹ Akowapiintakiro antayitiro okaatzi inimotziriri irirori, atanatyaawo iroñaaka, ari onkimitsitaiyaari paata aririka antsiptajantaiyaari. ¹⁰ maawoni aakaiti ari ankatziyimotairi paata, aririka jaminakoyitairi maawoni, jiñaantaiyaawori ikaatzi antayitakirori kaaripirori iiniro jañaawita, iriitaki jowasankitaayitairi. Jaminakoyitairi iijatzi ikaatzi antayitakirori kamiithari, iriitaki inkimitakaantairi impinataatyirimi.

Amatakaayitairi pashinipaini raapatziyaiyaari Pawa

¹¹ Nokinkithatakaantapiintzi naaka, ari nokinakairo jiñaantayiityaawori imapiro nopinkathatairi Pawa. Jiyotziro irirori, onkamintha piyotaiyironi iijatzi iirokai. ¹² ¿Pikinkishiritama nasagaawintawaitatya napiipiintantawori? Tii ari onkantya. Aña nokowatzi piyoti tsika nokantataika naaka, ari onkantya piyotantyaawori iiroka tsika pinkantiri pakayitiri kamiithaini ikaatzi asagaawintawaitachari janta, kantashiwaitachari: “Kamiithari ninatzi naaka”, tiimaita ikowaajaitzi inkamiithashiritaiyini. ¹³ ¿Nokimitakotzimirimima shinkiwintawaitachari nokantayitantzimiri? Tikaatsi oitya, aña nokamaipirowintanaatyaari Pawa. Irooma nokimitzimotzimirika atziri shintsitatsiri, nokowatziira nonintaashiritakaayitaimi nokantayitantzimiri. ¹⁴ Okaatzi nantayitziri, iroora nantantayitaawori jitakotaana Cristo. Tima ikamawintayitai maawoni aaka, okimiwaitanakawo maawonimi aakaiti ankamayitakimi iijatzi. ¹⁵ Jiroka ipoñaantari ikamawintantakairi maawoni ipoña jañagai iijatzi, ari onkantya antapiintantaiyaawori ikowiri irirori, iiro antashiwaitawo okaatzi anintashiwaitari aakaiti.

¹⁶ Irootaki, iiro okantzimowaitantari atziri tsika ikanta jiñaitziri iwathaki. Tima imapirotatya otzimimotakiri iwatha iijatzi Cristo isaikimotantapaintairi. Iro kantacha tii añaayitzimaitaawo iroñaaka. ¹⁷ Irootaki nokantantzimiri, ikaatzi wathatakoshiritanaariri Cristo, owakiraashiri ikantayitanaa, tii ikimitanaa tsika ikantawita pairani, othonka owakiraatzimotanairi maawoni. ¹⁸ Iriitaki Pawa matakaantzirori maawoni jiroka. Irijatzi kantakaakawori okanta aripirotantaariri irirori okantakaantakiro jantzimoyitakairi Cristo. Ikantayitai irojatzii antayitairi aakaiti, amatakaayitairi iijatzi pashinipaini raapatziyantaiyaariri Pawa. ¹⁹ Irootajaantaki jotyaantantakariri Pawa jaka kipatsiki jirika Cristo, onkantya raapatziyantaiyaariri isaawijatziiiti, iiro jowasankitaawintantaari iyaaripironka. Irojatzii jotyaantantakinari naakaiti nonkinkithatakaayitairi atziriiti raapatziyantaiyaariri Pawa. ²⁰ Iro nimatanairi naaka, jotyaantaitakina nonkinkithatakotairi Cristo. Okimiwaitakawo iriitajaantakimi Pawa apiitakaapiintakinawori, nokantzi: “Paripirotaiyaari Pawa. Irootaki ikowairi Cristo”. ²¹ Tii jantanzitziro Cristo kaaripirori. Iro kantzimaitacha Pawa ikimaatsitakaawaitakari okimiwaitakawo jantatyiiromi kaaripirori. Ari ikinakaakiro Cristo, jotampatzikashiriyitantairi, ikimitakaayitai ikanta irirori.

6

¹ Naakataki tsipataimiri antawaitainiri Pawa, noshintsithatzimi iiro pimanintawaitziro okaatzi jinishironkataimi Pawa, aminaashiwaitakari.

² Jiroka ikantakiri irirori:

Niyotaki kamiitha imatya, aripaiti nokimakimiro pikowakotanari.

Imonkaapaititapaaka “Kitiijyiri Awijakotaantsi”, nonishironkataimi.

Iro apiipaititachari iroñaaka, jiroka “Kitiijyiri Awijakotaantsi”. ³ Tii nokowiro iitya otzikatzikawaitirini jawijakoshiritai, ari onkantya iiro ithainkimawaitaitanawo nantawaitani. ⁴ Aña nokowatzi noñaagantairo kamiitha jompiratani Pawa ninatzi, oisokiro nonkantantya, aririka awiijyimotina oityaarika: inkimaatsitakaawiitina, impomirintsitakaawiitina, jowasankitaawiitina, ⁵ impajawiitina, jomontyaitina, jowatsinaawaitaitina, nantawaipirowitatya, ayimawaiwitina nowochokini, owamaimawaiwitina notajyi, ⁶ kitishiri nonkantaiya, yotani nonkantaiya, aapatziya nonkantantai, itakotani nonkantantai, nampishiri jowaina Tasorintsinkantsi, nishironka nonkantantai, ⁷ noñaawaitapiintairo tyaaryoori, intasonkawintakaantaina Pawa, nantapiintairo tampatzikashiritakinani

nonkimitakaantanakiro nowayirityaami, notzikaawintaka ipoña nopiyakowintaka. ⁸ Inkantawitatyia inthainkimawaitaitina, impoña impinkathaitanakina naaka. Onkantawitatyia inkawiyawaitaitina, impoña inthaamintawaitaitina. Onkantawitya noñaawitapiintyaawo tyaaryoori, jiiitapiintaitakina “thiiyinkari”. ⁹ Onkantawitatyia iiro itzimawita kaari ñaayitinani naaka, tzimimaitacha yopirotinani. Nonkamimawaiwitya, iiniromaita nañi. Jowasankitaawiitakina, tiimaita jowamaayiitana. ¹⁰ Owashiri nonkantawitatyia, iikiromaitacha nonthaamintayitya. Nonkowityaaniintawaiwitya naaka, iiro kantacha nonintaakaayitaiyaari pashinipaini. Tikaatsi tzimimowaiwityaanani naaka, iiro kantacha nonintaawo kowapirotajaantachari.

¹¹ Corinto-jatziiti, nokantapirotatziimiro jirokapaini, tikaatsi nimanimowaitimiri. ¹² Tikiraatarika awintaashiritawakaayita, iirokaitira kantashitawori, tiira naaka. ¹³ Incha paapatziyaina naaka nokimitaakimi iiroka, tikaatsi nimanimowaitimi. (Nokantzimirowa jiroka, kimitawaitaka iintsimi noñaanatzi.)

Akimitaawo itasorintsipankoti Pawa Kañaaniri

¹⁴ Iiro piwathatakotanaari kaari kimisantatsini. ¿Kantatsima kamiithashiriri jaapatziyaari jantawaiti kaaripiroshiriri? ¿Kantatsima ontsinirikiti tsika okitiiyyiinkatzi? ¹⁵ ¿Kantatsima Cristo jakakotiniri ikowiri kamaari? ¿Kantatsima kimisantzinkari intsipatyaari kaari kimisantatsini jashityaawo tsikarika oitya? ¹⁶ ¿Kantatsima ankimitakaantiro itasorintsipankoti Pawa tsika ipinkathataitziri oiyakaawontsi? Irooma aakaiti akimisantayitai akimiyitaawo aakami tasorintsipanko tsika inampitawo Pawa Kañaaniri. Jiroka ikantaki Pawa:

Ari nonampishiritantaiyaari, notsipataari naniiyitai.

Naakataki inkimitakaantai Iwawani,

Iriiyitaki nashitaari Naaka.

¹⁷ Iiro ikantantari iijatzi Awinkathariti:

Pintainaryaapithatairi pashinijatzi atziri, iiro pitsipaminthatari jirikaiti.

Iiro pantapiintanairo nopinkakaimiri.

Ari naapatziyaimi,

¹⁸ Pinkimitakaantaina naakami piwapaati,

Nonkimitakaantaimi naaka iirokayitakimi notomiiti, iirokayitakimi nishintoiti.

Ari ikantziri Awinkathariti, Shintsipirotsiri.

7

¹ Nitakotani, aritaki ikajyaakaakairo Pawa, ontzimatyii ankitishiritai, owajyaantairo maawoni kaaripirori, okaatzi antayitziri, okaatzi akinkishiriyitari iijatzi. Aña ontzimatyii oñaagantairo apinkathatziri Pawa, iki-tishiritakai.

Ikimoshiritzi Pablo jowajyaantairo Corinto-jatzi kaaripirori

² Paapatziyaina naaka. Tii nokantzimoniintakaawaitzimi iirokaiti, tii nowaaripirotaakantawaitzimi, tii nathaagawaitzimi iijatzi. ³ Tii iiro nokantantawori jiroka nothawitakotatziimi. Aña napiitawaimiro nokantsitakimiri: “Nitakopirotataikimi”. Irootaki nonkantapiintakimiri iinta atsipatawakaa añaika iroñaaka, ari nonkimitsityaawori iijatzi ankaatairika ankamawitya. ⁴ Ojyiki nawintaashiriyitakimi iirokaiti. Nasagaawintakimi.

* **6:15** Jiroka pashini iwairo kamaari ikantayitzi “Belial”.

Aririka nonkinkishiritakoyitimi, pithaamintakaana, kimoshiri nokanta, okantawitaka owanaa jimaamaniwaitaitakina jaka.

⁵ Tima nariitaka Macedonia-ki tii okantzi nimakoryaapaaki tima oyyiki pomirintsitzimotakinari. Tzimayitatsi ñaanaminthawaitashitakinari, irootaki kantzimoshiriwaitakinari. ⁶ Iro kantacha Pawa ikimoshiritakaapiintairi ikaatzi okantzimoniintawaiyitari, ari ikimitsitakinari naaka, jariitapaaka Tito nosaikira. ⁷ Oyyiki nothaamintashiritanaka noñaawakiri. Iro nothaamintashiripirotantanakari ikamantapaakina tsika pikantayani iirokaiti. Ikantapaakina: “Jaawakina kamiitha Corinto-jatziiti, ikowaiyakini jiñiimi, owanaa okatsitzimoshiritakiri okaatzi jantzimotakimiri, antawoiti jitakoyitaimi”. Ari ikantapaakinari, iro oimoshirinkapirotakinari. ⁸ Pairani, nosankinatsitantakimirori, noñaajaantawitaka owanaa owashiritakaawaitimi okaatzi nokantayitakimiri. Ikanta notyaantataikimirowanki, nokantashiriwaitanaki: “Irotya notyaantaajaitzinirimi”. Niyotzimaitaka iroñaaka kapichiini powashiriwaitapainta iirokaiti. ⁹ Irootaki nokimoshiriwintantawori notyaantakimiro. Tii nokantatyi iro nokimoshiriwintzi nowashiritakaawaitakimi. Aña iro nokimoshiriwintairi powajyaantayitairo kaaripirori. Ari pikinakaakiro iirokaiti pinimotakaantaariri Pawa poitsinampaayitairo powashiritani, tii nowaaripirowaitajaantzimi naaka. ¹⁰ Tima aririka jowashiritakaantya Pawa, ikowatzi jowajyaantakaayitairo kaaripirori, onkantya awijakoshiritantaiyaari. Irootaki iiro okantzimoshiriwaitantai jiroka. Irooma jowashiritakaantashiwaityaarika isaawijatziiti, ari jiñaitakiro inkamashiriyiiti. ¹¹ Opoñaantari jowashiritakaawaitakimi Pawa, irootaki kinkishiritakaanaimiri kamiithapiroini, pipiyakowintaana, owatsimaanakimi, thaawashiri pikantanaka, pitakopirotana, powasankitaakiri kantakaantzirori. Ari pikinakaakirori poñaagantantakawori kitishiri pikantayitanaa. ¹² Jiroka opoñaantanakari kitziroini nosankinatantakimirori pairani, iro jiyotakaantaimiri Pawa tsika pinkantya piñaashintsiwintaiyaana naaka. Tii iro nosankinamachiitanyaaawori jowasankitaantaityaariri kantakaashitakawori, tiimachiini nopiyakowintantawo jathaagawiitakina. ¹³ Iro nothaamintashiritantari. Owanaa okimoshiritakaakina iijatzi nokimawaki paawakiri kamiitha Tito, powawijaakiniri okantzimoshiriwaiwitakari irirori. ¹⁴ Tima aritaki nokamantsitakari naaka Tito tsika pikantayani iirokaiti, nokantakiri: “Kamiitha jinaiyatziini Corinto-jatziiti”. Tii powaañaantanawo okaatzi pantayitakiri, tima imapirotatya okaatzi nokantsitakariri Tito. Ari okimitsitakari iijatzi okaatzi nokantzimiri iiroka. ¹⁵ Jitakopirowaitaimi Tito, aririka inkinkishiritakoyitaimi tsika pikantayakani paawakiri kamiitha, pikimisantawakiri, pipinkathatawakiri. ¹⁶ Antawoiti nokimoshiritsitaka naaka kantatsi nawintaashiriproyitaimi iroñaaka.

8

Kiriiki impashiyiityaariri oitishiritaari

¹ Iyikiiti, nokowi piyotakotairi ikaatzi apatowintaariri Pawa jaka Macedonia-ki, inishironkayitairi. ² Okantawitaka jiñaawitakawo owanaa pomirintsitzimowaitakariri, kimoshiri ikantayani. Okantawitaka ikowityaaniintawaiwitaka, oyyiki kiriiki ipashitantayitakari. ³ Ikowakaanikiini jantayitakiro irirori jiroka, ipantayitaki okaatzi jaawiyayitziri, janaantaki ipashitanta. ⁴ Ikantakina naaka: “Thami ampashiyityaari kiriiki pashini kimisantanzinkariiti, ikaatzi kowityaaniintawaitatsiri”. ⁵ Jimapirowaitakiro okaatzi jantakiri anaawaitanakiro nokinkishiritakowitakariri. Iri

jaakowintajaantanaka Awinkathariti, ari ikimitaakinari iijatzi naakaiti. Tima irootaki ikowakaakiriri Pawa. ⁶ Irootaki noshintsithatantakariri Tito impiyanai onkantya iminhashiritakaantimiri pantayitairo iijatzi iirokaiti. Iriitaki tsipatapaakimiri pitantanakawori pipashitantayitaka. ⁷ Iirokaiti anaantayitanaatsiri pantayitanakiro oyyiki oiyitarika. Kamiitha pikimisantayitanai, kamiitha pikinkithatakaantayitanai, kamiitha piyoyitanai, thaaminta pikantayita, antawoiti pitakotakina. Nokowi panaayitantai pimpashitantayitaiya.

⁸ Iiro noshintsiwintzimi pimayitantaawori. Apa nonkinkithatakoyitimiri tsika ikantayitaka jaka jiminthayitaa inishironkatantzi. Onkamiithawaitimi poñaagantairo pitakopirowaitantayita. ⁹ Kamiithawaitaki pimayitairomi jantapaintziri Awinkathariti Jesucristo, inishironkapirowaitantapaintzi. Oztimimowitari irirori maawoni, ikimitawaitakari ajyaa-gantzinkari, iro kantacha ikimitakotapaintari kowityaaniintaniri. Iro jimatantakawori jiroka onkantya pinintaawaitantaiyaari onkimiwaityaawomi pajyaagantaiyaami inkitiki. ¹⁰ Jiroka okaatzi nokinkishiritari naaka: Iro kamiithatatsi pothotyiro okaatzi pitanakari. Iirokaiti itayitanakawori awijanaintsiri osarintsi pikinkishiritaka pimpashitantayitya. Pimatakiro pitanakawo. ¹¹ Incha pothotyiro. Pinkimitakaantairo owakiraa pithaamintaiyanakaniranki pitantanakawori. Incha pothotyaantyaawo okaatzi tzimimotzimiri. ¹² Tii ikowakotajaantai Pawa anaakairo ampashitantyaawo okaatzi tzimimotakairi. Apa ampashitantaiyaawo okaatzi aawiyiri. Aritaki inimotakiri Pawa. ¹³ Tii nokowakotzimi pimpashitantya inintaawaitantyaari pipashitakari, iro ompoñaantyaari pinkowityaawaiti iirokaiti okantakaantziro pipashitantaka. ¹⁴ Aña iro kamiithatatsi, pimpashityaari okowityiimowaitari iroñaaka, aritaki impashitaimi iiroka paata aririka onkowityiimowaitimi. Ari onkantya pimonkaatawakaantyaari. ¹⁵ Irootaki josankinatakotsitaitakari, kantatsiri:

Ikaatzi aapirotaintsiri, tii oztimagaantawaitzi.

Iriima againtsiri kapichiini, tii okowityiimowaitari.

¹⁶ Nopaasoonkitziri Pawa, tima iriitaki kantakaakawori okanta jitakotantzimiri Tito, ari ikimitaana naaka nitakotzimi. ¹⁷ Tima nokantakiri: “Tito, pimpiyanai Corinto-ki”. Aña minthatsiwaitaka. Iro jiyaati iroñaaka. ¹⁸ Nontsipataimiri Tito pashini iyiki. Kamiitha kinkitharyaantzi jinatzi. Pinkatha jowayitziri pashini kimisantzinkariiti tsikarikapaini, ikimayitakiri ikinkithatakotairo Kamiithari Ñaantsi. ¹⁹ Irijatzi iyoshiitakiriri jaka kimisantzinkariiti, jowakiri intsipatanatyaana paata naanakiniri kiriiki pashini kimisantzinkariiti kowityaawaitatsiri. Irootaki oñaagantironi imapirotatya jitakoyitakari, iro ompoñaantyaari ipinkathayiitairi Pawa. ²⁰ Ari onkantya iiro ikinkithatakowaitaitantana tsika nonkantya nantitaantiri kiriiki ipashitantayitari. ²¹ Tima nokowatzi onkamiithatzimotiri atziri nantayitiri, ari onkimitzimotyaaari iijatzi Pawa. ²² Notyaantiri iijatzi pashini iyiki intsipayitanatyaari. Iriitaki nokitapiintakari, jominthakitakawo jimitakotanti. Nokinkithatakotakiniri tsika pikantaiyani iirokaiti, iro jiminthapirotantanakari jimitakoyitimi, tima jawintaapirotani jowayitanakimi. ²³ Jirika Tito, notsipaminthari jinatzi, iri nokaatapiintakiri nantawaiwintakimi. Iriima pashini apiti iyiki itzimi intsipatanatyaari, jotyaantani jinatzi kimisantzinkariiti saikayitatsiri jaka, ipinkathapirotziri Cristo. ²⁴ Ontzimatyii paawakiri kamiitha aririka jariitatya janta. Iro jiyotantyaari iyikiiti kimisantatsiri jaka imapirotatya okaatzi nokinkithatakotakimi iirokaiti jaka.

9

¹ Niyotzi naaka tii okowajaantzi nosankinatakotimiri piiriikiti inkaati potyaantiniriri pashinijatzi oitishiritaari. ² Tima niyotaki ayimatapiintakimi iirokaiti pantiro. Aritaki nokinkithatakotakimi jaka Macedonia-jatziki, nokantayitakiri: “Ikowitataika Acaya-jatzi impashitantayitya chapinki aw-ijanaintsiri osarintsi”. Nokinkithatakotakimi iirokaiti nominthatakaayi-tanakari iijatzi iriroriiti.* ³ Iro kantzimaitacha, iro notyaantantimiriri iyiki-iti onkanya inkamantantimiri, iri itapaatyaawoni joyiiyitiri kiriiki. Tima tii nokowi aminaashiwaitya okaatzi nokinkithatakotakimiri iirokaiti jaka. ⁴ Tima nokowatzi kapichiini nariitanakimi nawijanakirika janta. Kimi-taka ari joyaatanakina tsika inkaati Macedonia-jatzi. Aririka noñaapaakiro tikiraamintha poyiiyitzi kiriiki, owanaa nonkaaniwintawaitya, tima ari-taki nokinkithatakotsitakimi jaka. Ari pinkimitsitayitaaari iijatzi iirokaiti pinkaaniwintawaitya. ⁵ Irootaki notyaantsitantimiriri jirika iyikiiti, iri itapaatyaawoni jariityaami janta tikiraamintha niyaatiita naaka. Iriiyitaki oyiitakotapaakimirini kiriiki ikaatzi pikajyaakaantakiri iirokaiti. Witsika pinkantakiri maawoni kiriiki aririka nariitapaatya. Ari onkanya iiro nosh-intsiwintantapaakimi pantayitiro.

⁶ Apa pinkinkishiritiro jiroka:

Ikaatzi pankitatsiri kapichiini, iipichokiini joyiitzi.

Iriima ikaatzi pankipirotaintsiri, oiyiki joyiiti.

⁷ maawoni iirokaiti ontzimatyii pimpashitantaiya okaatzi pikowiri. Iiro pishintsiwintantawaitzi impashitantaitya oiyiki tiirika ikowaitzi, ari onkanya iiro okatsitzimoshiriwaitantari ipashitantaka. Tima atziri kimoshiriwintapirowaitzirori okaatzi ipashitantari, iriiyitaki jitakotari Pawa. ⁸ Iri Pawa oyiñaapirotaimironi okaatzi kowityiimowaitzimiri. Aritaki ontzimagantaki onkaati pimpashitantawaitaiyaari kamiithapiroini iiroka. ⁹ Okimiwaitakawo okaatzi kinkithatakotachari Osankinarintsipiroriki, kantatsiri:

Okaatzi tzimimotziriri Pawa, irootaki jantitainiriri ikaatzi kowityaani-intawaitatsiri.

Tima tampatzikashiri jinatzi irirori, ari inkantaitatyaani.

¹⁰ Iri Pawa kithokitakaironi okaatzi pankiyitachari, irijatzi jyookakairori, ari okanta joyiipayiitantawori okaatzi jowayitari. Ari inkimitaimiri iijatziki iirokaiti impayitaimiro kowityiimotzimiri, ari onkanya ontzimi-motantaimiri pimpashitaiyaariri pashinipaini, tampatzikashiri pinkantya.

¹¹ Irootaki impapirotantimiri Pawa onkanya pimpashitantapiintantyaari. Ari onkanya impaasonkitantyaariri Pawa, ikaatzi aayitzirori apashitantayitari. ¹² Ari okantari, okaatzi pipashitantayitari tii apa pinishironkatiri kowityaawaitatsiri, aña iro ompoñaantyaari impaasonkipiroyitairi Pawa.

¹³ Aririka jiñaayitakiro okaatzi pipashiyitakariri, ari pikimitsitayitakari iijatziki pashinipaini, owanaa impinkathatanakiri Pawa. Tima jiñaayitiro tii apa piñaawaitashiyita, pikantzi: “Nokimisantairi Cristo okinkithatakotziri Kamiithari Ñaantsi”. Aña jiñaayitiro iijatzi pantayitziro oñaagantzirori imapiro pikimisantayitanai. ¹⁴ Iro ompoñaantanatyaari jitakopirowaitanaimi, jamanamanaatakowintaimi, okantakaawo jinishironkataimi Pawa. ¹⁵ Ari ankimitsitanaiyaari iijatzi aakaiti ampaasonkitanairi Pawa, tima inishironkatakai aaka, iro mapirotatitzirori okamiithatzi, iiro okantzi othotyiiro ankinkithatakotiro.

* **9:2** Jiiyitziiri jaka “Acaya”, iro kipatsi tsika janta osaiki nampitsi Corinto.

10

Ikinkithatakotziro Pablo okaatzi jantayitziri

¹ Naakataki Pablo, tzimatsi nokowakotzimiri. Tsinampashiri nonkantya iiro nowatsimaawaitzimi, nonkimitakotyaari Cristo. Tima niyotzi tzimatsi ikantakoyiitakina: “Jirika Pablo tsinampashiriri jinatzi isaikimotapiintai, irooma isaiki intaina katsima ikanta”.
² Nokowakotzimi, iiro piyaataairo powatsimaawaitina. Ari onkantya iiro niyakawaitantapaakimi aririka nariitapaakimi. Tima niyotaki ari nonkantayitapaakiri ikaatzi saikimoyitakimiri janta kantayitaintsiri: “Tikaatsi jiitya Pablo, ari ikimiyitari pashini atziriiti tii otzimimotziri ishintsinka”.
³ Imapirowitatya ari nokimitari pashini atziriiti, tima jirika iita nomaamanitziri, tii ikimitari nomaamanitziri atziri.
⁴ Tima aririka nomaamanitanti naaka, tii noirikayitziro omanamintotsi okaatzi jomanatantapiintari atziriiti, aña itasorinka Pawa nomaamanitanta naaka. Ari okanta noitsinampaayitantariri ikaatzi ishintsitakaawitakari noisaniintani.
⁵ Ari okanta nokitsirinkantaariri naakaiti maamaniwaitaniri, nokitsirinkayitairi asagaawintawaitaniri otzikatzikatantatsiri kaari jiyotakoyiitantari Pawa. Nokimitakaantaawo noirikaatyiiromi nokinkishiriwaiyitari, noshintsiwintaatyaami nonkimisantairi Cristo.
⁶ Aririka nonkimakowintaimi pipiyashitaari iirokaiti pikimisantapirotairi iijatzi, aripaiti niwitsitya nowasankitairi inkaati piyathayitachari.
⁷ Paamaiya jowapiyimowaitzimikari. Tima tzimayitatsi pikaataiyini kantayitatsiri: “Jashitana naaka Cristo”. ¿Ikinkishiritama tii jashitsitana iijatzi naaka? Iroorika ikinkishiriyitakari, ikinakaashitakawo, tima naaka jashipiroтатаika Cristo.
⁸ Aamaashitya ari pinkantayitanaki iirokaiti: “Jitanakawo iroñaaka Pablo jasagaawintawaitawo okaatzi ikinkithatakoyitziri”. Tii nokaaniwintakotawo okaatzi inkantayitiri, tima iriitaki Awinkathariti owakinari niyotaantayitai, tii jowana nowaaripirotantawaiti.
⁹ Irootaki kaari nokowanta onkimitzimotimi okaatzi nosankinatakimiri, nokowatzi nominthaawawaitimi.
¹⁰ Aamashitya tzimayitatsi kantayitatsiri: “Tima jotyaaantapiintairo Pablo josankinari, owanaa ishintsithatapiintakai, ikinkithatakotapiintairo pomirintsitzimotairi antayitiro. Iro kantacha isaikimoyitai jaka, kimiwaitaka tii ishintsinitzi. Ikanta ikinkithayitaki manintaari jinaki”.
¹¹ Jiroka nakayitiri ikaatzi kantayitatsiri, nokantziri: “Tsika nokanta nosankinayitakimi, ari nokantsitakari iijatzi nosaikimoyitakimi”.
¹² Tii notsipatari naaka pikaatziri pisaikaiyini, asagaawintawaitachari. Tii jiyotaajaitzi iriroriiti. Tzimatsi tsika ikaatzi monkatziyawakaapiintachari, jiñaajaantaki janaawakaantayitawo okaatzi kamiithatzimowaitashitariri iriroriiti.
¹³ Irooma naaka tii nasagaawintashiwaitawo nimonkatziyiro kamiithatzimowaitashitanari naaka, apa nokinkithatakotairo nimonkaatakiro ikantakinari Pawa nantiniri. Jiroka ikowakiri nantainiri, ontzimatyii niwiyairo nantawaitiniri janta tsika pisaikaiyini iirokaiti.
¹⁴ Irootaki noñaashintsitakowintanzimiri iirokaiti, tii nanaakairo okaatzi ikantakinari Pawa. Tima naakataki itakawori nokinkithatakotakimiro Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Cristo.
¹⁵ Irootaki kaari nokimitantari ikaatzi asagaawintashiwaitawori jimonkatziyani, aña tzimataawitacha pashini itzimi itataitanakawori imonkaatakiro. Iro kantacha, iikirorika pantapashiriwaitanakityi, iiro nopomirintsiwaitanaimi iirokaiti,
¹⁶ kantatsi niyaayiti pashiniki nampitsi nonkinkithatakaantairo Kamiithari Ñaantsi. Iro nimatiri, iiro nokinanaki tsikarika jitayitakawo ikinkithatakaantzi pashini

atziri, nasagaawintawaitawokari jimonkaatakaani pashini. ¹⁷ Tii opantawo jasagaawintashiwaitaitya apanirowni. Iro kamiithapirotatsiri asagaawintaiyaawo jantayitziri Awinkathariti. ¹⁸ Tima tikaatsi aimachiitya asagaawintawaitya apanirowni anthaamintawaitya. Iro kowapirotachari inthaamintapirowintai Awinkathariti.

11

¹ Nokowi iikiro pamawitayiiro okaatzi nosankinatakimiri jaka, onkantawitatya onkimitzimotimi jantziri masontzi. Nokowi iikiro piyaatayi piñaanayitiro. ² Owanaa naamaakotakimi iirokaiti, iri Pawa kantakaakinawori. Tima naakataki itakawori nokinkithatakaakimi okanta jashiyitaimiri Cristo. Nokimitakaantawaitaimi iirokatakimi nishinto, tzimatsimi nokajyaakaakimiri pintsipatyaari, aamaakoni nowapiintanaimi iiro pikaaripirowaitanta irojatzii paawakaantapirotatyaari. Iri oiyakaaw-intachari Cristo, itzimi kimitakariri iriimi paayitairimi paata. ³ Tima nothaawakaatziimi intzimi iitya amatawitimini, inkimitakotapaatyaari maanki amatawitakirori pairani Eva. Aritaki joitzipinatakimi, jowajyaantakaimiro pawintagaari Cristo, pikinatanaari. ⁴ Kimitaka iirokaiti, tii piyyinkaashitawo pakayitiri pashini kinkithatakotimirini Jesús, ari pakakiri onkantawitatya jinashitapaatyaawo okaatzi nokinkithatakotakimiri naaka Jesús, okaatzi nokinkithatakotakimiro Kamiithari Ñaantsi, okaatzi nokinkithatakotakimiri Tasorintsinkantsi. ⁵ ¿Pikinkishiritama iirokaiti janaakoyitana naaka jotyaantapiroritari jirikaiti? ⁶ Aamaashitya tii nokinkithatzi kamiithaini naaka, iro kantacha iyotani nokanta. Irootaki piñaakoyitapiintakinari. ⁷ ¿Nokinakaashitakawoma tii nokowakoyitzimi kiriiki, nokinkithatakaayitakimiro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa? Aña tsinampashiri nokantaka nantawaiwintakimi niyotaantayitakimirori, tii nokowakowaitzimi. Arira okanta ikimitakaantaitzimiri ñaapirori pinayitzi. ⁸ Okanta nokinkithatakaapaakimi pairani, iri pashinijatzi kimisantzinkariiti payitakinari kiriiki nañaantari. Okimiwaitakawo nonkoshitayiirimi iriroriiti okanta nantawaiwintantakimiri iirokaiti. ⁹ Iinirotatsi nosaikimotakimi pairani, owanaa nokowityaaniintawaitaki. Tiimaita noñi pimpina oitya nañaantyaari. Ikamintha jariitaiyakani iyikiiti Macedonia-jatzi, iri payitapaakinari. Ari okantakari kaari noñaantawo pimpayitina kiriiki iirokaiti. Ari nonkantapiintatyiuro iiro nokamitzimi. ¹⁰ Antawoiti nokimoshiriwintakiro tii nokowakoyitzimi, ari nonkantapiintanakityiuro maawoni nampitsiitiki okaatzi saikatsiri Acaya-ki. Jiyotziro Cristo tyaaryoo nokantaki. ¹¹ ¿Piñaajaantzima iirokaiti iro nokantantawori jiroka tii nitakotzimi? Jiyotzi Pawa nitakotzimi.

¹² Iikiro niyaatakaatyiiro onkantya jirikaiti kinkithatakaniri pasagaawintawaitakari iirokaitiki, iiro ikantanta: “Ari nokimitakari Pablo”. ¹³ Jirikaiti kinkithatakaniri kaari Otyaantapirori, amatawitaniri jinayitatzii, apanirowni ikimitakaantashiwaitaka iriirikami jotyaantapirotani Cristo. ¹⁴ Tikaatsi oitya jomapokakaantairori jiroka. Tima jimatsitawo iijatzi Satanás jojakotari ishikipakiryi maninkari onkantya jamatawitantatyaari. ¹⁵ Iro iiro jomapokantawaitai ikaatzi antawaiyitziniriri Satanás, irojatzii jimatsitari irirori. Inkimitakaantawaitya jantawaitatzi onkantya inkamithashiritakaantaiyaariri atziriiti. Arimaitaka jowasankitaawintaitairi okaatzi jantayitziri.

Ikimaatsiwaitaka Pablo Jotyaantapiroritzi

16 Incha napiitawakiro nonkantimi, onkamintha iiro nokimitzimotzimiri masontzi. Irooma nokimitzimotakimiri, pishinitawakina nasagaawintawatya kapichiini. 17 Okaatzi noñaawaitziri iroñaaka, tii okimitajaantawo jiñaawaitirimi Awinkathariti. Aña nokimitakotatyaari masontzi jasagaawintashiwaita. 18 Ari ikantapiintakari pashini atziriiti, ari nonkantyaari naaka iijatzi. 19 Pikimitakaantawaitaka iirokaiti yotaniri pinayitzi, ¿iitama pikowantawaitari pinkimisantayitairi masontzi? 20 Irootajaantaki pantayitakiri iirokaiti, pikimisantapiintakiri ikaatzi kimitakaantawaitakamiri jompiratani, aapithawaiyitzimirori tzimimotzimiri, athaagawaiyitakimiri, asagaawintawaitachari, pajapoowaiyitzimiri iijatzi. 21 ¿Piñaajaantzima tii naawiyawaitantzi naaka nimatantyaawori kimitakawori? ¿Kantatsima nonkaaniwintakotyaawo tii nimatataitziro? Iiro. Arimaitaka nantataiki kimitawori okaatzi jantawitaiyakarini iriroriiti, nasagaawintawaitya, onkantawitayia nonkimiwityaari masontzi.

22 Iroorika jasagaawintawaitaka jiñaawaitziro noñaani Heber-paantiri, iijatzi naaka. Iroorika jasagaawintawaitaka iyyininkamirinkaititari Israelni, iijatzi naaka. Iroorika jasagaawintawaitaka icharinimirinkaititari Abrahamni, iijatzi naaka. 23 Iroorika jasagaawintawaitaka jantawaiyitainiri Cristo, iijatzi naaka. (Imapirotaajaitatya nokimitakari naaka jiñaawaitzi masontzi.) Iro kantacha nasagaawintawo nanaakowaitairi jirikaiti nantawaitzi, nanaakowaitairi iijatzi noñaapiintakiro jomontyaawaitaitakina, ipajawaitaitakina, jowamaimawaitaitakina. 24 Noñaakiro okaatzi 5 japiitapiintakina ipajawaitana nojyininkapaini janta japatotapiintaita.* 25 Mawajatzi okaatzi jompojawaitaitakina. Apawojatzi ipichiitakina. Mawajatzi nopitaminkakowaitaka. Tsiniripaiti nosaikakowaitaki niyantyaaniki inkaari, ari nokitiiyyitakotakiri. 26 Ojyiki nariitantayitaka. Nokinayitaki okowiinkayitzi jiña. Nokinimoyitakiri ipiyota koshintziiti. Ikowayitaki nojyininkapaini jowaaripirowaitinami, iijatzi ikimitakari kaari nojyininkata. Nokowiinkatakowaitaki nampitsiitiki iijatzi otzishimashiki. Nokowiinkatakotaki inkaariki. Owanaa nopomirintsiwaitakari iitashiwaitachari “iyiki”, kaarimaita. 27 Ojyiki nantawaitaki, ayimawaiwaitakina nomakoni. Ayimawaitakina nowochokini, notajyi, nomiri, noyatsinkari. Tajyaaniinta nokantapiintaka. Nomaawaitaki tsikarikapaini. 28 Tzimatsi ojyiki awijiyimoyitakinari. Iro kantzimopirotakinari isaikayitai kamiitha ikaatzi kimisantayitaatsiri tsikarikapaini. 29 Tzimatsirika mantsiyataintsini, nokimitakaantawo naakami mantsiyatatsini. Tzimatsirika inkaaripirotagaitakiri, owanaa nompiyakowintawaityaari.† 30 Ari okantakari nasagaawintawaita naaka, nokinkithatakotakiro tsika nokantaka kaari naawiyawainitanta. 31 Itzimi yotatsiri tii namatawitantzi, iriitaki Pawa, Ashitariri Awinkathariti Jesucristo. ¡Thaaminta jowapiintayitairi! 32 Tima pairani nosaikantapaintari Damasco-ki, ikimpoyaawintakaantakiro ijiwatakaani Aretas maawoni nampitsi, iiro noshitowanta, ari onkantya

* **11:24** Okinkithatakota josankinariki Moisésni, kantatsi jowasankitagaiti atziri aririka jowaaripirotakiri pashini. Ontzimatyii jaayitiri tsika japatotapiintayitai, onkantya impajawaitantayitayiariri. Iirorika okaaripirotzii okaatzi ikinakaashiwaitakari, iiro ipajapiroitziri. Irooma imapirorika okaaripirotaki okaatzi ikinakaashitakari, ontzimatyii jowasankitaapiroitiri. Iro kantacha tii oshinitaantsitzi janaakaayitiro onkaati 40 impajawaitaitiri. Irootaki jamitaiyarini pairani impajataiti onkaati 39 itzimirika kaaripirowaitaintsiri, ari onkantya iiro ipiyathatantawo Ikantakaantaitani, aririka janaakaakiro onkaatimi 40. Irootaki jiyitairi jirikaiti “Kowityaapaaka apaani imonkaantantyaari 40”. Okaatzi kinkithatakotainchari jaka, ari ikantaitakiri Pablo, ipajawaitaitakiri irirori. † **11:29** Okantzi jaka “mantsiyataintsini”, kimitaka tzimatsi kinkishiritakotawori iri ikantakoyitzi shipitashiriwaitatsiri jawintaari Cristo.

jaakaantantyaanarimi. ³³ Iro kantacha jotitakina kantziriki nokaataiyirini, jowayiikotakina jantakironta nampitsiki, ari okanta noshiyantaari.

12

Kimiwaitakawori owathaantimi kitochii

¹ Tii okantzi nasagaawintawaitya. Iro kantacha iikiro nonkinkithatakotatyiiro noñaawiyatakari, okaatzi joñaagakinari Awinkathariti. ² Niyotakotziri jirika shirampari jashitaari Cristo. Tzimakotaki 14 osarintsi jirika shirampari jaayiitairi inkitiki, jiyaapirotatzi ojinokitajaantzi inkiti. Kimitaka jiyaashirinkatatyiiimi, tii niyopirotzimaite. Tiirika, jiyaatatzi koñaawoini iwathaki, tii niyopirotziro.* ³ Iri Pawa yotatsiri jiyaashirinkatatziiirika, jiyaatatziirika koñaawoini iwathaki. Incha nitapanaatyaawo nonkinkithatakotiri jirika shirampari. ⁴ Jaayiitairi janta ikimoshiriitapai. Ari ikimayitairo tsikarika oiyitari kaari kantaajaitatsini inkinkithatakoyiitiro. ⁵ Ariwitaka jasagaawintyaawomi jirika shirampari okaatzi jiñaakiri. Iro kantacha iiro nasagaawintawaita. Apa nokinkithatakotakiro tsika nokantaka kaari naawiyawaitanta. ⁶ Arimi nasagaawintyaawomi okaatzi noñaayitakiri, iromi nomasontzishiriwaitzimi. Aña aritakimi noñaawiyitakiro tyaaryoori. Iro kantacha tii nokowi jasagaawintashiwaitapiintaitina. Apa impinkathawintaitinawo okaatzi nantayitakiri, okaatzi ikimakoyiitakinari. ⁷ Okaatzi noñaawiyatakari owaniinka okantaka, jiyotaki Pawa aritakimi nasagaawintawaitatyaami. Irootaki ishinitantakinawori nonkimaatsiwaitya onkantya iiro nasagaawintantawaita. Okaatzi nokimaatsiwaitapiintaka okimiwaitakawo owathaawaitatyiinami kitochii. Iriitaki kamaari kantakaawori okanta ikimaatsitakaantawaitakinari. ⁸ Mawajatzi nokowakotakiri Awinkathariti jookakaawintaina ikimaatsitakaapiintaitana. ⁹ Ikantakina irirori: “Tima aritaki nonishironkawaitakimi, tikaatsi kowityiimowaitimini. Aña kantataitatsi noñaagantapirotairo noshintsinka atziriki kaari aawiyawaitatsini”. Ikanta nokimawakiro, kimoshiri nokantanaka, nashiminthatanakawo nokinkithatakoyitairo tii naawiyawainitzi, tima ari onkantya aawiyakaawaitantainari ishintsinka Cristo. ¹⁰ Irootaki nokimoshiritantakari naaka okantawitaka tii naawiyawainiwitya, ikawiyawaitaitana, nokimaatsiwaitaka, jowatsinawaitaitana, opomirintsitzimowaitakina, oyyiki noñaayitakiri nantawaitziniri Cristo. Niyopaititairo tii naawiyawainitzi apaniroini, ari noñaataitziro jimatakaatyaanawo naawiyawainishiritai.

¹¹ Kimitaka masontzi ninatyi noñiiro nasagaawintawaitaka. Iiroka kantakaawori nimatantakawori. Iro kamiithawitacha pikinkithatakoyitainami kamiithaini. Okantawitaka tii noñaapirota naaka, tii janaakotzimaite jirikaiti iitashiwaitachari “Ñaapirori Otyaantapirori”. ¹² Tima nosaikimowaitakimi pairani iirokaiti, noñaagakimiro imapiro naaka Notyaantapiroritzi. Owanaa namatsinkawintakimi. Owanaa notasonkawintantaki, tii piñaapiintaiyironi, irootaki piyokitziwintantakinari. ¹³ ¿Iitama pikinkishiriwaitantari nomanintawaitatziimi? ¿Tiima naapatziyimi nokimitairi pashini kimisantzinkariiti? ¿Irooma kantakaantawori tii noñi oitya pimpashityaanari? Tzimatsirika nokinakaashitakari, pimpiyakotinawo.

* **12:2** Kantakotachari jaka “ojinokitajaantzi inkiti”, irojatzi ikantaitsitari “mawatanaintsiri inkiti”. Ari ikantayitapiintziri Judá-mirinkaiti ikinkithatakotziro. Ikantayini: “Itanakawori inkiti, ari osaikayitzi minkori. Apititanaintsiri inkiti, ari isaikayitzi kashiri, ooryaa, impokiropaini, maawoni. Irooma mawatanaintsiri ojinokitajaantzi inkiti, ari inampitawori Pawa”.

Ikinkithatakotziro Pablo mawatanaintsiri jariitanta

¹⁴ Nokinkishiritaka napiitairo niyaatashitimi, iro mawatanaintsiri nariitimi. Iro nayiri inkaati pimpinatinari. Kaari piiriikiti nonkowi nashityaari, aña irokataiki nokowapirotaki nashitimi. ¿Kamiithatatsima apaani iinchaaniki impinakowintiro ikowityiiri iwaapati? Tii, aña iri iwaapati pinakowintirini jiintsiti. ¹⁵ Irootaki nimatiri naaka, onkimiwaitaiyaawo naakami piwaapatitari. Aritaki nimatakiro noshinitakowintaimi onkantya pawijakoshiritantaiyaari. Antawoiti nitakotakimi. ¿Iitama kaari pitakotantana naaka? ¹⁶ Kimitaka tzimayitatsi irokaiti kantatsiri: “Pablo tii ikowakoyitai aakaiti, owanaa jiyotzi, ari ikinakairo jamatawiwaitakai”. ¹⁷ ¿Piñaajaantakima jamatawiwaitakimi iijatzi ikaatzi notyaantayitakimiri? ¹⁸ Notyaantakimiri Tito, iijatzi pashini iyiki. ¿Jamatawitakimima Tito? ¿Tiima nojyashiritawakaiyani maawoni naaka, naapatziyayitaimi irokaiti? ¹⁹ ¿Piñaajaantakima irokaiti iro nokantakantawaitantakari nokowashita notzikaawintya? Tii ari onkantya, nitakotaniiti. Aña iri Cristo ñaawaitakaakinari, onkantya niwitsikashiritakaantimiri. Iri Pawa yotatsi. ²⁰ Okantzimowaitakina naaka añaayironi ankantaniintawakaawaitya aririka nariitapaatyaami. Onkantzimowaitina iijatzi noñaapaakimi pintzimawintawakaawaitya, pinkisawakaawaitya, pinkisaniintawakaawaitya, iiro paapatziyawakaawaita, pinkijyimatawakaawaitya, pinkantakaapirowaitya, pimaamanitawakaawaitya. ²¹ Onkantzimowaitina nonkaaniwintawaitimi Pawaki. Aamaashitya ari nonkantaniintakowaitapaakimi pantayitakirorika kaaripirori, tii powajyaantziro pantayitziro kamaawoyitatsiri, pimayimpiriwaitzi, piñaathatantashiwaitapiintaka iijatzi.

13

¹ Irootaki mawatatsiri nariitimi. Ari naminakotapaakimiro, ikantajaan-taitakiri:

Apaani iyakawintaari, ontzimatyii intzimi mawa atziri, tiirika, apiti ñaakotakirini okaatzi ikinakaashitakari, kamiithatatsi jowasankitaayitiri.

² Ari nonkantapaakiri nowasankitairi ikaatzi antzitakawori kaaripirori janta pisaikinta, ari nonkimitsitapaatyaari iijatzi pashinipaini antayitanairori iroñaaka. Tima aritaki nokamantsitakimiro napiitantakawori pairani nariitziimi. Irojatzii nosankinatziimiri iroñaaka. ³ Aamashitya pikan-taiyatziini irokaiti: “Kaari Cristo otyaantirini Pablo inkinkithatakaanti, kimitaka Pablo kaari mapirotzirori”. Paamaakowintya, jirika Cristo, kaari atziri saikimotantamachiitapaintsini, aña otzimimopirotaitziri ishintsinka irirori, kantatsi joñaakaayitaimiro tsikarika oiyitarika. ⁴ Ari okantawitaka, kimiwaiwitaka tii jaawiyawaitanitzi jirika ipaikakoyiitantakariri. Iro kantzimaitacha jañaakagairi ishintsinka Pawa. Ari nokimitsitakari iijatzi naaka, tii naawiyawaitanitzi, iro kantacha irijatzi Pawa shintsitakagaanari, kantatsi noñaagayitaimiro tsikarika oiyitari.

⁵ Iro pikinkishiritakowaitashitana tii nimapirowainitzi naaka, aña pinkinkishiritakotawatya. ¿Mapirowaitanirima pikantaka iiroka pikimisantai? ¿Tiima piyotaiyini inampishiritantaimi Cristo? Aritaki okantari, tiirika, aamaashitya tii pimapirowainitzi iiroka. ⁶ Niyopirotataitzi, aririka piñaawakina janta, iiro pikantawakina: “Kaari mapirowaitaniri jirika”. ⁷ Nokowakotziri Pawa, ari onkantya iiro noñaakotantapaakimiro pikinakaashitani. Tii iro nokantantzimirori jiroka nonkowashiwaitapaatya nonkimitakotapaatyaari mapirowaitaniri. Aña nokowapirotataitatzii

pantayitairo okaatzi tampatzikatatsiri. Irootaki nokowakiri, onkantawitya otzikaawakinami, iiro noñaagantzimiro noshintsinka nowasankitaapaakimi, iro niyotakaantapirotimiri naakataki mapirowaitaniri. ⁸Tii nokowiro naaka noñaagantashiwaityaawo noshintsinka, iro owatsipiro aririka nonkowimi namatawitantimi. Apa nokowi noñaagantataitiro onkantya jiyotakoyi-itantyaawori tyaaryoori. ⁹Aritaki nonthaamintatya aririka noñaakimi paawiyawaishiritanai, onkantawitattyaa iikiro inkimitakaantaitatyiinami naaka kaari aawiyawaitaniri. Iro namanamanaatakopiintakari, onkantya piñaantyaawori iirokaiti pothotyiro paawiyashiripirotaniti. ¹⁰Irootaki notyaantantzimirori osankinarintsi, tiira nosaikimoyitatziimi iirokaiti janta, ari onkantya iiro nowatsimaawaitantapaakimi paata. Tima iri Awinkathariti owakinari onkantya niwitsikashiritakaantantyaari, tii jowana nowaaripiroshiriwaitanti.

Iwiyaantawori withataantsi

¹¹Iyikiiti, jiroka iwiyaantawori nonkantimiri: Pinkimoshiritaiyini. Pothotyaayitairo paawiyashiriwaiyitai. Pinthaamintashiriyitai. Paapatziyawakaiyitaiya. Kamiitha pisaikayitai. ¡Iri Pawa nampishiriyitimini, itakotantaniri jinatzi, iri saikakaantatsiri kamiitha!
¹²Itako pinkantya piwithatawakaanaiya janta. ¹³Jiwithatsizimi iijatzi oitishiritaari nampitawori jaka. ¹⁴¡Onkamintha inishironkawaitaimi Awinkathariti Jesucristo! ¡Onkamintha jitakowaiyitaimi Pawa! ¡Onkamintha inkantakaiyaawo Tasorintsinkantsi paapatziyawakaantaiyaari! Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI GALACIA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo otyaantzimirori jiroka osankinarintsi. Otyaantapirori ninatzi naaka. Kaari atziri otyaantinani, aña Jesucristo otyaantakinari itsipatakari Ashitairi Pawa owiriintairiri pairani ikamawitaka. ² Ari nokaatziri maawoni iyikiiti kimisantanaatsiri jaka nosankinatzi miro jiroka. Iirokaiti notyaantzini pikaatzi pikimisantai janta Galacia-ki. ³ Onkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimititimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo. ⁴ Tima iro ikowakiri Ashitairi Pawa ishinitakowintai Cristo, ikamawintayitakai akaaripiroshiriyiwitaka, ari onkantya iro akimitakotantaari ikaatzi kaaripirowaitatsiri, okimiwaitakawomi jookaakowintaimi. ⁵ Onkamintha impinkathatapiintayitairi Pawa. Ari onkantaitatyaani.

Tikaatsi pashini Kamiithari Ñaantsi owawisaakoshiritantsini

⁶ Pomapokantakinawo powajyaantanakiro pikimisantawitanakari Pawa. Tima iriitaki iyoshiiwitaimiri, antawoiti jitakoyitzimi irootaki jotyaantantakimiriri Cristo. ¿Litama pikimisantashitantakawori pashini kaari kimityaawoni Kamiithari Ñaantsi? ⁷ Tima tyaaryoo nonkanti naaka, tikaatsi pashini ñaantsi owawisaakoshiritantsini. Kimitaka tzimatsi owajyaantakaakimirori, ikowatzi joitzipinashiritimi, irootaki jowashiñaantayitakawori tsika okanta ikinkithatakoyiitziri Cristo. ⁸ Aririkami nowashiñaayitakimiromi naaka okaatzi nokamantsitakimiriri pairani, jowasankitaitinaata. Ari okimitari iijatzi, aririkami impokaajaitimi maninkariiti poñaachani inkitiki, inkinkithatakotapaakiro pashini ñaantsi kaari kimityaawoni nokamantsitakamiri pairani, jowasankitaitiriita irirori. ⁹ Aritaki nokantsitakimi pairani, irootaki napiitimiri iroñaaka nonkanti: Tzimatsirika owashiñaakironi nokinkithatakotapaakiriri Cristo kitziroini, jowasankitaawiiitiriita.

¹⁰ ¿Irooma naminaminatzi kamiithatzi motirini atziriiti? Aña tii, naminaminatzi iro kamiithatzi moyitziriri Pawa. Iroorikami naminaminatimi kamiithatzi moyitirini atziriiti, tii jompiratani ninatyi Jesucristo.

Jantawairi Pablo

¹¹ Pinkimi iyikiiti, okaatzi nokamantakimiriri Kamiithari Ñaantsi, kaari atziri yotakainawori. ¹² Aña iri Jesucristo yotaakinawori maawoni, tima kaari atziri ashityaawoni. ¹³ Pikimakotaiyakinani tsika nokantawita pairani iinta nimonkaayiwitawo jamiyitari nojyininkapaini Judá-mirinka. Pikimakotaiyakinani iijatzi owanaa nokisaniintayiwitakari kimisantayitanairiri Pawa, nowasankitaakaantawitaka ojiyiki, nokowawita nowajyaantakairimi ikimisantayitanai. ¹⁴ Tima nimapirowitanakityaawo naaka nimonkaayiwitawo jamiyitari pairani nojyininkapaini, tikaatsi notsipawitakari anaakotinani nokantawitaka. ¹⁵ Iro kantzimaitacha pairani tiki-raamintha notzimaajaitziita naaka, jiyoshiitsitakina Pawa. Antawoiti jitungakotainani irootaki jowawisaakoshiritantaanari. ¹⁶ Joñaagaanari Itomi, niyotakotairi. Ikowaki nokinkithatakotainiri kaari Judá-mirinkatatsini tsika

okantakota jawisakoshiritantaitari. Tikaatsi atziri nosampitanaki nonkantiri: ¿litama nantiri? ¹⁷ Tii noshiyashitapaintari noñiiri itayitakawori jotyaantapiroritzii janta Jerusalén-ki. Aña apatziro nowanakiro niyaatanaki Arabia-ki, ipoña nopiyapaaka irojatzii Damasco-ki.

¹⁸ Okanta awisaki pairani mawa osarintsi, ari niyaatashitakiri Pedro noñiiri isaiki irirori Jerusalén-ki, apa nosaikimowaitapaintziri okaatzi 15 kiti-ijyiri. ¹⁹ Iro kantacha tii noñaapaaki pashini Otyaantapirori, apa noñaapaakiri Jacobo iririntzi Awinkathariti.* ²⁰ Imapirotatya okaatzi nosankinatziimiri, tii namatawitzimi, jiyotzi irirori Pawa. ²¹ Ipoña niyaataki nampitsiki Siria iijatzii janta Cilicia-ki. ²² Tikira jiñaayitanaata Judea-jatzi ikaatzi kimisantayitanairiri Cristo, ²³ apa ikimakoitashitakina ikantaitzi: “Jirika maamanitairi pairani ikisaniintai, kowawitachari japirotai, ikinkithatakotairo irirori tsika ikantaita ikimisantaitzi”. ²⁴ Irootaki ipinkathayitantaariri irirori Pawa iki-makoyitakina.

2

¹ Okanta awisaki pairani 14 osarintsi, ari niyaatairi iijatzii Jerusalén notsipatanakari Bernabé ipoña Tito. ² Iro niyaatantakari tima Pawa oiminthashiryaakinari. Okanta nariitaka pairani janta, napatotapaakiri jiiwayitziriri kimisantzinkari, nokamantapaakiri okaatzi nokinkithatakaayitairi kaari nojyininkata Kamiithari Ñaantsi. Iro napatotantapaakariri onkantya iiro aminaashiwaitanta okaatzi nantayitakiri. ³ Tii noñiiri ishintsiwintaitawakiri notsipatakari Tito jimatairo intomishitaaninya, okantawita Grecia-paantiri jinatzi irirori, kaari nojyininka. ⁴ Tima ari josatikashiwaitakari kajyaawaitachari inkimisantimi, iriiyitaki kowawitachari intomishitaanitakanta. Tii inimoyitziri irirori isaikashiwaitaiya kimisantayitatsiri, onkimiwaityaawomi rookakaawintaatyirimi Jesucristo. Iro ikowapirotaiyini inkimitakotyaari ikanta ompirataari. ⁵ Iro kantacha tii noshinitakaantziro inkimitakotyaari, iro nokowapirotaki jiyotakotiro Kamiithari Ñaantsi awisakoshiritantaiyaari. ⁶ Ikanta nokinkithawaitakaapaakiri jiwari ipinkathayitziri kimisantanaatsiri, inimotanakiri, tikaatsi pashini ñaantsi inkantanakiri. (Kimitaka nokinashiniintaka nokantaki “jiwari ipinkathataitzi”, aña tikaatsi atziri jimaakiti Pawa.) ⁷ Iro kaari otzimanta inkantawakinari, tima jiyotanaki imapirotatya jotyaantakina Pawa nokinkithatakotainiri Kamiithari Ñaantsi kaari totamishitaanitachani. Ikimitaakiri Pedro jotyaantakiri irirori inkinkithatakaayitairi nokaatzi notomishitaaniyita. ⁸ Tima iriitaki Pawa otyaantakiriri Pedro inkinkithatakaayitairi totamishitaaniriiti. Irijatzi otyaantakinari naaka nonkinkithatakaayitairi kaari nojyininkata. ⁹ Ikanta Jacobo, Pedro ipoña Juan, itayitakawori ijiwatziri kimisantzinkari, jiyotanaki iri Pawa itakotaanari, iri shinitakinawori nantayitakiri. Aripaiti jaawakina kamiitha, ari ikimitaawakiri iijatzii Bernabé, ari onkantya niyaatakaantyaawori nonkinkithatakaayitairi kaari nojyininkata. Ari inkimitanatyaaari irirori inkinkithatakaayitairi ikaatzi totamishitaanitachari.* ¹⁰ Ipoña ikantanakina: “Aririka piyaayitaki tsikarika, ontzimatyii pitakoyitaiyaari ashironkainkariiti”. Aritaki nimatsitakawo nitakoyitakari, irootaki nantapiintakiri.

Ikisathaitziri Pedro Antioquía-ki

* **1:19** Jacobo, irijatzii ikantaitziri iijatzii Santiago. * **2:9** Pedro, irijatzii ikantsitaitari iijatzii Cefas.

¹¹ Ikanta jiyaataki pairani Pedro Antioquía-ki, tzimatsi ikinakaashitakari irirori, ari noshintsithatakiri. ¹² Tima owakiraa jiyaataki pairani Antioquía-ki, jimawitapaakawo kamiithari, jatyootapaakiri kaari iyyininkata. Iro kantacha jariitaiyakani pairani jotyaantani Jacobo, ari otzimanakiri ikinakaashitani Pedro, jowajyaantanakiro jatyoowitari kaari iyyininkata. Antawoiti ithaawantakari ariiyitapainchari amiyitawori itomishitaanita. ¹³ Jimatsitanakawo pashini Judá-mirinkaiti kimisantawitainchari, ari ikimitsitanakari iijatzi Bernabé irirori, jimatakotanakiri jirikaiti. ¹⁴ Ikanta noñaakiri Pedro tii jimonkaatziro tyaaryoori Kamiithari Ñaantsi, ari napatotakiri ikaatzi kimisantayitatsiri, jiñagaiyakinani maawoni nokantakiri Pedro: “Judá-mirinka pinatzi iiroka, powajyaantairo amiyitari pairani, pikimitakotakari kaari ajyininkata. ¿Itama pishintsiwintantariri atziriiiti kaari Judá-mirinkatatsini jojakotairo akimiyita aaka? ¹⁵ Imapirowitatya, a-Judá-mirinkatzi aakaiti, tii akimitakowitari kaari ajyininkata ikantaitapiintawitari ‘kaaripiroshiriri’. ¹⁶ Iro kantacha, ayotzi tikaatsi matironi intampatzikashiriti jimonkaawityaawomi Ikantakaantaitani, aña apanirowni jimatziro Jesucristo jotampatzikashiritakai awintaashiritaari. Irootaki awintaantaariri aaka, antampatzikashiritaita. Tima tii imatziro otampatzikashiritanti Ikantakaantaitani”. ¹⁷ Incha nonkantawaki: Aririka aminaminatanakiro jotampatzikashiriyitai Jesucristo, ari okanta owajyaantantanaawori aminaminawitawo amonkaatiromi Ikantakaantaitani. Impoña intzimi kantatsini: Kaaripiroshiritakimi powajyaantairo Ikantakaantaitani. ¿Imapiroma ikaaripiroshiritakaakai Jesucristo? Aña tii. ¹⁸ Iro aminaashiwaitachari ashintsiwintawakaiya, ankanti: “Thami amonkaayitairo maawoni Ikantakaantaitani”. Iro kimiwaitakawori napirotiromi nompookiro kaari witsikachani kamiitha, impoña napiitairomi niwitsikairo tsika okantawita pairani. ¹⁹ Tima okimiwaitakawo nonkamapithatakityiromi naaka Ikantakaantaitani, ari okaatapaaki nopankinatawo nimonkaayitairo. Apa noñiirona nañagai nantainiri okaatzi ikowakaanari Pawa. ²⁰ Nokimitakaantanakiro nontsipatanaatyiiyaarimi Cristo ikimaatsitakaitakari pairani ipaikakoitakiri. Tima nokimitanaatyaari ikanta kaminkari, tikaatsi jantanai, okaatzi nantayitanairi tii naaka nintakaashitironi, Cristo antakaanawori. Nawintaanaari Itomi Pawa, tima antawoiti jitakotaana, ikamawintaana. ²¹ Tii nokowi napaatiro inishironkataana Pawa. Irootaki kaari nokantanta: “Ontzimatyii amonkaayitiro Ikantakaantaitani añaantyaawori owawisaakoshiriyitai”. Tima aririkami nonkantimi, aminaashityaami ikamawintayitakai Cristo.

3

Inampishiritantai Tasorintsinkantsi awintaashirityaaririka Cristo

¹ Iyikiiti nampiyitawori Galacia-ki, ¿tsikama okinakika piyotani? ¿Itama amatawitakimiri? Pairani oiyiki nokinkithatakaakimiro tsika ikantaitakiri Jesucristo ipaikakoitakiri. ² Apa nokowi nosampitimi tsika ikanta inampishiritantakimiri Tasorintsinkantsi. ¿Irooma inampishiritantakimiri pimonkaayitziro Ikantakaantaitani? Aña tii. Iro kantakaantakirori pawintaashiritanaari Cristo. ³ ¿Pipiyakotakiroma itampatzikashiritaimi Tasorintsinkantsi? ¿Irooma pikinkishiryaari piñaashintsiwaitya apanirowni piwathaki iro othotyaakaimini ontampatzikashiritakaimi? ⁴ ¿Aminaashityaama pikimaatsiwintakari kitziroini? Kimitaka tii aminaashiwaita. ⁵ Tima Pawa otyaantakimiriri Tasorintsinkantsi, itasonkawintayitakimi, piñaayitakiro oiyita kaari piñaapiintayiwita. ¿Irooma piñaantayitakawori okantakaantziro

pimonkaayitziro Ikantakaantaitani? Aña tii. Iro piñaantayitakawori pawintaanaari Jesucristo.

Ikajyaakaawakaari Pawa itsipatari Abraham

⁶ Tima pairani Abraham-ni jawintaanakari Pawa, irootaki ikimitakaan-taariri itampatzikashiritani. ⁷ Iro piyotaiyirini iiroka, inkaati awintaashiriy-itaachani, iriitaki matakirori ikimitakotaari Abraham-ni. ⁸ Jiroka Osanki-narintsipirori jiñaawaitakiri Pawa jiñaanatziiri Abraham-ni, tima jiyotsitataika aritaki jotampatzikashiriyitairi pashinijatzi atziriiti kaari Judá-mirinkatatsini aririka jawintaashiritaiyaari. Ikantaki pairani:

Tasonkawintaari pinatzi iiroka pawintaashiritaana, ari nonkimitakaayi-taiyaari iijatzi pashinijatzi atziriiti.

⁹ Ari ikantzimaitakari Pawa tasonkawinta jowayitairi awintaashiriy-itziinkari, ikimitaakaantaari tsika ikantakiri pairani Abraham-ni jawintaashiritakari.

¹⁰ Tima ikaatzi awintaawori ipankinatawo jimonkaayitairomi Ikan-takaantaitani, tii okantzi jothotyiro jimonkaayitiro, ari jashironkaayitaiya. Tima josankinaitaki pairani kantatsiri:

Ari jashironkaayitaiya inkaati kaari othotyironi jimonkaayitairo josanki-naitakiri Ikantakaantaitani.

¹¹ Ari okantzimaita, tikaatsi matironi intampatzikashiritzimotiri Pawa ji-monkaayitairomi Ikantakaantaitani. Irootaki ikantantaitari osankinar-intsiki:

Tampatzikashiriri jinatzi awintaashiriri, ari jiñiuro jañaantaiyaawo.

¹² Irooma Ikantakaantaitani tii ari onkantya, tima josankinaitaki kantatsiri: Inkaatirika monkaataironi, iriitaki ñiironi jañaashiriyitai.

¹³ Iro kantzimaitacha ikamintha Cristo jookaakowintai jowasankitaawin-tairomi Ikantakaantaitani, aña iri jashitakagaitaka apaniironi jowasankita-gaitakiri. (Iriitaki okantakotakiri osankinarintsi, ikantaitaki pairani:

Owasankitaari jinatzi ithataitziri inchakotaki.)

¹⁴ Iro jimatantakawori jiroka Jesucristo, tima irootaki ikajyaakagaitakiriri pairani Abraham-ni. Ari okanta jiñaantayitaawori kaari Judá-mirinkatatsi intasonkawintayitairi, itsipashiriyitai maawoni Tasorintsinkantsi awin-taashiriyitaari.

¹⁵ Pinkimi iyikiiti nonkinkithatakotimiro okaatzi amiyitari aaka. Ontz-imirika oitya ankajyaakaawakaiyaari, osankinatakotziro iro jiyotanta-ityaari tzimatsi amonkaatiniriri ajyininka. Aririka osankinatakotatya, tikaatsi matironi jowashiñagairo okaatzi osankinatainchari. ¹⁶ Ari ikimi-taakiro pairani Pawa, tzimatsi ikajyaakaakiniriri Abraham-ni impiriri intsi-pataakiri incharinityaari. Piñaakiro iyikiiti, tii ikinkithatakoitziri jaka inkaati inchariniyitanatyaari Abraham-ni, apa ikinkithatakota apaani incharin-ityaari, iriitaki Cristo. ¹⁷ Ñaakiro, iriitaki jitaka Pawa pairani Abraham-ni ikajyaakaakiniri, ikantakiri: “Abraham, tzimatsi antzimotawakaiyaari”.

Ipoña awisaki pairani okaatzi 430 osarintsi, ari jimpoitairi Moisés-ni josank-inayitairo Ikantakaantziri Pawa. Iro kantzimaitacha okaatzi josankinayi-takiri Moisés-ni, tii owashiñairo okaatzi ikajyaakaitsitakariri Pawa pairani Abraham-ni irirori. ¹⁸ Tima iroorikami kowapirotachani amonkaayitairomi Ikantakaantaitani añaantyaawori impayitairi Pawa, aminaashityaami okaatzi ikajyaakaitsitakanariri pairani Abraham-ni. Tima pairani tii otzimit-siwita Ikantakaantaitani jimonkaatirimi Abraham-ni, apa jawintaashiri-takari Pawa, irootaki ikajyaakaantakanariri jowawisaakoshiritairi.

Iitama otzimantari ikantakaantaitani

¹⁹ ¿Litama otzimantakari Ikantakaantaitani? Iro otzimantakari oñaagantiro ipiyathanka atziriiti, irojatzi jariitantatyaari incharinityaari Abraham-ni ikajyaakagaitakiniri pairani. Iri jotyaantaki Pawa maninkariiti josankinatakairi Moisés-ni Ikantakaantaitani. Iri Moisés kankowintakiriri atziriiti. ²⁰ Tima oiyiki ikaataki kankowintantani. Iriima Pawa apaani ikanta irirori.

²¹ ¿Owashifñaakiroma Ikantakaantaitani okaatzi ikajyaakaakiniriri Pawa Abraham-ni? Aña tii owashifñairo. Iroorikami owawisaakoshiritantsinimi Ikantakaantaitani, aritakimi imatakiromi ookaakowintairimi onkantantyaari antampatzikashiriyitai aririka amonkaayitairo. ²² Iro kantacha, oñaagakairo osankinarintsi imapiro akaaripiroshiriwitaka. Ontzimatyii awintaashiritaiyaari Jesucristo, añaantaiyaawori ikajyaakaakairi pairani Pawa.

²³ Tima pairani tikira awintaashiritanaata, kimiwaitaka omontyaakaan- taimi Ikantakaantaitani, oyaawinta akanta imonkaatya awintaashiri- tantyaari, tii añaawitawo asaikashiwaitya antayitairo anintakaanikiini aaka.

²⁴ Tima pairani iyotaayitai Ikantakaantaitani, okimitakaantakai jiyotaitziri iintsi jiyotantyaawori oitya jantiri. Irootaki iyotakairori iijatzi awintaashiri- itantaariri Cristo, ari okanta otampatzikashiriyitantairi awintaashiritaari.

²⁵ Aritaki ayoyitairo awintaashiriyitaari, tii okowanaa iyotaayitai Ikantakaantaitani oitya antairi. ²⁶ Tima awintaashiri powayitanairi Cristo, itomi jowayitanaimi Pawa. ²⁷ Pikaatzi powiinkaawintaari Cristo, pikimitakaantanaatyaawo iriimi pinkithaatakotaiya. ²⁸ Tima pikaatzi pawintaashiritanaari Jesucristo, tikaatsi jimaakitanaari irirori, okantawita: aakarika Judá-mirinka, tiirika a-Judá-mirinkatzi, aakarika ompirataari, tiirika pompirataaritzii, aakarika shirampari, iroorika kooya, tima tikaatsi oitayita jiroka, owithaawakaa ikantakaayitai maawoni. ²⁹ Tima awintaashiri powayitanairi Cristo, kimiwaitajaantanaka iirokami incharinintaiyaami Abraham-ni, iirokatakai ñiironi okaatzi ikajyaakagaitakiniriri pairani irirori.

4

¹ Pinkimi nonkanti iijatzi. Ikimitakoitakari iinchaaniki jashitakaari iwaa- pati jajyaagawo inkajyaakairi paata jantaritaki. Okantawitaka iriiwitaka ashitakawo jajyaagawo, iiniro jiryaaantzi, ikimitakotari ikanta ompirataari,

² tima tzimatsi kimpoyiiniriri jajyaagawo jashitakaariri iwaapati. Paata aririka jantaritaki, imonkaataatya ikantakiri ashitariri, aripaiti impaitairi jashitakaitariri pairani. ³ Ari akantayitakari aakaiti pairani, akimitakotakari ikanta iintsi, akimiwitakari iijatzi ompirataari, amonkaatashiwaitakawo jamiyitapiintaitakari isaawiki. ⁴ Iro kantacha inintapaititapaaki Pawa, jotyaantakiri Itomi, itzimantapaakawo tsinani, ontzimatyii jimonkaata- paintiro Ikantakaantaitani. ⁵ Iro jotyaantantaitakariri onkantya isaikashi- waitantaiyaari monkaayiwitawori Ikantakaantaitani. Iro añaantaawori it- omiyitai Pawa. ⁶ Tima itomi pinayitaatzi Pawa, jotyaantakimiri Tasor- intsinkantsi inampishiritantimi. Iriitaki ñaawaitakaayitairi aririka amanay- itya, akantzi: “¡Paapá, Ashitanarí!” ⁷ Ñaakiro tii pikimitakotaari ikanta pairani ompirataari, itomi jowayitaimi Pawa. Tima itomitaimi, ikowaki piñaayitairo okaatzi ikajyaakaayitakimiri.

Ampankinatyaaworika Ikantakaantaitani akimitanaatyaari pimantaari

⁸ Tima pairani tii piyowitari Pawa, apa piwawanitashiyitakawo jiwit- sikanipaini atziri, irootaki ompirayitzimiri. Tiimaita ompawawitya jiroka.

⁹ Irooma iroñaaka piyotairi iiroka Pawapirotatsiri. Ankantakotiro, aña iri- itaki Pawa yotzimiri iiroka, jaapatziyaimi. ¿Litama pikowantari papiitairo

pikantawita pairani? Tii opantawo. ¿Pikowatziima pinkimitakotaiyaari pimantaari? ¹⁰ Tima pomairintapiintantakawo kitiiyiripaini, kashiripaini, iijatzi osarintsipaini. ¹¹ Tii pinimotakaayitinawo. Kimitaka aminaashiyitaka okaatzi niyotaawitakimiri.

¹² Iyikiiti, pinkimi nonkantimiri: Ontzimatyii pinkimitaiyaana naaka, tima nowajyaantairo nokantawita pairani, nokimitakotaimiro pikantayani iirokaiti kitziroini. Tii pimanintashiritawakina ¹³ nomantsiyawaiwitaka, nosaikimotakimi, ari okanta nitantapaakawori nokinkithatakotzimiro Kamiithari Ñaantsi. ¹⁴ Aña tii pimanintashiritawakina piñaawakina nomantsiyawaitaki, pikimitakaantakina naakami imaninkariti Pawa, paawakina kamiitha. Pikimitakaantakina iijatzi iriirika paawaki kamiitha Jesucristo. ¹⁵ Pairani owakiraa piñaawakina antawoiti pikimoshiriwintawakina. Kimiwaitakimi aritaki pantakinawomi nonkantimimi: “Iyikiiti, pinkithokiryiinawo poki pimpinawo”. Iro pantantyaawori jiroka tima antawoiti pitakotakina. ¿Tsikama iitaka kaari pikimoshiriwintantaana iroñaaka? ¹⁶ ¿Piñaajaantakima nokisaniintatziimi nokinkithatakotzimiro tyaaryoori? ¹⁷ Iyikiiti, ikaatzi kowatsiri intzipinashiriyitakaimi, ikowayitatzi irirori pinkinkishiritakotiri kamiithashiri jinayitzi. Tii ikamiithashiriyitzi, aña ikowayitatzi pinthainkashiriyitaina naaka, iro paapatziyantyaariri irirori. ¹⁸ Kamiitha iyikiiti onkantaitatyaani paapiintina kamiitha, tii okowajaantzi nosaikimotimi. ¹⁹ Notomiiti, antawoiti okatsitzimotakina nokinkishiritakoyitziimi, kimiwaitaka okatsitakotzi tsinani. Iikiro onkatsitzimotatyina irojatzii pimonkaantatyaawori jinintakaakimiri Cristo. ²⁰ Tsika nonkantaajaityaaka nosaikimotantaimiri janta onkantya nonkinkithawaitakaantimiri kamiitha. Tima tii niyotzi oita awijyimotakimiri.

Ojyakaawintantzi Sara ipoña Agar

²¹ Nokowi jakina ikaatzi kowayitatsiri jimonkaayitairo Ikantakaantaitani. ¿Tiima ikimakotziro tsika okantakota? ²² Jiroka okantakota: Pairani itzimaki apiti itomi Abraham-ni. Itakawori itomi, iri owaiyantakiri pimantaawo, iriima pashini itomi, iri owaiyantakiri iinapirori, kaari jompirata. ²³ Tima jinintakaanikiini Abraham-ni jowaiyantakaakiro pimantaawo, irootaki tasonkacha jowaiyantapiintaitziri iintsipaini. Iriima owaiyantakiri iinapirori, jinashitaka irirori, tima iriitaki ikajyaakaakinirori Pawa. ²⁴ Tzimatsi oita ojyakaawintakiri jiroka apiti tsinani, tima apiti okaatzi kajyaakaawakaantsi. Tsinani iitachari Agar pimantaawo, irootaki ikimitakari ikaatzi pankinatawori jimonkaatiromi Ikantakaantaitani josankinatakantakiri pairani Pawa otzishiki Sinaí. ²⁵ Jiroka otzishi Sinaí saikatsiri Arabiaki, ari jiiitaitzirori iijatzi Agar. Ikaatzi otomiyitari Agar, ikimitakotakawo tsika okanta ompirataawo. Iriitaki ojyakaawintaki Jerusalén-jatzi pankinatashiwaitawori Ikantakaantaitani. ²⁶ Irooma pashini tsinani iinapiroritari Abraham-ni kaari pimantaawo, iri ojyakaawintaki nintaayitaachani pashiniki nampitsi iitachari iijatzi Jerusalén saikatsiri inkitiki. ²⁷ Iro josankinatakoitaki pairani ikantaitaki:

Okantawitaka tii powaiyantzi, maanirothaki pinawitaka, iro kantzi-maitacha antawoiti piñiirori pinkimoshiritai.

Tii piñaawitawo pinkimaatsiwaitya powaiyanti, pinthaamintawintya.

Tima oiyiki tzimaatsini powaiyanti okantawitaka jimanintawiitakimi, ari panaakotairo tzimawitachari oimi.

²⁸ Iyikiiti, ari akimitaari Isaac otomi iinapirori Abraham-ni, tima tzimatsi ikajyaakaayitakairi iijatzi aakaiti. ²⁹ Ikimita pairani otomi tsinani ompirataawo tzimaintsiri jinintakaanikiini Abraham-ni, antawoiti ikisani-intakiri otomi iinapirori tzimaintsiri inintakaanikiini Tasorintsinkantsi. Irootaki tasonkachari iijatzi iroñaaka. ³⁰ Iro kantzimaitacha ¿litama ikan-taitakiriri Abraham-ni osankinarintsiki? Tima ikantaitaki: Ontzimatyii pomishitowiro pompiratani, iyaataita, aanairiita otomi. Tima iri otomi piinapirori ashitaiyaawoni okaatzi tzimimotzimiri.

³¹ Ari okantzimaita iyikiiti, tii otomiyitai ompirataawo, aña akimiyitaari otomi tsinani saikashiwaitaachari.

5

Pintyaaryoowintairo pisaikashiwaita

¹ Tima iriitaki Cristo kimitakaantakawori jomishitowakaantaimi, irootaki añaantaawori asaikawaitashitaa. Ontzimatyii antyaaryoowintayitairo, tii okantzi apiitairo ankimitakotaiyaari ompirataari. ² Pinkimi nonkanti. Naakataki Pablo kamantzimirori jiroka ñaantsi. Aririka pinkowi pimonkaatiro intomishitaaniitimi, aminaashiwaitaka pikimisantanaari Cristo. ³ Nokowi napiitiro nonkantiri kowatsiri intomishitaaniitya, ontzimatyii jothotyiro maawoni Ikantakaantaitani. ⁴ Tima ikaatzi kowanaatsiri jimonkaatiro Ikantakaantaitani onkantya jotampatzikashiriyiitantaariri, jintainaryaapithaitairi Cristo, iiro jiñiuro nishironkataantsi. ⁵ Irooma aakaiti, ikantakaakawo Tasorintsinkantsi akimisantairi Cristo, oyaakow-intashiri owiri jotampatzikashiritai. ⁶ Tzimayitatsi totamishitaanitachari, iriima pashini tii jimatziro irirori. Tii okowajaanta jiroka jashiyitaira Cristo. Iro kowapirotacha ankimisantapirotanairi ari onkantya atakoy-itawakaantanaiyaari. ⁷ Pairani kamiitha pikanta pikimisantayitanaki. ¿litama owajyaantakaakimirori tyaaryoori? ⁸ Tii iri owajyaantakaaimironi itajaantanakimiri jiyoshiiwitakimi. ⁹ Tima ikantaitzi: “Kapichiini inawita shiniyakaawori tanta, aritaki imatakiro oshiniyakairo maawoni tantapatha”. ¹⁰ Nawintaakari naaka Awinkathariti, iri kinkishiritakaimini iiro poshiritantawo pashiniyitatsiri. Iro kantzimaitacha, ari jowasankitaitakiri kowatsiri intzipinashiritakaimi, onkantawitayitaya tsikarika intzimi. ¹¹ Iyikiiti, tii noshintsiwintaajaitzimi pintomishitaanitya. Ari nonkantimi, ¿Arima inkisaniintawintaitakinawomi nokinkithatakotziro ipaikakotaitakiri Cristo? ¹² Iro kantzimaitacha, ikaatzi kowatsiri intzipinashiritakaimi, nokowataiki naaka iri pithokashitaitachani intotaanitya.

¹³ Pinkimi nonkanti iyikiiti. Jiyoshiiyiitaimi okanta piñaantayitaawori pisaikashiwayita. Iro kantzimaitacha, tii okantzi pantayitairo okaatzi pinintashiyitari iiroka. Aña iro kamiithatatsi pitakotawakaayitaiya. ¹⁴ Ojyiki inawita ñaantsi josankinayitakiri Ikantakaantaniki, iro kantzimaitachari, apaani okanta kowapirotachari ayotairi, okantzi:

Pitakotaiyaari pijyininka, pinkimitakaantairi pitakotawo piwatha iiroka.

¹⁵ Irooma aririka powatsimaawakaiya, impoña pinkisawakaayitya iijatzi, ari piñaakiro powamaashiritawakaiya.

Inintashitaitari, opoña ikowakaantziri Tasorintsinkantsi

¹⁶ Pinkimi nonkanti: Aririka pantapiintayitairo ikowakaimiri Tasorintsinkantsi, ari piñiuro powajyaantairo pinintashiyitari. ¹⁷ Tima tzimatsi pinintashitari iiroka, tzimatsi iijatzi ikowakaimiri Tasorintsinkantsi. Tii ojoyawakaa jiroka, aña inashiyita. Ari okanta iiro pantapiintantawo pinintashitari. ¹⁸ Tima iriirika Tasorintsinkantsi

antakaanaimironi jinintakaayitzimiri, tii pañiimotairo Ikantakaantaitani. ¹⁹ Tii jomaanta antapiintayitairori inintashitari, jiroka ikantayita: Tii ikinayitawo itsipatari, imayimpiriwaitzi, ipaantawakaawaita, ñaathatashiwaitantaniri jinatzi, ²⁰ jamanayitari witsikaantsi, ijyiryaayita, ikisaniintawakaawaita, jiñaanaminthatawakaiyani, tii jawintaawakaa, ikatsimatawakaayita, jimaamanitawakaa, ikisaniintawakaayita, tii jaapatziyawakaa, ²¹ isamaniintantawaitzi, itsitokawakaa, ishinkiwaiyita, ikowapiroshiritakiro joimoshirinkawaitya jantantyaawori kaaripirori, jantayitziro tsikarika oiyitari. Tima irootaki noshintsithatakimiri pairani iiro pantantayitawo jiroka. Tima aririka pantayitakiro, iiro piñiuro impinkathariwintaimi Pawa. ²² Irooma okaatzi jantakaantziri Tasorintsinkantsi, añiuro atakotantya, thaaminta ankantya, kamiitha asaikanai, iiro athaawakowaita, nishironkata owanti, aapatziya ankantanti, tyaaryoo ankantawintantya, ²³ tsinampashiri ankantya, iiro anintashiwaitawo oityaarika. Tii onthañaapithatairo Ikantakaantaitani amayitairo jirokapaini. ²⁴ Iro kantacha, ikaatzi owajyaantairori kaaripirori jashiyitaari Cristo, okimiwaitakawo impaikakotaatyiiromi inintapiintashitakari jantashiyityaarimi irirori.

²⁵ Tima inampishiritantai Tasorintsinkantsi, ontzimatyii amayitapiintairo okaatzi ikowakaayitairi. ²⁶ Tii okamiithatzi asagaawintawaitya, tii okamiithatzi ankantzimoniintakaawaityaari ajyininka, tii okamiithatzi ijatzi ankisaniintakowaitiri jashiyitari pashini.

6

¹ Iyikiiti, aririka piñi tzimatsini ikinakaashitani, tima antapashiri pikantaka iiroka, pinkaminairi. Paamaakowintya pikijyirikari, otzimikari pikinakaashitani iiroka. ² Pimitakotawakaiya, pinkimitakaantiro pijamparyaakotawakaiyaami jinaitziro tinari. Tima ari onkantya pimonkaatantyaawori pantayitanairo ikowakaaimiri Cristo. ³ Tzimatsirika kinkishiriwaitachani, inkanti: “Ñapiro ninatzi naaka”. Apaniroini jamatawiwaitaka tima tikaatsi iimachiitya irirori. ⁴ Aña ankinkishiritakotya maawoni, inkini ankimoshiriwintawaitya. Iiro akantashiriwaitashita: “Nanaakiri jirinta”. ⁵ Tima maawoni otzimayitzi antayitiri.

⁶ Ikaatzi ikinkithatakaapiintaitziri iñaani Pawa, okamiithatzi impinayitiri kinkithatatsiri, tima tzimatsi kowityiimoyitziiriri irirori.

⁷ Tikaatsi matironi jamatawitiri Pawa. Ikaatzi kowawitachari jamatawitirimi, apaniroini jamatawiwaitaka. Okimiwaitakawo oitarika impankitirimi, aririka onkithokitanaki iiro opashinitzi okithoki irojatzi jiyoshiitai tsika okanta ipankitakiri. ⁸ Ari ikimitari ikaatzi antapiintakirori inintashitari, kimitawaitaka joyiipataatyiiromi owasankitaantsi. Iriima ikaatzi antanaironi ikowakaantziri Tasorintsinkantsi, kimitawaita iri oyiipataironimi kañaanitaantsi. ⁹ Ontzimatyii aamaakowintya iiro apirawintawo antayitairo kamiithayitatsiri. Ikiro aatakaatyiiro iiro okantzimoniintawaitai, iiro añaantaiyaawori kimiwitawori joyiipataitakiri. ¹⁰ Irootaki okowapirotantari anishironkayitairi maawoni, aaka tyaaryoopirotawakaachani akaatzi akimisantayitai.

Ithaamintawo Pablo ipaikakowintakari Cristo

¹¹ Iyikiiti, naaka osankinatajaantzimirori nakoki jiroka, antawopaini nokantayitakimiro. ¹² Tima ikaatzi shintsiwintakimiri pintomishi-taanitya, inintakaashiwaitawo irirori, iiro jinimotakaantyaariri ikaataiyini. Ari onkantya iiro imaamaniwaitantari inkinkithatakotiri

Cristo ipaikakoitakiri. ¹³ Tima ikaatzi totamishitaaninchari, tiitya jimonkaataajaitziro Ikantakaantaitani. Iro kantacha ishintsiwintaiyakimini iiroka pintomishitaanitaiyaani, ari onkantya jasagaawintantyaari aririka jimatakaakimiro ishintsiwintzimiri. ¹⁴ Irooma naaka tii nokowi nasagaawintawaitya, aña iro nokowataiki nonthaamintaiyaawo ipaikakotaitakiri Awinkathariti Jesucristo. Tima ipaikakowintakina naaka Cristo, okimiwaitanaawomi onkamapithatatyinami isaawisato, ari nokimitzimotakawo iijatzi naaka nokamapithatakiro isaawisato. ¹⁵ Tikaatsi oitzimotanaiyaari Cristo aakarika totamishitaaniri, tiirika atomishitaanita. Aña iro kowapirotanaachari ikimitakaantayii tai owakiraami jiwitsikayii tai. ¹⁶ Inkaati kimisantayitaironi nokantayitakiri, ari isaikayitai kamiitha, nishironka jowayii tairi. Ari inkantaiyaari ikaatzi jashipiroyitaari Pawa, ikimitaawitakari pairani Israel-mirinkaiti.

¹⁷ Ari okaatapaaki iyikiiti, tii nokowi imaamaniwaitaitina. Tima oyyikitaki jowirontawintaitakinari naaka Awinkathariti Jesús.

Iwiyaantawori withataantsi

¹⁸ Iyikiiti, onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo. Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI EFESO-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo, Jotyaantapirori Jesucristo ninatzi, irootaki ikowakaakinari Pawa. Irokaiti nosankinayitzini pikaatzi jashiyitaimi Pawa, pikinatanaari iijatzi Jesucristo pawintaanaari janta Efeso-ki. ² Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimititimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Itasonkashiriwintantzi Cristo

³ Thami anthaamintaiyaari Pawa, iwaapatitari Awinkathariti Jesucristo, iri tasonkashiriwintairi jotyaantakairi Cristo ipoñaakawo inkitikinta. ⁴ Iri yoshiitakairi kitziroini tikiraamintha jiwitsikiroota kipatsi, jiyotsitaka ari jashiyitai Itomi, kitishiri ankantzimotaiyaari, tikaatsi ikantakotai. ⁵ Antawoiti jitakoyitakai. Ari okanta jotyaantantakairiri Jesucristo, iro opoñaantari itomiyitai, tima ikowitataika pairani inishironkayitai. ⁶ Irootaki anthaamintantaiyaariri Pawa, tima antawoiti inishironkayitai, jaapatziyayitai, iro opoñaantari jotyaantakairi jitakopirotoni. ⁷ Tima antawoiti jitakoyitai, ipinakowintayitai ikapathainkawintakai Itomi. Ari okanta ipiyakotantairori antayiwitakawo kaaripirori. ⁸ Ari ikinakaataikiro Pawa, tima yotaniri jinatzi, iroopirori ikinkishiritani irirori. ⁹ Jiyotakaayitairo okaatzi ikinkishiritsitakari irirori, tikaatsi yowityaawoni onkaati jantairi. ¹⁰ Tima okaatzi ikinkishiritsitakari, ari othotyayia imonkaayitaiya. Aririka impiyai Cristo, ari impinkathariwintapairi maawoni tzi mayitatsiri inkitiki, iijatzi kipatsiki.

¹¹ Ikinkishiritsitakawo okaatzi jiyotakaayitairi iroñaaka. Irootaki jiyoshiiyitantairi, tima ikajyaakaitsitakairi Itomi jotyaantainiri aakaiti. Tima okaatzi jantayitakiri, iro ikinkishiritsitakari irirori. ¹² Irootaki jimayitantakawori jiroka Pawa, onkanya nonthaamintantaiyaari nokaataiyini nitayitakawo nawintaakari Cristo. ¹³ Ari pikimiyitakari iijatzi irokaiti, owakiraa pikimakotawakiri Cristo, ikinkithatakotaitapaakiro Kamiithari Ñaantsi, pikimisanantaki. Tima ikajyaakaitsitakimiri pairani jotyaantimiri Tasorintsinkantsi, iri yotakaimironi jashiyitaimi, ari inkantaitatyiironi inampishiritantaimi. ¹⁴ Tima añiuro tii jookawintai Tasorintsinkantsi, ari ayotziri imapiro Pawa jothotyiro okaatzi ikajyaakagairi. Ari onkantaatyiiya irojatzi inkimitakaantairimi jomishitowaatyirimi ikaatzi ipinakowintairi jashiyitaari. Irootaki inthaamintawintantaityaariri.

Yoshiritakaantzirori ipoña oñaagantzirori

¹⁵ Tima nokimakotakimi tsika pikanta pikimisanantairi Awinkathariti Jesús, tsika pikanta pitakoyitanaari ikaatzi itasorintsitakaitairi, ¹⁶ tii nowajyaantziro nopaasoonkitakowintzimi, namanamanaatakotapiintzimi. ¹⁷ Namanamanaatari Iwawani Awinkathariti Jesucristo, ashiyitawori owaniinkawontsi. Iro nokowakotziriri jiyoshiritakaimi, joñaagapirotaimiro tsika ikantakota irirori, ¹⁸ inkinkishiritakaimi onkanya piyotakotantyaawori joyaakoniintari ikaimashiriyiitairi, piyotakotantyaawori iijatzi owaniinkatataika joñaagayitairiri Pawa jashiyitaari, ¹⁹ piyotakotantyaawori iijatzi antawoiti ishintsinka tikaatsi kimityaarini. Ojyiki onkantakaayitai ishintsinka akaatzi akimisantayitairi. Tima irojatzi ishintsinka

20 jowiriintantaariri pairani Cristo ikamawitaka, jaanairi inkitiki, jooaikawairi jakopiroriki. 21 Ari ikaatairi Pawa ipinkathariwintairi maawoni pinkathariwitachari. Tii apa impinkathariwintairi ikaatzi tzimayitatsiri iroñaaka, ari ikaatzi impinkathariwintairi tzimayitaatsini paata. Imapiro janaakotantaki, tima pinkatharipirori jinatzi. 22 Tima irijatzi Cristo jimatakairi Pawa ijiwatairo maawoni, ikimitakowaitakari aatzikiriri iisaniintani. Irijatzi Cristo ikimitakaanta Pawa iriimi jiiotaiyaarimi ikaatzi kimisantaatsiri. 23 Iriima ikaatzi kimisantayitaatsiri, kimiwaitaka iwathami jinaatyimi Cristo, inampishiriyitantaari. Jothotyiiro iijatzi Cristo isaikayitaki tsikarika jantapaini.

2

Jitakotai Pawa iro awisakoshiriyitantaari

1 Iriitaki Pawa añaakaayitaimiri iirokaiti, tima pairani kimiwaitaka owamaayitatyimimi piyaaripiroshirinka, 2 iro pantayitapiintakiri tsika ikanta piñaayitziri isaawisatziiti, pantashitakawo ikantakaantziri oshinchiirori tampiyainka, irijatzi kantakaawori ijyikitantari piyathariiti. 3 Ari akantawitakari pairani maawoni aakaiti, antapiintakiro anintakaashiyitari, añaamatashiyitari iijatzi, irootaki akinkishiritapiintakiri. Ari ojakowitakari inkaati jowasankitaayitairi. 4 Iro kantzimaitacha Pawa nishironkatantani, jitakoyitai antawoiti, 5 jañaakaayitai owamaimawitakai kaaripirori, jañaakagairi Cristo. (Tima antawoiti inishironkataimi Pawa, irootaki jowawisaakoshiritantaimiri iijatzi iiroka.) 6 Tima jañaakagairi Cristo, ari inkimitsitairi aakaiti. Iri kantakaawori atsipashiritantaariri Cristo Jesús inkitiki. 7 Iro jantantakawori maawoni jirokapaini jiyoyiitantaari antawoiti jinishironkatantaki, jotyaaantakairi Cristo Jesús jowawisaakoshiriyitai. 8 Irootaki piñaantaawori pawisakoshiriyitai poshiriyitaari. Aña iri Pawa, kimitakaantaawori impashitaimiro awisakoshiritaantsi, 9 tii iiroka matironi powawisaakoshiritya apaniroini. Ari onkantya iiro pasagaawintashiwaitanta. 10 Tima iro jiwitsikayitantakairi ankimisantairi Cristo Jesús antayitapiintainiri kamiithayitatsiri, irootaki ikowakaayitakairi kitziroini antayitainiri.

Aripirotairi Cristo ipaikakoitakiri

11 Tima maawoni iirokaiti tii pi-Judá-mirinkatzi, jiiyitzimi nojyininkapaini “Kaari totamishitaaniri”. Iriima iriroriiti jiiawakaayita “Totamishitaaniri”. Tikaatsi oitzimaitya, tima jantashiyitakawo koñaanitatsiri awathaki. 12 Pinkinkishiritakotya pairani tikira pikimisantziriita Cristo, tii pitsipawitari Israel-mirinkaiti, pinashitaiyakani. Tii piyotakowitawo ikajyaakaawakaari. Okantawitaka pisaiki kipatsiki, tii piyotakotziri Pawa, tikaatsi poyaakoniinti. 13 Irooma iroñaaka pikimisantairi Cristo Jesús, paapatziyaatyaari Pawa. Okantawitaka intaina powawitakari pairani, iro kantacha ikapathainkawintakimi pairani Cristo, aripaiti paapatziyaari Pawa. 14 Ari okanta ikantakaakawo Cristo asaikantaari kamiitha. Iriitaki kantakaakari Judá-mirinka ijyininkatantaariri kaari Judá-mirinkatatsini, jaapatziyawakaa. Tima pairani antawoiti ikisaniintawakaayitaka. Irooma iroñaaka kimiwaitaka jotantoryaatyiiromi otantotsi jiyoshiiwitakari kitziroini. 15 Kantakaantakirori opoñaantakari ikisaniintawakaa antawoiti, tima nojyininkapaini owanaa ikisaniintapiintakiri kaari monkaatironi Ikantakaantaitani. Iro kantacha ikimaatsiwaitakawo pairani iwathaki Cristo, ipiyapithatairi kantakaantzirori ikisaniintawakaa, ari opoñaanaa jaapatziyawakaayitanaa, okimiwaitanakawo apaanimi atziri ikantanaa

iroñaaka. ¹⁶ Tima ikamawintakai pairani Cristo ipaikakoitakiri, ari okaatapaaki akisaniintawakaapiintaka, akimitakaantanakiro owamaakityiromi. Tima apaani akantanaa awathaki aripiroyitaari Pawa.

¹⁷ Iro ikantsitantaitakari:

Ipokaki, ikamantayitaimiro Kamiithari Ñaantsi onkantya pisaikantaiyaari kamiitha, tima intaina pisaikayitaki. Ari ikimitaayitakiri iijatzi saikayitatsiri okaakiini.

¹⁸ Tima iri Cristo kantakaakawori añantaawori atsipataari awintaari Pawa, tima apintzi jinatzi Tasorintsinkantsi matakairori. ¹⁹ Tii piyotakowitari pairani Pawa, tii piyyininkawitari iijatzi. Iro kantzimaitacha pikimiyitaari iroñaaka ikaatzi kimisantayitziriri, tii pipashinitzimotairi, tima piyyininkayitaatyaari Pawa. ²⁰ Pikimiwaitanaawo iirokami mapipanko jiwitsikaitakimi. Iriima Kamantantaniriiti ipoña Otyaantapiroriiti, iri kimityaawonimi otz-itironi. Iriima Cristo iri kimitatyaawonimi mapi jowayitakiri onaminaki otzipankotzirori. ²¹ Tima okaatzi jiwitsikaitantakawori mapipanko, kamiitha opiwiryaaawakaayita irojatzii iwitsikantatyaari itasorintsipankoti Awinkathariti. ²² Ari pikimiyitanaari iirokaiti, pikimiwaitakawo okaatzi piwiryaaayitainchari, ari inampishiritantaimi Pawa.

3

Inkinkithatakairi Pablo kaari Judá-mirinkatatsini

¹ Irootaki opoñaantari, naaka Pablo, tima jomontyaitakina nokinkithatako-taimiri Jesucristo iirokaiti kaari nojyininkata, ² piyotaiyini iri Pawa owakinari nonkinkithatakaayitaimi, tima antawoiti inishironkatakimi. ³ Tima aritaki nosankinatakimiro kapichiini tsika okanta jiñaawiyatakaakinawo kaari jiyotakowiita pairani. ⁴ Aririka piñaanatakiro, ari piyotairo okaatzi naaka niyotakotairiri Cristo kaari jiyotakowiita pairani. ⁵ Tima pairani tikaatsi atziri yotakowityaawoni jantiri Pawa. Iro kantzimaitacha, jiyotakaana Tasorintsinkantsi nokaatzi Notyaantapiriritzi iijatzi Kamantantaniriiti. ⁶ Jiroka kaari jiyotakowiita: Aña jawisakoshiritsitaiya kaari nojyininkawita aririka inkamantayitairi Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Cristo Jesús. Ari joñaagairi ikajyaakagaitakiriri Judá-mirinka, tima iyyininkayitawakaa. ⁷ Irootaki nimatantaawori iroñaaka nokinkithayitairo, iriitaki Pawa tasonkawintashiritanari nantantawori, tima owanaa inishironkataana, otzimimotziri ishintsinka irirori.

⁸ Aña naaka janaakotani maawoni oitishiritaari. Iro kantzimaitacha inishironkataana naaka, ishinitakina nokinkithatakotainiri Kamiithari Ñaantsi kaari Judá-mirinkatatsini, iro jiyotantaiyaari antawoiti itasonkawintayitairi Cristo. ⁹ Ishinitakinawo noñaagairi okaatzi manakowitachari pairani jantiri Pawa. Tima iri witsikayitakirori maawoni añayitairi iroñaaka. ¹⁰ Iro jantantakawori maawoni jiroka, onkantya jiyotantyaari inkitiwiriiti pinkathariyitatsiri, yotaniri ikanta Pawa, aririka jiñaayitai akaatzi akimisantairi. ¹¹ Tima iro ikinkishiritapiintakari jantiri, irootaki jotyaaantantakariri Awinkathariti Cristo Jesús. ¹² Tima awintaari iroñaaka Cristo, aritaki jaapatziyai Pawa, iiro athaawashiriwaitzi. ¹³ Irootaki nokantanzimiri: Naa okantzimoniintzimikari okaatzi nokimaatsikowintakimi. Aña iro thaamintashiritakaayitimini iirokaiti.

Antawoiti itakotaantsi kaari jothotyaiti jiyotakoitiro

¹⁴ Irootaki opoñaantari notzirowashitari Ashitariri Awinkathariti Jesucristo, ¹⁵ tima iri iwaapatitakari Pawa, ikimitakaantayitai aakayitaki iyyininka. Okantawita aakarika inkitijatzi, aakarika kipatsijatzi.

¹⁶ Nokowakotapiintakiri Ashitairi, otzimimotziri owaniinkayitachari, antawoiti intasonkawintayitimi, jaawiyaashiritakaimiro Itasorinka. ¹⁷ Nokowakotapiintakiri iijatzi Cristo inampishiriyitantimi, tima pawintaayitanaari iirokaiiti. Pinkimitakotyaawo pankirintsi parithatatsiri kamiithaini, iro paapaikantanatya jitakonka. ¹⁸ Iro inkimathapirotantaiyaawori oitishiritaari, okimiwaitakawo antawoiti inatyiimi jitakonka Cristo, santha onkaatimi, jinoki onkantyaami, inthomai inatyiimi. ¹⁹ Irootaki namanakotapiintantzimiri pinkimathapirotairo antawoiti jitakotai Cristo, anairo maawoni jiyotakowiitari, iro piñaantaiyaawori jothotyimi Pawa isaikashiriprotantaimi.

²⁰ Thami anthaamintaiyaari Pawa, tzimatsiri ishintsinka, iriitaki ñaakaayitaironi owanaa anaanakiro okaatzi akamiyitziriri. Iiro othotyiro ankinkishiritakotiro ishintsinka aririka añaayitiro jantzimoshiriyitairi. ²¹ Thami anthaamintaiyaawo okaatzi jantakaakiriri Cristo Jesús, iijatzi okaatzi jantzimotziriri awintaayitaariri. Ari inkimitaiyaari inkaati ancharinitaiyaari ari inkantaitaatyaaani iijatzi inthaamintaiyaari irirori. Ari onkantyaari.

4

Withaa ikantakaayitai Tasorintsinkantsi

¹ Ari okantayitakari, tima jomontyaitakina nokinkithatakotziri Awinkathariti. Irootaki nonkantantimiri: Pantapiintainiri ikowakaayitaimiri, tima ikaimashiritani pinayitatzii. ² Tsinampashiri pinkantaiya, aapatziyashiri pikantantai. Iiro pisamawakaayita. Aña ontzimatyii pitakotawakaayitaiya. ³ Piñaashintsitaiyaawo pisaiki kamiitha, tima iri Tasorintsinkantsi owithaawakaayitaimiri. ⁴ Okimiwaitakawo apawatha akantanaa, tima apaani ikanta Tasorintsinkantsi. Ari okimitari iijatzi apaani okanta ikajyaakaayitaimiri Pawa poyaakoniintairi. ⁵ Apaani ikanta Awinkathariti, apaani ikanta akimisantairi, apaani ikanta owiinkaawintaari. ⁶ Apaani ikanta Pawa, iriitaki Ashiyitairi maawoni. Iri pinkathariwintayitairi maawoni, jothotyiro inampishiriyitanta maawoni. ⁷ Iro kantacha, inashiyitaka jimatakaayitairi Cristo itasonkawintayitakai. Okimiwaitakawo oityaami impashiyitakairimi. ⁸ Irootaki josankinatakoyiitakiri pairani kantatsiri:

Tzinagaa, jiiwatairo joitsinampaakiri owayiriwitariri.

Tima okaatzi jaapithatantakiri, ipashiyitaari jowayiriri.

⁹ ¿litama ikantantaitari: “Tzinagaa?” Iro ikantantaitari, tima ipokitsitapainta isaawiki jaka kipatsiki. ¹⁰ Tima itzimi ijyaawiinkainchari kipatsiki, irijatzi tzinagaachari janaapirotanakiro inkiti, iro jothotyaantaawori isaikantaawo maawoni tsikarikapaini. ¹¹ Iri tasonkawintantaatsiri okanta Otyaantapiroritantari tsikarika akaayitzi. Tzimatsi pashini kamantantantiritsiri. Tzimatsi pashini kinkithatakaantayitanairori ñaantsi jawisakoshiritantaitari. Tzimayitatsi iijatzi pashini jiwayitanairiri kimisantanzinkari, tzi mayitatsi iijatzi yotaantaniriri. ¹² Ari ikantayitaari maawoni jirikaiti, iriitaki yotakaayitairini inkaati oshiriyitaachari tsika inkantya jantawaitainiri Cristo, inkini jiwitsikashiritakaayitaiyaari, inkimitantyaaworimi iwatha Cristo jinatzi. ¹³ Irojatzi añaantaiyaawori ayopirotakotairi Itomi Pawa, onkimityaawomi awithaawakaatyiiyaami akimisantayitai. Iro amatantyaawori aatakaairo ojakotaiyaari Cristo, antapashiritanaatyimi. ¹⁴ Aritapaaki akimitakari ikanta iintsi, owanaa ipashiniyitzi iikiro jiyaatatzi ikimotatzii. Tima ari ikimiyitari kaari jyinkaatsini jamatawiyiitiri, jiyotaitiririka

kaari tampatzikatatsini. Iriiyitaki kimitakawori aapanayitakairi tampiya, okinayitzi tsikarikapaini. ¹⁵ Aña iro akinkithatakoyitai tyaaryoopiro-tatsiri onkantakaakai atakonka. Ontzimatyii antapashiriyitai, ankimitaiyaari tsika ikanta Cristo irirori. Tima iri Cristo kimitanaiyaawonimi aito, ¹⁶ irooma maawoni aakaiti akimitawo aakami iwatha. Apaani atziri oimonkachari iwathaki kamiitha jiwithaawakaayita jowawitonkiyita, tima kamiitha ikanta itikatsitzi iwathaki. Ari ankantayitaiyaari aakaiti iwathayitai Cristo, antawaitainiri kamiitha irirori, amitakotawakaayitanaiya, atakotawakaanaiya iijatzi.

Owakiraari añaantari ikantakaayitaawo Cristo

¹⁷ Pinkimi nonkantimiro okaatzi jiyotakaakinari Awinkathariti: Aritapaaki pikimitakoyitari isaawisatziiti, tima aminaashiyitaka jantayitziro okaatzi ikinkishiritari, ¹⁸ okimiwaitakawo ikinkishiritani tsiniriwiri. Kisoshiri ikantayitaka, tii ikowaiyini jiyotakotairi Pawa, tii jiñiuro jinintaiyaawo inintakaawitakariri. ¹⁹ Tii inkaaniwintaiya, iro ayimatakiri imayimpinka, iyaaripiroshirinka jamitapiintakari, iijatzi iijampitsinka. ²⁰ Irooma irokaiti, piyotakotairi Cristo, tii okantzi pantayitairo jiroka. ²¹ Tima imapirorika pikimisantairi, piyotanairo tyaaryoori inatzi okaatzi jiyotaantapaintziri irirori. ²² Tsikarika pikantayiwita pikaaripirotsi pairani, ontzimatyii powajyaantayitairo, tima amatawitakimi okaatzi pinintawaitziri iiroka. ²³ Aña ontzimatyii pinkimitakaantairo owakiraataatyimi pikinkishiryaani. ²⁴ Ontzimatyii powakiraashiriyitai, iro jiwitsikantakimiri Pawa pairani pinkimitaiyaari irirori, tampatzikashiripiro pinaaty, kitishiripirori pinkantya.

²⁵ Tii okamiithatzi pamatawiyitanairi pijyininkapaini, iro kamiithatatsi piñaaniyitaiyaawo tyaaryooyitatsiri. Tima okimitanaatyaawo awithaawakaatyiiyaami. ²⁶ Iijatzi okimitari, aririka pinkijya, pintyaaryooti pikaaripiroshiritzikari. Ontzimatyii piñaashintsityaawo powawisaantyaawori thaankiini pimashirinka, iiro pimaakotziro irojatz pashini kitiiyiri, ²⁷ pishinitairikari Kamaari jantakaimiro kaaripirori. ²⁸ Koshintzirika pinatzi, powajyaantairo, ontzimatyii pantawaitai. Pinkimaatsiwintyaawo pantawaiwintiro pikowayitziro, onkantya piñaantyaawori ontzimimoyitimi, iro pimpashiyityaariri ashironkaayitachari. ²⁹ Iijatzi okimitari, tii okamiithatzi piñaawaitashityaawo kaaripirori ñaantsi. Aña iro piñaawaitapiinti kamiithari ñaantsi, onkantya piwitsikashiritakaantyaariri kimayitzimiri. ³⁰ Iirorika pantayitanairo kamiithayitatsiri, ari jowashiritakotakimi Tasorintsinkantsi poñaachari Pawaki. Tima iriitaki kimpoyaawintapiintakimiri irojatz paata pawisakoshiritantaiyaari. ³¹ Powajyaantiro iroñaaka pikisashiritaka, aritapaaka pikisapiintaka, piñaakatsimatantzi, piñaanaminthatantayitzi, pikijyimatantzi. Ontzimatyii powajyaantairo pantayitakiro kaaripiroyitatsiri. ³² Aña ontzimatyii pinkamiithashiritai, pinishironkatawakaayitaiya. Ontzimatyii pimpiyakoyitairi ikaatzi owaaripiroshiritakimiri, ikimitagaimi Pawa ipiyakotaimi irirori ikamimotaimi Cristo.

5

Tsika inkantaiya jashitaari kitainkari

¹ Tima jitakoyitani pinatzi Pawa itomiyitaimi, ontzimatyii pinkimitakotaiyaari ikimita irirori. ² Itakoshiri pinkantanti, pinkimitakotyaari Cristo jitakoyitakai, ishiniwintakai impaikakoitiri. Irootaki kimitakawori okasankainkatzi itagaitziniriri Pawa, owanaa okamiithatzimotakiri.

³ Tima oitishiritaari ikantakaitami iirokaiti, tii okamiithatzi pimayimpiriti, imapiro okowiinkatzi. Tii aritaajaitzi pikinkithatakoyitairo. Ari okimiyitari pashini kaaripiroyitatsiri, iijatzi okimita aririka pinintayitiro ajyaagawontsi. ⁴ Tii okantzi piñaawaiyitiro kaaripirori, potsinampaantayiti, tii opantawo jirokapaini. Aña iro kamiithatatsi pimpaasoonkitairi Pawa. ⁵ Ari piyotaki iiroka iiro jagaitairi mayimpiwaitatsiri tsika ipinkatharivintantai Cristo itsipataro Pawa. Ari inkimityaari iijatzi kaaripiroshiritatsiri, ikaatzi nintayitzirori ajyaagawontsi ikimitakaantawo iwawanimi inatyi. ⁶ Tzimatsi kaminaayitimini inkowi jamatawitimi, ari onkanyta joitzipinashiritantimiri. Ari jowasankitairi Pawa inkaati piyathatachani. ⁷ Tii aritaajaitzi iijatzi pintsipaminthatyaari jirikaiti. ⁸ Tima pairani tikira pikimisantziriita Awinkathariti, kimiwaitaka pisaikatyiimi otsinirikitzi, pantayitapiintakiro kaaripirori. Iro kantacha jashitaimi Pawa, kimiwaitaa pisaikaatyiimi okitiiyiinkatzi. Irootaki pisaikantaiyaari kamiitha pinkimitakaantanakiro isaikaitzi okitiiyiinkatzi. ⁹ Tima inampishiritantaimi Tasorintsinkantsi, ari piñaayitairo pinishironkatantai, pintampatzikashiritai, piñaawaitapiintairo tyaaryoori. ¹⁰ Ontzimatyii pantapiintayitanairo kamiithatzi motirini Awinkathariti. ¹¹ Iiro pitsipaminthatari kimitakariri saikayitatsiri otsinirikitzi. Aña pinkaminaathariti, tima tii okamiithatzi jantayitzi, aminaawaitaantsi inatzi. ¹² Tima antawoiti owañaantsi aririkami ankinkithatakotiro okaatzi jantayitzi jimananikiini. ¹³ Iro kantacha aririka pinkaminaathariti, kimiwaitaka pootatyiinirimi iyaaripironka. Aritaki inkinkishiritanaiya, inkowanakiro inkamiithashiriyitai, tima okimitatyaawo isaikanaatyiimi okitiiyiinkatzi. ¹⁴ Irootaki josankinaitantakari pairani, ikantaitzi:

Aritaki pimaaki, pinkakiti,
Pintzinai pitsipayitakari kaminkari,
Iri ootaimini Cristo.

¹⁵ Aamaakowinta pinkantawintaiyaawo onkaati pantayitiri, iiro pojyakoyitari masontzishiriri, aña iri pinkimitakotya ikantayita yotaniri. ¹⁶ Iiro pisaikawaitashita, tima tzimatsi oiyiki kaaripiroshiririiti. ¹⁷ Iiro pimasontzishiriwaitzi, aña paminaminatiro pinkimathatairo ikowakaimiri Awinkathariti. ¹⁸ Iiro pishinkiwaita, tima oiyiki okowiinkatzi. Aña iro kowapirotacha isaikashiritantaimi Tasorintsinkantsi. ¹⁹ Pinkinkithatakotawakaanaiyaawo Salmo-paini, pimpampithaayitairo onkaati jiyoshiritakaimini Tasorintsinkantsi, thaaminta pinkantawintyaari Awinkathariti. ²⁰ Paasoonki powapiintairi Ashitairi Pawa piñaayitziro maawoni tsikarika oiyita, pimpairyaanairi Awinkathariti Jesucristo.

Pimpinkathatawakaayitaiya

²¹ Ontzimatyii pipinkathatawakaayitaiya, tima pinkatha powayitairi Pawa. ²² Iinantaarí, pipinkathatairi piimiiti, pinkimitakaantiri pipinkathatzi Awinkathariti. ²³ Tima ikaatzi iimintaitari ijiwatziro iina, ikimitakari Cristo ijiwatziro kimisantzinkariiti. Tima Cristo ikimitakaantari kimisantzinkariiti iriimi iwatha, iriimi Cristo iitotanaiyaarimi iriroriiti. Irijatzi owawisaakoshiriyitairini. ²⁴ Tima maawoni kimisantzinkariiti pinkatha jowairi Cristo, ari onkimiyityaari tsinaniiti opinkathatapiintairi oimiiti. ²⁵ Iimintaitarí, pitakoyityaawo piinaiti, pinkimitakotyaari Cristo jitakoyitakari kimisantzinkariiti, iriitajaantaki shiniwintakariri ikamawintayitairi. ²⁶ Iro jantantakawori jiroka onkanyta intasorintsitakaantairi. Ari imataari jowiinkaataitya, ikantapiintaitzi: “Nokimisantairo Iñaani”. ²⁷ Tima ikowatzi Cristo kitishiri inkantayitaiya

ikaatzi kimisantairiri, kimitajaantakimi tii ikaaripiroshirizimi kapichiini. Jojakotari Cristo ikanta pairani aatsini iina, tii ikowi jiñiuro iinatyaaari ontsimitsiwaiti, ompitsipookiwaiti, aña owaniinka onkantya. ²⁸ Iro jantayitairi iimintaitari, jitakotyaawo iinaiti. Inkimitakaantiro jitakotawo iwatha irirori, ari inkimitanairo iijatzi iinaiti jitakotyaawo. ²⁹ Tima tii jiñaitzi apaani kimaatsitakaawaityaawoni iwatha, aña itakopirowaita ikanta. Ari ikimitairi iijatzi Cristo ikaatzi kimisantayitairiri. ³⁰ Ikimitakaantayitaari iriirikami imishina, iriirikami itonki, iriirikami maawoni iwathaki. ³¹ Tima ikantaitzi:

Ari jookawintairi shirampari ashitariri, jayi iina, apaani inkantaiya iwathaki jaawakaana.

³² Owanaa okompiwitaka pairani inkimathayitiro jiroka. Aña iri Cristo oiyakaawintacha jaka, ipoña iijatzi kimisantayitairiri. ³³ Ari okantari, ontzimatyyi pitakoyitaiyaawo piinaiti, pikimitaa pitakota iiroka. Ari onkimiyitanaiyaari iijatzi iinaitari, opinkathayitairi oimi.

6

¹ Iintsiiti, pikimisantairi ashitzimiri, tima irootaki kamiithatsiri ikowakaimiri Awinkathariti. ² Oyjiki ikantakaantakiri pairani Pawa. Iro kantacha ari osatikakari apaani Ikantakaantani itanakawori okinkithatakotziro ikajyaakairi Pawa, ikantaki:

Pipinkathatairi ashitzimiri,

³ Aritaki piñaakiro osamani paminawaiti jaka kipatsiki.

⁴ Irooma iirokaiti iwaapatiitari, tii okamiithatzi pinkisakaawaityaari powaiyaniiti, aña iro kamiithatatsi pintampatzikayitiri, pinkaminairi tsika okanta ikowiro Awinkathariti.

⁵ Ompirataari, pinkimisanti iirokaiti onkaati jompiraitimiri. Iiro pamatawiwaitziri ompiratzimiri. Pinkatha powiri, pinkimitakaantiri pipinkathatziri Cristo. ⁶ Iiro powakowintashiwaita pantawaitiniri aririka jaminimi, iro pinimotakaantyaariri. Aña pashi powiro pantawaitapiintiniri, tima jompiratani jowanaimi Cristo, pantiro ikowiri Pawa. ⁷ Shiritha pinkantawintyaawo jompirayitzimiri, pinkimitakaantiro iriitajaantakimi Awinkathariti pantawaitiniri, kaari atziri. ⁸ Tima ayotaiyakini, iri Awinkathariti pinayitaini okaatzi antayitakiro kamiithari, onkantawitayya aakarika ompirataari, tiirika jompirayiitai. ⁹ Ari pinkimityaari ompiratantaniiriiti, ontzimatyyi paapatziyaari pompiratani, iiro pasaryimawaitari. Tima jompiratari Inkitijatzi pompiratani, ari ikimitsitzimiri iijatzi iiroka, jompiratzimi, tikaatsi imaakiniti irirori.

Ipiyawintashiritantari kimisantanaatsiri

¹⁰ Iyikiiti, piñaashintsishiritya, tima iri Awinkathariti otapishiritantimironi ishintsinka. ¹¹ Pinkimitakaantiro pinkithaatakotatyaawomi jashitari Pawa ipiyakowintantaitari. Iro piñaantyaawori pimpiyatyaari kamaari. ¹² Tima kaari atziriiti koñaawoini antaminthayitaini, iri antaminthatairi kaari koñaayitatsi. Iriiyitaki pinkatharitashiwintawaitachari, tzimawitachari ishintsinka, tsiniriwiri jinayitzi ompiraminthatariri isaawisatzi, irijatzi antashiwaitakawori kaaripirori inkitiki. ¹³ Ikimita apaani owayiri jawintaawo iithaari ashivotatsiri, ari pinkimitanaiyaari iiroka pawintaayitanaiyaari Pawa. Aritaki pimatakiro pimpiyakowintya. Tima aririka piñaashintsishiripirotanatya, tikaatsi iiwokashiritimini. ¹⁴ Pintyaaryooyitai, pinkimitakotyaari ikanta jiwitsikaanta owayiriiti. Tima iro jitapiinta joojothakiyitanatyaawo iithaari iiro ipakoowaitanta. Ari

pinkimitapiintanaiyaari iirokaiiti, pinkinkishiritakoyitanairo tyaaryoori, ari onkantya iiro pipakooshiriwaitanta. Ikithaatapiintawo owayiriiti ashirotaki ishipaniiki, inkini otzikaawintiri. Ari pinkimitanaiyaari iirokaiiti tampatzikashiri pinkantayitanaiya, tima iro otzikaawintashiritimini. ¹⁵ Ityaantapiintari owayiriiti i-zapato-ti, inkini jiyaayiti tsikarika. Ari pinkimiyitanaiyaari iirokaiiti aamaakowinta pinkantapiintaiya inkini piyaayiti tsikarika pikinkithatakotairo Kamiithari Ñaantsi isaikantaitari kamiitha. ¹⁶ Jawintaapiintawo owayiriiti jotzikaawintaminto joirikayitziri iiro okintantari paampakiiyitaintsiri chikopi. Ari pinkimiyitanaiyaari iirokaiiti pawintaapirotanaiyaari Pawa inkini potzikaashiriwintanaiya pimpiyatantyaariri kamaari. ¹⁷ Jawintaapiintawo owayiriiti ashironaki jamathaitari. Ari pinkimitanaiyaari iirokaiiti pawintaayitanaiya jowaw-isaakoshiritaimi Pawa. Ipiyakowintantapiintawo jowathaaminto owayiriiti. Ari pinkimiyitanaiyaari iirokaiiti pimpiyakowintantyaawo Iñaani Pawa inkinkishiritakaimiri Tasorintsinkantsi. ¹⁸ Pamanamanaatapiintayitai, tima Itasorinka Pawa kinkishiritakaiyaamini pinkowakotiriri. Tyaaryoo pinkantayitanaiya inkini pamanakotapiintanaiyaari maawoni oitishiritaari. ¹⁹ Impoña pamanakoyitakina naaka, iñaapirotakaantinari Pawa niyotantyaari nokinkithatakotanairo Kamiithari Ñaantsi kaari jiyotakowiita pairani. ²⁰ Tima iro kamiithatatsi noñaapirowintyaawo nonkinkithatakaanti. Irootaki jomontyaawintaitakinari. Iro kantacha iikiro niyaatakaatyiiro nonkinkithatakaanti.

Iwiyaantawori withataantsi

²¹ Aririka jariitapaatya Tíquico janta pisaikaiyini, iriitaki kamantapaakimini tsikarika nokantaka, tsikarika iita nantayitakiri jaka. Tima jirika Tíquico iyiki jinatzi, nitakopirotakari. Iri tyaaryootaintsi jimitakotakina nokinkithatakaantaki. ²² Iro notyaantantyaariri, onkantya piyotantyaari tsika nokanta nosaikaiyini jaka. Ari onkantya pinthaamintashiritantyaari.

²³ Ari okantzimaita iyikiiti. Onkamintha isaikakaayitaimi kamiitha Ashitairi Pawa, ari inkimitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo. Ari onkantya pitakotawakaantanaiyaari, awintaashiri powanairi. ²⁴ ¡Onkamintha inishironkataimi Awinkathariti Jesucristo, pikaataki pitakopirowaiyitaari! Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI FILIPOS-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo otyaantzimiro jiroka osankinarintsi, ari notsipatakari Timoteo nosankinatzi. Tima jompiratani Jesucristo ninayitzi. Iiroka nosankinayitzi janta Filipos-ki pikaatzi ikitishiritakaimi Cristo Jesús. Iri-jatzi nosankinatzi ikaatzi jiwayitzi pinkimisantayitai. ² Onkamintha inshironkataimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi. Ari inkimi-taimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Jamanamanaatakoyitari Pablo kimisantzinkariiti

³ Aririka nonkinkishiritakotapiintimi, owanaa nopaasoonkitziri Pawa. ⁴ Kimoshiri nokantapiintaka aririka namanamanaatakoyitimi, ⁵ tima ari akaataiyakini akinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi. Irojatziki pikantanakiro pairani owakiraa pikimawakina nokamantapaakimiro ñaantsi, tii powajyaantanakiro irojatziki iroñaaka. ⁶ Niyotajaantzi naaka, owanaa okamiithataki okaatzi pawintaashiriyitairi Pawa, tima iriitaki kamiithashiritakaimini irojatziki impiyantatyaari Jesucristo. ⁷ Tima kamiitha okanta nonkinkishiritakotapiintimi, nitakoyitani pinatzi. Okantawitaka jomontyitakina naaka, ari akaatzi inshironkayitai Pawa. Ari okantari iijatzi jaayitanakina pinkatharintsiki, tima nokinkithatakotakiro janta Kamiithari Ñaantsi. ⁸ Iri yotatsi Pawa owanaa nokowityaataikimi noñaayitimi. Iro jitaakona Jesucristo kantakaawori. ⁹ Namanakotapiintakimi pitakopirowaitantyaari, yotani pinkantya, pinkimathatairo maawoni, ¹⁰ onkantantyaari pantapiintayitairo kamiithari. Ari onkantya pinkitishiritantyaari iiro otzimanta inthawitakotaitimiri paata impiyakirika Cristo. ¹¹ Ikamintha jomampatzikashiritaimi Jesucristo okanta pantayitantaawori kamiithari. Iro impinkathayitantaariri Pawa, inthaamintapiintantaayariri.

Nañaantaari Cristo

¹² Iyikiiti, nokowi piyotakotiro awijyimotakinari. Tii othataawaitashita awijyimotina jirokapaini, aña iro iyaatakotantyaari Kamiithari Ñaantsi jawisakoyiitantyaari. ¹³ Ari matzimaitaka, tima ikaatzi saikapankotziriri pinkathari, owayiriiti kimpoyaawintanari, jiyotaiyaini maawoni jomontyaawintashitaitanari Cristo. ¹⁴ Tima jiñaayitakina iyikiiti jomontyaawintaitanari Cristo, tii ithaawaiyanakini, iikiro ikinkithayitanakitzi, jawintaapirotanakari Awinkathariti.

¹⁵ Tzimatsi jaka kajyaawaitachari ikinkithatakotziri Cristo, oiyiki ikowaki janaina impinkathayitiri onkantya inkisaniintantaitinari naaka. Iro kantacha tzimatsi pashini itakotajaantakinari, kamiithapiroini ikinkithayitanaki irirori. ¹⁶ Jirikaiti ikaatzi kisaniantakinari, tii ishinitziri atziripaini inkimisantina, apaniroini ikowi inkimisantaitiri onkantya janaantyaanari naaka, irootaki ikajyaawaitantari ikinkithatakotziri Cristo. Ikwatzi jirikaiti inkimaatsipirotakaitina jomontyitakina. ¹⁷ Iriima ikaatzi itakotajaantakinari, jiyotaiyini irirori Pawa kantakaawori jomontyitantakinari onkantya nonkinkithatakotantyaawori janta Kamiithari Ñaantsi. ¹⁸ Tikaatsi iitzimaitya kisaniantanari, iro kowapirotacha irijatzi Cristo ikinkithatakoyiitzi. Irootaki oimoshirinkakinari. Ari imapirotya nonkimoshiriti, ¹⁹ tima niyotzi irootantsi jomishitowaitaina.

Okantakaantziro pamanakoyitakina, inishironkatakina Itasorinka Jesucristo. ²⁰ Iro nokowapirotairi nonkinkithatakotiri Jesucristo, tikaatsi nonthaawakaiya. Tii nokowi jowaañiitaina paata. Aririka intsitokaitakina, irooma iirorika, ari nonkantaitatyaani nantayitiro kamiithari, irootaki impinkathaitapiintantyaariri Cristo. ²¹ Tima iri Cristo nañaantaari naaka. Irooma aririka intsitokaitakina kamiithataki iijatzi. ²² Irojatzirika nañi iikiro niyaatakaatyiro nantiniri Awinkathariti ikowakaayitanari. Tii niyotzimaita otzimi nokowiri. ²³ Apitiroiti nokowiro. Kamiithawaitaki intsitokaitina niyaataita nontsipatapaiyaari Cristo. Iro kamiithapirotzimotakinari naaka. ²⁴ Iro kantacha okowapirota iijatzi nañi, ari onkantya nosaikimotantimini iirokaiti. ²⁵ Niyotaki iiro nokamita, osamani nosaikimoyitanaimi iirokaiti, ari onkantya nonthaamintakaantimiri pawintaanaiyaari Cristo. ²⁶ Tima aririka nariitapaimi iirokaiti, oiyiki pinkimoshiriwintawaina, piyotanaki iri kantakaawori Jesucristo imatantari.

²⁷ Jiroka pinkantayitanaiya: Pantapiintanairo kamiithatzimotirini Cristo. Irootaki pantapiintanairi, tima aririka niyaataki nariitimi, kamiitha noñaapaakimi pisaikaiyini. Irooma iirorika nimatziro nariitimi, nokowi nonkimakotimi kamiitha paapatziyawakaayita, piñaashintsishiriwintaiyaawo Kamiithari Ñaantsi akimisantanaari. ²⁸ Iiro pithaawantashiwaitari kisanintzimiri. Tima jirikaiti ari inkinkishiritakaiyaari Pawa japiroyitayiri. Ari inkimitsitimiri iijatzi iirokaiti pikimisantairi, jiyotakaayitaimi imapiro pawisakoshiriyitai. ²⁹ Tima tii apa ikowakaakimiro Cristo pinkimisantairi, aña ontzimatyii pinkimaatsikowintaiyaari iijatzi. ³⁰ Ari akaataiyakini akimaatsikowintakari. Tima piñiiyakinani pairani owanaa nokimaatsikowintakari janta. Irojatzii nokantziro iroñaaka pikimakowintana owanaa nokimaatsikowintakari jaka.

2

Itsinampashirinka ipoña iñaapironka Cristo

¹ Tima aritaki joimoshirinkaimi Cristo, tima jitakotakimi, tima isaikashiritantakimi Itasorinka, tima piyotairo pinishironkatawakaiyani, ² ontzimatyii paapatziyawakaayitaiya, pitakotawakaayitaiya, onkimiwaityaawo apanimi onkantaiya pikinkishiritani. Irootaki oimoshirinkanari. ³ Aririka ontzimi oitya pantayitiri, iiro pikisawakaawintawo, tsinampashiri pinkantya, iiro pasagaawintawaitawo. Tii opantawo pinkantanti: “Naaka kamiithapirotatsi, tii opantari jirinta”. Aña iro kamiithatatsi pinkanti: “Iri kamiithapirotatatsi jirinta, janaakowaitakina naaka”. ⁴ Tii apa okamiithatzi pinishironkapirowaitya iiroka, aña ontzimatyii pinishironkayitairi iijatzi pashinipaini. ⁵ Pojyakotyaari tsika ikantapainta Jesucristo, ⁶ Pawapirori jinaki irirori, tiimaita inchiraawintya jitapirotyaawo Ipawatzira. ⁷ Aña jowajyaantanakiro ipinkatharitzii, joyakotanakari ompirataari, itzimaki, ikimitakotapaakari ikantayita atziriiti. ⁸ Ikimitapaakari atziri, tii ipinkatharitanai ikimiwita. Aña shiritha ikantapainta irojatzii ikamantakari ipaikakoitakiri. ⁹ Irootaki opoñaantari Pawa iñaapirotakagaari Cristo, ipinkathariwintapirotzi, janaanakiri ikaatzi jiwitsikaitakiri. ¹⁰ Ikowi Pawa maawoni impinkathapiroitiri Jesús, onkantawitya tsikarika janta inampiyiityaawo, inkitiki, kipatsikinta, iijatzi otapinaki kipatsi. ¹¹ maawoni inkantayitai: “Pinkatharipirori jinatzi Jesucristo”. Aripaiti ipinkathayitairi Pawa Ashitairi.

Ikimitari ootamintotsi kimisantzinkariiti

¹² Ari onkantzimaityaari nitakotani iyikiiti. Tima pairani nosaikimotakimi janta, owanaa pikimisantapiintakina. Ari pinkimitanairo iijatzi nosaiki intaina, pantapiintairo okaatzi nonkantimiri. Pinkamaiwintanaiyaari Pawa jowawisaakoshiriyitaimi, pinkatha pantiniri okaatzi ikowakaayitakimiri. ¹³ Tima Pawa iriitaki kowashiritakaantatsiri, okanta pantapiintantawori kamiithari. Irijatzi Pawa antakaayitimironi.

¹⁴ Pantainiri Pawa maawoni kamiithari, iiro pikisawakaawintawo, ¹⁵ ari onkantya iiro otzimanta oitya iyakawintimini. Tima itomi Pawa pinayitatz, powajyaantiro kaaripirori, kamiitha pisaikimoyitairi kinashiwaitainchari. Pinkimitakotyaari kitijiyiinkatakairori tsiniriri. ¹⁶ Pintyaaryoowintanairo pikimakotakiro ñaantsi, iro pañaashiritantaiyaari. Aririka pintyaaryoowintakiro, antawo nonthaamintimi impiyairika Cristo, tima tii natsipitashiwaitawo nokinkithatakotakimiro iñaani Pawa. ¹⁷ Onkantawitya jowamaawintaitinawo nokimisantakaayitakimi, owanaa nonkimoshiriti, ari pinkimiyitanatyaari iirokaiti, pinkimoshiriwintaiyinani. Aririka jowamaitakina, oyyakawo nañaantari japaayiitziro imiriyiitari isaitaitziri piratsi itagaitziniriri Pawa. ¹⁸ Irootaki pinkimoshiriwintantinari iijatzi iirokaiti iroñaaka.

Timoteo ipoña Epafrodito

¹⁹ Iriirika kowaintsini Awinkathariti Jesús, ari piñaakiro thaankiini notyaantimiri Timoteo. Tima aririka impiyaki, inkamantapaina tsika pikanta pisaikaiyini janta, ari onkantya nonkimoshiritantyaari. ²⁰ Tima tii itzimi oyyainani naaka ikimitaka Timoteo, owanaa ikowaki inishironkayitaimi. ²¹ Tzimayiwitacha pashini, apa joshiriyitawo oiyitarika ikowiri, tii joshiritakotawo ikowakaantziri Cristo Jesús. ²² Iro kantacha, piyotaiyini iiroka kamiitha ikanta isaikimotakina Timoteo, iri tyaaryootantsi itsipatakina nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi. Owanaa jimitakotakina, kimiwaitaka iriimi notomi. ²³ Iriitaki nokowakiri notyaantimiri janta, aririka niyotaki tsika inkantaitina. ²⁴ Aamaa nowakiri Awinkathariti thaanki inkantakaiyaawo, naaka jatashitajaantimini janta.

²⁵ Iri nitawatya notyaantaimiri iyiki Epafrodito, potyaantakinari pairani. Owanaa inishironkatapaakina. Iri kimitakotakariri owayiri ishintsishiritaki itsipatakina nokinkithatakaantzi. ²⁶ Jirika Epafrodito, owanaa ikinkishiritakoyitakimi, antawoiti ikowaki jiñaapaimi, tima jiyotaki pikimakotaiyakirini jimantsiyawaitaki. ²⁷ Ari ikantawitaka jimantsiyatzi, iroowitaincha inkamimi. Iro kantacha jinishironkatakiri Pawa, joshinchagairi. Tii apaniroini inishironkatakiri irirori, aña jimatsitakina naaka, tii ikowakaanawo nimapirotya nowashiripirowaitakotyaari aririka inkamimotakina. ²⁸ Irootaki notyaantantaimiriri thaankipiroini janta, ari onkantya pinkimoshiripirowaitantyaari aririka piñaawairi, ari onkantya iiro nowashiripirowaitanta naaka. ²⁹ Kimoshiri pinkantawintawaiyaari, tima pirintzitawakaanaatya pikimisantairi Awinkathariti. Pimpinkathatapiintairi ikaatzi oyyariri irirori. ³⁰ Tima ikamawitaka irirori ikamaitanakawo jantayitziro ikowakairiri Cristo. Ishinitakowintanakawo jimitakotakina, tii inishironkapirowaita irirori, okimiwaitakawo iirokami imitakotinani jaka.

3

Kowapirotajaantachari

¹ Ari okantzimaitari iyikiiti, thaaminta pinkantawintaiyaari Awinkathariti. Tima iiro nosamawo naaka napiipiintimiro okaatzi nosankinatakimiri pairani. Iro kamiithatatsi piyopirotantyaari.

² Ontzimatyii paamaiyaari manintaniriiti kimitakariri otsitsi, kaaripiroshiririiti, kowatsiri intomishitaanitakaimi. ³ Tima totamishi-taanipirori anayitai aakaiti, inampishiriyitantai Tasorintsinkantsi, jiyotakaayitairo tsika ankantya apinkathayitairi Pawa. Iiro awintaashi-waitawo añaayitziri awathaki, aña iro anthaamintawintya jashiyitai Cristo Jesús.

⁴ Ari onkantyaami owawisaakoshiritaimi añaayitziri awathaki, nimawaitakiromi naaka nanaakotantimi. ⁵ Tima pairani owakiraa notzimapaaki, okaatzi 8 kitijiyiri nomaakotapaaki, ari itomishitaaniitakinari. Naakataki Israel-mirinka, icharinitanakari Benjamín-ni, Judá-mirinkapirori ninatzi, Heber-paantipirori noñaawaitziri, nimonkaatziro okaatzi Ikantakaantaitani, tima Fariseo ninawita.

⁶ Noñaajaantaki nokimisantapirotatziiri Pawa, irootaki nokisaniintantakariri kimisantanaairiri Jesucristo. Tima nohotyaawitanakityaawo nimonkaatziro Ikantakaantaitani, tii nomaakitapaintzi apaani. ⁷ Iro kantacha maawoni jiroka, okaatzi nasagaawintawaitakari pairani, tikaatsi opantaiyaawoni iroñaaka niyotakotairi Cristo. ⁸ Imapirotatya, tima niyopirotairira Cristo, tii opantaajaitawo nokantawita pairani. Nowajyaantanairo maawoni, nokimitakaantanakiro jookapiintaitziro kaagashi. Iro nokowajaantanairi niyopirotairi Awinkathariti Cristo Jesús tima irootaki kamiithapirotatsiri.

⁹ Iriitaki tsipashiritaanari iroñaaka. Tii nopankinatanaawo nimatiro Ikantakaantaitani, tima tii otampatzikashiritana. Irooma nawintaanaari iroñaaka Cristo, iriitajaantaki Pawa otampatzikashiritaanari. ¹⁰ Iro nokowapirotanairi niyopirotairi Cristo, tima iriitaki ashitawori ishintsinka ipiriintaa ikamawitaka. Ari onkantya nonkimitakotantyaariri tsika ikanta ikimaatsikowintantaka, tsika ikanta iijatzi ikamimotantaki, ¹¹ irootaki jowiriintantaiyaanari naaka aririka nonkamawitayta.

¹² Tikiraata nohotyaataitziro nokantayitakimiri, tikiraamintha noñiuro nonkamiithashiripiroti. Iro kantacha iikiro niyaatatyi naminaminatiro irojatzii nohotyaapirotantyaawori, tima niyotzi iri itapaintawori Cristo Jesús jowawisaakoshiritaana.

¹³ Iyikiiti, tii nokantatzi naaka: Nimatataikiro nohotyaakiro nonkamiithashiripiroti. Aña jiroka nokantanaa: Maijanta nowanairo nantayitakiri pairani tii noshiritakotaawo, apa nokinkishiritakotawo onkaati noñaayitairi paata, ¹⁴ ari onkantya nimatantantyaari, irojatzii noñaantaiyaawori paata impinayitairi Pawa ikaimashiriyitai intsi-pashiritai Cristo Jesús.*

¹⁵ Jirokapaini nokantayitakimiri, ontzimatyii oshiritakotyaawo maawoni akaatzi antapashiriyitai. Tiirika poshiritakotawo, Pawa oñaayimironi pinkimitakotantainari. ¹⁶ Iro kantacha, ontzimatyii antyaaryoowintairo antayitantyaawori okaatzi ayotakotajaantakiri.

¹⁷ Iyikiiti, ontzimatyii pinkimitaiyaana naaka. Ontzimatyii paminayitairi pashini aririka joyyakotaanawo naaka tsika nokanta piñaayitakina.

¹⁸ Tima aritaki pairani napiipiintakimiro nokinkithatakotzimiro, irojatzii napiitimiri iroñaaka nirayimankakiini nonkantimi: Tzimatsi oiyiki saikimotakimiri janta kisaniintziriri ikaatzi kinkithatakotzirori tsika okanta ipaikakoyiitakiri Cristo. ¹⁹ Irootaintsi jiñaayitiro japiroyiitairi. Ithaamintashiwaitakawo okaatzi jowayitari ikimitakaantakiro iroomi iwawanityaarimi. Owanaa ikantakaapirowintakawo okaatzi jantayitakiri,

¹⁹ Irootaintsi jiñaayitiro japiroyiitairi. Ithaamintashiwaitakawo okaatzi jowayitari ikimitakaantakiro iroomi iwawanityaarimi. Owanaa ikantakaapirowintakawo okaatzi jantayitakiri,

¹⁹ Irootaintsi jiñaayitiro japiroyiitairi. Ithaamintashiwaitakawo okaatzi jowayitari ikimitakaantakiro iroomi iwawanityaarimi. Owanaa ikantakaapirowintakawo okaatzi jantayitakiri,

¹⁹ Irootaintsi jiñaayitiro japiroyiitairi. Ithaamintashiwaitakawo okaatzi jowayitari ikimitakaantakiro iroomi iwawanityaarimi. Owanaa ikantakaapirowintakawo okaatzi jantayitakiri,

¹⁹ Irootaintsi jiñaayitiro japiroyiitairi. Ithaamintashiwaitakawo okaatzi jowayitari ikimitakaantakiro iroomi iwawanityaarimi. Owanaa ikantakaapirowintakawo okaatzi jantayitakiri,

¹⁹ Irootaintsi jiñaayitiro japiroyiitairi. Ithaamintashiwaitakawo okaatzi jowayitari ikimitakaantakiro iroomi iwawanityaarimi. Owanaa ikantakaapirowintakawo okaatzi jantayitakiri,

¹⁹ Irootaintsi jiñaayitiro japiroyiitairi. Ithaamintashiwaitakawo okaatzi jowayitari ikimitakaantakiro iroomi iwawanityaarimi. Owanaa ikantakaapirowintakawo okaatzi jantayitakiri,

* **3:14** Kantakotachari jaka “nimatantantyaari”, ikanta pairani atziri matantatsiri ishiya tsika ipiyota aminaminthatziriri, ipayiitziri owinawo jimatantaki.

tii ikaaniwintakotawo. Iro ikinkishiritakowaitapiintaka isaawisato. ²⁰ Irooma aakaiti, iro akowapirotanai anampitaiyaawo isaikinta Pawa. Oyaaniinta akanta impiyi Owawisaakotantaniri Awinkathariti Jesucristo, ²¹ pashiniyitakaapaini awathaki akaamaniwaitzi, ari ankimitakotaiyaari tsika ikanta irirori otzimi jowaniinkawo. Aritaki jimatapairo, otzimimotziri ishintsinka ipinkathariwintantawori maawoni oiyitarika.

4

Pinkimoshiriwintapiintairi Awinkathariti

¹ Iyikiiti, nokowataiki naaka poisokirotanaiyaari Awinkathariti. Tima nitakotani pinayitazi, owanaa nokowaki noñaapaimi. Irokayitaki oimoshirinkanari, irokataki kantakaantironi impinataitantinari paata, onkimiwaityaawomi namathairi pinayitaimi.

² Nonkantimiro Evodia iijatzi Síntique: Ontzimatyii aripirotawakaiya awintaashiritaari Awinkathariti. ³ Nonkantimi iijatzi iiroka notsipaminthari, pinkaminairo jiroka apiti tsinani aripirotawakaantaiyaari. Tima ari nokaatzi pairani natsipiwintawo Kamiithari Ñaantsi nokinkithatakotziro, ari otsipatakari Clemente ipoña pashinipaini ikaatzi tsipayitakinari pairani. Tima maawoni jirikaiti, osankinatakoyitaka jañaashiriyitai paata.

⁴ Kimoshiri pinkantawintapiintaiyaari Awinkathariti. Napiitawakimiro: ¡Pinkimoshiritapiintaiyini! ⁵ Ontzimatyii jiyoyitaimi maawoni nishironkataniri pinayitai. Tima aritaki piyimataka Awinkathariti. ⁶ Iiro okantzimoshiriwaitzimi, aña pamanamantapiintairi Pawa pinkowakoyitiri kowityiimotzimiri. Pimpaasoonkitapiintairi iijatzi. ⁷ Ari onkantya piñaantyaawori isaikakaayitaimi kamiitha Pawa, kamiithapiro inatzi jiroka, anaairo okaatzi akinkishiriyitari aakaiti. Tima jiroka, saikaantsi kamiitha, iro inimoshiritakaimini, iiro okantzimoshiriwaitantzimi tima itsipashiritaimi Cristo Jesús.

Poshiritapiintaiyaawo kamiithari

⁸ Jiroka nonkantimiri iyikiiti. Poshiritapiintaiyaawo tyaaryoori, pinkathataantsi, tampatzikashirintaantsi, kitishiritaantsi, inimotaantsi, kamiithatzimotaantsi, kamiithashiritaantsi, thaamintaantsi. ⁹ Pantanairo okaatzi piyoyitakiri, okaatzi nokamantakimiri. Piñaantayityaawo okaatzi niyotaayitakimiri, okaatzi kamiithari piñaakotakinari naaka nantayitakiri. Aririka pantayitanairo jiroka, ari inimowaitimi isaikakaimi Pawa.

Ipashitantari Filipos-jatzi jashi Pablo

¹⁰ Antawoiti ikimoshiritakaakina Awinkathariti, noñaakiro papiitairo pinishironkataana. Niyotzi naaka tii pimaijantana, aña iro kantakaantzirori tii otzimi tsika pinkinakairo pinishironkatantyaanari. ¹¹ Tii iro nonkantantyaari, noñaatziro nokowityaaniintawaitzi. Aña namitakawo nokimoshiriwaitzi onkantawitaya tikaatsi tzimimotinani. ¹² Niyotakiro tsika okantawaita ankowityaaniintawaiti, ontzimimoyitai ojiyiki. Nothotyaakiro namitakawo maawoni, iirorika nowapirowaita, aririka nontajyaaniintawaiti. Namitakawo ontzimimotina ojiyiki, namitawo iijatzi nokimaatsiwaitawo tikaatsirika tzimimotinani. ¹³ Ari onkantaki nonkitsirinkiro maawoni oiyitakarika, tima iri Cristo aawiyashiritakaanawori iroñaaka.

¹⁴ Iro kantacha, owanaa okamiithataki okaatzi pipashitakinari, tima piyotaiyakini tzimatsi ojiyiki pomirintsitzimotakinari. ¹⁵ Pairani nokinantanakari Macedonia-ki, nitantanakawori nokinkithatakotziro Kamiithari

Ñaantsi, tikaatsi nishironkatinani, apa iirokaiti Filipos-jatziiti, pipakaantakinari pipashitanari. ¹⁶ Ari pikimitaakiro iijatzi nosaikantakari Tesalónica-ki, papiipiintakiro pipakaantakina pipashitanari, iri naantakari okaatzi kowityiimotapiintakinari. ¹⁷ Tii apa noshirityaawo naaka pimpashitapi-intyaanawo kowityiimotinari, nokowatzi pantayitanairo iirokaiti kamiithari, inkini impashitaitimi paata iiroka. ¹⁸ Aritaki naakiro maawoni pipakaantakinari, ipapaakinawo Epafrodito, oyyikitzimotapaakina tikaatsi kowityiimotinani. Okaatzi pantakiri owanaa okamiithatzimotakiri Pawa, okimitzimowaitakari kasankainkari. Okimiwaitakawo iijatzi okamiithatzi-motziri aririka intagaitiniri piratsi. ¹⁹ Iri Pawa payitimini onkaati kowityi-imoyitimini iiroka, tima otzimimopirowaitziri jowaniinkawo Cristo Jesús. ²⁰ ¡Ankantaityaani apinkathatairi Ashitairi Pawa! Ari onkantyaari.

Iwiyaantawori withataantsi

²¹ Piwithatyaanari janta ikitishiritakaani Cristo Jesús. Jiwithatsitakimi iyikiiti ikaatzi tsipatakinari naaka jaka. ²² Jiwithayitsitzimi iijatzi ikitishiritakaani jaka, iri withatajaantzimiri ikaatzi saikapankotziriri Pinkathari César.

²³ Onkamintha inishironkapirotaimi Awinkathariti Jesucristo. Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI COLOSAS-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo otyaantzimiro jiroka osankinarintsi. Tima jotyaantapirori Jesucristo ninatzi, irootaki ikowakiri Pawa. Iri notsipata iyiki Timoteo nosankinatzimiro. ² Iiroka nosankinayitzini pikaatzi ikitishiritakaitaimi janta Colosas-ki, tima iirokaiti iyikiiti oisokirotanakariri Cristo pikimisan-tanairi. Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimitsitimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Jamana Pablo onkantya jiyotanitantyaari kimisantzinkariiti

³ Ari nokantapiintatya namanamanaatari Pawa Ashitariri Awinkathariti Jesucristo, nokantziri: “Paasoonki Pawa”. ⁴ Irootaki nopaasoonkitantariri, tima nokimakowintakimi tsika pikanta pawintaashiritanaari Jesucristo, itakotani pikantanairi ikitishiritakaani, ⁵ okantakaakimi pikimisan-tanairo tyaaryoori Kamiithari Ñaantsi, piyotanairo tzimatsi poyaakoniintari inki-tikinta. ⁶ Okaatzi pikimakiri iirokaiti, jatakotaki maawoni nampitsiitiki. Ikimisantayitanai iijatzi pashinijatzi atziriiti. Ikimitakimi iirokaiti owakiraa pikimawakiro ñaantsi, pikimathatanakiro imapiro inishironkayitaimi Pawa. ⁷ Tima iriitaki iyiki Epafra yotaakimirori pairani janta. Nitakotani jinatzi Epafra, iri oisokirotakariri Cristo jantawaitziniri. ⁸ Irijatzi kamantapaakiri owanaa pitakoyitanta ikantakaakimi tasorinkantsi.

⁹ Tima owakiraa nokimakowintawakimi tsika pikantana, ari nokantapiintanakitya namanakoyitaimi onkantya pinkimathatantyaawori ikowiri Pawa. Yotanishiri pinkantayitaiya. ¹⁰ Namanakotzimi iijatzi pantapiintantyaawori kamiithatzimotziriri Awinkathariti, tima irootaki ikowiri pantainiri, iro piyaatakaantyaawori piyopirotanairi Pawa. ¹¹ Namanakotzimi onkantya otapishiritantimiri ishintsinka. Iro tyaaryootakaimini jowaniinkawo, intsinampashiritakaimi iijatzi. ¹² Ari onkantya pinthaamintantyaari pimpaasoonkiyitairi Ashitairi. Tima iriitaki kantakaawori okanta añaantaawori jashiyitai, anintaantaiyaawori okaatzi ikajyaakaayitakairi ikitiijyiinkatakotairi ikitishiritakaani. ¹³ Tima pairani kimiwaitaka asaikatyiimi otsinirikitzi. Iro kantacha jowawisaakoshiritai Pawa, ipinkathariwintayitai iroñaaka jitaakotani Itomi, ¹⁴ itzimi kapathainkawintakairi. Okimiwaitakawo impinakowintatyiimi ikimaatsiwintayitai, ari okanta ipiyakotantairori ayaaripironka.

Ikamawintai Cristo, ari jaapatziyai Pawa

¹⁵ Tii ikoñaanitzii Pawa, iro kantacha joñaagantapainta itanakawori Itomi, tzimitachari tikiraamintha jiwitsikaitiro añaayitziri iroñaaka. ¹⁶ Iri Itomi witsikakaantakiro tzimayitatsiri inkitiki iijatzi kipatsiki. Jiwitsikaki koñaanitatsiri, ipoña kaari koñaayitatsini. Jiwitsikayitakiri maawoni maninkariiti pinkathariwintzirori tsikarika oiyita. Iriitaki jiwitsikakaayitaki maawoni onkantya jashitantyaawori irirori. ¹⁷ Iri itajaantanakawo Cristo itzimi pairani. Irijatzi kantakaawori iroñaaka kaari inashitantayita okaatzi jiwitsikayitakiri. ¹⁸ Irijatzi Cristo akimitakaanta iriimi aitotyaami

akimisantzinkaritai. Irooma aakaiti iwatha anayitaimi. Iriitaki itakaantawori ipiriintaa ikamawitaka. Irootaki jitapiintaitantyaariri ipinkathayitairi iroñaaka. ¹⁹ Tima iriitaki Itomi ikowapirotajaantakiri Ashitairi inampishiripirotantiri ipawatzi irirori. ²⁰ Iriitaki kamimoyitairi, kapathainka ikantapainta ipaikakoitakiri. Aripaiti jaapatziyai, onkantawitayya tsika asaiki kipatsiki, tiirika inkitiki.

²¹ Pairani kisaniinta powiri Pawa, tii poshiritakotawo ikowakaayitzimiri, iro pantapiintashitaka kaaripirori. Iro kantacha Pawa, jaapatziyai.

²² Tima atziripirori jinapaintzi Jesucristo, iro aritantakari ikamimoyitakai maawoni. Iriitaki aayitaini Pawakinta, inkantapairi: “Jirikataki, nokitishiritakaani, kitishiripiro ikantayitaa, tikaatsi kankawaitairini”.

²³ Ari onkantyaari, aririka poisokirotanatyaawo pawintaashirityaari. Tima pairani owakiraa pikimawakiro Kamiithari Ñaantsi, piyotanaki tzimatsi poyaakoniintari. Ithonka ikimakoyiitanakiri maawoni nampitsiitiki. Irojatzii, naaka Pablo, ikinkithatakaayitakinari iijatzii.

Jiyotaayitziri Pablo pashinijatzii atziri

²⁴ Antawoiti nokimoshiritzi iroñaaka noñiiro nokimaatsitakowintzimi. Tima nimonkaatatziro ikimaatsitakagaitakari Cristo. Iri nokimaatsitakowinta kimisantzinkariiti, itzimi kimitanaawori iroorikami iwatha Jesucristo.

²⁵ Iro nantawairi naaka nimonkaayitairo, tima iri Pawa kantakinari: “Pikinkithatakotainiri atziriiti noñaani, ontzimatyii pothotyiiro maawoni”.

²⁶ Tikaatsi yotaajaitatsini pairani oita jantiri Pawa, irojatzii okantzimaita iroñaaka. Iro kantacha aakaiti jiiyiitai “ikitishiritakaani”, jiyotakaayitairo.

²⁷ Tima iro ikowakiri Pawa ayoyitairo. Jiroka jiyotakairi: Inishironkayitaimi iirokaiti tii nojyininkawintzimi, itsipashiritaimi Cristo. Iro poyaakoniintantaawori piñairo jowaniinkawo.

²⁸ Irootaki nokinkithatakotantaariri naaka Cristo. Nokantayitziri atziriiti: “Aritapaaki pikaaripiroshiriwaitaki”. Niyotaayitairi kamiithapiroini, okimiwaitakawo naayitaatyirimi Pawakinta, nonkantairi Pawa: “Jirika kimisantairiri Cristo, iriitayitaki othotyaaakirori”.

²⁹ Irootaki noñaashintsiwintantariri. Tima ishintsinka Cristo aawiyaashiritakaakinawori nantayitantakawori maawoni.

2

¹ Tima nokowatzi piyoyitai antawoiti noñaashintsiwintakimi, iijatzii Laodicea-jatzii ikaatzii kimisantairiri Cristo, noñaashintsiwintakari. Ari nokimitaakiri maawoni kaari ñaapootaajaitinani. ² Iro noñaashintsiwintantzimiri onkantya pinthaamintashiritantyaari, pitakotawakaantyaari, piyotanipirotantyaari, pinkimathatantyaawori jantayitairi Ashitairi Pawa tii jiyotakowiitari pairani Cristo. ³ Tima iriitaki Cristo kantakaawori ikimathatakantairo kaari jiyotakowiitari, okimiwaitakawo ajyaagawontsi otzimi jimanawiitari. ⁴ Nokamantsitzimiro iroñaaka jiroka, iiro piñaantawo jamatawiyiitimi. ⁵ Okantawita tii nosaikimotzimi pinampiki, iro kantacha nokinkishiritakotapiintakimi kimiwaitaka ari ankaatajaantimi asaiki janta pinampiki. Iro nokimoshiripirotantakari nokimakowintakimi aripiro pikantawakaanaa, oisokiro powanairi Cristo pawintaanaari.

⁶ Tima tsika pikanta pikimisanantakiri kitziroini Awinkathariti Jesucristo, iikiro piyaatayii pintsipashirityaari. ⁷ Oisokiro powapirotanakiri pitanakari pikimisantziri, pinkimitakotyaawo parithatatsiri kamiithaini, pinkimitakotyaawo iijatzii pankotsi jiwitsikayiitziro, tima irootaki jiyotakaayitakimiri. Pimpaasonkitapiintairi Pawa.

Isaikapiroshiritantaimi Cristo

⁸ Pintyaaryooti, tzimatsi kowatsiri jamatawitimi, paamaakowintya. Jimonkaatakaashitzimirokari okaatzi jiyoyitziri, jiyotaayitziriri pairani ichariniiti, iro jamiyitapiintari jaka kipatsiki. Tima kaari jashi Cristo. ⁹ Tima Pawa, iri othotyaapirotzirori inampiwathatantari Jesucristo. ¹⁰ Irijatzi othotyaapirotzirori inampishiritantakimi iirokaiti, tima pawintaashiritanaari Pawa. Pinkatharipirori jinatzi irirori, janairi ikaatzi pinkathariyiwitachari. ¹¹ Tima pawintaashiritanaari Pawa, kimiwaitanaa pintomishitaanitatyiyaami. Tii koñaawo pintomishitaanitya, iro oiyakaawintacha jowajyaantakaayitaimiro Jesucristo piyaaripiroshirinka, jañaakaashiriyitaimi iijatzi. Okimiwaitanakawo intomishitaanitatyiimimi. ¹² Tima powiinkaayitaka pairani, pikimitatyaari Cristo Jesús tsika ikanta ikamawitapainta irirori. Iroowaitanaki arimi pinkaatakirimi pinkitayta, ikitawiitakari irirori. Ipoña pañagai iiroka, jañagaira irirori. Tima pawintaanaari Pawa tsika itzimi ashitawori ishintsinka añaakagaimiri. ¹³ Pairani iirokaiti, kimiwaitaka pinkamayitayiyimi okantakaantziro piyaaripironka. Iro kantacha Pawa inishironkataimi, okantawitaka tii pitomishitaaniyita. Tima jañaakagairi Cristo, ari ikimiyitaimiri iiroka jañaakaashiritaimi ipiyakoyitaimiro piyaaripironka. ¹⁴ Tima pairani oiyiki ikowawita nojyininkapaini jimonkaayitiroimi Ikantakaantaitani, tiimaita jimonkaantziro. Irootaki jowasankitaantyaaririmi Pawa. Tima kimiwaitaka Pawa josankinatakotatyiromi ayaaripironka. Ikanta ipaikakoitakiri Jesucristo, ari ashiryaakari josankinatakowitakai Pawa, kimiwaitaka arimi intsipatanatyaawomi ipaikakoyiitakiri Cristo. ¹⁵ Aripaiti joitsinampaayitakiri pinkathariwitachari, tii otzimimotanairi ishintsinka irirori. Tii jantziro jimananikiini jirokapaini, joñaagantapirotakiro onkantya jiyotakoyiitantyaawori.

¹⁶ Tii okantzi pishintsiwintawakaiya intzitaityaawo owanawontsi, imiriyiitari. Tii okantzi iijatzi pishintsiwintawakaiyaawo joimoshirinkayitari nojyininka, okimitatya osarintsi, owakiraachiiri kashiri, kitiiyyiri jimakoryaantaitari. ¹⁷ Tima maawoni imonkaayitziri pairani nojyininkapaini, iroowaitaki okanta aamparyaantsi. Kantakotachari jaka iriitaki Cristo.* ¹⁸ Paamaakowintya tzimatsi kinkithatakoyitimini, ikowatzi poiyakoyitaiyaari ikantayita iriroriiti. Irootaki ikantantayitzimiri: “Thami antsinampashiriyitai, onkantya ampinkathayitantaariri maninkariiti”. Iro kantacha tiimaita jiñaapootziri maninkariiti, apa jaakowintawo ikinkishiritakowaitawo inintashiyitari irirori, kantakaapiro ikantawintakawo. ¹⁹ Tii jiwithaajaitari jirikaiti itzimi aitotanaari aakaiti. Jirika aitotaari, iriitaki thaamintakaawori okimotayitzi awatha, irojatzii owithaawakaantayitari. Tima Pawa kantakaakawori.†

²⁰ Apaani kaminkari tikaatsi janti, iiro okantzi jimonkaayitiro itziyitari. Ari pikimiyitanaari iirokaiti pitsipashiritanaari Cristo, kimitajaantaka pinkamatyiimi. Tii okowajaantzi pimonkaayitairo okaatzi itziyitari. ¿litama paminaashiwaitantari pantayitziro ikantayitziro atziriiti? ²¹ Ikantzimi: “Iiro powayitawo jiroka, iiro pantayitziro jiroka, iiro poirikayitziro jiroka”. ²² Aña

* **2:17** Tima apaani aamparyaantsi tii okoñaawaitashita. Aririka añiuro, ayotzi tzimatsi ashitawori jaamparyaa. Ari okimitari iijatzi okaatzi jimonkaayiwitakari pairani, aamparyaa onayitaki okaatzi jantzimoyitairi Cristo. † **2:19** Jiroka oiyakaawintachari jaka: Tii jiyotaajaitzi iri Cristo jiwayitairi aaka, ikimiwaitakawo iriimi aito. Irooma aakaiti akimitakawo iroorikami iwatha. Tima aririka antaamintya ankimotati awathaki, maawoni awatha othaaminta okimotayitzi, kamiitha okanta owithaawakaayita, irojatzii antariwathayitantatyaari. Irootaki aito jiwatakaantatsiri okanta othaamintantari okimoyitzi kamiitha awatha. Ari ikimitsitari iijatzi Cristo, iri jiwayitanairiri kimisantzinkariiti, irojatzii jantapashiripirotantyaari kamiithapiroini.

jiyotaashiwaitakimiro Ikantakaantaitani. Tima aririka oyaawo tsika oitya, iiro añiiro tsika onkantai, ari othonkari. ²³ Tima aririka antziwintawaitya, añajaantzi ashironkaawintatyaari Pawa akimisantainari. Tiimaita, aminaashiwaita jiroka, tima tii owajyaantakaantziro anintashiwaitapiintari.

3

¹ Aritaki añagai Cristo, isaikimotapairi Pawa jakopiroriki, ari ikaatapairi ipinkathariwintantzi. Ari pikantayitanaari iirokaiti pitsipashiritaari Cristo, awisakoshiriyitaimi. Pinkowapiintairo jashitari irirori. ² Iiro pikinkishiritakoyitaawo isaawisato, aña iro pinkinkishiritakoyiti inkitijato. ³ Kimiwaitaka iroñaaka pinkamayitayiiirikami, tima pisaikimoshiritairi Pawa pitsipashiritaari Cristo, okantawitaka jiroka tii koñaawoini inatyi. ⁴ Iro kantacha, aririka impiyaki Cristo, aripaiti jañaakaayitai maawoni, owani-inkaki ankantaiya antsipatapaiyaari.

Tii opantawo apiiyitairo antayiwitakari pairani

⁵ Tii opantawo papiitairo pantayiwitakari pairani. Pinkimitaiyaari kaminkari, tii jantayitairo kaaripirori. Tii okantzi pimayimpiritanai, pinkaaripiroshiriyiti, pinkamaawoshiriyiti, pinintashiriwaiti, pinkowawaitiri kiriiki. Tima aririka pinkowawaitiri, aritaki piwawanitanatyaari. ⁶ Irootaki jantapiintayitakiri atziriiti, iro jowasankitaawintairiri paata Pawa. ⁷ Ari pikantayiwitakari iijatzi pairani iirokaiti, pamikiwitakawo. ⁸ Iro kantacha, ontzimatyii powajyaantayitairo iijatzi jirokapaini, okimitatya: Pikisawakaawaita, piñaakatsimatawakaawaita, pikimaatsitawakaawaita, pookimotawakaawaita, pikawiyawakaawaita, ⁹ pamatawiwaitantzi iijatzi. Tima aritaki powajyaantayitairo tsika pikantayiwita pairani. ¹⁰ Kamiithashiri pikantayitaa iroñaaka, tima iri Pawa owamiithashiritaimi, pinkimitaiyaari ikanta irirori, tima iriitaki witsikakimiri pairani. Irootaki piyopirotantaiyaariri iroñaaka. ¹¹ Ithonka inampishiritantai Cristo maawoni, ikimitatya: Grecia-paantiri, Judá-mirinka, totamishitaari, kaaririka totamishitaari, pashinijatzitatsiri, jyininkatantairi, kaari yowaitaniri, pimantaari, maawoni.

¹² Inishironkatani Pawa pinayitzi, irootaki jiyoshiitantayitaimiri onkantantyaari jashipirotaimi. Ikowi iroñaaka pinkitishiripiroyitai. Pinishironkayitantya, pinithaantaniti, tsinampashiri pinkantya, iiro pisamawaitanta. ¹³ Amawi pinkantawakaayitanaiya, pimpiyakotiri owaaripiroshiriwaitimini. Tima aritaki ipiyakotaimiro iiroka Cristo piyaaripironka. Irootaki pimatanaari iijatzi iiroka. ¹⁴ Iro kowajaantachari pitakotawakaayitanaiya, inantyaari paripirotawakaanaiya. ¹⁵ Tima apaani akantanaa akimiyitaawo aakami iwatha Cristo, iro añaantyaawori kamiitha asaikayitanai, aripirotawakaanaiya. Ontzimatyii ampaasoonkiyitairi Pawa. ¹⁶ Poshiritapiintanaiyaawo pikimakoyitakiriri Cristo. Jiroka piyotanitantyaari onkantya piyotawakaantapirotantyaari: Ontzimatyii pimpampithaayitanairo onkaati jiyotakaayitaimiri Tasorintsinkantsi, pimpampithaayitairo Salmo, pimpaasoonkitairi Pawa. Ari onkantya pinthaamintashiritawakaantyaari. ¹⁷ Ari pinkimityaari ontzimirika pantayitiri, oitya piñaawaitiri, pimpairyaapiintairi Awinkathariti Jesucristo, pimpaasoonkitiri Ashitairi Pawa.

Antayitairi akimisantayitai

¹⁸ Iinataitarí, pipinkathatairi piimiiti, tima iro pantayitanairi pikimisantairi Awinkathariti. ¹⁹ Iimintaitarí, pitakoyitaiyaawo piinaiti, iiro piñaakatsimawaitawo. ²⁰ Itomiitarí, pinkimisantairi ashitzimiri,

tima irootaki kamiithatzimotziriri Awinkathariti. ²¹ Iwaapatiitari, tii okamiithatzi pinkisakaawaitashityaari powaiyani, ari onkantya iiro okantzimoniintawaitantari. ²² Ompirataari, pinkimisantiri okaatzi inkantimiri ompiratzimiri jaka kipatsiki. Iiro powakowintashiwaita pantawaiti aririka jaminimi onkantya pinimotakaantyaariri, aña kamiitha pantawaitapiintainiri, tima pipinkathataatziiri iiroka Pawa. ²³ Ari pinkimitairo maawoni pantayitanairi kamiitha pishirithawintyaawo. Pinkimitakaantanakiro iriimi ompiratimini Awinkathariti Jesucristo, kaari atziri ompirataajaitimini. ²⁴ Aritaki piyotaiyakini iirokaiti, Awinkathariti pinayitaimini paata. Tima iri Cristo ompiratapiintayitaimiri iroñaaka. ²⁵ Iriima ikaatzi antayitapiintanairori kaaripirori, jowasankitaayiitairi irirori. Tima Pawa, tikaatsi imaakiniti irirori.

4

¹ Ompiratantaniiriiti, paapatziyaari pompirataniiti, tampatzika pinkantawintyaari. Pinkinkishiritiro, tzimatsi iiroka inkitiki iita ompiratzimiri.

² Pamanamanaatapiintaiya, aamaakowintashiri pinkantya pamanamanaatya pimpaasonkiti. ³ Pamanamanaatakotaina naaka, onkantya ishinitantaitinawori nokinkithatakotanairo kaari jiyotakowiita pairani. Tima irootaki jomontyaawintaitakinari. ⁴ Pamanamanaatakotina onkantya nimatantyaawori nonkinkithatakotiro kamiithapiroini, iro inkimathayiitantyaawori.

⁵ Ontzimatyii pisaikayiti kamiitha pisaikimoyitziri kaari kimisantatsini. Piyotairi, iiro pitsipawaitashitari. ⁶ Kamiitha inimotiri onkaati pinkinkithatakotininiriri, poshini onkantzimotyaari. Ontzimatyii piyoyiti tsika pinkanti pakayitiri aririka josampiyitimi.

Iwiyaantawori withataantsi

⁷ Aririka jariitatya iyiki Tíquico pinampiki, iriitaki kamantapaakimini tsika nokanta nosaikaiyini jaka. Tima jirika iyiki, iriitaki imitakopirotakinari jaka nantawaitziniri Awinkathariti. ⁸ Iro notyaantantyaariri jiñiimi tsika pikan-taiyani iirokaiti janta, inkamantimiro tsika nokantaiyani jaka. Ari onkantya piñaantyaawori pinthaamintashiritaiyaani. ⁹ Ari notyaantimiri iijatzi iyiki Onésimo intsipatanatyaari Tíquico. Tima jirika Onésimo iriitaki poñainchari pairani pinampiki. Tyaaryoo jawintaanakari irirori Awinkathariti, nitakopirowaitani jinatzi. Apiti inkaati kamantapaakimini okaatzi nantayitakiri jaka.

¹⁰ Ari itsipatakina Aristarco jomontyaitakina jaka. Jiwithatsitaiyimini iijatzi irirori. Jiwithatsitzimi iijatzi Marcos itomithori Bernabé. Tima jirika Marcos, iriitaki nokinkithatakotakimiri pairani nokantakimi: Aririka jariitatya pinampiki paawakiri kamiitha. ¹¹ Jiwithatsitaiyimini Jesús, jiitaitziri iijatzi Justo. Iriitaiyakini kaatakinari nokinkithatakotziro tsika okanta ipinkathariwintantai Pawa. Owanaa joimoshirinkina iriroriiti, tima tikaatsi pashini nojyininka kimityaarini itsipatakina jirikaiti.* ¹² Jiwithatsitzimi iijatzi Epafras, iriitaki pashini poñainchari pairani pinampiki. Irijatzi jompiratani Cristo. Ojyiki jamanamanaatakotapi-intakimi, onkantya pintyaaryooshiriyitantyaari, piyotakotantyaawori pantanairo tyaaryoopiroini ikowiri Awinkathariti. ¹³ Naakatajaantaki ñaakiri Epafras owanaa ikinkishiritakoyitakimi. Ari ikimitsitakari iijatzi

* **4:11** Ikantakotziri Pablo jaka “nojyininka”, iriityitaki jiiyiitzi “totamishitaaniri”, tima aritaki jiiyiitziriri Judá-mirinkaiti.

Laodicea-jatzi, iijatzi Hierápolis-jatziiti. ¹⁴ Jiwithatzimi iijatzi Lucas aawintantaniri. Irijatzi nitakotani. Jiwithatsitzimi iijatzi Demas. ¹⁵ Nokowi naaka piwithatinari maawoni kimisantzinkariiti janta Laodicea-ki. Piwithatinawo Ninfas, iijatzi pinkimitaakiri maawoni kimisantzinkariiti ikaatzi apatoyitapiintachari opankoki. ¹⁶ Piñaanatiniri nosankinari ikaatzi kimisantzinkariiti janta pisaikinta. Impoña potyaantakiniri Laodicea-jatzi jiñaanatiniri kimisantayitatsiri janta. Ari pinkimityaari iijatzi iirokaiti, piñaanatiro nosankinatakiniriri iriroriiti. ¹⁷ Jiroka ñaantsi pinkantiriri Arquipo: “Pantawaitainiri Awinkathariti tsika okantajaanta ikantakimiri, pimonkaatiniri”.

¹⁸ Naaka Pablo, jiroka nosankinatajaantzimiri nakoki niwithatzimi. Iiro pipiyakotana jomontyiitakina, pamanamanaatakotapiintaina. Onkamintha inishironkayitaimi Pawa. Ari onkantya.

JITAKARI JOSANKINATZINIRI PABLO TESALÓNICA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinatzimirori jiroka notsipatari Silvano ipoña Timoteo. Notyaantzimiro janta Tesalónica-ki pashiiti pikaataiyini jashiyitaimi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo. Onkamintha inishironkataimi, isaikakaayitai kamiitha iijatzi.

Ikimitakoitari Tesalónica-jatzi

² Aririka namanamanaatakoyitaimi, antawoiti nopaasoonkitziri Pawa. ³ Ojyiki nokinkishiritakotapiintakimi okaatzi pantayitanairi poshiritanaa, okaatzi jiñaitzimi pitakoyitanta, opoña okaatzi paakowintanaawo iijatzi poyaawintaari Awinkathariti Jesucristo. ⁴ Tima niyotaiyini iyikiiti, jitakoyitaimi Pawa irijatzi iyoshiiyitaimiri. ⁵ Piyotaiyini iirokaiti tii nokinkithatakotashitzimiro Kamiithari Ñaantsi nosaikimotantakimiri, aña Tasorintsinkantsi oshinchaashiritakinari, niyotantari tyaaryoori inatzi okaatzi nokamantayitzimiri. Piñagayakinani iijatzi tsika nokanta nosaikimoyitakimi, owanaa nokowapiintaki nonishironkayitimi. ⁶ Okantawita ojyiki piñaashitakawo, iro kantzimaitacha pikimisantayitanai, tima Tasorintsinkantsi oimoshirinkakimiri. Irojatzii pimatantanaawori okaatzi nantakiri naaka iijatzi okaatzi jantakiri Awinkathariti. ⁷ Ari okanta ikimitantanimiri ikaatzi kimisantayitanaatsiri nampiyitawori Macedonia-ki iijatzi Acaya-ki. ⁸ Tii iri apaani kimakowintaimini tsika pikantana pikimisantairi Pawa, aña ikimakoyiitakimi iijatzi tsikarikapaini. Tima nokowawitaka nonkamantirimi tsika pikanta pikimisantayitai iiroka, ⁹ iri itawakinawori ikamantawakina naaka tsika pikantayitaka paawakina kamiitha, tsika pikanta powajyaantayitanairi piwawaniwitari, iro pikowanaki pantiniri ikowiri Kañaaniri Pawa Tyaaryoori. ¹⁰ Ikamantakinawo iijatzi tsika pikanta iiroka poyaawintari Jesús impiyi inkinapairo inkitiki, tima iri Pawa ashitari jañaakagairi ikamawitaka. Iriitaki matironi jowawijaakoshiritai aririka imonkaapaititaiya jowasankitaantayitai.

2

Jantayitakiri Pablo Tesalónica-ki

¹ Iyikiiti, piyotaiyini iiroka tii aminaashita okaatzi niyaataki nariitzimi. ² Pairani tikira niyaatziita pisaikaiyini iiroka, owanaa ikisaniintaitakina Filipos-ki, jowasankitaawaitaitakina iijatzi. Iro kantzimaitacha iri Pawa shintsishiritakaakinari nokinkithatakotantakimirori Kamiithari Ñaantsi, okantawitaka ikisaniintaitana. ³ Tima tii nokinakaashitawo okaatzi noñaaniyitakari, tii nokaaripiroshiritzi nokinkithatakotantanzimirori, tii nokowi namatawitanti. ⁴ Aña Pawa ñaantashiritakinari naaka, iri otyaantakinari nonkinkithatakotaimiro Kamiithari Ñaantsi, irootaki kaari nokinkithatakotantapaakimirori okaatzi kamiithatzimoyitziriri atziri, apa nokinkithatakotakiro kamiithatzimotziriri Pawa, tima iriitaki yoshiritantatsiri. ⁵ Tima piyotaiyini iiroka tii nonintaathatantimiro okaatzi nokinkithatakotakimiri, iro noñaantyaari nayi ojyiki kiriiki. Iri yotatsi Pawa. ⁶ Tii iro nonkowaajaiti pimpinkathatashitina.

Okantawitaka naakataki Jotyaantapiroriti Cristo, ontzimatyiimi impinkathayiitaina. ⁷ Iro kanzimaitacha nonishironkatani nowakimi nokimitakawo apaani inaanatiitari aririka aamaakotyaari iintsiti. ⁸ Tii apa nokinkithatakotakimiro Kamiithari Ñaantsi, aña antawoiti nitakoyitakimi, irootaki noñaashintsitakowintantakimiri.

⁹ Pinkinkishiritaiyironi iiroka nitantanakawori nokinkithatakotzimiro iñaani Pawa, shintsiini nantawaitaki, kitijiyiriki iijatzi tsiniripaiti. Ari okanta tii piñaantaiyawoni iiroka pintziyina. ¹⁰ Piyotaiyini iiroka tsika nokanta nosaikimotakimi iijatzi ikimitaka Pawa jiyotzi irirori, tima kamiithashiri nokantaka, kitishiri nokantaka tikaatsi iitya kankotinari. ¹¹ Piyotzi iijatzi owanaa nonishironkayitaimi, nokimitakotaari iwaapatiitari ikaminairi jowaiyani, jitakotari, ishintsithatziri. ¹² Ari nokimitayitakimiri iiroka, inkini pantayitainiri ikowakaayitzimiri Pawa, tima iriitaki iyoshiiyitaimi, ari piñiuro pisaikai ipinkathariwintantai otzimi jowaniinkawo.

¹³ Irootaki niyaatakaantawori nopaasoonkitanairi Pawa. Tima pairani owakiraa pikimawakina nokamantapaakimiro ñaantsi, piyotanaki kaari jiñaani atziri, irootaki tyaaryoori jiñaani Pawa. Tima pikimisananairo, antakaayitaimiro okaatzi ikowakaaimiri. ¹⁴ Ari pikimitakotanaari iirokaiti ikaatzi kimisananairiri Jesucristo janta Judea-ki, tima antawoiti jowasankitaayitakiri Judá-mirinka ijyininka. Ari ikimitsitakimiri pijyininka iiroka jowasankitaayitakimi. ¹⁵ Tima iriitaki Judá-mirinka owamaakiriranki Jesús, irijatzi owamaayitakiriri pairani Kamantantaniri. Iriitaki omishitowayitakinari iijatzi naakapaini. Antawoiti ikisaniintakiri atziripaini. Irootaki kaari inimotziriri Pawa. ¹⁶ Tima tii ikowaiyini nonkinkithatakotainiri ñaantsi kaari Judá-mirinkatatsini, onkantya jawijakoshiriyitantaiyaari iriroriiti. Ari okanta ikaaripiroshiriyitankari jirikaiti Judá-mirinka, ari jiñiimaitaiyaawo jowasankitaayitairi Pawa paata.

Isaikantakari Pablo intaina

¹⁷ Iyikiiti, osamani okantawitaka asaikimotawakaaka intaina, owanaa nokinkishiritakotapiintaiyakimini. Iro kanzimaitacha owanaa nokowaki iroñaaka apiitairo añaawakaayitaiya. ¹⁸ Ari nokowawitaka nariitimi, iri kantacha Satanás owanaa jotzikaakina. ¹⁹ Iro kanzimaitacha paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo, irokataki thaamintashiritakainani noñaantyaawori nonkimoshiritai. Tima iirokaiti kantakaakawori impinataitantinari naaka. ²⁰ Irokataiyakini kantakaiyaawoni noñaantyaawori nonkantaapirotaiya paata nonkimoshiritai.

3

¹ Iro nokinkishiritakariranki nosaiki naaka Atenas-ki, ² iri notyaantimiri Timoteo pisaikaiyini iiroka. Tima jirika Timoteo iyiki jinatzi, oiyiki jantayitakiniriri Pawa. Ari nokaatakiri noñaashintsitakawo nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi ikantakota Cristo. Tima aririka jariitayya pisaikaiyini iiroka, iri añaashiritakaapaakimini, inkimoshiritakaapaakimi piyaatakaantyaawori pinkimisanti. ³ Tii nokowi onkantzimoniintimi aririka jowasankitaayitakimi, tima aritaki onkantyaari, iro awijiyimoyitaini. ⁴ Irootaki nokantayitsitakimiri nosaikimotantakimiri, iro piñaayitakiri okaatzi awijiyimoyitakimiri. ⁵ Iro kanzimaitacha tii okantzi namawitapairo naaka, nokowaki niyoti irojatzirika pikimisantaiyini. Noñaajaantaki tzimatsi iita kowaintsiri inkaaripiroshiritakaimi, ari aminaashiwaityaami okaatzi nokamantayiwitakimiri pairani.

⁶ Iro kantacha jiyaataki Timoteo jariitzimi, piyaa nosaiki naaka. Ari ikamantapaana iikiro piyaatatzi pikimisantaiyini, itakotani pikantawakaiyakani. Ikamantakina iijatzi tii pimaijantina, pikowi piñiina, ari nokimitsitakari naaka nokowi noñiimi iiroka. ⁷ Iyikiiti, okantawitaka oyyiki noñiuro jaka jowasankitaawaitaitana, thaamintashiri nokanta, tima niyotzi iikiro piyaatakaanakitziro pikimisantaiyanakini iiroka. ⁸ Tima niyotaki iikiro piyaatatzi pityaaryoowintairi Awinkathariti, kamiitha inimotana nosaiki. ⁹ Antawoiti nopaasoonkitakiri Pawa, tima iirokataiyakini matakirori pikimoshiriprotakaakina. ¹⁰ Iikiro naakowintatyaawo namana kitiiyyiriki iijatzi tsiniripaiti, onkantya noñaantyaawori napiitiro nariitimi, ari notampatzikatimiro tzimatsirika pikinakaashitakari pikimisantana.

¹¹ Iri nokowakotzi Ashitairi, Pawa, ipoña Awinkathariti Jesús, tampatzika nowanakiro niyaati pisaikaiyini iiroka. ¹² Nokowakotziri iijatzi iri kantakaiyaawoni piñaantyaawori pitakotawakaiyaani, ari pinkimitsitanaiyaari pashinijatzi atziri. Iro nokowi pinkimitakotyaaawo naaka tsika nokanta nitakotaimi iiroka. ¹³ Iro jiñaantaimiri Ashitairi, Pawa, kitishiri pikantayitanaa, iiro itzimi iitya kantakotimini paata aririka impiyi Awinkathariti Jesús, intsipataiyaari ikaatzi kamiithashiriri.

4

Okaatzi inimotziriri Pawa

¹ Ari okantari iyikiiti. Iri kantakaiyaawoni Awinkathariti Jesús, nonkantimirori jiroka, shintsitha nonkantimiro. Pairani niyotaakimiro pantayitairo okaatzi inimotziriri Pawa. Ari pimatzimaitakawo. Iro kantacha nokowi iikiro piyaatakaatyiro irojatzii pothotyaantapirotatyaawori. ² Aritaki piyotaiyakini iiroka, iriitaki Awinkathariti Jesús matakaakina-wori naaka okaatzi niyotaayitakimiri. ³ Jiroka okaatzi ikowiri Pawa onkantya jowamiithashiritantimiri: iiro pimayimpiritzi. ⁴ Ontzimatyii piyoyitai pinkinatantya, inkini ipinkathayiiitaimi pintampatzikashiriyitai. ⁵ Iiro piñaaposhinitawo mayimpiritaantsi. Iro jimatapiintayitakiri ikaatzi kaari kimisantayitairini Pawa. ⁶ Paamaakowintaiya pikantzimoniintakaan-tarikari jirokapaini apaani iyiki kimisantanaatsiri. Tima nokamantakimiro, ari jowasankitairi Pawa inkaati antakironi jiroka. ⁷ Tii ikowi Pawa ankimitakotyaari mayimpiri, iro ikowaki jowamiithashiriyitai. ⁸ Tiirika pikimisantzi, tii naaka pinthainkaki, aña iri Pawa pithainkaki. Tima iri Pawa otyaantakimiriri Tasorintsinkantsi.

⁹ Iro nonkinkithatakotimiri iroñaaka okantakota atakonka. Onkantawitya tii okowa napiitaimiro iirokaiti. Tima pimatakiro pitakotawakaayita, ¹⁰ pimatanaakiri pitakoyitanaari iyikiiti ikaatzi nampiyitawori maawoni piipatsitiki Macedonia. Iro kantacha ontzimatyii piyaatakaairo irojatzii pothotyaantapirotatyaawori. ¹¹ Iro paminaminayiti pisaikayitai kamiitha. Kaari imaamanitantaitzi, pantiro okaatzi pantawairiyitari iiroka. Tima iro niyotaayitakimiri pairani. ¹² Ari onkantya jiñaantimiri ikaatzi kaari kimisantayitatsini, tampatzikashiri pikantayita, tikaatsi kowityiimotimini.

Impiyairika Awinkathariti

¹³ Iyikiiti, nokowi nonkinkithatakotimiro tsika inkantaiya paata ikaatzi kimisantzinkari kamayitaintsiri, iro piyotantyaari iiroka. Iro iiro pikimitakotantari kaari kimisantatsini, antawoiti jiraaniinta jowashiriwaita. ¹⁴ Tima ayotaiyini aaka ikamawitaka Jesús, iro kantzimaitacha iijatzi jañagai. Ari inkimitaayitairi Pawa paata ikaatzi kimisantayitaintsiri, ari

jañaakaayitairi aririka impiyi Jesús. ¹⁵ Jiroka okaatzi jiyotakairi Awinkathariti: Paata aririka impiyi, iri itanaiyaawoni jiñaawairi ikaatzi kamayitaintsiri, aakaiti impoiwaitatsini añaayitzi. ¹⁶ Ari inkimaitawairo inkaimapaaki ijwari maninkariiti, intyootakaantapaaki Pawa. Impoña ikaatzi kamayiwitainchari, iri ityaawoni intzinaanaki, ¹⁷ ampoñaapaatya aakaiti kaari kamayitatsini, ari antsipatanaiyaari antzinaashitawaiyaari Awinkathariti, antonkiyotawaiyaari minkoriki. Ari ankantaitatyaani antsipatai yaari Awinkathariti. ¹⁸ Irootaki jiroka ñaantsi poimoshirinkawakaantyaari.

5

¹ Iro kantzimaitacha iroñaaka iyikiiti, tii okowajaantzi nonkamantimiro tsikapaiti awijantayitantaari jirokapaini. ² Ari piyotaiyakini iiroka, tii jiyotaitziro tsikapaiti, tima omapokashitaiya, onkimitaiyaawo aririka jomapokantaiti inkoshitaiti tsiniripaiti. ³ Intzimayiwitya kantatsini: “Iroñaaka asaikai kamiitha, inimotoimi pinkantya”. Iro kantacha ari jomapokaitairi japiroyiitiri maawoni. Onkimitaiyaawo tsinani okimaatsiwaita ontzimaaniti, tikaatsi inkinakaitiro awijashitantaari onkaati pokatsini. ⁴ Iro kantzimaitacha tii ari pinkantayityaari iiroka iyikiiti, iiro jomapokaitzimi, ikimitaantziranki koshintzi. ⁵ Tima piyotakoyitairo iiroka, tii pikimitari aniiyitapiintashitachari tsiniripaiti, inkini iiro jiñaitantari. Aña iri pinkimitakoyitya aniiyitapiintatsiri kitiiyiriki, okoñaatzimoyitairi. ⁶ Ari okimitari, tii okantzi ankimitakotyaari ikanta maashitachari tsiniripaiti, aña aamaakowinta ankantayitya, ankimityaari kiyoshiriri. ⁷ Tima tsiniripaiti jimaapiintaitzi, ari ishinkitaitari iijatzi. ⁸ Iro kantzimaitacha aaka ayopirotaiyini, iri akimiyitaari ikaatzi aniiyitapiintayitatsiri kitiiyiriki. Ontzimatyii awitsikaantya, ankimisantayitai, atakotantya. Ankimitakotyaari jiwitsikaanta owayiri, ikithaatawo ashivotatsiri iithaari. Ankimitakotyaari iijatzi jawintaawo ashironakitatsiri jamathaitawo, ari ankimityaari aaka awintaanaiyaawo awijakoshiriyitai. ⁹ Tii iro inkowiri Pawa jowasankitaayitai, aña ikowaki awijakoshiriyitai akimisantairi Awinkathariti Jesucristo. ¹⁰ Iriitaki kamawintakairi. Tikaatsi oitya ankamawitya, aririka añaayitai, aritaki añaayitairo asaikimoyitairi paata aririka impiyi. ¹¹ Ontzimatyii poimoshirinkantawakaiyaawo jiroka, witsikashiri pinkantayitya.

Ishintsithatziri Pablo kimisantanaatsiri

¹² Iyikiiti, pipinkathayitairi ikaatzi yotaayitaimiri janta, ari pinkimitairi ikaatzi jiwayitzimiri pikimisantairi Awinkathariti. Tima owanaa jiñaashintsitakowintaiyakimini. ¹³ Pitakoyitaiyaari piñiuro okaatzi jantzimoyitakimiri. Ontzimatyii pisaikayitanai kamiitha. ¹⁴ Pishintsithayitairi pirantziiti. Ari pinkimitairi kaari ñaapiroshiriri, poimoshirinkantaiyaari, potzishiriyitairi kaari aawiyashiriwaitatsini ikimisantzi. Iiro pisamawaitari jirikapaini. ¹⁵ Tii okantzi pimpiyatantya, iro pinkowapiintiri iiroka paapatziyawakaiya, ari pinkimitairi ikaatzi kaari pijyininkata. ¹⁶ Pinkimoshiritapiintaiyaini. ¹⁷ Iiro powajyaantziro pamanamanaayitya. ¹⁸ Ontzimirika awijyimotimini, pimpaasoonkitiri Pawa. Tima irootaki ikowiri irirori antayitairi akimisantairi Jesucristo. ¹⁹ Iiro pomanonkawintawo jantakaimiri Tasorintsinkantsi. ²⁰ Tii okantzi pimanintayitiro ikamantantayiiitzi. ²¹ Iro kantzimaitacha ontzimatyii paminawakiro kamiithaini okaataki. Impoña pintyaaryoowintanairo onkaati kamiithashiritakaimini. ²² Okaatzi ikinkishiritari pashini atziri kaaripiro inatzi, iiro pantayitziro iirokaiti.

²³ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikantayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaa-maakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo. ²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

Iwiyaantawori withataantsi

²⁵ Iyikiiti, pamanakoyitapiintaina naaka. ²⁶ Piwithatinari maawoni kimisantanaatsiri janta. ²⁷ Nokowi piñaanatiniri iijatzi jiroka nosankinari, tima iro ikowiri Awinkathariti. ²⁸ Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo janta. Ari onkantyaari.

APITTANAINTSIRI JOSANKINATZINIRI PABLO TESALÓNICA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinat zimirori jiroka notsipatari Silvano ipoña Timoteo. Notyaant zimiro janta Tesalónica-ki pashiiti pikaataiyini jashiyaimi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo. ² Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa, isaikakaayitaimi kamiitha. Ari inkimitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Jaminakotairi paata Pawa kaaripiroshiriri impiyairika Cristo

³ Iyikiiti, okowapirotatya nompasoonkitakopiintaimi Ashitairiki Pawa, tima iikiro piyaatakaanakitziro pikimisantayitanaki. Iikiro piyaatakaanakitziro iijatzi pitakoyitawakaanaka. ⁴ Irootaki noshiritapiintant zimiri aririka napatotaiyaani notsipayitari pashini iyikiiti, nokantaiyini: “Iikiro jiyaatakaatziro ikimisantaiyini Tesalónica-jatzi, okantawitaka antawoiti ikimaatsiwaitaiyani jowasankitaitziri”.

⁵ Ari oñaagantari tampatzika ikanta Pawa jiyakawintantzi. Okimiwaitakawo jiwitsikaantatyiiyaami Pawa inkini impinkathariwintimi. Irootaki pikimaatsiwintantayitakawori iroñaaka. ⁶ Iro tampatzikatatsiri iijatzi inkimaatsiyitakaiyaari Pawa ikaatzi kimaatsiyitakaakimiri iiroka. ⁷ Irooma maawoni aakaiti, akaatzi akimaatsiniintayitakawo, otampatzikatzi impinayitai paata aririka impiyi Awinkathariti Jesús, inkinapai inkitiki intsipayitaiyaari maninkariiti tzimatsiri ishintsinka, ⁸ inkimitapaatyaari ipaampaporinthatzi paampari. Ari jowasankitaayitairi kaari yotairini Pawa, kaari kimisantaironi Kamiithari Ñaantsi tsika ikinkithatakota Awinkathariti Jesucristo. ⁹ Iriitaki atsipitaiyaawoni japiroyitairi, ari inkantaitatyaani impiyashitaiya, iiro jiñi iro ishintsinka Awinkathariti. ¹⁰ Tima paata aririka impiyi, impinkathatawairi kamiithashiriyitaintsiri, iyokitzi inkantaiya. Ari pinkimitatyaari iijatzi iiroka, tima pikimisantairo nokamantakimiri. ¹¹ Irootaki namanakoyitapiintant zimiri iirokaiti. Nokowakotziri pimonkaayitantaariri tsika inkantayitya ikaatzi jiyoshiiyitairi. Nokowakotziri jaawiyashiritakaayitimi pimayitantaawori kamiithayitatsiri pikimisantai. ¹² Iro impairyaitantaariri Awinkathariti Jesucristo pipinkathatakantairi, impoña impinkathatakantaimini irirori. Iri Pawa nishironkaini aaka iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

2

Jiñaayitairi owaaripiroshiritantaniri

¹ Iyikiiti, nonkinkithatakotimiro okantakota antsipataiyaari Pinkathari Jesucristo, aririka impiyi paata. ² Tii nokowi pinkinkishiritashiwaitya piñaajaanti aritaki piyaa Awinkathariti. Kimitaka iro pikinkishiritaiyakarini piñaajaantzi iro nokinkithatakotakimiri, piñaajaantzi iro nosankinat zimiri jiyotakaakinari Tasorintsinkantsi. ³ Aña tii ari onkantya, ñaa jamatawitzimikari. Tima aririka impiyi paata, itanatyaa wo imaamaniitiri Pawa, impoña jiñaayiiti owaaripiroshiritantaniri jiñaiti iijatzi jiiyiitzi “Otomi Piyashiwaitaantsi”. ⁴ Kisaniintantaniri jinatyi, inkowi janaantapaaki inkimitakaityaari ipinkathaitziri Pawa janta tasorintsipankoki. Impoña inkanti: “Pawa ninatzi naaka”. ⁵ Aritaki

nokamantayitakimiro jiroka nosaikimotantapaintzimiri. ⁶ Piyotaiyini iiroka iita otzikakiriri kaari ikoñaatsitanta owaaripiroshiritantaniri, apa inkoñaati paata aririka imonkaapaititapaatyaarika. ⁷ Aritaki antawaitaki imananiikiini owaaripiroshiritantaniri. Iro kantzimaitacha tzimatsi otzikaapiintakiriri, irojatzi paata joñaagantantatyaariri, ⁸ aripaiti jiñaitiri owaaripiroshiritantaniri. Tima aririka impiyi Awinkathariti, ishintsinka japirotantaiyaariri jowamaapairi, apa intasonkakiri. ⁹ Jirika koñaatatsini paata, inkimitakotapaatyaari Satanás. Ari ontzimaki ishintsinka, owanaa jamatawitantani aririka intasonkawintantayiti. ¹⁰ Tzimatsi manintayitakirori inkimisantairomi tyaaryoori ñaantsi, iroowitaka jawijakoshiritantaiyaarimi. Iriiyitaki piyashitaachani jamatawitakiriri owaaripiroshiritantaniri. ¹¹ Iriitaki kankaiyaawoni paata Pawa inkimisantantaityaariri owaaripiroshiritantaniri. ¹² Irootaki jowasankitaayitantyaariri inkaati thainkawaitatsini, tima owanaa ithaamintakawo jantayitakiro kaaripirori.

Jiyoshiitaitakiri awijakoshiritaatsini

¹³ Iyikiiti jitakotani Awinkathariti, iikiro niyaatatzi naaka namana-manatakotapiintakimi nopaasoonkitziri Pawa. Tima pairani tikiraamintha jiwitsikaitzimi, aritaki jiyoshiitaitakimi pawijakoshiritai, irootaki pikimisantantaawori tyaaryoori, irootaki itasorintsishiritakaantaimiri Tasorintsinkantsi. ¹⁴ Iriitaki otyaantakinari naaka nokinkithatantakimirori Kamiithari Ñaantsi, onkini piñiuro paata ipinkathayitaimi ikimiitairi irirori Awinkathariti Jesucristo. ¹⁵ Ari okanta iyikiiti, ontzimatyii pintyaaryoowintairo okaatzi niyotaakimiri nosaikimotantapaintzimiri. Ari pinkimitairo iijatzii okaatzi nosankinatzimiri.

¹⁶ Onkamintha jitakoyitai Awinkathariti Jesucristo, iijatzii Ashitairi Pawa. Iri kimoshiritakaapiintaini, irijatzii nishironkayitairi ishinitaantairori okaatzi kamiithayitatsiri. ¹⁷ Onkamintha inthaamintashiritakaapiintaini, iri tyaaryooshiritakaimini iijatzii, iro piyaatakaantyaawori pikinkithatakoyitanairo kamiithari iro pantayitanairi iijatzii.

3

Impinkathayitiro iñaani Pawa

¹ Iyikiiti, pamanatakoyitapiintaina naaka niyaatakaantyaawori nonkinkithatakotiri Awinkathariti, ari onkantya impinkathatantaiyaariri pashinijatzii atziriiti, inkimitaimi iiroka. ² Pamanapiintaiya iiro jowasankitaantana kaaripiroshiriri, tima tii maawoni inkimiyitai aaka akimisantayitzi. ³ Iro kantzimaitacha tyaaryoori jinatzii Awinkathariti, ari jaawiyashiritakaayitaimi, iri kimpoyaawintimini iiro ikitsirinkantzimi owaaripiroshiritantaniri. ⁴ Iri Awinkathariti yotakaakinari ari piyaatakaatyiiro pantayitanairo niyotaayitakimiri, tima pikowaiyakini pantiro. ⁵ Nokowakotziri Awinkathariti inkinkishiripiroshiritakaimiro tsika okanta jitakotzimi Pawa. Intyaaryooshiritakaimi pinkimitakotantyaariri Cristo.

Ontzimatyii antawaiyitai

⁶ Iyikiiti, tzimatsi ikowiri Awinkathariti Jesucristo nonkantimiri: Tii okantzi paapatziyaari pirawaitapiintachari kimisantanzinkari. Tii jimatziiro okaatzi niyotaakimiriranki. ⁷ Aña ontzimatyii inkimitinami naaka, tima tii nopirawaita nosaikimotantapaintzimiri. ⁸ Tikaatsi nonkamitimiri pim-pashitina noyaari, aña nopinatziimiro maawoni pipayitanari. Nantawaitaki shintsini, kitiiyiriki iijatzii tsiniripaiti. Ari okanta tii piñaantaiyawoni iiroka

pintziyina. ⁹ Aña tampatzika inawita pimpayitinami noyaari, apa nantawaitaki shintsiini onkantya paminayitantinari, iro pinkimitakotantyaanawori tsika nokantaka naaka. ¹⁰ Tima iro nokantapiintakimiri nosaikimotantapaintzimiri janta, nokantzi: “Inkaati kaari antawaitatsini, iiro jowaa iijatzi”. ¹¹ Ari nokimaki ikantaitzi tzimatsi pikaataiyini janta pirayitachari, tii ikowi jantawaiti, apa imaamanitantayitzi. ¹² Tzimatsi iijatzi ikowakaanari Awinkathariti Jesucristo nonkantayitiriri jirikaiti: “Iiro pimaamanitantzi, santzikoitiini pantawintiro powayityaari”. ¹³ Iyikiiti, ari pashi powiro pantapiintairo iiroka kamiithayitatsiri.

¹⁴ Tzimatsirika kaari kimisantironi jiroka nosankinatakimiri, iiro paapatziyanaari, iro jiñaantyaawori inkaaniwintawaitya. ¹⁵ Iro kantzimaitacha iiro pikisaniintziri, pinkaminaayitairi pinkimitakaantiri pirintzi jinatyi.

Iwiyaantawori tasonkawintaantsi

¹⁶ Tima iri Pawa kantakaawori asaikantayityaari kamiitha, nokowakotziri iri inimotakaimironi pisaikaiyini okantawitaka piñaayitiro onkaati awijyimoyitimiri. Nokowakotziri intsipatimi.

¹⁷ Jiroka nosankinatajaantzimiri nakoki: Tima naaka Pablo withatzimiri. Irootaki namitapiintari aririka notyaanti nosankinari. ¹⁸ Onkamintha inishironkayitaimi maawoni Awinkathariti Jesucristo janta. Ari onkantyaari.

JITAKARI PABLO JOSANKINATZINIRI TIMOTEO

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo osankinatzimirori jiroka. Jotyaantapirori Jesucristo ninatzi, tima irootaki ikantakaantziri owawijaakotairi Pawa itsipatari Jesucristo oyaatakoniintani. ² Iiroka nosankinatzi Timoteo, nokimitakaantzi imi notomi nowimi akimisantani. Inkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa iijatzi Awinkathariti Cristo Jesús, inkamintha jitakotimi, piñiuro pisaiki kamiitha.

Ikinakaashiitari jiyotaantaitzi

³ Pairani nawijantakari Macedonia-ki, noshintsithatanakimi pisaiki Efeso-ki, ari onkanta piyotaantyaariri saikayitatsiri janta, jowajyaantairo ikinaaashiyitakawo jiyotaantzi. ⁴ Ikinkithatakotashitawo kinkitharintsi, ikinkithatakotashitawo iijatzi tsika ikantayita pairani ichariniiti. Tii oñaagantzi jirokapaini okaatzi jantakiri Pawa onkanta ankimisantantaiyaariri, aña iro kantakaantakirori jiñaanaminthatawakaantari atziripaini. ⁵ Aryaajaini aaka aririka ayotaanti, akinkithatakotziro tsika ikantaita jitaakotawakaita. Tima aririka ankitishiritanai, aririka ankinkishiritanairo tampatzikatatsiri, aririka ankimisantapirotanai, ari amatziro atakotanta. ⁶ Ari itzipinayitakiri jirikapaini, aminaashiwaitaka okaatzi ikinkithatakoyitzi. ⁷ Ikwashiwaitaka jiyotaantiro Ikantakaantaitani. Okantawitaka ishintsithatantzi jiyotaantayitzi, iro kantzimaitacha tii ikimathatsitawo irirori okaatzi ikinkithatakotziro.

⁸ Irooma aakaiti ayotzi imapiro okamiithataki Ikantakaantaitani, iro kantzimaitacha ontzimatyii ankimathatiro oita otzimantari jiroka. ⁹ Tima tii iri josankinayitini ikaatzi kamiithashiriyitaintsiri, aña iro jowasankitaayitiantyaariri: maamanitzinkariiti, piyathariiti, kaaripiroshiririiti, tsimainkatzinkariiti, thainkantaniriiti, manintashiritantaniiti, owamaayitziro ashitariri, ashiryaantzinkariiti, ¹⁰ mayimpiriiti, antaminthatawakaachari ishiramparinkaki, noshikantaniriiti, thiiyinkariiti, kamatawiririiti, ikaatzi otzikayitziro ayotaantziro kamiithari. ¹¹ Tima inashita Kamiithari Ñaantsi owaniinkañaanitachari, irootaki ikantakinari Pawa Tasorintsitatsiri nonkamantantairo.

Jantawairi Pablo

¹² Iriitaki Awinkathariti Jesucristo oshinchaashiritakinari. Iro nopaasoonkitantariri, tima jiyotzi aritaki tyaaryootakina, jotyaantakina nantawaitiniri. ¹³ Okantawitaka pairani oiyiki nopairyaashiwaiwitakari, noisaniintani nowiri, nowasankitaapiintakiri jashiyitaari, iro kantzimaitacha jitakotaana irirori. Tima tii niyowitawo okaatzi nantakiri, tikira nokimisantani. ¹⁴ Iro kantacha jirika Awinkathariti antawoiti jitakopirotakina, ari opoñaanakari nokimisantanaari Jesucristo, owanaa nitakotanaari. ¹⁵ Jiroka nonkantiri tyaaryoori inatzi, ontzimatyii inkimisantaitiro: Ipokaki Jesucristo jaka kipatsiki jowawijaakoyitairi kaaripiroshiririiti. Tima naaka anaayiwitakari maawoni nokaaripiroshiriwitaka. ¹⁶ Iro opoñaantari inishironkataana Jesucristo, tii isamaniintana okantawitaka naaka mapirowitakawori nokaaripiroitzi. Tima tsika ikantaana naaka, ari inkantayitaiyaari pashini inkaati kimisantayitairini, ari inkantaitatyiiro jañaayitai. ¹⁷ Nokowi ari

inkantaitatyiiro impinkathapiroyiitairi kantaitaachani Impinkathariti, Kañaaniri, Kaari Koñaanitatsini. Ari onkantyaari.

¹⁸ Notomí, Timoteo, tzimatsi nokowiri nonkamantimiri. Ari onkimityaawo okaatzi ikinkithatakaitakimiri pairani. Iro nonkamantantimirori pinthaamintashiritantyaari piyaatakaairo piñaashintsipirotya kamiitha, ¹⁹ iikiro piyaataakaanakityiiro pinkimisantanaki, iikiro pinkinkishiritanakityiiro tampatzikatatsiri. Tima tzimayitatsi owajyaantakirori. Okantawita ikimisantayiwita, ikimiwaitakawo impitaminkakotatyiiyaami. ²⁰ Ari ikimitakari Himeneo ijatzi Alejandro. Iriitaki noshinitakiri jowashironkaayitairi Satanás, ari onkantya jiyotantyaari iro ipairyaashiwaitantari Pawa.

2

Ikinkithatakoyiitziro amanamanaataantsi

¹ Jiroka nitawatyaari noshintsithatimiri: Ontzimatyii pamanaamanaataiya, pinkowakowintanti, pinkantakowintanti, pimpaasoonkiwintairi maawoni. ² Pamanakoyityaari pinkathariiti. Pamanakotyaaari ijatzi maawoni jiwariiti pisaikayitantyaari kamiitha, pinkathatasorintsi pinkantya, tampatzikashiri pinkantya ijatzi. ³ Irootaki kamiithatatsiri maawoni jiroka. Irootaki ikowiri Pawa owawijaakoshiritairi. ⁴ Tima ikowatzi Pawa maawoni jawijakoshiriyiitai, ikowi ijatzi jiyotakoyiitairo tyaaryoori ñaantsi. ⁵ Jiroka tyaaryoori ñaantsi: Apaani ikanta Pawa. Apaani ikanta kantakowintziriri atziri janta Pawaki. Iriitaki Cristo Jesús. ⁶ Iriitaki pinakowintakairi maawoni ikamawintakai, ikimakoitairo inintapaititapaaki Pawa. ⁷ Irootaki ipairyaantakinari naaka Notyaantapiroriti, iri otyaantakinari nonkinkithatakaayitairi atziri kaari ayyininkayita, niyotaayitairi inkimisantayitairo tyaaryoori ñaantsi. Tima imapirotatya.

⁸ Tsikarika japatoyiitapiintya, nokowiri shirampariiti jamanaamanaayitaiya, tzinaawako inkantya ikimitapiinta. Iro kantzimaitacha kitishiri inkantayitya, iiro ikisawaita, iiro iñaanaminthatawakaawaita. ⁹ Ari onkimitanaiyaari tsinaniiti iiro oñaaminawaita onkithaatyaawo owaniinkatachari, apaawaitiri kiriiki amanantayitiri othatani poriryaayitatsiri, oñaawinawaityaawo owaniinkatiro oishi. ¹⁰ Aña iro amiyitaiyaari antayitapiintairo kamiithayitatsiri. Tima irootaki kamiithatatsiri antayitziirisi tsinani kantapiintatsiri: “Naaka, pinkathatasorintsi ninatzi”. ¹¹ Aririka jiyotaantaiti, owakimpita onkantayitya tsinani, onkimisantanti. ¹² Tii noshinitakaantziro iyotaantayiti tsinani, tii noshinitakaantziro ojiwatiri shirampariiti ijatzi. Apa owakimpitayitya. ¹³ Tima iri Adán jitaitaka pairani jiwitsikayiitakiri, iro impoitapaintsiri Eva. ¹⁴ Kaari Adán jamatawiitakiranki, aña iro tsinani jamatawipiroitaki irojatzii antantakawori kaaripirori. ¹⁵ Iro kantzimaitacha, tsinaniiti, tima irootaki owaiyantaatsiri, ari onkantaki awijakoshiriyitai iikirorika iyaataakaanakityiiro onkimisanti, itakotantya, tyaaryoopiroini onkamiithashiriyiti.

3

Tsika inkantayitya jiwariiti

¹ Tyaaryoo inatzi nonkantimiri: Tzimatsirika kowatsini jjiwatiri kimisantzinkariiti, ari okamiithatzi okaatzi ikowiri jantiri. ² Ikaatzi jiwayitatsini ontzimatyii inkamiithashiriti, iiro itzimayitzi iitya kinkithatakwaitirini, inkinayityaawo iina, kimpoyaawaini inkantya,

jantayitapiintiro kamiithari, impinkathatakaantya, joimaayitantaniti ipankoki, yotaantaniri inkantayitya. ³ Iiro ishinkitapiinta, iiro ikisapiinta, aña itakotaniri inkantya, tsinampashiri jinatyi, iiro inintapiintashitari kiriiki. ⁴ Jiyoti ijiwayitairi saikapankotziriri, pinkatha inkantanti jowaiyani, iiro ipiyathawaita. ⁵ Tima atziri kaari yotironi ijiwatakaanti ipankoki, ¿kantatsima ijiwawintiri ikaatzi kimisantanaairiri Pawa? ⁶ Ari ikimitsitari owakiraatatsiri ikimisantzi, iiro okantzi ijiwatakaanti. Tima aririka jimatiro ijiwati, ari inkantakaapirowaitanatyia, ari inkimitakotatyaaari okaatzi awijyimotakiriri pairani kamaari. ⁷ Ikaatzi kaari kimisantatsini okowapirota ipinkathatairi jiwariiti. Tima iirorika ipinkathatakaanta jiwari, ari jiñaakiro inkinkithatakowaitaitiri, irojatzii jamatawitantatyaaari kamaari.

Tsika inkantayitya imitakotziriri

⁸ Ikaatzi imitakotziriri jiwatziriri kimisantzinkariiti, ontzimatyii impinkathatakaantya, awintaani jowayitiri iijatzi, iiro ishinkitapiintayita, iiro inintapiintashitari kiriiki jaapithatantiri jojiñaayitiri. ⁹ Okowapirota jiyotakoyitairo okaatzi akimisantairi, kaari jiyotakowiita pairani. ¹⁰ Onkantantyaari atziri jimitakotiri jiwariiti, ontzimatyii iñaantaitawatyaaari kantatsiri jimatiro, aririka iñaantaitatyaaari kantatsi jiyaatakaairo. ¹¹ Ari onkimiyityaaari iijatzi tsinani ontzimatyii ompinkathatakaantya, iiro okinkithatakotantashiwaita, kimpoyaaawaitani onkantya, ontyaaryoow-intayitanairo maawoni. ¹² Inkaati imitakotantatsini inkinyityaawo iina, ijiwatakairi kamiithapiroini jowaiyani iijatzi saikapankotziriri. ¹³ Aririka imatanairo, pinkatha jowaitiri, ari jiyotairo jawintaashiritya inkinkithatakotairo tsika okanta ikimisantantaairi Cristo Jesús.

Imapiro okamiithataki akimisantziri

¹⁴ Nokowataiki niyaatimi shintsipaiti noñiimi. Iro kantacha nitawatyaaawo nosankinatimiro jiroka, ¹⁵ aamaashitya iirorika niyaatsita, nonkamantsitimiro tsika ikantaita isaikaitzi jashiyitai Pawa. Tima akaatzi jashiyitai Kañaaniri Pawa, akimitanaawo okantaranki tzinkamitsipirori, aakataki otzinkamitanaa ikinkithayitziro tyaaryoori ñaantsi. ¹⁶ Imapiro otyaaryootzi okaatzi akimisantairi, tii jiyotakowiitawo pairani tsika ikantaita ipinkathatasorintsitaitzi. Jiroka akimisantziri:

Jatziritzimotantaki Pawa,

Iri oñaagantakiriri Tasorintsinkantsi ñaapirori jinatzii.

Iri maninkariiti aminayitakiriri,

Iri ikinkithatakoyiitairi pashinijatziki atziri.

Iri ikimisantaitziri jaka kipatsiki,

Iri tzinagaachari jowaniinkawoki.

4

Ikinkithatakotaitziri ookawintironi ikimisantawita

¹ Iro kantzimaitacha, jiroka ikantairi Tasorintsinkantsi, ikantzi: Paata, ari jiñaaitaki ookawintironi ikimisantawitari, iiro inkowanaki inkimisantayitiro jiñaani kamaari, jamatawitantzi. ² Jiyotaawaitashitantyaaawo thiyinkari kaari iroopirotatsiri, iiro ikimairo jowashiriniintakotyaaawo jantayitzi, jampashiri ikantaka. Inkimityaawo okantaranki imatataitzi itagaita iyaampawathatakaantzi iiro akimairo katsiri. ³ Iiro ishinitakaantziro jaawakaitya, intzitakaantiro okaatzi jowayitiri. Tii okamiithatzi jiroka.

Tima aakaiti akaatzi akimisantayitairi Pawa, ayotairo tyaaryoori, jiwitsikay-itakairo owanawontsi. Ishinitakairo irirori owayitaiyaawo jirokapaini, ampaasoonkiyitairi. ⁴ Tima okaatzi jiwitsikayitakiri Pawa, kamiitha inayitaki. Tikaatsi oitya apaawaitantyaawori, aña ontzimatyii ampaasoonkiyitairi añaayitziro okaatzi ipayitakairi. ⁵ Tima aririka amatakiro okantziri jiñaani Pawa amanamanaatakoyitaawo okaatzi ipayitairi, ari intasonkawintakiro.

Antawaitanainiriri kamiitha Jesucristo

⁶ Iroorika piyotaantaki jiroka, pimatanaatziro pantawaitainiri kamiitha Jesucristo. Pimonkaatanaatziro okaatzi pikimisantainiri, pimatanaatziro okaatzi jiyotaayiitakimiri. ⁷ Powajyaantayitairo kinkitharintsipaini kaari iroopirotatsini, irootaki amitapiintashiwitakari antawopiroiriiti okinkithayitziro jiroka. Aña ontzimatyii piñaashintsishiritanaiya piñaantyaawori pipinkathatasorintsitai. ⁸ Tima okamiithatzimowitai iijatzi añaayitziro añaashintsyitya koñaawoini awathaki, aña iro kamiithapirotataitatsi añaashintsishiriyitanaiya añaantyaawori ankitishiripiroiyitai. Tii iro antantayitawori jiroka onkantya anintaawaitantyaari iroñaaka iiniro añaayitzi, aña, iijatzi añiuro paata anintaawaitaiya aririka añagai. ⁹ Tyaaryoo inatzi jiroka ñaantsi, ontzimatyii maawoni ankimisantayitairo. ¹⁰ Irootaki añaantayitawori añaashintsyitya, shintsini antawaiyitzi, tima oyaakoniintani owiri Pawa tsika itzimi kañaanitatsiri. Kantatsi jowawijaakoshiritairi maawoni atziriiti, iriitaki jowawijaakoshiriyitai inkaati kimisantainiri.

¹¹ Irootaki jiroka piyotaantayitairi, ñaashintsi pinkantantiro. ¹² Tii nokowi inthainkimawaitaitimi pimainaritzi. Aña ontzimatyii poñaagantiro tsika pikantanaa pikimisantai, ari onkantya inkimitakotantaitimiri. Ontzimatyii paamaakowintyaawo okaatzi piñaawaiyitzi, iijatzi okaatzi pantayitiri. Itakotani pinkantanti, tyaaryooshiri pini, kitishiri pinkantanaiya. ¹³ Shintsitha piñaanatapiintayitainiri atziriiti Osankinarintsipirori, pinkinkithatapiintairo, piyotaantapiintairo, irojatzi piñaantatyaawori nariitaimi janta. ¹⁴ Pinkinkishiritiro ikinkithatakotakimi pairani jiwariiti, ari okanta itasonkawintantakimiri jotzimikapatziitotantzimiro jako. Ñaa papaatzirokari itasonkawintaimi Pawa pimatantaawori jiroka. ¹⁵ Ñaashintsi pinkantawintanaiyaawo, onkantya jiñaantaitimiri iikiro piyaataakanakitziro pimatankiro. ¹⁶ Paamaakowintayitaiya iiroka tsika pikantayitanaa, pinkinkishiritakotyaawo kamiitha onkaati piyotaantayitairi, onkaati pantayitiri iijatzi. Aririka pimatakiro pintyaaryoowintairo, aritaki piñiuro pawijakoshiritai, iijatzi inkimiyitaiyaari ikaatzi piyotaapiintakiri.

5

Antiniriri pashinipaini

¹ Tii okantzi pishintsithatiri antaripirori, kamiitha piñaanayitiri. Iro kamiithatatsi paapatziyaari pinkimitakaantiri iriirikami piwaapati. Ari pinkimitairi mainariiti, paapatziyaari pinkimitakaantiri iriirikami pirintzi. ² Ontzimatyii paapatziyaawo antawopirotatsiri, pinkimitakaantiro iroorikami pinaanati iiroka. Ari pinkimitairo mainawopaini, paapatziyaawo, iiro poshiritawo pimaamaniwaitiro pinkimitakaantiro iroorikami pitsiro.

³ Pitakotyaawo kamatsiri oimi tsika otzimi mapirotzirori okowityaanintzi. ⁴ Irooma apaani kamatsiri oimi, tzimayitatsiri iintsiti, osaripaini, iriitaki aminironi jimitakoyitiro, ontzimatyii impiyataiyaawo jaamaakowintaiyaawo okimitaakiri pairani iroori jantaritantakari irirori. Irootaki

ikowiri Pawa antayitairi. ⁵ Irooma apaani kamatsiri oimi matzirori osaikawaitzi apaniroini, awintaiyaari iroori Pawa, aakowintyaawo amana-manatya onkowakoyitairi. ⁶ Irooma onthaamintashiwaitanatyaaarika onintakaanikiini jirokapaini, tii aña kamiithapiroini, kimitawaitaka onkamakityiimi. ⁷ Pishintsithatiro omayitanyaaawori nokantakiri, ari onkanyta iiro otzimanta inkinkithatakoitirori. ⁸ Tzimayitatsi kaari aminironi iyyininkayitari. Iri owatsipirotakirori kaari aminaironi owaiyantakiriri. Ikimiwaitana jowajyaantakityiromi ikimisantzi. Iri mapirokitanakirori janaanakiri ikanta kaari kimisantatsini.

⁹ Jiroka kowachari josankinatakoitanyaaawori kamatsiri oimi antawaitainiri Cristo: Ontzimi onkaati 60 osarintsiti, kinatani owapiintakiri ot-sipatari, ¹⁰ kamiithashiri okanta ikimakoitziro, aamaakowinta okantziri owaiyani, oimaantzi opankoki, aapiintakiri kamiitha kimisantzinkari, nishironkatani owapiintziri ashironkainkari, imatapiintakiro okaatzzi kamiithayitatsiri. ¹¹ Irooma kamatsiri oimi kaari antawotakonatsini, iiro josankinatakoitziro. Iiro okantapirota antawaitainiri Cristo, tima iiniro onkowi ayi otsipatari. ¹² Aririka omatakiro ontsipatya, ari inkantakowaitaitakiro, tima tii imonkaatziro okaatzzi okantawitakari antirimi. ¹³ Aritaki ompiratanatyaawo iijatzi, onkinayiti pankotsipainiki, onkinkithawaitakotantayiti, akawaitantashitya. ¹⁴ Irootaki nokowantari aayitai otsipatari kamatsiri oimi kaari antawopirotsini, owaiyantayiti, osaikiita opankoki antawaiti. Ari onkanyta iiro itzimanta iitya kijyimawaitironi. ¹⁵ Tima tzimayitatsi matakirori, antawaitashitakawo ikowiri Satanás. ¹⁶ Ikaatzzi kimisantzinkari ñiirori iyyininka ikami oimi, ontzimatyii jimitakoyitiro. Ari onkanyta iiro jiñaantawo ikaatzzi ikimisantayini, iñaashintsityaawo jimitakotiro. Apa jimikakoyitiro matzirori oñiiroro okowityaawaitzi.

¹⁷ Ontzimatyii impinayiitairi jiwatakaantatsiri ipinkathayiitzi. Iri impapiroyiiti kinkithatakaantapiintatsiri, iijatzi ikaatzzi yotaantapiintatsiri. ¹⁸ Irootaki okantakotziri Osankinarintsipirori:

Aririka pantawaitakairi piratsi, tii okantzi intajyaaniintawaiti.

Jiroka okantziri iijatzi:

Apaani antawaitatsiri ipinayiitzi.

¹⁹ Apaniroinirika ikanta atziri kankotziriri apaani jiwari, iiro pikimisantziri. Irooma inkaatirika apiti, iirorika inkaati mawa tsika itzimi ñaakotakirini jantakiro kaaripirori, ari okamiithatzi inkimisantaitiri. ²⁰ Iikirorika jantaitatyiiro kaaripirori, payiri tsika ipiyotaita pishintsithatiri, ari onkanyta inthaawantaityaari, iiro jimatantayiiitawo. ²¹ Noshintsithatzimi pantiro jiroka. Tima aririka pimatanairo, iiro piñiiroro pimaakitanti jiyotzi Pawa nokantzimiri. Jiyotsitawo iijatzi Jesucristo, jiyotsitaka iijatzi maninkariiti ikaatzzi jiyoshiitakiri. ²² Tii okantzi pathawaityaawo potzimikapatziiitotantyaawo pako ijiwatantaityaari. Tima aririka jiyoitiri jantakiro kaaripirori, kimiwaitaka iirokami kantakaashityaawoni. Aña ontzimatyii pinkitishiritai iiroka.

²³ Tii apa pirapiintiro jiña, iro kamiithatatsi piroro kapichiini kachori, ari piñaakiro pishintsiti pimantsiyawaiwita.

²⁴ Tzimatsi atziri, tikiraamintha jiyakawintaitziriita jantakiro kaaripirori, maawoni ikimakoyiitakiri. Tzimatsi pashini iijatzi kaari jiyotakoitzi jantzirorika kaaripirori, apa inkimakoitiri paata. ²⁵ Ari okimitari iijatzi, tii jimanakotapiintziro atziri jantayitiro kamiithari. Irooma aririka jantiro kaaripirori, ari inkowapiintawitya jimanakoty, iro kantzimaitacha ari inkimakoitakiri.

6

¹ Ikaatzi jompiraitari ontzimatyii ipinkathatairi ompiratariri. Iro nokantantari, ari onkantya iiro itzimanta iitya kinkithatakowaitaini, akan-takaantzirikari Pawa. ² Apaani ompirataari ñiirori jompiratari kimisantsiri, iiro okantzi inkantashiriwai: “Iro pikimitakaantana ompirataari, tima iyiki nowanaimi”. Aña okowapirota jirika ompirataari jantawaipiro-tiniri tyaaryoopiroini, jitakotani jowiri, tima kimisantzinkari jinatzi. Ontzimatyii piyotaantairo jiroka, pishintsithatantairo.

Kitishiritakaantatsiri ipoña inimotaantsi

³ Aririka impoki nashityaawoni inkinkithatakaanti, kaari kimityaawoni okaatzi jiñaaniyitakari Awinkathariti Jesucristo, jinashitapaatyaawo iijatzi inkinkithatakotiro pinkathatasorintsitantatsiri, ⁴ kantakaapirowainiri jinatzi, tikaatsi jiyoti. Apa ikowi añaanawintawakaantyaawo ñaantsi. Iro ompoñaantyaari asamawakaawaitya, amaaman-itawakaawaitya, ankawiyawakaawaitya, ankantakotawakaawaitya, ⁵ ankisaniintawakaapirowaitya. Iro jimayitapiintakiri kaaripiroshiriri kaari yotakotaajaitironi tyaaryoori ñaantsi. Ikinkishirita jaantyaawo kiriiki jamawinawaitawo impinkathatasorintsitaitiri. Iiro okantzi paapatziyaari iirokaiti. ⁶ Aritaki okantzimaita, antawo impinawintayiitairo paata apinkathatasorintsitzi. Iro kantacha añaantyaawori impinayiitai, ontzimatyii inimoyitai añaari tzimimoyitairi. ⁷ Tima pairani owakiraa atzimapaaki tii amapaaki tzimimotaini. Ari okantari iijatzi aririka ankamai, onkaati tzimimotaini iiro okantzi aanairo. ⁸ Tima otzimapiintzirika oyaari, otzimapiintzirika ankithaatyaari, aritapaaki. ⁹ Iriima inkaati kowayitironi jajyaagantya, okaimashiryiiri inkaaripiroshiriri. Ikimitakowaitakari shirikachari iwirintsiki, aririka jantayitanakiro ikowashitari owaripirotantatsiri, irootaki piyakaashitantachari. ¹⁰ Aririka jinintaitapiinti jajyaagantaitya, okimiwaitakawo iro omparithatanatyaami kaaripirotantatsiri. Tzimatsi matakirori jinintayitziro jajyaagantya, jowajyaantanakiro ikimisantzi, okimiwaitakawo iriimi kimaatsitakaawaitachanimi jowathaawaitaka apaniroini.

Pinkimitakaantiro powayiriwintatyiiromi pikimisantani

¹¹ Irooma iiroka, jashitaimi Pawa, powajyaantairo jirokapaini, pinkimitakaantiro pishiyapithatatyiiromi. Aña iro paminaminatapiintanai pintampatzikashiriri, nishironkata pinkantanti, pinkimisantairi Pawa, itakotani pinkantanti, iiro pisamaniintantzi, tsinampa pinkantya. ¹² Iikiro pinkimisantanaaty, pinkimitakaantanakiro powayiriwintanaatyiiromi kamiithayitatsiri. Pinkimitakaantanakiro iijatzi piñaashintsiwintatyiiyaawomi irojatzi paantatyaawori kantaitachani añaakagaimini. Iro ikowakaitakimiri piñiirori añaantamintotsi, ari onkantya inkimayitantaimiri atziriiti, pikantzi: “Nokimisantai”. ¹³ Tzimatsi noshintsithatimiri. Tima Pawa itzimi añaakaayitziro okaatzi tzimayitatsiri, jiyotzi nokantzimiri. Jiyotsita iijatzi Awinkathariti Jesucristo, kinkithatapiintakirori tyaaryootatsiri, irojatzi ikantapaakiriranki jagaitanakiri Poncio Pilato. Jiroka onkaati noshintsithatimiri: ¹⁴ Iiro pipiyathatawo ikantakaantaitziri, iiro powashiñaawaitziro, itzimikari kinkithatakowaitashitimini. Piyaatakaanairo iiroka irojatzi impiyantaiyaari Awinkathariti Jesucristo, ¹⁵ aririka jinintapaititaki Pawa. Tima apaniroini Pawa intasorintsitai, apaniroini ijiwatakaantairo maawoni tzimayitatsiri, apaniroini impinkathariwintairi ikaatzi pinkathariwintawitachari, apaniroini ijiwawintairi iijatzi jiwariwitachari iroñaaka. ¹⁶ Iriitaki ashitawori kantaitachari añaantarintsi,

ari isaikatzi tsika oshipakiryaañipirotsi, irootaki kaari jariipirotantaitari. Tikaatsi atziri matakironi jĩñiiri, iiro jimaitziro iijatzi. Imapiro ipinkathaitziri. Ari inkantaitatyironi impinkathariwintantai. Ari onkantyaari.

¹⁷ Ontzimatyii piyotaayitairi ajyaagantayitachari iroñaaka, iiro ikan-takaapirowaitanta. Iiro jawintaashiwaitawo jajyaagawo, tima iiro okan-taitatyaani onkisotzimotiri. Aña ontzimatyii jawintaayitaiyaari Pawa, iri-itaki matzirori ithaamintakaapirotantzi. ¹⁸ Piyotaantairo jantayitairo kami-ithari. Ikimita ajyaagantaniri otzimimopirowaitziri jajyaagawo, ari pinkim-itanaiyaari iirokaiti ontzimimopirowaitaimi pantayitiri, iro pinkimitakaan-tanairimi pajyaagawo. Piyotaantairo inshironkaitantya, ayimatiri im-pashitantayitaiya. ¹⁹ Iroorika jimatanai jiroka, okimiwaitaka jowaantatyaa-womi jajyaagawo inkajyaakaiyaari paata. Ari inkantaitatyiiro iñiiri isaikai kamiitha.

Iwiyaantapaakawori ikantziriri Pablo jirika Timoteo

²⁰ Timoteo, pintyaaryoowintiro piyotaantairo okaatzi inishi-ronkaitakimiri. Powajyaantairo okaatzi ikinkithatakoitziro kaaripirori. Powajyaantiro iñaanaminthatawakaantaitawo ikimitakaantawiitari iroopirori inatzi jiyotaniitari. ²¹ Tima tzimayitatsi mayitakirori, ikinashiwaiyitanaka, kimiwaitaka intzipinatatyiimi. Onkamintha inshironkayitimi. Ari onkantyaari.

JAPIITAIRO PABLO JOSANKINATZINIRI TIMOTEO

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo osankinatzimirori jiroka. Jotyaantapirori Jesucristo ninatzi, tima iri Pawa kowakaakinawori nokinkithatakotairo ikajyaakaay-itakairi, jañaakaayitai Cristo Jesús. ² Iiroka nosankinatzini Timoteo, itzimi nokimitakaanta nitakotani notomi. Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo, onkamintha jitakotimi, piñiuro pisaiki kamiitha.

Pikinkithatakotairi Cristo

³ Ari nokantapiintatya tsiniripaiti iijatzi kitiiyyiriki namanakoyitzimi, nopaasoonkitziri Pawa, itzimi nantawaitainiri, nimatakotairi ikimiyitaka nochariniiti tampatzikashiriri. ⁴ Aririka noshirityaawo piraawaitakaranki, owanaa nokowataiki napiitairo noñiimi, onkantantyaari nonkimoshiriti. ⁵ Owanaa nokinkishiritakotzimi tsika okanta poshiripirotantanakari. Tima iro itanakawo pisawo Loida, ipoñaanaka pinaanati Eunice. Niyotzi iijatzi ari pikimitanakari iiroka. ⁶ Irootaki napiitantzimiri nonkantimi: “Papiitairo powakiraatairo itasonkawintakimiri Pawa notzimikapatziiotantakimirowanki nako, pinkimitakaantairo joiijaitziri paampari intsiwaki-mataki”. ⁷ Tima Pawa tii ithaawashiritakaantzi. Apa ishintsishiritakaantzi, jitakoshiritakaanta, jiñaakoshiritakaanta.

⁸ Irootaki iiro pikaaniwintantawo pinkinkithatakotairi Awinkathariti, ari pinkimitainari naaka, iiro pikaaniwintakaana jomontyaawintaitanari Pawa. Aña iriitaki shintsishiritakaimini, pinkimitakotanakina naaka, noki-maatsitakowintawo Kamiithari Ñaantsi. ⁹ Irijatzi owawijaakoshiriyitairi Pawa, iri iyoshiiyitairi atasorintsishiritantaari. Tii aaka matashityaawoni apaniroini, aña iri kowaintsi jantiro. Ari ikantaitatyaani pairani Pawa ikowapiintaki inishironkayitai Cristo Jesús. ¹⁰ Irootaki jimatakiri iroñaaka, ikoñaatakiranki Owawijaakotantaniri, Cristo Jesús. Iriitaki matakirori joitsinampairo kaamanitaantsi, jookapaintairo Kamiithari Ñaantsi, iro ayotantaari ari onkantaitatyaani jañaakaayitai. ¹¹ Irootaki jowantakinari naaka Notyaantapiroriti, iri otyaantakinari nonkinkithatakaanti, ipoña niyotaayitairi iijatzi kaari nojyininkata. ¹² Irootaki iroñaaka noñaashiwaitantawori, tiimaita nokaaniwinta. Tima niyotzi naaka itzimi noshiritaari, niyopirotsita otzimimotziri ishintsinka onkantya iiro jowajyaantakaanawo ikowakaakinari nantainiri irojatzii paata kitiiyyiriki impiyairika. ¹³ Ari pinkimitanaiyaari iiroka, pimatakotinawo tsika okanta pikimakina nokinkithayitaki, piyaatakaairo poshiritya. Itakotani powanti, tima iro jantapiintanairi jashiyitaari Cristo Jesús. ¹⁴ Tima inampishiritantakimi Tasorintsinkantsi, iri tyaaryooshiritakaimini iiro powajyaantantawo tyaaryoori ikowakaakimiri piyotaantiro.

¹⁵ Pikimayitaki iiroka tsika okanta jookawintawaitanakina Asia-jatzi. Jirikataki: Figelo ipoña Hermógenes. ¹⁶ Iro kantzimaitacha Onesíforo, owanaa jimitakotapiintakina irirori, tii ikaaniwintakotana joojowiitakina. Antawoiti nokowi inishironkatairi Pawa ikaatzi saikapankotziriri. ¹⁷ Tima iri kowakowatapaakinari jariitaka Roma-ki, irojatzii jiñaantapaakinari. ¹⁸ Iri Awinkathariti nishironkataiyaarini paata kitiiyyiriki impiyairika. Tima

piyotaiyini iijatzi iiroka, owanaa jimitakotakina Onesíforo nosaikantakari Efeso-ki.

2

Pinkimitakaantya iirokami jowayiriti Jesucristo

¹ Notomí, tima iri nishironkataimiri Cristo Jesús, ontzimatyii pintontashiritai. ² Tima pikimakina tsika okanta niyotaantaki atziriitiki. Ontzimatyii piyoshiiyiti tsika inkaati tyaaryooshiriri matanaironi jiyotaanairi iijatzi pashini. ³ Aamaakowinta pinkantya pinkimaatsitakowintanaiyaari Jesucristo. Pinkimitakaantya iirokami jowayiriti. ⁴ Tima owayiritachari tii jiñiitzi jantanairo antawairintsi jantayitapiintziri kitiiyyiriki. Aña ontzimatyii jitapaintyaawo ikantakiriri ijiwariti. ⁵ Kantatsi iijatzi pinkimitakotyaari ipinaiziri anaakotantatsiri ishiyaiyani. Tima antawoiti jiñaashintsityaawo. Iro kantacha jimatantyaawori janaakotanti ontzimatyii jantiro jamitapiintaiyarini jiñaashintsitya. Irooma inkowimi jamatawiyaatanti inkini janaakotantimi, iiro ipinaiziri. ⁶ Kantatsi iijatzi pinkimitakotyaari pankiwairintzi. Tima iriitaki itapiintawo jowayitawo okithoki iwankiri. ⁷ Ontzimatyii pinkinkishiritakotiro nokantayitakimiri. Tima iriitaki Awinkathariti kimathatakaapirotaimironi maawoni.

⁸ Pinkinkishiritakotiri Jesucristo icharinitakari David-ni. Tima añagai irirori ikamawitaka. Irootaki jiroka Kamiithari Ñaantsi nokinkithatakotairi. ⁹ Irootaki nokimaatsitakowintari iroñaaka, noñaantawori joojowaitaitana jomontyaitakina, ikimitakaantaitakina naakami ashiryaaantzinkari. Irooma iñaani Pawa iiro jimataitziro joojoitiro. ¹⁰ Iro namawitantakawori maawoni jiroka, okantakaantziro nitakotari jiyoshiitairi Cristo Jesús jowawijaakoshiritairi ñaayitaironi kantaitachari añaamintotsi, tima owani-inka onkantya. ¹¹ Jiroka tyaaryoori ikantaitaki:

Aririka ankamakotakiri Cristo, ari antsipataiyaari jañaakaayitai.

¹² Aririka amawiwainitaki, ari ankaatairi ampinkathariwintanti.

Irooma aririka ankantayiti: “Tii noñiiri”. Ari inkimitaayitairi iijatzi aakaiti.

¹³ Tiirika añaawityaawo ankamaiwintyaari, ikamaiwintai irirori. Tima ari jashi jowatziro irirori, tii ipashinitantzi.

Pinkimityaari antawairyaantzi antakirori kamiithari

¹⁴ Piyotaantairo jiroka. Pishintsithatantiro ikowakaantapirotziri Pawa: Iiro iñaanaminthatawakaashitawo ñaantsiyitatsiri kaari iroopirotatsini. Aña kantatsi onkantzimoniintakaiyaari kimironi. ¹⁵ Ontzimatyii piñaashintsitya potampatzikatanairo ñaantsi tyaaryoori, inkini inkanti Pawa: “¡Kamiithataki pantakiri!” Pinkimitakotyaari antawairyaantzi kaari tzimatsini oitya inkaaniwintakotyaari. ¹⁶ Powajyaantairo iiroka iñaaniyitari kaaripirori. Ari opoñaari ithainkatasorintsitaitzi. ¹⁷ Okimitakotawo owawathatanta ampathaawaiti. Irootaki awijyimotakiriri Himeneo ipoña Fileto. ¹⁸ Ikinakaashiwaitanakawo irirori jiyotaantziro tyaaryoori, ikantaki: “Kaari tyaaryoori añaayitai aririka ankamayitaki, aña ojoyakaawontsi inatzi, aritaki añaashirinkayitakai aakaiti owanaa akimisantanairi Awinkathariti.” Tima okaatzi jiyotaantawitakari jowajyaantakaakiri ikaatzi ikimisantawitanaa. ¹⁹ Iro kantacha, okimiwaitakawo Pawa jowatzikatyiimi iroopirori itzinkami, ari jiwitsikakimi ipanko. Ipoña jontarikakotaki apiti osankinatachari kantatsiri: “Jiyotziri Awinkathariti ikaatzi jashiyitari”. Impoña: “Inkaati pairyaagairini Cristo, ontzimatyii jowajyaantairo kaaripirotsiri”.

²⁰ Janta antawoitiki ipanko, kimiwaitaka tzimayitatsimi owaniinkatachari kowitzipaini, shipakiryaa okantayita nishironka jowayitziro. Tzimayitatsi iijatzi kowitzi jiwitsikaitziro kipatsinaki, iijatzi inchatonaki kaari inishironkapirotzi. ²¹ Aririka ankitishiriyitanai, ari ankimitaiyaawo kowitzi inishironkatziro ashitawori, ikowapiintzi jowantayityaawo. Tasorintsishiri inkantakaanai Pawa, aamaakowinta ankantya antayitainiri kamiithayitatsiri. ²² Intaina powayitairo inintashiwaitari mainariiti, pinkimitakaan-tiro pishiyapithatatyiiromi. Aña iro pinintapiintanaki pinkamiithashiriyitai, oshiritani pinkantya, itakotani powanti, kamiitha pisaikakaanayiti, pintsipayitaiyaari kitishiriri pairyaayitairiri Awinkathariti. ²³ Ontzimatyii powajyaantayitairo piñaaniyitawo kaari opantawo, tima iro opoñaantari ikisawakaanayitairi. ²⁴ Irooma aakaiti jompirayitai Pawa iiro okantzi amatiro añaanaminthatawakaiya. Aña ontzimatyii anishironkashiritanti, ayimani-inta ayotaantai, tsinampashiri ankantya, ²⁵ shipitashiri ankantya ankaminaayitiri kisanaintairi, aamaa ari impiyashiritakairi Pawa, ari jiyotakotairo tyaaryoori. ²⁶ Ari onkantya inkimitakotantyaariri omathaatari iwirintsi, tima kamaari ompiratakari, ishintsiwintziri jantayitiniri ikowakaashitari irirori.

3

Tsika inkantaitya isaikayiitai paata iwiyaantapaatyaawoni kitiiyiri

¹ Ontzimatyii piyoti, paata iwiyaantapaatyaawoni kitiiyiri antawoitiki ompomirintsitzimoyitai. ² Jiroka inkantayitya atziriiti: Apanirowni inishironkapirowaitya, impiyotashiwaityaari iiriikiti, inkantakaapirowaitya, iiro ipinkathatantzi, inkawiyantawaiti, piyatha inkantiri ashitariri, iiro jiyotziro impaasoonkitanti, thainkatasorintsitaniri jinatyi, ³ iiro jitakoniintanta, iiro ikowanitzi impiyakotanti, thiiyakotani inkantya, iiro jomaantakaawo inintashiyitari, owatsinaantaniri jinatyi, owanaa inkisaniintiro kamiithayitatsiri, ⁴ pithokashitaniri jinatyi, iiro jiñaakonita, asagaawintawaitani jinatyi, iro inintapirotiri ikowashiyitari anaanakiro ikowakaawitariri Pawa, ⁵ ari inkimiwaityaarimi pinkathatasorintsitaniri, ithainki otzimimotziri Pawa ishintsinka. Iiro pitsipayitari iiroka. ⁶ Ari jimatakiro jirikaiti isaikapankotanti, jamatawiyitakiro tsinaniiti shipitashiriri, ikinkishiritakaayitawo antawoitiki okaaripiroshiritaki, ontzimatyii awintaiyaari jirikaiti, irojatziki ompoñaantyaari ayimawaitanakiro onintashiriwaitziri iroori. ⁷ Irootaki aminaminatapiintantyaari iyopiroti, iro kanzimaitacha tii iyopirotakotzimaitawo okaatzi iroopirotatsiri. ⁸ Iro jimatakiri pairani Janes itsipatakari Jambres, tii inimotziri jantakiri Moisés, ari ikimitakari jirika atziriiti amatawitantaniri, tii inimoshirtziri okaatzi iroopirotatsiri. Kaaripiroshiriri jinayitzi, jaminaashiwaitaka okaatzi ikimisantayiwitari.* ⁹ Iiromaita jimatziro, ari jiyoyiitairi aminaashiwaita okaatzi jantziri, ari inkimitakotaiyaari owakiraa akinkithatakotakiri.

¹⁰ Irooma iiroka, pinkimitina naaka, okaatzi niyotaantziri, tsika nokinakairo, oita nokowiri, oita noshiritari, namatsinkawintanta, itakotani nokantantzi, kinatani ninatzi, ¹¹ owatsinaari ninaki, ikimaatsitakaawaitaitakina, okimita awijiyimotakinari Antioquía-ki, Iconio-ki, Listra-ki. Tima ojiyiki ikimaatsitakaawitakina, iro kantacha jowawijaakowintapiintakina Awinkathariti. ¹² Ari onkantya, jowatsinayiitairi maawoni jashiyitaari

* **3:8** Ikinkishiritakoitziri Janes ipoña Jambres jyiripiyaari jinaiyini, Egipto-jatzi jinatziki. Tima pairani Moisés jaantaariri Israel-mirinkaiti, jirika jyiripiyaariiti ikimitakotari Moisés, jiraantsitakairo jiña, ikoñaatakaayitaki iijatzi ojiyiki majjiro.

Cristo Jesús kowanaatsiri impinkathatasorintsitaniti. ¹³ Iriima kaaripirori atziriiti amatawitantaniri iikiro jimapirotatyiiya, jashiminthatyaawo jamatawitantapiinti, jimaitsityaari irirori jamatawitaaitiri. ¹⁴ Iro kantacha iiroka, kiso powiro okaatzi piyotakiri, otzimi pawintaanaari. Tima piyotzi iita yotaakimirori. ¹⁵ Tima pitanakawo iinta piryaanitanaki piyotakotairo Tasorintsitatsiri Osankinarintsi. Ari piyotairi aritaki pawijakoshiritai aririka pawintagaiyaari Cristo Jesús. ¹⁶ Tima maawoni Osankinarintsipirori, iri Pawa tasonkashiryaantakirori josankinaitantakawori. Iro jiyotaayiiantari, iro ishintsithayiiantari inkaminaantaiti, iro jotampatzikayiiantari, iro iñaantayiiantari inkini inkamiithashiriyiiti. ¹⁷ Ari jiñiuro ikaatzi jashitaari Pawa jiyopiroshiritairo jantayitairo maawoni kamiithari.

4

Pikinkithatakotairo ñaantsi

¹ Jiroka noshintsithatimiri pantiro. Jiyotzi Pawa nokantzimiri, jiyotsitawo iijatzi Awinkathariti Jesucristo, intzimi iyakawintairini maawoni añaayitatsiri, ikaatzi kamayitaintsiri iijatzi. Tima irootaintsi inkoñaatai ipinkatharitapai. ² Pinkimi nonkantimi: Okowitya piwitsitya inkini pikinkithatakotairo jiñaani, tii apa pikinkithatakotairo aririka onkamiithatzimotimi, aña ontzimatyii pimatiro iijatzi aririka pinkowiinkatakoti. Aririka piyotaanti, ontzimatyii potampatzikatanti, shintsitha pinkaminaanti, piñaashintsithatanti, ñaa pithaayaaawintzirokari aririka pimayitanairo jiroka. ³ Tima paata, iiro ikowaitai inkimisantaitiro tampatzikari okaatzi piyotaantayitziri iroñaaka, aña impiyotapaatya pashini yotairini, ari jaminaashiwaityaari inkantayiti: “Ari, kamiithataki jantayiiitiro jinintashiyiitari”. ⁴ Iro ompoñaantyaari impiyashiyiitiro inkimisantairo ikinkithatashiyiitari, jowajyaantanakiro ikimisantziro iroopirotatsiri. ⁵ Irooma iiroka, ñaakotani pinkantya, pamawitanairo awijiyimotimini pintzimpookayitiro Kamiithari Ñaantsi, ontzimatyii pimonkaatiro maawoni onkaati pantanainiriri Awinkathariti.

⁶ Tima naaka, kimitaka irootaintsi nompiyakotya, ari nonkimitakotyaawo isakoitapiintziro imiriitari aririka intagaitiniri Pawa, aritaki sakotzimataka imiriitari. ⁷ Tyaaryooshiri nokantapiintaka, okimiwaitakawo nimatakiro antawoiti nomankiyapiintatya. Okimiwaitakawo iijatzi aritaki nimatakiro nanaantzi nariitya janta tsika iwiyya noshiyi. ⁸ Irootaki okimitantakawori iri Awinkathariti owayitakironi amathairintsi impayitairiri inkaati tampatzikashiriri. Tima Tampatzikashiri jinatzi irirori Awinkathariti, iri yotantapaatsini imapirorika ikamiithashiriitzi, aripaiti impainawo nashi naaka. Tii apaniroini naaka, ari inkimitaayitairi iijatzi inkaati kaari samani-intachani joyaakoniintziri impiyi.

Apaniroini ikantaitziri Timoteo

⁹ Nokowapirotataiki paminaminatiro tsika pinkantya pimpokantyaari nosaikira naaka. ¹⁰ Tima jookawintanakina Demas, aña okaimashiritairi irirori isaawijato. Jataki janta Tesalónica-ki. Iriima Crescente ikinakiro Galacia-ki. Ari ikimitakari Tito ikinaki Dalmacia-ki. ¹¹ Apaniroini Lucas saikanaintsi itsipatana jaka. Irootaki nokowantari pimpoki iiroka pintsipatatyaaari Marcos, aritaki jimatakiro irirori jimitakotina. ¹² Tima notyaantakiri Tíquico janta Efeso-ki. ¹³ Aririka pimpokanaki iiroka, pamainawo nowiwiryakominto nookanakiriranki Troas-ki osaiki ipankoki Carpo. Nokowi pamainawo iijatzi maawoni nosankinayitani saikatsiri janta.

¹⁴ Jirikaranki Alejandro, ashropakori oñaashirinkapiintakinari, jowasanki-taatyiri Awinkathariti. ¹⁵ Irijatzi paamaakowintya iiroka, tima tii inimotziri okaatzi nokinkithatakoyitakiri owanaa ikisawintakinawo. ¹⁶ Tima owakiraa jaayitakinaranki naaka isaiki pinkatharintsi nonkinkithatakotakiro okaatzi ikantakoitakinari, tikaatsi tsipatanatyaanani, ithonka ishiyapithatanakina. Iro kantacha, tii nonintziro naaka jowasankitaawintaitiri jiroka. ¹⁷ Aña itsipashiritakina Nowinkathariti, iriitaki ñaapiroshiritakaakinari. Iro nimatan-takawori nokinkithatakairi maawoni, ari okanta ikimathatantakinari iijatzi kaari ajyininkata. Irootaki kaari jowankaitantana kajyikarimooki joyaana. ¹⁸ Iriitaki Awinkathariti kimpoyaawintakinari kaari jowashironkaitantana, iikiro niyaatakaatyiro irojatzi nariitantaiyaari ipinkathariwintantzi Inkiti-jatzi. Ari jashi jowaitatyiro irirori impinkathayitairi. Ari onkantyaari.

Iwiyaantapaakawori itasonkawintantaitzi ipoña withataantsi

¹⁹ Nokowi piwithatyaanari Prisca ipoña Aquila, ari pinkimitaakiri Onesíforo, iijatzi ikaatzi saikapankotziriri. ²⁰ Iriima Erasto, ari isaikapaaki irirori Corinto-ki. Ipoña Trófimo, naaka ookanakiriri Mileto-ki, jimantsiyawaitapaakitzi. ²¹ Ontzimatyii pinthaatyaati pariitantaari nosaiki naaka tikira otyaawontsitanaita. maawoni akantayitairi jaka “iyikiiti”, jiwithataiyimini. Jirika ikaatzi withatzimiri: Eubulo, Pudente, Lino, opoña Claudia.

²² Nokowaki inampishiritantimi Awinkathariti Jesucristo, inishironka jowayitaimi. Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI TITO

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo otyaantzimirori jiroka, jompiratani Pawa ninatzi. Naaka Jotyaantapirori Jesucristo onkantya joshiritantaiyaari ikaatzi jiyoshiiyitairi Pawa, inkini jiyotairo iroopirotatsiri impinkathatasorintsitairo. ² Ari jiyoyitairi iriroriiti inkantaitatyiiro jañaayitai. Irootaki ikajyaakaantakiri pairani Pawa tikiraamintha jiwitsikiro kipatsi. Tii jamatawitantanitzi Pawa. ³ Okanta jinintapaititaki, joñaagantaka Pawa Owawijaakotantaniri. Iriitaki kantakaantakirori ikinkithatakoitairo jiñaani. Jimatakina naaka iijatzi, jotyaantakina nonkinkithatakaanti. ⁴ Iiroka Tito notyaantzini nosankinari. Nokimitakaantzimi tyaaryoomi notomintaimi, atsipatawakaa oshiritaa. Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo, Owawijaakotantaniri, onkamintha jitakotaimi, piñiiro pisaiki kamiitha.

Jantayitiri antaripiroriiti ipoña jiwariiti

⁵ Iro nookantanakimiri Creta-ki pintampatzikayitanti, pamini antaripiroriiti jiwatirini oshiritachari, iro nokowakaakimiri. ⁶ Inkaati jipayitatsini ontzimatyii inkamiithashiriti, iiro itzimi iitya kinkithatakowaitashityaarini, kinatani jowiro iina, oshiritani inkantya jowaiyaniiti itzimikari kankowaitirini piyathari jinatzi, ñaathawaitaniri jinatzi. ⁷ Tima iri Pawa jantawaitziniri jiwatziriri oshiritaniriiti, ontzimatyii jaamaakowintya itzimikari kankotirini kantakaapirori jinatzi, kishinkari jinatzi, shinkiryaaantzi jinatzi, antantzinkari, ojiyityiriri iiriikiti jaapithatantziri. ⁸ Aña ontzimatyii joimaantaniti ipankoki, jantapiintayitiro kamiithari, kamiitha inkinkishiritya, tampatzikashiri inkantya, pinkathatasorintsitaniri, jiñaakotanitya, ⁹ tyaaryooshiri inkantya joshirityaawo ñaantsi otzimi jiyotaayitakiriri, inkini jimatanairo irirori jiyotaantiro tyaaryoopirori, inkini iijatzi jimonkatziyaari kaari yotaantironi tampatzikari. ¹⁰ Tima ojiyiki kowatsiri jiñaanaminthatantashiwaityaawo, jiñaawaitashiwaita, jamatawitantzi. Iri antayitakirori jiroka, iitashiwaitachari “Totamishitaaniri”. ¹¹ Ontzimatyii poiyyikairi iiroka jiyotaantayitzi, tima ojiyiki ikompitakaaka atziriiti ikaatzi isaikapankotaiyini. Jiyotaantashitawo jirikaiti kaari iroopirotatsiri, apa ikowashitaiyakani jaantyaawo kiriiki. ¹² Tima tzimatsiranki Creta-jatzi kamantantaniritatsiri, ikantakiranki: “maawoni Creta-jatzi, thiiyinkari ninatzi, kaaripirori, pirantziiti niyawairintzi”. ¹³ Imapiro jiroka ikantakiri. Irootaki pishintsithatantyaariri iiroka, inkini inkimisantaitiro tampatzikari, ¹⁴ ari onkantya jowajyaantantyaawori ikimisantapiintziro ikinkithatashitari Judá-mirinkaiti, tima ishintsithatantaki jirikaiti jowajyaantaitiro tyaaryoori. ¹⁵ Irootaki akantapiintziri: Apaani kitishiritaintsiri, tikaatsi iitya owaaripiroshiritirini onkantawitatya iirorika ipinkawaitzi. Iriima apaani thainkashiriri, kaaripiroshiritatsiri, tikaatsi iitya kitishiritakairini onkantawitatya impinkawaiwitya. Tima aritaki owaaripiroshiriwaitaka. ¹⁶ Iñaajaantzi jiyotakotairi Pawa. Iro kantacha, okaatzi jantayitzi, iro oñaagantzirori tii jiyotakotairi, aña Pawa ojiyiki ipinkimatataikiri jirika. Tima ipiyathatapiintakari iijatzi jirika, tikaachaajaini apaani kamiithari jantiri.

2

Jiyotaantaitziro Kamiithari Ñaantsi

¹ Irooma iiroka, okowatya piyotaantairo okaatzi tampatzikatatsiri, jiroka okantakota: ² Kimpoyaawaini inkantaiya antaripiroriiti, impinkathatakaantya, inkinkishiritakotiro kamiithaini jantayitiri, jothotyiro inkimisantai, jitakotantai, inkisashiwainitaiya. ³ Ari onkimityaari iijatzi tsinani antawopiroriiti, opinkathatasorintsitantai, iiro okinkithatakotantashiwaita, iiro oshinkitapiintayita. Aña ontzimatyii iyotaantayitairo okaatzi kamiithayitatsiri, ⁴ onkini ominthashiritakaayityaawo mainawoiti aapatziyaari oimi, iijatzi onkimitairi owaiyaniiti, ⁵ onkinkishiritakotyaaawo kamiithaini antayitiri, kitishiri onkantya, antawairyaanto, pinkatha owiri oimiiti. Aririka omayitanairo jiroka, iiro ithainkawaitaitziro iñaani Pawa. ⁶ Ari inkimitanaiyaari iijatzi mainariiti, ontzimatyii inkinkishiritakoyitaiyaawo kamiithaini jantayitiri. ⁷ Irooma iiroka, pinkinkishiritya piyotaantairo tampatzikari, iro piñaantyaawori impinkathawintaimiro pantayitakiri, ari jimatakoyiitanaimiro. ⁸ Ari onkantya iiro itzimanta kijyimawintimironi pikantayitzi, aña pashiwinta inkantya kinkishiriwitachari inkantakotashitimi. ⁹ Ontzimatyii pishintsithayitairi ompirataari iiro ipiyathawaitari ompiratariri, aña jaminaminati jaapatziyaityaari, iiro jiñaanaminthatziri aririka jompiratyaari, ¹⁰ iiro ikoshiniintzi kapichiini, aña ontzimatyii joñaagantiro kamiithatatsiri jamiintaityaari. Irootaki jiñaitantyaawori owanaa okamiithapirotataitzi jiyotaantaitziro iñaani Owawijaakotairi Pawa.

¹¹ Tima Pawa joñaagayitairo owanaa inishironkayitai, iriitaki matironi jaw-ijakoshiriyitaimi maawoni atziriiti. ¹² Iriitaki yotakaayitairori owajyaantantaawori athainkatasorintsitanti, iijatzi okaatzi anintashiritziri. Aña kimpoyaawaini ankantya iroñaaka, tampatzikashiri anaty, apinkathatasorintsitantai, ¹³ aminawooki owairi oyaakoniintani. Tima irootaatsi inkoñaatai Jesucristo, iriitaki amaironi jowaniinkawo Owawijaakotairi, Pawa. ¹⁴ Iriitaki Jesucristo shinitashitainchari apaniroini jowamaitiri. Tima ikowatzi impinawintairo okaatzi akaaripiroshiriyitaki. Iro ikowairi inkitishiritakaayitai, onkantantyaari jashiyitai irirori, ayimaniinta ankantya antayitairo kamiithari.

¹⁵ Irooyitaki jiroka, piyotaantayitairi. Pishintsithatantiro. Iro pinkaminaantyaariri. Irokotaki jowaitaki pimonkaatakaantiro jiroka, ontzimatyii jantayitiro onkaati pinkantantiri.

3

Inishironka owamiithashiritairi

¹ Ontzimatyii pinkinkishiritakaapiintiri janta kimisantzinkariiti ipinkathayitairi pinkathariwintantatsiri pinampiki, iijatzi inkimitairi jiwariiti. Iiro ipiyathanitanta. Ayimaniinta inkantayitya jantayitanairo kamiithari. ² Iiro ikijyimatanaari pashini, iiro jiñaanaminthatantashiwaita. Aña itakotantani inkantya, tsinampashiri jinaty iijatzi. ³ Pairani tzimatsi akantayiwita aakaiti, amasantzishiriwaitzi, apiyathawaiyita, tzipinashiri anayitzi, antayitziro añaamatashitari, iijatzi okaatzi anintakaashiyitari, owaaripirotopiintakiri pashini ajyininka, anintakoyitanti oiyitarika, amanintashiritanti, akisaniintawakaayita. ⁴ Iro kantacha imatakaranki inishironkayitai Owawijaakotairi Pawa, jitakoyitaari maawoni atziriiti, ⁵ ari jowawijaakoshiriyitairi. Iro kantacha tzimatsi oita jantantakawori, tii aakatajaantaki antashityaawoni apaniroini akamiithashiriyitai. Aña

inishironkamachiitakai irirori. Ikimitakaantakiro iri kiwayitainimi, kimiwaitaka owakiraami intzimakaayitai Tasorintsinkantsi. ⁶ Tima okaatzi jantzimoyitairi Owawijaakotairi Jesucristo, iriitaki Pawa kantakaawori, jonyaantakairi Tasorintsinkantsi itsipashiripirowaitai okimiwaitakawo isakopirowaitakairimi. ⁷ Iro jantantakawori jiroka inkini añaayitiro ikajyaakaayitakairi, ari añaampiyaawo iroñaaka aritaki ankantaitatyaani añaayitai. Aritaki okanta, irootaki ikimitakaantairi kamiithashiri anatzi, tima nishironkatantaniri jinatzi irirori.

⁸ Imapiro inatzi jiroka okaatzi nokantakimiri. Irootaki nokowantari piyotayitairi ikaatzi awintaanaariri Pawa piyotakotanairo iiroka okowapirotatya jiroka, inkini jantapiintayitanairo kamiithayitatsiri. Imapiro okamiithataki jiroka, owanaa jinintaityaawo. ⁹ Irooma aririka iñaanawintawakaashityaawo tsika ikantakota itzimantayitakari pairani itakaantawori, iiro pimatsitawo iiroka posatikasatikawaitya, tikaatsi oitya, aminaantsi inatzi. Ari pinkimityaari iijatzi aririka iñaanawintawakaatsityaawo tsika okantakota Ikantakaantaitani. ¹⁰ Intzimirika owashiñaironi jiyotaantiro tyaaryoori ñaantsi niyotaantakiri pairani, iro ompoñaantyaari jowajyaantakairi oshiriwitanainchari, pinkaminaathatiri. Iikirorika jiyaatakaatyiro, papiitiri pinkaminairi. Iikirorika jiyaatakaatyiro iiro pishinitainiri jiyotaantai. ¹¹ Tima jiyotaitakiri jirika ipiyaatya, ikaaripiroshiriwaitatzi. Apaniroini jiyakawintawaita.

Apaniroini ikantaitziri Tito

¹² Notyaantatyimiri Artemas. Irorika notyaantzimiri irirori, kimitaka iri notyaantimi Tíquico. Aririka jariitatya pisaiki iiroka, nokowi pimpoki iiroka pintonkiyotina Nicópolis-ki. Ari nokowiri naaka nontyaawontsi-takotiri janta. ¹³ Iriima Zenas yotakopirotzirori ikantakaantaitziri, ipoña Apolos, aririka impokimatanaki irirori, pimpawakiri paawiyiri iiroka, inkajyaakaiyaari impokanakirika. ¹⁴ Tima maawoni aakaiti, iiro asaikashiwaitanta, ontzimatyii anishironkatiri kowityaaniintawaitatsiri.

Iwiyaantawori withataantsi ipoña tasonkawintaantsi

¹⁵ maawoni jiwithatzimi tsipayitakinari jaka. Nokowi iijatzi naaka piwithatinari oshiriyitachari janta ikaatzi itakotanari. ¡Onkamintha inishironkayitaimi maawoni iirokaiti janta! Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI FILEMÓN

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinatzimirori jiroka. Tima jomontyaawintaitakinari naaka Jesucristo jaka. Iri notsipataka iyiki Timoteo nosankinatzimiro jiroka. Irokataki notyaantzini, Filemón, nitakotani nowimi, iiroka imitakotapiintakinari. ² Iro nosankinatziini Apia nokimitakaantaawo “tyootyo”, ipoña nosankinatziniri iijatzi Arquipo tsipayitakairi añaashintsiyita. Irijatzi nosankinatziini kimisantzinkariiti ikaatzi apatotapiintachari pipankoki. ³ Onkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa, iijatzi Awinkathariti Jesucristo, kamiitha isaikakaayitaimi.

Jitakonka ipoña joshirinka Filemón

⁴ Aririka namanamanaatakoyitimi, antawoiti nopaasoonkitziri Pawa. ⁵ Tima nokimakotakimi itakotani powantzi, kinatani powiri Awinkathariti Jesús, ari pikimitairi iijatzi ikaatzi jashiyitaari irirori. ⁶ Iro namanakotantzimiri inkini paapatziyawakaayitaiya iirokaiti poshiriyitaa, pinkimathapirotanairo kamiitha okaatzi jantakaashiritaimiri Cristo Jesús pikimisantairi. ⁷ Iyiki, itako powapiintanairi iiroka oshiriyitanaachari, irootaki jiñaantakawori iriroriiti ithaamintashiripiroyita. Irojatzii oimoshirinkakinari iijatzi naaka, thaaminta nokanta.

Pablo ikantakowintziri Onésimo

⁸ Niyotzi iroñaaka, naaka jowawitaka Cristo nimonkaatakaimiromi onkaati pantairi. ⁹ Iro kantacha, apa nonkowakotashitimi kapichiini, tima niyotaki tsika pikanta pitakotanta. Pablo ninatzi naaka, antaripirotapaakina, jomontyaawintaitakinari Jesucristo. ¹⁰ Jirika Onésimo nokowaki paawakiri kamiitha. Iriitaki nokimitakaantakiri iriimi notomi, tima naakataki oshiritakaakari Cristo jomontyaaitakina.* ¹¹ Tima ti opantawitari jirika, irooma iroñaaka iri opantzimotaimiri iiroka, ari inkimitzimotinari naaka iijatzi. ¹² Tima iijatzi notyaantaimiri Onésimo, itzimi nitakoniintari. ¹³ Oyjiki nokowawitaka intsipatinami naaka. Ari onkantakimi impoyaatimi iiroka jimitakoyitina jaka jomontyaaitakina okantakaantziro nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi. ¹⁴ Aña iro kamiithatatsi, tikiraata nokimi pinkantina iiroka oita pikowiri, ti nokowi naaka noshintsiwintimi pantiro jiroka, iro nokowaki irokatajaantaki kantatsini oita pikowiri pantiri.

¹⁵ Aamashitya irootajaantaki imatantakari ishinitaitziri jirika Onésimo ishiyapithatantakimiri pairani, ari okanta ikimisantantaariri Cristo irojatzii impiyantaiyaari intsipatapiintapaimiri iiroka. ¹⁶ Iro kantacha, ti apa pinkimitakaantairi pompiratani pikimiwitari pairani, aña pinkimitakaantairi iriimi pirintzi pitakopirotani. Ari nokimitakaantakiri iijatzi naaka. Aña iiroka mapirotataitironi pitakopirotaiyaari pompiratari koñaawoini, irijatzii jompirataari iijatzi Awinkathariti. ¹⁷ Tima pikimitakaantakina iiroka, naaka pitsipatani, ari pinkimitairi iijatzi irirori paawakiri kamiitha, pinkimitakaantiri naakami paawakimi. ¹⁸ Tzimatsirika oita kaari jinimotakaimi, tzimatsirika oitya jiriiwitzimiri, pinkimitakaantiro naakami iriiwitimini.

* **1:10** Jiroka wairontsi Onésimo iñaaniki iriroriiti okimiwaitawo akantziri aaka: “Opantaari”.

19 Naakataki, Pablo osankinatajaantzimirori jiroka. Imapirotatya, ari-taki nompinataimiro jiriiwitzimiri. Añaaajaantaki iirokataki iriiwipirotanari naaka nowawijaakoshiritakaantaimi²⁰ Ari okanta iyikí. Nokowataiki inkantakaiyaami Awinkathariti paawakiri kamiitha Onésimo, tima irootaki inimoshiritinari.† ²¹ Iro nosankinatantzimirori jiroka niyotzi aritaki pimatak-inawo, tima aritaki pimatakiro ari panaakaanakiro okaatzi nokowakotakimiri. ²² Nokowataiki iijatzi, paamaakowintina niyaatashitimi pisaiki iiroka, ari nomayimotapaakimiri. Iroorika pinkamitantakiri pamanakotina, ari ishinitakiro Pawa imatya.

Iwiyaantakawori jiwithatantaitzi ipoña itasonkawintantaitzi

²³ Ari jiwithatzimi Epafra, notsipatakari jaka jomontyaawintaitanari Cristo Jesús. ²⁴ Ari jiwithatzimiri iijatzi Marcos, Aristarco, Demas ipoña Lucas, iriitaki notsipatapiintakari jaka. ²⁵ ¡Onkamintha inishironkataimi Awinkathariti Jesucristo! Ari onkantyaari.

---

† **1:20** Kantakotachari jaka “paawakiri kamiitha Onésimo”, irojatzi ikantsitari: “Nokowataiki pimantzimotaina iiroka”. Tima iñaaniki iriroriiti iwairo inatzi Onésimo jiroka: “Opantaari”.

JOSANKINAYIITZINIRI HEBER-PAANTIRI

Pawa jotyaaentakiri Itomi ikinkithatakotairi

¹ Pairani, ikowirika Pawa jiyotakairi achariniiti oityaarika, iri Kamantan-niri amironi ñaantsi. Ojyiki japiipiintakiro Pawa, tzimatsi jimatakaayi-takiriri Kamantananiiriiti. ² Iro kantacha owakiraa iroñaaka, jotyaaentakairi Itomi irirori inkinkithatakotairi. Tima iriitaki Itomi jiwitsikakaakiri pairani jiroka kipatsi, iriitaki jashitakaaka okaatzi jiwitsikayitakiri. ³ Iri Itomi ikimi-takaakiri iriimi jowaniinkatani, shipakiryaa ikanta. Ari ikimiwaitakari tsika ikanta irirori Ashitariri. Tima shintsinkantsi inatzi jiñaanitakari, iro kaari inashiyitanta okaatzi jiwitsikayitakiri jaka kipatsiki. Aritaki jimonkaata-paintziro pairani imatantyaari inkitishiritakaantai, jatai inkitiki, saikapai jakopiroriki Ashitariri itsipatapaari ipinkathariwintantzi. ⁴ Ari opoñaanakari janaakotziri imaninkariti Pawa, antawoiti jiñaapirotakaitakari irirori.

Iri Itomi anaakoyitairiri maninkariiti

⁵ Tima ikantawairi Pawa:

Notomi nowimi iiroka.

Naakataki piwaapatitanaa iroñaaka.

Ikantawairi iijatzi:

Naakataki piwaapatitaa.

Irokataki notomintaa.

Tima Pawa tikaatsi apaani maninkari inkantiri kimityaawoni jiroka. ⁶ Paata aririka japiitairo jotyaaentairi jaka kipatsiki itakawori itomintari, inkantay-iitai:

Inthaamintaiyaari maawoni imaninkariti Pawa.

⁷ Tzimatsi iijatzi ikinkithatakoitziri maninkariiti, jiroka ikantaitzi:

Iriitaki matakairiri imaninkariti inkimitakotyaawo tampiyainka.

Iriitaki matakairiri jotyaaantaniiti inkimitakotyaarimi paampari.

⁸ Irooma aririka inkinkithatakotiri Itomi irirori, jiroka ikantzi:

Pawa, iiroka kantaitaachani pimpinkathariwintantai.

Ari pinkimitakotaiyaari pinkathariiti otzimimotziri jinchakiiri jimatantari ipinkathariwintantzi. Iro kantacha aña iiroka mataironi pintam-patzikashiritai aririka pimpinkathariwintantai.

⁹ Iiroka kowirori kamiithari, irooma kaaripirori owanaa owatsimaimi.

Irokataki isaipatziiitotai Pawa, pimpinkatharitantaiyaari. Iriitaki piwawani matakimirori.

Isaitantaimiro yiinkantsi ari pikimoshiritairi tima panaakoyitairi pitsitapi-intawitari.

¹⁰ Jiroka pashini ikinkithatakoitziri Itomi, ikantaitaki:

Pinkathari, owakiraa itantanakari pairani irokataki witsikakirori kipatsi.

Irokataki witsikajaantakirori inkiti.

¹¹ Jiroka okaatzi piwitsikakiri, aritaki apirotaiya paata, irooma iiroka ari pinkantaitatyaani.

Ari onkimitakotaiyaawo okaatzi piwitsikani paijatowawori kithaarintsi.

¹² Tima aririka ompaijatowawoti piithaari, pankowiimawotziro, paminai pashini owakiraari pinkithaatai yaari.

Ari pinkimitagairo paata iiroka piwitsikani kipatsi iijatzi inkiti.

Irooma iiroka ari pinkantaitatyaani iiro pipashinitanitai.

Iiro papirotaa.

¹³ Ikinkithatakoitakiri iijatzi, ikantaitzi:

Pisaikapai nakopiroriki, ampinkathariwintanti, irojatzi paata nowasanki-taantyaariri kisaniintakimiri, aripaiti paatzikantaiyaari piitzi. Tima tikaatsi maninkari inkimitakaantiri Pawa inkantiri jiroka. ¹⁴ Tima maawoni maninkariiti, apa jotyaaantaitziri jimitakoyitairi atziriiti awi-jakoshiriyitaatsini.

2

Antawoiti owawijaakoshiritaantsi

¹ Ontzimatyii ankimisantiro okaatzi jiyotaakairi, onkantya iiro owajyaan-tantawo. ² Iiro owashiñaayitairo jotyaaantaitantakariri pairani maninkariiti inkamantantiro. Tima maawoni kaari owakimpitayyaawoni inkimisan-tairo, jowasankitaitakiri ipiyathatakawo. ³ Aaka jimapiroiti jowasankitaiti, iirorika owakimpitatawo ikinkithatakoitziro antawoiti awijakoshiritaantsi, jitapaintari Awinkathariti Jesús ikinkithatakotapaintziro. Irootaki ikamantayitairi ikaatzi kimayitajaantakirori. ⁴ Iriitajaantaki Pawa yotakaayitakairori imapirotatya okaatzi ikamantaitakairi, tima jimatakaantakiro itasonkawintantayitzi, joñaagakaantakiro kaari jiñaitapiintzi, Tasorintsinkantsi antakaantakirori jiroka, ari imatajaantakari ikowiri Pawa.

Matakirori jowawijaakoshiritantzi

⁵ Tii iri maninkariiti jimatakairi Pawa impinkathariwintairo tsika asaikayitai paata, otzimi nokinkithatakotakimiri. ⁶ Aña atziriiti jinayiti mataironi paata. Tima ikantaitaki pairani:

¿Iriipirorima atziriiti pikinkishiritakotantariri?

¿Iitama pikowantari pinishironkayitairi?

⁷ Aña kapichiini iñiuro atziriiti tii janaakotantzi, iri maninkariiti anaakoniintakiriri.

Iro kantacha, irootaatsi pamathaitairi inkini ipinkatharintsitai, otzimimotairi jowaniinkawo.

Iri anaakoyitaironi maawoni piwitsikani.

⁸ Pinkimitakagairi ikanta pairani aatzikiriri iisaniintani, jompirataiyaari maawoni.

Ari inkantakaayitaiyaari Pawa atziriiti, maawoni impinkatharintsitai tima tikaatsi apaani anaakotantaatsini. Iro kantacha, tikira jiñaayitziro atziriiti jiroka. ⁹ Iro kantacha, tzimatsi atziri jotyaaantaitakiri, irijatzi ñaapaintzirori kapichiini tii janaakotantzi, iriitaki anaakotakiriri maninkariiti. Iriitaki nokinkithatakotzi Jesús. Tima iriitaki ñaakirori ikimaatsitaka irojatzi ikamantakari, ipoña jamathaitakiri ari okanta ipinkathayitantaariri, otzimimotairi jowaniinkawo. Irootaki ikamawintantakairi maawoni, tima antawoiti inishironkayitai Pawa.

¹⁰ Owanaa otampatzikatataiki tsika ikinakaakiro Pawa ishinitakiri Jesús inkimaatsiwaitya, ari jothotyaakaakiri onkaati jantiri. Tima Jirika, ashiyitariri maawoni, kantakaantzirori itzimayitantari maawoni, irijatzitajaantaki kimaatsitakowintaari ikini jowawijaakoshiritairi, ari onkantya intsi-patantataiyaariri maawoni itomiitari janta jowaniinkawoki. ¹¹ Jiroka okantakopirota, ikimitakaantai Jesús iririntzi, tima ari akaatziri awaapatitaari Pawa. Iwaapatitari irirori itasorintsishiritakaantzi, awaapatitaari iijatzi aakaiti itasorintsishiritakaayitai Jesús. ¹² Iro ikantantakari pairani:

Nonkinkithatakotaimi iiroka isaikayitzi nrintziyitaari,

Tsikarika japatotapiintaita, ari nonthaamintaimi nompampithagaiyini.

¹³ Ikantaki iijatzi:

Nawintaani nowairi Pawa.

Ipoña iijatzi ikantzi:

Jirika Naaka, notsipayitaari itomiiti Pawa ikaatzi ikimpoyaakaayitaanari.

¹⁴ Akantajaantayitaka aakaiti atziritzi, otzimi awatha, otzimi araani, ari ikantakari iijatzi Jesús irirori, iro jimatantakawori ikami. Aripaiti joitsinampaakiri kamaari. Tima otzimimowitatyaaari kamaari ishintsinka imaamanitantariri kaamaniriiti. ¹⁵ Ari ikinakaakirori Cristo ikimitakaantaawo joimishitowaatyaimi athaawantawitawo kaamanitaantsi, okimiwaitakawo atziritanakityiimi kaamanitaantsi iro ashitayitakainimi. ¹⁶ Imapirotatya, kaari maninkariiti impokashitaki Cristo inishironkatairi. Aaka ipokashitaki, ichariniyitai Abraham-ni. ¹⁷ Irootaki jatziripirotantakari ikimitai aaka jirintziyitai, ari okanta jimatantakawori ikowapiintawitakari jimatiromi pairani Ompiratasorintsipirori. Imapiro inishironkatantaki irirori, ityaaryootaki jimatantakawori, iri kantakaantakirori ipiyakotantairori Pawa akaaripiroshiriwitaka. ¹⁸ Tima atziri jinapaintzi Jesús ikimaatsiwaitapaintawo irirori inkaaripirotakaitirimi. Irootaki jinishironkatantairi aakaiti inkowaitimi inkaaripiroshiritakaitaimi.

3

Iri Jesús anaakotziriri Moisés

¹ Iyikiiti oitishiritaari, nonkantimi pikaatzi ikaimashiritaimi Inkitijatzi: Pinkinkishiritakotairi Cristo Jesús, iriitaki kimitakariri otyaantaari, irijatzi kimitakariri Ompiratasorintsipirori. ² Jantziri otyaantaari ityaaryoow-intziro ikantziriri otyaantziriri. Ari ikantakari iijatzi Jesús. Ikimitakotakari Moisés-ni, ityaaryoowintakiniri iyyininkapaini jashitari Pawa jiiitatziri “Inampipanko Pawa”. ³ Iro kantacha Jesús iri matzirori jiñaapirota janaakotziriri Moisés-ni, tima iriitaki witsikakiriri pairani. Iroowaitaki ikantapiintaitzi: “Pimpinkathatiro nopanko”. Tima kaari pankotsi inkantakopiroiti impinkathatiro, aña iri ipinkathaitzi ashitawori ipanko. Tima itzimi witsikirori pankotsi iri ñaapirotachari.* ⁴ Tima iri ashitawori pankotsi itzimi witsikakirori, iroowaitaki ikimitaakiro pairani Pawa jiwitsikantakawori maawoni. ⁵ Ikantaitaki: Moisés tyaaryoowintakiriri iyyininkapaini jiiitatziri “Inampipanko Pawa”. Iro kantacha ikimitakomachiitakari ompirataari, ikinkithatakotairo onkaati awijatsini. ⁶ Iriima Cristo, iriitajaantaki tomintariri ashitawori pankotsi, iriitaki jiwatairi ikaatzi ikimitakaantaitaari pankotsi. Ari ankaatairi jirikaiti jiiitakiri “Inampipanko Pawa” aririka antyaaryoowintairi, kiso owanairi irojatziri iwiyaantapaatyaawoni kitiiyyiri.

Jimakoryaaminto jashiyitaari Pawa

⁷ Jiroka ikantakiri Tasorintsinkantsi: Pinkimairi jiñaawaitzi Pawa, ikantzi:

⁸ Iiro pikisoshiriwaitzi.

Pikimitarikari pithokashitakinari pairani jookimowaitakinawo iñaani
otzishimashiki.

⁹ Ari ikowakaawitakinawo pichariniiti nowasankitairimi, jookimowaitakinawo iñaani,

Okantawitaka jiñaawitakawo nonishironkatakiri okaatzi 40 osarintsi.

¹⁰ Irootaki nokisantanakari,

Nokantaki: Ari ikantapiintatya itzipinashiriwaitzi,

Tii jantayitziro nokowakairiri.

* **3:3** Iri Moisés kimitawori pankotsi, tima irijatzi iyyininka Judá-mirinka jiiitatziri “Inampipanko Pawa”.

11 Noyatsimankakiini nokantanaki:

Iiro nariitakaayitaari nimakoryaamintoki.

12 Iyikiiti, ñaa powajyaantzirikari Pawa, Kañaanitatsiri. Iiro pikaaripiroshiriwaitzi, iiro pithainkashiriwaitzi. 13 Iro kamiithatatsi pominthashiritawakaapiintya poshiritaiya. Pitataityaawoota onkantya iiro jamatawiitanzimi pantayitairo kaaripirori, irojatzi piñaantyaawori pinkisoshiriwaiti. 14 Iikirorika oisokiropirotanatyaaari Cristo, irojatzi iwiyaantapaatyaawoni kitiiyjiri, aritaki añiuro intsipaminthayitai.

15 Irootaki ikantantaitari:

Pinkimairi jiñaawaitzi Pawa, ikantzi:

Iiro pikisoshiriwaitzi.

Pikimitarikari pithokashitakinari pairani.

16 ¿Itzimikama pithokashitakariri ikimataawitakawo iñaani Pawa? ¿Kaarima jirikaiti ijiwatakiri Moisés-ni ipoñaakagaari Egipto-ki? 17 ¿Itzimikama ikisapi-intakiri Pawa okaatzi 40 osarintsi? ¿Kaarima antapiintakirori kaaripirori, ikaatzi apirotainchari otzishimashiki? 18 ¿Itzimikama ikinkithatakoitakiri ikantaitaki:

Iiro nariitakaayitaari nimakoryaamintoki?

¿Kaarima jirikaiti ikantaitakiri piyathariiti? 19 Ari añiuro oita kaari jariitakaan-taari, iro kantakaan-takirori tii ikimisantaiyini.

4

1 Iinitatsi ikajyaakaakairi aakaiti kimiwaitakawori jariitakaayitaimi imakoryaamintoki. Irootaki pimpinkathatantaiyaariri, otzimikari oitya otzikaawakimiri, iro iiro pariitanta.* 2 Tima akimairo aakaiti Kamiithari Ñaantsi, ari akimitaari ikanta achariniiti pairani. Iro kantapainchari jirikaiti, tii jinintaimaitawo ikimakowitakari, tima tii jawintaashiritawo ikimawitakari. 3 Irooma aakaiti awintaakari, aritaki jariitakaayitai imakoryaamintoki. Jiroka ikinkithatakotakiro jimakoryaaminto, ikantaki:

Noyatsimankakiini nokantanaki:

Iiro nariitakaari nimakoryaamintoki.

Aña ithonkatakiro pairani Pawa jantawaitani owakiraa jiwitsikantakawori kipatsi. 4 Tima tzimatsi tsika okinkithatakota 7-tapaintsiri kitiiyjiri, ikantaitzi:

Jiroka 7-tapaintsiri kitiiyjiri, ari ipakaakiro jantawairi Pawa, jimakoryaaki.

5 Jiroka makoryaantsi irojatzi ikinkithatakoitziri, ikantaitzi:

Iiro nariitakaayitaari nimakoryaamintoki.

6 Ari okantari. Irootaki intzimantaiyaari makoryaashiriyitaatsini. Iri-ima pashini itayitakawori, tii jariiyita, tima tii ikimisantzi ikinkithawiitanari Kamiithari Ñaantsi. 7 Okanta awijanaki pairani oyyiki osarintsi, japi-itairo Pawa ikinkithatakotairo pashini jimakoryaaminto, jiiitairo “iroñaaka”.

Irootaki josankinatakotairi David-ni, ikantaki pairani:

Pinkimairi “iroñaaka” Pawa jiñaawaitzi, ikantzi:

Iiro pikisoshiriwaitzi.

* 4:1 Jiroka imakoryaaminto, tzimatsi ojyakaawintachari jaka. Tima pairani, jimakoryaawintakiro Pawa jiwitsikantakawori kipatsi, ikimitakaan-takiro “imakoryaaminto” jiroka 7-tapaintsiri kitiiyjiri jimakoryaantakari. Ikanta osamanitaki, ishitowayitai Judá-mirinkaiti janta Egipto-ki, 40 osarintsi ikinakinawaiyitaki, irojatzi jariitantakari kipatsiki ikajyaakaakiniriri Pawa. Irojatzi jiroka kipatsi jiiitakiri “jimakoryaaminto”. Iro ojyakaawintachari iroñaaka kimitawori “Jimakoryaaminto” kimisantzinkariiti, tima tzimatsi kantatsiri: “Iro inkiti jimakoryaaminto kimisantzinkariiti”. Tzimatsi pashini kantatsiri: “Iro ‘jimakoryaaminto’ jiroka awintaashiritaniri jowawijaakoshiritanti Pawa, tima tii okowajaanta iñaashintsiwaitaitya onkantya jawijakoshiritantaiyaari”.

⁸ Aririka jimatakiromi Josué jimakoryaapirotakairimi pairani achariniiti, iirotya japiitairomi Pawa inkinkithatakotairo pashini jimakoryaaminto.

⁹ Ari ayotziri iinirotatsi ojoyakaawintachari jimakoryaamintopirotaiyaari jashitaari Pawa. ¹⁰ Iro jogyakaawintakiri pairani Pawa jimakoryaawintakiro jantawaitani ithonkakiro. Tima ari inkimiyitaiyaari makoryaashiriyitaatsini ari onthonkaiyaari jantawaitani.

¹¹ Ontzimatyii antyaaryoowintairo ariitantaiyaari amakoryaashiriyitai, ojoyakoyitarikari piyathayitainchari pairani. ¹² Tima iñaani Pawa, añaakaantaniri inatzi, shintsiñaani okanta. Okimitakawo osataamintotsi thoyimpiminitatsiri, tii ojoyinkaakaanta owawiryaaonkitantzi irojatzizinthomai iipathantsiki. Imapirotzirori iñaani Pawa kimitawaitaka omokayinatatyaimi, irootaki yotakaantironi inkinkishiritaityaari, inkowashiritaitiri iijatziz. ¹³ Ikaatzi jiwitsikakiri Pawa iiro jimatziro jimanapithatyaari iiro jiñaantaari. Aña Pawa jiyotakotairo maawoni antayitakiri, iriitaki aminakoyitaironi.

Iri Jesús anaakotziriri Ompiratasorintsipirori

¹⁴ Jirika Jesús, Itomi Pawa, iriitaki anaapirotakirori inkiti. Iriitaki ankimitakaantya Ompiratasorintsipirori. Irootaki oisokirotantyaariri awintaashiritaari ikimaitai akantaki: “Nokimisantairi Jesús”. ¹⁵ Tima Jesús ikimitaari Ompiratasorintsipirori, irootaki inishironkatantairi ontzimirika pomirintsitzimotaini. Tima pairani tzimawitaka ikowashiriwitakari irirori, ari ikimitakotakai añaayitziro awijyimotairi aakaiti. Tiimaita ikaaripirotapaintzi kapichiini. ¹⁶ Irootaki awintaantyaariri amanamanaatai yaari Jesús kimiwaitaka aashiritaatyimi tsika ipinkatharitari. Tima aritaki inishironkayitai, aririka ankowityaashiriwaiti.

5

¹ Tima Pawa owakiriri pairani atziri Jompiratasorintsipiroti. Iriitaki kankowintairini atziriiiti kaaripiroshiriyitatsiri. Iri taayitaironi jashitakaitariri Pawa. ² Tima atziri jinaki jirika Ompiratasorintsitaari, otzimimotziri oita pomirintsitzimoyitariri. Irootaki jamatsinkawintantariri tzipinashiriwaitatsiri atziriiiti pokashitziriri, masontzishiriyitatsiri iijatziz. ³ Jimatsitawo irirori itaawinta okaatzi jashitakaariri Pawa inkini impiyakotiniri ikaaripiroshiriwaitzi, jantziro ikimitaapiintziniri atziriiiti. ⁴ Tikaatsimaita Ompiratasorintsitaari kantatsini: “¡Naaka Ompiratasorintsitaari!”, aña Pawa matakairiri jompiratasorintsitantari, ikimitaakiri jowakiri pairani Aarón-ni.

⁵ Ari ikantakari iijatziz Cristo, tii ikowashitaka apaniroidini inthaamintakoityaari, inkantimi: “¡Naaka Ompiratasorintsitaari!” Aña Ashitariri matakirori, ikantziri:

Notomi nowimi iiroka,

Naakataki piwaapatitanaa iroñaaka.

⁶ Ipoña ikantaki iijatziz:

Iiroka kantaitachani Pompiratasorintsitaariti,

Ari pinkimityaari ikanta pairani Melquisedec.

⁷ Tima pairani jatziritapaintzi Cristo, jiraaniintaka jamanamanaatakari Pawa, ikaimakaimataki shintsiini jamanari. Aña Pawa, otzimimotziri ishintsinka, ari onkantakimi jowawijaakotiri iiro jowamaantaitari. Tima Cristo pinkathatasorintsitaniri jinatziz, ikimisantakiri Pawa

ikowakotakiriri.*⁸ Okantawitaka Cristo iriiwitaka Itomi Pawa, ikimaatsitapainta, tima iñaakiro tsika okanta tii ipiyathataita.⁹ Ikanta jimonkaatakaitakiri jantiri, ari imatakari jowawijaakoshiritairi inkaati kimisantairini, ari inkantaitatyaani jawijakotai.¹⁰ Ari okantakari, Pawa Ompiratasorintsitakaariri, ari okimitakawo tsika okanta jompiratasorintsitakaakiri pairani Melquisedec.

Ikamantantaitziro aririka owajyaantiro awintaashiritari

¹¹ Tzimatsi oiyiki nokowawitari niyotaimiri tsika ikantakota jirika. Iro kantacha owanaa opomirintsita nimatimiro, tima kisoshiri pikantayitaka, osamani onkantya pinkimathatantyaawori.¹² Tima osamanitaki, noñaajaantaki iirokatakiki yotaantanaatsinimi. Iro kantacha iinta okowa intzimi iitya yotaayitimini iirokaiti, irojatzii japiitaimiri itayitawori jiyotaantziro iñaani Pawa. Okimiwaitakawo tsika ikantaitziri ithotaitziri, tikira impaitiri tatsinaatsiri owanawontsi.¹³ Ari pikantari iirokaiti, kimiwaitakimi iinchaaniki ithotaitziri, tima tikira piñaantapiintawoota kamiithashiritakaantatsiri.¹⁴ Iriima owayitakawori tatsinaari owanawontsi, iriiwaitaki ñaantapiintakawori, tii opomirintsitzimotari jiyotziro otzimi kamiithatatsiri, otzimi kaaripirotsiri.

6

¹ Ontzimatyii niyaatakaairo niyotaapirotimiro pashini tsika ikantakota Cristo. Tii okantzi napiipiintimiro piyotsitakari iirokaiti, okimitatya okantakota jiroka: Jowajyaantairo kaaripirori kaamanishiritakaantatsiri. Jawintaashiriitaari Pawa.² Jiyotaayitakimiro iijatzii owiinkaataantsi, iijatzii otzimikapatziiitotaantsi, jañaakaayiiitairi kamayitatsiri, jowasankitaayiiitairi kaaripiroshiriri.³ Irootaki aatakaantyaawori pashinitatsiri, inkamintha iri kowatsini Pawa.⁴ Onkamintha iiro aminaashiwaita pikimakiri, itasonkawintaitakimi, inampishiritantakimi Tasorintsinkantsi,⁵ piñaawitakawo okamiithatizimotzimi iñaani Pawa, iijatzii ishintsinka joñaagantairi paata.⁶ Tima ikaatzii ñaawitakawori jiroka, ipoña jowajyaantairo, iiro jimatairo impiyashiritai jookantaiyaawori iyaaripironka. Kimiwaitakimi iriitakimi apiitaironimi impaikakotakaantairimi Itomi Pawa, kimitawaitaka iriimi thainkimawaitakirimi iijatzii ipiyotaiyani atziriiti.⁷ Okimiwaitakawo owaantsi irinkapathatziro inkani, aririka impankiitantyaawo, iroorika jyookanaintsini pankirintsi pinawontsitachari, iri Pawa tasonkawintakiriri pankitakirori.⁸ Iroorika iyoshiitachani oyoookanaki kitochii, inchashi, tii opantawo, katsimashiri inkantya pankitakirori, intaayiiitairo paata.

⁹ Irooma iirokaiti, nitakoyitaní, niyotajaantzi iiro pikimitakotawo nojyakaawintakiri, tima niyotaiyini naaka pantanairo kamiithari owakiraa jowawijaakoshiriyiitaimi.¹⁰ Tima Pawa tampatzikashiri jinatzii, iiro ipiyakotaimiro pantayitakiri iirokaiti, pitakoyitanaari ikaatzii pairyaayitairiri Irirori, iikiro piyaatakaatziiro pitakoyitari.¹¹ Irootaki nokowakoyitaimiri, ari pinkantapiintatyi poñaagantairo pintyaaryooshiriyitai, irojatzii imonkaayitantaiyaari okaatzii poyaakoshiritaiyarini.¹² Iiro pipirashiriwaita iirokaiti, aña iro kamiithatatsi pinkimitakotyaari ikaatzii jatakairori

* **5:7** Jiroka ikantakiri Jesús, jamanamanaatakari Pawa, ikantzi: “Ashitanari, pishinitanarika, pinkimitakaantinawo pomishitowaatyinami iiro nokimaatsiwaitantawo onkaati nonkimaatsityaari. Iromaita pimatanawo okaatzii nokowawitakari naaka, iro pimati okaatzii pikowakaakinari iiroka”. Jiroka ikinakaakiro Pawa ikimisantakiri Jesús ikowakotakiriri, jamawitakaakiri ikimaatsiyitakari, ishinitakiri inkamimotanti jañaakagairi iijatzii.

ikimisantanai, ikaatzi kamaitanaawori. Tima iriitaki aayitaironi ikajyaak-agaitakiriri.

¹³ Tima pairani owakiraa Pawa ikajyaakaakiniriri Abraham-ni, tikaatsi anaakotirini Pawa ipairyaakiro iwairo, iri yotironi iijatzi imapirotatya imonkaawainiti. Aña iri pairyaachari apaniroini iwairo Pawa, ¹⁴ ikantakiri Abraham:

Imapiro nontasonkawintimi Naaka,
Imapiro nojyityiimiri Naaka pincharinityaari.

¹⁵ Tii jathawaawaita Abraham-ni, amatsinka ikantawintaka, jiñaakiro ikajyaakagaitakiniriri. ¹⁶ Tima aririka inkowapiinti atziriri jiyoti imapirorika imatya ikajyaakagaitziriri, ipairyiro iwairo anaakotziriri, ari jiyoyiiti imapiro jimonkaawainiti paata. ¹⁷ Ari okimiwitawo okaatzi jantakiri Pawa, ipairyagaa irirori imatantyaari ikajyaakaantakiri. Tikaatsi kantironi impashinitakairo okaatzi ikinkishiritakari jantiri. ¹⁸ Ari okanta otziman-tanakari apiti kaari ikantayitai impashinitakaayitairo. Iro imatantari ayotai tii ithiiyanita Pawa, irootaki kimoshiriprotakari aakaiti awintaashiriyitaari Irirori, ayotzi ari imonkaataiya oyaakoniintziri.* ¹⁹ Iro oyaakoniintanka jojyakaawintaitziri jaka kimitawori tinari againtaatzirori antawoiti pitotsi iiro amaantata. Ari okimitari oyaakoniintani, againtashiri owayitai. Irootaki kantakaawori ankimitakotantyaariri tyaatsiri jotantotaitantakawo tontamawotatsiri.† ²⁰ Ari añaampiyaawo aakaiti kantatsi antyaayitai kimitakawori jiroka, aririka oyaatzishitanairi Jesús itzimi jojyakaawintaitakiri tyagaintsiri janta. Tima iri Jesús jojyakaawintaki pairani Melquisedec. Iriitaki Jesús Ompiratasorintsipirori iroñaaka, ari inkantaitatyaani irirori.

7

Jompiratasorintsinka Melquisedec

¹ Tima Melquisedec, iri pinkathariwintantantsi Salem-ki, jompiratasorintsiti jinatzi Jinokijatzi Pawa. Iriitaki aawairiri pairani ipiyaawo Abraham-ni japirotakiri pashini pinkathari jowayiritari, itasonkawintawairi.*

² Iriijatzi ipaki pairani Abraham-ni ayaagawontsi okaatzi jaapithatantakiri jowayirita. Tima Melquisedec, tzimatsi oiyakaawintachari iwairo. Jiroka itawori oiyakaawinta: “Pinkathari Kamiithashiriri”. Jiroka apititaintsiri oiyakaawinta iwairo ipinkathariwintantzi Salem-ki: “Pinkathari Saikakaantatsiri Kamiitha”.† ³ Tii jiyotaitziro iwairo ashitariri, tii jiyotaitzi iijatzi itzimi ichariniyitanakari. Kimiwaitaka tii otzimimi ipoñaantanakari, tsika ithonkaka iijatzi, ikimitakotakari Pawa, ari ikantaitatziro irirori Jompiratasorintsitaarizi.

⁴ Ari añiuro ñaapirori jinatzi Melquisedec. Tima Abraham-ni, achariniyitaari aakaiti, iri ipaki pairani okaatzi jaapithatziriri pinkathariiti jowayiritari. ⁵ Iro kimitakawori okaatzi jantapiintayitakiri pairani Leví-mirinkaiti.

* **6:18** Tima tzimatsi apiti kantakotachari jaka kaari inkantayitzi impashinitakaayitairo. Jiroka itawori: “Pawa tii ithiiyanita, aritaki imonkaatatya okaatzi ikajyaakaantakiri”. Jiroka apititanaintsiri: “Tikaatsi pashinitakaironi ipairyaaka apaniroini iwairo Pawa, tima tikaatsi anaakotirini irirori”.

† **6:19** Iro ikinkithatakoyiitzi tontamawotatsiri jotantotantaitawori tasorintsipanko, iro jiiyiitzi tasorintsisagaaki. Apa intyi Ompiratasorintsitaniri, tii jaakowintawo intyaapiinti. Iro ikantayitzi “ari janta joñaaganta Pawa”. Irootaki oiyakaawintawori inkiti tsika añiuro Pawa paata. * **7:1** Jiroka wairontsi “Salem” irootaki jiiitaitziri nampitsi Jerusalén pairani tikira jinampitawo Judá-mirinkaiti janta. † **7:2** Jiroka kantakotachari ipakiriri Abraham-ni pairani Melquisedec. Aririka jaapithatanti jowayirita Abraham-ni onkaati 10, apaani jashitakaatyaari Melquisedec. Ari ikantakiro maawoni jaapithatantakiri, ontzimirika 10, apaani jashitakaatyaari Melquisedec.

Ipayitziri apaani tzimimotziriri iyyininka ontzimirika 10, tima iro oshini-taantziri Ikantakaantaitani jantayitiro Ompiratasorintsitaari. Iro jami-taiyarini, tima irimirinkaiti jinatzu ichariniyitari Abraham-ni. ⁶ Iriima Melquisedec kaari ajyininkata a-Judá-mirinkatzi aaka, kaari ayotaajaitzi iita charinitariri. Iro kantacha, Abraham-ni, itzimi ikajyaakaapiroitakiniriri pairani, iriitajaantaki pakiri Melquisedec apaani kaatatsiri 10 jaapithatan-takiri jowayirita. Ipoña Melquisedec itasonkawintanakiri Abraham-ni. ⁷ Imapirotatya ikantapiintaitzi: “Itzimirika tasonkawintantatsiri, janairi itzimi itasonkawintaitziri”. ⁸ Itzimirika ipayitzi apaani iitarika kaatatsiri 10 jaka kipatsiki, atziri jinayitzi, kaamaniri. Iriima Melquisedec, kimiwait-aka kañaaniri jinatyiimi irirori. ⁹ Irojatzu jantakiri Leví-mirinkaiti, ikaatzi ipashitapiintaitari. Aña kimiwaitaka iriitakimi pinakowintantatsinimi, tima irootaki jantakiri ichariniiti Abraham-ni, ¹⁰ itanakawo ipinakowintantaki ipashitakari pairani Melquisedec itonkiyotantawaariri jowayirita. Tima tikiraamintha itzimaajaitzi Leví-ni, aritaki jantsitakawo Abraham-ni jiroka.

¹¹ Pairani, ikaatzi Ompiratasorintsitaari, ichariniiti Aarón-ni jinatzu, ikan-tayitzi “Leví-mirinkaiti”. Ari okanta Ikantakaantaitakiri. Iro kantacha jirikaiti Ompiratasorintsitaari, tii jimatajaantziro jowamiithashiritanti. Arimi jimatakiro, iirotya josankinatakoitaimi pashini Ompiratasorintsitaari kimitaariri Melquisedec, kaari charinitariri Aarón-ni. ¹² Imapiro itzimai pashini Ompiratasorintsitaari kaari icharinita Aarón. Irootaki ompashini-tantaiyaari Ikantakaantaitani, onkantantyaari intzimai pashini Ompirata-sorintsitaari. ¹³ Tima jirika ikinkithatakotaitakiri kimitaariri Melquisedec, kaari ichariniiti Leví-ni, pashinimirinkaiti jinatzu, kaari tzimaajaitatsini apaani iyyininka intzimi jompiratasorintsitaityaari. ¹⁴ Jirika kimitakariri Melquisedec, iri Awinkathariti Jesucristo, icharinitakari Judá. Tima pairani josankinariki Moisés-ni, tii oshinitaantsitzi jompiratasorintsitaariti charini-tariri Judá.

¹⁵ Ari okoñaapirotziri ontzimatyii impoki pashini Ompiratasorintsitaari kimityaarini Melquisedec, ¹⁶ tii jompiratasorintsiwita inkimityaari okinkithatakotziri Ikantakaantaitani icharinimachiini Leví-ni. Aña iri kimityaarini apaani tzimatsiri ishintsinka, kaari kaamanitatsini. ¹⁷ Tima iri ikinkithatakotitaki, ikantaitzi:

Iiroka kantaitaachani Pompiratasorintsitai,

Ari pinkimitaiyaari ikanta pairani Melquisedec.

¹⁸ Ari okanta, tima okaatzi Ikantakaantaitakiri, jowajyaantaitiri, tii imatziro owamiithashiritanti, tzimatsi kowityaachari. ¹⁹ Tima tikaatsi owami-ithashiriti Ikantakaantaitani. Oztimimaita pashini poyaataawori, irootaki matakaayitaironi okaakishiritairi Pawa, tima iro oyaakoniintiri.

²⁰ Irootaki ikajyaakaakairi jiroka Pawa, tima iriitaki pairyaincha apaniroini iwairo jiyotaitantyaari imapiro imonkaatya. ²¹ Iriima Ompiratasorintsitaintsiri pairani, tii ipairyaaajaita Pawa jowantaitakariri jirikaiti. Iriima pashini, iri ipairyaaawintaka Pawa, ikantaki:

Naaka Pinkathari pairyaawintainchari apaniroini, tii noipithokanitziro noñaani.

Iiroka kantaitaachani Pompiratasorintsitai,

Ari pinkimityaari ikanta pairani Melquisedec.

²² Ari okanta, iriitaki iroñaaka Jesús yotakaayitairori imapiro imonkaataiya okaatzi jantzimoitakairi, irootaki anaakotakirori pashini itawitanakawori pairani ikajyaakaawakaitari.

²³ Tima oyyiki ikaawitaka pairani Ompiratasorintsiwitainchari, oyyiki poy-aayitakariri iriroriiti. Ikamapiintayitaki jirikaiti, tii okantzi jiyaatakaairo jantayitirimi, aña intzimi pashini poyaatyaarini. ²⁴ Iriima Jesús, kañaaniri jinatzi irirori, iri kantaitachani Jompiratasorintsiti. ²⁵ Ari okanta, iri Jesús owawijaakoshiritapiintairi okaakishiritantaiyaariri Pawa, ikantakowintapiintai.

²⁶ Iriitajaantaki Ompiratasorintsitaari akowityaapirotakiri. Jiroka ikanta irirori: Itasorintsishiritzi, ikamiithashiritzi, ikitishiritzi, tii isaikimoyitairi kaaripiroshiriri, janaapirotairo inkiti. ²⁷ Jirika Jesús tii ikimitari Ompiratasorintsirowitachari pairani. Tima aririka intaayitiniri atziriiti jashitakariri Pawa, jitawo ikowakotziri Pawa impiyakotawakiri iyaaripironka irirori. Iriima Jesús jothotyaaairo maawoni, jimonkaataairo ishinitaka pairani apaniroini inkimitakotyaari jatsipitakaani Pawa. ²⁸ Ikaatzi Ompiratasorintsitakaakiri pairani Ikantakaantaitani, atziri jinatzi, shipitashiriri, ikaamaniyitzi. Iriima Itomipirori Pawa pokaintsiri pairani awijaki oyyiki osarintsi, Jompiratasorintsitakaakiri Pawa ipairyaaka iwairo. Iri monkaatajaantakirori kamiithaini, ari onkantaityaani.

8

Iri Jesús kantakowintantaatsi owakiraatantaari kajyaakaawakaantsi

¹ Jiroka iroñaaka otzinkamipiroitari ikantaitakiri: Iriitajaantaki Cristo Ompiratasorintsiwintairi, iri saikaatsiri jakopiroriki Pinkatharipirori, itsipataari ipinkathariwintantai inkitiki. ² Okimiwaitaawo ari jantawaitimi tasorintsithaantiki, iro kantacha, tiimaita jantawaitzi tasorintsithaantiki jiwitsikani pairani atziriiti, aña inkitiki jantawaitai, otzimi jiwitsikakaan-tairi Pawa. ³ Tima ikaatzi Ompiratasorintsitaintsiri pairani, tzimatsi jashitakariri Pawa, itaayitziniri. Ari ikimitakari iijatzi Jesucristo, tzimatsi iita jashitakariri Pawa. ⁴ Iro kantacha, tii okantawita jompiratasorintsitimi Jesucristo, isaikantawitapaintari kipatsiki, tii oshinitakaantziro Ikantakaan-taitani, tima tii ijyininkamirinkaititari Leví-ni. ⁵ Tima jirikaiti Ompiratasor-intsitaari oyyakaawontsi jinamachiyyitaki, aña tzimatsi iñaampiyaitakari tsika onkantaiya tyaaryoopiroini inkitiki. Irootaki ikantaitakiriri pairani Moisés, tsika inkantya jiwitsikiro tasorintsithaanti, ikantaitakiri:

Pinkimitakaantiro piwitsikiro, tsika okanta piñaampiyakawo otzishiki.

⁶ Ari ikantaari Jesús Ompiratasorintsitaari jinatzi, janaakotairi jompiratasorintsitaitaari atziri. Tima Pawa jowakiraatai pashini kajyaakaawakaantsi, iri jowakiriri iroñaaka Cristo ikantakowintayitai, irootaki anaakotairori okaatzi ikajyaakaantawitakariri pairani, iro anaakotairori itakawori kajyaakaawakaantsi. ⁷ Tima tzimatsi kowityainchari itakawori kajyaakaawakaantsi kaari imonkaayitaki, irootaki okowantakariri ontzimi pashini owakiraari, poyaataiyaawoni.

⁸ Jiroka kowityainchari, tima ikantaitaki pairani:

Ikantzi Awinkathariti:

Paminiro onkaati awijatsini paata,

Ari napiitairo ontzimi nantzimotairiri icharinipaini Israel-ni, icharinipaini Judá-ni.

⁹ Aririka nowakiraatairo kajyaakaawakaantsi, iiro okimitaawo nantzimow-itakariri ichariniiti.

Tima pairani nokimitakaantziri nonkathataatyirimi,

Naakami iwatairinimi nomishitowantaariri Egipto-ki.

Tii jimonkaatzimaitawo iriroriiti okaatzi ikajyaakaakinari,

Iro opoñaantari nowajyaantziro nokimpoyaawintziri.

Ari ikantaki jiñaawaitaki Pinkathari.

¹⁰ Japiitakiro jiñaawaitaki iijatzi, ikantzi:
 Jiroka owakiraari kajyaakaawakaantsi jiñiiri paata Israel-mirinkaiti:
 Ari niyoshiritakaayitairi kamiithari onkaati jantayitairi.
 Onkimiwaityaawo nosankinashiritaatyinirimi nokantakaantani,
 Naakataki inkimitakaantani Iwawani,
 Iriiyitaki nashitaiyaari Naaka.

¹¹ Tii okowajaantani jiyotaawakaawaitaiya,
 Apa ikantayitairi iyyininka: “Piyoshiripirotaari Awinkathariti”.
 Tima maawoni jiyoyitaina.

Ari jiyoyitaina ñaapiroriiti iijatzi ashironkaariiti, maawoni.

¹² Owanaa nonishironkataari ikaaripiroshiriyitaki,
 Ari nompiyakotainiri.

¹³ Tima jiiitakiro “Kajyaakaawakaantsi Owakiraari”, ari jiyotakoyiitziro
 jiroka itawitakawori, kimiwaitaki pajatorimi inatyi. Tima okaatzi pajato-
 taintsiri, jookaitziro.

9

¹ Jiroka itakawori kajyaakaawakaantsi, iro ikantakaantakiri Pawa jiyotantaityaari tsika inkantaitya impinkathaitiri. Ari okinkithatakotari tasorintsithaanti tsika ipinkathaitziri pairani. ² Jiroka tasorintsithaanti, apiti okanta jinashitaitakawo jotantoitziro. Janta antawosagaakitzi tsika ityaapi-intaitzi, ari jowayitakiri ootamintotsi, minkochaaniki, ipoña tasorintsitanta. Ari jiiyiitziro “tasorintsisagaaki”. ³ Irooma inthomainta, tsika ithatashi-itakiro tontamawotatsiri, oryaaninaki okanta. Ari jiiitaitziro “tasorintsisagaakipirori”. ⁴ Ari osaikiri itaantapiintaitawori kasankainkari, ari osaikiri iijatzi tasorintsinaki. Iro jiwitsikayitziro poriryaatatsiri. Ari owakotari inthomainta iipiyokiini “maná” jiwitsikañakitashiitakiro poriryaatatsiri. Ari jowaitzirori iijatzi ikotzi Aarón-ni jyookaintsiri pairani, ari osaikitari mapikota tsika osankinataka kajyaakaawakaantsi.* ⁵ Okanta jiñokiini tasorintsinaki, ari jowaitaki jiwitsikaitziri jojyakaawo maninkariiti, iriitaki tsi-mankantawori ishiwanki ashitakowo tasorintsinaki. Iro jiiitaitziri “Inishironkaminto”. Iro kantacha iiro niyaatakaairo nonkinkithatakotimiro tsika okantayita apaanipaini.

⁶ Aritaki jiwitsikayitakiro maawoni jiroka. Ojyiki jantapiintakiri Ompiratasorintsitaari janta antawoki tasorintsisagaaki, ari jantayitziro inkini impinkathatasorintsiti. ⁷ Irooma iyaapirotanaki inthomainta tasorintsisagaakipiroriki, apa ishinitaitziri intyi Ompiratasorintsipirori. Apawojatzi ityaapiintzi osarintsiki. Aririka intyaaki janta, jaanaki irira piratsi intsikirisantyaawo jiiyiitziro “Inishironkaminto Pawa”. Ari onkantya inishironkatantyaariri Pawa, iiro jowasankitaawintantari iyaaripiroshirinka. Ari ikimitairi iijatzi atziriiti kaaripiroshiriyitatsiri. ⁸ Ari okantsitari iijatzi, tzi-matsi jiyotakaayitairi Tasorintsinkantsi, jiroka okanta: Pairani otzimantawitari tasorintsithaanti, tii okantzi intyaayiti atziriiti janta otasorintsisagaakipirotsi. ⁹ Jiroka okantakota: Aririka impaitiri Pawa jashitakaitariri, aririka intagaitiniri, tii iro matakaajaantirini impinkathashiritairi Pawa inkini intampatzikayitairo ikinkishiritari. ¹⁰ Apa intzитайaawo owanawontsi, imiriyitari, inkiwayitapiintaiya iijatzi. Iro ikantakaantaitakiri okaatzi koñaayitatsiri jantaitiro, irootaki jantayiti irojatzi jowakiraatakaantaiyaawori Pawa kajyaakaawakaantsi.

* **9:4** Ikantakoitziri jaka poriryaatatsiri, iriitaki oro.

11 Mataka ikoñaatai Cristo, iriitaki kimitaariri iroñaaka Ompiratasorintsitaari. Tii ityaajaitzi tasorintsisagaakipiroriki otzimi jiwitsikayitakiri atziriiti, aña jimatakiro ityaaki irirori inkitiki tsika añaampiyayitakawo iroñaaka, anaakopirotantatsiri. 12 Tima Cristo tii ikimitari Ompiratasorintsitaari atziritatsiri tyaamachiitapiintatsiri tasorintsisagaakipiroriki jaanaki iriraani piratsi. Aña iriitajaantaki shinitaincha jowamagaitiri isakotapaintziro iriraani, inkini jiñaayitairo maawoni inkantaitaalyaani jawijakoshiriyitai.† 13 Ojyakaawintatziro aririka onkamiithatziomotiri Pawa iriraani piratsi, iijatzi isamampoti, kimiwaitaka iro kitiwathatakagairini atziri itzimi antakirori ipinkaitziri. 14 Irooma iriraani Cristo, iro mapirotakirori okantakaakawo pikitishiritantayitaari. Tima ikimita irirori tikaatsi inkinakaashityaari, irijatzita shinitaincha jowamaitiri, ikaantakaakari Tasorintsinkantsi. Iriitaki ojyipithataimirori kaaripirori pikinkishiritani, tima pantayitakiro kaamanitakaantatsiri. Aña ontzimatyii pantayitairo ikowakaimiri Pawa, Kañaaniri.

15 Iriitaki Cristo jotyaantakiri Pawa inkantakowintairi atziriiti, ari okanta jowakiraatakaantaawori kajyaakaawakaantsi. Tima okantakota owakiraari kajyaakaawakaantsi, ontzimatyii inkami apaani, iro jawijakotantayitaari piyathatakawori itanakawori kajyaakaawakaantsi. Ari jiñaitairo ishiniyitakairo pairani ankañaanitai. Jiroka kajyaakaawakaantsi, iroowaitaki osankinarintsi tsika okinkithatakoyita okaatzi jashiyitari, okinkithatakoyitziri iijatzi ashitaiyaawoni aririka inkamaminthataki iwaapatiitari. 16 Iro kaari jiyopiroyitanta intzimi aayitironi okaatzi jashitakaayitantari, apa jiyoyitzi aririka inkamaki iwaapatiitari. 17 Iinta jañi iwaapatiitari, iiro ipitsitari ikajyaakagaitakiriri jashitaiyaawo. Apa impaitairi aririka inkamaki. 18 Ari okimitari, jitantaitakawori itanakawori kajyaakaawakaantsi, tzimatsi iita kamaintsiri, iriraani jitantaitanakari. 19 Tima pairani ithonkakiro Moisés jiñaanatakiniri atziriiti Ikantakaantani, jaaki iriraani piratsi, itsipataakiro jiña, jaaki inchashimpoki, jankowiitaki kityonkamawotatsiri, itsikirisantakawo osankinatainchari, ari ikimitaakiri iijatzi atziriiti.‡ 20 Ikantakiri: Jiroka iraantsi iro oñaagantapirotironi ankajyaakaawakaiyaari, irootaki ikaantakakiri Pawa.

21 Itsikirisantakawo iijatzi iraantsi tasorintsithaanti, ari ikimitaakiro okaatzi saikatsiri inthomainta. 22 Ari okanta, tima kimiwaitaka aririkami intsikirisantaityaawo iriraani piratsi, jimonkaatanairo Ikantakaantaitziri, kimiwaitaka iroomi oitiwathatantatsini. Tima iirorika otzimi iraantsi, iiro ipiyakotantairo Pawa kaaripirori.

Iri Cristo matakirori jowawijaakoshiritantzi

23 Irootaki jatsipiwintantari piratsi itagaitziniri Pawa kimiwaitaka inkitiwathatakaantatyiimi. Irootaki kimitakawori okaatzi awijaintsiri inkitiki, jotyaantakiri Pawa jatsipitakowintantya Cristo, inkitishiritakaantayitairi. Iro anaakotakirori jatsipitakowintanta piratsi. 24 Tima tii ityi Cristo tasorintsisagaakipiroriki jiwitsikamachiitani atziriiti. Aña irootataiki ojyakaawintacha inkitiki tsika ikinai Cristo, inkantakowintayitai isaiki Pawa. 25 Tima tii japiipiintapaintziro Cristo inkamimotanti. Ari opashinitziri jantziri Ompiratasorintsitaari tyaawitapiintachari apawojatzi osarintsiki tasorintsisagaakipiroriki. Tii iri ashitajaityaawoni iriraani isakoitziri. 26 Arimi joyyamachiityaarimi Cristo Ompiratasorintsitaari, ojyiki japiipiintiromi inkamawintanti. Arimi jitanatyaawo inkimaatsiwintantyaami

† 9:12 Ikinkithatakoitziri jaka ikantaitzi piratsi, iri ikinkithatakoitziri cabra-paini ipoña vaca. ‡ 9:19 Kantakotachari jaka inchashimpoki, irootaki jiiyitzi iijatzi “isopo”.

owakiraa iwitsikantakari kipatsi. Aña apawojatzi ikamawintantapaintzi. Ari ikantaitanaatzi iro joitsinampaakiro kaaripirori. ²⁷ Iroowaitaki ikantaitziri: “maawoni atziri apawojatzi okanta ikami, impoña Pawa yakawintairini”. ²⁸ Iro jantakiri Cristo, apawojatzi ikamaki ikimaatsiwintakotari oyyiki kaaripiroshiriri. Iro kantacha iijatzi inkoñaatapai paata irirori, iro ikimaatsitakaitawaari, aña jowawijaakotairi ikaatzi oyaakoniintakiriri.

10

¹ Iro Ikantakaantaitani oyyakawori aamparyaantsi. Tima okanta apaani aamparyaantsi tii otzimanitzi owatha, apa jiyoyiitzi tzimatsi iita ashitawo jaampari. Ari okantari iijatzi Ikantakaantaitani, iyotaakai tzimatsi paata kamiithataatsini. Ikantakaantaitaki ontzimatyii intaapiintaitiniri Pawa maawoni osarintsiki, iro kantacha tii owamiithapiroshiritziri atziriiti antayitakirori. ² Arimi imapirotya owamiithapiroshiritanti, ikaatzi antayitakiro arimi jowajyaantakiro, tima aritakimi oitishiritakiri, iro iyaatzimi onkatsizimoshiriwaitirimi jantayitakiro kaaripirori. ³ Aña tii ari onkantya, iro jantapiintakiri awijayitzi osarintsipaini, itaapiintayitziniri Pawa, ikinkishiritakotawo iyaaripiroshirinka. ⁴ Tima jowamaayitapiintziri piratsiiti ikapathainkatakagaitziri, tii imatziro ompiyakopiro tiro iyaaripironka atziri. ⁵ Irooma ipokaki pairani Cristo jaka kipatsiki, ikantakiri Pawa:

Tii pikowamachiitairo jamayiitaimi piratsi jashitakaayitimiri, jatsipitakaityaari.

Aña naakataki potyaantaki natziriri, jatsipitakaityaanawo.

⁶ Tii apa inimotzimi itagaitzimiri piratsi okantakaantziro iyaaripiroshirinka jirikaiti.

⁷ Nokantzi Naaka:

Pawá, nopokaki naaka nantairo pikowakaakinari iiroka, Tima aritaki josankinatakoitakina pairani onkaati nantiri.

⁸ Pinkinkishiritiro kantatsiri jaka:

Tii pikowamachiitairo jamayiitaimi piratsi jashitakaitzimiri, intagaitimiri jatsipitakaityani. Tii inimotzimi intaawintimiro iyaaripiroshirinka.

Iro kantacha, ¿kaarima ikantakaantaitziri jiroka pashini? ⁹ Incha pinkinkishiritiro pashini kantatsiri:

Nopokaki naaka nantairo pikowakaakinari iiroka,

Jiroka apiitainchari ikantaitakiri, ipoyaatawo itanakawori pairani. ¹⁰ Aña ikowaki Pawa onkimityaawo iwatha Cristo okaatzi itagaitziniriri, ari okanta ikamawintantapaintariri maawoni atziriiti. Ari opoña jowamiithashiriyitai aakaiti.

¹¹ Pairani, maawoni Ompiratasorintsitaari jaminiri Pawa jashitakaariri, japiipiintziro kitijyiriki itainiri piratsi. Tiimaita jimatziro jowajyaantapiro-takaantiro kaaripirori. ¹² Iriima Cristo, apawojatzi ishinitaka jowamaawintaitiri iyaaripironka atziriiti, ipoña isaikai jakopiroriki Pawa itsipataari ipinkathariwintantzi, ¹³ ari isaiki joyaawinta irojatzi joitsinampaantapiro-taiyaariri iisaniintani, inkimitakaantairi jimakoryaakiiminto. ¹⁴ Irootaki jantantakawori apawojatzi ikamawintakiro iyaaripironka atziriiti, ari ikantaitaantyaani jowamiithashiripiroyitairi. ¹⁵ Ari ikimitakari Tasorintsinkantsi jiyotakaakai imapirotatya. Tima iri itakawo josankinatakaantaki:

¹⁶ Ikanta jiñaawaitaki Pinkathari, ikantzi:

Jiroka owakiraari kajyaakaawakaantsi jiñaitairi paata:

Ari niyoshiritakaayitairi kamiithari onkaati jantayitiri.

Onkimiwaityaawo nosankinashiritaatyinirimi nokantakaantani.

¹⁷ Iikiro ikantatzi:

Ari nompinyakotainiri ipiyathataka, jantayitakiro kaaripirori.

¹⁸ Tima aritaki ipiyakotantairo Pawa ikaaripiroshiriyiitzi, tii okamiithatai intaayiitainiri iroñaaka.

¹⁹ Irootaki iyikiiti, tima kapathainka ikantaka Jesucristo jowamaan-taitakariri, awintaashiri antsipashiritaiyaari Pawa, onkimiwaityaawo antyaatyimi tasorintsisagaakipiroriki. ²⁰ Tima jatziritaki Cristo, irootaki okantantaari antyaayitai inkitiki, iro oiyakaawintachari antyaatyimi ithayiitakiro tontamawotatsiri tasorintsisagaakipiroriki. Aaka omapokayitairori jiroka kaari jimayiitzi pairani, irootaki kañaanitakaantaatsiri. ²¹ Ikimitaari iroñaaka Cristo iriimi Ompiratasor-intsirowintaini akaatzi jashiyitai Pawa. ²² Ari okanta. Tyaaryoopiroini ankantaiya antsipashiritaiyaari Pawa, imapiro ankantya oshiritaiyaari. Kitishiri ikantakaayitai, iiro akinkishiritakoyitaawo kaaripirori. Aña ankimitakaantya inkiwantatyiiromi jiña kitijyaari. ²³ Kiso owanakiro awintaashiritaari, ikimaitakai akantaki: “Noyaakoniintani jinatzi Cristo”. Tima tsika itzimi kajyaakaakairori, kiso jowakai irirori. ²⁴ Ontzimatyii ankinkishiritakotairo tsika onkantya aminthashiritakaantyaariri pashini jitakotantya, jantayitairo kamiithari. ²⁵ Iiro owajyaantziro apatotapiintya, tima tzimayitatsi owajyaantayitakirori. Aña ontzimatyii aminthashiritakaiyaari akaataiyini. Iikiro aatayi antanairo ayotai aritaki impiyi Cristo.

Ikamantayiiitziiriri antzirori inintakaanikiini kaaripirori

²⁶ Tima aritaki ayotairo tyaaryootatsiri, aririka othataashiwaityaawo owajyaantanakiro, impoña aataairo antayitiro kaaripirori, iiro ipiyakoitairo ayaaripironka. ²⁷ Aña ikamantayitakai anthaawashiriti jowasankitagaikari, tima Pawa japirotairi intaayitairi ikaatzi kisaniiintakiriri. ²⁸ Pairani, intzimirika piyathatayyaawoni Ikantakaanitani Moisés, tii inishironkaitziri, jowamaitziri inkaatirika mawa kantakotirini. Ari jowamaitakiri iijatzi inkaamachiitirika apiti kantakotirini. ²⁹ ¿Tiima imapiro jowasankitagaitiri manintakirori jantzimotajaantakairi Itomi Pawa? Tima okimiwaitakawo jaatzikashiwaitaitawo kaari opantyaawoni, imanintashiwaitakawomi ikapathainkataka ikamawintantaki. Ari ithainkashiritakiro jantzimotantziri Pawa ishiniwitakanariri intasor-intsishiritakairi. Ikawiyawaitakiri Tasorintsinkantsi nishironkataniri. ³⁰ Irooma aakaiti ayotziri itzimi kantaintsiri:

Naakataki owasankitaantatsini,

Naaka piyakowintantachani.

Iro ikantakiri Pinkathari.

Ikantaitzi iijatzi:

Jowasankitaayitziiriri Pinkathari ikaatzi jashitaari irirori.

³¹ ¡Kimitataika antawoitimi inthaawashiritakimi jiyotai iriitajaantakimi owasankitaantaatsini Kañaaniri Pawa!

³² Pinkinkishiritakotya. Tima irokayitaki pairani kimisantanaintsiri, kimiwaitaka pinkitiiyiinkatakotaimi. Ipoña piñaakiro ikimaatsitakaitakimi.

³³ Piñaayitakiro iijatzi ikisaitakimi, jowatsinaitakimi tsika ipiyotaita. Pikimoshiritakaayitakiri awijyimoyitakiri okaatzi piñaakiri iiroka.

³⁴ Pikimoshiritakairi ikaatzi jomontyaayitakiri, piñaayitakiro iijatzi jaapithaitakimiro tzimimoyitzimiri. Iro kantacha, iikiro piyaatayi piminthashiritanatya, tima piyotaiyini onkaati piñiiri paata, owanaa okamiithapirotzi, tii othonkanita. ³⁵ Irootaki iiro powajyaantantawo okaatzi pawintaanaari, tima antawoiti impinaitaimi paata. ³⁶ Amawi pinkantya

pantayitanairo ikowakaayitzimiri Pawa, ari onkantya piñaantaiyaawori ikajyaakaakimiri.

³⁷ Tima ikantzi Pawa:

Iiro iyyinkaa jariitantyaari aatsikitzimataintsiri,

Iiro osamani inkantya.

³⁸ Tampatzikashiri inkantya awintaashiriri, ari jiñiuro jañaantaiyaawo.

Irooma aririka impiyashiritai, iiro jinimotakaanawo.

³⁹ Irooma aakaiti, tii akimitari ikaatzi piyashiritachari, intzimi japiroitairi.

Aña awintaashiriyitaa aakaiti, ari añiuro añaashiriyitai.

11

Awintaashirinkantsi

¹ Jiroka okantakota awintaashirinkantsi. Okimitatya aririka inkantashiririti: “Aritaki imatatyā nokowapirotani”. Jiyopirotajaantaki aritaki imatatyā ikowiri, onkantawitatyā tikira jiñiuro. ² Iro jawintaashirinka achariniiti kantakaawori okanta Pawa ikinkithatakotantakariri kamiithaini. ³ Iro awintaashirinkantsi kantakaawori amatantawori akimathatairo okantajaantaka jiwitsikantakawori Pawa kipatsi. Apa jiñaawaitaki, matanaka iwitsika. Ari opoñaanakari iwitsikanaka jiñaayitairi iroñaaka kaari koñaataajaitatsini pairani.

⁴ Iro jawintaashirinka Abel kantakaariri itaantakanariri Pawa jashitakaariri, anaakotanakiro jashi Caín jashitakaawitariri Pawa. Iro kamiithatzimotakiriri itaakiri Abel. Ari ikantaki Pawa: “Kamiithashiri jinatzi Abel”. Okantawitaka ikamaki Abel, iinta akimakotapiintziri kimiwaitajaantaka irojatzi jiñaawaitimi irirori, tima iro kantakaawori ikimisantaki. ⁵ Iro jawintaashirinka Enoc kantakaariri jaantaitaariri, tii jiñiuro inkami. Tii jiñaitairi, tima inkitiki jagairi Pawa. Pairani iinta isaiki kipatsiki, ikantakiri Pawa: “Iiroka inimotakaapirotakinari”.

⁶ Tima kaari matironi ontzimi jawintaashirinka, tii inimotziri Pawa. Aña aririka inkowayiiiti jiyopiroitairi Pawa, ontzimatyii inkimisantai, imapiro tzimatsi Pawa. Ontzimatyii inkimisantai ari jimatakaayitairi Pawa inkaati kowapirotaatsini jiyotairi. ⁷ Iro jawintaashirinka Noé kantakaariri jiwitsikantakawori antawoiti shintsipaa inkini jowawijaakotiri iyyininkamirinkaiti. Tyaaryoo ipinkathatasorintsitanitzi irirori. Tima iri Pawa kamantakiri onkaati awijatsini, kaari jiñaitaajaitzi pairani. Iro opoñaantari jiñaitakiro mapirotachari jowasankitaayitairi isaawijatziiiti. Ari jowamiithashiritakiri Pawa, tima irootaki ikajyaakagaitakiniriri kimisantaniriiti.

⁸ Iro jawintaashirinka Abraham kantakaawori ikimisantantakariri Pawa ikantakiri pairani ishitowi inampiki jiyaatiro pashini nampitsi ikajyaakaakiniriri. Iro jantakiri Abraham, jataki okantawitaka tii jiñiuro tsika jiyaati. ⁹ Iro jawintaashirinka Abraham kantakaawori jimatantakawori jinampitawo pashiniki kipatsi tsika tii itzimapai iyyininka irirori. Ari isaikakiri ipankojyitatari mishinantsimashi. Ari ikimitaakari Isaac, Jacob, tima irijatzi ikajyaakagaitakiniriri iijatzi. ¹⁰ Iro jimatantakawori Abraham inampitakawo, tima jiyotzi ari inkañaanitai inkitiki. Kimiwaitaka iri ñaampiyakawori nampitsi otzimajaantzi jiwitsikairi Pawa, tsika inampipirotaiyaawo paata. ¹¹ Aña imatsitatakawo iroori Sara, owaiyantai okantakaawo awintaashirinka. Aritaki antawopirowitaka, kaawitapaaka owaiyantantyaari. Iro kantacha, imatairo owaiyantai, tima awintaashiritanakari Pawa aritaki jimonkaatakiniro ikajyaakaakinirori.

¹² Ari okanta. Oimi Sara, owamaimawitakari jantaripironka, jowaiyantakairo iina, irojatzi iyyikitantaari ichariniyitari, ikimitaari

ijyikitzi impokiro, ikimitaawo impaniki ojyikitzi jiñaathapiyaaki. Imapiro ijyikiptorotai, tikaatsi matironi jiyoitai tsika ikaatzi ijyikitzi.

¹³ maawoni jirikaiti (Abraham, Isaac, Jacob, Sara), ikamakoyitakiro jawintaashirinka, tii jiñaajaitziro okaatzi ikajyaakagaitakiriri. Apa jiñaampiyanakawo. Intaina okantaka inkiti ikowashiritakiri inampitaiyaawo. Irootaki ikantayitanti: “Asaikaminthatashita kipatsiki, kaari anampi, akimitakowaitakari kaari tzimatsini ijyininkamirinkaiti”.

¹⁴ Tima jiñaawaitaitakiro kantainchari ñaantsi, ari ayopirotziri imapiro jaminainaitzi pashini nampitsi tsika inampipirotaityaawo kamiithaini.

¹⁵ Iroomi inkinkithatakoyiti impiyamachiyyitaimi inampiitiki ipoñaayitakawo pairani, aritya jimatakiromi impiyayitai.

¹⁶ Aña tzimatsi pashini ikowapirotakiri anaakopirotzirori, janta inkitiki ikowiro. Irootajaantaki jiwitsikakiniriri Pawa jashiiti jirikaiti, tima Pawa tii ikaaniwintakotari ikantapiintakiri “Nowawani”.

¹⁷ Iro jawintaashirinka Abraham kantakaakawori itaantyaanaririmi Pawa japintziti itomi Isaac, tima Pawa jiñaantatyaawo jawintaashirinka Abraham. Iroowitainchami japintziriyirimi jowaiyani itomi,

¹⁸ okantawitaka ikantakiri Pawa:

Iri Isaac piñaantaiyaari intzimai ojyiki pincharinityaari.

¹⁹ Tima Abraham jawintaashiritakari Pawa jiyotzi ari jañaakagairi kamatsiri. Irootaki Pawa joipiyantaanariri Isaac, tima iri ojyakaawintakiro jañaayitai.

²⁰ Iro jawintaashirinka Isaac kantakaawori itasonkawintantakariri Jacob ipoña Esaú, iro ojyakaawintacha awijayitatsini paata.

²¹ Iro jawintaashirinka Jacob kantakaakawori itasonkawintantakariri apitiroiti itomi José. Irojatzi jawintaashirinka Jacob-ni kantakaawori ithaamintantakariri Pawa ikotzipookitantakari ikamimataki.

²² Iro jawintaashirinka José kantakaariri ikantantanakari ikamimataki, ikantzi: “Aririka ishitowayitai Egipto-ki ajyininka itzimi ichariniiyitari Israel, jaminai tsika inampitaiyaawo”. Ikantaki iijatzi: “Ontzimatyii jaitanairo paata notonkipooki”.

²³ Iro jawintaashirinka ashitariri Moisés kantakaariri jimanantakariri jinchaanikiti owakiraa itzimapaaki, irojatzi itzimakotantakariri mawa kashiri. Tima kamiithaini ikantaka iinchaaniki. Ari ipiyathawaantitakawo ashitariri Moisés ikantakaantakiri pinkathari, intsitokaitiri maawoni iinchaaniki shiramparitatsini.

²⁴ Iro jawintaashirinka Moisés kantakaariri kaari ikowanta incharinityaari pinkathari Faraón, okantawitaka iro oimotantakiri irishinto pinkathari.

²⁵ Aña iro ikowaki intsipatyaaari atziriiti jashitari Pawa, ari itsipatakari ijyininkapaini jowasankitaawaitaitziri, tii ikowaajaitziro jinintaawaityaawo kapichiini jinintashiyitari irirori.

²⁶ Tima jiyotaki Moisés okowapirota jowinkatharyaitiri Cristo, iro anairori ontzimimotairimi jajaagawo Egipto-jatzi. Aña iro jiñaampiyyakari impinayitairiri paata.

²⁷ Iro jawintaashirinka Moisés kantakaariri ishiyantakari Egipto-ki. Tii iro jimanantakariri ithaawantari pinkathari inkisaniintiri, aña ityaaryoowintatzi-iro onkaati jantakairiri Pawa, okimiwaitakawo jiñaapootatyirimi Pawa kaari koñaanitatsini.

²⁸ Iro jawintaashirinka Moisés kantakaawori jimonkaatziro ikantakaantaitakiro Anankoryaantsi, itsikirisantakawo iraantsi iiro jowamaantari maninkari apirotaniri itzinkamitari jowaiyaniiti.

²⁹ Iro awintaashirinkantsi kantakaawori jimontyaantakawori Inkaari Kityonkaari, janiitaiyakini okisopathataki. Irooma jimawitapaakawo Egipto-jatzi, piinkaiyakini.

³⁰ Iro awintaashirinkantsi kantakaawori jimatantakawori jinkijinkitakiro Jericó okaatzi 7 kitiiyyiri, irojatzi jiñaantayitakawori opookathapitaki nampitsi.

³¹ Iro awintaashirinka Rahab kantakaawori

aantawakariri kamiitha owayiriiti aminaantachari, ari okanta tii otsipatan-tari piyathariiti japiroitakiri. Okantawitaka jiroka Rahab mayimpiro inaw-itaka.

³² ¿Nonkinkithatakotirima pashini? Iiro nothotyaakotziri. Jirika ikaatzii: Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, David, Samuel, ipoña Kamantantaniriiti.*

³³ Iro jawintaashirinka jirikaiti kantakaayitaariri okanta: Itzimantari oitsi-nampaayitairiri pinkathariiti, pashini tampatzikashiriyitaatsiri, pashini ñaayitairori ikajyaakagaitakiniriri, pashini jookawiitakari imoonaki ka-
jyikari tii jatsikiri, ³⁴ pashini jookawiitakari paampariki tii itagaa, pashini jomaaminthaitakiri jowathaitirimi, pashini ishintsitakagaitakiri, pashini ñaapirotaachari jowayirita, pashini jomishiyayitaki owayiriiti poñaachari pashiniki nampitsi. ³⁵ Tzimatsi tsinani ñaayitairiri ojyininkamirinkaiti jañaayitai ikamawitaka. Iro kantacha tzimatsi pashini kamimayitaintsiri jompojawaitaitakiri, tii jowajyaantanakiro jawintaashirinka impakaan-taityaaririmi. Aña oyaaniinta ikanta jañaapiroyitai paata, iiro okimitaawo añaawita iroñaaka. ³⁶ Tzimatsi itzimi ithainkawaitaitziri ipoña ipajawaitaitakiri, pashini joojoyiitakiri ipoña jomontyaayitakiri. ³⁷ Tzimatsi ipichi-itakiri, pashini itankaitakiri, pashini josataayitakiri. Tzimatsi pashini anii-aniiwaitatsiri apa ikithaamachiitakari mishinantsimashi, pashini kow-ityaapirowaitani ikantaka, pashini oyyiki jaminaminayitakiri, pashini iki-maatsitakagaitakari.† ³⁸ Pashini ikinawaiyitaki otzishimashiki, pashini in-ampiyitakawo omoonaki. Tii aritaajaitzi ankimitakaantiri jirikaiti isaawi-jatziiti. Aña iriitaki kowapirotachari.

³⁹ Iro jawintaashirinka jirikaiti kantakaawori okanta ikinkithatakotanta-ariri Pawa kamiithaini, okantawita tikira jiñaayitairo ikajyaakaayitakiriri.

⁴⁰ Tima jiñaampiyakawo Pawa otzimi anairori: Ikowakaakairo aakaiti antsi-pataiyaari jirikaiti, inkamiithashiritakaayitai maawoni.

12

Kimpoyaa owanairi Jesús

¹ Irootaki, añaashintsiyitanyaaari iijatzi aakaiti, ankimitakaantiro anaakotantatyiimi, okimiwaitakawo iijatzi impiyotatyiiyaami jirikaiti jaminayitaimi mayitakirori jawintaashiritaka, amatakoyitairi aakaiti. Am-atantyaawori ashiyi shintsiini, ookanairo asamawopooki amatsinkakairi ashiyi. Iro oyyakaawintachari asamawopooki aririka ookawintairo akaaripiroshiriwaitzi. Ari añaairo aakowintyaawo ashiyapiintai. ² Ikimita shiyachari ikamaitawo jaminiro tsika jariitya, ari ankimitanaiyaari aakaiti, kimpoyaa owanairi Jesús itakawori jawintaashiritakaayitakai. Iriitaki monkaatakaironi iijatzi awintaashiritani. Iriitaki ankimitakotaiya, tima jiñaampiyakawo irirori jinintaiyaari. Irootaki jamawitantakawori ipaikakowiitakari, okamiithatzimotakiri ikaaniwintawiitakari ikamaw-itapaintai. Ari saikai iroñaaka jakopiroriki Pawa ipinkathariwintantai.

³ Aririka ankinkishiritakotiri Jesús jamawitakiro ikisaniintawaitakiri kaaripiroshiriri, iro thaamintashiritakagaini iijatzi aakaiti amawitiro, iiro okantzimoniintashiriwaitai. ⁴ Aritaki piñaashintsiyitakari iirokaiti kaaripirori, iro kantacha tikira piñaairo inkapathainkatakaimi.

* **11:32** Ikaatzii iitachari jaka: Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, iri jiwayitakiriri Judá-mirinkaiti pairani, owakiraa jinampitakawo Canaán-ki. Iro kipatsi ikajyaakaakiniriri Pawa jinampityaawo janta. Jirikaiti jiwari itsipatakari jowayiriri ontzimatyii jomanatya jimatantyaawori jinampityaawo janta tsika ikajyaakaakiri Pawa. † **11:37** Ikantakoitziri jaka mishinantsimashi, iro imishina oijya ipoña cabra.

⁵ Aamaa pipiyakotakiro ishintsithatantzimiro Pawa osankinarintsi, ikimitakaantzimi iirokami itomiiti, ikantzimi:

¡Notomí! Iiro pimanintziro aririka jowasankitaimi Piwinkathariti.

Iiro okantzimoniintawaitzimi aririka ishintsithatimi.

⁶ Tima iri jitakotajaantani Pinkathari jiñaantakaapiintari.

maawoni ikimitakaantaari itomi, jowasankitairi.

⁷ Onkaati awijyimoyitimiri pinkimitakaantiro Awinkathariti

ñaantakaashiritzimiri. Tima ikimitakaantaimi Pawa iiroka itomi. ¿Tiima

jowasankitaapiintziri itomi ikaatzi iwaapatiitari? ⁸ Ontzimatyii jowasanki-

taayitai maawoni. Tiirika piñiuro iiroka, kimitaka tikira itomipirotzimi

Pawa, aña otomi mayimpuro pinatzi. ⁹ Okimita iijatzi, tzimatsi koñaaniri

ashitairi owasankitairi, apinkathatzi irirori. ¿Iiroma amapirotzirori

apinkathatairi Ashitairi kaari koñaaniri, onkantantyaari añaashiriyitai?

¹⁰ Tima ikaatzi ashitairi koñaaniri kapichiini jowasankitaayitai, tsika

okantzimotari irirori. Iriima Pawa jowasankitaayitai irirori onkantya

inkamiithashiritakaantairi, ari onkantaki iijatzi intasorintsishiritakai

ikimita irirori. ¹¹ Tii inimoshiriyitai jowasankitaaminthaitai, aña

owanaa onkantzimoniintashiriwaitai. Iro kantacha paata, ikaatzi kaari

manintironi jowasankitaayitziri, aririka inkamiithashiriyitai, ari jiñiuro

isaikai kamiithaini.

Apaatakironi inishironka Pawa

¹² Irootaki piñaashintsitantaari pinkimityaari ñaantapiintakawori ishiya,

jiñaashintsita ijyiwata ishipitajyimpawitaka, ari ikimitairo iijatzi ishipitayiri-

towitaka, jiñaashintsita. ¹³ Pinkimiyitaiyaari iirokaiti shiyapiintachari tsika

okamiithawokitzi kaari ñaayitironi inkithoki ishipitakiitaki. Aña ontzi-

matyii intikatsikiiti. ¹⁴ Aapatziya pinkantawakaiya, piñaashintsitya pinta-

sorintsiriti. Tima iirorika pimayitairo jiroka, iiro piñiuri Apinkathatani.

¹⁵ Paamawintyaari inkaati apaatakironi inishironkayitai Pawa. Paa-

mawintyaari oitzipinashiritaniri, joitzipinairikari ikaatzi kimisantatsiri.

¹⁶ Paamawintyaari mayimpiritsiri. Paamawintyaari thainkatasorintsit-

taniri kimityaarini pairani Esaú, ikowajaantzi jowawatya apawojatzi, ari

ipimantakiro ikajyaakaitakiriri itzinkamitari itzimi. ¹⁷ Tima piyotzi iirokaiti

aritaki jimatakiro Esaú kantachari, oyyiki ikowawitaa iñiromi intasonkaw-

intayitiri, antawoiti jiraakotakawo. Iro kantacha tii jiñiimaitaawo tsika

inkinakagairo ikinakaashitakari.

¹⁸ Tima tii pikimitari iirokaiti aakironi pairani Ikantakaantaitani.

Jiyaataiyakini irirori otzishiki tsika otzimi koñaanitatsiri. Oyyiki otaantzi,

tsiniriki okantaka, ooriinkataki, antawoiti otampiyataki. ¹⁹ Ikimakiro

ityootaitzi. Ikimaki iijatzi antawoiti jiñaawaitaitzi, ari ithaawaiyanakini,

oyyiki jamanaiyawitakani iiro ikimantawo kantachari. ²⁰ Tima oyyiki

ithaawantashitakawo okaatzi ikantakaantayitakiri, ikantaitzi:

Iiro pikinayitzi jaka otzishiki. Tii aritaajaitzi pinkinakaayitiri kapichiini

pipirayitari janta. Aririka inkinayitaki kapichiini janta, ontzimatyii

intsitokaitiri, ontzimatyii jowathaitiri.

²¹ Imapirotya okowiinkatzi ikantzi Moisés:

Antawoiti nothaawaki, okawaitakina.

²² Tii pikimitari iirokaiti ikaatzi ñaakironi, aña iirokaiti oyyakariri

jataintsiri otzishiki iitachari Sion, saikatsiri nampitsiki Jerusalén. Iro

oyyakaawintachari piyaayitai inkitiki tsika isaiki Pawa Kañaaniri. Tima

ari pintsipataiyaari iirokaiti ipiyotapaa maninkariiti. ²³ Pintsipataiyaari

piyotachari janta jawintaashiritaari Itzinkamitani Pawa, tima iriiyitaki

osankinatakotainchari isaikayitai inkitiki. Pintsipatajaantaiyaari Pawa, yakawintairini maawoni. Pintsipatai yaari ishiriiti kimisantzinkariiti jothotyaitakiri ikamiithashiritakaitairi iroñaaka. ²⁴ Pintsipatai yaari iirokaiti Jesús, poñaakaantanaawori owakiraari kajyaakaawakaantsi, kapathainkataintsiri ikamawintayitakai. Tima jiroka iriraani Jesús kimiwaitakami oñaawaitatyimi, ananakiro okinkithatakotakiri pairani iriraani Abel.*

²⁵ Paamaiya papaatzirikari Pawa aririka jiñaanashiritimi. Tima pairani ikaatzi kimawitakariri Pawa jiñaawaitzi jaka kipatsiki, jowasankitaakiri jimanintakiro okaatzi ikantziriri. Aaka jimapiroti jowasankitaayitai, aririka ampiyashiritaki akimayiwitakari jiñaanashiritakai inkitijatzi. ²⁶ Pairani aririka jiñaawaiti Pawa, jontziñaakaawo kipatsi. Irooma iroñaaka, tzimatsi okaatzi ikajyaakaakairi, ikantzi:

Ari napiitairo nontziñaakairo, tii apa kipatsi, aña ari imatsitaiya inkiti iijatzi. ²⁷ Tzimatsi iita oiyakaawintachari ikantziri: “Ari napiitairo”. Iro oiyakaawintacha aririka jotikairo okaatzi jiwitsikayitakiri, japirotairo jiwitsikani kaari initsatsini, apa osaikayitai initsatsiri. ²⁸ Irooma aakaiti, impinkathariwintayitai janta tsika initanitapai. Irootaki ampaasoonkitantayariri Pawa, pinkatha owairi, antawaitainiri. ²⁹ Tima Pawa, iriitaki kimitakariri paampari taantatsiri.

13

Jantanairi kimisantatsiri

¹ Ontzimatyii pitakotapiintanaiyaari “Iyikiiti”. ² Iiro powajyaantziro poimaayitiri pipankoki ariiyitachari pinampiki. Tima itzimayitzi antakirori, tikaatsi kamantirini, iri maninkariiti joimaaki ipankoki. ³ Iiro pipiyakotziro paamaakowintaiyaari pikaatzi pikimisantayitai itzimi jomontyaayiitzi. Pinkimitakaantiro aririkami pinkaatiri jomontyagaitimi. Ari pinkimitairi ikaatzi jowatsinawaitaitzi, paamaakowintaiyaari, tima piyotzi iiroka tsika okantawaita aririka inkimaatsitakaayitai. ⁴ Pinkinatai yaari piimi, iiro japitiwaitzimi pashini. Tima jowasankitairi Pawa mayimpiriwaitatsiri. ⁵ Iiro pinintashiwaita pojyityiiri kiriiki. Inimotimi piñi iro tzimimoyitakimiri. Tima iri Pawa payitimironi kowityiimotimiri, jiroka ikantaki:

Iiro nookawintaimi.

Iiro nookimi apaniirini.

⁶ Irootaki awintaashiritantayariri aakaiti, ankantayitai:

Iri Nowinkathariti nishironkataanari.

Tikaatsi nonthaawakaiya.

¿Tzimatsima inkantaina atziri?

⁷ Pinkinkishiritakotiri jiwatakaimiri pikimisantayitai, kinkithatakotapiintzimirori jiñaani Pawa. Pinkinkishiritakotiri tsika ikantayita isaiki, oita jimonkaayitakiri iriroriiti. Pinkimitakotaiyaari tsika ikantakiro jawintaashiriyitaka. ⁸ Irojatzii ikanta iroñaaka Jesucristo, tsika ikantapainta, ari inkantaitatyaani irirori. ⁹ Iiro pishinitairi jamatawiyitimi yotaantzirori kaari tampatzikatatsini, kaari ikimapiintaitzi. Tima iriitaki Pawa tampatzikashiritakaayitairi, inishironkayitai. Ampinkawaitirorika jowayitairi

* **12:24** Pairani itsitokantakariri Caín iririntzi Abel, ikantaki Pawa: “Kimiwaitaka onkaimatyimi iriraani Abel jaminaminatzi inkisawintayiyi yaari”. Ari ipoñaari ikantayitzi kimiwaitaka oñaawaitatyimi irraantsi. Irooma oñaawaitzi iriraani Cristo, tii ikowi inkisawintaiyaari, aña okowi ompiyakotantiro kaaripirori.

tii otampatzikashiritakaantatzi. Tima tzimatsi mayiwitakawori jiroka, timaita owamiithashiritziri. ¹⁰ Okimiwaitakawo ontzimimoyitaimi owakiraari taapirimintotsi. Itzimi jowamaitakiri janta, iri kamawintakairi aakaiti. Tii okantaajaitzi jowayitaiyaari antawaitatsiri tasorintsithaantiki.* ¹¹ Tima jayiro pairani Ompiratasorintsipirori iriraani piratsi inthomai tasorintsithaantiki onkantya impiyakoyiitantaariri iyaaripironka, jaayitziro iwatha piratsi othapitapaa nampitsi ari intaayitiro. ¹² Ari okimitakari iijatzi, jowamaayiitakiri Jesús othapiki nampitsi, ari ikimaatsitakowintantaka ikapathainkataki jowamiithashiriyitantairi. ¹³ Ontzimatyii ankimitakaantiro aakaiti ashitowatyii nampitsiki aatatyi tsika isaiki Jesús, manintaari jowayiitai ikimitaitakiri pairani irirori. ¹⁴ Tima jaka tsika asaikayitzi iroñaaka iiro okantaitatyaani. Irootaki añaampiyantawori tsika anampitaiyaawo paata. ¹⁵ Irootaki, anthaamintantyaari, ampaariyiro iwairo irirori. Iro poyaataawoni okithoki pankirintsi jashitakaayitakariri pairani. ¹⁶ Ari okimitari iijatzi, iiro powajyaantziro kamiithari, pimpawakaiya tzimimotzimiri. Irojatzki kimitakawori kamiithatzimotziriri pairani Pawa itaayiitziiniriri. ¹⁷ Iiro pipiyathatari jiwayitziiriri kimisantaantsiri, iriitaki aamaashiritakowintzimiri. Iri kamantairini paata Pawa iita awijyimoyitakiriri jaamaakoshiriwintayitakimi. Kamiitharika onkantya inkinkithatiri, kimoshiri inkantaiya iriroriiti, iijatzi pinkimtaiyaari iirokaiti. Irooma owashiririka onkantakaiyaari inkinkithatiri, iijatzi onkimitzimotaimi iirokaiti paata, iiro iroopirotzimotaimi.

¹⁸ Pamanakotapiintaana onkantya jiñaantaityaanari tampatzikashiri ninatzi. Kimitaka iro nimatakiri. ¹⁹ Pamanakotapiintaana iijatzi niyaatashitaimiri thaankiini iirokaiti.

Iwiyaantawori withataantsi ipoña tasonkawintaantsi

²⁰ Namanamanaatari Pawa, tima iriitaki kamiithari saikakaayitimini, iriitaki añaakagairiri pairani Awinkathariti Jesucristo ikamawitaka. Iri Pawa kimitakaantaimini ñaapirori aamaakowintariri oijya. Owanaa ikapathainkataki jowakiraatakaantaawori kajyaakaawakaantsi kantaitaachari iroñaaka. ²¹ Namanakowintakimi jiwitsikashiritantimiri pimayitairo kamiithari ikowakaimiri. Pamañaari iijatzi iiroka pimatantyaawori okaatzi inimotziriri, tima ayotzi iriitajaantaki Jesucristo matakaironi. Ari inkantaitatyaani ipinkathaitairi irirori. Ari onkantyaari.

²² Iyikiiti, iiro pisamawo pinkimisantiro okaatzi nosankinatakimiri, tima tii oiyikipirotzi. ²³ Nokowi piyoti iijatzi jomishitowayitairi iyiki Timoteo. Aririka jariitapaiya jaka, iriitaki nontsipatanatyaari niyaatashitimi noñiimi. ²⁴ Piwithatinari ikaatzi jiwatzimiri janta, iijatzi pashini oitishiritaari. Ari ikimitari Italia-jatziiti jiwithayitziimi. ²⁵ ¡Onkamintha inishironkayitaimi maawoni iirokaiti janta! Ari onkantyaari.

* **13:10** Kantakotachari jaka antawaitatsiri tasorintsithaantiki, iriitakiki Ompiratasorintsitaari. Itzimi ishinitaitaki jowapiintyaari tzimagaantatsiri piratsi, tzimagaantatsiri okithoki pankirintsi okaatzi jamayitzi atziriri jashitakaiyaari Pawa. Irooma taapirimintotsi, ari intaapiintayitini Pawa okaatzi jashitakaayitairi, ari ikowakotapiintziri impiyakotainiri iyaaripironka. Iro kantacha ipaikakoyitakiri pairani Cristo, irojatzki ikamantakari okanta ipiyakopirotantaawori irirori kaaripirori, iro poyaatapaakawori okaatzi itaapiintayitakiro jashitakagaitariri Pawa janta taapirimintotsiki. Tima jiroka inchakota tsika ikamaki Cristo ipaikakoyitakiri, iro kimitanaawori iroomi owakiraari taapirimintotsi. Tii onkantana jirika Ompiratasorintsitaari joyaari kamaintsiri janta. Ari okantari iijatzi, ikaatzi pankinatawori jimunkaayitiroimi ikantakaantaitani, ikaatzi pinkawaitzirori owanawontsi, jaminaminawitawo impiyakoyitainiri iyaaripironka, iiro jiñaairo jinintagaiyaawo okaatzi ikamawintantaki Cristo.

JOSANKINARI SANTIAGO

Withataantsi

¹ Naaka Santiago osankinatzirori jiroka, jompiratani jowana Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo. Niwithatari ikaatzi jashiyitaari Pawa pookayitaintsiri pashiniki nampitsi.*

Pawaki opoña yotanitaantsi

² Iyikiiti, kimoshiri pinkantya aririka piñaayitiro awijiyimoyitimini. ³ Ontzimatyii piyoyiti jiñaantaitatziimi tyaaryoorika pikimisantzi. Irootaki piñaantyaawori pintyaaryooshiriyitanai. ⁴ Piyaatakaairo pamawiyitanairo jiroka, aritaki piñaayitakiro pantapashiriyiti irojatzi pothotyaantatyaawori.

⁵ Tiirika piyotziro pamawiwaitaniti, pinkowakotiri Pawa, iriitaki yotakaimironi tsika pinkantya. Tima tii ishintsithatziri ikaatzi kamiyitziriri. Aña ari jiyotakaapiroyitakiri, tii jiyotzi irirori inthañaawainitya. ⁶ Aririka pinkamitiri Pawa, iiro pikantashiriwaitashita: “¿Ari inkimaajaitakina Pawa okaatzi nokamitziriri?” Tima ikaatzi kisoshiriwaitatsiri ikimitawo okantaranki inkaari kaari mairyaatatsini aririka ontasonkaatiro tampiya. ⁷ Paamaakowintya pikimitarikari kisoshiriri, tima tii jiñaayitziro irirori ikamiwitariri Awinkathariti. ⁸ Tima tzimatsi ikinkishiriwitari jantirimi okanta oñaatamani tzimatsi pashini inkowiri jantiri, tii apaani onkantya ikinkishiriwitari.

⁹ Ontzimatyii inkimoshiriyitai ashironkainkariiti kimisantanaatsiri, tima ari impinkatharitakaayitairi Pawa paata. ¹⁰ Ari inkimityaari iijatzi ajyaa-gantzinkariiti, ontzimatyii inkimoshiriyiti onthonkaiya okaatzi tzimimowitariri. Tima inkimitakotyaawo inchatiyaki oparyaatiyatzi. ¹¹ Aririka jooryi shintsiini ooryaatsiri okamatiyatzi inchatiyaki, iiro jiñaitairo owaniinkatiyatani. Ari inkimitaiyaari iijatzi ajyaa-gantzinkariiti iiro jiñaakoitairi jowani-inkatantawo jajyaagawo.

Thaamintashiri ankantya jiñaantashiriyitairika

¹² Aririka añaawityaawo onkaati awijiyimoyitaini, iikirorika aatakaanakityi-iro antyaaryooshiritanaki, ankimoshiriti, tima tzimatsi jantzimotairi Pawa aririka amawitakiro, ikantakiranki: “maawoni itakotaanari naaka, ari onkantaitatyaani nañaakaayitairi paata inkimitakaantairo namathaitaatyirimi”. ¹³ Aririka ompokimotai ankowashiritiro kaaripirori, kaari Pawa kantakaiyaawoni. Tima Pawa, tii jinintziro irirori. ¿Kantatsima ishinitairo aaka? Tima iiro. ¹⁴ Aña aakataki nintapiintashitawori kaaripirori, irootaki akinkishiritantapiintawori. ¹⁵ Tima opokimotai akowashiritzi antiro, aakowintanakawo akinkishiritakotziro, irojatzi añaantatyaawori antiro kaaripirori. Irootaki ankimaatsiwaitantaiyaarimi paata ankamai.

¹⁶ Iyikiiti nitakotani, paamaiya otzimikari pikinakaashitani. ¹⁷ Tima okaatzi jantzimoyitairi Pawa kamiitha okanta, irootaki jantapiintatyiiri. Tima tii ipashinitantzi irirori, tii ikimitari jiwitsikani shipakiryaaanitatsiri, añaari ishitowamanai impoña añaari intyaanai tsiniriitiini. ¹⁸ Tima ikowaki irirori jiyotakaayitairo tyaaryoopirotatsiri jiñaani, irootaki atantawatyaawoni aaka ankimisantiri, ari inkimitsitaiyaari pashini jiwitsikani inkaati kimisantairini paata.

* **1:1** Ikantaitziri jaka, “jashiyitaari Pawa”, iriyyitaki kimiyitariri 12 pashiniyatatsiri ichariniyitari Israel-ni.

Tsika inkantanaiya kimisantanaairini Pawa

¹⁹ Irootaki nokantantari iyikiiti: Owakimpita pinkantayitya, iiro pakashi-waita aririka inkinkithawaitaiti, iiro ayimawaitashitzimi pimashirinka.

²⁰ Aririka ayimawaitai amashirinka, iiro antziro ikowakaayitairi Pawa.

²¹ Okowapirotatya owajyaantairo okaatzi owaaripiroshiritakairi, tsinam-pashiri ankantya ankimisantanairo ñaantsi, irootaki matanaironi owaw-isaakoshiriyitai.

²² Iro kantacha ontzimatyii antayitairo okaatzi akimayitakiri, tiirika akimisantziro, apaniroini amatawiwaitaka. ²³ Itzimirika kimawitawori iro kantzimaitacha tii inkimisantiro okaatzi ikimawitakari, jojakotashitakari aminapootachari ñaawontsiki. ²⁴ Apa jiñaapootapainta, iro osamaniityaanaki ipiyakotanairo tsika okanta jiñaawitakawo ipoo. ²⁵ Tzimatsi pashini aminapootachari, kaari piyakotzirori ipoo tsika okanta jiñaakiro. Ari ankim-itanaiyaari aaka, kinkithashiri owanairo ñaantsi, iiro apiyakotairo. Tima irootaki matzirori ookakaakowintantzi. Kimoshiri ankantawintanaiyaawo onkaati antayitairi.

²⁶ Tzimatsi ñaawitawori jimatakiro ikimisantana. Iro kantzimaitacha tii jimairiwaantitzi, jaminaashiwaitaka ikimisantzi, apaniroini jamatawiwaita. ²⁷ Jiroka iroopirori inimotziriri Ashitairi Pawa aririka ankimisantana: Atakotaiyaari miritziiti, ari ankimitsitaiyaawo kamatsiri oimi. Ontzimatyii ankitishiriyitai, iiro akimitakotari ikantayita saikashiwaitachari jaka kipat-siki.

2

Ikinkithatakoitziro manintaantsi

¹ Iyikiiti tima pikimisantairi Awinkathariti Jesucristo ipinkathapiroitziri, iiro pimanintawakaa. ² Thami oiyakaantawakiro: Aririka piñi papato-tapiinta owaniinkatachari ikithaata, poriryaa ikanta jowayitziri jakoki, impoña piñi intyaapaaki pashini owapatankapooki ikantaka. ³ Iri paaki kamiitha owaniinkatainchari posatikakiri niyankiniki papatotaiyani, iriima owapatankapookitachari, pinkantakiri: “Ari pinkatziyawaki iiroka, tikaatsi pisaiki, pikowirika pisaiki isaawiki”. ⁴ Aririka pikantakari pimatakiro pimanintashiritantzi, tima apaani paaki kamiitha, pimanintakiri pashini. ⁵ Pinkimi nonkanti iyikiiti. Jiyoshiitairi Pawa ashironkainkariiti, ikimisan-takaapiroyitairi. Tima ikantsitaka kitziroini Pawa: “Ari nompinkathari-wintairi maawoni itakotinani naaka”. ⁶ Iro kantzimaitacha iirokaiti, pi-manintashiriwaitakiri ashironkainkari. Pimaijantakiro ikisaniintapiintzimi ajyaagantachari ikowi jowasankitaakaantimi. ⁷ Iri tyaaryootapiintatsi ithainkashiritziro iwairo pikimisantairi.

⁸ Pantakiro kamiithari imapirorika pikimisantanairo iroopirori Ikan-takaantaitziri, tima josankinaitaki pairani, kantatsiri:

Pitakotyaari pijyininka, pinkimitakaantiri pitakotawo piwatha iiroka.

⁹ Irooma, iintatsirika pimanintawakaa, tzimaki pikinakaashitani, ari jowasankitaawintaimiro iroopirori ikantakaantaitakiri pairani.

¹⁰ Intzimirika kantatsini: “Nokimisantziro maawoni ikantakaantaitziri”. Iro kantzimaitacha tzimatsirika yotapainchani apaani kaari inkimisantaki, tzimaki ikinakaashitani. ¹¹ Tima ikantaitzi pairani:

Iiro pimayimpirtzi.

Iiro pitsitokantzi.

Tii imayimpiriwiita, iro kantzimaitacha iinirorika itsitokantaitzi, tzimatsi ikinakaashiitakari. ¹² Aña iro kamiithatatsiri antayitairo iroopirori ikan-takaantaitziri, antayitairo añaawaiyitziri iijatzi okaatzi antayitziri. Ari

onkantya iiro jowasankitaantai paata, jowawisaakoyitai ¹³ Tima iirorika atakoyitanta, ari jowasankitaapiroitai. Irootaki kowapirotacha atakoyitanta iiro jowasankitaitantai.

Iirorika antziro kamiithayitatsiri, aminaashiwaita awintaawitanaari Pawa

¹⁴ Iyikiiti, tiirika antanairo kamiithayitatsiri, aminaashiwaita akantzi: “Nawintaari Pawa”. Jiroka awintaashiwaitaantsi, tii iro owawisaakoshiritantatsini. ¹⁵ Piyotzirika iiroka okowityiimowaitakari apaani iyiki iithaari, tajaaniinta ikantaka, ¹⁶ ompoña pinkantiri: “Pimatiro pawijyi iyiki, kithaapirowaita pinkantanatya, kamiitha powapirowaitapaiya iijatzi”. Tiirika pipawakiri kowityiimotariri, ¿Pitakotakarima? Aña tii. ¹⁷ Ari okimitsitari iijatzi awintaawitari Pawa. Tiirika antayitziro kamiithari, aminaashiwaitaka.

¹⁸ Ari okimita itzimirika kantatsini: “Nawintaari Pawa”. Pashini, ikantzi: “Nantziro kamiithatatsiri”. Iirorika pantanairo iiroka kamiithari, ¿kantatsima poñaagantiro pawintaani? Naakarika, ari noñaagakimiro nawintaani, nantanairo kamiithayitatsiri. ¹⁹ Pikantawitapiinta iiroka: “Niyotziri Pawa apaniroini ikanta”. Imapirowitatya. Iro kantzimaitacha jimatsitawo piyariiti jiyotziro jiroka, ithaawantawitari Pawa. ²⁰ Kaari jimasontzitaizi, ontzimatyii ayotai aaka: tiirika antayitziro kamiithayitatsiri, aminaashiwaita awintaawitari Pawa. ²¹ Ankinkishiritakotawakiri pairani Abraham-ni. Ishinitakiri itomi Isaac intainirimi Pawa. Irootaki ikantantakariri Pawa: Owanaa naapatziyakimi Abraham.

²² Ari añiir, tii apaani ikantaki: “Nawintaari Pawa”. Tima jantakiniri okaatzi ikantziriri. Ari okanta joñaagantantawori imapiro jawintaapiroitari Pawa.

²³ Ari imonkaatari josankinaitakiri pairani, okantzi: Jawintaakari Pawa jirika Abraham, irootaki ikimitakaantaariri itampatzikashiritani.

Irootaki ikantantaitakariri iijatzi pairani Abraham-ni: Jaapatziyani jinatzi Pawa jirika.

²⁴ Ñaakiro. Tii apaniroini otampatzikashiritakaantzi akantzi: “Nawintaanaari Pawa”. Ontzimatyii ankimisantanaari iijatzi. ²⁵ Ari okimitakari iijatzi pairani tsinani iitachari Rahab, mayimpirowitachari. Okimisantakiri iroori Pawa, imanakiri opankoki owayiri, ipoña otyaantairi inkinantaniyaawo pashini aatsi iiro itsitokantaitari. Tima irootaki jaapatziyantakawori Pawa okimisantanaari. ²⁶ Iirorika otzimanai ashiri, piyakotakai. Ari okimitsitari iijatzi, iirorika antayitziro kamiithayitatsiri, aminaashiwaita awintaawitari Pawa.

3

Mairiwaantitaantsi

¹ Iyikiiti, iiro akowashiwaita ayotaantayiti, ontzimatyii antayitiro okaatzi akinkithatakotziri. Paata, ari inkantapai Pawa: “¿Pantakiroma iiroka okaatzi piyotaantziri?” ² maawoni otzimayitzi akinakaashiyitari. Irooma tzi-matsirika mairiwaantitatsiri kaari kantzimoniintakaiyaarini ijyininka, iritaki kamiithashiritatsiri, ari onkantaki jaamaakowintaiya iiro jantanta-naawo kaaripirori. ³ Joojoponthoitziri mora, ari itzimpatakoitziri, irootaki ikinantayitari tsika inintakaitziri. Oryaani inawitaka itzimpatakoitantariri, iro kantacha imatziri okimakairi, okantawitaka antari jinatzi mora. ⁴ Pinkinkishiritakotiro antawo pitotsi. Aririka ontampiyatakoti niyanki inkaariki, ayiro tampiya tsikarika onintakaawo. Iro kantacha tzimatsi oyomawaaniki, okitsirinkiro okinakairo tsikarika inintziro komatzirori. ⁵ Ari

okimitakari iijatzi paantintsi, tii antawowita, iro añaaawaitantapiintari. Okimitakawo paampari, oryaani inawita owakiraa omorikanaki, iro kantacha aritaki onkantaki impaampatakaairo antawoiti antami.

⁶ Ari okantari iijatzi paantintsi okimitakari paampari, aririka añaaawaitaki kapichiini, antawoiti owaaripiroshiriwaitaka, kantatsi iijatzi añiiro ari okantaitatyaani owaaripiroshiritanti. Tima sarinkawiniri yotairori añaaawaitantawori owaaripiroshiritantatsiri. ⁷ Pinkimi. Kantatsi impiraityaari piratsiyitatsiri, tsimiriyitatsiri, maankipaini, jiñaawiripaini, maawoni. Amiyitacha jirikapaini impirataityaaririka. ⁸ Iro kantzimaitacha tikaatsi atziri kantironi jimairiwaantiti, inkimitakaantya ipiraitari piratsi. Okimitakawo ipaanti piyantatsiri, owamaantaniro inatzi. ⁹ Iro apaanti akantantapiintariri Pawa: “Ashitanari, kamiitha pinatzi”. Irojatzii apaanti akantzimatanantari ayyininka, ikaatzi kimishiriyitariri Pawa. ¹⁰ Apaani inawita apaanti, ari añaaawaitantawo kamiithari, iijatzi kaaripirori. Iyikiiti, tii okantzi antsipataayitiro añaaniiyitari. ¹¹ Pinkimi nojyakaawintawakiro. Tsikarika ishitowaatzi jiña, kitijyaaniki okanta, iiro añiiro onkipijyaati. ¹² Iyikiiti, ¿Kantatsima pankirintsi uva onkithokitantyaawo higo? Ari okimitsitari jiña iroori, aririka onkatyomiraati, iiro añiiro onkitijyaanikiti.

Inkitiki opoñaawo yotanitaantsi

¹³ Ayotanitzirika, akinkishiritanaarika, atakotantya, tsinampashiri akantya okantakaakai ayotanitai. ¹⁴ Irooma añiirorika asamaniintantzi, tii okantzi asagaawintawaitya. Anthiiyawaitya ankanti: “Yotaniri ninatzi”. ¹⁵ Aririka amayitakiro jiroka, tii iri Pawa yotakaironi. Iri kinkishiritakaantzirori kamaari. ¹⁶ Ari okanta aririka asamaniintantzi, iiro amatziro aapatziyawakaiya, kaaripiroshiriri ankantapiintaiya. ¹⁷ Iro kantacha iriirika Pawa kowakaironi ayotanitai, ari onkantaki ankamiithashiritanai, iiro akisashiriwaitanaa, atakotantani ananaaty, iiro apiyathatanaa, nishironka ankantanti, owamiithatiro antawaiyitziri, tyaaryoo ankantanaiya, iiro athiiyinkaritanai iijatzi. ¹⁸ Aririka ankantapiintanaiya aapatziyashiritawakaanaiya, ari añiiro paata jowamiithashiripiroyiitai. Okimitatyaawo ipankiwaitaitzi, ari añiiro paata oyiipatairo okithoki.

4

Aapatziyawori isaawisato

¹ ¿Oitama opoñaantari owayiritaantsi? ¿Oitama ikisaniintawakaantari atziriiti? ¿Kaarima kantakaantzirori ikowashiyitawo ikowityaaniintziri? ² Ikowapiroshiritakiro tsikarika oiyita, tiimaita otzimimoyitziri. Inintakotantashita, tii otzimimotziri. Jowamaantawitaka, jowayiriantawitaka, tii jiñiimaitawo ontzimimotiri ikowawitari, tiira ikamitziri Pawa. ³ Jimawitakawo ikamitziri Pawa ikowayitziri, tii ipimaitari. Ikamikowintashitaka jantayitantyaawori kamiithatzimotziriri irirori. ⁴ Ikimitashitakawo kaari kinatariri oimi, oñaaki pashini, iro okisaniintantanakariri oimi. Ari ikimitari maawoni kowayitzirori jaapatziyaawo isaawisato, ikisaniintatziiri Pawa. ⁵ ¿Aminaashitama josankinaitakiri pairani, kantatsiri: “Jotyaantakiri Pawa Tasorintsinkantsi nishironkayitaini, iriitaki aamaakowintaini iiro antantayitawo kaaripirori?” ⁶ Jitakotai Pawa, iro okantantari osankinarintsi: Antawoiti jowasankitairi Pawa ñaapirowaitaniri, iriima tsinampashiriri owanaa jitakotaiyaari irirori.

⁷ Irootaki nokantantari naaka: Patsipiwintaiyaawo ikowakaimiri Pawa. Pimpiyatyaari kamaari, aritaki piñaakiro jowajyaantimi. ⁸ Kinkithashiri powanairi iiroka Pawa, kiso jowanaimi irirori. Kaaripiroshirika pinawita, powajyaantairo. Tiirika pityaaryoowintairi, pinkitishiriwintairi. ⁹ Pinkinkishiritakotiro pantawitakari, pikimoshiriwintashitakawo kaaripirori. Ontzimatyii powashiritakotaiya okaatzi pikimoshiriwintashitakawo pantawitakari pairani. ¹⁰ Tsinampashiri pinkantawintaiyaari Awinkathariti, tima iriitaki pinkathatakaantaimini paata.

Kantakotawakaantsi

¹¹ Iyikiiti, tii opantawo akantakotawakaiya. Aririka pinkantakotiri pashini, pithainkatziiro Ikantakaantaitani. ¹² Apaniroini ikanta osankinatakantakirori pairani Ikantakaantaitziri, iriitaki matzirori jowawisaakoshiritantzi, iri matzirori iijatzi jowasankitaantzi sarinkawiniki. Tikaatsi aitya aaka onkantantyaari ankantakotiri pashini.

Tii ikantakaapirowintaitawo antiri paata

¹³ Tzimayitansi kantashiwaitachari: “Oñaatamanai niyaati nampitsiki, apaani osarintsi nosaikawaiti janta, nompimantayiti oitarika, nayi oyyiki nokowayitzi”. ¹⁴ Iro kantacha tii jiyotzimaita oitya awijyimotirini oñaatamanai. Okimiwaitawo añaantari minkoryiinka. Tii oyyinkaanta, kapichi onkantapaintya, ompoña ompiyanaia, iiro añaawairo. ¹⁵ Jiroka inkantayitimi: “Iriirika Pawa pinawoni nañaaminto, ari nantakiro ikowakaanari irirori”. ¹⁶ Iro kantacha jawintaashiwaitakawo jiñaapirowaitaka apaniroini. Aminaantsi inatzi, tii opantawo. ¹⁷ Ayowitaworika owamiithashiritantatsiri, tiimaita antziro, tzimaki akinakaashitani, kaaripiroshiritakai.

5

Ikinkithatakoitziri ajyaagantzinkari owashironkaantatsiri

¹ Pinkimi ajyaagantzinkari. Piraakoniintaiya iiroka, irootaintsi piñiuro pashironkaawaitaiya. ² Ari ompathaayitai maawoni pajyaagawo. Ompiririrawoyitai pikithaayitai. ³ Inthontya impowayitai piiriikiti, poriryaayitatsiri, maawoni. Ari jiyotaitimiri pipiyotashitakari, tima iriitaki taakaimini paata. ¿Irootakima pojyiñaantakariri? ⁴ Jiyotakimi Pawa tii pitakotanta, irootaki jowasankitaantaimini. Tii pipinatzi patziriti, pipiyotashitakawo pajyaagawo. Ikijyimatakimi patziriti, ikimaki Pawa, tima ipinkathariwintziri maawoni irirori. ⁵ Apaniroini pinintaawaitaka, tii pikinkishiritakotziri pashini, apa pikimoshiriwintakiro pajyaagawo. Pikimitakari piratsi jowathantaitziri, aririka intyitaki kamiitha, inkantaki ashitariri: “Thami oyaari nopira, kamiitha ityitaki”. Ari inkimitaiyaari Pawa irirori, inkantai: “Oyyiki jajaagawo jirika, monkaapaititapaaka nowasankitaantyaariri”. ⁶ Powashironkaayitaki oyyiki kamiithashiriri, irojatzii ikaman-tayitakari, tii piñaawitawo impiyakowintya.

Amawiwaini pinkantya, pamanayitaiya

⁷ Iyikiiti, amawiwaini pinkantya poyaawintaiyaari impokai Awinkathariti. Pinkimityaari pankiwairintzi, amawiwaini ikanta joyaawintawo inkani omparyaakoti iwankiri jiñaantyaawori onkithokiti. ⁸ Ari pinkimityaari iiroka, amawiwaini pinkantya poyaawintya, oisokiro powanakiri, tima iiro osamani onkantya impiyantaiyaari Awinkathariti. ⁹ Irootaki, iyikiiti, tii okamiithatanta pinkantakotiri pashini. Timu pokimatai kantayitapaimini iiroka: “Pantakiro kaaripirori”. ¹⁰ Pinkinkishiritakotiri kamantantaniri

pairani. Pawa otyaantakiri ikinkithatakoyitairi. Iro kantacha owanaa jashironkaawaitaka irirori amawiwaini ikanta joyaawintari Awinkathariti. Ari pinkimitaiyaari iijatzi iiroka. ¹¹ Owanaa inkimoshiritai atsipitawori ikimaatsiwaita. Inkimitakotaiyaari Job-ni, amawiwaini ikantaka joyaawintari Awinkathariti, ikimaatsikowintakari. ¿Tiima inishironkatairi Pawa? Ayotzi ari ikantaitatyaani inishironkatantzi Pawa.

¹² Iro kantzimaitacha iyikiiti, ontzimirika pinkinkithatakoyitiri, iiro pi-pairyaashiwaitawo inkiti iijatzi kipatsi. Imapirorika pantiro pikantziri, pinkanti: “¡Ari!” Irooma iirorika pantziro, pinkanti: “¡Iiro!” Ñaa jowasankitaitzimikari.

¹³ Piñiirorika onkantzimoshiriwaitimi, pamañaari Pawa. Irooma pikimoshiriwaitzrika, pimpampithaawintiri Pawa. ¹⁴ Pimantsiyawaitzrika, pinkamantiri antaripiroriiti kimisantzinkari, jamanakotimi, impoña intzir-itantimiri yiinkantsi impairyakiri Awinkathariti. ¹⁵ Tima aririka jamanakotantya kimisantatsiri tyaaryoopiroini, aritaki joshinchagairi Pawa mantsiyawitachari. Iroorika omantsiyaakiriri ikaaripiroshiriwaitzi, aritaki impiyakotainiri iijatzi. ¹⁶ Pikantzimoshiritakaaririka pijyininka, pinkantairi: “Pimpiyakotaina”. Pamanaiyaari Pawa iijatzi, pinkantiri: “Ashitanari, poshinchayitairi mantsiyayitatsiri”. Tima aririka jamanakotantya kamiithashiriri, jantaitziniri ikowayitzi. ¹⁷ Atziri jinatzi pairani Elías, ari ikimitai akantayita aaka awathaki. Iro kantzimaitacha ikimisantakiri kamiithaini Pawa. Ikowakotakiri Pawa iiro oparyaantaa inkani. Mataka, tima awisaniintanaki mawa osarintsi tii oparyagai. ¹⁸ Ipoña japiitairo ikowakotairi, irojatzi oparyaantaari inkani. Jyookayitanai pankirintsi.

¹⁹ Iyikiiti, aririka pikimisantakagairi ikaatzi owajyaantawitakawori ikimisantziri Pawa, ²⁰ powawisaakotairi ikaaripiroshiriwitaka. Jawitaka sarinkawiniki aririka ikamaimi. Imapiro ikaaripiroshiriwaiwitaka, iro kantzimaitacha ikimisantai iijatzi, impiyakotainiri Pawa maawoni, iiro ikinkishiritakotaawo.

JITAKARI JOSANKINARI PEDRO

Withataantsi

¹ Naaka Pedro osankinatziimirori jiroka. Iirokaiti nosankinatzi pikaatzi tii iyyininkayiitzi tsiika pisaikayitzi, tima tziimpooka pikantayitaka pinampitawo Ponto-ki, Galacia-ki, Capadocia-ki, Asia-ki opoña Bitinia-ki.* ² Jiyotsitaka Pawa pairani ari jiyoshiiyitaimi onkantya jowamiithashiritantaimini. Ari pinkimisantairi Jesucristo itzimi kapathainkawintakimiri ikamawintakimi. ¡Onkamintha inishironkayitaimi, isaikakaayitaimi kamiitha!

Añaashiritaantsi oyaakoniintziri

³ Anthaamintaiyaari Pawa, iri Iwaapati Awinkathariti Jesucristo, tima inishironkapiroyitai okimiwaitaawo owakiraami antzimayitaimi. Añaashiritakaayitai oyaakoniintziri, tima añagai Jesucristo ikamawitaka. ⁴ Iro akowajaantairi ikajyaakaayitakairi, ari onkantaitatyaani añiuro, iiro othonkaa. Irojatzii ikajyaakaayitakimiri iirokaiti inkitiki. ⁵ Iro ishintsinka Pawa ikimpoyaawintantaimiri iirokaiti. Iriitaki kankakaiyaawoni pinkimisantantaiyaariri onkantya jowawisaakoshiritantaimini paata. ⁶ Irootaki pikimoshiritantakari, okantawitaka piñaayitakiro pikimaatsiwiitapainta, jiñaantashiriyitakimi. ⁷ Jojyakaawintakimi ikantayitzi oro, itaayitzi jiñaantaityaariri iriipiroririka oro. Okantawitaka jirika oro iiro ikantaitatyaani añiuri, ari japirotaiya. Iro kantacha, aririka impiyapaaki Jesucristo, ari jiñaitimiri tyaaryoorika pikimisantairi. Ari inkimoshiriwintaitiri Cristo, pinkatha jowayitairi, oiyiki inkinkithatakoyitairo jowaniinkawo. ⁸ Pitakopiro powanairi Cristo okantawitaka tii piñiuri. Pikimisantairi, kimoshiri pikantawintakari, okantawita tii piñaajaantziri iroñaaka. ⁹ Tima pikimisantayitairi, ari piñaayitairo jowawisaakoshiriyitaimi.

¹⁰ Ikinkithatakoyitakimi pairani Kamantantaniriiti aritaki inishironkayitaimi, ari piñiuro jowawisaakoshiriyitaimi. Jamatsinkawintakawo, owanaa josampikowintakiro, ¹¹ ikowajaantaki jiyotiri owawisaakotantatsiri, tsikapaiti inkoñaati. Tima iriitaki Itasorinka Cristo thawitakaayitakiriri, oiyiki inkimaatsitakaawiityaari Cristo impoña jiñiuro jowaniinkawo. ¹² Tzimatsi yotakaakiriri Kamantantaniriiti, tii iri ñaajaantironi, aña iirokaiti. Tima pikimayitairo iroñaaka Kamiithari Ñaantsi. Jotyaantaitakiri Tasorintsinkantsi ipoñaakawo inkitiki ikinkithatakantakimimiri. Irojatzii ikowawitaiyakarini maninkariiti inkimathatairomi.

Tasorintsishiri ankantawintaiyaari Pawa

¹³ Aamawinta pinkantawintyaawo pikinkishiritani, pinkimityaari itzimi owajyimpatawori iithaari. Kamiitha pinkinkishiriyiia. Oyaawinta pinkantya inishironkataimiita Jesucristo aririka impiyapaaki. ¹⁴ Pinkimityaari shirithari iintsi. Iiro pantashiwaitawo pikowashiyitari, okantakaantzimi pimasontzinka. ¹⁵ Aña iri pinkimitakotyaari Tasorintsi itzimi kaimashiritakimiri. Iriitaki kitishiritakaimini maawoni pantainiri. ¹⁶ Tima osankinataka kantatsiri: Pinkitishiriti, tima naaka Kitishiriri.

* **1:1** Kantakotachari “pikaatzi tii iyyininkayiitzi tsiika pisaikayitzi” tzimatsi kantayitatsiri iri ikantakoyitzi kimisantanzinkariiti saikimoyitairini kaari jashitaari Pawa.

¹⁷ Tima pikantapiintziri “Paapá” jirika kaari maakitantatsiri aminakoyitaironi paata okaatzi jantayitakiri atziriiti, ontzimatyii pinkimisantapiintairi iiniro pisaiki jaka kipatsiki. ¹⁸ Tima piyotzi kaari kiriiki, kaari oro ipinakoyiitantakimiri, pawisakoshiritantaari pisaikawaiwitaka jakapiroitiini pikimitakotari pichariniiti. Tima tii opantapirotari oro iijatzi kiriiki, ari inthonkaiya. ¹⁹ Aña iro iriraani Cristo ipinakowintantakairi, ikimitakotakari oijya kaari tzimatsiri iyaaripironka, tikaatsi ikantawaita iwathaki. ²⁰ Tikiraamintha jiwitsikaajaitziro Pawa kipatsi jiyotsitaka oita jantiri Cristo. Iro kantacha owakiraa piñiuro iroñaaka, ipokaki, jowawisaakoshiritaimi. ²¹ Okaatzi jantakiri Cristo, iro opoñaantari pawintaashiritaari Pawa. Tima iri Pawa añaakagairiri, jiñaitantawori jowaniinkawo. Oyaakoniinta powairi iroñaaka Pawa pawintaashiritaari.

²² Tima shiritha pikantawintaawo tyaaryoori, kitishiri pikantayitaa, pitakotapiintayitaari maawoni pikantayitziri “iyikiiti”. ²³ Tima okimiwaitakawo papiitaatyiiromi pintzimayitaimi iroñaaka. Iro kantacha itzimi piwaapatitaari, kaari atziri kaamaniri, aña kañaaniri jinatzi irirori. Okanta apiitantaari itzimakaayitaimi, iro jiñaani, otzimi kañaanitatsiri iijatzi. ²⁴ Tima: Awatha okimiwaitawo inchato. Tzimawitacha owaniinkawo, okimiwaitawo inchato otzimi otyaki. Iro kantacha okamashitzi inchato. Opoña oparyaatiyatzi.

²⁵ Iro kantacha jiñaani Awinkathariti okantaitatyaani. Irootajaantaki jiroka ñaantsi otzimi ikamantayitakimiri iiroka.

2

¹ Irootaki powajyaantantyaawori pikaaripirodzi, iiro pithiia, iiro pamatawitantzi, iiro pisamaniintantzi, iiro pikijyimatantzi. ² Pinkimityaari iinzi owakiraa tzimatsiri ikowi inthoti. Ari pinkantayitanaiyaari iirokaiti, pinkowairo tasorintsitatsiri ñaantsi antapashiritakaimini, onkantya pawisakoshiritantaiyaari paata, ³ tima piñaakiro jitakoyitaimi Awinkathariti.

Mapitatsiri kañaaniri

⁴ Pinkimisantiri iirokaiti itzimi kimitakawori mapi, iro kantacha kañaaniri jinatzi irirori. Ojyiki atziriiti manintakirori mapi, iro kantacha Pawa ikimitakaantawo ikowapiroitziri mapi, ojyiki owinawo. ⁵ Ari pikantsitaari iijatzi iirokaiti pikimitaawo mapi, tsika otzimi jaayitakiri jiwitsikayitiantyaawori pankotsi, okantawitaka tii pikimitajaantawo mapi, tima añagaimi iiroka. Pinkimiyitaiyaari iijatzi Ompiratasorintsitaari itzimi saikantaiyaawoni jiroka pankotsi, pinkimitakaantiro pintaashiritaatyirimi patsipitakaani kamiithatzimotirini Pawa, okantakaantziro okaatzi jantayitairi Jesucristo. ⁶ Tima iro okantziri Osankinarintsipirori:

Nowatziro mapi ikowapiroitziri janta otzishiki Sion. Irootaki otzitironi pankotsinampi. Ojyiki owinawo jiroka.

Inkaati awintaashiritaiyaarinini kimitakawori mapi, iiro jaminaashiwaita paata.

⁷ Iirokaiti pikaataiyini pikimisantai, pinintaayitaawo mapi tzimatsiri ojyiki owinawo. Iriima kaari kimisantatsini, tii jiñiuro iriroriiti, iri okantakotakiri osankinarintsipirori:

Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi,

Iro kantacha jowayitairo pankotsinampiki ikimitakaitaawo iroorikami tzinkamitsi.

⁸ Ikantaitaki iijatzi:

Owaryaantzi mapi, aririka jantziwaityaawo.

Tima okimiwaitawo imparyaantatyiiyaawomi mapi ikaatzi piyathayitakawori ñaantsi. Iriiyitaki jiyoshiiyitakiri Pawa jowasankitaayitairi.

Ijyininkayitaari Pawa

⁹ Irooma iirokaiti, jiroka pikantayitaari:

Ijyininkamirinkataimi jiyoshiiyitaimi,
Jompiratasorintsitaimi Pinkathari,
Itasorintsishiritakaimi jinashitaimiri pashini-jatzi,
Jashiyitaimi Pawa.

Ari pikantayitaari onkantantyaari pinkinkithatakotairo kamiithaini tsika okanta ikaimashiriyitaimiri pisaikawitaka otsinirikitzi, kimiwaitaa iroñaaka pisaikaatyimi tsika ikitiijyiinkatakairo irirori. ¹⁰ Pairani iirokaiti tii pijyininkatawakaawita, irooma iroñaaka pimatairo tima ijyininkataimi Pawa. Pairani iirokaiti tii pitsipawitari jitakotani Pawa, irooma iroñaaka piñairo jitakoyitaimi.

Jompiratani Pawa anayitai

¹¹ Nitakotaniiti, pikimitakaantziro iirokaiti iromi pijyininkatanaari isaawisatzi. Irootaki noshintsithatantzimiri powajyaantairo pikowashiwitawo isaawisato. Tima iro kimitakawori jirokapaini iroomi maamanishiriyitimini. ¹² Onkaati pantayitiri, kamiitha inimoyitairi atziriiiti. Aamaa tzimatsi kijyimawaiyitakimiri iroñaaka, iro kantacha aririka jiñaapiintanakiro pantanairo kamiithari, ari inkinkishiritanaiya, inthaamintanaiyaari Pawa.

¹³ Ikowi Pinkathari iiro pipiyathayitari atziriiiti ikaatzi pinkathariwintzimiri pinampiki. Pimatsityaari itzinkamitajaantari pinkathariwintantatsiri pinampiitiki. ¹⁴ Iiro pipiyathayitari iijatzi jotyaaantani owasankitaayitirini kaaripirori, tima iri inthaamintyaari atziriiiti saikatsiri kamiitha. ¹⁵ Irootaki ikowakaimiri Pawa. Aririka pantanairo jiroka tampatzikatatsiri, ari jomairintakiri masontzishiriri inkowimi inkantakotimi. ¹⁶ Saikashiwaiyitaimi iroñaaka iirokaiti. Iro kantacha, iiro pantanairo kaaripirori, aña pinkimitakotyaari jompiratani Pawa. ¹⁷ Pimpinkathatiri maawoni. Pitakotyaari iyikiiti. Pinkatha powiri Pawa. Pipinkathatairi pinkathariwintzimiri pinampiki.

¹⁸ Iirokaiti ompirataari, shiritha pinkantya jompirataitzimi. Tii apa pimpinkathatiri aapatziyimiri, pimatsityaari iijatzi itzimi owatsimaawaitzimiri. ¹⁹ Itzimirika antakirori ikowiri Pawa, ipoña jamawitakiro imanintawiitakari, iri inthaamintawintya atziriiiti jiñaakiri jimatakiro kamiithari. ²⁰ Tzimatsirika amawitakirori jowasankitaawintaitziri jantziro kaaripirori, tikaatsi thaamintawintyaarini. Irooma iirokaiti, aririka pamawitakiro jowasankitaawintaitimiro tampatzikari, irootaki inimotziriri Pawa. ²¹ Iro ikaimashiriyiitantakimiri, tima iri Cristo kimaatsikowintakimiri iiroka. Ari okanta joñaagantapaintzimirori onkaati pantairi iiroka.

²² Tikaatsi kaaripirori jantapainti irirori,

Tii ithiiyapaantitapainta.

²³ Ikawiyawaitaitakiriranki irirori, tii ipiyatanta. Ikanta jowasankitaawaitaitakiri tii jasaryiimatanta impiyatantya, aña iri jawintaapirotaika itzimi yotzirori tampatzikari. ²⁴ Ari okanta ipaikakoitantakariri, okantakaan-takiro ayaaripironka. Iro añaantaiyaaworimi owajyaantayitairo kaaripirori, kamiithashiri anayitai, ankimitakaantanairomi ankamayitaatyimi ompoña añaayitaimi iijatzi. Tima:

Jowatsinawaitaitakiri pairani, ikimaatsitakaitakari, iro pawisakoshiriyitan-taari iirokaiti iroñaaka.

²⁵ Pairani iirokaiti pikimitakari oijya tzipinari. Iro kantacha iroñaaka kimi-waitaka pimpiyaatyimi isaiki aamaakowintariri oijya, iriitaki aamaakow-intashiriyitaimini.

3

Jantayitairi tsipayitachari

¹ Jiroka pinkantayityaari iirokaiti aayitatsiri oimi: Shiritha pinkantawintyaari piimiiti, onkantawitya iiro ikimisantawitawo iñaani Pawa. Aamaashitya ari onkantaki pinkimisantakagairi aririka jiñaakimi tsika pikantanaa, ² kitishiri pinkantanaiya, pinkatha pinkantanti. ³ Iiro aminaashiwaita jiñaitzimi owaniinka pikanta, pimpitayitziro piishi, piporiryaapirowaitzi, owaniinka pikithaayita. ⁴ Aña iro kamiithatatsi pimatanairo kaari koñaanitatsiri, pinkamiithashiriyitai. Tima aririka antsinampashiriwaiti iiro athaawakowaita, okantaitani iroori tii othonkanita, irootaki ikowapirotziri Pawa. ⁵ Ari okantayitakari pairani kitishiriri otzimi awintaashiritakariri Pawa, pinkatha owayitziri oimiiti. ⁶ Okimita pairani Sara shiritha okantzimotari Abraham, okantziri oimi: “Nopinkathatani nowimi”. Iirokaiti kimitaawori osawoyitaari aririka pimatanairo tampsatikari. Ari onkantya iiro otzimanta oitya pinthaawantaiyaari.

⁷ Ari pinkimityaari iijatzi iirokaiti aayitatsiri iinaiti, piñaantapiintyaawo pinintaatiro piina. Pitakotyaaawo, tsinani inatzi iroori. Pinkimitakaantiro jitakoyiitawo sataanitatsiri owamintotsi. Pinkatha powiro tima inishironkayiiitairo iijatzi iroori añaashiriyitai ikimiitaimi iiroka, tii opashinitzi okaatzi ishinitaayiiitaimiri. Irootaki pantanairo ari onkantya iiro omanonkawaitanta pamanamanaatani.

Pankinatawori jantayitanairo kamiithari

⁸ Ari okantari: aapatziya pinkantawakaiya, nintaatha pinkantanti, pitakotawakaiya, tima okimitanaatyaawo pirintzitawakaanaatyiiyaami. Nishironka powanairi pikaataiyini. Tsinampashiri pinkantya. ⁹ Iiro piki-maatsitakaari itzimi kimaatsitakaimiri iiroka, iiro pikawiyiri itzimi kawiy-imiri iiroka. Aña paapatziyaari onkimiwaityaawo pintasonkawintatyiiirimi. Tima iro ikaimashiritantaimiri Pawa intasonkawintayitaimi iiroka. ¹⁰ Tima: Itzimi kowirori inintagaiya kamiitha jañagai, Jowajyaantairo ikawiyawaitantzi, jowajyaantairo ithiiyawaita iijatzi.

¹¹ Ontzimatyii jowajyaantairo kaaripirori. Aña iro kamiithatatsiri jantairo kamiithari.

Iro jaminaminatairi jaapatziyawakaiya.

¹² Tima jiyotziri Awinkathariti ikaatzi kamiithashiriri.

Owakimpita jowiri ikaatzi amanamanaatachari.

Iriima kaaripiroshiririiti, katsima jaminiri Awinkathariti.

¹³ Aamaapirorika pantayitanairo kamiithari, ¿tzimatsima kimaatsi-takaapirotaimini? ¹⁴ Tzimatsirika owasankitaakimini pantziro kamiithari, ari intasonkawintaimi Pawa. Tima ikantayitaki:

Iiro pithaawapirowaitashita, iiro okantzimoshiriwaitashitzimi iijatzi.

¹⁵ Aña iro kamiithatatsiri poshiritaiyaari Cristo, tima iriitaki pipinkathapiro-tairi. Witsika pinkantapiintya pinkamantantiro tsika okantakota poy-aakoniintziri, aririka intzimi iitya osampitimini. Iro kantacha kamiithaini pinkantanti pinkamantantiro, pinkatha pinkantanti iijatzi. ¹⁶ Iikiro

piyaatatyi pinkinkishiritiro otzimi tampatzikatatsiri, pantayitairo kamiithari itsipashiriyitaimi Cristo. Aamaashitya ari inkaaniwintanaiya ikaatzi thiiyakotzimiri. ¹⁷ Tikaatsi oitya pinkimaatsikowintyaawo pantayitziro kamiithari, iroorika ikowiri Pawa. Iro mapirotzirori okaaripirotzzi piñiuro jowasankitaawintaitimiro pantziro kaaripirori. ¹⁸ Pinkimitakotaiyaari Cristo, tampatzikashiri ikanta irirori, ikamawintakiri tzipinashiririiti okantakaantziro jantayitziro kaaripirori. Iro jantantakawori jiroka onkantya intsipashiritakaantairiri Pawa. Ojyiki ikimaatsiwathatakaawiitakari, iro kantacha añagai. ¹⁹ Iri jatashirinkataintsiri ikinkithatakaayitairi ishiri ikaatzi itayitakawori pairani itzimi jomontyaashiriyiitakiri. ²⁰ Owanaa ipiyathayitaka iriroriiti jiwitsikantakawori pairani Noé antawoiti shintsipaa, oyaawintacha Pawa tii ithaatyaaantzi. Iro kantacha kapichiini atziri awisakoyitaatsiri impiinkimi, ikaamachiitzi 8. ²¹ Iri pikimitakotaari iirokaiti tsika pikanta pawisakoshiriyitai powiinkaayitaara. Jiroka owiinkaataantsi tii okimitaajaitawo ipiinkaitzi jiñaaki ikiwaitziro iipatsiwathati. Aña amanaantsi inatzi, tsika ikowakoyiitzi Pawa inkinkishiritakaantiro tampatzikashiritatsiri. Irootaki jañaantaari Jesucristo. ²² Isaikai inkitiki iroñaaka Cristo jakopiroki Pawa ipinkathariwintairi maninkariiti, ipinkathariwintairi inkitiwiri pinkatharitatsiri, ipinkathariwintsitari tzimayitatsiri ishintsinka.

4

Antawaitainiri kamiitha Pawa tima tzimatsi jimatakaayitairi

¹ Ari okanta, ikimaatsitakowintai Cristo. Iro poshiritanaiyaari iijatzi iirokaiti. Tima ikaatzi ñiirori ikimaatsitakaitari, tii ikowairo jantairo kaaripirori. ² Ari pinkimityaari iirokaiti iinuro pisaikayitzi iroñaaka jaka isaawiki, iro pantapiintanai ikowiri Pawa. Iro pantashiyitawo pinintashiyitari, tima irootaki jantapiintakiri pashini atziri. ³ Irootaki pantapiintakiri pairani, tima pikimitakari pashini atziriiti nintashiwaitachari. Tima jantapiintakawo jimayimpiryookitzi, jantsitakawo kaaripirotsiri, ishinkiwaita, jinintziro joimoshirinkawaitya jantantyaawori kaaripirori, niyawaitaniri ikantaka, jamanamanaatapiintakawo tsika oiyita ikimitakaantakiro iriimi iwawani. ⁴ Owanaa okompitzimotakari ikaatzi pitsipawitari pairani, tii inimotziri powajyaantanairo pitsipaminthatari jantayitziro kaaripirori. Iro opoñaantari ikijyimawaitanakimi. ⁵ Iro kantacha jirikaiti ontzimatyii jiyakawintairi paata Pawa. Tima Pawa, iri yotzirori maawoni jantayitakiri ikaatzi añaayitatsiri iroñaaka, okaatzi jantayitakiri iijatzi kamayitatsiri. ⁶ Irootaki ikinkithatantaitakawori Kamiithari Ñaantsi, jimatsitaitakari iijatzi kamayitaintsiri. Tima okantawitaka jowasankitaawathawiitaari, iro okantantaari jañaakaashiritairi Pawa.

⁷ Irootaatsi onthonkataiya añiiri iroñaaka kipatsiki. Iro poshiritantyaawori pantanairo kamiithari, aakowinta pinkantya pamanamanaatya. ⁸ Iro kowapirotachari, piyaatakaapiroyitanairo pitakotawakaanaiya. Tima: Itzimirika atakoyitaari, apiyakotairi jowaaripirowaiwitakai.

⁹ Poimaantantapiinti pipankoki, iiro pikiñaanikowintziro. ¹⁰ Itasonkawintayitaimi onkantya pantantyaawori ikowakaayitzimiri Pawa. Okaatzi ikowakaayitzimiri iiroka, pimitakotairi pashini, pantanairo kamiithari, tima inishironkataimi iiroka Pawa. ¹¹ Ikaatzi jowayitakiri ikinkithatzi, iriitaki Pawa ikinkithatakotziri. Ikaatzi jowayitakiri jitakotantayiti, jantawaitantyaawo ishintsinka ipakiriri Pawa. Ari onkantya impinkathayitantaariri Pawa, ikantakaantziro Jesucristo

otzimimotairi jowaniinkawo, ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai. Ari onkantyaari.

Kimisantzinkari ananzi ogyiki ankimaatsityaari

¹² Nitakotani, ñaa omapokimikari aririka piñaanakiro pomirintsitzimotimini. Tii awijyimowaitashitzimi jiroka, aña jiñantashiritaitatziimi. ¹³ Iro iki-maatsitapaintari iijatzi Cristo. Aririka piñiuro iiroka inkimaatsitakaapiroyi-itaimi ikimitaitakiri irirori, kantatsi pinkimoshiriwintiro. Tima ari pinkimoshiriwintairi impiyairika irirori jamairo jowaniinkawo. ¹⁴ Aririka inkishimaitimi iiroka okantakaantziro pawintaashiritaari pipairyagairi Cristo, tasonkawintaari pinatzi. Tima iro oñaagantzirori isaikantzimi shintsitatsiri Itasorinka Pawa. ¹⁵ Tii okantzi powamaanti, pinkoshitanti, pantiro kaaripirori, pimaamanitanti, ari piñakiro jowasankitaawintaitimiro. ¹⁶ Iro kantacha iroorika jowasankitaawintaimiri jashitaimira Cristo, iiro pikaaniwaitashita. Aña iro kamiithatsiri pinthaamintyaari Pawa jiiyitaimi “Cristo-wiri”. ¹⁷ Tima monkaataka iroñaaka jiyakawintantzi Pawa. Aakaiti akaatzi jashiyitai, jitayitakai jowasankitayitakai. Iri mapirotaironi inkimaatsitaiya ikaatzi thainkakirori Kamiithari Ñaantsi.

¹⁸ Tima otzimimoyitziri iroñaaka pomirintsitzimoyitariri kamiithashiriri onkantya jawisakoshiritantaiyaari,

¿Tsikama oita awijyimotairini kaaripiroshiriri thainkatasorintsitatsiri?

¹⁹ Tima ikaatzi kimaatsiwaitachari iroñaaka, iri Pawa shinitairiri inkimaatsiwaitya. Ontzimatyii jawintaashiritaiyaari witsikakiriri, jantayitanairo okaatzi tampatzikayitatsiri.

5

Ikaminaitziriri kimisantzinkariiti

¹ Tzimatsi nokowiri nonkaminaimiri iirokaiti pikaatzi pijiiwayitairi kimisantzinkariiti. Iijatzi naaka nojiwatziri kimisantzinkariiti, ari akaataiyini. Naaka ñaajaantakiriri Cristo tsika ikanta ikimaatsitakaitakari, aritaki nimatairo naaka onkaati jiñaitairi paata owaniinkapiro onkantaiya.

² Jiroka nonkaminaimiri: Kimpoyaa powayitairi kimisantzinkariiti pinkimitakaantiri ikimpoyaitziri oijya. Iiro pantashiwaitawo aririka ishintsiwintaitimi pantiro, aña iriirika Pawa kowakaimironi, pimatiro. Iiro pantziro pikowashitari paantyaawo kiriiki, aña iro pantantyaawori piminthatashitanatyaawo iiroka. ³ Iiro pikowashiwaita pompiratantya, ontzimatyii poñaayiri ikaatzi pikimpoyaayitairi pantanainiri iiroka inkini jimatanairo iriroriiti. ⁴ Inkini paata aririka inkoñaatapai Jwaripirori itzimi pikimpoyaakiniri joiyyati, ari jamathaitantaimiro owaniinkatachari kantaitachani oshipakiryaani. ⁵ Iirokaiti mainariiti pimpinkathatiri antaripiroriiti. Ontzimatyii pimpinkathatawakaayitaiya maawoni. Tima: Tii ikowiri Pawa asagaawintzinkari,

Iriima itzimi tsinampashiritatsiri owanaa jitakotaiyaari.

⁶ Tsinampa pinkantawintyaawo okaatzi jimatakaayitaimiri Pawa. Irojatzii paata aririka inkowapaititapaaki, iriitaki kankakaiyaawoni onkantya impinkathariwintantaimini. ⁷ Aririka piñaayitiro onkantzi-moshiriwaiyitimi, pawintaiyaari Pawa. Tima iriitaki nishironkataimini. ⁸ Pinkinkishiritapiintairo kamiithari, aamaakowintashiri pinkantya. Tima kamaari itzimi kisaniintairi, ikimitakari kajyikari kinakinawaitatsiri, jasootzi jaminaminatzi iita jatsikiri. ⁹ Iro kantacha ontzimatyii pimpiyatyaari, pintyaaryoowintanairo pawintaashiritanaiyaari Pawa. Tima piyotzi ari pikimitakari maawoni iyikiiti pikimaatsitaiyani jaka

kipatsiki. ¹⁰ Iro kantacha aririka onkaatapaaki pikimaatsiwaitaka kapichiini, ari intampatzikashiripirotakaimi Pawa, jaawiyashiritakaimi, amawiwaini inkantakaayitaimi. Tima nishironkataniri jinatzi, iriitaki kaimashiritaimini piñaantaiyaawori kantaitachani jowaniinkawo Cristo. ¹¹ Iriitaki inkimoshiriwintaiti Pawa. Ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai. Ari onkantyaari.

Iwiyaantapaakawori withataantsi

¹² Iri Silvano nosankinatakaaki jiroka. Iriitaki nokimitakaantairi naaka iriirikami iyi okaakiini. Irootaki nosankinatakaantakariri iipichokiini nokaminaimi, nokamantzimiro tsika ikanta Pawa inishironkapirotantzi. Ontzimatyii pintyaaryoowintairi. ¹³ Jiwithayitaimi kimisantzinkariiti itzimi apatotapiintachari Babilonia-ki, ikaatzi kimiyitzimiri iirokaiti jiyoshiiyi-itaimi. Jiwithatzimi iijatzi Marcos, itzimi nokimitakaantari iriima notomi.* ¹⁴ Itako pinkantya piwithatawakaanaiya. ¡Onkamintha pisaikayitai kami-ithaini pikaatzi jashiyitaimi Jesucristo! Ari onkantyaari.

---

* **5:13** Ikantakotziri Pedro jaka “Babilonia” iro ikinkithatakotziri Roma. Tima jimanakotatziiro inampi Roma ikinkithatakotaitziro, irootaki ikinkithatakotantapiintawori Babilonia. Ari onkantya iiro jiyotaitantari tsikarika isaiki osankinatzirori, iiro jowasankitaantaitari.

APITITANANTSIRI JOSANKINARI PEDRO

Withataantsi

¹ Naaka Simón Pedro osankinat zimirori jiroka. Naaka jompiratani Jesucristo, Jotyaantapirotani ninatzi. Iirokaiti nosankinat zini pikaatzi pikimisantanaï pikimiyitaana naakaiti, tima iri kamiithapirotatsiri akimisantairi, okantakaantakiro itampatzikashirinka Pawa, ari ikimitaari iijatzi Jesucristo owawisaakoshiritairi. ² Onkamintha inishironkapiroyitaimi, isaikakaapiroyitaimi kamiitha! Ikiro piyotanaatyiri Pawa iijatzi Awinkathariti Jesús.

Tsika onkantya pintasorintsishiritantaiyaari iirokaiti

³ Tima antawoiti itasorinka Pawa, iriitaki kankakaiyaawoni ontzimimotantairi maawoni kowityiimoshiritairi ampinkathatasorintsitairi. Ari okanta, imapiro ayopirotairi. Tima owaniinka ikantaka irirori, owanaa ikamiithapirotaki, iro imatantaari ikaimashiriyitai. ⁴ Irootaki ishinitantairori pinapirotachari, kamiithapirotajaantatsiri, inkini pintasorintsishiriyitai iirokaiti. Iro powajyaantantaiyaawori pikaaripiroshiriwaitzi, pikimiwitari isaawisatzi antapiintakirori ikowashiyitari. ⁵ Pinkimisantapiintairi iiroka, iiro pamataawaitashitawo. Aririka pinkimisantapiintanaï, ari piñaayitairo pintampatzikashiritai. Ompoña pimatapiintanaïro jiroka, aritaki piyotanitai. ⁶ Ompoña pimatapiintanaïro jiroka, aritaki piñaakotanaiya. Ompoña pimatapiintanaïro jiroka, aritaki pinkamaiwintanaïyaawo. Ompoña pimatapiintanaïro jiroka, aritaki pimpinkathatasorintsiyitanai. ⁷ Ompoña pimatapiintanaïro jiroka, aritaki pinishironkayitantanai. Ompoña pimatapiintanaïro jiroka, aritaki pitakotapiintantanaiya. ⁸ Iroorika pimatapiintanaïro jiroka, ari jiñaitaimi imapiro piyotairi Awinkathariti Jesucristo, iiro itzimawaitzi kankathatakotainchari, ikimitakari kamampotaakiri. Aña jimaijantakitzi iiro jantayitakiri Cristo ikitishiritakaantariri, tima kaaripiroshiriri jinawita pairani. ¹⁰ Ari okantari iyikiiti, ontzimatyii pinkinkishiritapiintaiya, iiro piñaantawo pinkisoshiriwintiro jiyoshiiyitaimi, kaimashiritaari pinatzi. Tima iroorika pimatapiintanaïro jiroka, iiro piñi iro pintzipinashiriyitai. ¹¹ Ari onkantya piñaantaiyaawori owanaa okamiithapirotaki intyaakaayitaimi ipinkathariwintantapai owawisaakoshiritairi Awinkathariti Jesucristo.

¹² Irootaki, iiro nowajyaantantawo nokinkishiritakaimiro okaatzi akinkithatakotakiri, okantawita aritaki piyowitakawo, pikantayitzi: “Imapiro inatzi jiroka”. ¹³ Iro tampatzikatatsiri nonkinkithashiritakaimiro iinta nañi naaka, ¹⁴ tima kapichitapaaki nonkamantyaari. Ari okanta jiyoshiritakaakina Awinkathariti Jesucristo. ¹⁵ Ojyiki nokowi naaka iro pinkamaitya pinkinkishiritapiintairo jirokapaini aririka nookawintanaimi nonkamaki.

Ñajaantakirori jowaniinkawo Cristo

¹⁶ Tima pairani, owakiraa nokinkithatakotapaakimiri Awinkathariti Jesucristo, nokantapaakimi: “Otzimimotziri ishintsinka, aritaki japiitairo impiyai”. Tii niyotashitawo naakaiti, tii namatawitantapaakimiro. Aña naakatajaantaki okikitakariri Cristo, owanaa ipinkatharipirotaki

irirori. ¹⁷ Iriitajaantaki Ashitairi Pawa kantakaawori ipinkathayiitairi, joñaagantakiro jowaniinkawo, ikantaki pairani jiñaawaitaki:

Notomi jinatzi jirika nitakotakari, owanaa nokimoshiriwintakiri, pinkimisantairi.

¹⁸ Naakayitaki kimajaantakirori jiñaawaitakiranki inkitiki notsipatantariri Jesús janta otzishiki tasorintsiitoki. ¹⁹ Ontzimatyii pinkimathayitairo josankinatakiri Kamantantaniriiti. Irootaki yotakaapirotaimini, okimitakowaitatyaari ootamintotsi ikoñiinkatzi otsinirikitzi. Iro pantayitanairi iiroka irojatzii impiyantaiyaari Jesucristo inthaamintashiritakaapaimi, inkimitapaatyaari impokiro oñaaminki. ²⁰ Ontzimatyii ankimathatiro jiroka: maawoni osankinainchari pairani osankinarintsipiroriki, tiira ikinkithatashiwaitawo Kamantantaniri. ²¹ Tii iri yotashiwaityaawoni atziriiti, aña Tasorintsinkantsi yotakaantakirori ikowakaakiriri Pawa.

2

Kamantantashiwaitachari ipoña yotaantashiwaitachari (Jud. 3-13)

¹ Iro kantacha, tzimatsi pairani kamantantashiwaitachari. Irojatzii okanta iroñaaka pisaikayitzi iirokaiti. Ari piñaaki kantimini, “Naaka yotaantaniri”. Aña amawinawaitaniri jinatzi, ikowatzi jirikaiti jowaaripirotantimiro jiyotaayitimiri. Jimanintatziiri Awinkathariti, pinakowintakairi jowawisaakoshiriyitai. Iiro oiyinka jiñaayitairo jirikaiti japirotaiya. ² Iro kantacha tikira japirotaata, tzimatsi oiyiki kimitakotyaarini joñaagantakiri, imayimpiwaitzi. Iri kijyimatakaantirini aniitantanaawori “Aatsipirori”. ³ Owanaa inkowapirotiri kiriiki, inkowapiintaki pimpinatiri okaatzi jiyotaashiwaitakimiri. Iro kantacha Pawa iiro iiyinka jaminakoyitairi jantayitziri, ari japirotairi.

⁴ Tima pairani ikaaripiroppaititantakari kiyopayipaini maninkari, jimatakiro Pawa jowasankitaayitakiri, jookakiri sarinkawiniki, tsiniriki inkantakoyitaka joyaawinta jowasankitaapirotaitiri. ⁵ Ari ikimitaakiri Pawa kaaripiroshiriri atziriiti itayitanakawori pairani inampitawo kipatsiki, apirotaka ipiinkaki oonkapaititantakari. Iro kantacha Pawa jowawisaakotakiri Noé, itzimi kinkithatakotakirori pairani tsika inkantya kamiithashiriri. Tima irijatzi Pawa owawisaakotakiriranki iyyininkaiti, ikaatzi 7. ⁶ Ari ikimitsitakari iijatzii nampitawori Sodoma opoña Gomorra, japirotakiri ipomitakiri. Ari jiñaitziro oitya awijyimotairini thainkatasorintsitaniriiti. ⁷ Iro kantacha, Pawa jowawisaakotairi Lot, tima kamiithashiriri jinatzi. Jirika Lot antawoiti oñaashirinkakiri kaaripirori okaatzi jantayitziri piyathariti. ⁸ Ari okantatya kitiiyyiriki jirika tampatzikashiriri Lot tsipatakariri kaaripiroshiriri, jiñiiri, ikimiri jantayitakiro kaaripirori. Antawoiti okantzimoshiritakari. ⁹ Ari okantari, jowawisaakotziri Awinkathariti pinkathatasorintsitaniri ñaapiintakirori ñaantashiritaantsi, onkantya iiro inintashiriwaitanta. Tima jitakawo kitziroini jowasankitaayitziri kaaripiroshiriri, irojatzii paata jaminakoyitantaiyaariri maawoni. ¹⁰ Jimapirotairi Pawa jowasankitairi antayitzirori kaaripirotsiriri inintashitari, ipiyathayitakawo ikantawitariri. Tii jiñaakotanita kantakaapirori. Tii ithaawantaajaitari ikijyimatziri maninkariiti otzimimotziri ishintsinka.

¹¹ Iriima maninkariiti, okantawitaka otzimimopirotziri ishintsinka, tii ikijyimatziri jirikaiti, jiyaatashitapiintziri Pawa ikinkithatakotziri. ¹² Jirikaiti

kaaripiroshiriri ikimiwaitakari piratsi, tii jiyotzi inkinkishiryiia. Itz-imashiwaiyitaka impoña jiñiuro japirotaiya. Ari inkimitaiyaari japirotaiya kijyimayitakiriri maninkariiti kaari jiyotakotaajaitzi tsika ikantayita iriroriiti. ¹³ Iro inkimaatsitantaari okantakaantziro ikimaatsitakaantaka irirori, iro kimityaawoni impinataatyiiromi iyaaripironka. Tima jirikaiti, tii ikaanitanitzi jantayitziro kaaripiroyitatsiri kitiiyyipaiti. Okimiwaitakawo iriimi owitsintayitakimini jatyooyitakimi jirikaiti ikowayitzi jamatawiyitimi. ¹⁴ Iro jaakowinta imayimpiryookiwaitzi, iwathakitakawo kaaripirori. Ikaimashiriyitzi shipitashiriri inkaaripirotakairi. Jaminaminatapiintaki kiriiki. Iro jowasankitaitantaari. ¹⁵ Ikinashiwaiyitaka, jimanintakiro tampatzikari. Jantakiro okaatzi jantakiri Balaam, itomi Beor, jaminaminataki impinaitiri jantantyaawori kaaripirori. ¹⁶ Iro kantacha jirika Balaam, jantakiro kantachari, iri burro shintsithatakiriri. Okantawita tii jiñaawainiwita burro, jirika burro ikimitanakari atziri jiñaawaitanaki, ari okanta jowajyaantakaantaari inkinkishiritari inkojyikawaityaami Balaam.

¹⁷ Jirikaiti kaaripiroshiriri inkantaitatyaani jowasankitaayiitairi otsinirikipirotsi. Tima ikimiwaitakawo okantaranki opiryatzi omotyaa jiña, ikimiwaitakawo iijatzi okantaranki minkori atainkatziro tampiya, ompoña añiuro iiro oparyi inkani. ¹⁸ Ari okanta joyyakaawintaitziri kaaripiroshiriri, tima jowapiyashita tsika ikanta jiñaawitari, ikimitakawo opiryatzi omotyaa jiña. Tima kantakaapirori ikanta jiñaawiyitzi, ari onkantaki jamatawitiri owakiraa kimisantatsiri, shiyapithawitawori kaaripirori, inkantiri: “Kamiitharini apiitairo akowashiyitari, tikaatsi oitya amayimpiriri”. ¹⁹ Jamatawitantashita jirikaiti jiyotaantzi, ikantayitzi: “Oshinitaantsitzi pantayitairo pikowashiyitari”. Iro kantacha, jirikaiti yotaantashiwaitachari, tii isaikashiwainita irirori, aña ikimitakotakari ompirataari, ikimitakaantawo kaaripirori iroomi iwinkatharitimi ompirawaityaarini. ²⁰ Pairani jirikaiti kaaripirori owakiraa ikimisantawitanakari Awinkathariti Owawisaakotairi, jowajyaantawitanakawo jantayitziro kaaripirotsiri. Okanta osamaniityaanaki jimajantanairo, jantayitanairo kowiinkayitatsiri, irojatzi jimapirotantakari iroñaaka tii ikimita ikantawita pairani. ²¹ Ari okamiithawita iiro jiñiuro “Aatsipirori” tampatzikashiritakaantatsiri. Tima mapirota okowiinkatzi okaatzi jantayitanairi, ikimisantawitanakawo ikantakaantawitari tasorintsitatsiri, ipoña jowajyaantanakiro osamaniityaanaki. ²² Ikimiwaitakawo ikantapiintaitziri:

Otsitsi, aririka inkamaankaki, ipiyashitawo jowaiyaawo.

Ipoña ikantayitzi iijatzi:

Chancho, aririka inkiwaitiri joipatsitaka, ipiya iijatzi joipatsiwaitya.

3

Impiyantaiyaari Awinkathariti

¹ Nitakotani, iro apititatsiri jiroka osankinarintsi notyaantzimiri, nominthashiritakaantimini, ² pinkinkishiritantyaawori ikantayitakiri Kamantantaniriiti tasorintsishiriri, ikantakiri iijatzi Awinkathariti Owawisaakotantaniri, otyaantayitakinari nonkamantaimiro iirokaiti. ³ Ontzimatyii ankimathatiro jiroka: Tikira ipiyaminthataa Cristo, intzimi oyyiki thainkawaitantaniri. Iriiyitaki antashiwaityaawoni inintashiyitari. ⁴ Oyyiki inthainkawaiti inkanti: “¿Tsikapaitima jiñaitiro ikantaitzi ari impiyi Cristo? Iiro ipiyaa. Kaarima añiuro ompashiniti kipatsi, irojatzi okanta owakiraa jiwitsikaitakiro. Ari kamayitataiki tsika ikaatzi itanakawori

Otyaantapirori, tii añiuro ompashiniyiti”.⁵ Ikinakaashiwaitakawo ikaatzi kantatsiri. Tii jiyotzi iri Pawa witsikakirori inkiti, jiñaani jiwitsikantakari. Jiwitsikakiro iijatzi kipatsi, iro otzimantanakari jiña, tima okantaitanatyani kipatsi okowi jiña.⁶ Irojatzji jiña japirotantakari Pawa pairani, oonkantakari kipatsi.⁷ Iro kantacha, tii ipashinitakairo Pawa inkiti iijatzi kipatsi. Iro ikantakaantakiri pairani iiro opashiniwaitzi jiwitsikani irojatzji paata aririka jaminakoyitairo maawoni, impoña japirotairi kaaripirori thainkatasorintsitaniri aririka intagairo maawoni.⁸ Nitakotani, ontzimatyii piyotairo jiroka: Ikimitakaantawo Awinkathariti apaani kitiiyjiri, ojiyikini osarintsi. Aririka onkaati ojiyiki osarintsi, iroowaitaki onkaatimi apaani kitiiyjiri.⁹ Tii josamaninkashitawo Awinkathariti jimonkaatairo okaatzi ikajyaakaantakiri, tima tzimayitatsi kinakaashiwaitakawori ikinkishirita josamaninkashitayawo. Aña amatsinka ikanta Awinkathariti, ikowi jawisakoshiriyitaimi maawoni, tikaatsi piyashiwaitaachani apaani.¹⁰ Irooma paata impiyairika, inkimitapaatyari jomapokantzi koshintzi. Ari inkimayitairo antawoiti poimataatsini, aripaiti apirotaiyaari inkiti. Ari onkimitsitaiyaari iijatzji kipatsi, apirotaiya. maawoni okaatzi jagaitakiri jiwitsikaitantakawori kipatsiki, onthontya ontagaiya. Ari onkimitagaiyaari maawoni jiwitsikani atziriiti, ontagaiya maawoni.

¹¹ Tima ari inkantayitairo japiroyitairo maawoni, ¿Tsikama pinkantya pisaikai iirokaiti iiro otzimanta pikinakaashitani? ¿Iiroma pinkitishiritai? ¿Iiroma pimpinkathatasorintsitai? ¹² Aamaakowinta pinkantawintanaiya, pinkamaitanaiya, tima irootaintsi impiyi Awinkathariti, aripaiti intaayitairo Pawa inkiti, impookayitairo jagaitakiri jiwitsikantaitakawori kipatsiki.¹³ Irooma aakaiti, aritaki añaampiyakawo owakiraari inkiti, iijatzji owakiraari kipatsi, tsika janta inampiyitaiyaawo kamiithashiriri. Tima iro ikajyaakaakairi Pawa.

¹⁴ Ari okantari nitakotaniiti. Tima aritaki piñaampiyakawo iirokaiti maawoni jiroka, minthashiri pinkantya, inkini jiñaapaimi paata Pawa kitishiri pinkantya, iiro ikantakowaitzimi pantakiro kaaripirori.¹⁵ Pinkinkishiritiro, amatsinka ikanta Awinkathariti, josamaninkatziiro impiyantaiyaari onkantya jawisakoshiriyitantaiyaari atziriiti. Tii opashinitzi jiroka, ari okimitawo josankinatakimiri atakotani iyiki Pablo. Tima iri Pawa yotakaakiriri Pablo maawoni jiroka, ¹⁶ ari okimitakari iijatzji pashini josankinayitakiri. Kompitaa inawita inkimathaitiro okaatzi josankinayitakiri Pablo. Irootaki itzimantayitari atziri kaari yotakopirotoni, tima tii jaawiyashiritantzi, ikinakaashiwaitanawo jiyotantawitawo josankinari Pablo. Ari ikimitaayitakiro iijatzji maawoni Osankinarintsipirori. Arimaita japiroyitairi ikaatzi kinakaashiwaitakawori.¹⁷ Irooma iirokaiti nitakotaniiti, tima aritaki nokamantsitakimiro, aamaakowinta pinkantayitya iiro ikinakaashiwaitantzimi jirikaiti piyathariiti. Paamaakowintya jowajyaantakaimirokari pikamaitantzi.¹⁸ Aña iro kamiithatatsi iirokaiti piyaatakairo pantapashiriyitai, piyaatakaanairo piyopirotakoyitanairi Awinkathariti Owawisaakotantaniri Jesucristo, tsika ikantakiro irirori inishironkatantaimiri. Ari jashi jowaitatyiiro irirori impinkathayitairi. Ari onkantyaari.

JITAKARI JOSANKINATAKIRI JUAN

Ñaantsi okantakota Añaamintotsi

¹ Jirika nosankinatakotzimiri jaka: Iri jiiitaitziri “Ñaantsi okantakota Añaamintotsi”. Itzimitataika pairani owakiraa itantanakawori jiwitsikantaitzi. Naakayitaki kimataikiriri, naakayitaki ñaataikiri, notirotapiintakiri. ² Tima jirika iitachari “Añaamintotsi”, joñaagantaka irirori. Inampitapaintawo kipatsiki, naakayitaki ñaakiriri. Irootaki nokinkithatakotantzimiriri kantaitachani añaamintotsi, tima jañiitataika pairani irirori itsipatakari Ashitariri. Iriitaki oñaagaanari naakaiti. ³ Irootaki nokinkithatakotantzimiriri nokikita-jaantakari, nokimajaantakiri iijatzi, inkini aapatziyawakaayitaiya aakaiti. Iriitajaantakari Ashitairi aapatziyaari, ari akimitsitanaari iijatzi Itomi. ⁴ Iro opoñaantari nosankinayitaimiro iirokaiti, ari onkantya pinintaapirowait-antyaari.

Jiitaitziri Pawa “Kitainkari”

⁵ Jiroka ñaantsi jiyotakaanari Cristo, irootaki nowawisaimiri iirokaiti: Jiitaitziri Pawa “Kitainkari”, tii ikimitawo tsiniriri. ⁶ Aririka ankanti “Naapatziyari Pawa”, iikirorika antapiintatyiiro kaaripirori, athiiyaka. Okimiwaitakawo tsiniripaiti aniitzi, apiyathatakawo tyaaryoori. ⁷ Irooma aririka asaikanai kamiitha tikaatsi antzimotanti, ayotaantanairo tyaaryoori, ari amatakiro aapatziyawaiya. Tima okimiwaitakawo asaikanaatyimi okitiiyyitzi, akimitakotanaari Pawa isaiki irirori okitiiyyitzi. Ari onkantya impiyakotantairori antawitakawo kaaripirori, irootaki ikapathainkatantakari Cristo ikamawintakairanki. ⁸ Aririka ankanti “Tii nantanziro kaaripirori”, apaniroini amatawiwaitaka, tii ayotakotziro tyaaryoori. ⁹ Irooma aririka ankamantairi Pawa antayitziro kaaripirori, aritaki jimatakiro irirori impiyakotairo. Tima ityaaryoowintapiintakai irirori, tampatzikashiriri jinatzi, iriitaki kitishiripirotakaini. ¹⁰ Aririka ankantawaiti “Tii nokaaripirotsi”, okimiwaitakawo ankantatyiimi “Thiiyinkari jinatzi Pawa”. Tii ayotakotairo jiñaani.

2

Iri Cristo ookaakowintayitairi

¹ Notomiiti, opoñaantari nosankinatziro jiroka onkantya iiro pantantawo kaaripirori. Aririka antakiro kaaripirori, tzimatsi ookaakowintaini janta Ashitairiki. Iriitaki Jesucristo, kamiithashiriri. ² Iriitaki ot-simaryaakiriri Pawa jowasankitaawintairomi ayaaripironka. Tii apaani jookaakowintai aakaiti, aña maawoni atziri ikaatzi nampitawori kipatsiki. ³ Jiroka ayotantyaari tyaaryoorika ayotairi Cristo: Aririka amonkaatapiintanairo ikantakaantairi. ⁴ Tzimatsirika kantawitachani, “Niyotziri naaka”, iro kantacha jirika iiniro ipiyathatawo ikantakaantani, ithiiyaka jirika. Tii jiyotakotziro tyaaryoori. ⁵ Itzimirika monkaatanairori ikantakaantaitani, iri itakopirotanaariri Pawa. Iro ayotantyaari tyaaryoo atsipashiritanaari. ⁶ Tzimatsirika kantatsini, “Notsipashiritaari naaka”, ontzimatyii isaikanai kamiitha jojakotaiyaari ikantapainta Cristo.

Owakiraari ikantakaantaitani

⁷ Iyikiiti, kaari owakiraari ikantakaantaitani nosankinatziro. Aña iro piyotsitakari pairani. Irootaki ñaantsi pikimayitakiri pairani

iirokaiiti. ⁸ Irojatzimaitaka kimitakawori owakiraari ikantakaantaitani, okantakaawo jantapaintziri Cristo. Okantakaawo pantayitanairi iijatzi iirokaiiti. Kimiwaitaka awisainkatanaki tsiniriinkatatsiri, iri kitiiyyiinkatapaintsiri ñaapirori kitainkari. ⁹ Tzimatsirika kantatsini, “Jashitaana kitainkari”, irojatzimaitaka ikisaniintawakaa ikaatzi ikimisantzinkaritzii, tikiraata jimatziro, aña okimiwaitakawo irojatzimi isaikimi otsiniritzi. ¹⁰ Iriima itakotanaariri ikaatzi ikimisantzinkaritzii, iriitaki kimitanaariri aniitanaatsiri okitiiyyiinkatzi, tii jantziwawaita, tima tikaatsi inkantzimoniintakaiyaari. ¹¹ Itzimi kisaniiintawakaachari ikaatzi ikimisantzinkaritzii ikimitakari aniitantawori otsiniritzi. Tii jiyotzi tsika ikini, tii jokichaatzii otsiniripaitzii.

¹² Notomiití, iiroka nosankinayitzini jiroka tima pikimisantairi Cristo, pipairyaapiintairo iwairo, irootaki ipiyakotantaimirori piyaaripironka. ¹³ Iwaapatiitari, iiroka nosankinayitzini jiroka tima piyotairi Cristo añaitsitainchari pairani itantanakawori jiwitsikantayitzi. Mainariití, iiroka nosankinayitzini jiroka tima poitsinampagairi kamaari. Notomiití, iiroka nosankinayitzini jiroka tima piyotairi Ashitaimiri. ¹⁴ Iwaapatiitari, iirokaiiti nosankinayitzini tima piyotairi añaitsitainchari pairani jitananakawori jiwitsikantayitzi. Mainariití, iiroka nosankinayitzini jiroka tima shintsishiri pikantayitaa, piyotairo iñaani Pawa, poitsinampagairi kamaari.

¹⁵ Iiro pitashiwaitawo isaawisato. Tzimatsirika itashiwaityaawoni isaawisato, tii jitaakopirotaari Pawa. ¹⁶ Tima maawoni isaawisato tii ompoñiia Pawaki, aña isaawiki opoñaawo. Jiroka okanta isaawisato: anintashiwaitawo kaaripirotsiri, anintashiwaitawo añaayitziri, ankowi ankantakaapirowaitya. ¹⁷ maawoni jiroka isaawisato jinintayitziri atziriiti, ari apirotaiya. Iriima antanaironi ikowiri Pawa, jashi jowairo jañagai.

Kisaniiintziriri Cristo

¹⁸ Notomiití, irootaintsi onthonkimataiia kipatsi. Pikimaiyakini iiroka ari inkoñaatapaaki kisaniiintirini Cristo aririka onthonkimataiia. Tzimataiki iroñaaka jaka kisaniiintayitziriri Cristo. Iro ayotantari irootzimataintsii onthonkimataiia kipatsi. ¹⁹ Jirikaiiti kisaniiintayitakiriri Cristo, iriitaki akaawitapiintakari akimisantzi, itzimi ookawintanakairi. Imapirotatyaarikami intsipayitaimi, iiroki jookawintayitaimi. Irooma jookawintayitanakai, ari ayoyitzi tii jimapirotajaanta inkaashiriyitai aakaiti. ²⁰ Iro kantacha iirokaiiti, jotyaantaitakimiri Tasorintsinkantsii inampishiritantaimi, kimiwaitaka isaipatziiitotantatyimiri. Aritaki piyotairo iirokaiiti jiroka. ²¹ Irootajaantaki nosankinatantzimirori jiroka, tima aritaki piyotairo iiroka tyaaryoopirori. Aritaki piyotsitaawo iijatzi pinashiyitaawo iroorika thiiyaantsii. ²² ¿Itzimikama thiiyachari? Iriitaki kantatsiri “Jesús kaari Cristo”. Iriitaki kisaniiintakiriri Cristo. Irijatzi manintakiriri Pawa, ari ikimitaakiri iijatzi Itomi. ²³ Itzimirika manintawaitakirini Itomi Pawa, irijatzi imanintajaantaki Ashitariri. Iriima tsika itzimi kimisantairiri Itomi, imapirojashitajaantaari Ashitariri. ²⁴ Irooma iirokaiiti, oisokiro pinkantanakiro pitakari pikimakiro pairani. Iroorika pimatanaakiri, ari poisokirotaiyaari Itomi, ari pinkimitaanakiri iijatzi Ashitariri. ²⁵ Jiroka ikajyaakaajaantakairi irirori: Ari ankantaitatyaani añaashiriyitai.

²⁶ Iro nosankinatzimiri tsika ikantakota ikaatzi kowatsiri jamatawiyitimi. ²⁷ Iro kantzimaitacha iirokaiiti, oisokiro pikantawintanakawo isaipatziiitoyitakimi. Irootaki iiro okowityaanta intzimi pashini yotaimini. Jirika Tasorintsinkantsii ikimitakaantaitakimiri isaipatziiitoyiitantyaamiri, iri yotaayitzimiri kamiitha. Jiyotaimiro tyaaryoori, kaari thiiyaantsii jiyotaimiri.

Ontzimatyii pantayitairo tsika okantajaanta jiyotaimi irirori, pintsipashiritaiyaari.

²⁸ Ari okanta notomiití, ontzimatyii antsipashiriyitaiyaari Cristo, onkantya iiro akaaniwaitanta aririka impiyaki, aña awintaashiri akantya antonkiyotawaiyaari. ²⁹ Aritaki piyoyitairi kamiithashiriri jinatzí Cristo, ari piyotairi iijatzi itzimirika ashiminthatanaawori jantanairo kamiithari, kimiwaitaka japiitakiromi intzimayitaimi ikantakaanaari Cristo.

3

Itomiiti Pawa

¹ Pinkinkishiritiro jiroka: Antawo jitakotai Pawa, itomiyitai. Imapiro. Tii ikimathatziro isaawisatzi tsika iita Cristo-tatsiri, ari ikimiyitairi iijatzi aakaiti tii ikimathayitai. ² Ari okanta nitakotaniití. Itomi Pawa anayitai. Tikira ayotajaitziro tsika ankantayitaiya paata. Apa ayotzi ari ankimitaiyaari ikanta Cristo aririka impiyapaaki, tima ari onkantaki añiiri tsika ikantajaanta irirori. ³ maawoni atziri kowaironi jiñiuro impiyantaiyaari Cristo, jantapiintairo onkaati kitishiritakairini. Tima kitishiri ikanta irirori Cristo.

⁴ Iriima kaari owajyaantironi jantayitziro kaaripirori, ipiyathatatyawo ikantakaantziri Pawa. Tima jiroka kaaripirori, piyathataantsi inatzi. ⁵ Piyotaiyini iiroka oita ipokantakari Cristo kipatsiki, iro ipokantakari inthonkairo kaaripirori. Tii jantapaintziro irirori kaaripirori. ⁶ Ikaatzi oisokirotanaariri Cristo, tii okantzi jantairo kaaripirori. Tima ikaatzi oisokirotawori kaaripirori, tii jiyotajaitziri Cristo. ⁷ Notomiití, iiro jamatawiitzimi. Inkaati antapiintanaironi kamiithari, iriitaki kamiithashiriri, ikimitakotanaari Cristo ikamiithashiritzi irirori. ⁸ Itzimirika antapiintakirori kaaripirori, joisokirotatyaari kamaari. Tima iri kamaari itakaanakawori jantakiro kaaripirori. Iro ipokantajaantakari Itomi Pawa kipatsiki, inthonkairo kaaripirori joñaagantakiri pairani kamaari. ⁹ Iriima ikaatzi jowamiithashiritairi Pawa kimiwaitaka owakiraami intzimayitaimi, tii jantapiintanairo kaaripirori. Tima Pawa tomitanaariri, kimiwaitaka japiitatyiroromi intzimayitaimi ikantakaanaari Pawa. ¹⁰ Irootaki kaari ikompitanta ayotiri jashiyitari Pawa, jashiyitari kamaari. maawoni kaari antapiintaironi kamiithari, tii itsipataari Pawa. Ari ikimitari iijatzi kaari itakotawakaachani ikimisantzinkaritzí, tii itsipatarí Pawa.

¹¹ Jiroka ñaantsi pikimayitawakiri pairani owakiraa pikimisantanski, ikan-taitzi: Ontzimatyii atakotawakaayitaiya. ¹² Iiro oश्यकotari ikanta Caín, kaaripiroshiri jinaki jowamaakiri iririntzi. ¿Oitama jowamaantakariri? Aña iro jowamaantakariri okantakaari ikaaripiroshiritzi Caín, iriima iririntzi kamiithashiri jinawitaka irirori. ¹³ Iyikiití, iiro okantzimotzimi aririka inkisaniintawaitimi isaawisatzi. ¹⁴ Ayotaiyini aaka, kimiwaitaka kamashiri akantayiwitaka pairani. Irooma iroñaaka, kimiwaitaka añaashiriyitai. Iro ayotantari, tima atakoyitawakaapiinta akimisantayitai. Kaari itakotantachani, ikimitakari kamashiriri. ¹⁵ Itzimirika kisaniantatsiri, ikimitakari ashiryaantzinkari. Ayotaiyini, apaani ashiryaantzinkari iiro jiñiuro jañaashiriyitai. ¹⁶ Jirika oñaagantapirotakirori tsika ikantaita jitakotantaita: Ikamimotakai Cristo aakaiti. Iro amatanairi aakaiti, shiritha ankantya ankamimotanti. ¹⁷ Tzimatsirika otzimimotziri jajaagawo, impoña iñi iyiki okowityiimowaitari, ari iyyampitsiwaitakiri jirika iyiki, tikira jimapirotziro jitakotaiyaari Pawa. ¹⁸ Notomiití, tii okantzi ankantashiwaitapiintya, “Nitakotanta”. Ontzimatyii antanairo oñaagantzirori itakotaantsi.

¹⁹ Irootaki ayotantaari imapiro jashiyitai Pawa. Tima ayotai jashiyitai Pawa, irootaki awintaashiritantaariri amanamanaataari,²⁰ onkantawitatyia ontzimayitimi oita katsitzimoshiritaini. Tima Pawa jiyotziro maawoni, jiyotsitawo akinkithashiritani okaatzi katsitzimoshiritaini akaaripirotaki.²¹ Nitakotaniití, aririka owajyaantairo okaatzi katsitzimoshiritakairi, ari añaaakiro awintaashiritaiyaari Pawa amanamanaataari.²² Iro ayotantyaawori aritaki jimatakaairo okaatzi akowakotziriri. Tima amonkaayitairo ikantakaantani, antapiintainiri ikowiri irirori.²³ Jiroka ikantakaantani: Ontzimatyii awintaiyaari, ampaiyaapiintairi Itomi Jesucristo. Ontzimatyii atakotawakaayitaiya. Iro ikantakaantani amatairi.²⁴ Inkaati monkaayitaironi ikantakaantani, iriitaki tsipashiritaariri. Iri Tasorintsinkantsi jotyaaantakairi yotakaayitairi imapiro atsipashiritaari.

4

Itasorinka Pawa ipoña iisaniintashiritani Cristo

¹ Nitakotaniití, tzimatsi oiyiki kantawitachari: “Naaka kamantantaniri”. Iri kamaari ñaawaitakairiri. Iiro pikimisantziri inkantayitiri, ontzimatyii piñaantyaari iriitajaantakirika Pawa ñaawaitakaakiri jirika kamantantaniri.² Jiroka ayotantyaari iroorika Itasorinka Pawa ñaawaitakairiri, aririka inkanti: “Jatziritzimotai Jesucristo”.³ Iriima thainkakirori ikantaitakiri, tii jashitari Pawa, iriitaki jiñaawaitakaakiri iisaniintashiritani Cristo. Pikimakotakiri iirokaiti, ari intzimaki jaka kipatsiki ñaawaitironi jiroka. Aritaki tzimaki.⁴ Irooma iirokaiti, notomiiti, jashitaimi Pawa, iiroka anaakoyitakiriri. Tima antawoiti ishintsinka Cristo, pitsipashiritaari iirokaiti. Janaakotairi ikaatzi tsipashiritakariri isaawisatzi.⁵ Jirikaiti oiyawitakariri kamantantaniri, isaawisatzi jinatzi. Irootaki ikimisantawakaantari ikaatzi jisaawisatzi.⁶ Irooma naakaiti, jashiyitaana Pawa. Irootaki pikimisantantannari pikaatzi jashipirotaimi Pawa. Tiimaita ikimisantayitai kaari yotairini Pawa. Ari okanta, tii okompita ayoyitairi jiñaawaitakairi Tasorintsinkantsi, jimatantanaawori jiyotaantairo tyaaryoori. Ari ayotziri jashitari kamaari yotaantzirori kantashiwaitachari.

Pawa jiiitaitziri “Itakonkantsi”

⁷ Nitakotaniití, ontzimatyii pitakotawakaayitaiya. Itzimirika antanairori jiroka, kimiwaitaka japiitakiromi intzimayitaimi ikantakaanaari Pawa. Iriiyitaki yoyitairiri.⁸ Itzimirika kaari itakotantachani, tii jiyotairi Pawa. Tima Pawa jiiitaitziri irirori “Itakonkantsi”.⁹ Jiroka ikanta Pawa joñaagairo imapiro jitakotai: Jotyaaantakairi japintziti Itomi jaka kipatsiki, okanta jimatakaayitantairori aakaiti añaaashiriyitai.¹⁰ Jiroka okantakota iroopirori itakotaantsi: Tii aakaiti poñaakaantyaawoni atakotaiyaari Pawa, aña iri Pawa poñaakaantakawori jitakoyitai. Tima antawoiti jitakoyitai, jotyaaantakairi Itomi. Iriitaki oitsimaryaakiriri Pawa jowasankitaawintaironi ayaaripironka.¹¹ Nitakoyitaní, jitakotai antawoiti Pawa, ari ankimiyyitaiyaari aakaiti atakotawakaayitaiya.¹² Tikaatsi atziri ñaakirini Pawa. Iro kantacha aakaiti kantatsi antsipashiritaiyaari, aririka atakotawakaayitaiya. Iriitaki Pawa matakaironi aatakaantyaawori atakotantapiintaiya.

¹³ Tima Pawa jotyaaantakairi Tasorintsinkantsi inampishiritantai, iro ayotantaari imapiro atsipashiritaari.¹⁴ Tima naakayitajaantaki ñaayitairiri Itomi Pawa, jotyaaantakiri kipatsiki. Iriitaki nokinkithatakoyitairi.¹⁵ Itzimirika kantatsiri, “Jesús Itomi jinatzi Pawa”, iriitaki mapirotzirori itsipashiritaari Pawa.¹⁶ Ayotai aakaiti tsika ikanta jitakoyitakai Pawa, akimisantayitairi. Tima Pawa jiiitaitziri “Itakonkantsi”.

Inkaati itakotantanaachani, itsipashiritanaari Pawa. ¹⁷ Irootaki aatakaantyaawori atakotantaiya awintaashiri owiri Pawa, irojatzii paata antonkiyotantawaiyaariri aririka jiyakawintairi maawoni. Tima aripaiti ankimitaiyaari Cristo. Aritaki amatsitataikawo akimitakari iroñaaka iinta asaikayitzi jaka kipatsiki. ¹⁸ Iiro athaawantari itzimi itakopirotairi. Itako jowai irirori, iiro athaawantari jowasankitai. Aririka anthaawantatyaari, tikiraata ayopiroitzi imapiro jitakotai. ¹⁹ Irootaki atakotantaariri aakaiti Pawa, oipiyatziiniri jitakoyitakai kitziroini aakaiti. ²⁰ Intzimirika kantatsini, “Nitakotani Pawa”, iro kantacha ikisashiriwaitziri iyiki, ithiiyaka jirika. Tima kaari itakotyaarini iyyininka, jiñiiri, ¿Tsikama inkini jitakotyaari Pawa, kaari koñaanitatsini? ²¹ Irootaki otzimantari ikantakaantakiri, ikantaki: Ikaatzii itakotaariri Pawa, ontzimatyii jitakotaiyaari iyikiiti.

5

Awintaashirinka oitsinampaantyaawori isaawisato

¹ maawoni awintaashiririiti kantatsiri, “Jirika Jesús, Cristo jinatzii”, itomi Pawa jinayitaatzi, kimiwaitanaa japiitaatyiiromi intzimayitaimi. Ikaatzii itakotanaariri Ashitairi, jitakotaari iijatzii itomiyitaari irirori. ² Aririka atakotaiyaari Pawa, aririka amonkaatainiri ikantakaantani iijatzii, iro ayotantatyaari imapiro atakoyitaari itomiyitari irirori. ³ Aririka atakopirotanaiyaari Pawa, irootaki kimitawori amonkaatiniri ikantakaantani. Iiro opomirintsita amonkaayitairo ikantakaantani. ⁴ Ikaatzii ikimitakaayitari Pawa japiitatyiiromi intzimayitai, ari joitsinampaayitairo isaawisato. Tima awintaashirinka oitsinampaantayitya. ⁵ ¿Itzimikama matironi joitsinampagairo isaawisato? Iriitaki awintaashiririiti, kantatsiri: “Itomi Pawa jinatzii Jesús”.

Ikinkithatakaantziri Tasorintsinkantsi

⁶ Tima Cristo ipokaki jaka kipatsiki. Iro kantzimaitacha, tii apa ipokaki impiinkaantantyaawo jiña, aña ontzimatyii inkapathainkati iijatzii, jowamaitakiri. Iri Tasorintsinkantsi kinkithatakaantakirori okantakota jiroka. Okaatzii ikinkithatakaantakiri irirori, iroopirori inatzii. ⁷ Tima mawajatzii japiitaitakiro ikantaitzi, “Itomi Pawa jinatzii jirika Cristo”.* ⁸ Iriitajaantaki Tasorintsinkantsi kinkithatakaantatsiri. Iriitajaantaki Pawa ñaawaitantsi jowiinkaapaititankari Jesús. Iriitajaantaki Pawa ñaawaitantsi ikinkithawaitakotziro Jesús tsika inkantya jowamaitiri.† ⁹ Tima akimisantziri atziriiti ikantayitairi, iri owatsipiro ankimisantairi Pawa ikantairi. Jiroka ikantaki ikinkithatakotziro Jesucristo, ikantzi: “Iriitaki Notomi jirika”. ¹⁰ Itzimirika kimisantairini Itomi Pawa, iriitaki kimathatairori imapiro Jesús itomitari Pawa. Iriima kaari

* **5:7** Jowawisaañaanitaitakawori pairani jiroka osankinarintsii iñaaniki Roma-jatzi (Latín), ari jowanaayitakiro kapichiini kaari osankinatajaantachani owakiraini. Jiroka okantzi jowanaayitakiri: “Mawa ikaatzii ñaawaitatsiri inkitiki: Ashitairi, Ñaantsi, Tasorintsinkantsi. Jirika mawatatsiri, apaani ikanta”. Irootaki jiroka ñaantsipaini josankinayitakiri iñaaniki Wirakocha jiiitaitakiri “Reina Valera”. † **5:8** Okaatzii kantakotachari jaka, iri ikinkithatakoyiitzi: “Tasorintsinkantsi, Jiña, Iraantsi. Ikaataki mawa, tii opashinitzi oiyakaawintachari”. Ikwatzi jaka Juan, jiyotakopiroyiitiri Jesús imapiro Itomitari Pawa. Mawajatzii ikinkithatakotziro okaatzii ikantayitakiri, “Itomi Pawa jinatzii Jesús”. Itanakawori, iriitajaantaki Tasorintsinkantsi yotakaayitakiriri jotyaaantaniiti Cristo jiyotaantayiti. Apititatsiri, iro “Jiña” oiyakaawintachari jowiinkaataka Jesús. Irootaki ikinkithatakotajaantakiri Pawa, okaatzii osankinatainchari Mt. 3.16-17. Mawatatsiri, iro “Iraantsi” oiyakaawintacha ikapathainkatakiri Jesús jowamaantaitakariri. Iro ikinkithatakotajaantakiri Pawa isaikantakari Jesús otzishiki ikinkithawaitakairi Moisés, Elías tsika onkantya jowamaitiri. Okaatzii osankinatainchari Lc. 9.31-35; Jn. 12.27-33.

kimisantatsini, ithiiyanitakaakari Pawa, tima ithainkañaanitakiri iijatzi ikantaki “Notomi jinatzi Jesús”. ¹¹ Jiroka ikantaitakiri: Iri Pawa kankaiyaawoni añaashiritantaiyaari, tima atsipashiritaari Itomi. ¹² Intzimirika oyaashiritanairiri Itomi ari jañaashiritai. Iriima kaari oyaashiritanairini Itomi Pawa, iiro jañaashiritai.

Ayoyitai ari ankantaitatyaani añaashiriyitai

¹³ Pipairyaapiintairi iirokaiti Itomi Pawa pikimisantairi. Irootaki nosankinatantzimirori jiroka onkantya piyopirotantyaari ari pinkantaitatyaani pañaayitai paata. ¹⁴ Awintaashiri ankantairi Pawa, tima ayoyitzi ikimayitai aririka amanamanaatakotyaawo tsika okanta ikowakaajaantairi irirori. ¹⁵ Ayoyitai ikimai Pawa aririka amañaari, ayotsita iijatzi ari imatakiro okaatzi akowakotakiriri. ¹⁶ Piñiirika iiroka apaani iyiki tzi-matsiri ikinakaashitani, pamanakotaiyaari, aritaki jañaakaashiritairi Pawa. Iri nokinkithatakotzi jaka tzi-matsiri ikinakaashitani kaari mapirotachani okaaripirotsi. Tima tzi-matsi kaaripirori owamaashiritantatsiri. Tii iro nonkinkithatakotiri. Tima tii okantzi amanakotyaari antakirori jiroka mapirotachari okaaripirotsi. ¹⁷ Nokinkithatakotakiro “kaaripirori kaari imapirotachani”, tii nokantatyi kamiitha jiroka. maawoni kaari kamiithatatsi, iiro okantzi antayitiro. Iro kantacha tzi-matsi kaaripirori kaari owamaashiritantatsini.

¹⁸ Ayoyitzi tii jantapiintairo kaaripirori ikaatzi itomitaari Pawa. Iri Cristo kimpoyaawintairiri, iiro ikimaatsitakaantaari kamaari. ¹⁹ Ayoyitai aaka jashiyitai Pawa. Iriima isaawisatzi, iri ashitaariri kamaari, ipinkathariwintziri.

²⁰ Ayoyitai ipokaki Itomi Pawa, iri kimathatakaayitaironi tyaaryoori. Irootaki amatantaawori ayotairi jiiitaitziri “Tyaaryoori”. Atsipashiritaari Tyaaryoori, tima atsipashiritaatyaari itomi. Iriitaki Pawa jiiitaitzi “Tyaaryoori”, jiiitaitziri iijatzi “Kañaaniri”. ²¹ Notomiiti, paamaiyaari oiyakaawairintzi. Ari onkantyaari.

APITTANAINTSIRI JOSANKINATAKIRI JUAN

Withataantsi

¹ Antaripirori ninatzi nosankinatakimiro jiroka. Iiroka nosankinatziini jiiyitzi “Iyoshiitaawo tsinani ipoña otomiiti”. Nitakotani pinayitzi, tima akaatzi akimisanziro tyaaryoori. Ti apaniroini naaka nitakotzimi, aña jitakotsitzimi maawoni yotairori tyaaryoori.* ² Ari okantari, oisokiro owayitairo tyaaryoori, ari ankantaitatyaani. ³ Onkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa. Jitakoyitaimi, kamiitha pisaikayitai. Ari inkimitaimiri iijatzi Itomi Jesucristo, piyoyitairo tyaaryoori, pitakotawakaayitaiya.

Oisokiro powiro jiyotaimiri Cristo

⁴ Ojyiki nokimoshiritanaki noñaayitaki tsika pikaatzi iirokaiti pimatapiintanakiro tyaaryoori, pimatajaantanakiro ikantakaantakiri Ashitairi. ⁵ Iiro nosankinatziini iroñaaka owakiraari ikantakaantaitani, iro nonkinkishiryaakaimiri okaatzi nokamantayitakimiri owakiraa pikimisantantanakari. Jiroka okanta: Ontzimatyi atakotawakaiya. ⁶ Aririka antapiintanairo ikantakaantani Ashitairi, aritaki amatanairo atakotawakaanaiya. Iro nokantsitakimiri pantapiintairo okaatzi pantayitanakiri owakiraini pikimisantantanakari. ⁷ Tzimayitatsi iroñaaka ojyiki thiiyinkariiti. Ikan-tayitzi jirikaiti, “ti jatziritaajaitapaintzi Jesucristo”. Tima thiiyinkari jinatzi ñaawaitzirori jiroka, ikisaniintatziiri Cristo. ⁸ Paamaakowintya, powajyaantzirokari okaatzi niyotaakimiri. Ti nokowi paminaashiwaitaiya, iiro piñiio pinintaawaitaiya paata. ⁹ Itzimirika owanaashiwaitawori, ti joisokirotawo jiyotaantapaintziri Cristo, ti itsipashiritari Pawa. Iriima tsika itzimi oisokirotakawori jiyotaantapaintziri Cristo, iriitaki matakirori itsipashiritari Ashitairi, ari ikimitsitakariri iijatzi Itomi. ¹⁰ Itzimirika iita ariitimini, impoña inkowi jiyotaimiro inashitachari kinkitharintsi, iiro pishinitziri isaikapankotimi. Iiro okantaajaitzi piwithatyaari iijatzi. ¹¹ Tima aririka piwithatyaari, kimiwaitaka pakakotatyirimi iyaaripironka okaatzi jantziri irirori.

Nokowaki noñagayimini

¹² Tzimatsi ojyiki nosankinatimiri, iro kantacha ti apa nonkowi nosankinatimiro, aña nokowatzi niyaatashitimi noñiimi, onkini nonkinkithawaitakaimi, ankimoshiritaiyaini iijatzi.

¹³ Jiwithatzimi jiiitatziri “otomiiti pitsiro iyoshiitawo”. Ari onkantyaari.†

* **1:1** Tzimatsi kinkishiritakotawori jiiyitzi “Iyoshiitaawo tsinani ipoña otomiiti”, iri ojyakaawintachari jaka ikaatzi kimisanzinkariiti itzimi apatoyitachari nampitsiki. Okantawitaka ti ayotziro tsika otzimi nampitsi japatoyitanti jirikaiti kimisanzinkariiti. † **1:13** Tzimatsi kinkishiritakotawori jiiyitzi “otomiiti pitsiro iyoshiitawo”, iriitaki ojyakaawintachari kimisanzinkariiti apatoyitachari janta tsika inampitawo Juan osankinatziirori jiroka.

MAWATANAINTSIRI JOSANKINATAKIRI JUAN

Withataantsi

¹ Antaripirori ninatzi, nosankinatantzimirori jiroka. Iiroka nosankinatziini Gayo, nitakopirotani pinatzi. ² Nitakotaní, namanamanaatakotzimi piñaantyaawori ontzimimotimi kowityiimoyitakimiri koñaawoini. Namanamanaatakotzimi iijatzi piñaantyaawori pintikatsiti kamiithaini. Tima niyotzi kamiitha pikanta poshiritanaa. ³ Ari nokimoshiripirotanaki noñaakiri jariiyitaka iyikiiti ikamantapaakina irojatzi pikantaiyanakani iiroka poisokirotawo tyaaryoori. ⁴ Tikaatsi anaironi nokimoshiritanaki, nokimaki oisokiro jowanakiro tyaaryoori ikaatzi nokimisantakaayitairi naaka.

Ikimoshiriwintairi Gayo joimaantapiintaki ipankoki

⁵ Nitakotaní, pimatakiro iiroka tampatzikatatsiri pimitakoyitakiri iyikiiti ikaatzi awisayitatsiri pisaikinta. ⁶ Ikinkithatakoyitakimi iriroriiti jaka japatotaiyani iyikiiti tsika okanta pitakoyitakari. Tima jantawaitakaani jinayitzi Pawa jirikaiti, ari okamiithatziri pimpayitiri kowityiimotariri aririka piñiiri. ⁷ Tima jiyaayitatzi jirikaiti ikinkithatakotairi Cristo, kaari kaaripiroshiririiti payitirini ikowayitzi. ⁸ Irootaki ampayitanyaariri aakaiti oitarika kowityiimotariri. Ari onkantya antsipatanyaariri kinkithatzirori tyaaryoori, inkimakoyiitantaiyaawori.

Ithainkañaanitantziri Diótrefes

⁹ Nosankinawitakanari pairani apatoyitachari pinampiki. Iro kantacha Diótrefes ithainkawakiro nosankinari. Ikimitakaantashiwaitaka irirori ñaapirorimi jinatyí. ¹⁰ Irootaki nonkamantapaakiriri maawoni janta okaatzi jantakiri jirika. Ikantakowaitashitakina. Ti apaani jiroka, oyyiki jimanintashiriwaitawakiri “iyikiiti”, ti ishinitziri jaawakiri kamiitha jariiyita. Jomishitowayitakiri iijatzi japatotapiinta kimisantzinkariiti.

Kamiitha ikinkithatakoyiitakiri Demetrio

¹¹ Nitakotaní, ti okantzi pimatiro iiroka kimitawori jiroka kaaripirori. Aña iro pimatapiintai kamiithari. Itzimirika antaironi kamiithari, iri jashitaari Pawa. Itzimirika antzirori kaaripirori ti jiyotakotairi Pawa. ¹² Iriima jirika Demetrio, maawoni ikinkithatakoitziri kamiithaini, ikan-taitzi “Jiñaawaitapiintziro tyaaryoori irirori”. Ari nimatsitakawo iijatzi naaka, nokantzi “Kamiithari jinatzi”. Piyotaiyini iirokaiti okaatzi nokantziri tyaaryoori inatzi.

Iwiyaantawori withataantsi

¹³ Tzimawitacha oyyiki nosankinatimiri, ti apa nonkowi nosankinatimiro, ¹⁴⁻¹⁵ aña nokowatzi niyaati noñiimi, onkini ankinkithawaitaiyini. Onkamintha pisaikayiti kamiitha. Jiwithataiyimini akaayitzi. Piwithatsitirori iijatzi saikatsiri janta.

JOSANKINATAKIRI JUDAS

Withataantsi

¹ Naaka Judas osankinat zimiro jiroka. Jompiratani Jesucristo ninatzi. Naaka iririntzi Jacobo. Irokaiti nosankinayitzini itasorintsitakaimi Ashitairi Pawa, pikaatzi ikaimashiriyitaimi. Irokayitaki ikimpoyaawintani Jesucristo. ² ¡Inkamintha inishironkapiroyitaimi, isaikakaapiroyitaimi kami-itha, tima jitakopiroyitaimi!

Yotaantashiwaitachari (2 P. 2.1-17)

³ Nitakotani, nokowawitaka nosankinatakotimiro tsika okanta awisakoshiriyitantaari aakaiti. Iro kantacha iroñaaka okowapirotatya nosankinatimiro tsika okantakota piyaatakaantyaawori pinkimisanti, pinkimitakotyaari itayitanakawori oitishiritaari. ⁴ Tima tzimayitatsi atziri amawinawaitachari isaikimotantayitzi. Thainkatasorintsitaniri jinayitzi, ikinkithatakaantashiwaitaka, ikantayitzi: “Inishironkatani jowayitai Pawa, kantatsi iroñaaka antayitiro akowayitzi, kantatsi iijatzi amayimpiriwaiti”. Jirikaiti ñaawaitakirori ñaantsi, jimanintakiri Pawa, apaniroinitatsiri jompiratanta. Ari ikimitakiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo. Irootaki ikinkishiritantakari pairani Pawa jowasankitaayitairi jirika.

⁵ Nokowi nonkinkishiritakaimiro onkaati piyopirotaiyirini. Okantawitaka Pawa itasonkawintapirowaiwitakari jashitaari irirori, jirikaiti jomishitowayitairi Egipto-ki, iro kantzimaitacha japathakiro-ryaitakiri ikaatzi thainkatasorintsitaniriiti. ⁶ Ari ikimitakari iijatzi maninkariiti jomishitowayitakiri inkitiki, kaari jatakaironi tampatzikaini impinkathariwintanti. Kimiwaitaka joojotakotatyirimi Pawa tsika otsinirikitzi, ari joyaawintari jowasankitaayitairi. ⁷ Ari ikimitari iijatzi pairani Sodoma-jatzi, Gomorra-jatzi ipoña saikanampitakiriri. Kaaripiroshiri jinayitaki, ipaantawakaawaitaka ishiramparinkakiini, jimayimpiriwaitzi. Iro jowasankitaantakariri paampari. Ari jiñaitziro oitya awijiyimoyitairini kimityaarini jirikaiti jowasankitaantaitaari paampari kaari tsiwakanitatsini.

⁸ Ari ikimitakari jirikaiti kinkithatakaantashiwaitachari, kinkishiritakaantashiwaitachari, paantawakaawaitachari, thainkawaitaniri. Ti ithaawantari ikijyimatziri maninkariiti otzimimotziri ishintsinka.

⁹ Iro kaari jimataajaiti maninkari Miguel, jiwatziriri maninkariiti, ti jiñaawaitashiwaita irirori jiñaanaminthatziri kamaari ikinkithatakotziri Moisés ikamantapaintari. Apa ikantaki Miguel: “Iri Pinkathari kijyimini”.

¹⁰ Iriima jirikaiti atziri kamantantashiwaitachari, ithainkashiriwaitakiro kaari jiyotaajaitzi. Tima okaatzi jiyotashiwaitari iriroriiti okimitakawo jiyotanitari piratsi. Apaniroini japirowaitaka. ¹¹ ¡Jimapiroitiri jowasankitaayitairi! Tima jantakiro ojoyawori jantakiri pairani Caín.

Ikinashiwaitaka ikimitakari Balaam, apa ikowashiwaitaka jaantyaawo kiriiki. Ikimitakotakari ikaatzi kamayitaintsiri jowayiritantakari Coré.

¹² Okimiwaitakawo iriimi owitsintayitakimini jatyooyitakimi. Tima itsipatashitzimi ithainkatasorintsiwaitantzi, apa ikowi jantayitiro inimotziriri irirori. Ikimitakawo minkori otasonkainkatziro tampiya iiro oparyiimaita. Ikimitakawo pankirintsi ti okithokinitzi imonkaapaitiwitaka onkithokitantyaari, kamapirotaki, aritaki imponchakiryaitairo.

¹³ Ikimitakawo otamaryaani inkaari oshimoryaatakaashiwaitawo jiña, irootaki jimayitakiri jirikaiti joñaagantashiwaitakawo iyaaripironka. Ikimitakotakari jinitsi ikimakaanta apirotaiya, ari inkimiyitaiyaari iriroriiti japirotaiya otsinirikitzi.

¹⁴ Iriiyitaki ikinkithatakotsitakari pairani Enoc icharinitanakari Adán, ikantakiranki:

Pamini, ipokaki Pinkathari itsipatakari ogyiki itasorintsiti.*

¹⁵ Ipokaki jowasankitairi maawoni.

Ipokaki jaminakotairi okaatzi jantayitakiri thainkatasorintsitaniri.

Ipokaki jaminakotairo ikijyimatantaki iijatzi.

¹⁶ Jirikaiti kinkithatakaantashiwaitaniri, kijyimatantaniri jinayitatzi. Thi-iyakowaitantaniri ikantaka. Jantayitziro inintashiyitari irirori. Kantakaapirowaitaniri jinayitzi. Inintaathatantakimiro jiyotaantziri ikowi jaantashiwaityaawo kiriiki.

Ikaminaayitziiriri kimisantzinkari

¹⁷ Irooma iirokaiti, nitakotani, poshirityaawo jiyotaayitakimiri pairani Jotyaaantapirotani Awinkathariti Jesucristo. ¹⁸ Tima ikantayitaki irirori: “Paata iwiyaantapaatyaawoni intzimayiti thainkantaniriiti, iri antashiwaityaawoni jinintashiyitari”. ¹⁹ Iriiyitaki kantakaawori inkisawakaantayitaiyaari, apa ikinkishiritawo isaawisato. Ti inampishiritantari Tasorintsinkantsi. ²⁰ Irooma iirokaiti, nitakotani, piwitsikashiritawakaayitaiya pinkimisantapiintanairo tasorintsitarsi awintaankantsi. Pamanamanaataiyari Pawa, tsika okanta ikowakaajaantairi Tasorintsinkantsi. ²¹ Oisokiro jowanakimi Pawa jitakoyitaimi, oyaako powiro piñaayitiro inishironkatani Awinkathariti Jesucristo onkantaitatyaani jañaakaayitai. ²² Nishironka powiri inkaati kisoshiriniironkatatsini. ²³ Pashini, pinkimitakaantiri kapichiini okantaka powawisaakotantaariri intagaiyaami. Pashini, ontzimaty pinishironkayitairi. Irooma iyaaripironka, kisaninta powiro. Ari pinkantakiro ikithaataru ikaaripiroshiritantakari, pinkimitakaantiro pinkisaniintatyiromi. Thaawanta powiro jiroka pimatzirokari iiroka.

Thaamintaantsi

²⁴ Anthaamintaiyaari matzirori ikimpoyaawintayitai iiro antziwashiriwaitanta. Anthaamintaiyaari jirika kimoshiritakagaini antsipataiyari, iiro otzimai akinakaashitani. ²⁵ Anthaamintaiyaari Pawa apaanitatsiri, yotaniri, owawisaakotantaniri. Iriitaki jirika Pawa tzimatsiri jowani-inkawo, pinkatha jowaitakiri, imapiro otzimi ishintsinka, pinkatharipirori jinatzi, iri itakawori itzimi tikiraamintha otzimayitzi maawoni, irojatzi ikanta isaiki iroñaaka, ari inkantaitatyaani. Ari onkantayari.

* **1:14** Jirika Enoc, iri 7-tanantsiri icharinitanakari Adán. Jiroka okaatzi jiñaanitikari Enoc, ti opoñaayita janta Osankinarintsipiroriki, aña pashiniki osankinarintsi opoñaakawo, jiiitaitziro “Josankinari Enoc”.

JOÑAAGAITAKIRIRI JUAN

Joñaagantakiri Jesucristo

¹ Jiroka joñaagantakiri Pawa tsika ikantakota Jesucristo, iri Pawa kantakaawori jiyotantantakariri jompirataniiti tsika onkantakotya pokimataintsiri jiñaitiro. Iro jotyaaantantakariri Pawa imaninkariti inkamantiri Juan. Tima jirika Juan iri jompiratapiintakari Pawa. ² Iri Juan kinkithatakirori okaatzi jiñaakiri. Iñaani Pawa ikinkithatakirori ikantakaantakiri Jesucristo inkamantantiro. ³ Kimoshiri inkantaiya ñaanataironi jiroka kamantaantsi, ari inkimityaari iijatzi kimisantaironi. Kimoshiri inkantaiya monkaataironi osankinainchari. Tima okaakitizimatai jiñaantaityaawori.

Jiwithaitari kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 japatoita

⁴ Naaka Juan osankinatziro jiroka. Iiroka nosankinatziro kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 papatoyita nashiyitachari nampitsi saikatsiri Asia-ki. Tima añaatsi Pawa, iri itakawori pairani itzimaki, irootaintsi impiyi, nishironka inkantaimi irirori, kamiitha isaikakaayitaimi janta. Ari inkimitaimiri jiiitaitziri “7 tasorintsi”. ⁵ Ari inkimitaimiri iijatzi Jesucristo, tyaaryoori inatzi ikinkithatakotziri. Iriitaki itanaawori ipiriinta ikamawitaka, iri pinkathariwintairiri maawoni pinkathariwitachari jaka kipatsiki. Iriitaki itakoyitairi aakaiti. Iriitaki kimitakaantairi inkiwaatyimi, ipiyakotairo ayaaripironka ikapathainkataki pairani ikamawintayitai.

⁶ Iriitaki pinkatharitakaayitakairi. Iriitaki ompiratasorintsitakaayitairi antawaitantaanariri Pawa Ashitariri. Iriitaki otzimimotairi jowaniinkawo, iriitaki pinkatharipirotaatsiri. Ari inkantaitatyaani. Ari onkantyaari. ⁷ Jirika Cristo, inkinapai minkoriki, maawoni jiñaitawairi. Jimatsityaawo jiñaawairi owathaamirikitakiriri. Jiraakoitaiyaari maawoni jaka kipatsiki, jimatsityaawo kaari jyininkatawakaachani. Ari onkantyaari.

⁸ Jiroka ikantzi Awinkathariti Pawa:

Naakataki ojoyawori itawori osankinarintsi, Naaka ojoyawori iijatzi iwiyaantawori.

Añaachana Naaka iroñaaka, Naaka itakawori pairani notzimaki, Naaka piyaatsini paata.

Naakataki tzimapirotatsiri noshintsinka.

Joñaagantaka Itomi Atziri

⁹ Naaka Juan, pirintzi powayitana pikimisantzinkaritari, ari akaataiyakini amawitakiro akimaatsiwaitaka, ari atsipatawakaa ipinkathariwintayitai Jesús. Pairani nosaiki othampishiki iitachari Patmos nokinkithatziro jiñaani Pawa, nokamantantziro ikantakinari Jesús. ¹⁰ Okanta apaani kiti-ijyiri ikinkishiritakotapiintaitari Awinkathariti, tzimatsi joñaagakinari Tasorintsinkantsi. Nokimakiri notaapiiki iita kantanari, ikimitakawo tyootaantsi jiñaawaitzi, ¹¹ ikantakina: “Posankinatiro onkaati noñaayimiri. Iro potyaantiniriri kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 japatoitaka nashitakawori nampitsi saikatsiri Asia-ki. Tima jiroka 7 nampitsi, iitachari: Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea”.

¹² Ari nopithokanaka notaapiiki naminiri iita ñaanatanari. Noñaatziiri ootamintotsipaini jiwitsikaitziri oro. Ikaatzi 7. ¹³ Iro kantacha janta niyankiniki ari josatikaka apaani kimitakariri Itomi Atziri. Opamankakiri iitzi iithaari. Jontarikakari ichopiniiki jiwitsikajyironkaataitzi oro.

¹⁴ Kitamaapowainka ikantaka iitoki, kimiwaitaka iroomi iwitzi oijya, kitamaaki okantaka iroowaitaki jiriniki. Irooki okimitakari paampari. ¹⁵ Shipakiryaa okantayitaka iitzi, iriwaitaki iporiryaaatzi kiriiki itagaitziri. Okimiwaitakawo iñaani opoimaatzi oshinchaani jiña. ¹⁶ Joirikaki impokiropaini jakopiroki, ikaatzi 7. Jomishitowimaitawo ipaantiki kimitakawori osataamintotsi, apimini okanta othoyimpitaki. Ikimitakari ipooki ikanta ooryaatsiri ishipakiryaaapirotzi tampatzikapaiti.

¹⁷ Ikanta noñaakiri, tyaanakina nokamanaki. Iro kantacha jotirotantakinawo jakopirori, ikantana: “Iro pithaawi, Naakataki itawori, Naakataki iwiyaantyaawori. ¹⁸ Naakataki kañaaniri, nokamawitaka iro kantacha ari nonkantaitatyaani nañagai. Naakataki ashitaawori shintsinkantsi jowaitaana nompinyaantya notyaantantai sarinkawiniki. ¹⁹ Posankinatiro okaatzi piñaakiri, iro pitantatya piñaakiri iroñaaka, impoña onkaati piñiiri paata. ²⁰ Ikaatzi ootamintotsi piñaakiri kaatatsiri 7, iri oiyakaawintariri kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 japatoitaka jinashitakawo nampitsi. Ikaatzi piñaakiri impokiro noirikakiri nakopiroki, kaatatsiri 7, iri oiyakaawintariri maninkariiti tsipataariri kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 japatoitaka”.*

2

Kamantaantsi jotyaantaitakiniriri 7 japatoita kimisantzinkariiti:

Kamantaantsi jotyaantaitakiri Efeso-ki

¹ “Jiroka posankinatiriri imaninkariti kimisantatsiri apatotachari Efeso-ki. Iri ñaanatziriri oirikakiriri 7 impokiro jakopiroriki, osatikainchari niyanki ipaampataki 7 ootamintotsi. Ikantziri:

² ‘Niyotziro okaatzi pantayitzi, tsika pikanta pantawaitaki, okaatzi pamawitakiri. Pisamayitakari kaaripiroshiririiti. Piñaantawaitaari iitashiwaitachari, “Otyaantapiroriiti” itzimi yotaantashiwaitachari. Piyotairi iiroka thiyinkari jinayitzi. ³ Tyaaryoori pinatzi, amawiwaini pikantaka, oiyiki pikimaatsiwaitaka jowasankitaawintaitzimi pipairyairo nowairo. Timaita pisamawaita. ⁴ Iro kantacha, tzimatsi yotapainchari, iro kaari kamiithatatsini. Jiroka okanta: Powajyaantanakiro iirokaiti pitakotanta, tii pantairo pikimiwitanakawo pairani. ⁵ Pinkinkishiritiro tsika pikanta pairani owakiraa pikimisananaki. Powajyaantiro tsika pikanta iroñaaka, pantairo tsika pikantanaka owakiraini pikimisananaki. Tima iirorika powajyaantairo, ari niyaatashitakimi, naapithataimiri ootamintotsi saikimotakimiri janta. ⁶ Iro kamiithataintsii pantakiri iirokaiti pikisaniintakiro jantakiri ikaatzi kimisantanairiri jiyotaantziri pairani Nicolás. Nimatsitataikari naaka.* ⁷ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi jiñaanatziri kimisantzinkariiti. Intzimirika kitsirinkakironi, ari noshinitairi joyaawo chochoki añaakaantatsiri pankitainchari itasorintsipathatikiki Pawa’”.

Kamantaantsi jotyaantaitakiri Esmirna-ki

⁸ “Jiroka posankinatiriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Esmirna-ki. Iri ñaanatziriri itakawori, iwiyaantyaawoni. Iri ñaanatziriri kamawitainchari iro kantacha añaagai iijatzi. Ikantziri:

* **1:20** Tzimatsi kantatsiri jirikaiti “maninkariiti” kinkithatakotainchari jaka, iriitaki atziriri ikaatzi jiyayitairiri kimisantzinkariiti. Tzimatsi pashini kantatsiri, iriitaki tyaaryoori maninkariiti. * **2:6** Tii jiyopiroitzi itzimi “kimisantanairiri jiyotaakiri pairani Nicolás”. Kimitaka iriitaki nashitaincha japatota, iri yotaashiwaitakariri kimisantzinkariiti, aamashitya iri kimitakariri Balaam okaatzi jantakiri pairani irirori.

⁹ ‘Niyotziro pantayitziri, niyotziro pikimaatsiwaitaka, niyotziro pashironkaawaitaka, iirokawitaka ajyaagantashiritaniri. Niyotzi iijatzi ithiiyakotakimi Judá-mirinkaiti janta. Jiitashiwaitaka Judá-mirinka, año Satanás ashitakariri. ¹⁰ Iiro pithaawantashitawo onkaati pinkimaatsityaari. Tima irootaintsi piñiiri tsika inkaati jomontyaakaantiri kamaari. Ari pisaikiri onkaati 10 kitiiyyiri pinkimaatsiwaitya, jiñaantashiritatziimi kamaari. Iro kantacha ontzimatyii pintyaaryooshiriti iirokaiti piyaatakaairo onkantawitatyia intsitokaitimi, aritaki nañaakaimi paata, onkimiwaityaawo namathaiyitaatyiiimimi. ¹¹ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi jiñaanatziri kimisantzinkariiti. Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, iiro jiñaairo inkimaatsiwaitaiya japiitairo inkamai’ ”.

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Pérgamo-ki

¹² “Jiroka posankinatiriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Pérgamo-ki. Iri ñaanatziriri otzimimotziri josataaminto apiminitatsiri othoy-impitzi. Ikantziri:

¹³ ‘Niyotziro pantayitziri, niyotzi pisaikimotakiri ipinkathariwintziri Satanás. Iro kantacha niyotzimi iijatzi oisokiro powakina pipairyaapiintakiro nowairo, tii powajyaantziro pawintaashiritana. Tii powajyaantanakiro iirokaiti okantawitaka jowamaawiitakari noyimisantakaapirotani Antipas, itzimi kinkithatakotakinari inampitawo Satanás. ¹⁴ Iro kantacha, tzimatsi yotapainchari, iro kaari kamiithatatsini. Jiroka okanta: Tzimayitatsi pikaataiyini kimitakariri Balaam jiyotaantzi. Tima pairani Balaam, jiyotaapiintakiri Balac onkantya inkaimashiryaaantyaariri charinitanakariri Israel-ni jowakaiyaari itainiriri ikimitakaantashitari iwawani. Imayimpiritakaakiri iijatzi. ¹⁵ Ari okimitakari iijatzi tzimayitatsi kimisantayitakirori jiyotaantziri pairani Nicolás. ¹⁶ ¡Powajyaantairo! Iiorika powajyaantziro, ari niyaatashitakimi nowayiritiri, iro nowayiritantyaariri osataamintotsi shitowatsiri nopaantiki. ¹⁷ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi iñaanatziri kimisantzinkariiti. Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, ari nompakiri joyaawo manaantsitatsiri maná. Ari nompakiri iijatzi kitamaari mapi osankinataka owakiraari wairontsi kaari jiyoitzi, apa jiyotairo aakironi jiroka mapi’ ”.

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Tiatira-ki

¹⁸ “Jiroka posankinatiriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Tiatira-ki: Iri ñaanatziriri Itomi Pawa, kimitakariri irooki paampari, poriryaaaintsiri iitziki. Ikantziri:

¹⁹ ‘Niyotziro pantayitziri, pitakoyitantaka, pikimisantaki, pantawaitaki, kamaitaniri pinatzi. Iikiro pinkamaitanatyaaawo iroñaaka panaakaanakiro pikantawita pairani. ²⁰ Iro kantacha, tzimatsi yotapainchari, iro kaari kamiithatatsini. Jiroka okanta: Paapatziyakawo iirokaiti tsinani iitachari Jezabel. Okantzi iroori kamantantaniro inatzi, iro kantacha okaatzi iyotaantakiri iroori, oyyiki oitzipinashiritakiri nompiratani. Iro opoñaantari owakaayitakari itagaitziniriri ikimitakaantashiitari iwawani. Omayimpiritakaayitakiri iijatzi. ²¹ Osamani noyaakowitakawo owajyaantantyaawori antakiri, iro kantacha tii okowi owajyaantiro omayimpiriwaitzi. ²² Iiorika owajyaantashitaawo, ari nomantsiyaakiro tsika omayimpiriwaitapiintaki, ari onkimaatsiwaityaari. Ari nonkimitaakiri inkaati mayimpiritakironi. ²³ Ari nowamaayitairi ikaatzi iyotaayitakiri. Iro ompoñaantyaari jiyotai maawoni kimisantzinkariiti naakataki iyoshiritziriri maawoni, niyotzi iita ikinkishiriyitari, niyotzi iita ikimashiritziri. Ari onkantya noipiyantimirori okaatzi pantayitakiri iirokaiti. ²⁴ Irooma iirokaiti, yotapainchari janta

Tiatira-ki kaari kimisantakironi okaatzi iyotaantashiwitakari, iiro noshintsithatzimi. Tima tii pipankinawaitawo okaatzi iyotaashiwitantakari jiiitaitziri “jimanakaapirotani Satanás”.²⁵ Iro kantacha iirokaiti ontzimatyii pintyaaryooniti irojatzii nompianantatyaari.²⁶ Intzimirika kitsirinkakironi jimonkaatiro noñaani irojatzii iwiyaantapaatyaawoni, aritaki nimatakaakiri impinkathariwintairi atziriiti.²⁷ Ari oiyatyaawo ikimitaakina Ashitanari naaka, jimatakaakinawo ipinkatharitakaana, ari inkimitagairi iijatzii iriroriiti impinkatharitakairi.

Ari ijiwatantaiyaari jashirokotziti.

Irijatzii apirotairini iisanitani, inkimitakaantairi ipookaitziro kowitzi.

²⁸ Niitairi naaka kimitakariri impokiro Oñaaminki.[†] ²⁹ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi jiñaanatziri kimisantzinkariiti’ ”.

3

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Sardis-ki

¹ “Jiroka posankinatiniriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Sardis-ki. Iri ñaanatziriri jiiitaitziri ‘7 tasorintsi’, oirikiriri 7 impokiro. Ikantziri: ‘Niyotzimiro pantayitakiri, ikantaitzimi “añaashiriri”, aña tii ari pinkantya, kamashiriri pinayitzi.

² Pinkakimpishiritai. Pintyaaryooshiriti iiro pikamashiritanta. Tima Pawa jiñiio okaatzi pantziri tii pimonkaatziro ikowakaimiri.³ Pinkinkishiritiro ikamantaitakimiri pairani, pimonkaatiro. Powajyaantiro pantapiintakiri. Iirorika pikakimpitai, ari nomapokapaimi nompiairika, nonkimityaari jomapokantzi koshintzi.⁴ Iro kantacha tzimatsi janta Sardis-ki kiyopayipaini matakirori ikitishiritzi. Iriiyitaki kimitakariri kaari oipatsitironi iithaari, irootaki jiriipirotantaari jirikaiti onkantya intsi-patantaiyaanari nokithaatawo kitamaari.⁵ Intzimirika kitsirinkakironi, aritaki nonkithaatairi kitamaari. Iiro nojyitziro iwairo itsipataari josankinatakotaka inkaati kañaaniyitaatsini. Nonkantairi Ashitanari, iijatzii maninkariiti: “Ikimisantaana jirika”.⁶ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi ikantziriri kimisantzinkariiti’ ”.

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Filadelfia-ki

⁷ “Jiroka posankinatiniriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Filadelfia-ki. Iri ñaanatziriri Tasorintsitatsiri, Tyaaryoopirori. Iri ñaanatziriri jowaitakiri jashitaryagainiri atziriiti, irijatzii jowaitakiri jashitapithatairi intyaayiti. Ari inkimitaiyaari David-ni. Tikaatsi shintsithatirini jirika jashitaryagainiri, jashitapithatairi iijatzii. Ikantziri:

⁸ ‘Niyotziro pantayitzi. Pamini. Noshinitakimi pintyai, tikaatsi otzikawakimini. Iro nimatakimiri tii pishintsishiritaiyini, iro kantacha pimonkaatakinawo noñaani, tii ikimaitzimi pinkanti: “Tii jashitana Pawa”.

⁹ Iriima jirikaiti kantashiwaitachari: “Naaka Judá-mirinka”. Kaarimaita Judá-mirinkapirori, aña iri jashiyitakari Satanás. Irootaki notzirowakaantaiyaariri paata impinkathayitaimi. Ari jiyotairi imatasya nitakotakimi.

¹⁰ Tima pityaaryoowintakiro iirokaiti pimonkaayitziro noñaani, aritaki nonkimpoyaawintakimi iiro jiñaantashiritantaitzimi. Tima kapichitapaaki jiñaantantimiri ikaatzi nampitawori kipatsiki.¹¹ Irootaintsi nompiaiki.

Kiso powiro pikimisantakiri, iiro paminaashiwaitanta pinintaiyaawo impayitaimiri, jamathaitaimi.¹² Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, ari nonkimitakaantairi tzinkamitsi otzinampitziro itasorintsipankoti Pawa.

[†] 2:28 Ari jiiisitari iijatzii Jesús, ikantaitzi “Oñaaminki”. Paminiro Ap. 22.16.

Ari jashi jowairo isaikai. Ari nonkintakotainiri iwathaki iwairo Pawa, ari jiyoiti Pawa ashitaari. Ari nonkintakotainiri iwathaki owairo nampitsi Jerusalén, ari jiyoitai isaikai jirika inampiki Pawa, ariitaachani isaawiki ompoñagaiyaawo inkitiki. Ari nonkintakotainiri iijatzi iwathaki owakiraari nowairo. ¹³ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi ikantziriri kimisantzinkariiti’ ”.

Kamantaantsi jotyaantaitakiri Laodicea-ki

¹⁴ “Jiroka posankinatiriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Laodicea-ki. Iri ñaanatziriri jiiitaitziri ‘Ari onkantyaari’, iri jawintaashiritapi-intaitari jiñaawaitziro tyaaryoori. Iri ñaanatziriri jiwitsikakaitakiri pairani jiroka kipatsi. Ikantziri:

¹⁵ ‘Niyotziro pantayitzi. Pikimitakawo saawaironkatatsiri, jampaatatsiri. Nokowiri naaka, saawaari. Iirorika osaawatzi, katsinkaari. ¹⁶ Irooma pikimitawo jampaatatsiri jiña, ari noowawintaimi. ¹⁷ Pikantapiintaiyini iirokaiti: “Ajyaagantakina, tikaatsi nonkowityiri”. Iro kantacha tii ari pinkantya, aña owashiriri pinatzi, manintaari, ashironkaari, amajyookiri, aatonkoryaamirikiri. ¹⁸ Aña ontzimatyii pinkimitakaantairo pamanantaatyirimi n-oro-ti itagaitakiri imporikapirotantyaari. Ari pimatairo pajyaagantya. Pinkimitakaantairo pamanantaatyiiromi kitamaari noithaari, iiro paatonkoryaamirikiwaitanta ompoñaantyaari pinkaniwintawaitya. Pinkimitakaantiro pamanantaatyiiromi naawintawo pishintsitantaiyaari pikamaatyaakitaki. ¹⁹ Iro namitari naaka noshintsithatzi nitakotani, nowasankitairi. Ontzimatyii pintyaaryootai iirokaiti, pimpiyashiritai. ²⁰ Pamini, kimiwaitaka nonkatziyatiyimi jikokiroki nokaimi nontyaantyaari. Tzimatsirika inthomainta kimakinari, ishinitanarika nontyi, ari atyootawakaiyaari. ²¹ Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, aritaki intsipatana nompinkathariwintanti. Tima nimatakiro naaka nokitsirinkakiro, notsipataari isaikamintoki Ashitanari nopinkathariwintantai. ²² Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi ikantziriri kimisantzinkariiti’ ”.

4

Thaamintaantsi inkitiki

¹ Okanta othonkapaaka jiroka, noñaatzi ashitaryanaaka inkiti. Irijatzi apitapairo jiñaanatapana noñaakiri kitziroini poimatapaintsiri ikimitari tyoorintsi. Ikantana: “Pimpoki jinoki, ari noñaayimiro onkaati awijatsini paata”. ² Ikanta niyaashirinkatanaki jinoki, noñaakiro saikamintotsi, okimiwaitakawo isaikantapiintari pinkatharipirori, owaniinka okantaka. Tzimatsi saikantakawori. ³ Jirika saikaintsiri shipakiryaa ikantaka, ikimitakawo kityonkaironkari mapi kaninakitsiri. Itapotakiri oyi isaikamintoki, ikimiwaitakawo oyi natsiryaakiri mapi kaninakitsiri.* ⁴ Tzimatsi pashini saikamintotsi okaatzi 24, iro osatikakiriri niyankiniki saikaintsiri. Ari isaikayitakiri Antaripiroriiti, kitamaa okantayitaka iithaari, oro inayitaki jamathairi. ⁵ Noñaaki ookathawontsi, nokimakiro oñaanaki opoñaanaka saikamintotsiki. Tzimatsi 7 ootamintotsi owaampatainchari, iri imontitakari saikamintotsi. Iriitaki oiyakaawintziriri Itasorintsiti Pawa, kaatatsiri iijatzi 7.

⁶ Tzimatsi inkaari imontitakari saikamintotsi, kitijyaaniki okantaka. Tzimatsi 4 inkitiwiri katziyainchari, iri piyowintakawori saikamintotsi. Iro kantacha jirika inkitiwiriiti otzimi oiyiki irooki, irootaki jaminantayitari

* **4:3** Mapi “kityonkaironkari kaninakitsiri” jiiitaitziro “jaspe”, jiiitaitziro iijatzi “cornalina”. Irooma mapi “natsiryaakiri kaninakitsiri” jiiitaitziro “esmeralda”.

tsikarika, jaminantayitawo iijatzi itaapiiki.† 7 Apaani inkitiwiri jojoyakari kajyikari. Pashini jojoyakari vaca iryaani. Pashini atziripoo jinatzi. Iriima pashini jojoyakari jiwowaita pakitha. 8 Omapokashitanaka otzimayitanaki ishiwanki jirika inkitiwiri, 6 ishiwanki tzimayitanaintsiri. Otzimi oiyiki irooki iwathaki, otzimitanaka irooki inthomainta iwathaki. Iriitaki aakow-intanakawori ipampithaapiintaki, kitiijyiriki iijatzi tsiniripaiti, ikantzi:

Tasorintsi, Tasorintsi, Tasorintsi jinatzi Pinkathari Pawa, Shintsirotatsiri. Iriitaki añaagatsi iroñaaka, iri itakawori pairani itzimakiri, irootaintsi impiyi. 9 Ari ikantapiintatya jirikaiti inkitiwiri ithaamintawintari saikaintsiri, kantaitachari jañi. Ikanta joñaagantakiro jirikaiti ipinkathatapiintaitakiri, ipaasoonkitapiintakiri, 10 jimatanakiro iijatzi 24 Antaripiroriiti jotzi-irowashitanakari saikaintsiri, kantaitachari jañi. Ithaamintawintanakari, jamathairyimotanakiri. Ari jiñaitziro imapiro janaakotantzi jirika saikaintsiri ipinkatharitziri, okantawita ipinkathariwintantawita iijatzi Antaripiroriiti. Ikantaiyanakirini:

11 Nowinkathariti, Pawá,

Iro kowapirotaitacha ontzimimotimi iiroka powaniinkawo, pinkatha inkantaitimi, ontzimimotimi pishintsinka.

Irokataki witsikayitakirori maawoni, tima irokataki kowashitainchari ontzimayiti piwitsikani.

5

Osankinarintsi ipoña Oijya

1 Noñaatziiri saikaintsiri saikamintotsiki, joirikaki jakopiroki osankinarintsi. Kamiitha apinaitaka, 7 okaatzi japiipiintaitakiro jontsirikaitakiro iiro japinairyaaantaitawo. 2 Noñaatzi apaani maninkari tzimatsiri ishintsinka, shintsiini jiñaawaitzi, ikantzi josampitantzi: “¿Iitaka jowaitakiri jontsirikaryi-iro osankinarintsi, impoña japinairyiuro?” 3 Tikaatsi apaani matironi japinairyiuro jiñaanatiro. Tii itzimi inkitikiki, tikaatsi iijatzi kipatsiki, ari ikimitakari sarinkawiniki, tii itzimi apinairyiuro. 4 Antawoiti niraanaka, tima tikaatsi matironi japinairyiuro jiñaanatiro. 5 Ikantana apaani Antaripirori: “Aritaki piraaka. Pamini. Tzimatsi apaani matakirori otzimimotziri itasorinka, iri matironi jontsirikaryiuro, japinairyiuro iijatzi. Iriitaki charinitakariri Judá, jiitaitziri ‘Kajyikari’. Irijatzi charinitakariri David-ni. Iriitaki jowaitakiri jimatiro”.

6 Opoñaashitaka noñaaki apaani Oijya. Ikatziyaka niyankiniki osaikaki saikamintotsi, josatikari inkitiwiriiti, josatikari Antaripiroriiti. Kimiwaitaka jirika Oijya aritaki jowamaawiitakari pairani. Tzimatsi okaatzi 7 ichii. Tzimatsi iijatzi 7 irooki. Iri oiyakaawintachari 7 Tasorintsi, ikaatzi jiñaitairi maawoni kipatsiki. 7 Ikanta jirika Oijya, jiyaatashitakiri okaakiini saikaintsiri. Joirikapaakiro osankinarintsi. 8 Ikanta inkitiwiriiti ipoña Antaripiroriiti, jotzirowashitanakari Oijya, ipinkathatanakiri. Tzimayitatsi ipampithaaminto. Tzimayitatsi kasankainkari itaayitzi jotitaitakiro oro-nakiki. Jiroka kasankainkari iro oiyakaawintacha jamanamanaatani oitishiritaari. 9 Ari ipampithagaiyanakironi owakiraari pampithagaantsi, ipampithaakotziri Oijya, ikantzi:

Iiroka jowaitakiri poirikiro osankinarintsi, iiroka ontsirikaryiuro, Timá iiroka kapathainkaintsi jowamaawiitakimi, ari pipinakowintairi atziiriiti jashitantaariri Pawa.

† 4:6 Kantakotachari jaka “kitijyaaniki” okimitakawo okanta botella, vidrio iijatzi cristal.

Ari opoña jashiyitaari Pawa tsika ikaatzi nampiyitawori tsikarikapaini.*

¹⁰ Iiroka kantakaawori ikimitantaariri pinkathariiti, ikimitaari Ompiratasorintsitaari, jantawaitainiri Pawa.

Iriiyitaki pinkathariwintairini isaawijatziiti.

¹¹ Opoñaashitaka noñaaki ijyiki maninkariiti piyowintapaakawori saikamintotsi, tsika isaikaki inkitiwiriiti ipoña Antaripiroriiti. Ari ipiyopirotaiyapaakani ijyiki, ijyiki maninkariiti. ¹² Ikantaiyini:

Jirika Oijya jowamaawiitakari, iri iriipirotaitatsiri otzimimotziri: itasorinka, jajyaagawo, jiyotani, ishintsinka. Impinkathayiitairi, jowaniinkataiya, inthaamintawintaityaari.

¹³ Nokimatzi ipampithagaiyanakini maawoni saikantawori inkiti, kipatsi, inkaari, sarinkawini. Ikantaiyini:

Jirika saikaintsiri saikamintotsiki, itsipatakari Oijya, thaamintaari jinatzi, pinkathataari jinatzi, otzimimotziri jowaniinkawo, ipinkathariwintantzi, ari inkantaitatyaani.

¹⁴ Iri inkitiwiriiti apiipiintzirori ikantzi: “Ari onkantyaari”. Iriima Antaripiroriiti otzirowa ikantaiyakani ipinkathataiyirini jirika kantaitaachaniri.

6

Jontsirikayitakiro

¹ Ipoña noñaakiri Oijya jontsirikaryaanakiro itanakawori jontsirikaitakiro. Ari ishinchiinkatanaki jiñaawaitanaki apaani inkitiwiri, okimiwaitakawo ookathawontsi, ikantzi: “¡Pimpoki! ¡Pamini!” ² Noñaatziiri ishiyataipaaka kitamaari mora, joirikakiro iyaani tyaakaakariri mora. Jamathaitawakiri, jataki jowayiritya, japirotanti.

³ Ipoña jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Ari jiñaawaitanaki pashini inkitiwiri, ikantzi: “¡Pimpoki! ¡Pamini!” ⁴ Ari ishiyataipaaka pashini mora kityonkari, ipaitawakiri antawoiti owathaamintotsi tyaakaakariri. Iri jowayitaki jowayaantakairi atziriri isaiki kamiitha kipatsiki. Irojatzipoñaantanakari jowamaawakaayita.

⁵ Ipoña jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Ari jiñaawaitanaki pashini inkitiwiri, ikantzi: “¡Pimpoki! ¡Pamini!” Noñaatziiri ishiyataipaaka pashini mora kisaari, joirikataiki jotinakaminto tyaakaakariri. ⁶ Nokimatzi ñaawaitanaintsiri ikatziyaiyakani inkitiwiri, ikantaitzi: “Pimpimantayiti iipiyokiini piwankiri, pimpinatakaapirotyaawo, tima tii otzimapirotzi. Ari paaki oiyiki kiriiki apaani kitiiyiri, irojatzijiñaitantyaawori antawoiti tajiysi. Iro kantacha tikiraata powaripirotziro pankirintsi tsika jaayitziro imiriitari, tsika jaayitziiri iijatziiyinkantsi”.*

⁷ Ipoña jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Ari jiñaawaitanaki pashini inkitiwiri, ikantzi: “¡Pimpoki! ¡Pamini!” ⁸ Noñaatziiri ishiyataipaaka pashini mora kitiriri, jiitaitziri “Kaamanitaantsi” tyaakaakariri. Ari itsipatakari

* **5:9** 5.9 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzii kantaitzitari ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini. * **6:6** Iro ikantajaantaitakiri jaka: “Pimpimanti aponawoini harina onkaati ompinatya apaani denario. Pimpimanti mawaponawoini cebada onkaati ompinatya apaani denario”.

jiitaitziri “sarinkawini”. Jirika jiitaitziri “Kaamanitaantsi” jowaitakiri jowamaayiti iyyiki isaawijatziiti. Tzimayitatsi jowamaakaantakiri jowathaantayityaari osataamintotsi, tzimatsi owamaayitiri itajyi, pashini aayitakiri mantsiyarintsi, pashini jatsikayitiri katsimari piratsi.†

⁹ Ipoña jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Noñaatzi oponkitziki taapirimintotsi ishiriiti ikaatzi jowamaawintaitakiri ityaaryootzi ikinkithatziro iñaani Pawa. ¹⁰ Iri kaimayitanaintsi shintsiini, ikantaiyini: “Nowinkatharipiroriti, Tasorintsiri, Tyaaryoori. ¿Tskapaitima onkaati poyaawintya pimpiyakowintantyaanari, powasankitaayitairi isaawijatziiti?” ¹¹ Ipoña ipayitakiri kitamaari kithaarintsi inkithaatya, ikantaitziri: “Apaatatyaaami pimakoryaawaki irojatzi jariitantatyaari pirintziiti pitsipatakari pantawaitaki. Tima ontzimatyii jowamaitiri iijatzi iriroriiti inkimitakotaimiro irokaiti”.

¹² Noñaatziiri Oijya jontsirikaryaakiro pashini, yotapaaka apaani inthonkatantyaawori. Ari omapokanakari antawoiti ontziñaanaka. Tsiwakimatanaki ooryaatsiri, tsiniriki okantanaka. Kityonka ikantanaka kashiri ikimitanakawo iraantsi. ¹³ Ari itziroryaayitanaki impokiro, ikimiwaitanakawo oparyaakitzi irakakiri chochoki otikakitziro antawoiti tampiya.‡ ¹⁴ Tii okoñaatanai inkiti, okimiwaitanakawo apinaita antawoiti tsipana. Tii jiñaitairo otzishipaini otaankayitanaki, iijatzi othampishipaini. ¹⁵ Manaiyanakani atziriiti impiitamooki. Ari ikaatzi jimanaiyanakani maawoni, pinkathariiti, ñaapiroriiti, ijiwaripaini owayiriiti, ajyaagantaniriiti, shintsiriiti, ompirataariiti, saikashiwaitaniriiti iijatzi. ¹⁶ Jirikaiti manayitanainchari ikaimakaimatanakiro otzishi, mapiiti, ikantzi: “Pimpichiina. Pimanina iiro noñaantari saikaintsiri saikamintotsiki. Pimanina iiro noñaantari Oijya kisaniantakinari”. ¹⁷ Tima monkaapaititapaaka iyatsimanka. ¿litama amawitironi?

7

144,000 ikintakotamakoitakiri

¹ Ikanta othonkapaa jiroka, noñaaki ikatziyayita 4 maninkariiti ochimpitapaa kipatsi. Iriitaki otzikakirori antawoiti tampiya. Iro kaari jiñaitantawo ontamaryaatakaairo inkaari, tii jiñaitziro iijatzi aapanatakaairo oshi inchato. ² Ipoña noñaaki iijatzi pashini maninkari itonkaapaaki ishitowapiintzi ooryaatsiri. Shintsiini jiñaanatapaakiri 4 maninkariiti. Tima jirikaiti 4 maninkariiti, otzimimotziri ishintsinka, jowaitakiri jowaaripirotiro kipatsi iijatzi inkaari. ³ Ikantapaakiri: “Paata powaaripirotzziro kipatsi, inkaari, inchatopaini, nonkintakotamakotawakiri jompirayitaari Pawa”. ⁴ Nokimatzi apaani kinkithatakotanakiriri ikaatzi ikintakotamakoitakiri. Ikaataiyini 144,000. Iriiyitaki kaatatsi 12 jinashiyitaa ichariniyitari Israel-ni. ⁵ Ikintakotamakoitaki 12,000 Judá-mirinkaiti, 12,000 Rubén-mirinkaiti, 12,000 Gad-mirinkaiti, ⁶ ipoña 12,000 Aser-mirinkaiti, 12,000 Neftalí-mirinkaiti, 12,000 Manasés-mirinkaiti, ⁷ ipoña 12,000 Simeón-mirinkaiti, 12,000 Leví-mirinkaiti, 12,000 Isacar-mirinkaiti, ⁸ ipoña 12,000 Zabulón-mirinkaiti, 12,000 José-mirinkaiti, 12,000 Benjamín-mirinkaiti.

Kitamaayitaintsiri ikithaayitaka

† **6:8** Jiroka kantakotachari jaka “tzimayitatsi”, intzimirika 4 atziri, apaani kamagaantatsini. Ari inkantyaari pashiniki nampitsi tsikarika itzimayitzi 4 atziri, apaani kamagaantatsini. Ari inkantayityaari maawoni kipatsiki. ‡ **6:13** Jiroka chochoki ikantakoitzi jaka higuera inatzi.

⁹ Ikanta othonkapaaka jiroka, noñaatzi ipiyotaiyakani atziriiti. Tima ijyikiptiro ikantaka, tikaachaajaini matironi jiyotiri tsikarika ikaataiyini. Iriiyitaki atziriiti nampiyitawori tsikarikapaini. Jirika atziriiti, iriitaki katziyayitachari isaikamintoki Oijya, kitamaa ikantayitaka ikithaayitaka. Jotiyaki oryaani kompiroshi.* ¹⁰ Thaaminta ikantaiyakani, ikaimaiyini ikantzi:

Iri Pawa owawijaakotantatsiri, iriitaki saikaintsiri saikamintotsiki, itsipatakari Oijya.

¹¹ Ipoña jotzirowaiyanakani ikaatzi tapothaitakirori saikamintotsiki. Jirika ikaataiyakini: maninkariiti, Antaripiroriiti, ipoña inkitiwiriiti. Ithaamintawintanakari Pawa, ¹² ikantaiyini: “¡Ari onkantyaari! Thaamintaari jinatzi irirori, otzimimotziri jowaniinkawo, yotaniri jinatzi, pasoonkitaari jinatzi, pinkathataari jinatzi, tzimatsi itasorinka iijatzi ishintsinka. Onkantaitatyaani anthaamintaiyaari Pawa. Ari onkantyaari”.

¹³ Ipoña jiñaanatanakina apaani Antaripirori, ikantzi josampitana: “¿Iitaka jirikaiti kitamaathaitaintsiri ikithaataka? ¿Tsikama ikinapaakika?” ¹⁴ Ari nokantanakiri naaka: “Iintaantya, piyotziro iiroka nowinkathariti”. Ipoña ikantanakina irirori: “Iriiyitaki ñaayitakirori ‘Antawoiti Kimaatsiwaitaantsi’”. Okimiwaitakawo inkiwantantyaawomi iithaari iriraani Oijya, irootaki kitamaamawotakaapirotakirori. ¹⁵ Irootaki ikitsirinkantaawori jirikaiti ikatziyimotaari Pawa isaikamintoki. Ari inkantaitatyaani kitiijyiri, iijatzi tsiniririki jantawaitainiri itasorintsipankotiki. Jirika saikaintsiri isaikamintoki, ikimitaawo iriimi katziyathaantitainchani jontsirityaarimi jirikaiti. ¹⁶ Iiro itajyaaniintawaitai, iiro imiriniintawaitai, iiro ikimaatsiwaitaari ooryaatsiri, ¹⁷ tima jirika kimitakariri Oijya, katziyimotakariri niyankiniki saikaintsiri isaikamintoki, iriitaki aamaakowintaiyaarini, inkimitakaan-tairi jaamaakowintaitari oijya, iriitaki aayitairini jirakairi jiña otzimi añaakaantatsiri. Tima Pawa ojyiyookipirotairini, jiraawaiyitaka”.

8

Kaatapaintsiri 7 jontsirikaitakiro

¹ Ikanta Oijya jontsirikaryaakiro kaatapaintsiri 7 jontsirikaitakiro. Osamaniironka jimairiitapaintzi inkitiki, tikaachaajaini apaani ñaawaitatsini.* ² Ipoña noñaakiri 7 maninkariiti itsipatapiintakari Pawa. Ipaitakiri tyoomintotsi. ³ Ipoña ipokapaaki pashini maninkari, ikatziyimotapaakawo taapirimintotsi, joirikanakitakiro jiwitsikaitziri oro. Jirika maninkari, ipaitawakiri ojyiki kasankainkari intaantyaawo joirikanakitakiri. Ari otsipatakawo jamanamanaatani atziriiti oitishiritaari, kimiwaitaka ompiyotatyaami onaminaki taapirimintotsiki. ⁴ Okanta otaanaka kasankainkari janta joirikanakitakiri maninkari, katziyainkatanaka oyacharinka otsipainkatanakawo jamanamanaatani oitishiritaari, owanaa inimotakiri Pawa. ⁵ Ipoña jirika maninkari oirikanakitakirori ikitaminto, jaaki owaampariminkiti taapirimintotsi, jotitakiro joirikanakitakiri. Jookakiro kipatsiki. Ari omapokanakari kamiñainkatanaintsiri, antawoiti ookathatanaka, antawoiti ontziñaanaka iijatzi.

Tyoomintotsiiti

* **7:9** 7.9 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzii ikantaitsitari ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini. * **8:1** Kantakotachari jaka “osamaniironka”, aamaashitya okaatzi 1/2 hora.

⁶ Witsikaiyanakani 7 maninkariiti intyootaiyini.

⁷ Ari jitanakawo apaani maninkari ityootanaki, omapokashitapaaka oparyaapaaki kipatsiki jiriniki, iijatzi paampari, kimiwaitapaaka iraantsi. Otaapaakiro kipatsi. Iro apirotyaami kajyitani kipatsi ontaiya inchatopaini, iijatzi inhashipaini.†

⁸ Ipoña ityootanaki pashini maninkari, omapokashitanaka otonkanaki kimitakawori antawoiti otzishi, shitowanaki paampari, ookapaaka inkaariki, okimitapaakawo iraantsi. Iro apirotyaami kajyitani kipatsi tsika otzimayitzi jiña, ⁹ iro japirotyaami inkamayitimi ikaatzi saikayitantawori inkaari, iijatzi ikimiyitakari saikayitantakawori antawoiti pitotsi. ¹⁰ Ipoña ityootanaki pashini maninkari, omapokashitanaka itziroryaanaki impokiro, paampa ikantanaka irojatzsi tsika otzimayitzi jiña, iro apirotyaami kajyitani kipatsi otzimayitzi jiña. ¹¹ Jirika impokiro paryaintsiri kipatsiki jiiitaitziri “Kipishiri” Tima kipijyaa ikantakaapaakawo maawoni jiña tsika oparyaayitaki ipomiki. Iro apirotyaami kajyitani kipatsi inkamayitimi atziri opiyakiri jirakiro jiña.

¹² Ipoña ityootanaki pashini maninkari, omapokashitanaka itsiniritanaki ooryaatsiri, iro japirotyaami kajyitani tii jooryaantsipirotai. Ari ikimitanankari iijatzi kashiri ipoña impokiro, tii joorintapirotaa tsiniripaiti.

¹³ Nokimatzi poimatapaintsiri jaapaaki inkitiki, noñaatziiri pakitha jinatzi, ikantapaaki jatiki: “¡Iijowí, iijowí, iijowí, inkantamachiitiri inkaati nampitaiyaawoni kipatsiki, iriitaki apishityaawoni iwiyaantapaakawori intyootawai mawa maninkariiti!”

9

¹ Ipoña ityootanaki pashini maninkari. Noñaatzi ijyaawiinkapaaki kipatsiki apaani kimitakariri impokiro. Iri jowaitaki jashitaryiuro omoona inthomaintapirotatsiri. ² Ikanta jashitaryaakiro, ari oshitowainkatanaki kachaari, iroowaitaki okanta antawoiti ootaantsi. Opamankanakiri ooryaatsiri, iijatzi tampiyainka. ³ Ari ishitowanakiri kachaariki ijyiki tsitsiriniro, ikimitapaakari ikintantzi kitoniro. ⁴ Tii ishinitaitziri jowaaripirotiro pankirintsi, inhashipaini, inchatopaini. Apa ikintayitapaakiri atziriiti kaari ikintakotamakoyitzi Pawa. ⁵ Jirikapaini tsitsiriniro, tii ishiniitzi jowamairi atziriiti ikintayitakiri. Apa ikimaatsitakaashitakari ikaatzi 5 kashiri. Antawoiti ikatsitzimotakiri, iroowaitaki iyatsinka kitoniro. ⁶ Owanaa inkimaatsiwaitya atziriiti, inkowayitanaki atziriiti inkamapithatiri, iiro okantzimaita.

⁷ Jirikapaini tsitsiriniro ikimitakotakari morapaini iñaantakaayitari jowayiritya, jamathaiyitakari oro. Atziripoowaitaki ikantayitaka. ⁸ Santhapitaishi okanta iishi, iroowaitaki oishi tsinani. Antawopaini iraiki, iroowaitaki iraiki kajyikari. ⁹ Kimiwaitaka inkithaatatyaawomi ashivotaki ishapaniiki. Antawoiti impoimatanaki jaiyanakini, irirowaitaki ipoimatzi imorani atziriiti aririka jowayiritawakaiya. ¹⁰ Ikimitakari kitoniro otzimayitzi ithoyini ipatzishithaki. 5 kashiri osamanitzi awijantyaari iyipiyainka. ¹¹ Jirika ijiwaritikari tsitsiriniro, maninkari jinawitaka, iriitaki pinkathariwintantatsiri janta inthomaintapirotzi omoona. Jiitaitziri jirika “Apirotantaniri”. Iñaaniki Heber-mirinka, jiita “Abadón”. Iñaaniki Grecia-jatzi, jiita “Apolión”.

† 8:7 Jiroka kankotachari jaka “Iro apirotyaami kajyitani kipatsi”. Aririka ankotaryiromi mawakota kipatsi, impoña aaki apakotawo, apirotakiro okaatzi tzimantawori, maawoni inchatopaini, shimapaini, othonka oshityaatanaki jiña janta.

¹² Ari iwiyaari itanakawori jatikaita “jijowí!” Iro kantacha iiniro iyota apiti inkantaiti “jijowí!” imonkaatya.

¹³ Ipoña ityootanaki pashini maninkari, iiniro iyotapaaka intyootawai apaani maninkari irojatzí imonkaatantyaari 7 maninkariiti. Nokimatzi ñaawaitanaintsiri osorinachiinampiki taapirimintotsi montitakariri Pawa.

¹⁴ Jiñaanatapaakiri maninkari tyootanaintsiri, ikantziri: “Poojoryaakotiri 4 maninkariiti kimitakawori oojotatyiirimi antawaani jiña jüitaitziri ‘Eufrates’ ”.

¹⁵ Jashitaryaakoitakiri maninkari ayimatakiri intsitokanti. Iri apirotirinimi intsitokiri atziri nampiyitawori kajyitani kipatsi. Irootaki jashitaryaakoitantakariri japirotanti.*

¹⁶ Tzimatsi ijyiki owayiriiti tyaakaayitanakariri imorani. Ikantaitakina, ikaataiyini 200,000,000 owayiriiti.

¹⁷ Ipoña noñaaki ikoñaapirotanaki jirika owayiriiti noñaawiyatakari, ikithaayitakawo ashivotaki ishapaniiki. Tzimatsi porikathaitaintsiri ikimitakari paampari, pashini kityonkaniironkathaitaintsiri, pashini kitirithaitaintsiri.

Jirika morapaini, iriwaitaki iito kajyikari. Oshitowanaki ipaantiki paampari, kachaari, kitirimoito okantanaka, oyyiki oshitzinka.

¹⁸ Iro apirotirinimi owamairi atziri nampiyitawori kajyitani kipatsi, okaatzi shitowanaintsiri ipaantiki.

¹⁹ Tima ipaantiki morapaini otzimayitaki ishintsinka. Aña kantatsi jatsikantantyaawo ijatzí ipatzishitha, ikimiwaitakari maanki.

²⁰ Iro kantzimaitacha, tii jowajyaantziro ikaaripiroyitzi atziriiti kaari jowamaayitzi. Iikiro jiyaatakaatziro ipinkathayitanakiri kamaari, ipinkathatziri oyyakaawontsi jiwitsikaitziri oro, kiriiki, ashiro, mapi,

inchakota, ikimitakaantakiri pawa, tiimaita ikimanitzi, tii janiitanitzi.†

²¹ Tii jowajyaantanakiro ijatzí itsitokantayitzi, ikisaminthatantzi, imayimpiritzi, ikoshiyitzi.

10

Maninkari oirikakirori oryaani osankinarintsipana

¹ Ipoña noñaaki ijyaawiinkapaaki pashini maninkari, ikinantapaakawo minkori, kimitawaitaka iro inkithaatatyaami minkori. Kimitawaitaka iri oyi jamathaitatya iitoki. Shipakirya ikantaka ipooki, kimiwaitaka ooryaatsiri. Omorikataiki iporipaini.

² Joirikaki oryaani osankinarintsipana. Jayiitzimatapaaki, jaatzikantapaakawo iitzipirori inkaari, irooma jampati, iro jaatzikantapaaka kipatsi.

³ Ikaimapaaki shintsiini, iriwaitaki ikaimi kajyikari. Omapokashitanaka ookathatanaka, 7 okaatzi apiipiintanakiro.

⁴ Okanta othonkapaaka 7 ookathataka, ari nokowawita nosankinatiro mi nokimakiri jiñaawaiyitakiri ookathawontsiki. Nokimatzi jiñaanatanakina apaani inkitijatzí, ikantana: “Iro posankinatziro pikimakiri ookathawontsiki”.

⁵ Ipoña jiñaawaitanaki noñaakiri maninkari jaatzikaapaakiro inkaari, ipoña kipatsi. Itzinaawakotanakiro jakopirori,

⁶ iro jiyoitantyaari tii ithiyya jiñaawaitziri ipairyiuro iwairo Pawa Kañaaniri, witsikakirori inkiti, kipatsi, inkaari, maawoni ikaatzi tzimantawori. Ikan-

tanaki: “Tii osamanitapai, ⁷ irootaintsi intyooti wiyaantawori maninkari, ari imonkaapaititya ikaatzi Pawa ikantakiriri Kamantantaniriiti inkamantan-

tiro kaari jiyotakowiita pairani”.

⁸ Nokimatzi japiitanakiro jiñaanatana inkitijatzí, ikantana: “Piyaatashitiri maninkari katziyainchari inkaariki ijatzí kipatsiki, payiro iiroka panyainchari joirikakiri”.

⁹ Ari nokantakiro. Niyaatashitanakiri maninkari,

* **9:15** Jiroka kantakotachari “Iri apirotirinimi itsitokiri atziri nampiyitawori kajyitani kipatsi”. Aririka ankotaryiromi mawakota kipatsi, impoña aaki apakotawo, apirotakiro okaatzi tzimantawori.

† **9:20** Kantakotachari jaka “ashiro” irijatzí jüitaitziri bronze.

nokamitapaakiri, nokantziri: “Pimpinawo osankinarintsi”. Ipoña ikantanakina irirori: “Jiroka, poyaawo. Owanaa owochanka, iriiwaitaki pitsi aririka powatyaawo, irooma aririka piniyakiro, owanaa oyipishikimi pimotziki”.¹⁰ Ari nokantakiro, naakiro, nowakawo. Ari okantaka, pochakitaki iriiwaitaki pitsi, iro kantacha owanaa oyipishikanakina nomotziki.¹¹ Ipoña ikantanakina maninkari: “Pinkamantayitiri onkaati awijiyimoyitirini atziririti nampiyitawori tsikarikapaini. Pinkamantayitiri iijatzi pinkathariiti”.*

11

Apiti kinkithatakaantaniri

¹ Ipoña ipaitakina apaani kotzitsi, nimonkaaminto inatyi. Ikantaitana: “Piyaati pimonkaatiro tasorintsipanko, iijatzi taapirimintotsi. Piyotiri iijatzi tsika ikaatzi piyotainchari janta ipinkathatantzi.”² Iiro pimonkaatziro jikokiroki tasorintsipanko. Iro ishinitaitakiniriri pashinijatzi atziririti, ari impiyotaiyaani maamanitantaniri janta tasorintsinampitsiki. Ari awijiyiri inkaati 42 kashiri osamaniti.*³ Aripaiti, notyaanti apiti kinkithatakotinari, iriitaki kinkithatapaakironi awijayitatsini, onkaati 1260 kitiiyyiri inkinkithatakotina. Inkimitakotatyaari ikanta ikithaayita owashiritakotariri kaminkari”.

⁴ Jirikaiti apiti kinkithatakaantaniri, iri joyyakaawintaitakiri pairani apiti inchato, irijatzi joyyakaawintaitakiri apiti jootaminto Pawa pinkathariwintziriri kipatsijatzi.†⁵ Intzimirika kowatsini jimaamanitiri jirika apiti kinkithatakaantaniri, ari ishitowanaki ipaantiki paampari, japirotakiri kisaniintziriri. Ari inkantyaari maawoni kowawitachani jimaamanitiri, ari inkamaki.⁶ Jirika kinkithatakaantaniri ontzimimotiri ishintsinka. Ari inkantakaatyaawo irirori iiro oparyaagai inkani irojatzji jimonkaatantatyawori ikinkithatakaantzi. Ari onkantaki impiyiro iraantsi jiñaapaini. Ari onkantaki ontzimi oitya pomirintsitzimowaityaarini isaawijatzi. Ari japiipiintiro okaatzi ikowiri irirori.⁷ Aririka onthonkapaatya ikinkithataki, ari ishitowanakiri kowiinkari piratsi impoñaatyaawo omooki inthomaintapirotatsiri, jimaamanitapaakiri apiti kinkithatakaantaniri, irojatzji jowamaantatyaariri.⁸ Jookanakiri jowamaani aatsiki saikatsiri janta antawoiti nampitsi, tsika ipaikakotajaantaitakiri pairani Iwinkathariti. Iro oiyakaawintachari janta “Sodoma” ipoña “Egipto”.⁹ Iiro ishiniitziro inkitaitiri jowamaani, ari awijaniintanakiri mawa kitiiyyiri onkaati osamaniti jaminanthaitiri. Inthontya jiñaayitiri ikaatzi nampiyitawori tsikarikapaini.‡¹⁰ Antawoiti joimoshirintya kipatsijatziiti, impashitawakaayitya oiyitarika. Kimoshiri inkantayitya jowamaitakiri apitiroiti kinkithatakaantaniri kimaatsitakaayitakariri kipatsijatziiti.¹¹ Iro kantacha, awijaniintanaki pashini mawa kitiiyyiri, itasonkairi Pawa jirikaiti, añaayitai. Ipoña ipiriintaa. Owanaa ithaawaitanaki jiñaitakiri ipiriintaa.¹² Ikimaitaki shintsiri ñaantsi inkitiki, ikantaitaki: “Patiiti jaka jinoki”. Jomapokashitanaka itzinaantanaawo minkori. Ari jiñaawairi maawoni kisaniintawaitakiriri.¹³ Ari otziñaanakari antawoiti kipatsi, iro apirotiromi nampitsi, ikamayitaki ikaatzi

* **10:11** 10.11 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzji ikantaitsitari ikaatzi iyoshiiytachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini. * **11:2** Kantakotachari jaka “42 kashiri” irojatzji oiyawori ikantaitakiri “1260 kitiiyyiri”. Irootaki kantakotachari awijaniintanaki mawa osarintsi osamaniti. † **11:4** Kantakotachari jaka “apiti inchato” irootaki “olivo”. ‡ **11:9** 11.9 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzji ikantaitsitari ikaatzi iyoshiiytachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini.

7000 atziri. Iriima kaari kamatsini, ikantayitanaki: “Imapiro otzimi ishintsinka Pawa saikatsiri inkitiki”.§

¹⁴ Iro awijawitaka apiti ikantaitaki “jijowí!” Iro kantacha, irootaintsi jiñaitiro mawatatsini.

Iwiyaantawori tyootaantsi

¹⁵ Ipoña ityootanaki iwiyaantawori maninkari, ari ikaimaitanaki shintsini inkitiki, ikantaitzi: “Iroñaaka impinkathariwintantai Awinkathariti kipatsikinta. Ari impinkathariwintantai Cristo, itzimi jotyaantakiri Pawa, ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai”. ¹⁶ Ari jotzirowaiyanakani 24 Antaripiroriiti, ithaamintawintanakari Pawa, ¹⁷ ikantaiyini: “Pawá, Pinkatharí, Shintsipirorí, irokataki añaagatsi iroñaaka, pitzimita iiroka pairani, irootaintsi pimpiyi. Owanaa nompaasoonkitimi, tima pimatakiro poñaagantziro pishintsinka, pipinkathariwintantzi. ¹⁸ Pairani owanaa ikisaniintakimi atziriiti, iro kantacha iroñaaka, monkaatapaaka poñaagantyaariri piyatsimanka, powasankitaayitairi kamayitaintsiri, papiroyitairi owamaantayitaintsiri. Aripaiti pimpinayitairi Kamantantaniriiti pompiratani iiroka, ari pinkimitaakiri oitishiritaari pairyaayitairori piwairo ipinkathayitaimi, maawoni pimpinayitairi pitanatyaari antariiti irojatzí iryaaniiti, maawoni”.

¹⁹ Ipoña ashitaryaanaka itasorintsipankoti Pawa janta inkitiki, koñaawaitanaki tasorintsinaki tsika jotitakoitziro kajyaakaawakaantsi. Antawo ookathatanaka, ontziñaanaka kipatsi, paryainkatapaaki antawoiti jiriniki.

12

Tsinani ipoña noonki

¹ Opoña okoñaatanaki inkitiki aamparyaantsi. Noñaatzi apaani tsinani, ojoyawaitakari ooryaatsiri okithaatakari, iri kashiri okatziyantaka. Amathaitakotakari ikaatzi 12 impokiro.* ² Omotzitatzi jiroka tsinani. Owanaa okaimakaimawaitaki okimaatsita ontzimaaniti. ³ Opoña okoñaatanaki inkitiki pashini aamparyaantsi. Noñaatzi apaani noonki, kityonka ikantaka. Tzimatsi 7 iito, ipoña 10 ichii. Jamathaiyitakiro iito. ⁴ Ijyiki impokiro jataantakari itzinko, iro japirotirimi kajyitani inkitiki ikaatzi tzimayitatsiri impokiroiti. Ari ipokashitapaakiro tsinani, ikowi jowitsityaawo iinchaanikiti aririka intzimapaaki.† ⁵ Okanta otzimaanitaki tsinani, shiramparyaani jinatzi. Iriitaki jiwatantyaarini atziriiti jashirokotziti. Omapokashitaka jagaitanakiri isaikaki Pawa isaikamintoki. ⁶ Okanta tsinani shiyanaka iroori otzishimashiki. Ari jiwitsikiniro Pawa tsika onampityaawo, onkaati 1260 kitiiyjiri intziyaitiro.

⁷ Aripaiti otzimaki owayiritaantsi inkitiki. Iriitaki Miguel itsipayitakari imaninkariti. Iri jowayirita noonki itsipayitakari imaninkariti irirori. ⁸ Iro kantacha jirika noonki, tii otzimapirotzi ishintsinka, jotsiroryaitakiri inkitiki. ⁹ Ari itsipatsitakari imaninkariti jotsiroryaitakiri. Jirika noonki jotsiroryaitakiri, iri iitachari “Kamaari”, jiita iijatzi “Satanás”. Iri kowatsiri jamatawitiri maawoni atziriiti ikaatzi nampitawori kipatsiki. ¹⁰ Nokimataitatzi ñaawaitanaintsiri shintsini inkitiki, ikantzi: “Jitainakawo

§ 11:13 Ikantaitziri “otziñaanaka antawoiti kipatsi”, tsika otzimi 10 pankotsi, opookanaki apaani. Ari okantakari maawoni nampitsi. * 12:1 Kantakotachari jaka “tsinani”, iriitaki ojoyakaawintachari Judá-mirinkaiti. Kantakotachari “otomiyaaniki”, iri ojoyakaawintachari Jesucristo. † 12:4 Jiroka kantakotachari jaka “kajyitani inkiti”, aririka ankotaryiromi mawakota inkiti, impoña aaki apakotawo, apirotakiro okaatzi tzimantawori.

ipinkathariwintantzi Pawa, jitatainakawo joñaagantziro ishintsinka, jowaw-ijaakotantai. Jitatainakawo iijatzi Cristo jashitanta. Tima aritaki jotsiroryaakiri thawitakotapiintakiriri Pawaki jiiitaitziri ‘iyikiiti’. ¹¹ Iro kantacha jirikaiti jiiitaitziri ‘iyiki’ joitsinampagairi kamaari, tima aritaki ikamawintairi Oijya, kapathainka ikantaka ikamaki. Iro joitsinampaantariri iijatzi ikinkithatairo ñaantsi, jominthataawo irirori inkamawintairi Cristo. ¹² Irootaki, pinthaamintantyaari iirokaiti inkitijatzi. Inkantamachiitimi iirokaiti kipatsijatzi, iijatzi inkaarijatzi, tima katsima ikantanaka kamaari jotsiroryaitakiri, jiyotzi yotakotapaaka kapichiini”.

¹³ Ikanta jiñaakiro noonki jotsiroryaitakiri kipatsiki, jitanakawo ikimaat-sitakaawaitanakawo tsinani owaiyantakiriri shiramparyaaniki. ¹⁴ Iro kantacha, tzimanaki apiti oshiwanki, iroowaitaki ishiwanki pakitha. Iro aantanari iyaatiro otzishimashiki. Ari jimanapithatakari antariiti maanki. Ari awijaniintanakiro mawa osarintsi osaikawaitzi janta.† ¹⁵ Ikanta antariiti maanki joimishitowanaki jiña ipaantiki, iroowaitanaki antawaani jiña. Ikwawita jowiinkiro aririka oonkakotanatya. ¹⁶ Iro kantzimaitacha, tankanaki kipatsi, oniyaatawakiro jiña, ari okanta awijakotantakarisi tsinani. ¹⁷⁻¹⁸ Ari ikatsimapirotanaki noonki. Jataki jowayirityaari pashini otomiiti jiroka tsinani. Iriiyitaki jojyakaawintaitzi kimisantakirori ikantakaantani Pawa, kamaitanakawori ikinkithatakotairi Jesucristo.

13

Apiti kowiinkari piratsi

¹ Ipoña nokatziyapaaka inkaarithapiyaaki. Noñaatzi ishitowaatapaaki kowiinkari piratsi. Tzimatsi okaatzi 10 ichii, 7 iito. Jamathaitakiro ichi-ipaini. Tzimatsi josankinaitakiri iitoki, ithainkatasorintsiwaitaitzi. ² Jirika piratsi iriiwaitaki kaninari kajyikari. Jojyawaitakari okanta iitzipaini maini. Iroowaitaki ipaanti kajyikari. Ikanta noonki, ipakiri ishintsinka jirika piratsi, ñaapiro ikantanaka ipinkathariwintantanaki. ³ Okanta apaani iito kim-itawaitaka jowamagaitakityiuro, iro kantacha iijatzi añaagai. Iyokitzi ikantanaka isaawijatziiti, ⁴ owanaa ipinkathaitanakiri, ithaamintawintanakari, ikantaiyini: “¿Iitama monkaatyaarini jirika piratsi? ¿Iitama kitsirinkirini?” Ari ikimitsitaitanakari iijatzi noonki, ithaamintawintaitanakari, tima iritaki pakiriri ishintsinka jirika piratsi.

⁵ Ipoña jiñaawaitanaki jirika piratsi, ithainkatasorintsiwaitanaki. Iriitaki jowaitaki impinkathariti, onkaati osamaniti 42 kashiri impinkathariwintanti. ⁶ Owanaa ithainkatasorintsiwaitaki ipairyaaminthawaitashitakarisi Pawa, ipairyaaminthawaitashitakawo tasorintsithaanti, ipairyaaminthawaitashitakarisi inkitijatzi. ⁷ Jirika thainkatasorintsitaniri, iriitaki owayirityaarini oitishiritaari, inkowi joitsinampairi. Iri jowaitaki impinkathariwintairi ikaatzi nampiyitawori tsikarikapaini.* ⁸ Owanaa ipinkathatanakiri kipatsijatziiti kaari osankinatakotachani tsika josankinatakoyitaka jiyoshiitakiri pairani jiwitsikantaitakawori kipatsi, inkaati jañaakaayitairi, ikaatzi ikamawintayitairi Oijya. ⁹ Kowirori inkimathatiro jiroka, inkimisanti. ¹⁰ Inkaati jomontyaawaitaitiri, jimatiro! Inkaati owamaantantyaawoni osataamintotsi, ari inkimitaitiri paata irirori

† **12:14** Kantakotachari jaka “ari awijaniintanakiro mawa osarintsi”, iro ikantajaantaitziri: “apaani osarintsi, osarintsipaini ipoña kajyitani osarintsi”. * **13:7** 13.7 Ikantakoitziro jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatziki ikantaitsitari ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini.

jowamaantayiiitaiyaari osataamintotsi. Irootaki joisokirotantyaawori oitishiritaari.

¹¹ Ipoña noñaaki pashini kowiinkari piratsi ikitawaryaanaka kipatsiki. Tzimatsi apiti ichii, iroowaitaki otapotirimpita ichii Oijya. Jiñaawaitapaaki, ikimitapaakari noonki. ¹² Jirika piratsi otzimimotziri ishintsinka. Irootaki ipasapiyaakariri itakawori piratsi jowamaawiitakari iitoki, ipoña jañagai iijatzi. Ishintsiwintakiri atziriiti impinkathatiri itakawori piratsi. ¹³ Joñaagantapaaki kaari jiñaitapiintaitziri. Ithonka jiñaayitakiri maawoni atziri jowayitaki paampari. ¹⁴ Ojyiki kipatsijatziiti jamatawitantakari ishintsinka ipasapiyaakariri itakawori piratsi itsitokawiitakari iitoki. Ipoña ishintsiwintakiri atziriiti jiwitsiki jojyakaawo itakawori piratsi. ¹⁵ Ikanta jirika piratsi kimitakariri ichii Oijya, itasonkakiri oiyakaawontsi, añaanaki. Kantanaki jiñaawaitzi. Japirotakiri jowamaayitakiri kaari pinkathatirini. ¹⁶ Ikintakotamakotakaantakiri atziriiti, tiirika jakopiroki. maawoni atziriiti ikintakotakaantakiri, antariiti, iryaaniiti, kowityaawainiriiti, ajyaagantaniriiti, ompirataniriiti, ompirataariiti, maawoni. ¹⁷ Tzimatsirika kaari ikintakoyiitzi, tii ishiniitzi jamanantawaiti, iijatzi impimantawaiti. Irootaki okowantapirotari inkintakoyiitniri iwairo piratsi maawoni atziriiti. Intzimayiti pashini ikintakoyiitakiniri oiyawitawori iwairo piratsi. ¹⁸ Apaani yotaniri, ari onkantaki inkimathatiro jiroka oiyakawori iwairo piratsi. Tima jiroka oiyakawori iwairo piratsi, irootaki josankinaitziri “666”.†

14

Ipampithaani kaatatsiri 144,000

¹ Ipoña napiitakiro naminanai, noñaatziiri Oijya ikatziya janta otzishiki jiiitaitziri Sion. Ari itsipayitakari kaatatsiri 144,000 kintakotamakoyitakawori iwairo irirori, iijatzi jashi Ashitariri. ² Nokimatzi poimatanaintsiri inkitiki iroowaitaki owaryiinkariti jiña, iroowaitaki shintsiri ookathawontsi, iroowaitaki ipiyompiwaitaitzi. ³ Iri pampithagaiyatsini kaataintsiri 144,000 ipinakowintairi Oijya. Itapothaitakiri ipampithaawintziri saikaintsiri saikamintotsiki, ari ikatziyitakari iijatzi 4 inkitiwiri, ipoña Antaripiroriiti. Iri iyoshiitacha ipampithagaiyakini jirikaiti, tikaatsi pashini matironi impampithairo. ⁴ Jirikaiti kaataintsiri 144,000, kitishiriri jinayitatzi, tii jantayitziro kamaawoyitatsiri imayimpiritiro tsinani. Iriiyitaki oyaatapiintakiriri Oijya tsikarika ikinayitzi. Iriiyitaki jitakari jashitaari Pawa, irijatzi jashiyitakari Oijya. ⁵ Tii inthiiyapaantitya, tii otzimawaitzi iyaaripiroshirinka oitya inthawitakoitiriri isaiki Pawa.

Ikamantantakiri mawa maninkari

⁶ Ipoña noñaaki jaapaaki inkitiki pashini maninkari, ikinkithatakaapaakiri kipatsijatzi ikaatzi nampiyitawori tsikarikapaini. Ikinkithatakotapaakiniri kantaitachari Kamiithari Ñaantsi.* ⁷ Ikaimapaaki shintsini, ikantzi: “Pimpinkathatiri Pawa. Pinthaamintawintaiyaari. Tima irootaintsi jaminakoitairi maawoni jantayitakiri. Irootaki pinthaamintawintantyaariri, witsikakirori inkiti, kipatsi, inkaari, iijatzi jiñaapaini”.

† **13:18** Kantakotachari jaka, tima maawoni letra josankinatantari Heber-paantiri ipoña Grecia-paantiri, kantatsi inkimitakaantaitiro número. Okimitatya jiroka: a=1, b=2, c=3, ari okantayita maawoni. Aritaki okantaki ayoyitiro wairontsipaini aririka apatotiro letra-paini. Irootaki kantakotachari iijatzi jaka. * **14:6** 14.6 Ikantakoitzi jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzi ikantaitsitari ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini.

⁸ Ipoña ipokapaaki pashini maninkari, shintsiini ikaimapaaki, ikantzi: “Japathakiroryaitakiro antawoiti nampitsi Babilonia. Japiroitakiri atziriiti nampitantawori, aakowintawori imayimpiriwaitaki. Tima ikaimashiriyitakiri pashinijatzi atziriiti jimatakotiri okaatzi jantayitakiri irirori. Okimiwaitakawo ishinkitatyirimi okanta imayimpiritakaantakariri”.

⁹ Ipoña ipokapaaki pashini maninkari, ikaimapaaki shintsiini ikantzi: “Itzimayitzirika pinkathatakiriri piratsi, pinkathayitakirori iijatzi joyyakaawo, kintakotamakoyitakawori iwairo, jakoki, ¹⁰ irijatzitaka inkisaniintayitiri Pawa. Onkimiwaitaiyaawo joiyitaatyirimi piyantatsiri. Antawoiti inkimaatsitakaayitaiyaari intagairi, jatsipitaiyaawo kachaari, kitirimoiito onkantantaya, owanaa oshitzinka. Ari jiñaayitairi maawoni maninkariiti tasorintsitaintsiri, ari jiñiiri iijatzi Oijya. ¹¹ Ari inkantaitatyaani inkimaatsitaiyaawo kachaari, kitijiyiriki iijatzi tsiniripaiti, iiro otsiwakaajaitzi kapichiini. Ari inkimitagaiyaari maawoni pinkathatakiriri piratsi, pinkathatakirori joyyakaawo, kintakotakawori iijatzi iwairo”.

¹² Irootaki inkamaitantyaawori jamawiwainiti ikitishiritakaitairi ikimisantairi Jesús, jimonkaatapiintairo ikantakaantziri Pawa.

¹³ Nokimatzi jiñaawaitanaki apaani inkitijatzi, ikantzi: “Posankinatiro jiroka: Aririka inkamayiti ikaatzi jashitaari Awinkathariti, kimoshiri inkantaiya”. Iroatzi ikantanakiri iijatzi Tasorintsinkantsi, ikantzi: “Imatyaata, tima tii okowajaanta iroñaaka iñaashintsishiriwaitaiya, aña kamiitha jimakoryaawaiti, jinintaawaitapaawo okaatzi jantawintakiri”.

Joyipataitziri kipatsiki

¹⁴ Opoña okoñaatapaaiki kitamaari minkori, noñaatziiri isaikaki kimitakariri Itomi Atziri. Jamathaitakari oro, joirikaki thoyimpiminitatsiri kotsiro. ¹⁵ Ipoña ishitowanaki tasorintsipankoki pashini maninkari, ikaimotapaakiri shintsiini saikaintsiri minkoriki, ikantziri: “Sampainkataki pankirintsi, poyiipatantyaawo piyotsiroti”. ¹⁶ Ikanta jirika saikaintsiri minkoriki, itontanakawo iyotsiroti, joyiipatantaki kipatsiki.

¹⁷ Ikanta pashini maninkari saikantawori tasorintsipanko janta inkitiki, shitowanaki irirori, iroatzi joirikaki thoyimpiyaanikiini kotsiro.

¹⁸ Ari ishitowanaki pashini maninkari ipoñaanakawo taapirimintotsiki. Jiyaatashitanakiri jowayitakiri inkimpoyairi paampari. Ikaimotanakiri shintsiini pashini oirikakirori kotsiro, ikantziri: “Pinchikayitiro kithokiyitaintsiri kipatsiki, aritaki irakayitaki”.[†] ¹⁹ Ari jimatakiro maninkari, ichikakiro kithokitaintsiri kipatsiki, ipiyotakiro inchatonaaki, inkawirinkaitiro. Okaatzi oiyakaawintari piyantatsiri imiriitari, iro ikajyaakaakiriri Pawa maawoni iisaniintani. ²⁰ Okaatzi oiyakaawintari inchatonaa irootaki othapiki nampitsi tsika jowamaantaitaki. Oiyakaawintakiri ikawirinkaitakiri, iro iriraani kamayitaintsiri. Tima oiyiki iraantsi shitowaintsiri opamankanakiro nampitsi. Ari imonkaatakari ipaantiki mora iwiyaiya ochiinkaatziri iraantsi. Jataki intaina oonkaatyaa onkaati 300 kilómetro.[‡]

15

Maninkariiti amironi paata 7 owasankitaantsi

[†] **14:18** Kantakotachari jaka kithokiyitaintsiri, okithoki “uva” inayitatzi. [‡] **14:20** Okaataki iyaataki 300 kilómetro, iro kimitakawori aririka aniiti onkaati 7 kitijiyiri, iirorika onkaati 8 kitijiyiri. Irootaki ikantaitziri 1600 estadio.

¹ Ipoña noñaaki pashini aamparyaantsi inkitiki. Kamiitha okantaka, owanaa niyokitziwintanakiro. Tzimatsi ikaatzi 7 maninkari. Iriiyitaki nashiyitakawori jowasankitaantayitaki. Tima okaatzi jantayitakiri maninkari, ari imonkaatari jiñaitziro iyatsimanka Pawa.

² Ari noñaaki iijatzi inkaari, okimiwaitakari ñaawontsi. Iro kantacha morikathanthaataki jiroka inkaari. Ari ikatziyayitakari oitsinampaakiriri kowiinkari piratsi, joirikayitakiro iwiyompiminto ipawairiri Pawa. Iriiyitaki kaari pinkathatironi jojyakaawo piratsi, kaari kintakoyityaawoni iwairo. ³ Iro ipampithagayirini jirikaiti ipampithaakiri pairani Moisés-ni. Jiitaitziro “Twampithaani Oijya”, okantzi:

Nowinkathariti Pawá, Shintsipirotsiri,
Kamiitha pantakiri, iyokitzi nokanta.

Pantapiintakiro iiroka tampatzikari, tima piñaanitawo tyaaryoori.
Iiroka pinkathariwintairiri atziriiti.

⁴ ¿Iroma itzimi iitya pinkathataimini, iitya thaamintawintaimini, iitya pairyaironi piwairo?

Apaniironi iiroka pitasorintsitzi.

Iiroka impokashiyitai atziriiti, ipinkathayitaimi.

Tima aritaki poñaagantakiro owanaa okamiithataki pantayitakiri.

⁵ Opoña noñaaki inkitiki tasorintsipanko, ashitaryanaaka tasorintsisagaakipirori. ⁶ Ari ishitowanakiri tasorintsipankoki 7 maninkariiti intzimi owasankitaantatsini. Kitamaaniki okantayitaka iithaari, shipakiryaaapirowaitaki owaniinkataka. Jowathakichopiniitakari oro. ⁷ Ikanta apaani inkitiwiri kaatatsiri 4, ipayitawakiri maninkariiti apaani pamoko. Kimiwaitaka janta pamokoki, ari ojaikitimi iyatsimanka Pawa, kantaitachari inkañaanitai. ⁸ Kachaaryiinkatanaki tasorintsipanko, okantakaakawo jowaniinkawo Pawa iijatzi itasorinka. Tikaatsi kantironi intyi tasorintsipankoki irojatzi onthonkantapaatyaari jowasankitaantaki maninkariiti.

16

Pamokopaini ojaikitaka katsimataantsi

¹ Nokimatzi inkitiki, iita ñaanatanakiriri 7 maninkariiti, ikantziri: “Piyaati pisakotiro kipatsiki okaatzi jaikitaintsiri 7 pamokoki kimitakawori iyatsimanka Pawa”.

² Ari jitanakawo apaani maninkari isakotakiro kipatsiki jaikitaintsiri iwamokotiki. Ari omapokashitanakari ipathaawaitanaki antawoiti ikaatzi kintakotakawori iwairo kowiinkari piratsi, ikaatzi pinkathatakirori jojyakaawo.

³ Ikanta pashini maninkari isakotakiro inkaarimashiki jaikitaintsiri pamokoki. Okimitanakawo iraantsi inkaari, japirotaka ikamaki saikantawori.

⁴ Ikanta pashini maninkari isakotakiro jiñaamashiki, oyaapiyaaki jiñaatinimashi jaikitaintsiri iwamokotiki. Okimiwaitanakawo iraantsi jiñaapaini. ⁵ Nokimatzi jiñaawaitanaki maninkari jowayitakiri inkimpoyaaawintiri jiñaawiri, ikantanaki: “Tasorintsí, ikaatzi añaatsiri, jañitaka pairani, tampatzikashiriri pinatzi iiroka, tima iiroka aminakotaironi kamiithaini jiroka. ⁶ Tima ikaatzi owamaayitakiriri oitishiritaari, ikaatzi kapathainkataakiriri Kamantantaniiriiti jowamaayitakiri, iriyyitaki miriyityaawoni jiroka iraantsi. Tima iro ikowatziiri”. ⁷ Ipoña nokimaki jiñaawaitanaki pashini janta taapirimintotsiki, ikantanaki: “¡Ariwí!

Nowinkathariti Pawá, okaatzi pikowakiri pantiro tampatzika okantayitaka. Tyaaryoori inatzi”.

⁸ Ikanta pashini maninkari, isakotakiro ooryaatsiriki jaikitaintsiri iwamokotiki. Jomapokashitanaka ooryaatsiri jotsiyanakiri atziriiti. ⁹ Antawoiti jotsiyakiri atziriiti ooryaatsiri, ari ipoñaanakari ithainkatasorintsiwaitanaki, jookimowaitashitanakari Pawa, ashitawori ishintsinka, owasankitaantatsiri. Tii okantzimoshiritari impiyashiriyitai, impinkathatairi Pawa.

¹⁰ Ikanta pashini maninkari, isakotakiro tsika ipinkathariwintantzi piratsi jaikitaintsiri iwamokotiki. Antawoiti otsiniritanaki. Antawo jashironkaayitaka atziriiti janta, jatsikawaitakiro inini ikimaatsiwaita. ¹¹ Ari ithainkatasorintsiwaitanaki, ikijyimawaitanakiri Inkitijatzi Pawa, tima oiyiki ikimaatsiwaitaka, oiyiki ipathaawaitaki. Iro kantacha tii jowajyaantzimaitawo iyaaripironka.

¹² Ikanta pashini maninkari, isakotakiro antawaaki jiñaa Eufrates jaikitaintsiri iwamokotiki. Omapokashitanaka opiryaatanaki. Kantatsi imontyaayitapaaki pinkathariyitatsiri tsika ishitowapiintzi ooryaatsiri, jowayiritya. ¹³ Ipoña ishitowanaki piyari ipaantiki noonki. Ishitowanaki iijatzi piyari ipaantiki piratsi, ari okimitakari ipaantiki thiiyinkari kamantantaniri, ishitowanaki piyari. Ikaatzi piyari shitowayitapaintsiri, iriwaitaki majjiro, ¹⁴ kantatsi jantayitiro kaari jiñaitapiintzi. Ithonka jiyaatashitakiri ikaatzi pinkathariyitatsiri kipatsiki. Jiñantaakaayitakari jowayiritakaiyaari, impiyapaititakirika Pawa shintsipirotsiri. ¹⁵ (Pamini, nonkimitapaiyaari koshintzi aririka nompiyai. Kimoshiri inkantya itzimirika aamagaiyaananani, kimitakariri owirori okaakiini iithaari inkini inkithaatanatyaawo, iiro ishiyamirikitantanaka, jowaañiitairi.) ¹⁶ Ipoña jirikaiti piyari, japatoyitakiri pinkathariiti janta oita “Armagedón”. Iñaani inatzi Heber-paantiri jiroka Armagedón.*

¹⁷ Ikanta iwiyaantapaakawori maninkari, isakotakiro tampiyainkaki jaikitaintsiri iwamokotiki. Ikimaitatzi kaimanaintsiri tasorintsiipankoki, osaiiki saikamintotsi, ikantaitzi: “¡Ari othonkapaaka!” ¹⁸ Ari jiñaitakiro oporikanaki ookathawontsi, ikimaitakiro antawoiti ontziñaanaka kipatsi. Tii jiñaitapiintziro kimitakawori jiroka ontziñaanansi, irojatzi pairani owakiraa itzimayitantanakari atziriiti kipatsiki. ¹⁹ Okanta antawo nampitsi, mawakota okantanaka otankanaki. Ari apirotakari iijatzi opookanaki nampitsiiti tzimayitatsiri kipatsiki. Ari inkinkishiritakoitanatyaawo awijyimotirini Babilonia-jatzi, imirityaawo “imashirinka Pawa”, okimitakawo piyantatsiri. ²⁰ Ari apirotakari maawoni othampishi, tii jiñaitairo. Ari okimitakari iijatzi otzishipaini. ²¹ Ari oparyaapaaki tinayitatsiri jiriniki, awitsinaayitapaakiri atziriiti. Iikiromaitaka jiyaatakaanakitziro ithainkatasorintsiwaitanaki, ikijyimawaitantanaki ikimaatsiwaitaka oiyiki.†

17

Jowasankitaitziro kimitakawori antawo mayimpiro

¹ Ipoña ipokashitapaakina apaani maninkari kaataintsiri 7 joirikayitakirori iwamokoti, ikantapaakina: “Pimpoki, piñiiro tsika inkantaitiri jowasankitaayitiri atziriiti, tima ikimitakawo apaani mayimpiro saikathapiyaatantakawori oponkityaamashiki jiñaa”. ² Jiroka

* **16:16** Kantakotachari jaka “Armagedón”, iro janta tsika jowayiritapiintaka pairani Judá-mirinkaiti.

† **16:21** Kantakotachari jaka “tinayitatsiri”, iro ikantaitziri iijatzi “apaani talento”, irojatzi ikan-taitairi iroñaaka “40 kilo”.

kimitakawori mayimpro, kimiwaitaka iroomi imayimproiyitakimi ikaatzi pinkathariwintantatsiri nampitsiitiki. Okimiwaitakawo iijatzi, apirotakirimi oshinkiyitirimi kipatsijatziiti. ³ Ipoña jaashirinkatanakina otzishimashiki. Ari noñaakiro apaani tsinani otyaakaakari kityonkari piratsi, okaatzi 7 iito, 10 ichii. Tzimatsi wairontsipaini osankinatainchari iwathaki, ithainkatasorintsiwaitaitzi. ⁴ Okityonkamawotatzi okithaatakari jiroka tsinani, opitzirishimawotaki iijatzi. Kamiitha jowaniinkayitantakawo oro, ipoña poriryaatatsiri mapiki. Oirikanakitaki jiwitsikaitziri oro. Kimiwaitaka ari ojaikitakimi oyaaripironka, iijatzi omayimproinka. ⁵ Tzimatsi osankinatainchari otamakoki, kaari ikimathawiita pairani, okantzi: ANTAWO BABILONIA, ANTAWOITI MAYIMPRO, KISANIINTAPIROTAAWO KIPATSIKI.* ⁶ Naminapirotanakiro jiroka tsinani, aña oshinkitayawo iriraani oitishiritaari ikaatzi jowamaayitakiri. Iriraani iijatzi ikaatzi jowamaayitakiri ikinkithatakotanakiri Jesús. Ikanta noñaakiro jiroka, iyokitzi nokantanaka.

⁷ Ipoña ikantana maninkari: “¿Iitama iyokitziitakaantzimiri jiroka? Ari nonkantakimi oita otyakaawintachari, tii jiyotakowiitawo pairani jiroka tsinani, iijatzi jirika piratsi otyaakaakari, otyikitatsiri iito, iijatzi ichii. ⁸ Itzimitaka pairani jooyakaawintaitziri piratsi, tii jiñaitziri iroñaaka, iro kantacha irootaintsi ishitowi impoñaatyaawo omoonaki inthomaintapirotatsiri. Impoñaashitaya jowamaayitakiri. Jirikaiti kipatsijatzi, kaari osankinatakotachani pairani jiwitsikantaitakawori kipatsi, iyokitzi inkantiri piratsi. Tima iiro ikimathatziro oita kantakotachari: ‘Itzimitaka pairani, tii jiñaitairi iroñaaka, irootaintsi impiyaki’. ⁹ Imatantyaari inkimathaitiro jiroka, okowapirotatya ontzimi yotanitaantsi. Kaataintsiri 7 iitontsi otyaakaakari tsinani, iro otyakaawintacha 7 otzishi.† ¹⁰ Tzimaki pairani ikaatzi 7 pinkathariwintakirori janta. Aritaki joitsinampagaitaki ikaatzi 5 pinkathari. Tzimatsi apaani pinkatharitatsiri iroñaaka. Iriima pashini, intzimi pinkatharitatsini, tikiraamintha itzimaajaitzi. Jirika iwiyaantyaawoni kapichiini impinkathariwintantapainti, iiro osamanipirotsi. ¹¹ Jirika piratsi tzimitachari pairani, kaari jiñaitzi iroñaaka, pashini jinatzi, iriitaki kaatapaintsini 8. Iro kantacha, ari jooyawitapaatyaari pashini kaataintsiri 7 pinkathariiti. Ari japirotzimaitaityaari. ¹² Irooma kaataintsiri 10 chiitsi, irijatzi otyakaawintziri pinkathariiti, kaatatsiri 10. Tikiraata ipinkathariwintantayitzi irirori. Tima aririka impinkathariwintantanaki piratsi, iriitaki intsipayityaari impinkathariwintanti. Iiro osamanipirotsimaita, apa ishirinkapaintya kapichiini ooryaatsiri. ¹³ Jirikaiti pinkathariiti jakakotawakaiyaawoni jantiri. Pinkatha inkantiri piratsi, iiro ipiyathawaitari. ¹⁴ Owanaa jowayiriminthatyaari Oijya. Iro kantacha jirika Oijya, iriitaki oitsinampaantatsini. Tima iriitaki ompirayitari ikaatzi ompirayitantachari. Iriitaki pinkathariwintziriri pinkathariwintantatsiri. Iriitaki intsipayitaiyaari irirori, ikaatzi ikaimashiriyitairi, jiyoshiiyitakiri, ikaatzi oisokirotakariri”.

¹⁵ Ipoña ikantakina iijatzi maninkari: “Jiroka oponkityaamashi jiña oiaikathapiyaatantakari tsinani, iri otyakaawintachari atziriiti piyoyitain-

* **17:5** Tzimayitatsi kantatsiri jiroka “Babilonia”, irootaki nampitsi Roma. Tima iro ifaaniyitakari imananiikiini pairani kimisantzinkariiti, ikinkithatakotziro jiroka Roma, ikantzi: “Babilonia”. Paminiro iijatzi janta 1 P. 5.13. † **17:9** Tzimayitatsi iiyitziro nampitsi Roma, ikantaitziro: “Roma, inampitsi 7 pinkathariiti”. Ikantaitzi iijatzi: “Roma, onampitawo 7 otzishi”.

chari tsikarikapaini.† 16 Jirikaiti atziri saikantawori 10 nampitsi, oiyakaawintakari 10 chiitsi, ari inkisaniintanakiri saikantawori nampitsi oiyakaawintakari tsinani. Ari inkimitaakiro iijatzi piratsi owanaa inkisaniintanakiro. Onkimiwaityaawomi jaatonkoryaatziromi tsinani, jowawathawaitatyaa-womi, intaawaitakiromi. Tima japirotakiro nampitsi oiyakaawintakari tsinani. 17 Iriitaki Pawa kantakaawori akakotawakaantawori antayitanta-kawori jiroka. Irijatzi kantakaawori ikimisantantakariri piratsi. Irootaki jantaitiri, irojatzi imonkaatantatyaaari ikantakiri Pawa. 18 Ari okantakari, tima jiroka tsinani iro oiyakaawintacha antawo nampitsi. Tima ikaatzi saikantawori nampitsi, ipinkathariwintawitakari nampiyitawori pashini nampitsiiti”.

18

Japathakiroryaitakiro Babilonia

1 Ikanta othonkapaaka jiroka, noñaatzi ijyaawiinkapaaki pashini maninkari. Oztimimotziri irirori owanaa ishintsinka, oiyiki jowaniinkawo. Joorintapaakiro kipatsi. 2 Ikaimapaaki, ikantzi: “Japathakiroryaitakiro antawo nampitsi Babilonia. Apa inampiyitaawo iroñaaka nashiwaiyitachari piyari janta, tii ishiniitairi ishitiwii janta. Ari ikimitagaitakiri iijatzi nashiwaiyitachari tsimiri ipinkaitziri owapiintakariri kaminkari. 3 Tima atziriiti ikaatzi saikantawitakawori nampitsi oiyakaawintakari tsinani, ajyaagantapirowaiwitaka, jiyompariwitapiintakari atziriiti saikayitatsiri pashiniki nampitsi. Ikaimashiritakiri atziriiti jojakotaiyaari ikantayiwita iriroriiti, apa ikowapiroyitziro ajyaagawontsi, inintashiminthawaitari iijatzi. Iro opoñaantari iñaayitakiro tii ikinataari Pawa, ikimiwaitakawo okanta tsinani mayimpiro. Irootaki oiyantakawori ishinkitatyiiyaawomi ajyaagawontsi, iro jantayitantakawori kimitawori mayimpiritaantsi”. 4 Ipoña nokimaki japiitanakiro jiñaawaitanai inkitijatzi, ikantzi: “Ajyinká, iiro pitsipatariki saikantawori nampitsi oiyakaawintakari tsinani, pitsipataarikari jowasankitaayiiitairi. 5 Tima Pawa, ikinkishiritziro iyaaripironka ikaatzi tsipatakariri, kimiwaitaka ontzinagaatyaami iyaaripironka inkitiki, ari opiyotakari. 6 Pimpiyakowintaiyaari, papiipiintiri powasankitairi. Tima okaatzi oiyakaawintachari omiritakaakariri tsinani shinkitantatsiri, poipiyiniro iroori, tontaaki pinkantakiro oyipiyanka. 7 Aminaashiwaitaka iroori okantapiintzi: ‘Naaka pinkathawo, iiro iñaitana nashironkaawaitya nonkimitakotyaaawo kamatsiri oimi’. Tima oiyiki okantakaapirowaiwintakawo owaniinkatani, aakowintakawo omayimpirowaitaki. Irootaki oñaantyaawori iroñaaka onkimaatsipirotaiya. 8 Irootaki omapokantaiyaari jowasankitagairo apaaniki kitiiyyiri, ari omantsiyataki, onkimaatsiwaitaiya, oiyiki ontajyaaniintawaitai, ompoña intagaitairo. Iriitaki mataironi Awinkathariti Pawa jowasankitagairo. Tima oztimimotziri irirori ishintsinka. 9 Aririka iñaayitakiro oyacharinka ontagaiya nampitsi oiyakaawintakari tsinani, owanaa jowashiritakotyaaawo, jiraakowaityaawo pinkathariiti, tima iri tsipayitakariri saikantakawori jantayitakiro okaatzi oiyayitawori mayimpiritaantsi. 10 Intaina inkatziyaki iriroriiti inthaawantaiyaawo jowasankitaitakiri, inkantayini: ‘¡Ikantamachiitzi nampitawori Babilonia-ki!’ Iroopirowaiwitaka nampitsi. ¿Okatzimatakima jowasankitaitakimi? Tikiraatya ishirinkapirotaajaitzi ooryaatsiri.

† 17:15 Ikantakoitziri jaka atziriiti “piyoyitainchari tsikarikapaini”, irijatzi ikantaitsitari nampiyita-wori tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini.

¹¹ Ari inkimitatyaari ikaatzi jiyomparitapiintakari, owanaa jowashirini-intakotyaari, jiraakowaityaari, tima tikaatsi jiyomparitaiyaari. ¹² Tima iri jiyompariwitapiintakari ir-oro-ti, iiriikiti, poriryaari imapini, nashiwaiy-itachari kithaarintsi, kitamaamawori, pitzirishimawotatsiri, kityonkamawopirotatsiri, karinthamawotatsiri. Tzimayiwitacha ojoyawori santari. Tzimayiwitacha jiwitsikani ipothoyitakiri kamiithaini, chiitsi, inchakota pinayitachari, ashiro, mapi. ¹³ Tzimayiwitacha mitaki, tzimayiwitacha nashiwaitachari kasankaari, tzimayiwitacha imiriitari, tzimayiwitacha owaaki inchato kimitariri yiinkantsi, tzimayiwitacha opani jowayitari, tzimayiwitacha i-vaca-ti, joiyyati, imorani ishiyakomintotari, tzimayiwitacha jompiratanipaini iijatzi. ¹⁴ Ari othonkapaakari chochoki pinintapiintsitakari. Tii otzimayitai ajyaagawo pikowapiintakiri, ari okaatapaaki owaniinkata.

¹⁵ Intaina jaminakotairo jiyomparitapiintari, thaawa inkantya iiro sipataayitzi jowasankitagaitakiri. Antawoiti jiraakotyaari jowashiritakotanatyaari. ¹⁶ Inkantayini: ‘¡kamtamachiitzi nampitawori janta! Iroopirowaiwitaka nampitsi. Tzimayiwitacha oyyiki iroopirori kitamaamawori imanthaki, pitzirishimawotatsiri, iijatzi kityonkapiromawotatsiri. Tzimayiwitacha oyyiki ir-oro-ti, imapini poriryaayitatsiri. ¹⁷ Apa ishirinkaniintanaka kapichiini ooryaatsiri, ari japiroitakiro antawo ajyaagawo’. Ari ikimitakari saikayitaintsiri jamaatakointoki, intaina ikatziyayitaka jaminakotzi tsika ikanta japiroitakiri. Ari ipiyotaiyakani ikaatzi antakoyitziro jamaatakointo, itsipayitakari ikaatzi otitantawori. ¹⁸ Ikanta jiñakiro oyacharinka nampitsi otagaa, owanaa jiraakotakawo, ikantayitzi: ‘Tikaatsi pashini nampitsi kimitaiyaawoni jiroka iroopirowita’. ¹⁹ Antawoiti jowashiriniintaka, ikantayakini: ‘Ikamtamachiitzi ikaatzi nampitakawori janta. Tima ajyaagantayiwitakai aakaiti aayitapiintakiro ajyaagawontsi amaatakointoki. Tima apa ishirinkapainta kapichiini ooryaatsiri, ari japiroitakiro’. ²⁰ Irooma iirokaiti inkitijatzi, oitishiritaariiti, otyaantapiroriti, kamantantaniriiti, ontzimatyii pinkimoshiriyiti, tima ikamantsitayitakai Pawa iro jowasankitaantakariri saikantawori antawo nampitsi, ipiyakowintaiyatziimini iirokaiti”.

²¹ Ikanta apaani maninkari tzimatsiri ishintsinka, jaaki antawo mapi, jookakiro inkaariki, ikantzi: “Nokimitaakiro nookakiro antawo mapi, ari nonkimitaakiro iijatzi antawo nampitsi Babilonia. Ari ompiyaari, iiro jiñaitairo. ²² Iiro ikimaitaimi pimpampithai, onkamiñainkati piwiyompiminto, pisonkari, iijatzi pityoori. Iiro jiñaitaimi pikaatzi piwitsikayitziro tsikarika oiyitari. Iiro ikimaitairo ompoimati pitoonkaminto. ²³ Iiro jiñaitairi imporikai pootaminto. Iiro jiñaitaimi paawakaiya. Ari okaatapaaki maawoni jiroka, tima oyyiki poitzipinashiriyitakiri pashinijatzi atziiriiti, kimiwaitaka pinkisaminthatatyiirimi. Tima antawoiti ishintsiwitaka ikaatzi yomparitapiintakamiri. ²⁴ Iriitaki owatsinawaitakiriri pashinijatziiti, ikapathainkatakaawaitakiri Kamantantaniriiti. Ari ikantakiri maawoni oitishiritaari”.

19

Ithaamintaita inkitiki

¹ Okanta othonkapaaka jiroka, nokimatzi kamiñainkatanaintsiri inkitiki ikaimaiyini, ikantzi:

¡Iijowí! Iriitajaantaki Pawa owawijaakoyitairi. Oztimimotziro jowaniinkawo, iijatzi ishintsinka.

² maawoni ikowiri jantiri irirori, tampatzika okantayitaka. Tyaaryoori inatzi.

Tima jowasankitaakiro mayimpuro owaaripirotakiriri kipatsijatziiti.

Ipiyakowintaari ikaatzi jowamaitakiri jompiratani.

³ Irojatzji japiipiintaiyirini, ikantzi:

¡Iijowí! Onkatziyainkatawiiti oyachaarinka.

⁴ Ikanta 24 Antaripiroriiti, itsipatakari 4 inkitiwiriiti, jotzirowaiyanakani, tima ipinkathatanakitziiri Pawa isaikaki irirori saikamintotsiki, ikantaiyini:

¡Ari onkantaari! ¡Iijowí!

⁵ Tzimatsi ñaawaitanaintsiri saikamintotsiki, ikantaitzi:

maawoni jompirayitaari Pawa, pinthaamintaiyaari.

Pimpinkathatairi maawoni, pitanatyaawo tsinampashiririiti iijatzi iri-
ipiroriiti, maawoni.

⁶ Ipoña nokimaki kamiñainkatapaintsiri, iriwaitaki ipiyotaiyani atziririiti, iroowaitaki oparyiinkatzi jiña, iroowaitaki iijatzi ookathawontsi. Ikan-
taitzi:

¡Iijowí! Aritaki pinkathariwintantai Pawa, iri Apinkatharitsitaari
Shintsipirori.

⁷ Thami ankimoshiriwintiri, thami ampinkathatiri, tima irootaintsi
joimoshirinkiri jaawakaiya Oijya. Aritaki witsikaka iinatyaari.

⁸ Kitamaa okantaka ithaari, tii okipatsiwaitzi, poriryaa okantaka. Ojyakaaw-
intachari “iinatyaari”, iriyyitaki oitishiritaari. Ojyakaawintachari “tii okipat-
siwaitzi iithaari”, iro kamiithari jantayitakiri jirikaiti.

Jatyootaitiri jaawakaiya Oijya

⁹ Ipoña ipokashitapaakina inkitijatzji, ikantzi: “Posankinatiro jiroka: Owanaa inkimoshiritai ikaimayiitakiri jatyootairi jaawakaiya Oijya”. Ipoña ikantakina iijatzi: “Jiroka, iñaanipiro inatzi Pawa”. ¹⁰ Ari notzirowanaka nopinkathatanakiri maninkari, ipoña ikantana: “¡Iiro pipinkathatana naaka! Ari akaataiyini jompiratai Oijya, ari nojyimi iiroka, ari nojyakari iijatzi ikaatzi oisokiroyitakawori ikinkithatapaintziri Jesús. Aña iri pimpinkathatajaanti Pawa. Tima okaatzi ikinkithatapaintziri Jesús, irootajaantaki yoshiritakaariri Kamantantaniriiti”.

Tyaakaakariri kitamaari mora

¹¹ Ipoña noñaaki ashitryaanaka inkiti. Tzimatsi janta kitamaari mora. Itzimi tyaakaakariri, iriitaki jiiitaitziri “Oisokirotaniri”, jiiitaitziri iijatzi “Tyaaryoori”. Aririka jowasankitaanti, tampatzika okanta. Ari okimitari iijatzi aririka jowayiritanti. ¹² Irooma irooki iriwaitaki paampari. Amathaiprowaita ikantaka. Josankinatakawo wairontsi kaari jiyotakoitzi apa jiyotziro irirori. ¹³ Ikithaatakotakawo othakakiri iraantsi. Iri jiiitaitziri iijatzi “IÑAANI PAWA”. ¹⁴ Tzimatsi inkitikinta jowayiriti. Kitamaathaitaki okantaka iijatzi iithaari, tii onkipatsiwaiti. Iriitaki oyaatakiriri tyaakaakariri iijatzi kitamaari imorani. ¹⁵ Ari oshitowanakiri ipaantiki kimitakawori othoyimpiminitzi osataamintotsi, irootaki jompo-jantayitaiyaariri iisaniintani. Iri ompiratantaiyaarini jashirokotziti. Iri-jatzji witsikakiniriri oiyakawori jimiritaitari jiiitaitziri “Imashirinka Pawa Shintsipirori”. ¹⁶ Josankinatakawo wairontsi iithaariki, iijatzi iporiki. Jiroka wairontsi: PINKATHARIWINTZIRIRI PINKATHARIITI. OMPIRATARIRI OMPIRATANIRIITI.

¹⁷ Ipoña noñaaki pashini maninkari ikatziyantakari ooryaatsiri, ikaimapaakiri maawoni tsimiriiti aayitatsiri, ikantziri: “Pimpoki papatotya, poyaaawo onkaati impayitimiri Pawa. ¹⁸ Tima powayityaari atziriwatha: iwatha pinkathariiti, iwatha ijiwari owayiriiti, iwatha ñaapiroriiti, iwatha

tyaakaapiintariri imoraniti. Ari powanatyaaowo iijatzi iwatha imoraniti. Tii apa powaiyaari jirikaiti, aña powayitaiyaari iijatzi iwatha maawoni: ompirataari, ompirataniri, antaripiroriiti, oryaanipaini, maawoni”.¹⁹ Ipoña noñaakiri kowiinkari piratsi, noñaakiri iijatzi kipatsijatzi pinkathariti itsipayitakari jowayiriti. Ari ipiyotaiyakani inkini jowayiritiri jirika tyaakaakariri kitamaari imorani itsipayitakari iijatzi jowayiriti.²⁰ Tzimatsi iita oirikawakiriri kowiinkari piratsi. Ari ikimitaakiri thiiyinkari kamantantaniri itsipatapiintakari itasonkawintantzi. Ari okanta jamatawitantakariri kintakoyitakawori iwairo piratsi, ikaatzi pinkathayitakirori jojyakaawo. Jirika piratsi ipoña thiiyinkari kamantantaniri, jookaitakiri opaampaporinthaataki inkaari, tsika okitiryainkataki shitziwawo oyachaarinka.²¹ Jowamaayitakiri maawoni kimisantankiriri, jowathaitantakari shitowapaintsiri ipaantiki tyaakaakariri kitamaari mora. Kimaniintapirowaitaka tsimiripaini.

20

Ojyiki osarintsi, onkaati 1000

¹ Ipoña noñaaki jayitapaaki pashini maninkari. Joirikakiro jashitaryaantyaawori omoona inthomaintapirotatsiri. Joirikaki iijatzi antawoiti ashirotha. ² Jaakiri noonki, maanki tzimitainchari pairani. Iriitaki Kamaari, Satanás. Joojotakiri onkaati 1000 osarintsi, ³ jotsiroryaakiri omoonakiki inthomaintapirotatsiri. Jojyipitakotakiri, jiwichaakotakiri onkantya iiro jamatawitantaari atziriiti, irojatzi imonkaatantatyaari onkaati 1000 osarintsi. Aririka onthonkapaatya jiroka, ari joojoryaakotapaintiri kapichiini.

⁴ Ipoña noñaaki ojyiki saikamintotsi tsika isaikayitai inkaati pinkathariwintantatsini. Ari noñaakiro ishiriiti ikaatzi jowamaawintaitakiri ikimisantairo iñaani Pawa, ikinkithatapaintziri Jesús. Jirikaiti, tii ipinkathatziri kowiinkari piratsi, tii ipinkathatziro jojyakaawo iijatzi. Tii ikintakotamakotawo iriroriiti iwairo piratsi, iijatzi jakoki. Iriiyitaki piriintaachari, ipinkathariwintantayitai itsipataari Cristo okaatzi 1000 osarintsi. ⁵ Iriima pashini ikaatzi kamayitaintsiri, tii jañaayitai irirori, irojatzi imonkaatantapaakari 1000 osarintsi. Irootaki jiiitaitziri “Itawori Añagaantsi”. ⁶ Kimoshiri inkantaiya inkaati piriintaachani jiiitaitakiri “Itawori Añagaantsi”. Tima tasorintsishiriri jinayitaki. Iiro japiitziro inkamayitai. Aña kañaaniri inkantaiya, iri kimitaiyaarini Ompiratasorintsitaari jantawaitainiri Pawa, jantawaitainiri iijatzi Cristo. Ari itsipataari ipinkathariwintantai okaatzi 1000 osarintsi.

⁷ Aririka imonkaatapaatya 1000 osarintsi, ari jomishitowaitapaintiri Satanás jashitakoitakiri. ⁸ Aririka ishitowanaki, jítapaiyaawo jamatawitapairi maawoni atziri tsikarika inampiyitawo. Jiroka nampitsiiti jiiitaitakiro “Gog”, pashini “Magog”. Japatotairi maawoni inkini jowayiritakaiyaari. Intzimapiroti ojyiki atziri, iroowaitaki okanta ojyikitzi impaniki jiñaathapiyaaki. ⁹ Jiyaataiyakini tsika owintinipathatzi, jotzika-paakiri oitishiritaariiti tsika ipiyotaiyakani iriroriiti. Ari okaatzi jotzika-paakiro iijatzi jiiitaitziri “Itakopirotawo Nampitsi”. Omapokashitanaka oparyaapaaki paampari, apirotakiri maawoni. ¹⁰ Ari jookaitakiri Kamaari janta opaampaporinthaataki inkaari, kitiryainka okantaka shitziwawo oyachaarinka. Tima ari jookitsitaitakari irirori kowiinkari piratsi, itsipataitakiri thiiyinkari kamantantaniri. Ari inkantaitatyiiro inkimaatsiwaitaiya.

Jaminakoitantai kitamaariki saikamintotsi

¹¹ Ipoña noñaaki antawoiti kitamaari saikamintotsi. Tzimatsi saikan-takawori, iriitaki matakirori japirotairo inkiti iijatzi kipatsi. ¹² Ari ikatziyiyakani kamayitaintsiri janta kitamaariki saikamintotsi, jítakari itsipayitaari antariiti iijatzi iryaaniiti, maawoni. Ari japinairyaanakiro osankinarintsi, japinairyaanakiro iijatzi pashini tsika josankinatakoyita añaaayitaatsini. Jaminakoyitairi atziri tsikarika oiyita jantakiri okaatzi josankinatakoyitakiriri. ¹³ Iijatzi ikaatzi piinkayitaintsiri jiñaaki, ari ipiyoyitakari iriroriiti. Ikaatzi kamayitaintsiri, ari isaikitsitari iijatzi janta, okimiwaitakawo atzirityiimi “Kaamanitaantsi”, ompakagairi ompirawaiwitakari. Ari ikaatzi jaminakoitairi iriroriiti jantayitakiri. ¹⁴ Ari jookaitakiro “Kaamanitaantsi” opaampaporinthaataki inkaari ontagaiya. Jiroka opaampaporinthaataki inkaari, iro jítaitakiri “Apititanaintsiri Kaamanitaantsi”. ¹⁵ Ipoña jookaitakiri opaampaporinthaataki inkaari maawoni kaari osankinatakotachani jañaayitai.

21

Owakiraari inkiti, owakiraari kipatsi

¹ Ipoña noñaaki owakiraari inkiti, owakiraari kipatsi. Tima aritaki apirotaka pajatori inkiti, iijatzi pajatori kipatsi. Tii jiñaitairo inkaari. ² Ipoña noñaaki ijyaawiinkapaaki inkitiki apaani nampitsi tasorintsitatsiri, jítaitziri “Owakiraari Jerusalén”. Iri Pawa owayitakaantakirori. Owaniinkakitaka, iroowaitaki apaani tsinani owaniinkatashitari oimityaari. ³ Ari jiñaawaitaitanaki shintsiini saikamintotsiki, ikantaitzi: “¡Pamini! Ari osaikimotairi kipatsijatziiiti jiroka tasorintsithaanti tsika inampitawo Pawa. Ari itsipatajaantaari Pawa tsika isaikayitzi ijyininkataari. ⁴ Tima Pawa oyyiyoopiroptairini, inkimoshiritakaayitairi. Iiro ikaamaniyitai, tikaatsi onkatsizimowaitai, tikaatsi iragaachani, tikaatsi kimaatsiwaitaachani. Tima ari okaatapaaki maawoni jiroka”.

⁵ Ipoña jiñaawaitanaki saikaintsiri saikamintotsiki, ikantzi: “Nowakiraatakagairo maawoni”. Ikantanaki iijatzi: “Posankinatiro jiroka, tima tyaaryoori ñaantsi inatzi, ari okantaitatyaani”. ⁶ Ari ikantana: “¡Ari iwiyaapaaka! Naakataki ojjawori itawori osankinarintsi. Naaka ojjawori iwiyaantawori iijatzi. Naakataki itakaantanakawori. Naakataki thonkaironi. Tzimatsirika miritatsiri, ari nomiritakaiyaari jiña tsika otzimi añaaakantatsiri. Impashitaiyaari, tii opinawontsiti. ⁷ Irootaki nokajyaakaakiniriri kitishiritaniririti. Naaka Pawa ipinkathayitai. Iriitaki nonkimitakaantairi notomiiti. ⁸ Iro kantzimaitacha iiro notomitaari thaawinkariiti, kisoshiriri, kisaniintaniri, tsitokantaniri, mayimpiri, matsitaniri, pinkathatakiriri ojjakawontsi, thiiyinkariiti. Aña iri taayitaachani opaampaporinthaataki inkaari, kitiryainkaintsiri oyachaarinka. Iro apititanaintsini inkamayitai”.

Owakiraari Jerusalén

⁹ Ikanta othonkapaaka jiroka, ipokashitapaakina apaani maninkari owasankitaantaniri oirikakirori iwamokoti. Ikantapaakina: “Pimpoki, noñaayimiro ojjakawontari tsinani iinatyaari Oijya”. ¹⁰ Jaashirinkatanakina tonkaari otzishiki. Joñaagakinawo nampitsi tasorintsitatsiri jítaitziri Jerusalén, jowayitairi Pawa opoñagaawo inkitiki. ¹¹ Janta nampitsiki, ari jiñaitairo jowaniinkawo Pawa, shipakiryawaaitaki, iroowaitaki okanta mapiki porikatsiri, pinapirotachari.* ¹² Antawo okantaka otantonampi.

* 21:11 Kantakotachari jaka “porikatsiri”, iro jítaitziri iijatzi “jaspe”.

Tzimatsi 12 ityaapiintaitzi. Tzimatsi 12 maninkariiti aamaakowintayitawori ityaapiintaitzi. Ari josankinaitakiro iwairo itomiiti Israel-ni. ¹³ Okaatzi mawa ityaapiintaitzi montitakariri ishitowapiintzi ooryaatsiri. Iijatzi ityaapiintzi ooryaatsiri, okaatzi mawa. Katonkanta, okaatzi mawa. Kirinkanta, okaatzi mawa. ¹⁴ Tzimatsi okaatzi 12 antawoiti mapi otzitakirori otantonampi. Ari osankinayitakari 12 iwairopaini Otyaantapiroriiti.

¹⁵ Jirika ñaanatakinari, joirikaki imonkaamintoshithaki jiwitsikaitziri oro, iro jimonkaatantyaawori otantonampi, iijatzi ityaapiintaitzi. ¹⁶ Ari jimonkaanampitawakaa jiroka nampitsi, tii anaawakaa. Ikanta jirika, jitanakawo jimonkaanampitakiro, okaatzi 2200 kilómetro osanthanka, iijatzi okaataki ojinokitzi.† ¹⁷ Ipoña jimonkaatakiro iijatzi otantonampi, okaatzi otontatzi 144 jimonkaatantakawo ikonaki. Iro jimonkaatantakari jirika maninkari kimitawori ikonaki atziri jimonkaatantapiintakari irirori. ¹⁸ Jiroka otantonampi, oiyawaitakawo mapi porikaki okantaka. Jiyoshiita oro jiwitsikantaitakawori nampitsi, porikaki okantaka.‡ ¹⁹ Itzinkamiitantakawori otantonampi, jaayiitaki porikakiyitatsiri mapiki, pinapiroyitachari. Jiroka owairopaini mapiki jaayiitakiri: jaspe, zafiro, ágata, esmeralda, ²⁰ ónice, cornalina, crisólito, berilo, topacio, crisopraso, jacinto, amatista. ²¹ Okaataki 12 ityaapiintayitzi, iro jaayiitaki antawopirori kitamaari mapi, iro jimokakiri jiwitsikantakawori. maawoni aatsiti nampitsi, jiyoshiita oro jiwitsikaitantakawori, porikaki okantaka.§

²² Tii otzimapai janta tasorintsipanko. Tima iro inampi Awinkathariti Pawa Shintsipirori itsipataari Oijya. Iriiyitajaantaki poyaataiyaawoni tasorintsipanko janta. ²³ Tii ikowajaanta ooryaatsiri, iijatzi kashiri. Tima jowaniinkawo Pawa kitiiyyiinkatakaironi. Iri Oijya kimitaiyaarini ootamintotsi. ²⁴ Iriitaki kitiiyyitakaironi janiiyitai atziriiti janta. Pinkathariti tzimayiwitachari jowaniinkawo kipatsiki, kamiithaini isaikayitai janta ipinkathatairi Pawa. ²⁵ Iiro otsiniritapai, aña okantaitatyaani onkitiiyyitapai. Iiro ashitanitaa nampitsi janta. ²⁶ Ikaatzi tzimayiwitachari jowaniinkawo kipatsiki, ipinkathayitairi, kamiitha isaikayitai ipinkathatairi Pawa. ²⁷ Iiro itzimai kaaripirotopaatsini, iiro jiñaitairi antayitaironi ipinkaitziri, iiro itzimapai iijatzi thiiyapaachani. Apa inampitaiyaawo josankinatakotakiri Oijya jañaayitai janta.

22

¹ Ipoña joñaagakinawo jiña kañaanitakaantatsiri. Kitijyaaniki okantaka. Iro shitowaatatsiri isaikamintoki Pawa itsipatakari Oijya,* ² irootaki shiyaatainchari niyankiniki aatsi. Omontithapiyaatakawo oyyookantakawo chochoki kañaanitakaantatsiri. Okantaitani kashiriki okithokitapai osarintsiki. Oshinchaantapai oshi. ³ Iiro otzimapai owasankitagaantsi janta. Ari osaikapairi isaikaminto Pawa, iijatzi jashi Oijya. Inkantaitatyaani jantawaitapainiri jompiratani. ⁴ Ari iñaapooyitairi Pawa. Inkintakotamakotaiyaawo atziriiti iwairo Pawa. ⁵ Iiro otsiniritapai janta. Iiro itzimapai ooryaatsiri. Tima iri kitiiyyiinkataatsini Awinkathariti Pawa. Ari ikantaitatyiiro impinkathariwintantapai atziriiti janta.

Irootaintsi impiyi Cristo

† **21:16** Kantakotachari jaka “2200 kilómetro” iro ikantaitziri iijatzi “12000 estadio”. ‡ **21:18** Kantakotachari jaka “porikaki”, okimitakawo okanta botella, iijatzi vidrio. § **21:21** Kantakotachari jaka “kitamaari mapi” irojatzii jiiitaitziri “perla”. * **22:1** Kantakotachari jaka “kitijyaaniki” okimitakawo okanta botella, vidrio iijatzi cristal.

⁶ Ipoña ikantanakina maninkari: “Tyaaryoo inatzi jiroka ñaantsi, kantatsi ankimisantiro”. Tima ikimitaakiri pairani Awinkathariti Pawa jiyotakaayitakiri Kamantantaniriiti, ari ikimitaakinari iijatzi naaka, jotyaa-takinari imaninkariti joñaagayitakinawo jiroka, iro jiyoitantaiyaari jompirataniiti irootaintsi awijayiti oiyityaari paata.

⁷ Jiroka ikantzi Jesús: “¡Pamini! Irootaintsi nompíyi. Kimoshiri inkantaiya kimisantakironi ikamantantaitakiri jaka osankinarintsiki”.

⁸ Naakataki Juan osankinatziro jiroka. Naaka ñaajaantakirori maawoni, naaka kimajaantakirori iijatzi. Ari notzirowawitanaka nompinkathatiri maninkari oñaagakinawori maawoni jiroka. ⁹ Ikantanakina irirori: “¡Iiro pipinkathatana naaka! Ari akaataiyini jompiratai Pawa, ari nojyimi iiroka, ari nojyari Kamantantaniriiti piyitziri ‘iyikiiti’, nojyakari iijatzi inkaati kimisantaironi osankinayitainchari jaka. Aña iri pipinkathatajaantai Pawa”.

¹⁰ Ipoña ikantanakina iijatzi: “Okaatzi posankinatakotakiri awijayitatsini paata, iiro pontsirikakotziro, tima irootaintsi inñaitiro awijatsini.

¹¹ ¡Inkaaripiroshiritawiiti kaaripiroshiritaintsiri iroñaaka! ¡Inkamaaripiroshiritawiiti kamaarishiritaintsiri iroñaaka! ¡Inkamiithapirowaitai antakirori kamiithari iroñaaka! ¡Inkitishiriprowaitai kitishiritaintsiri iroñaaka!

¹² ¡Irootaintsi nompíyi! Irootaintsi nompinatairi atziriiti okaatzi jantawintakiri apanipaini. ¹³ Naaka ojoyawori itawori osankinarintsi, Naaka ojoyawori iwiyaantawori iijatzi. Naakataki itawori, Naakataki iwiyaantyaawoni. Naakataki itakaantanakawori, Naakataki thonkaironi”.

¹⁴ Kimoshiri inkantaiya kiwayitaironi iithaari, inkini ishinyiitainiri chochoki añaakaantatsiri, inkini intyaayitai ityaapiintaitzi nampitsiki. ¹⁵ Iiro ityaayitai kimitakoyitariri otsitsi, kisaminthatantaniri, antapiintakirori kamaawotatsiri, tsitokantaniri, pinkathatakiriri oiyakaawontsi, amitapiintakawori ithiiyanita.

¹⁶ “Naakataki Jesús, otyaantakiri maninkari inkamantimiro jirokapaini, inkini powawijayiniri iiroka apatowintapiintakariri Pawa tsikarikapaini. Naaka charinitariri David-ni. Naakataki jiiitaitzi ‘Impokiro Oñaaminki’ ”.

¹⁷ Ikantzi Tasorintsinkantsi: “Pimpokiita”. Ari okantsitari iijatzi kimitakawori tsinani iinataityaari. Inkaati kimayitaironi jiroka, inkantayitai: “Pimpokiita”. Impokayitiita miriyitatsiri. ¡Itzimirika kowanaintsiri imirityaawo jiña añaakaantaniri, jirawaiti, tii opinanita!

¹⁸ Tzimatsi nonkamantiriri inkaati kimaironi jiroka tsika osankinatakoyitaka awijayitatsini paata: Tzimatsirika owanaawaitakironi okaatzi osankinatainchari jaka, ari jowanagainiri Pawa inkimaatsitaiyaawo irirori okaatzi kinkithatakotainchari osankinarintsiki.

¹⁹ Tzimatsirika thañaapithatantyaawoni okaatzi osankinatainchari jaka, ari inthañaapithataiyari paata Pawa irirori iiro ishinitainiri chochoki añaakaantatsiri. Iiro ityagai nampitsiki ikinkithatakotaitakiri jaka.

²⁰ Jirika kinkithatakaantakirori maawoni jiroka, ikantzi: “Irootaintsi nompíyi”. Ari nokantzi naaka: “Ari onkantyaari, thaankiini pimpiyi”.

²¹ Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo janta. Ari onkantyaari.